

Biblioteka przyrodnicza
i Geograficzna
Akademii Umiejętności w Krakowie.

L. Inw. 687

Nr. porządk. 335

INSECTORVM SIVE Minimorum Animalium THEATRVM:

Olim ab

EDOARDO WOTTONO.
CONRADO GESNERO.
THOMAE PENNIO
inchoatum:

Tandem

THO. MORSETI: Londinatis opera sumptibusq; maximis concinnatum,
auctum, perfectum:

Et ad vivum expressis Iconibus supra quingentis illustratum.



Londini ex Officina typographica Thom. Cotes. Et venales extant apud Guiljel. Hope,
ad insigne Chirothece, prope regium Excambium. 1634.

INSECTORVM

SIVE

Minimorum Animalium

THEATRVM

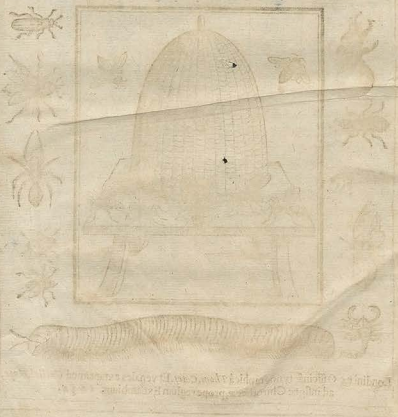
Olmi de

Edoardo Wortone
Conrado Gierro
Thomae Langio

BIBLIOTECA
Sta. 335

THEATRVM ANIMALIUM
MONTANAE

ANNO 1718



GENEROSO VIRO,
EQVITIAVRATO, ARCHI-

atro Regio, D. Gulielmo Paddy :

Theodoros de Mayere, Eques auratus,

Baro Albome, in Aula Britannica

Archiatrorum Comes, S. P. D.



Nuncupaverat olim *Mouffius* vestras, Medica
familie insignis decus, vir politicis utique
& solide literature *maxime* eximius, *Elizabethae*
semper Augustae (quae supra sexum sapiens,
fortis, ad bene regnandum nata, subditorum
votis, & proprijs ceptis gestisque ad invidiam
felicitibus *tot annos* imperavit) opus hoc *De*

Insectis animalibus, ab aliis inchoatum, ab ipso auctura, perlama-
tum, & ut nunc prodir ad umbilicum perductum, haud indignum
ratus Naturae miracula, in minimis maxime conspicua, maxime
Principi dedicare, quae summi rerum omnium Conditoris infinita
testantur potentiam, & Principum *divinitus* mentem ad causam
causarum erigunt, ut Numinis praesentiam ubique agnoscant, &
beneficium manum in singulari erga ipsos directione, & electivae
agentis influentia, non minus submisso quam grato animo vene-
rentur, ratione proportionum momenta sic pensitante, ut plaris
teneatur qui plus acceperit. In isto proposito, antequam votum
solverit, supremum ob hoc diem author, dignus qui vitam protraxit
set diutius, in artis & rei literariae compendium. Sic liber posthu-
mus haeredi relicta, facultatibus minus amplis quam patris fere-
bat nomen, polcebat meritum, & in publica commoda tot vigilae,
tot exantlati in curandis aegris labores jure postulabant. Fortuna
caeca vix nisi invita melioribus sabet, quasi dissonum sit & incon-
gram Pluci cum Apolline Minerva & Mercurio commercium.
Facit tunc functa Elizabetha imperij Britannici habenas pie & juste

nente, atq; inter procellas totam quassantes Europae pacificae regnante Iacobo, averruncatis sceptri maiestate, & animae ad miraculum praevidentia monstris, quae regni fundamentis convellendis instabant *Proditiōe, dolis, scelere atque libidine ex ira*. Heroi non minus doctrinā quam virtutum omnium *causam* illustri, doctum opus offerre deceverunt Caratores pupilli in sicco à parente derelicti: Sed res angusta domi distulit negotium, atque subventaneo intento effectum, & stetit lucis uluram denegavit. Sic in custodia amicosum defuncti obcurus diutissime haec liber, donec à Darnelto, auctoris quondam Pharmacopoeo, homine sanè probo, magistri Manibus bene volente, ejusque gloriae avido, oblatum mihi volumen, quod per aliquot annos in meo Museo sepultum in pulvere, tincis blatitq; expositum jacuit, nullā mediis-fidius meā, sed typographorum nummis in hiantium culpā, qui quantum vis in varijs regionibus à me per literas invitati, & ad fuscipiendum orphanum sollicitati, detrectaverunt: ingratum ut aiebant laborem, displicente ipsiis artis nobilis usurā, nisi Nauticam superaverit. Otempora, in quibus eruitorum hominum sudores ex pretio operis solvendo, & ære in chara & atramento comparandis locando, vel ex vulgi (pessimis ut plurimum applaudentis) depravato sensu, non ex rei essentia vel subjecti dignitate, aut solida ejusdem *exploratioe estimantur!* Limini tunc praefixa *epistola* quam dedicatioriam vocant, *causis praedictorum Principum* alterutris nomen praelaturae, post utriusque obitum, intempelliva videbatur editio. Alius forsitan hanc captasset occasione compellandi Regis Caroli, magni patris magni filij, sub cujus fortunatissimo imperio in Regiā personā, virtutes omnes Regiæ quasi agmine facto concurrentes singulae de prerogativa certant, & genibus E. M. advolutus alienum opus luato laudum cortice velatum, vel ampullaris aulicæ eloquentiae fumis obumbratum, sub spe alicujus remuneratōnis obtulisset. Sed ista non sunt mei genij, qui pellicem non ingratus Principibus viris haecenus vixerim, atarum id longo didici usu, sobrie utendum ipsorum gratiā, auribus oculis, & vabuten dum nunquam, & apud ipsos, quantumvis molles aditus & temporanoris, semper intempellivam esse importunitatem, eam praelerim quae Musas mercenarias infami stigmatē notatas ad stipem adigit. Noli eredere me tantum huic operi de trahere ut ipsum indignum putem quod Regium nomen in frontispicio gestet, & sub tam ambitiois inscriptionis aetelā publicum vivat: sed parentem Iullicum in alcerius gratiam ultro agere, *causis exploratioe* quo

quo ad argumenti expositionem, in scenam producere, & sub alienis plumis in operis aditu jejune & incepte superbitie piculium duxi. Ut tamen numeris omnibus absolutus prodeat liber, ne vellector consuetudinis amans Epistolam desideret, vel omiffam quaeratur, pro more meo, (quo magnates debito quidem honore prosequor, Amicos verò unice & constanter colo) Historiae naturali & Medicae, alicujus communi literarum consensu utriusque callentis, necessitudine non vulgari mihi juncti, bonis omnibus charum, & propriis clarum dotibus nomen praefigere volui, quod reverentiae & bonae voluntatis officium, posteritati spectetur, quo sint apud me loco viri doctrinae multiplicis tinctura imbuti medullitōs. Inprimis verò Artis omnium nobilissimae quam exerceo proceres. Itate ex multis unum selegi, qui mihi sis instar omnium, generose vir, amicissime Paddy, qui à sapientissimo, & nihil unquam perperam faciente Monarcha IACOBO *consu* decoratus equestri, *Virtutem* titulus virtutibus ornas, ut de te ipso nolter cecinit Thorius. Is es qui me post nefandum *Henrici* magni quondam Domini mei clementissimi patricidii, (atratam saeculi sui memoriam in saecula redditurum) à Serenissimo *Jacobo* ex Aula Galica per literas proprias, & viae ducent ex professo in Britanniam accessitum, & immediate dignitate *Comitis* Archiatrorum honoratum, non limis & invidia vipereo veneno turgenibus oculis aspersisti, sed candidè, & exorrecta fronte (qualem virum *genorose* origines decet), exceptisti peregrinum, contra illud Horati, qui *penitus* vero *divisus* orbe *Britannos*, serjitatis in hospites insinulast. Deinceps verò in numerosis apud ægros congressibus, & Medicae praxi, placide consultantium opinionēs auscultantem, expendentem, & pro loci mei debito, circa agenda concludentem, sine rixa vel contradicendi innato medicalitris cacothēte audivisti, & rationi consentaneam meam sapientissime probasti sententiam. In Illustrissimo Collegio Londinensi (cui ut dignissime semper, sic praesuli *sepissime*) optimaetm votis ubique inprimis calculo, in Collegiarum numerum rehaum, pro Regio Characterismo Spartae meae aulicæ, primum à Praeside nostro locum obtinere libenter passus es: Adde quod varijs à me ad excellentissimos collegas nostros delatis vel petitionibus vel commendationibus, nunquam te opposuisti, sed mihi faciles aures & auxiliaries manus semper praebuisti: Denique laudasti ubique absentem, & famam Momorum calumnijis impetantem, & dente Theonino vulneratam sepius (quae honorum, imò maximorum Principum est conditio) quantum in re

Epistola.

fuis, me clam, ex insito tibi animi prænobilitis motu ^{ad nullius} tutatus es, auctoritate quâ polles apud tuos cuiuscunque conditionis, æque ulterius gliscere hanc passus es maledicuntque porriginem. ^{Quid} retribuam tibi Vir Excellentissime, cui vero Philosopho inanis gloria nulla est cupidò, & quæ magni splendoris ab hominum vulgo laudantur, queruntur, expetuntur, præsentiarum sordent omnia? Graues & amoris plenissimus erga te animus jubet, ut in ipsius testimonium evidente hoc ^{testimonium} tibi offeram, quod lubens volensque accipe, & sine ut candidâ istâ tesserâ destruat improbum illud ^{diveris} ^{æque} ^{receptis}. Deus O. M. longos, & benefico syderum aspectu prosperos, tibi largitus est annos, in civium tuorum salutem, quorum sanitati tuende & restaurandæ, per plurima lustra hæctenus invigilasti tam efficaciter, ut non quernâ tantum coronâ, verum etiam aurâ statâ (si tempora nostra hunc ferrent honorem) te dignum vivisse diti, jure agniti sint Nepotes. Nunc Dux emeritus, rude donatus Athleta, monitrorum in hominum perniciem fecundâ nimum sobole quotidie nascentium domitor, exsiccum corpusculum edaci temporis placidè quotidie cedens adhuc sustinente animâ, quæ nullis carceris sui vitiatâ conditionibus portum videt, imò iam penè tangit, abstractâ ab humana vix ærumnolis vexationibus mente, tecum habitas, & quod supere est tibi temporis à divinis meditationibus, ^{omnem} ⁱⁿ ^{matutinis} ^{perhorror}, æque ^{ab} ^{ditâ} ^{rerum} ^{per} ^{amenta} ^{per} ^{nocturnâ} ^{viriditâ} expatiaris. En tibi ex feceritissimo magna parentis horro exquisitissimum fertum, quod non modò pascat oculos, verum etiam eximium, quo polles, mentis acumen, in intima gus adyâ deducat. Tu Anatomicus insignis Insecta secari posse fodes experire; Magno Stagiviriduce partes animalium rimari non dedignant, invenies in apsum Corpusculo urem mellis ex floribus lacti receptaculum, crura bituaine ceram daturò tenaciter onusta. In ^{diveris} ^{receptis} corneum aculeum, vindicis veneni plenum, ad ferrè nutum depromptilem, quo Rex gregis carcere dicitur, quippe supremæ potestati omnia pro volente quando liberis subvesturæ, naturaliter competit, imò debet imitari Comitas, unde Reges proprio attributo patres ^{diveris} ^{receptis} indignantur. In Culecibus observabis canoram tubam, sanguinis ex animalibus succricem, in dè pro solidissimi ligni compagem, doliorem mustum convenientium exhaustricem. Quàm placebit tibi Papiilonum in Helicem continuo rediens, post hauritum ex floribus alimentum, tenuissima probolcis, quàm expansæ ipsorum alæ, artificii naturæ penicillo pictæ, non imitanda

dis

Epistola.

dis pigmentis, quibus penè cessura Iris, Mille ferens variis adverso sole colores. Quàm lucundo spectaculo, manus artifices cautè & curiose acutissimum scalpellum & stylam pertinentem ducentes regentibus oculis, pæcubunt ista. ^{Cæcatorum} rore visitantium fistula, atque striduli quem edunt soni per canicula æstium viatorum aures importunè obtrudentis organa, sic fabricata ut concavus venter, sub diaphragmate excisulpsu sic in fornicem, cui superentum ex tenuissima & siccissima membrana operculum tympani instat, per obliquum sinum ærem admittit, qui alarum & aqualiculi motu successivo & regulari agitur, per angustum foramen intrans, mox dilatatus, ad Cavæ incurvatas parietes appellens, retractusque sonum format. ^{Scavæ} ^{corum} maiorum cornua, cervorum æmula, mucronibus acutissimis vulnera infligere potis, & qui ea movet ac validissimè constringunt musculi. ^{In} ^{Camborum} genere Rhinoceros, Bombycum (qui omnium Eruatù ⁱⁿ ^{antesignani} sunt antesignani) in plures anfractus rectorum materiâ serici tumens marsupium, in quo post tempus destinatù concoctioni pabuli, ex mori possimum foliis deprompti, gluten seu gelatina tenax retervatur, donec turgente ventriculo, & gesticente linum suum allequi nantur, veris villariam paulatim crucatù, cuius ad ærem folioscentis filamentis, rem salutarium Satrapis procuratura bestiola, per strictissimas fauces dispensat, & nendo capiat ac dimidij corporis motu, additâ anteriorum pedum carminatione, primò in stabilissimâ glomeris sui, deinde in proprium conditorium, ubi suam subeat transfigurationem disponit, quemadmodum Arachne per infima corporis, in filum ductile excrementum egerit, unde castes vite sustentandæ necessarios paupercula magno cum labore format, & pedibus prolixis in uaguculos peracutos desinentibus necit in nodos, operis reparationi subinde obnoxia. ^{In} ^{Locustarum} majorum viridium lepes deparscentium thecis supremis, squamæ duæ Corneæ præduræ, quarum mucos attritus, per aeris mollioribus alis agitati subministracionem, sonum satis acutum creat. Omnium vero hujus generis caput armaum, posteriora crura dura, sicca, prælonga, quorum ad firmum obiectum impulsu, validissimorum tendinum ope, instat sagittæ ex balista procedentis libratum corpus pro sua proportione satis grave, vibratur in longinquum pulchibus etiam cum impetu salientibus contingit. Sed quod maius est præter fortices, novacularum penetrantia acie emulæ, redum ab ore in anum ductum, cingentibus pylorum dentatis aculeis, sibi in vicem spinosa quasi ^{diveris} ^{receptis} respondentibus, quibus arva tota voracibus incisoris depopulata,

populata,

Epistola.

populata, tanquam in pillarum moluntur, & quam citissimè excernuntur, nunquam cessante fame, donec regio es integras vindicantans iræ obiectas, Diuina rubente Nemese, vile pecus absumat, & populos caelo ridiculè minitantes excidium, in nihilum redigat. Aspices phalangiorum os armanes cuspides, quarum vulnificas subit virus insolens, corporis centrum intrans, medullis imis mordiculis infixum, cum atrocis feræ vitæ in subiecto quod ipsum susceperit perdurans, certis horis periodicè sæviens, Phantasiam perturbans, quæ obiectis animaliconcoloribus lenitur, sed furere non desinit, donec musica provocatis choreis sudores largos ciat, & paroxysmum solvato postero die eadem hora recursum. *Lampyrion* insectum ignem caudæ affixum, & *Coccus*, noctilucæ Indicæ funalia, *Cimmerias tenebras* vincencia spectabis. Atque adeo (si conspicias ex Crystallo *cranus*) quantumvis linceis oculis in perferutandis atomis necessaria) fumas, miraberis Cataphractorum pulicum obscurè rubentem habitum, cum dorso feris rigente, & cruribus hispidis, & inter duas antennis prominentem tubum carnicificum, amarum puellarum luem, humane quieti in fomus præferit inimicissimam. *Pedicularum* oculos prominentes cernes, & cornua, crenatum corporis ambitum, totam substantiam diaphanam, per quam cordis & sanguinis tanquam in Euripo indessinenter fluctuantis motum. Patebunt tibi *petulantium pedicularum* cancri formium plana corpuscula, cum in pagonibus quibus, curia humanam perpetuò inter pilos *ovæ* lancinantes, adherent tenacius quam Lepædas affixæ scopulis. Imò ipsi *Acari* præ exiguitate indivisibiles, ex cuniculis prope aquæ lacum quos foderunt in cute, acu extracti, & ungui impofiti, caput rubrum, & pedes quibus gradiuntur, ad solem prodent. Quod si à partium *adversarum* animum ad insectorum generationem & ortum revoceas, & varias quas subeunt transitiones expendas, ut vermium in muscas, Erucarum (quarum singulae species à singulorum vegetabilium corruptione trahunt originem) in Chrysalidas, aureis vel bracteis dispersistrasruilas, & papiliones, quorū ova fere vermiformes denudò producunt, per circuitum successivè agente, & constantè motu perpetuo in se recurrente naturâ, ingrediens proculdubio amplissimum Philosophandi campum, circa universalis spiritus tria regna (vegetabile, animale, minerale) æqualiter pererrantis, replentis, regentis, atque in Lætia ad singula pertinentis, pro dispositione materie varias formas introducentis, potentiam & activitatem. Nec non speculationem tuam exercerebit corporum omnium subluarium inter sese commercium, quæ licet per sæpe adversis frontibus

Epistola.

frontibus inter sese pugnare videantur, In uno tamen conveniunt, & ab invicem aliquid omnia & singula mutantur. Imò si transformantur & animalia & plantæ, cur idem metallis denegatum? Id quod arte fe præstare posse permulti naturæ genuini ministri & legitimi adjuutores, non sine ratione gloriantur: Idque solum per impedimentorum remotionem, & congruum activorum & passivorum conspactionem, quâ factâ soli Naturæ negotium relinquit Philosophus, quæ blando calore externo, circa festinationem adjecta, internum suscitavit. Eligis sanitatem & opes procuratori opificem, & Agnos explodam, qui in leonis exuvijs exultans, tumultuaria & consulum instrumtu ergasteriorum supplicetilem, subterranea cuncta erunt ex fimo sodinis, & Veneris marito exponunt, somniorum experiendorum avidi,

Simul & patrimonis miscet,

Arcano instantes operi es Carbonibus atris,
Qui tandem exhausti damnis fractique labore
Inveniunt, atque inventum Nihil usque requirunt.

Cinifloribus hæc præteritis, si altius circa insecta lûbet philosophari, habebis quod te exerceat in Apâm Monarchicæ Formicæ, Democraticæ *antiss* utriusque generis Oeconomica providentia: Illis in colligendis & reponendis Cera & melle: Illis in cellis replendis, & rodendis formibus, eâ parte quæ germinant, ne labore improbo collectæ, & in hyemem recondita annona, vi calor ingenti in subterraneo ergastulo (quod durante brumâ calet) excitati, productione præcocti tentatà corruptatur, & oberat peste, unâ cum grassante fame totum gregem deleat. Neque siccò pertransibis pede Architectonicem in fingendis ex cerâ favorum cellulis, Mathematicæ ad exactum *ægyptum*. In vesperit loculis, In formicæ tabularis varijs, & anfractuosis Mæandris, In cuius compage cubilia, horeæ, Xenodochia, cadaverum repositorya, præter innumeras animalculorum infaigibilibus dotes, functiones, operas, vidit, & satis vel admirari, vel laudare non potuit is qui in eis contemplandis longos absumpsit dies, vitam totam in supino hocce & valde otioso negotio tranactam, operæ pretium ratus. *Exercicem* ostendens Sures, Erucæ omnes, Aranei, muscis insidias struentes, & tendentes retia, ad comparandam Essicam. Cælarum exerceat oris scalpro ligna pertundentes Cossipietatem erga fenes, defessos, ægros, sobolem docebunt formicæ, & apes inter cætera insecta: Prolis amorem Helioanthari Apollini sacri, qui stercoream pilulam (semis in iporum receptaculum)

lum) ab ortu ad occasum, Solis motum sequentes, per 28. dies verlarare nunquam d. sinunt, donec defodiendo apta hie, ad factus productionem, post mensis lunaris spatium, quod vermi in volucrum demum abituri formationi, & exclusioni natura assignavit. Hic marem semen prolificum sine femine ope habere, & per se generare posse, intercedente putrefactione ratione materie in commodâ matrice (etiam non animal) notato. Sed (quod Christiani hominis meditationes omnes coronat, eamque sublimem rapit) pendere ut Bombyx sibi tumulum condit, textili operinuis compactiore impervium, in quo vermis in te contractus videtur enori, & prodigiôsâ Metamorphosi renascitur papilio, nobilissimus animal, quod remigio alarum cælum petit, quum sordidum reptile ante sepulcrum, terræ affixum, & pabulo soli agglutinatum vixerit. Vide nunc obscuro de Locustarum genere, inter arborum stipulas, ultimâ macie confecta viticitas bestiola (quam à precatans gestu Galli *Narbonenses Prægidium* appellant) homines doceat supplices ad cœlum palmas tendere, & ritum decorum in offerendis Domino precibus observare admoveat. Quid de Cantharo majore nasci corni Indico, qui sine matre natus (more cæterorum congenerum) moritur, & ex sua pupillagine, Phœnicis instar, postliminiô resurgit? Denique quid de Mulsis censes, quas aquâ per plures horas submersas, in calido cinere si sepelias, ad vitam denovo *revocabis*? Non dubito herele quin inter serias istas cogitationes (quarum objectum cæteris hominum larvis *non minus* quod *proditur* minus serium videbitur) mens tua ad suam exurgat originem, cælo defixis oculis exclames *in te* " *ad te* ! & cum divino Plaltecanticum Naturæ auctori perfolvas. *Quam magnificata sunt opera tua Domine. Omnia in sapientia fecisti. Impleta est terra possessione tua.* Sic erit unde mihi gratuler, ex eo quod licet annorum tuorum longa series hæcenus fuerit continuus philosophandi actus, at tamen per polyædrali hujus honorarij rarum auctarium, tibi novam non minus solidæ & utilis, quam jucundæ & curiosæ meditationis ansam præbuerim. Patere igitur ut doctissimi *Monasterii* sextum, nunc tandem in lucem editum, manus amica Bibliothecæ tuæ inferat, cui locum parente & nato dignum assignato inter tot volumina, quibus instructissimos habes Musæj tui forulos. Præter enumerata bona accessura inde tibi, & horarum lecturæ operis datarum, amplissimum quod reportabis fœnus, (si joculari liceat) res tua etiam non carebit emolumento, ne proprium compendium hic neglectum videatur. In istis paginis inventes quæ pestem deliciarum tuarum fugent,

fugent, Musis, earumque alumnis inimicissimas feras, cineas dico librivoras, quæ ventre voraci & ferreis dentibus (corporis licet sint admodum pusilli) sæculorum integrorum lubricationes erosas abigunt. Malas bestias pessima omnia naturæ iracundia deterrita male perditur ! quarum propagationem præcavere, & infamem progeniem necare, (interim dum speciem suadiciis abolere satagent eruditissimos scriptores, vel collectores sedulius conabuntur.) Liber hic (quem amoris mei *permississimè* tibi mitto) proprio capite docebit. At fatis est, Vicesus copit insitum, cur exit a nephora currente rotâ? Abripunt me benevolentie ardor, & subiecti sæcunditas: de tabulâ removenda manus, ne absurdè abear in immensum epistola, quæ jam incaute excrevit in volumen. Me tibi addictum credito, & quam bene tibi velim & cupiam istæ linæ in tui gratiam exarata loquantur. Quod reliquum dierum ad decurrendum vitæ tuæ stadium antequam cœlesti *Sanctio* accipias, statuit tibi Deus, cum animi & corporis indolentiâ ut absolvere opto, & ut cum *Aristotele* testamentum scribente loquar, hic diu tuis tibi *non dabo* - *sed in te* *repositum*. Felicitate ut appellas, & beatorum portuum decreto tibi momento gloriose subeas ex animo precor. Vale. Ex meo Museo *Iulius* Mag., anno reparatæ *salutis humanæ*, 1634.



Index singulorum Capitum in hoc volumine comprehensorum.

LIB. I. CAP. VI.		Cap. 12. De Araneis vixis; sive Phalangy. 101d
D e Apum nomine, descriptione & differencijs	101d	Cap. 13. De Araneis vixis sive demipis. 226
Cap. 3. De politici abicis & genemum Apum virtutibus.	9	Cap. 14. De ceteris quibusdam Araneorum generibus ab ambrosio observatis.
Cap. 3. De politici abicis & genemum Apum virtutibus.	9	Cap. 15. De generatione, Coctis, & usu Araneorum.
Cap. 4. De Apum usu.	13	Cap. 16. Vermicorum Encephali, in quibus differunt, Natura, ingenium, et amque usus describitur.
Cap. 5. De meli nomine, differencijs, & usu.	21	Cap. 17. De Cicindela, & Melae semine, aqueque Anticoris, & sicca arceus.
Cap. 6. De cetera propolis, picea, picea, carumque naturae & usu.	24	Cap. 18. De Vermibus mineralibus, utrapidibus.
Cap. 7. De Fucus & Furibus.	33	Cap. 19. De Vermibus vegetabilium hexapoda, & primam de Arboribus.
Cap. 8. De Fossis.	37	Cap. 20. De Vermibus Frutibus, leguminum, framentorum, Flos, Herbarum.
Cap. 9. De Crabione & Tintredine.	41	Cap. 21. De usu Vermium in veterum vegetabiliumque, ac eorum perdidendum ratione.
Cap. 10. De Muscis.	49	Cap. 22. De animalium vermibus hexapoda, & primam de pediculis hominum.
Cap. 11. De Muscarum differencijs.	54	Cap. 23. De Pediculis Brutorum & Placitorum.
Cap. 12. De Muscarum usu.	70	Cap. 24. De Syrenibus, Acaris, Tortricisq; animalium.
Cap. 13. De Cicadibus.	80	Cap. 25. De Cimicis.
Cap. 14. De Papilionibus.	89	Cap. 26. De Bombyce, & Cecovis.
Cap. 15. De Cicindela.	108	Cap. 27. De Lima vestigiaria.
Cap. 16. De Lacnibus.	116	Cap. 28. De Pulce.
Cap. 17. De Piceis & Gryllis.	117	Cap. 29. De Apudis sive Depodibus Insectis: At primo de Terra Insectis.
Cap. 18. De Illis.	137	Cap. 30. De animalium Lumbriis.
Cap. 19. De Buprestis & Cantharidis.	141	Cap. 31. De Lumbriorum Insectivorum descriptione.
Cap. 20. De Cantharide.	144	Cap. 32. De Lumbriorum Insectivorum ortu.
Cap. 21. De Scarabeis.	147	Cap. 33. De Signis & curatijs Lumbriicorum sive Gabucis.
Cap. 22. De Scarabeis muribus.	161	Cap. 34. De Lumbriis extra Insectiva nascentibus, & praesertim de Exili.
Cap. 23. De Proctaribus & Scarabeo Aquatico.	163	Cap. 35. De Leudibus.
Cap. 24. De Gryllalidis.	164	Cap. 36. De Arctis & Trexidibus Depide, ibid.
Cap. 25. De Virgine.	164	Cap. 37. De Aquaticis Insectis de pedibus, & primo de Sirenia.
Cap. 26. De Tigris.	169	Cap. 38. De Lacnibus, Scorpis, Nematodibus, Antheis, Forficulis, Lacera, Cercidis, & pediculo aquatico.
Cap. 27. De Forficulis, sive Auricularibus.	171	Cap. 39. De Pulce sive Ajele & Scalepandis marinis.
Cap. 28. De Scorpis, Formicis, & Pedibus.	171	Cap. 40. De Insectis aquaticis Depicibus, ac primo de Oripe.
Cap. 29. De Cimicis Sylvestris Alas. 174		Cap. 41. De Hiradine.

LIB. II. CAP. I.		Cap. 42. De Lumbicis Aquaticis.
D e Ervica earumque differencijs & nominibus de Seribus & Bemblycinis.	179	
Cap. 1. De reliquis glandis Ervici.	183	
Cap. 2. De Ervici Insectis aque pilosiss.	185	
Cap. 3. De ortu, generatione, alimentis, & Metamorphosis Ervicorum.	191	
Cap. 4. De qualitate & usu Ervicorum earumque Antipharmoni.	193	
Cap. 5. De Sphondilio.	194	
Cap. 6. De Sphondilio.	197	
Cap. 7. De Sphondilio & Inlis.	198	
Cap. 8. De Sphondilio.	202	
Cap. 9. De Sphondilio.	204	
Cap. 10. De Scorpis terrestribus.	204	
Cap. 11. De Araneorum nomine differentijsque.	217	

FINIS.



De Argumenti hujus susceptione, atque ejusdem dignitate & usu, Praefatio.

Historiam naturam summus Philosophus diem esse, magna ille Aristoteles, Plinij, nostris, Wottoni in ipsis describenda labor fastidiosa esse, ab eorum etate inchoatum ab hisque ab solvere, Conradus Gesnerus, non sine studio aliquo elaboravit, sed per tota aequalitas primo defecit studio, neque concinnare illi poterat liberum fuit. In qua dum beatae memoriae Petrus meliore quodam facto incidit, infans per quindecim annos omnium auctorum lectione, & summa Quicquid, Classi, Cantuarij, Thoma Keweti Equitis scilicet qui decessit Edmundo, 16. Iulij, Rogerij Browne, Briti, sed Bruci nostri imprimis, & Petri Aranei nannulii benigne, te, historiam complecteret. Dolendum illud, immatura cum quoque morte abruptam, & prorsum conceptam undique materiam disposuisset, & pro hujus operis dignitate conformasset. Hinc cum factum, ut litera ipsius litaris plena & duby characteribus confusa, plene intersisset, nisi ego illas (sermè expositas) severè effrem, & permagna pecunia summa, in quatuordecim annos redemisset. Ceterum enim de nostris sermibus, quom de linea affirmatione aliquis detrahi, qui ipsi in Insectorum scripturis tantum operis, in fustigata, et in fustigata collocata. In his igitur & Gestis, Wottonius admodum disceptat, addit rationis lucem (quod Pennini caruit,) & hujusmodi textum, & pro nec verbum, (que sic quom sunt exigua) tandem abfolvit. Deturbet nec in primis operis difficultas, & quoniam Insecta vix ardue esse explicationis, tum et materia ipsam insolentiam, tum maxime hac in parte sublimem quaedam vel potius resupinam ostentantiam: resisterent enim primis vix adit, & coram naturam in rebus, vel de limite tantum (quod acrius) salutarium. Timebam quoque (id quod forte crediti,) Ne tam expositis narrationis orationis dignitas desisset, Praefationem quam haerentem hic Penninus sapienter carere, atque verborum artificia parvis adirem. Tenuis me item aliquando canteram Insectorum examinatione, penitus incognitis, nec scribere possit historiae, nec rite concipi. Obstant enim mecum amici (idque ardent.) Quod aliqua architectura opus superinducere censuerunt, & tanquam qui in quorum manusque laevitatem quarentem, & aviditatem quam per opus, gloriam litterarum, Additionem dantem. Summi quoque operis rursus infestis suis argenti dignis, honestis, & nihil propositi decet: sibi huic animalium imperitiam naturam in rebus, sed temporis, imperforam, laborisque inegans factum denotant. Hinc nempe vultus ad anchoras alligati, carissimiliter defissimus, & calano nunc arripit, nunc abiecit, varie infirmis, donec hos animi fluitus certa ratione sedarent, & ad desiccationem vicissim quasi accenderent. Difficultatis operis sententiarum rerum arduam gloriam operis sui recordatus, quae novem annos in expugnabilis Troja videbatur, cum decemaliti

A

testamine

Authorum Catalogus.

Guillemus.	Ludovicus Vivet.	Originus.
Guilhelmus placentinus.	Lutius.	Ovi Apollis.
Hadrivus Tavianus.	Luminator.	Otho Frisingensis.
Haly abbas.	Lupulus.	Ovidius Naso.
Halicarnassus Dion.	Lysiphianus.	Ovidius.
Horacius Ponticus.	Macar.	Palladius.
Horitachius.	Macrobius.	Pamphilus.
Horvold Hippiaer.	Magius.	Paracelsus.
Hirschtus.	Malicollus vensicus.	Parmentus.
Hercules.	Mancius.	Paronius.
Hermol Barbarus.	Mantuanus.	Paragonsis.
Hesiodus.	Empiricus.	Parvus.
Hesychius.	Marcellus Virgilius.	Petrus Saponensis.
Hieronymus Theolog.	Expavitius.	Petrus ^{de} Quickberg ^{die} Albano .
Hieronymus Martinus.	Marianus Burdigalanus.	Petrus.
Hugon.	Marianus Siculus.	Petrus.
Hildegardis.	Merialii.	Petrus.
Hippocrates.	Messa.	Praxerus.
Holerus.	Messius.	Plavorianus.
Holser Scholasticus.	Mathias Michaloides.	Philotes.
Homerus.	Mauriacus.	Philippus.
Hortatius.	Memvius.	Phis.
Jacobus Parmensis.	Maximilianus Transil.	Philstratus.
Joannes	Meglossherus.	Pilegeron.
	Damasus.	Pinus.
Cremonensis.	Mercator.	Pindarus.
De Chank.	Mercurius.	Platrus.
Jocannus.	Mercurinus Trismegistus.	Plato.
Jovin.	Mervia.	Plantus.
Juanus Belgae.	Messa.	Plinius.
Judarus.	Micahelides.	Plinichius.
Jugon.	Medius.	Politianus.
Julius	Meunius.	Polin.
	Meyer.	Polixus.
Caesar.	Mingonius.	Polysus.
Capitolinus.	Montanus.	Polysus.
Pallix.	Montanus.	Porphyrus.
Idus.	Mondus.	Porphyrus.
Ivovalis.	Mundella.	Posidonius.
Isidus.	Munferus.	Praxagoras.
Keramides.	Musca.	Proclus Diadochus.
Laertius.	Mysicus.	Proclus.
Landonus.	Natalis Comitus.	Pythagoras.
Leofrancus.	Naulerius.	Pylion.
Leo Afer.	Nemellus.	Quintilianus.
Leo Suerinus.	Neptus.	Quinquerianus.
Leovellus Faventinus.	Nicolas.	Reglerus.
Leonardus de Bradepalis.	Nicanorus Scholasticus.	Reidus.
Levius.	Flucius.	Rebanus.
Levius.	Nicolaus Prapissus.	Rebolignus.
Leobruus.	Cyrenus.	Reuberius.
Lilius.	Nigidius.	Robertus Stephanus.
Linacer.	Niphus.	Rocellus.
Lirani.	Nomis Marcellus.	Rugus Episc.
Livius.	Nonus.	Rulandus.
Lonicerus.	Novinius.	Ruffus.
Lopius.	Olaus magus.	Sabinus.
Luzanus.	Onofricus.	Sabrus.
Lucianus.	Opanus.	Samaucius.
Lucretius.	Oribanus.	Samuel Quickbergius.

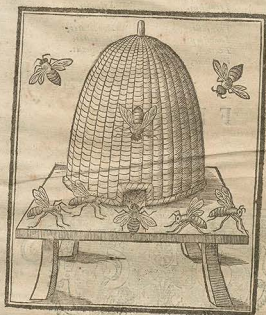
Scalger.

Authorum Catalogus.

Scalger.	Suidas.	Valesius.
Scoppa.	Sylvestrius.	Valleroius.
Scribanus Largus.	Symbrotianus.	Varonianus.
Sebastianus Baro.	Tarantius.	Varius.
Seneca.	Tarentianus.	Varr.
Serenus.	Tarentinianus.	Vegetius.
Sergius.	Tector.	Velerandus.
Silvius.	Thucydides.	Vesputius.
Simon Striti.	Thucydides.	Vige.
Siliabanus.	Thucydides.	Vincenzius.
Siderius.	Thucydides.	Virgilius.
Silius.	Thyfici Cephont.	Vitalis.
Sibus.	Timon Sicinus.	Vivianus.
Siphocles.	Todici.	Vivianus.
Soranus.	Tullianus.	Wickerus.
Soranius.	Tullianus.	Willichius.
Sofratius.	Tromilius.	Wolffius.
Stancarus.	Trotius.	Xylander.
Stella.	Turbatus.	Zacarius.
Steni.	Turpinus.	Zoroastres.
Strabo.	Utrius.	Zoroastres.
Strombus.	Vadarius.	Zuingerus.
Strothius.		

FINIS.





INSECTORVM SIVE, MINIMORVM ANIMALIVM THESTRVM.

CAPVT I.

De Apum nomine, descriptione & differentijs.



Nter Insecta omnia principatus Apibus, & jure præcipua admiratio debetur, solis ex eo genere in hominum alimentum conditis; reliquis vero ad medicinam tantum, vel oculorum voluptatem, aurium oblectationem, corporisve apparatus ornatumq; procreatis; quæ omnis hæc item abund præstant.

Hebraei, Deborah.
Arabes, albara Nahalea Zabar.
Illyrici, Weziela.
Itali, ape, api, vna fitcha, moscatella, ape a scoppa, peccchi.
Hispani, abeja.
Galli, mouches a miel.
Germani, cin ymme bynle.
Angli, Bee, bees, been.
Flandri, bie.
Poloni, pztzota.
Hiberni, camlij.

Has vocant

Apes apud Græcos multa fortuntur nomina, secundum gentium, regionum & locorum diversitatem: varie siquidem gentes varia nomina Apibus attribuerunt: Sed nomen maxime vulgare est *abeja* (unde item Hesiodo) *abeja* vel *potius abeja*, cuius optime est apibus item dicuntur, *abeja*, quæ magis meditantibus, industriis, laborique patiens Insectorum, nullquam comparat. Hesiodo est *abeja* apibus (maluit enim Geinerus pro *abeja* legere; quandoquidem & *abeja* cognominatur) veluti etiam *abeja*. Sed hæc Sidas, Aristoteles & alij, potius crabonem faciunt

Differētia
formarum a
loca.

confpicitur: multum etiam nitore a vulgo differt. Nunc autem formam, nunc naturam locis alterat: utramque fixas & atas. Etenim in Molicētis insulis apes formicis alaris sunt humiles, sed majoribus paulo minores: ut Maximilianus Tarsillanus in epistola ad episcopum Salilpurgensem disse fert. In America juxta Vafles & Plata fluvios, apes nostris non sunt similes, minoribus indicis (quibus est ante infestant) neutrumque majores; & in arboribus excavatis nidificant, & favos longae manibus magisque foraminulatis ac nostrae extruunt: extruunt rantes alarum (narrant Ovidius & Thevetus) quasi commorfas obtinent vel abscissas, quāvis in medio transverfam maculam gerunt albicantem, & aculeis non sunt molesta. Cera, quam conficiunt, fuliginosa videtur atque picea: suntque ut plurimum ^{quodvis} Genus quoddam apum in ponto Aristoteles, lib. 5. hist. cap. 22. recenset ^{maximè} ^{apum}, molle, induratum, quod bis mense mellificat: mite illud & moribus placidus, foliisque mellificans intennum. Quales item in regione Perri, acrioris & valde liquidis mellis confectrices scribuntur, quae faeces a cerā obducunt, ut non amplius Syphone meatus relinquatur, per quem singulis intrare possunt. Nostrae vero fere omnes nigrescunt in Europa natae, non tam ob facilem tenuis substantiae concoctionem, quam quod crassioris diatae & densioris texturae videantur, fuliginosaque materia intra eam propterea remanet: quam apes Peruviana & Pontica ob cuius quā pollem raritatem & rosi dii alimenti tenuitatem, facile expellunt. Id in caula fuerit, diversitatem coloris, ut in uris merullisque sit albicantibus, ludenti demus naturae: quae varia quā ipsa fuerit & Polynorpha, haud mirum si formārum ^{maximè} gaudens, non unus omnes coloris apes fecerit.

Vulgarium item apum (ut Columella ex Aristotele animadvertit) genera se distinguunt. Quaedam sunt vaifae, glomerosa, nigra, hirsuta: aliae sunt minores, rotunda, coloris fulci & laevioris spinis bene adhuc aliae magis exiguae, ^{maximè} ^{coloris} ^{fulci} [&] ^{laevioris} ^{spinis} bene tertia coloris ^{maximè} ^{coloris} ^{fulci} [&] ^{laevioris} ^{spinis} habentes. Sunt quaedam minime graciles, acutae quibus alvei ex aureolo variat atque leues. Maxime autem probanda nigricantes, parvula, sphaeroides, leues, nitidae, placidus moribus. *Ardeatens aurea & paribus lata corpora gustu* (si Virgilio credendum) habentes. Nam quanto grandior apes atque obefior vel etiam longior eo peior: Sicutiam fava & Iracunda, longè pessima. Sed irasitidii custodis consortio mitigatur, atque aris solo crepitu placidiores redduntur. Apes Chalcoodes dicit in Creta insula esse coloris sunt atque oblonge, quae admodum implacabiles & pugnaces perhibentur, aculeis ceteras omnes vincentes & acerbis pungentes: adeo ut cives ex uribus stimulis abegrent. Cujus generis reliquias etiamnum in Ida monte favos conficere atque habitare, Aclians ex Antenore auctor est. Tales item Carthagenses sunt apes, multae pars forma representantes. Apud Halizomos certe adeo mansuetas esse apes scribit in Artibus Paulianus, ut cum hominibus una pabulum excant, ac libere vagentur, quippe quae alvearibus nullis continentur. Passim igitur apes faciunt, illudque ita conerunt, ut mel a cerā nequeas conjungere: sunt autem leues, nitidae, variegatae, & bonis nostris apibus non dissimiles. Denique cum omnes apes naturā furi venerit expectes, tamen longas & coliformes juxta Americanam

Cartha-

Differētia
colorum a
loca.

Carthaginem, meltoxicum conficere locus urget: ubi ex arborum, venorum, aeris, terrae ipsius conagio mel infectum colligunt, & in suas cellas, quale quale fuerit reponunt. Subterrēstres item apes allam & formam obtinent & naturam. Nam alveatres & arboricolae majores sunt, longiores, molliores, alatiores, vinctae & docti flaviores. Illa vero sub terra in foraminibus parvis adificat, breves, compactae, capitibus & antennis nigrae, toto fere corpore hirsuta, latera sola & caudam lanugo flavescens veitit, & revera plurimum exornat. Ex apibus autem junctam non respiciunt, imo quidem deofculantur & deamant. Sexum apum Philosphorum princeps confundit, sed maxima scriptorum ratio distinguit; quorum alij feminas majores esse statuunt & ab apibus alij contra mitemque, cum aliculo. Sanior pars (mea saltem sententia) nullos males praeter duces ac principes agnoscit, qui ceteris habiliores, majores, robustiores, domi semper propagationi incumbunt, & raro nisi toto cum examine emigrant; quippe quos natura ad signa veniens frequentes esse jussit, nec unquam a suis feminis abesse ordinavit. Has incubare, & avium more fere diligeret fovete, atque membrana rupta excludere experientia testatur. Etatum discrimina corporis habitu noscuntur. Nam nuperitatis naturae alas tenuissimas habent & tremulas: annulares, ut etiam bimae atque trimae nitidae sunt valde & tonis, oleis: similitudinem & colorem gentiano: Septemque non facis, pinguitudinem & glabritiem omnino omnem deponunt, nec quis postea corporis cutive figura & qualitate (utin equos solet ulteriores), certum aetatis annum computare potest. Seniores autem hirsutae durae, rugis plena, strigosa, aspectu atque horrida, oblonga, macra, & venerabili quadam carne insignis: quod nobis lavenibus Duxisse Somerletius ostensum fuisse (sed cujus subculo nemo idem; examine ad tricesimum usque annum superata) neque non conficere, & Acliano idem recensenti suffragium addere. Ceterum, ut forma horridiores videntur, sic experientia praecellunt atque industria: ut pote quibus dies doctrinae auxit, & diuturnitas temporis ususque ad mellis conficiendi scientiam ipsas erudit.

Differētia
corporalis
nae a loco.

Differētia
loca.

allu:

Cap. II.

De politis ethicis & aconomicis apum virtutibus.

Pes regno non tyrannide reguntur: nec regem ^{loco} proprie suorum successione, vel sorte suscipiunt, sed iudicio & praevidentia electione: & quamvis sub rege libenter jugum ferunt, tamen libertatem volunt; quia praerogativa tenent iudicii, regemque fide obligant vehementer amant. Hic autem ut magnitudine & specie corporis (ut supra diximus) praecellit (ita quoque in rege praecipuum est) morum matutudine. Habet enim aculeum, sed non utitur ad vindictam, unde reges aculeo carere nonnulli putant. Sunt enim leges naturae, non laeris scriptae, sed moribus impressae; lenioresque;

B 3

lenioresq; ad puniendum sunt, quia potestare maximâ potiuntur, & quamvis ad privatas ulciscendas injurias lentuli videntur, tamen refractarios & rebelles non dimittunt impunes, sed aculei vulnere faciunt atq; conficiunt. Paci vero sic fludent, ut neq; volentes neque iniuri molestant exhibent. Quis igitur non maximo odio Dionysios in Sicilia, Clearchum in Hæcæa, Apollodorum Calfandrinorum prædonem profecerunt? Quis illorum regibus supparatissimum nequitiam non abhorret, qui Monarchiam nihil esse aliud affirmant, nisi modum voluntatis implenda, & scientiam suspensidatâ voluptatis: id quod longissime abesse à bono principis debet, ne homo cum esse videretur, vel bestialis hisce alacritate fieri prodar. Atque ut vita illorum non vulgaris esset, ira fecerunt. Haud enim regia foboles vermiculosfaciunt, ut reliquæ, sed statim penniger, atque inter foetus suos adolefcentes, si quem filium infulsum, inconcinnum, hirsutum, iracundiorum, male formatum, ingeniatumve comperit, eum concordari reliquorum suffragio è medio tollendum curat, ne distrahatur agmina, & subditi partium studio incensî corruptantur. Hic modum cæteris statuit, ordinem præferit, alias aquare jubet, alias inûdes, favos fingere, extruere, expolire, fugerere; alias vero ad passionis proficisci: proventus atque rote domi fovet, juniores laboribus & vicissitudine munerum exerceret, & quomvis ab opera mechanica immunitatem habet, tamen usi ferente ipse item laborum, neque unquam nisi valetudinis aut necessitatis gratiâ foras emigrat. Ac si ab ætate firmus sit, totius exercitii dux antecedit, sequè cunctis periculis primum obicit: nec à reliquis vchitur lubens, nisi cum lenio vel morbo fractus, rectus nequit incedere aut volare: Nocte appetente, signo per concinienm dato, quies vulgo imperatur, vigiliq; dispositis, se ad somnum quisque accingit. Quoad rex vivit, tamdiu exanimem in universum pace trahitur, omniaque perturbatione caret: huc enim fides, libenter se conitiones, sentores sui sedibus vivunt contenti, nec natu minores in majorum lectos excurrunt. Rex separatim à reliquis habitat, eminentiore latioque palatio, certino sepimento assabre factis, centumque quodam circumvallatus. Ab eo regia foboles seorsim iuxta habitat. Patris matrisve (ut vocant) solo natu acquiescentes. Rege autem extincto, succidi turbantur, succidi in apum cellis pariunt, atque omnia miscunt. Aristoteles plures esse in una examine reges aliquando eminit, quos potius proreges dicerent aut Regulos; quandoque (teste Antigono) certum sit, examina non minus perire plures reges habentia quam que nullum. *Atq; de bonis regibus hæcenus: Mali vero hirsutiores sunt, atque magis fulci, nigri, & varij: quorum pro habiti damna bis ingenium.*

*Nomij, dua regum facies, dua corpora genij,
Alter erit maculis, avro squallentibus ardens
Et rutilis clarus suavis, in seipis & ore.
Fædior est alter multo quam palare abasit,
Quum venis & sico terram spicit ore vorator:
Desidiâ latamque trahens; hirsutior abvum: hæc,
Deda neci, melior vnicuique regnet in aula.*

Aique

*Aique hæcenus de regibus & ducibus, anne de vulgo apum
orationem insequamur.*

Apes nec fera nec placida animalia, sed medie inter utrumque natura: omnium autem officiosissima sunt iuxta & commodissima: Aculei ipsæ & vitam præbet & mortem, eo siquidem private certo percunt, prædite autem vim hostilem ab examine proflant. Harum nulla sunt desides, licet non omnes moribus, & neque maxime inertes, insidiosam, sed ex floribus aluntur etiam ipsæ, & cum alijs evolvantes compascuntur. Quamvis item nonnullis mellis conficiendi & condendi industria carent, habent tamenquam quæque provinciam & artem in qua se exercent. Hæc enim aquam regi, & apibus lenio frugationem seligunt: ut pote eandem fidem, & debita rectoris frugatione perfecta. Aliz ægrotas in medicinam latus curant; & suam famul colligunt, conficiunt, offerunt, & propinant. Si que vero animi vel morbo laborantes vitâ excedunt, consunt confectionem vespilonis, qua lumeris, quasi in sandapila cadaver essentur, ne immunditie, putridine, squalore, puris favis & nitidis labem aspergant: Neq; desunt apibus, dices, legani, veterani, comices, buccinatores, tubicines, excubitores, ipeccatores, milites, qui melleam suppellectilem, non secus, ac si tubacula esset, aservant, & fures advolantes, cuniculoque agentes vermes meritis modis puniunt & affigunt. Ne taciti fures videantur, inter volandum murmur & bombæ dunt, qui simul cum volatu auditur incipit & finit, qui tonus sine ex ore fiat, live larum morulitigant. Aristoteles atque Helychius nec mihi unquam ille oculus, qui cum totinvolantes abditam dispicit. Tibicines vero & comices edunt Helychio (Angli item Sing vocant) tamque vigilarum, somniopere vigillum & tesseram statuunt. Eumque sui regis tuendi desiderio tenentur, ut eum solum prodire non sultant, sed intrinseque divisi acie conglomerantur videntur & muniant. Quod si intrinseque, omnes inquirere, vel inspectatum a cibus dispersant, sed ipse forte aberantibus vel dampnati persequi, donec quid de plebo fiat certo asceperint. Volantq; & tædio procellarum fatigatum ipsæ ipsa larum vehiculo ceu in thesauri quædam gestantes, domum portant. Si perierit, omnes discerunt, vel fore aliquandiu hærentes, favos totant conficiunt, sed mel nullum tandemque desides, morbosâ, extruunt, usi usq; tabo madentes miserè pereunt. Esse utique sine rege non possunt, ut ne minime quidem vitâ, necem vero multo minus inferunt, nisi ipse tyrannorum more omnia deo libidine pervertit, vel reipub. negligens, nil curat. Imo si sapius misere solius fuerit (quod facere sine civium iacturâ haud possit) non emittatur interimunt, sed alis spoliant, relictisque postea viventem unice exsunt. Quum rex fugiendo ipsas aperit, querit, accerit, & fugiunt à regno insequuntur, adoresque tantam vestigijs deprehendentes, omnium quippe optime olo rex ad regales ades reducunt. Nulla item è domibus prius exire audent, nec

nec in aliquo procedere passus, nisi rex prius egressus sibi vindica-
 verit principatum volatus. Vix enim Aristotelis assentior, regem
 nunquam foras prodire, nisi cum toto examine, quod rarissime fit.
 Cum vero propter regis tyrannidem migrandum est apibus, vox fo-
 litaria & peculiaris, quasi tuum cujusdam, aliquot ante diebus miti
 auditur, & biduo aut triduo ante paucis circa alveum volat. Cum
 vero omnia parata sunt fugae, collectae volant, & tyrannum (quem
 reliquerunt) si sequatur intrinsecum. Bonam autem regem nunquam
 deserunt; eoque peste, morbo, insidijs, seniove confecto, moeret
 plebs, ligen senatus apum, nec cibos convectum, nec procedum foras,
 tristi edes murmur adimplent, & circa cadaver delatit conglome-
 rantes, tragice plangunt. Postea de multitudine substractum, exami-
 nem alveo exportant, lesimumque circumcirca querulæ effundunt.
 Neque dies lucum tollit aut minuit, sed tandem præ dolore & fame
 omnes expirant. Rege deprehenso, totum tenetur agmen; amisso,
 dilabitur, migratque ad alios. Reges uno plures non ferunt, & usur-
 patorum edes disuunt, familiarique excidunt. Si tamen in uno
 examine duo sint reges (ut quandoque contingit) pars una uni adha-
 ret, altera alteri, & sic in uno alveo diversarum fortarum savi repe-
 riuntur: ubi ita se gerunt, ut aliaz alium provinciam non occupent,
 limites proferre non audent, subditi allicere non cupiant, sed suo
 quique regi obtemperat sine ulla contradictione, cumque tanto
 honore colunt, ut deperdunt quarant, decrepiti sustinent, lesi-
 sum circumferant, mortuum quasi desolant, obedientiam denique
 & fidem ad ultimam usque animam exhibebant: saepe ob mellis furtum,
 & forum quibus ipse insident preceptionem, alienigenis bellum in-
 ferunt, ita ut nonnunquam iusta aie dimicatum sit. Saepè item de
 fociis & favis concertant, sed bellum tum plane *avertitur* atque inexpi-
 abile oriunt, cum de regis vitæ res agitur & *coronandæ* quem pernicitatis-
 sine propugnant, & ultroque *desolatio* corporum interiectu tela ad-
 versa *quavis* expropiant: Nec solum politica prudentia & fidelitatis
 sunt exemplar hominibus, sed & in multis alijs virtutibus. Nata
 cum eas naturæ *esse* statuit *quodlibet* omnia in mirum sui usum faciunt,
 exceptis favis & surbis; quos delinquentes iusto supplicio afficiunt.
 Habent communia testæ, communes natos, communes leges, patriam
 communem. Quod vero economicas aritres virtutes, partitioniam
 totius familiae columnas adhibent, astateque magnum mellis dynamin
 collectam ne utiquam profunderunt prodigis, fed sese eo, hyeme, idque
 parca admodum, sustentant, atque ita dum paucis cibis isque puris
 vescuntur, longam vitam, sobrietatis mercem, affequentur. Nec adeo
 tamen parca sunt aut fordidae; sed ubi plus mellis viderint collectum
 quam sua familia numerus possulat, nonnihil fucis liberaliter com-
 munitate quoque imperiunt. Munditiei item argumenta hæc esse pos-
 sunt, quod corporis fæces nunquam (sæpi per morbum, aut coeli
 injuriam, isque necessitatis telo coacta) in alveabus excurrunt;
 quod cadavera statim effertur, nullam entem, remne putredinem,
 nullam herbam bæsculentem, nullum caducum fetidumque florem
 attingunt, hostes non in alveis occidunt, aqua nisi fluent & defæcata
 non bibunt, edes impuras, nigras, scæculæ non incolunt; stercorea
 operantur, ægrotorum mœnibus, extra castra congesta, primo quoque
 otio

otio *quodlibet* exportant. Neque profus mufices impatientes viden-
 tur, ut pleraque indoctorum gens, sed Symphonia non parum de-
 lectantur, modo simplex illa fuerit & inæstivata. Etenim vero ad
 rursus volant pro ætatis animo, qui acute sonans esse festinare facit,
 lentæ autem pulsans retardare cogit. Neque vero natura illis ex
 omnibus animalibus solum ingeniosissimas reddidit, sed & disciplinam
 mansuetam & tractatissimam. Meliturgi quippe manum & vocem ag-
 noscunt, eamque quod velit, facere non prohibent. Immo verberata ab
 ipso non reclamant, necque ob favorem depreddationem quicquam
 obmurmurant. Quis hos non egregie & generose indolis argumen-
 tum dixerit, curatoris sui patri imperium? Alterius vultum peregrini
 discipline sese immorigines præberet? Determinata & castitate
 apum mirum est quod quidam animadvertunt; Nam cum certa
 pleraque animalia, Elephanta excepto, in hominum conspectu con-
 grediantur, & crabrones item non multum specie differentes id fac-
 iunt, spes tamen coire nunquam sinit, sed vel intus veterum cum
 modestia, vel foris sine arbitris dant operam. Nec minus forte cum
 moderata & temperate perhibent: *Dum corpora bello ob-*
jectant, politæ namque petunt per vulnere mortem. Bellum autem earum
 vel civile est, vel externum, illius variaz sunt causæ; nempe, multi-
 tudo dorum regi regnoque insidiantium, avaritia raritas; loci an-
 gustia; amona raritas; atque defidia. Nam si duces quatuor
 sit plures habeant (ut quandoque contingit) superstitiosos enecat,
 ne crescentes illorum numerus regi vim inferat, & ad seditiones popu-
 lum prolecat. Necant eos præcipue, cum non ampla illis (obolis
 copia existit, nec habent unde mittant coloniam, sivoque una (si
 parati fuerint) diruunt atque discurrunt. Interim etiam fures atque
 petentiores) isque non fatis loci operibus esse, tenent enim aliis locum
 penuria, acerrime inierit se ipsas de fucco & sanguine, aggladantur, pre-
 vesque longas, parvas fæces utpote minus utiles, magis ac defides dolo-
 impenque omni adoriuntur. Qui in pugna si breves viderent, opti-
 mum erit examen; si fortuna longis adhaerit, otiose vivunt, & ni-
 hil boni mellis inquam conficiunt. Vitricæ vero adeo rapine &
 ultionis sunt deditæ, ut ad incitatas hostes redactos viri eieciant, nul-
 lumque venie locum relinquunt. Externam bellum quoque attingit,
 nulli animalium, fortitudine & audacia concedunt; sed moleste in-
 terpellantibus, vexantibus, populantibus, hominibus, quadrupedi-
 bus, avibus, vesipisque acriter sese opponunt, & pro viribus vulnera
 indignant. Homines adulteros, unguentis delibatos, cincturos (ut
 etiam infideles & fordidos) rubricque vestibus (colore sanguinem
 referentibus) indutos, odio prosequuntur extremo: uti contra heros,
 eorumque manibus insidentes, nullam potius & lambunt ludibundæ,
 quam tantillum acis loquuntur aut vulnerant. Imo his liberam
 tutumque est non velatis, servandæ castitate, examina nudis partibus col-
 ligere, tractare, disponente, exagitare, atque hocce assidere aut stare,
 videlicet fucos, fures, vesipas, crabrones bacillo tollere. Si quæ
 vero in pugna aculeum amiserit, ceu miles abrepit hysta animi
 abjici

abjici, nec diu admodum superstes per incrore obit. Cum migratura ad pugnam fuit, signum manent, eoque dato, undiq; sese agglomerant circa regem, si bonus fuerit remque una acie decernunt. Inter pugnam vero, quantum virtutem, audaciam roburque ista animalcula ostendunt, tum nos ipsi vidimus, tum illi melius qui hominum armorum acies apud aculei domitas, leones vero, urfos, & equos interfectos memorant. Tamen (utcumq; feroces & pugnaces videntur) quotidiano consortio mitigantur, & nisi irritentur, placide vivunt, neminemque non meliose ad alvearia flantem affligunt. Si vero illarum ingenia, artificum, laborem memoriamque fuisse explicare velimus, non solum ipsi divine portulaculam aure cum Virgilio concederemus, sed etiam haustus mentis ambere, & ingeniosissimi hominis (licet Pythagorae erret) *arroyem*. Postquam enim mundo alveo & dulci fuerint incluse, ex arboribus lachrymosis & gummosis (salice nempe, ulmo, atq; arundine) immo etiam de lapidibus inter colligit, crassum illud fave & lentum, illoque (commofin Latini, *arroy* Græci appellant) primum operis fundamentum, ceu crusta prima obducunt, cui postea pilosorem superinducunt, atque illi propoliam. Hoc sane triplicite testaceo arificiali factio, non solum curiosiorum oculos in suam rem pube, & operas intentiores illudunt, sed item a nemine conspexerit, contra pluvias, figora, bestiolas, hostesque suos omnes melius se manant. Tum vero lavos exstruat architectonica tali prudentia, ut superare Archimedeum videantur. Primum enim regum principumque cellas eminentiori favilo adificiunt, laxas, pulchras, magnificas, cæ purpuratissima elaboratas; casque sepimento, tanquam muro quodam, ad regiam majestatem tuendam circumvallant: Ac ut ætate & conditione triplici sunt apes; sic tripartito etiam cellas dividunt: Nam ætate grandes regie aule, (tanquam consiliarij aut satellites) ades habent *ovrigum*; proximè abij annulares & novellas *sololefcentule* verò & ætatis corroborate, *extime* manent, ut pote ad dimicandum pro rege & liberis habiliiores. *Arystoteles* tamen apes primum sibi & nepotibus in cellarum fabricatione consulerit scribit, deinde regibus, ultimo loco fucis. Atq; in infimum fabricæ, secundum loci magnitudinem & figuram formandas addit, eoque orbiculari, oblongo, quadrato, ensiformes, pediformes, &c. pro arbitrio effingunt, & ad longitudo nem nonnquam octo pedum excurrentes; ita cellula contra certæ formæ & geometricæ mensuræ adstrictæ sunt, exallam, nempe hexangulares, & pro justâ habitatoris magnitudine capaces. Cellæ autem & mellariæ & sobolaris, geminæ omnes, hoc est, ab utraque parte favi sepimento quodam tenui & de mutuo sepositæ. Compages quæ parietibus favi adharerant flores, & melle vacua relinquuntur, multo item fortiores, ut reliquam onus mellis apportent. Quibus item favis plus cære obducuntur apes, in ipsæm ceu lectoreo repofitorio plus mellis condant. Favus autem univerfos quatuor cellularum ordines continet, primum apes occupant, alterum fucis, tertium se hadones, ultimum melli condant stantur. Sunt qui fucos eodè in alveo fivos fingere cum apibus afferant, sed mellicandis nullam facultatem habere, incertum an propter copios obstatem, an naturâ illis infirmam desitiam, Quodsi mellis pondere nutare favi inceperit aut corruiere, erigunt

gunt ipsos, & pilis fornicatis suffulcunt, ut subire (nam ad singulos fivos via sic expedita necesse est) nunquam infirmitatem exsequi possint. Nonnulli hinc veluti in Ponto & Amulo urbe, in arboribus mel candidum faciunt apes sine favis. Verum ex reliquarum in favis arboribus, atrem omnem humanam sperantem, nec non videlicet Pœtæ, *Esse apibus partem divina mentis, & huius Aristoteles*; quis inquam phantasma, memoriam, & rationis ejusdem partium illis negaverit? Sed hoc non disputo, nec sapientum, ingeniosiorumque reliquorum animalium hominumque animas in apes migrare cum Pythagora fatus. Verum qui ex partibus inter se operas mutuas, aliisque fivos conficere, alias mella colligere, arginacum congerere, ades expolire, foricas mundare, ruinosos muros salutare, theas operire, medullam mellis elicere, coquere, ad cellas apportare, aquam operarijs offerre, incubantibus, infirmis, vetulis pabulum certis horis subministrare, regem tantâ curâ defendere, araneos hostesque omnes exigere, cadaverâ ne putrefcat opus esse, ad propriam quantum cellam redire, omnes denique non longè ab ædibus cibum quærere; consumptis in proximo foribus, speculatoribus ad pabula ulteriora emittere, in nocturna expeditione supinas sub folijs excubare, ne alis rore madentibus, tardius crassum in revertantur; lapsis in procellis totum corpus librare; in turbine, pro ulteriore in vento lapsam partem volare diligentius pendere; nec is apibus mirabilem reipub. ordinem ultro concedit, geniumque & ingenium ipsi maximum non denegabit. Penè omiseram naturalem illam quæ in suos factus propendit *arroy*, magnam sane virtutem, & in hujus facti parientibus rariis vlam. Incubant enim apes favis (ubi fœturam possident) fere avium more, nec nisi per maximâ inedia, vel ad pabulum exurgant, statimque redeunt, ac si timerent ne diurnioribus absentia, aranea quod lapsæ in *arroy* cellis obderetur, vel frigore rigescens factus periclitaretur. Pulos vero *arroy* delicatos habent nec molliter educant, sed trichuinos (primo nempe alis) ad pensum vocant, & ne ut tartallum obtinent, accuratè cavent. Tantâ item divina ratione præstant, ut pluvias impendentes & figora præferant, tumq; (naturæ ductu) non longè ab ædibus recedunt, sed circum apitaria volant, veluti foribus incubant. Quibus vero pabularum evolans (id quod non statim fed ferens diebus fri impigra & assidue laborant tantâ mellis copia onusta, ut saepe lassilactibus in itinere deficient, nec ad proprios lares redire fatis sint, & qua per hirsutem nonnulla ad laborem ineptiores sunt, illa ad lapillos redeat asperas detritæ, glabrioris res reddunt, seque ad opus strenuè accingunt. Adolefcentes *arroy* negotium exercent, & que rex exigit appetunt, seniores curant banquium, inque ipsum disponunt ad medæ ætatis apibus collectum atque confectum. Tempore matutino omnes fluit, donec una triplici bomba, excitavit omnes; tuncque in suam unaqueque provinciam confectis, provolvat. Vespere ubi redierint, primum quasi tumultuantur, paulatimque minus subinde strepitu, dum Virgillum præfectus circumvolando susurret, ceu quietem tacite sperant, quo signo ita ad unum omnes murmur deponunt, ut alibi ad aurenti positio, ne quidem eas hifcere perferant: adde suis regibus ductibusque obnixæ parent, eorumque vultu & nutu acquiescunt.

CAP. III.

Decoratio, generatio, & propagatio Apum.

Creati.

Generati.

Propagati.

Vandoquidem apes ex putrefactione (primi peccati pena) oriis philosophi asiderunt non defungitur qui eas prima lege illa mundi he bdomada creatas negat. Ego quidem quatuordecim illas integram alii permittit; quamvis Theologorum aliquorum auctoritas, praefertim vero Dubravii & Danzi, illas cum perfectis corporibus creatas fuisse abjude affirmat. De prima apum generatione longam disputacionem habet Aristoteles. Secuti cum philosophi, earum generationem ex alterius corporis corruptione provenire, recite meae quidem sententia continuent: nempe ex tauro, bove, vacca, vitulo,ve putrefactio, dignificis sane nobis, utilissimis bestijs) quod non solum viri illustres omni exceptione majores tradunt, sed experientia rustica & vulgaris confirmat. Aliut ex horum cerebro gignit reges & doctes, ex caribus vero apii vulgus. Nascuntur ite reges ex medulla pinis, tamen ex cerebro rati, palchritudine, magnitudine, prudentia, & robore alij antecellunt. Primam aenam transformacionem carnium in hujusmodi animalia, & velut conceptum quendam inde cognoscet, cum parva & alba specie imperfecta hac quasi animalcula circum bovem leonemque, &c. multiplicata videris, immobilia quidem omnia; paulatim vero augetentia, alijque sensim excrefcenibus proprium colorem confecta, circumvallata regem & advolantia. Sed brevibus & tremulis omnino alis, propet inleudendum volandi & membrorum debilitatem. Quae vero regiones particulares apibus generandis conferunt, qua nocent, postea tradantur de melle disputabimus. Generatio vero paucis in hoc loci repetitur, quibus (nisi solo & caelo dasoras fides) pabuloque illis apio caruerint) procreari haud possint apes & commode vivere. Verum ubi perpetua nives & gelu (ut in Scanzia) vel regio herbarum arborumque sterilis (ut in Thule) & calore exilis locis: ibi neque nascendi copia neque vivendi illis conceditur. Quinetiam deleteriam ob quamdam acris locive proprietatem regiones nonnullas apes haud incolunt, Veluri de Mycono traditum est; quo etiam importatae, (si Aeliano habenda fides) statim exspirant. Quod vero Munderus Hyberniam, Sollandus, Britanniam, apibus vaciam memorat atque infertam; si non abstruissit sed oculatis testibus rem accepserint, nihil in eorum villis frequentius esse scripsissent. Atque haec de generatione apum dici sufficiunt, nunc ad propagacionem veniamus de qua varie sentiunt auctores.

Alij eas coire & parere negant, quia nemo id oculis unquam vidit. Alij semen in foribus pulvisculi reliquum a portari affirmant ad alveos, atque ibi sedeli blandaque incubatione perfici. Plinius ex flore Cerinthij ipsum colligi contendit. Aristoteles & Calandro, Athenam ex flore arundinis, quidam ex flore oleae, quae deinde earum osculis in favos immittit; eo argumento illi, quod annis horum forum feceracibus plura procedunt examina, quam vero rariores proveniunt, raris apes visuntur. Hoc tamen non animadvertunt, multis in locis flugore

gore rigenibus luxuriare apes, ubi nihil forum florum colligitur, imo ne apparet quidem. Ego sane per coitum propagacionem fieri existimo, mareque esse majores, minores vero faeminas contendo, qui angallorum more faeminas subjugantes gentium injeciant, experientia dixerit: certum tamen est, minimas tantum apes (faemellas nempe) futura incubare, & rupto putamine gallinarum more) mira & naturali obstruccionis pullos excludere.

Aristoteles contra, reges & majores apes seipias, & deinde omnes reliquas parere affirmat, ut si illas feges, hos vero nihil alterius producere, nec forficem in se ratione illud, cum reges & regulitum semper manserint, quoniam ad se fobolis generationem, nec unquam nisi cum tota plebe alio emigrant. Eam itidem ob causam tam unice ab apibus diguntur, atque ab omni opere negotio; necessario immunes vivunt: Magnitudine item & robore praesant alij, ac si corpus eorum ad prolem generationem fit infitutum. Fuci tamen majores medium tenent, apes tam in inclivisitas diligentes, ut & fucos nepotes alant, & parentes regulos. Sed quod adjungit Philosophus, apes sine coitu generare, quod ferus tam fit exiguis: idem argumentum de mulcis narrari possit, quarum aliquae apibus majores, minores ponant vermiculos, quibus in nympharum magnitudinem sensim adauctis, tandem mulca erumpunt. Sunt alij, qui ex melle apes nasci arbitrantur, aut cum melle, aut ex medulla mellis live parte praesantiore, eoque omnis putrescens experit. Sed genitale quiddam in cellis ponit certum est, & quo apiculae gignuntur. Scagiger ova eas ponere putat, quomvis apiarj vermiculos eas parere, non ova unanimiter statuunt. Taxites coire eas existimat, & apes mares esse, reges faeminas constituit, atque reges tempore confituro vermiculos per examina, ut mulca, excludere, fucos vero incubare more serpantum, & incubando ad tempus vermiculos fovere scribit. Tunc vermes saetios dicti, melle purissimo & qualis multo vescutur, donec in nymphas abeunt, atque tunc aureliarum instar involvitur, inest illis manent, nec cibo vescutur, nec excrementa reddunt. Tandem certo die, ruptis coarctibus fiunt apes, & ad suum quaque munus vix dum alij perfectis sese accingunt. Per hoc tempus apes urina delectantur, & postissimum humana, atque propterea locos ea madentes, maxime autem a pluvij, frequentant.

Ad conservacione apum multa requiruntur, nempe debius cibis, potus, somnus, vigilia, aer, exercitio, habitatio, atque locus conveniens, moderatio item animi, & medicinali illarum tollendis raoribus idonea, de quibus sigillatim dicemus. Quod cibos attinet; nihil venatur, sed ipse *Centauraque horum memores asate labore experuntur, & in medium quastia referunt.* Colligunt quippe & consunt illi cibaria, inter qua praecipuum est mel, quo liberius ab apiarjz exhalato, tanquam lanterna punicia transluccent, & nisi alia illarum inedia subveniant, animam effiant. Sed habent item alium quod sustentant cibum, ceraginem, ex cinibus erythraeae, Sanderacham dictam. Verum hic deterior est, & delectum sicum repraesentans. His deficientibus, apes quae, Saccharata, uvas, passas, ficatas, fucos rufos, salsodonum capita, lanas passu defrutivo madidas, & aequam nullam pro foribus ponunt, ne praefame languentes moriantur. Crudas item carnes apponi jubet Plinius, modo fuerint recentes. Generationem dulcia quaeque & *tempus etiam de longiquo appetunt, non odoris gratia sed pabuli gentilis causa, unde mulcilonis vinum: Flores grati odoris & calcitalos nullis recufans, unde Florilege Latinis dicitur, pabulo Graecis dicta, Plantae apibus gratissima, thymus albus & ruber, fetula campana, myrtus, vitex, genifia, Phleus, faba, ferpillum, viola, myrtus, rosmarinus, coniza cerinthae, amygdali, Erica, Tamariſcus, Cytisus, Mellilotus, Castia, Narcissus, Alphode-*

confectio.

C

lus,

tectis apes includunt affabre textis, ut nec gelu offendantur, nec aestivo calore nimium ferueant. Solebant veteres ex lapide speculari, cornu, vitroq; alucos conficere: ut operantes iuris spe darent. Sed prima, secundâ, tertiâq; crusta (ut diximus) per apes iunioribus illa, sese operant oleumq; perdidisse factis videntur. Forma alucorum talis fit, qualis est ovium, et ampumar; quum edere ipsam velint, nempe ex duodecim circulis firmatis alucos conficere debet, hoc modo contexti. Tres primi inferiores fuit unius magnitudinis, sequipedem ex diametro lati: Quorum proximè superiores paulo majores esse convenit, et capaciores, ut favicellis figantur, et tutis pendant: reliqui quinque circuli paulatim ad centrum supremum coarctantur, ut pyramidem referant; totus autem alucos ea mensura esse debet, ut viginti penè libras totus contineat. Ora cavatum (id est, majora per quæ apes intrare & exire solent) fuit tria vel quatuor: non otiosa quàm ut apes melle onustæ libere immigrent: hæc enim ratione, stentiliosus, scarabæus, phalangis, & blattis, mellis infidiatricibus, aditus negabitur, & alucos nimis à frigore gelisque brumali afficietur. Super hæc omnia quatuor, item faciunt fenestras perfolis obtatas, anse atque retro duas, ut favos usque commodè examant, nec tamen mellificam pecus nimium perturbent. In præparatio alucorum variâ scribitur. Angli nova examina novis semper aliis excipiunt, nullâ re suffraginatis aut illitis. Veteres vasa diligenter prius purgata mellisophyllo, thymo, frniculo unius fricabant, vel mellito, facarato, aut multo alpergebant; ut & citius intrarent, & diutius in apibus remaneret. Palladius primogeniti vultu stercore parietes illorum in ipsis oblevit, idque in apibus retinendis pro summo arcano habuit: Cuiusmodi circa medium alucare, tres vel quatuor ligneos bacillos transversim figere oportet, ad favorum tutelam: sic enim nec levi agitatione cadere possunt, & facilius vultu ferente auferuntur. Cave item ne aliqua rimas agant, quibus à calore, frigore, pulvere, aut à crucis affigantur. Situm atque possidendum quod antequam, in scamis five podis collocari audeat, æquum est; ne frum contrahant aera, necque ut à bellis noxijs turpis degant antequam. Scamam autem sint ex lapidibus, calcis, ulmo, vel quercu dactylis, terris alba pedibus, testaceo & albo opere, eoque levigato superinducta, ut melliora tota apivora animalia, pedem ubi figant non habeant. Sint item antennis declivis, ne stagnans à pluvij aqua inanis penetrer: quam ab causam (teste Columella) in muris excitis ubiunque porticibus collocare alucos solebant: si enim bipolaris alucarium distantiâ ab invicem, ut vacillante mel moto ulmo, aliterum non tinet; sicut in conjunctis uls solet venire. Porro ordines atque classes quod attinet; ne sint tribus plures: quorum primis junioribus, secundis media ætatis, supremis veteranis concedantur. Tam Scamam autem quam apicula apto ad examinum confertationem loco ponenda sunt: in calidis regionibus vestis Boream, in frigidioribus vero contra Austum. Imò in Aethiopia ob nimium feruentis soles, in edibus alucorum servantur, ne calore liqueant favi, formicis factis magno per quod egrediantur, in muro relicto. Sic etiam locis libes; esse tate non ferulas, hyeme tepidius, à ventis tranquillus, nec arboribus refertus, nec altoque paulo, muròve inclulus, nec resonant Echo objectus, pabulo naturalis & frequenti consitus, à cœtu hominum & pecudum remotus, qui flores tondere roremq; decutere possunt; nullis latrinis, fœtibus, cloacis, stagnis, sterquilinis, patibulis, sepulchretis vicinis; & in ima parte vallis constitutus, ut apes onerariæ per declivâ ad alucaria promotius devalent. Denique si quis ventis alicui regioni præ alijs feris infestus, in ea alucaria collocare sic convenit, ut illius injurias minus sentiant, & ostia cum ventis ad aperta autiquam habeant. Verum hæc apibus circumdibus dicta convenit ad

vite

vite conservationem: fugitive verò & sylvestres aliter vivunt, subsique ipsa ades & eligunt & exorant. In Absifinorum regione vis Prelybero Ioanne in cubiculo mechanicorum degunt Apes, ibidemque audacter voltantes favos suspendunt, trabibus affixis alucaribus, nec laborantium quœpiam offendunt. Quinetiam multis in Angliæ locis inter cubiculoz tabulata, in arborum truncis hospitium ultrotrunc & diturnum habuerunt, indeque veterane tenas quoniamtines acies emiserunt. Et (quod dignum notatu est) hic felicibus vivunt & longius, quàm illis artificioso contextus castidis, tanta diligentia suffraginatis, tam curiose politis, ordinatis, digestis, collocatis. Laudo tamen illorum industriam, qui apibus hanc molestiam ademerunt, ad eiq; quibus factæ recte fervent, non minus ingenio fabricaverunt. Omnium atq; maximè laudem merentur, qui animi corporisq; illarum morbis medicinâ adinvenborant pathematâ, sunt præcipue triaria, ardor, & timor. Difficiliter enim concoquunt injurias, subsique & splenem adesse atque bilem, frequenter pugnant, atq; eâ quidè civili, gressunt. Nam in nimia prolixâ copia de cellis & adibus tumultuantur, nec cõponi prius his valet, donec vel mutua utriusq; cede multo pericinit, vel partium studio divulsi, alios fibi lares ultro quæsvenerint. Quin porro castratis alucis, unius epidemique coloris milites (privatas ob injurias vel Zelotyrium exandecientes) quandoque bellam aliam alij infestant: quod Apicola diligens pulvere interjecto, vel frigida per siphones aspersa, vel vola manuali stridula & terrificâ extinguit extinguit. Si enim illarum rixas habentes concederet, furenter eorūq; atq; fervirent, ut nisi ad interfectionem redactæ nunquàm quiescerent. Mæstria atq; melancholia ipsas item apes plurimâ perturbat, nunc ex regum, nunc ex prolix, nunc ex castidus morte oriunda, nec conceptum marorem admittides: sed inis medullis infestus corpus semper deperat, & ipsas vite capsum tandem exedit. Imò nec aris stantius, nec quarvis illas oblectat hæmonia, (que tamen ipsas lymphaticas dicitur) que redditis solet curare) neque ulla pestis morbuve ipsi læthalior dicitur potest. Timent autem potissimum ab araneis, lacertis, crocodiis, rubenis, scorpionibus, cestris, vespis, crabronibus, facorum multitudine, vuppi, paro, hirundine, merope, noctua, alijque alucarium deperantioribus. Timent ibi item ab Echo, fulgure, tonitru, & frigore omni: quemadmodum contra Jovi sustulero, sibilo, murmure, tinnitu vehementer gaudent. Cum rior ipsas occupat, vagule oberrant, vertiginosâ dum exsunt atque ingrediuntur apparent; mel, prolem, agrotos parum curant, pedibus alijque tremulis nulquam quiescunt. Meliturgus igitur furax (sibo deficiente) necare, vespas & crabrones (silla cum cruda crata imposita) capere & deinde cremare; araneos, papiliones, veredines, erucas, interimer; telas abftergere, moliones, culices, conopos irritare; lacertas, crocodiis, scarabæos transcommittere; palaniam & blattas candellâ noctu unius postica (quam ulmo petunt) mittere; ranas per paludes venari; hirundinum, nothorum, apialtorum, meoponumq; nidos (præsertim in vicinia omni) dinere, paros inebriare. Quis in pugna suis apibus agnosci videtur, que post victoriam exesse viditum agmen ad ostium, propagatorem vero famæ & vindictam non offendunt: Salva his modis atque libere a metapæis, solotinnis & quandoque Sinnecomi five Mellarij ipsius voo corroborantur, & in suam quæq; provinciam aluces redeunt. Apesitem nonnullæ alij magis plancticæ & fitibus, suarumque adium amore nullum tenentur. Hanc animi quædam apertij plauli, æriq; totum (quod plurimum gaudente apes scribitur, ibi cimen-

dant, quamvis incertum sit an audiant & volutate ducant, an formidine & timore ob aëris reverberationem & tremorem (ut in tonitruo fit) ad aedes redeant, nec ullam video causam cur Plinius aut Niphus hic hæserint: Alij, nec examen aufugiat, regi medias alas obtruncant, alij vituli recens nati ferociter loculostrum oscula oblinunt, Præterea oleæ utriusque folijs decoctis, & circa loculos stratis, non fugient: conferunt item aqua mulsæ, sed præsertim Mellicæ herbæ inunctio, quæ (tanquam pilulo quodam) forissimè retinetur apes, ut Mæcer cecinit.

*De ipsa apum his folijs contrivis usæ peragunt,
Non fecit, melisq; facti s' le quos, iugati,
Vngine cultores retinetur examinati.*

Pulvere & vestigio angium collecto, sparsas apes in alveos reverti Plinius testatur. Alij chrysothemum iuxta ferere consulunt, acsi nullo magis flore gauderent, locoq; eodem luxuriantes nunquam deserunt. Imò natura sylvestres & erraticas apes eodem allectari, & cicuari, aetheris memorantur. Corporis morbi varij juxta quos apum, nempe, repletio, inanitio, ficcitas, humiditas, frigus, calorq; non naturalis. Repletio five plethora fit, cum alvaria Meliurgus debita temperate castrare neglexerit: tunc enim adeo fe saturant atque implent, ut scabie fordibusq; diffuemes, & frumolæ item fræfæ agrotent, sequitur ignavia, febris, malacia, fastidium cibi, vigilæ, quibus misere attrita apicula, nisi ocyus subvertantur, animam effiant: quare castrare eas oportet: quo in opere duo observanda sunt: nempe tempus, atque modus conveniens, quo per regionum qualitate & consuetudine varia sunt: Nam in Anglia quotannis mens tanulum mel colligitur, præcipitane nimirum mense Julio, vel Augusto primùm crescente. Calidioribus in locis melleæ hujus Vindemiæ tempore notant, oriensibus scilicet, consentibus noviterq; occidentibus Virgilijs. Didimus in Geoponicis optimum tempus esse Plejadum scribit. Romani Majorem primùm melle, deinde declinate aëstate, tertio circa idus Octobris alveos exenterabant. Vnde mel Verum, horatæ, & autumnale dicitur. Aristoteles florentem caprifico, primam mellationem ferere jubet; Secundam verò sub autumno factam commendat. Generatim verò castrare alveos oportet, quom melleturgens; id quod subtili apum murmurè dispocitur. Nam si vacua fuerint, voces clariores infusione emittunt, utpote æris quam cibi pleniores: certissimè autem inspectione id noviteris; quod. Columella scilicet per fenestras illas utrinque politas & apertas, de quibus ante in alcorum forma factus mentionem. Modus castrationis hujusmodi est: Matutino tempore, dum adhuc semiconites torpent, castrare apes oportet atque favos auferre: non enim convenit medio aëri calentes exasperare. Columella duo fermenta in hunc usum præscribit, sequepedali longitudine, vel paulo productiora; quorum alterum fit culter oblongus, lata utrinque acie, sed hebescente: capite aduncò & acuro scalpro, quo favi eradantur: alterum platum, acussimè & ancipiti acie, quo favi succidantur. His aperto vase, rectè totum negotium conficitur. In Angliæ, atque alijs vicinij regionibus (utpote Helvetiæ, Germaniæ, Belgio) non ferro, sed igne, fumo, & aqua, rem aggreduuntur, quibus adultas apes de alveo in alveum abigunt, & examen pro arbitrarij integrum servant. Porro in eximendis favis, pro examinis quantitate, magnitudine, & numero, tenerè modum oportet. Nam copia mellis ignaviam parit, atque tam heris quam apibus fraudi est, eo siquidem affluente, non erit hæc pascuntur, sed ipsa mellis mellea saginantur: contra si non satis relinquunt, præ inopia cibi languentes, animus dependant, anxius vivunt; & pellentes, famelicæ, marcescentes, miserè pereunt. Præterea veteres

Corporis apum
morbi in
dempne ca-
rula.

veteres & vitiosos favos eximere oportet, non autem quibus posteritati consulantur, & schadoniferos & integros, nisi minus mellis reliquum videris, quam parentum sustentationi par fuerit: Eam scilicet proportionem ferveat, ut in mellis abundantia, duabus demptis partibus, tertiam reliquas; si vero mediocriter exuberet, mediam finas; si favi fere vacui, nihil auferas. Sed hic modus non est omnibus in locis certus, quia pro forum multitudine, pauli frequentia, atque præstantia, & regionis natura plus minusve tollere permittunt. Quandoquidem in Actiopia, Syria, Palæstina, fæpius totos alveos exhauriunt, qui ob pastus & roris bonitatem pacis iterum diebus adimplentur. Si vero inanitio atque famies fuerit abortiva, non tam alveos castribus quam apes ipsas; magnamque partem omnes lino, qui quilibet galbano, vel sulphure sustito suffocabis, vel saltem aqua submerges; quo pacto item mel dulcissimum evadit atque purius. Inanitio autem duabus potissimum causis oritur, cibi nempe inopia, atque corruptelâ: inopia urgente, mel supponere, nullum alpergere, usas & ficus vitas afferre convenit, & factcharata. Plinius item gallinam carnis apponi jubet, quamvis apes nullas carnes attingere memorat: Corruptelâ autem ciborum primùm malicia, deinde diarrhæa, blaspioniam, & tabem afficit apibus; unde ex feraciorum & cadaverum copia, factor, pestis, putredo, aliæque id genus mala nascuntur. In malicia adeo delicatulae atque morose fiunt, ut stomachantes omnia, faciliè aufugiant, nisi rerum gratissimam odoris sustulo, consquistissimam nimirum, curiosâ item munditie retineantur. Diarrhæa autem supervient, tum ob succi ipsius corruptelam, tum ob ethymali, hellobori, ebuli, sambuci, foliorum herbarumque purgantium delibationem. Siquidem cibi per bybera jenunia avidæ, præmo vere cupidius quam nutus obvias herbas fine defectu gustantes, insatiabilè collecto melle cacochymia laborant, atque deinceps in alui solationem subito incidunt.

Contra hunc morbum, Sorba cum melle (authore Plinio) apponenda, vel hominum aut bovm urinis confecta: grana item mali punici vino Tamineo irrigata, conferunt. Pallidus grana mali punici, & uvas passas cum rore Syriaco vel vino austero coctas & levigatas, in lignis canalibus apocritas vatie commendat. Mel etiam cum Galle pulvere, vel ficcæ rose, aut romarinum in aqua mulsæ decoctum insundi per syphonem jubet, vel acetabulis immitti. Quinetiam prohibere eas oportet, nec in sylvis cibum deportent, ubi plerunq; aruginosi excretæ flores, quorum acrimonia alui apibus moventur, nec nisi accuratâ custodis diligentia scientiæque fistuntur. Hinc *de apibus* illa fave factus corruptio originem trahit, quippe quod sterilitate ex inopia feminis inductâ, non generant; vel (præ imbecillitate) alere forevereque parvas, & continuo incubare, vel aranearum laqueos ante cellas obductos evitate, hanc possunt. Accrescente deinceps tabe atque marasmo, flores afferri iubet Higinius, rore & melle madidos, foribusque apponi: vitias item & buglossi flores commendat desuato rigatos; postea deficiatis alveis, verumibus & cadaveribus amissis, fimo bovino vel vaccina suffundit; qua tum puretatem arceat & pestem, tum demortuis penè apibus (nisi Columella non fallit) animam infultat. Scatent item pediculis, narante Florentino, quos curat ramensis mali arboris & caprifici incensis. Hebescentem apibus oculorum aciem, idem organum suffuunt. Furfures ipsæ & scabiem, blando corporum ad chelidonium & muros virina infectos quasi affricu auctantur; morbitam balneis, & thermo potantes gutturem emendant. Humiditatis morbi sunt struma, hydrocephalus, hydrops, quos ficis herbis & rore mane decullo curant veteres, nostrique aquæ cum omnis prohibitione nihil diminuant: colibent enim illas per triduum intra aëtem, quo pacto non solantur

solum humiditas nimia absortum, sed naturalis quoque comparatur. ^{videtur} item familiarem apibus morbum scribit Helicthius, non describit; nec ab alijs, quis qualis sit, addicere potuit. Trigris morbi sunt congelatio, fumor, rigor, aliqui id genus nimis frigore adeo nonnquam supidas videlicet, ut nec levissime moveri videntur, nec dum spirare. Caloris autem vehementia, in rabiem, tum, vigillas, febres, vertiginem, & delirium agunt, imo quidem in maniam, quo tempore vel custodes non agnoscunt, & amicos aculeo nonnulli venenato feriunt. Sic igitur utraque tempestate zedes locare oportet, ut ne hyeme frigoris vehementia, nec aestate arboribus nimium ledatur. Perentium quo defectum foliosis in forum ubertate, dum mellificandi studio ita omnes incumbunt, ut prolis venerificæ curam abiciant, atque sic omnia foliosis repARATIONE, populo labore confectus totus extinguitur. Cùm vero præ indignatione & fomacho, vel per adium foretorem, aut ob pestem in alacribus grassantem auferuntur; figueas oportet, & illa (quam Palladius docuit) arte inventas, purgatis alucis, nouis item locis ex-cipere. Præterea ad spum conservationem in eum conficere dicit Plinius, ut legitime comparatur; dono minimum aut emptione; nam siurto ablatæ minus solliciter succedunt, uti & nata furiva ægrius crescit. Nunc si famillia apis infesta removerimus, quod amplius accendere opus erit ad ipsarum saluti ^{opponatur} & malorum medelam, non video. Primum igitur homines supro inquiratos, mendris vel gonorrhæa infectos, balnea, fumum, si-mum, latrinam, culinamque oletes oriole vel malitio pro alucorum firmo stantes, amoueto. Aerem facie bufoium serpente quo halitu infectum, melissa, thymo vel feniculo incensum purgant, ut nitidae & molles vivant efflicio; animalia prædatoria necato; & perspicis morborum signis medicinam adhibeo. Signa autem inualetudinis apum, ut quoque reliquorum animalium, a tribus sumuntur, tempore à lesa actione, externo corporum affectu, & excrementis. Nam hilaritas amissa, tristitia torpens, vertiginosus incensus, frequens antefores & otiosa statio, ab opere languor, florum mellifici-faciliud, foliis vomm profundiores, ^{marumta} miltaria, mel valere apes argumento sunt; uti etiam si horridula, non compræ; asperæ, non molles; scabre, non nitidæ; pellucentes non ^{inueniunt} videntur. Quinetiam si favi odore nimis grato inciantur, ipsa quoque apium olea liquecant, foetent, ver-mibus scateant, cadauera quoque indies ædibus exportant, nec alioes curant; certissimum inualetudinis morbi quoque epidemici signum exhibent, quom aliam partem eleganter, sed consule tetigit Virgilius 4. Georg. bis veribus.

*Si cerò (quoniam lapsus apibus quoque nostris
Fata tuis) tristi languidus corpora morbo,
Illa non dubijs poterit cognoscere signis,
Continò est agris alius color, horrida culum
Defortat macies: tum corpora læce carentem
Exportant restis, & tristis fœnera ducunt,
Aut illa pedibus connexa ad limina pendunt,
Aut intus clausi cunctantur in adibus omnes,
Ignorant, fœne, & contrahit frigore pigre.
Tum sonus auditur ærauior, traxitq; susurrant,
Frigidus ut quando soluis immoratur ad Austem,
Vt mare sollicitum stridet resistentibus undis.
Aestuant aut clausi rapidus formacibus ignis.*

Atque ita perspicuis morbis apicularibus, & curatis, ad summam usque vivent: etiam: quam Aristoteles, Theophrastus, Plinius, Virgilius, Varro, Columella,

Columella, Cardanus, omnes denique auctores, raro ad novem annos, nunquam supra decem producant. Quamvis aliter Hanworthi in Ducifia Somersetiensis examine magna cum voluptate ipsi vidimus, quòd ultra tres annorum decadas (adlunt in præcinctu digni, quibus credatur testes) eodem iug loco commorantur fuerit, & quatuor penè quatuordecim novas acies emicant. Quæ me sane ratio inducit, ut apes esse credam naturâ longævitas, & cum solo Alberto solus dubitem, in præ fræ moriantur. Scio equidem illas morborum hostiumque impetu & medio tolli, sed si omnia pro vita & salute necessaria semper ascendent, contraria quoque moriantur, equidem diuturnissimam vitam apibus concederem, si mortales illis vices non negarem. Solus enim melle, immortalis illo necate, vescitur, eoque calidus diffusio, & ex ore divino (omnium herbarum, arborum, plantarumque anima) collecto; de cuius natura, usu, & præstantia, subsequenti capite dicemus.

CAP. III.

De apum usu.

Vùm cætera quæque in nostrum usum condidit Altissimus: tum præsertim apes non solum ut nobis pollicite atque economice virtutibus (de qua ante diximus) veluti magistræ præbeant exemplar, animamque instruant, sed etiam ut divinam quandam docerent scientiam, & tanquam vates extraordinarii, successus & eventus rerum præmonstrant. Nam annis, 90. 98. 113. 208. ante Christum, cum magna apum examina in foro publico & boario, privatis civium ædibus, sacelloque Martis considerent, hostiles Romæ insidie tendebantur, quibus ferè capta respus: at quo ex-tincta. Severo imperante, apes in signis miliaribus, & maxime in stativis Nigri, avos fuscarent. Varia denique bella inter Severianos & Nigrianos accipites congressus fuerunt. Sed Severianis tandem rem obinebant. Anonim item Pij statusus in omni Hetruria postis examina apum plepverunt; & postea in castris Cassi confederunt: quod quantumque turbatum pollea sit orum, Iulius Capitolinus recenset. Quo item tempore ingens Romanorum numerus per insidias Gemanorum in Germania perijt. P. Fabio, & Q. Elio Coff. in castris Drusi examina apum in tabernaculo Hostij Rutili ita confodisse scribitur, ut finè prætendentem præfixamque; tentorio lanceam amplecteretur, M. Lepidio, Munatio Planco coff. Item in consulatu L. Pauli & C. Messelli, apum adulationa examina hostem imminente, (ut non male con-secuntur augures) præsignificavit. Pompeius item belligerans contra Cæsarem, cum amicis invitatis aciem instrueret, Dyrrhachium egredientes occurrerant, ipsæ quoque signa præ multitudine nimia obscurabant. Philitus & Aellianus referunt, dum equum cano in harensem Dionysius frustra pungeret, ibidemque comantem relinquere: equum tandem suo mare liberavit, sequenti vestigia domantem, examine apum iube in herente: eoque ostentio tyrannidem in Galeotas Dionysius affectatam. In Helietorum hincis legum anno 238, quando Leopoldus Austriacus Semphach cum exercitu proficisci parabat, dum in itinere esset, convulsus est ad oppidum apum examen, atque ibi in tiliis confodisse: unde vulgus peregrini populi adventum rectè prædixit. Sic etiam Virgilius 7. Aeneid: adventum Aeneæ in Italiam deficipturus loquitur:

*Lavi
Huius apes summum densæ (mirabile dicta)
Stridere ingenti liquidum trans aethera velle,*

obsistere

*Obsidere apicem, & pedibus per manus nexis,
Examine subito ramos si condente pendatis:
Continuò Pates; exterius cernimus (in Caffi)
Adventare vitrum.*

Id quod etiam Herodotus, Pausanias, Dion Cassius, Plutarchus, Julius Cæsar, Julius Capitolinus, aliique historici majore observatione quam ratione confirmant. Sæpi Acraphinides et Trophoni oraculum invenire nequit, ab examine apum eo volantium perducum narat Pausanias in Bœoticiis. Quæritam nutricibus abentibus Iovem Melitæum, Hieronem Syraculanum, Platonem, Pindarum, Apium contatum, Zenophontem, & novissimè Ambrosium, melle in labia ab apibus instillato enarratos fuisse Plutarchum, Pausanias, Aelianus, Alexander Alexandrinus, Theocritus, atque Textor auctores sunt: Zenophontem item in œconomicis mellificinam virtutum officinam vocat, atque ad eam matresfamilias crudendas mittit. Poeta se libenter cum apibus conferunt, que naturam tantum magistram sequentes, artem non adhibent. Sic poetæ Plator affinitate are nihil unquam egregium efficituros. Idè Pindarus se gloriat: Bacchidæ & Simonide superiori a natura non arte doctum. Apes nihil inveniunt innocua sunt, divexantur vero aculeos, eosque acerbissimos, insidunt. Idem poetarum ingenium est: unde ista profuereunt Archilochi:

*Qui me commovis, melius non tangere: clavis
Fœlit, & insigis toto castabitur orbe.*

Quocirca Plato in Minoe præcipit, ut qui quærit studiosi sunt, diligenter cavent, ne cum poetis & apibus bellum gerant. Tot denique eorum sunt quas imitentur virtutes, ut Aegyptii, Chaldæi, Græci, varia ab his hieroglyphica acceperint nam populam bene obediunt significantes, apem frugum pinxerunt regem erga populum benevolunt ostendentes, examen apum expræferunt. Cætera id genus emblemata, a Pterio præter, nec laboris tui poterit. Rursus item aeromantiam ab ipsis didicerunt. Nam ingruentis pluvia & ventorum adventum præsentiam, procellæque & imbres prædicant, quibus appetentibus, non longe evolvant ab ædibus, sed flos senet succo sustentant. Que cum ira sint omnia, habet mirum Avilæum, Philisrium, Aristomachum, Solentem, Menum Samnitum, & sex & octos alios apum descriptorum, missis civitatum delictis, per duodecexaginta annos sylvas incoluisse, ut eorum vitam & mores recte didicerent, & posteritati exemplum commendarent. Nec penituit sanè Virgilium in eorum historia ^{non fuisse} quam Georg. eleganter descripsit. Quod vero ipsarum corpora & opera in nostris corporibus operantur, nunc oportet præsum esse recensere, ut nihil inesse apibus sciamus, quod non nobis saluti & bono cedere queat. Primum igitur corpora ipsarum fratem ab aliis accepta, & contra, & cum vino diuretico vel cerogala epota, hydropem potenter curant, calculos comminunt, Virine fontes omnes aperiant, ichthuras sanant. Apes item in melle mortue vomicas sanant, ossilique & auribus hebetis erubus auxilio sunt. Termina item ventris contuse curant, atque apposita & vel menentum epotum, ipse deinceps epote expellunt, duriora in labis ulcera emollunt, carbunculum alligata sanant, dysenterie medentur, & mel ipsi imbutum cruditates stomachi, lentiginis faciei emendat, ut ex Hollerio, Alexandro Bened. & præsertim Plinio videre est. Apes favis immortuas aridas tere (scribit Galenus in euporitis) miscet cum melle in quo ipsa fuerint demortue, iunget capitibus partes plures denudatas, & renasce ipsos videtis. Plinius vicissim multas apes comburere docet, & cum oleo miscere, cineres & iungere; sed cavendum ait,

v. p. Methid.

ne partes adjacentes attingamus, imò mel mortuis apibus refectum in omnibus morbis salutare & pancretum esse affirmat: cinerem ipsarum cum oleo tritum, ad capilorum dealbationem, Erotis varis Cap. 6. de morb. mulieb. commendat. Viles præterea sunt apes, quia variis animalibus in cibum cedunt: nempe taxo, urso, lacertis, raris, serpentinis, meropis, hirundini, paro, pupæ, vulcula, araneis item & Vespis, ut Iellonus animadvertit. Venari item eas cum volupate homines solent, docet Palladius, earumque inventigandum rationem narat his verbis. Mens Aprilis, locis apricis si apes frequentes, ad psillum vel aquam veniunt, ceterum est eas in propinquo mellificinam habere: si vero pater eò accedant, longus adesse signum est. Quam autem frequentes adfuit, hoc ingenio eorum examina invenies. Rubrica si quiddam dorâ carum tangas, ibidem manes dum cæ notate fuerint reversa; quòd si citò fit prop' habetque, sint tardius, loco magis remotò eas habent. Proximas deinde facile invenies, ad longinque distitas hoc modo perducere. Cannæ unum intermedium cum suis recides ardeat, & in latere aperies, ibi mel exiguum vel defrutum immittas, & iuxta fontem ponas. Cum ad ipsum convenierit apes, atque odore mellis illæc) ingressæ fuerint, appropio pollice foramen claudes, & unum tantum apem exite permittes, eam consequere quantum quantum potes certissime: & cum ulterius non poteris, aliam liberes, ea deinceps è conspectu devolvante, aliam emitte, tandem his ducibus locum examinis facile investigabis, quò in spelunca fuerit, fumo ejacietur omnia familla, & cum exierint, aris trinitu terram in ramulo sese una modo suspenderit, unde admoto valeculo recipiuntur. Si in arboris ramo nidificent, acutissima ferrâ supra infraque abscindes, mundaque testa rami pars illa cooperta, ad locum quem volueris deferatur, et inter alheria collocetur. Atque hæc aræ examina in sylvis, cavernis, vel in rubra habitantia sunt inveniendâ: maneat autem aucupium in cipere oportet, ne die demortuo prædam perdas, Nec folium venatione apes homines delictant: sed etiam si quis eas per somnia inveniret (nisi Fabritius atque Artemidorus nos fallunt) si pauper fuerit, ditatus; si rex aut dives, facillim ibi populum habebit, atque forem ingurgium. Quò vero habuisse se apes somnias non autem habere, defruentis foras signum est, et insortum iam propè imminentes. Tandemque sine apes: tam variè in ipsarum virtutibus, vel potius oportet esse rerum omnium fictis natura. At quorundem ille (inquies) aculeus, contra quos venenum nulla remedia novit Plinius? Equidem fatetur & res ipsæ docet, apam nonnunquam aculeos venatoris esse; sed rabidarum tantum, & vel nimia febre, vel ira, vel fame exstantiunt. Alijs vero parum pungentioris: Dioscorides ictus apum symptomata, sicco pede præterit; indignatur rarus ob omnes apiculae speculâ adèo conqueri: Posteriores dolorem, roborem, tumorem, comites observantur; præsertim si aculeus etiamnum hæret infixus, quo, si profundius vulnerante, mortem aliquando supervenisse scribit in Theophrasto Nisander: Antiqui item (ut apum aculeos in bonum convertitulum probemus) obs. Iellonus crimina hoc supplicio, alios Soudas) fontes asserunt. R. cum vesibus distipolatum, atque toto corpore melle perlitum, soli expoluerunt, manibus & pedibus ligatis, ut ab apibus & muscicæ eberrime punctus, & solis radijs æthicus, dignam vitam necesse subiret. Verùm si ipsarum ictus vitare, sanareque infidias, primum mente ignaviam impierent, fursum, malitiam fatigat; his enim vitis fædator libenter impetunt. Tum ne ex vestium colore sanguineus videatur, vel per veterem immundis sententiis, oppido cavens. Que etiam arborei picis rustrum gestant, etiam cæcæ examina perturbent, ab apibus non lædi, dicit Plinius. Nonnisi, mellicæ tirâ aculeos innoxios reddi, auctor est. Florentius dendromalaches succo (mal-

vau)

vam masculam appellant) vindemiatorem mellis illini jubet, ut securus favos eximat. Sed cupiſſis malve fucus idem præſtat, & melius, ſi cum oleo retatur: nam & præſervat itaque, quoque iſtis remedio eſt. Verum eſto, illarum nobis acaſum morbos inferre: itaque illis æque melle demorſu cito curant diligenter applicate, & venenum dolorem omnem eſciant. Quid dicam? Nullum animal æque commodum, nullum minus ſumptuoſum Deus creavit. Curatur perexiguæ ære, vivunt in omnibus locis, etiam ſylveſtribus & montanis: pauperes æque ac divites iſparum cultu magnum veſtigal colligunt: nec propterea vel oliam vel famillam augere neceſſum habent. Merula referunt Varonem quavis millibus pondio mellis alacria quotannis elocafle, & in Hiſpania æ parva villa unicum jegerum non fuperare, ex melle ibidem collecto dena millia ſextertia lucrari ſoluit. Habemus item ex curam officina, ceram, mitym, ſandaracham, propolim, favos, quibus nulla bene caret reſpub. ut virtutum exempla non repetam, que non minus animæ ſalutaria, quam hæc corpori vitæque rectus agendæ utilia videntur. Primum autem de Melle, ſucco illo immortalis, prætæro, dulciſſimo, ſaluberrimo, & omnium operum effectu quoque principæ, orationem inſtituemus.

CAP. V.

De mellis nomine, differentiâ, et uſu.

Mellis nomen principio unum fuit, Hebraice מֶלֶךְ, Deſebach dictum, verum ab horrenda illa & conſuſa ^{מַלְכֵי הַבְּשָׂרִים} ab Arabice ^{مَلِك} Mel, Han 3, a Gallis mel, Hiſpanis Mel, Italis Mele, Belgis Honkhezen, Germanis Honig, Anglis Honey appellatur. Græci ^{μέλι} dixerunt, ab inſigni labore apum & cura in eo conſiſtendo, ut annotavit Euſtathius; unde ^{μέλι} melitellum, a ^{μέλι} apud Porphyrium. Verum quid illud tandem ſit, inter doctos diſputatur. Sunt qui ſalvemy ſyderum, vel ſtellarum ſputum eſſe ſomniant, alii æris perquam tenuem, vel cæli ſudorem vocant, ſed rectius meo iudicio Mel apum Chylum vocaveris, ex materia dulci collecti, ſed in earum ventriculo conſummatum, vomituque vel exputatione in cellas eſcietum. Ariſtoteles, Plinius, Avicenna, Seneca, apes mellis non opiſcetes, ſed collictrices tantum ſtatuerunt: ſi enim fructum. Apes mella ex rore æris ſyderum quorundam ortu poſſimum & arcus cœleſtis concubitu colligunt, ſiquidem favos faciunt non mel. Galeum item lib. 3. de Alim. fac. hæc verba habet. Memini (inquit) aliquando, aſtare ſuper atborum folia mel quam plurimum a nobis collectum fuiſſe, & cum agricolas velut ludentes ceceſiſſe. *Inſtipit melis pluit.* Præceſſerat autem nox (ut per aſtatem) valde frigida, cuius vi dulces halitus & vapores diuore calore Solis ſubtili concreverant. Apud nos verò id raro accidit in monte autem Libano quotannis. Itaque coria ſupra terram extendentes, & arbores excutentes, deſuſens mel aërium iſſeſcipiunt, & in ſtictibus reponunt. Diſſert autem mel, ut cætera quoque ſubſtantia & accidente. Reſpectu ſubſtantie ſive materie, aliud mel aërium eſt, aliud terreum. Quippe mente Maio, Junio & Julio, ambroſia quedam celeſtis (nuclem rorem vocant, ego melligenim appello) in plantarum folia delabitur, guttu ſianſiſſima, liquida, pura, & iſpſum contra ſaccharum non ingrata hæc collectam & imbibitam apes maturare concedo, mutare conſtanter nego, niſi forte deurationem roris, ſpeciei alterationem dicere velis. Gal. Lib. 3. de Alim. facul: Mellis materiam, non iſpſum rorem eſſe aſſertum, ſed ſolum congenerem: quam apes collectam in cellas revolvunt, ſed ſpeciem fucci non mutant, ut etiam Avicenna docuit. Ros autem ille aërius ex quo mel

Ocellis deſignatur.

Melle deſignatur.

mel aërium colligitur, duplex eſt, coagulata ſive manna & liquidus, unde mel optimum conſtituit: præſertim ſi qua primò decidit natura, eandem ſemper obtinet. Verum tam altè edentes, ipſoque lapſu inter eademdem ob æris impuritate ſordefcens, & terræ halu ſoliorumque & ſorum quoque inſidet ſucco inſectis, plurimum caeleſtis naturæ vim amittit, licet nonnullam ſervet; totieſque in apum ventriculis, cellis, favis, mutatus, peregrinam aliquam qualitateſ habet adiunctam. Eſt autem in mel, veluti aqua dilutum & limis diebus multum ſervet, vigeſimo craſſiſſet, modo obducitur quaſi tenis membrana, qua ſeratois iſpſus ſpumâ concreſcit. Mel ter parte exiguam, denſioris quidem ſubſtantie, & qualitatè cum ſubjecto conveniens. Hinc mel graniticum, ſabacicum, ſparticum, apianum; ficulneum uvacum, cedrinum, atramenticum, violacicum, ericicum, lilacicum, leucoides, narcifiſſimum, ſerpillare, thymbriticum, buxum, taxites, abſinthidius, hellebora-tum, venenatum, &c. dicitur: habita ſicet adæſtes, & quibus colligitur, ratione. Optimum autem reſpectu ſubſtantie mel dicitur, conſiſtentiſſimum pinguiſſimum & mediocriter, quod ſponte ex favis deſiſſit, ^{melis} vocant vel porius ^{melis}, & facibus non abundat; & brevifſimo tempore coquitur, minimumque inter ebullendum ſpumæ vomit, ſibi ſemper ita adherens, ut ſi aſtrollatur digito homogeneum ac continuum, nullo modo interſecum, ad terram deſiſſit: & denique quod promptè igne admoſto ſtampam concipit. Hæc niſi omnia vel pluriſſima adſuerint; vilis, adulterata, impuræ mellis ſubſtantiam videris, non probi. Accidentia mellis, alia bona ſunt, alia viciſſim mala, utraq; autem ſumuntur a tempore, loco & qualitate. Si tempus reſpicias; mel quo recentius, eo melius habetur, atque verum, horumque autumnali ſonſe præſertim. Primum de floribus tantum iſiſque terribis item iſpſis & adultis floribus, unde Anſelmum dicitur: ſecundum vero ab herbis item iſpſis & adultis floribus, unde ^{melis} ultimum & tribus peſſimum, poſt primos autumnalium; arenoſum illud quidem & ſylveſtre eſt erica duricata aut hedera quæ cum ſole floreſcit collectum, ^{melis} quæ omnia (ut dixi) ex novitate laudem habent amplifſimam, quoniam venustate, ceu coctioſe quadam longè amareſcunt: unde proverbiū, Muſſum quod probè feceris, miſcendum eſſe novo Hyrie item laudatur mel, atque etiam vinocatum. Pro ratione loci tam communis quam propriæ, vire item in quo continetur, reſpicias; in limo optimum invenitur, foeces enim ex acre inter cadendum vel ex ſitu herbæbum contrahætes, ad ſummum quaſi ſpumam proſicit, atque in imo valde glutinofum, ponderoſum, ſtavianus & compactus ſentitur. Continuum autem locum ſive regionem ſi videris ut colligitur: pro illius item natura eſtimationem acquirat. Primas inter bona factum, omnium iudicio hætenus obſtat, tum ob apum iſparum mellorem indolem, tum terra thymo & optimarum plantarum copia affluens, tum loci in quo ſavi reſtantur bonitate. Cycladico ſecundas Dioſcoridiſſis tribuit (quod plurimum vobanum eſt, & jucundum & emulum Artico, Hyſyro & Siculoterias. Mel Articum Iohannes Bauhius medicus doctiſſimus, & ſimplicium cognitioſe nulliſſe dicitur. Verone in pharmacopolo ſe vidiffe ſeratur: quod reſpoſum inveniri in veſica elephanti valde craſſa, pondere libræ uno & i. longitudoſius duorum cubitorum, latitudoſius vero ſequi cubiti. Ego credo ex Africa allatum fuiſſe; nam quomodo veſica elephanti ex Artice? Cardani iudicio quod ex Cephalonia inſula in limo mari poſita advehitur, præſtantifſimum omnium eſt, cuius Europæis proximum eſt Hiſpanicum, atque id non immerito: ros enim concoritur in calidioribus plerunque regionibus: & ubi purior eſt (in omni regione) virgineum mel, id eſt, pu-

Mel optimum.

Quæſitum mel optimum invenitur.

rum putum, & ignis omnino expers laboratur. Mel etiam Tarentinum laudatur, ut Strabo refert. Circa Tagodasi, Melelam, Heam, Halcoram, Rhahoniam Montem ferratum, Echebedevomam, mel Africarium optimum conficit Ioannes Leo author est. Ludovicus Cadomusius Sinegentis, Andreas Corfilanus Montebazensis, Edoardus Barbofa, Aethiopicum, Thomas Lopias Caraceniensis, Franciscus Aluacares Tigrenabonensis, Sebastianus Baro Samogitum, Enricus Lituanicus, Erasmus Stella Borussiaficus, Theverus Americanus, alijs præponunt. Paulus Iovius Mofcoviticum fuis laudibus prosequitur, sed temere, quandoquidem in totum Mofcoviam Ducatu, nec apes nec mel esse, mercatores nostri, & Sebastianus Baro, rerum ibidem vitarum gestarumq; sincerus scriptor, serio affirmant. Albertus Campanensis in Mysia tractu, quem Britum vocant, ut etiam in Hercinia sylvula, mel exammatum optimum inveniri dicit, adeo ut Cæropeo atque Attico non cedat. Aëlianus in nivosa & glaciæali Scythia venaculum & laudabile mel regionis æque fovit, atque venum ad Myfos (carè ubi venditur) exportari. Verum hi æque calor puritate mellis addit, & bonitatem, quomodo in Scythia & Samogitia optimum haberi possit? An quia flores ibidem rari & rorem excipientes meliores sunt, èsque ipsium meliorem reddunt & puriorem. An propter Boreales ventos eò loci frequentissimos, qui aërem purant. An quia ut homines, sic apes illic vivunt robustiores, meliusque propterea & diligentius mel in ventriculis repurgant atque elaborant? quod verisimilius est: quum in tam frigida regione non viverent nisi valentius, nec ad id atavis (vivent enim ibi quam diutissime) unquam accederent. Quod vero in humidis regionibus mel exquisitum conficit Cardanus: Hibernia illi litem intendat, atque Anglia vocee in jus, quæ fatali infulsi humiditatis obnoxia, mel adeo purum putumque reddunt, ut nec venenati illi quidpiam admiscetur, & durissimè maneat incorruptum. Vt taceam fumam ejus abscidnem, duritiam, dulcedinem, continentiam, lentorem, gravitatem, & aliaque bonitatis ejus maxima indicia. Sed ^{id est} hujus modi ^{id est} purissimum nostræ terræ legimus in Carinthia & Mellis ob regionem in qua legitur infamiam expulsum. Per infamiam amaritudinem pessime audivit Colchicam, Corcum deinde, & nonnullis locis Hungaricam atque Sardinam. Nam in Sardinia Anthimum, in Corsica Neritum, in Colchide taxus, in Hungaria omnes luxuriant. Melitem venenatum in Hæcælia Ponti & argentei floris vire aquofo marcescentibus: tunc enim noxium virus flores concepit, & mel illarum quæ infamiam. Aliud ibidem genus perniciosissimi mellis laboratur, ab infamia quam gignit ^{noxius} vocatum, quod Plinius ex flore Rhododendri contrahi autumat, nullis ibi non sylvis frequentissimum. Dioscorides & Aëlius acronii ibi luxuriantis copie venenum non male impingunt, quum ipsi remedijs occurrunt ejus maleficio, quibus acronio. In Carina, Perseide, Mauritania, & Gælia Massifensis concernunt, vel ob terræ halitus, vel plantarum virulentos fæcos, venenati quoque fastigiantur. Sed virore & nigredine deprehendantur. In Trapezunte Pontica ex basi floribus stil colligit à Plinio accipimus, quod ut gravi odore sanos male afficit, ita etiam insanos mentis restituit. Nascitur in Hepocometarum arboribus mellis contagijs genus. Cujus virus exhaustum stupidos facit, mentuq; exturbat. Hoc ab inimicis cum pacis implorande symbolo, ad tres Pompeii cohortes missi, largiusque ab his epoto; de statione mentis atque vires decedat (inquit Strabo.) Ovidius Corcum mellis tanquam maxime infamis mentionem facit ex cicute foribus collecti, cum ait

Quam puto de gelida collectam flore cicuta.
Cicute sub infamis Corsica misit apis.

Atqui naturæ parum honorificum videatur, genuisse rem adeo ab omnibus expectatam, neq; non raro venenum admiscetur. Imo quidem non male istud, permittit

permittit, ut cautiorem minisque avidum faceret hominem, & non solum ad delequm faciendum, sed etiam ad antidota quaerenda excitaret. Propterea quoque rotas spina obspicit; apibus aculeum tribuit, Salubram huiusmodi fallacia inficit; mellis, saccharo, & manne venenum aliquando (idque perlestale) aspergit. Mellis venenati signa hæc sunt, faviros livore inficit, non densatur, colore magis rutilo conficitur, acere sentitur, & odore alieno: innoxio longè ponderosius est, sterneratium proinis sumptum movet, Venere profuturum la gissimo sudore conconitatum. Quo ipsium haeretur, lupini proni; huius sese provolvunt, refrigerationem quaerentes. Hæculeum eadem cum acronio movet symptomata, & eandem curationem fortiter. Ex mellis venenati portione admodum exigua degulatur, duo medicos in foro Romano obijisse, memorat Galenus. Contra maniam ex melle, Dioscorides nutam devoratum, & salivamentum, & mullam cum ruta epotum commendat. Sed resumpta, iterum vomitione sunt rejicienda. Quæstionem eadem huius morbo præscribit, quæ contra acronium & neritum: qui assentitur Plinius. Adicit etiam unum singulare antidotum, scilicet Auratum pitem in cibo exhibendum, quæ item sinceri mellis fastidium egregie tollit. Guilelmus de Placentia cum syrupo violaceo, acetoso simplicis, & aqua tepida, continuo vomitum provocare docet, picibus salitis ante vomitum comestis. Postea exhibet Theriacum cum aceto calido. Christophorus de Avicenna vomitum suadet, & singulam natis subdere cum floribus violarum nenupharis & psylli. Benzoe vero ejus sunt: grana cydoniorum tria & data cum aqua calida, in factus Ardous refert. Avicenna nihil essatum dignum præscripsit, nisi quod ab alijs acceptat. Nam quod fimo Anelli antiter, profus quid nisi veli non intelligi. Veteri quid si ego juvenis & Anglus, post tot patres conscriptos certissimum hujus veneni antidotum esse apes ipsas affererem devoratas. Lenocinatur conjicere verisimiludo, & ratio nonnulli ablanditur. Hic enim nisi rerum domina natura infensem contra mel venenatum dynamidiffert, licet contra serpentes Psylli, inter homines; cicujns & pavonis, inter alios ^{id est} ab ipso collecto, devorato, & aliquando retento, in concoto, male afferentur, & toxico per totum corpus currente conficentur. Terrestrium apum mel licet non semper venenatum sit, tamen ob nigredinem nimiamque lentorem non laudatur. Sæpe item serpentum, bufonum, ubertarumque halitibus obnoxiosus deprehenditur, & propterea cautè fugiendum. Nunc ad qualitates mellis venenatis; quorum alia præcipua sunt, alia ex ipsiorem alia, formales atque specificæ, & quas merito emergeticas vocamus. Primæ crasces respectu, mel calidum & siccum censetur in secundo gradu: quæ de causa à vi Hæcicis, febrentibus; juvenibus, idcirco interdixit ipsum Galenus, sita frigidis in febribus plurimum laudavit, & humido ventriculo præditis, præscripsit: quos modice delinctum poterit nutrire, et hostiua colorè habitumq; conciliat. Si secundas qualitates desideres (olactales, gustuales, visibiles, tactiles) debet mel optimi indolis herbar, vel relictæ, emittentem qualitatem habere: & propterea mel thuyam insigniter reodens, rejicit Galenus. est tamen ex se ipso suavissimum & fragrantissimum odoris, & primæmodi quædam fragrantia (cujusmodi in aère sibiucano medio vere sentitur) non exspes. Si vero male olet, ex custodia mala computruit: si graviter, contrarium, contraque è cicuta: si nates odore pungat, læta leneni sibi latitans, vel acrimoniae nimie argumentum est. Si omnino non olect, his vappa vapulat: si thuyam, tunc enim marium, busum, absinthium, &c. in eorum naturam degeneravit. Similiter quoque de gustu statuendum, qui vel ex herbis, ætate, locum, colore alchitris & medicatus sentitur; vel naturalis: id est, magna quadam & vivida dulcedine linguam feriens, & replens, adeo ut fabricare nonnulli videatur. Colorem optimi mellis

Quoniam in regni
civibus præcipua
mel colligit.

Mellis craspi.

quod attritur: in Tigrisemahonice & Tagodacifia regione, lacteus præcellit, in calidioribus locis albus atque diaphanus. Maximam autem partem, fulvus & ex auro pollens princeps habetur. Secundas tene albus translucens, cui ego non injuria cum Aristotele primas concederem. Quippe signum est puri mellis & *asiorum*, nullâ herbarum tinctura infecti. Ab eo tamen laudatur nihil fuerit æstivum, tunc enim collectum cum (veluti cera & butyrum) vel obfcuram flavescendum copiam, vel ætris adfusione, ad inmentum & quasi færatam flavescendum, imò ad ruborem feræ cedit. Si vero Erycæum vel Antichinum nullum videatur, quasi noxiam ab omnibus jure habetur, quia intempessivi. Suspecti & infames colere dicuntur, niger, fulvus, spadiceus, & præsertim lividus, qui sive in faves sive in melle apparens, nunc corruptio, nunc veneni manifestari indicia sunt. Etenim tactu mel optimum & pingue, lenum glutinosum, grave *asiorum*, clarissimi terebinthini liquoris æmulum, vel ubique simile, et vel nullis vel fæto paucissimis facibus impuratum: blandissimo colore liquefactum, & levissimo frigore quasi in lapillos concretum. Enegetice qualitates in usu mellis apparent, qui sanè multiplex videtur, sive ad medicinam sive ad culinam te vertas: Tam enim potenter nutrit, vitamque integram conservat, & longævum, ut Greci *Cyrtaxos* *μαλακίαν* *καταμαρτυροῦντες*. (Herodoti Atticæ, & Diodori Siculi testimonio) ex continuo usu sibi putarent. Sanè Pollo interrogatus, quomodo insaniam ævum animos produxerat, respondisse tenus quia intus melle, extra oleo à teneris usis fuit. Præterea flores, fructus, singulaque simplicia, atque composita item medicamenta, ejus permixtione à putredine integra servantur, quia sanè facultate excellit, ut (Babyloni) etiam nobilium mortuorum cadavera eodem sepelirent, ut Herodotus in Thalia testatur. Oenopole item quidam nebulone cum fugitavo vino & ferè exanimi vitam reddere instrunt, mel addunt: quo aduleratum vinum, purum videtur, & palato non parum aridetur, etiam critico. Putredini non subscribitur. Servantur in coactus, omniaque corpora quam diutissime. Tactum tamen a suo inimico *παυλοῦς*, *ἀσθητὰ* parte. Ideo qui mel vendunt, diligenter *αὐτῶν*, ne puri æstivantes potest antingantur, etiam facile corrumptur, & in formicæ vel similia formicæ materia transmutatur: si Paræ æstivantes, philosopho quidem in renam nativâ naturali quadam spiritû infensâ. Mellis item adfusione plantularum prævitant corrigunt. Mellis cum majus quibusdam mixtum, & nutrit, & bonum colorem exhibet. Per le ipsam autem attenuat, magis quam reficit: nam æstivam & alium plus julle expurgat. Hippoc. Si etiam cucumeris semina, vel alterius Plantæ in melle aliquandu maceraveris, & postea severis, dulciores inde feruntur: certo proventum. Medicam quod attritur virtutem, calcific, vulnera ulcera que opime detergit, attenuat, discutit: quæ aliqua corporis parte coierunt: ut Galenus, Avienna, Celsus & Plinius notantur. Alopecia & fæda capitis ulcera persanat. Plin. Ad generationem capillorum in Alopecia vel febribus diuturnis, plurimum valet, si per se cruentum illinatur, vel cum favo notato expressetur. Galenus. Porcissimum autem oleum melle dilatum id ficit. Aqua stillatitia mellis cæteri egregie mundat, urinam provocat, febrim calorem extinguit, obstructions viscerum expedit, sitim lentaculæ vero sive fal ejusdem, uti omnium corrosivorum, minime dolosum est, ut etiam maxime energeticum & propterea in virgæ caruncula unguæ a Chymicis & expertis aliquot chirurgis commendatur. Quot vero & quam amplas virtutes Mellis, quæ illa (ut vocant) essentia contra omnium morborum vires obtinet, præclare ab Iliaico Belga Paracelsi antecellere scriptum est. Na si crudum & agreffe mel Democrati, Pythagoræ, Pollioni, Baptistæ, Pythagoræ denique & Cymis salutum cum vita longa

attrulitur

attulerit: quanto illud magis præfiterit depuratum, & in summum nutritionis gradum perducitur? Epicurei vero, qui summam salutis & voluptatis rationem habebant, Ambrosiam continuo comederunt (ut Tzerzes referit) quæ ex decima mellis parte confabatur. Ac si affiduo ejus usu dolores arcerent, etiam hæc immunes sani viverent: Minicæ aënis exulceratis auxilium mel per se tepide infusibus, præsertim si factores fimb adhibeat. Quædam ut in carum libulis, fontibus, insularum montibus, tum quosque mel cum infamis ferocore subactum, in vitibus heretudine & albigne valde laudat. Oculorum epiphoras, tum in hominibus, tum in equis, hoc modo tollit Vigetius. Primum infra oculum sanguinem detrahât, & cum oleo ad fatiatum melle optimo ungit. Cavendum tamen (ut non male inquit Colomella) ut quotiescunq; melle oculi ungentur, circumlinantur prius pice liquida & oleo, ne a mufcis, epibus & velpis infestentur. Audi etiam quæ ad claritatem visus narrat & commendat Marcellus. Mel in quo apes fuerit demortuæ, nitidum & putrum oculis infestentur: vel capitum apum cinis cum melle, oculos claros reddat: & natus. Mel Atticum cum primo infans ferocore & lacte matricis commifcitur, eoque laudat, scilicet oculis infestantur. Sed prius argum erectum ad scalam alligabis, quia tanta vis medicamenti est, et eam aliq; patienter ferre nequeat. Cujus beneficium tam præsens, ut terro die absterat omni macula vilium acutissimum efficiat. Suffusionem oculorum curat fel vulturis cum maribus sicco, (qui duplo pondere fel ferret) & mellis dupla. Galen. Enposit. Alibi etiam, fellis testudinis marina partem unam, mellis quadruplo immifcet, & illinit. Serenus vero istiusmodi Oxyderti conprecipit.

Ab illo melle succi cum felle caprino,

Servantur oculis aratæ caliginis.

Infinibus butyrum cum melle exhibitæ: nil enim utilius in dentitione & ortis cæci generibus. Galenus solo melle gingivæ coram conficitur: jubet: ad dentium cæci generationem, conservacionem, nitorem, absterfionem mure conduci. Ad dolorem item facium, *Si Arabicæ mellis iungat agreffe papaveri*, sanat ipsum: imò aliquando *simplicibus Lemphæ confunditur arecum mel*: & egregie, teste Sereno atque Plinio, arecæ in febribus linguas, Cynanchas, iove, cum tique gutturis, facium & tonsillarum viris medetur. Ad ipsam difficultatem & spumam promovendum, vel spissum, auxilium immixtum optime (Hippocratis sententiâ) conducit, & in aniculaum pulmonum convulsionem (qui morbus esse solet lethalis) frigida potus, & in qua favis mellis maceratus est, plurimum conducit. Stomacho item non calido, non bilioso, non amaro, nec naufragi, aut febriciti; vigorem, robur, alimenque maximum concillat, & eodem lac coagulari non sinit: renes expurgat: cum aqua & butyro coctum, calidius juvat. Avicenna. Ictericæ dolorem sedat, fed demortuis apibus appositum, nam intus sumptum, & lien & hepatis nocet, inquit Galenus. Crudum, alium, levat. Coctum cum apibus vel calæo recenti, ipsam adeo sistit, ut dyctentur & calæe passiosis arcamam a Galeo, Celso & Plinio habetur. Hippocrates omniaque mollitioris uteri medicamentis mel admifcet: Mel cum refinâ cinerum, febribus medetur frigidas, teste Plinio: quædam corij bubuli cinerum cum melle, phagadana & ramos curare affirmat. Nitrum cum melle & lacte bubulo ulcera faciei sanât, & mellis poma cum oleo juglandum, adfusione cinis emendat: febim maxime conducit, & stomacho refrigeratis: coctumque flaus discutit, & potenter movet urinas. Galenus. Hollerius mel inter diaphoretica recenset, quia aperit, & pura reddidit

reddite meatus : Galenus inter dicitur ponere non dubitat. Acrimoniam doctione vel aquae admittione exurit, & propterea mel locum in osuform ulcerum glutinationem facit a Galeno praeparatum. Sal cum farina & melle, luxat articulo dolorem tollit, tumorem discutit, & repositioni meliori visum praeparatum : Possent hic recensere Actij & Aeginetae Diamellecum emplastrum, Tapfelum Ardenae, & similes omnes ex melle antiquissimos confectos : cui saccharum Neoterici vicarium, necio quo rationis momento furrogant. Nam sanie mel Articum, vel alliad Artico bonitate aequi parandum, in proclivato fit, & debita praeparatione non caret : ne cito visum efflorescit, saccharo terrestri, amido, & nitium feculentis ; melli, nec uli, nec origine, nec ullo modo, cum calefacti hac lachryma comparandis. Sed hac mirramis, & potum ciborumque mellitorum genera enumeremus. Potus mellis fex praefertim a veteribus recenferunt. Hydromeli, Oenomeli, Oxymeli, Apomeli, ombpacomeli, Thalaffoneli.

Hydromeli vocatur a Polluce et Nicandro vocatur, atque etiam Hefychio eius Compositioem Galenus, Plinius, Aegineta & Dioscorides tradiderunt his verbis. *Hydromel Galeni.* R. aqua font. dulcis & depurata lb. viij. mellis opt. lb. j. coquantur igne lento vase terreo, & spumam innatantem saepe exigite, coquito ad intentionem. Si mox bibendum fit, aquosum fiat : si reponendum, diutius coquantur, tam incraffata, usque palepus, tunc quidem servatur, sed in partes agrum remota alius penetrat, & in bilem citius convertitur. Alias quoque varias facultates coctio ei acquirit, quia parum coctum insit magis, aliumque subducit, & minus nitium. Diutius coctum, inflationem dissipat, magis alit, minus purgat. Aromatizatur pro libitu, croco, Zingibere, galia, molcata, liquo aloe, &c. Fit etiam alio modo ex mellis lib. & aqua lib. octo, fermenti uncis tribus. Omnia ligno dolo tradantur, reliqua trium vel quatuor digitorum spacio vacuo, ut liberius ferantur. Vbi vero deforbuerit, obturato vase & diligenter orbibus munito, tertio post mense fit potabile. *Hydromel Plinij.* R. imbris ripi & per quinque annos servati lib. 12. coque ad tertias, cui addeterant mellis veteris partem, ac Syrio ardente per 40 dies Sola exponito, atque ita exponitum decimo die obturato vase hoc vocatur Hydromeli, vesutate saporem vini asseque, nisi quam laudatius, quam in Phrigia compositum. Dabatur appetentibus vinum agris, fed iam a multis annis damnatum. *Hydromel Aeginetae.* R. fucci maiorum cydoniorum confusum, lb. V. coque fume. Sextas, 2. coque donec facticia fume, ablata ab igne, refrigerent. Colaque expressa mala abijcto huius aquae mellis dimidium addito, coquito, de spumato, donec pars octava fuerit consumpta. Quidam ei dulcibus malis praeferre coctum conficiunt. *Hydromeli Dioscoridis.* Fit duabus aquae pluviae veteris ad unam mellis partem additis, & insolisantibus qui hydromeli appellant, quia e melle cloto aqua favis confici solet. Sed mercatus fieri non convenit ; quia eo modo praeparatum ex abundante ceratae aegros laedit. Hydromeli aut diutius fuerit repositum, media parte vino oligophoro, aut lora, in reparandis visum respondet. Quare in inflammationibus ledandis is etiam praefertur. Aquae melle inveteratae visum damnatae in inflammationis & contrictis, fed laborantibus stomacho, aut cibum fastidium, aut aegros sudoribus diffusi, aut fuculentos, aquae febre ardente excolat, convenit. Aegros lysterem ei sola aqua mella ad alium movendum deservit, eodemque fusoform ulcerum sanium abstergit. Galenus nelerat, in quo fit coctum aliquid hypopi, vel origani, vel thymi, vel pulegij ad praeparandum crassos humores in actum modo purgandos virtutem, & commendat : sed in supinate stomachi non laudat. Nuper alia Hydromelis compositio ab Anglis inventa est (varij vocant) pro nervis melius infervius, quam quod-

vis

vis vinum. Eius praeparatio hujusmodi est. R. horae, id est, hordei post debitam in aqua macerationem torrefacti, q. v. in aqua font. q. 5. coque duo ad manifestum Bynes, five Malta, saporem. Hujus lib. 7. cum mellis, 8. & aquae lib. 2. simul cocta, potum tum gultu suavissimum, tum ulu saluberrimum praefert optime nutrit, aegre corrumpitur, diutissime servatur. *Hydromel Aesculapicium.* R. decocionis lupulatae sextar. 8. mellis despumati sextar. vnum. Panis rotti & ceravifae flore illiti frustum vnum. Pone in vase ligneum probe cooperatum, & iuxta hypocaustum colloca : praeparatum ortum quodvis basiferum, ligno cochleari perforato : post 2. dies recondatur in cella. Post quatuordecim bibatur eodem modo conficitur pro astate cum aqua simpliciori. hoc enim modo paratum hyeme bibunt, & quando inebriari se cupiunt. In eodem & Anglorum lingua, Mede vocatur.

Oenomeli. vinum melitites dicitur. Pollux *oenogetes*. Plautus melinana vocat. alii Mullum. Hoc Aristates primus in Thraciam addexit, vni ac mellis mixti incredibili suavitate captus : mox multum ex melle Heracleotico confectum & inveteratum, definit esse perniciosum. *Plinius.* Hunc potationem recantatur & ad asferibunt. R. mellis opt. congiugij vii. antiqui vi. falsi cytherei vnum : inter ferendum subinde depurata oportet, tunc falem addere, ac anaso condire, & heleny radices in faculo in vas ipsum demissis, aqua gusti aliter conficiunt. nempe ex passis & melle, quod *isab* nuncupant, quae gusti est valde suavi. *Oenomeli conditum.* R. pipere licti & reficcati, scrup. viij. mellis Attici sextar. vnum : vni veteris albi sextar. v. melle. Memint. eius Celsus (ni fallor) & Caelius. Aelius in cura Ichiadicorum. Genus est item multum quod Graeci *oenogetes* appellant, quod & *oenogetes* vocatur, ex 36. rebus conficitur. *Gortecus.* Forte idem quod Athenaeus vocat *isab* *oenogetes*. *Koraeus* enim portio est, ex vino, melle, & variis herbis commixtus, quae Cambriorum Nectar Methelgin dicitur. Hiberni cum melle, vino, & herbis quibusdam cenomeli destillatione parant, quod *vochebeche* vocant, geni erudit vel saltem feniocitis caribus vescenti laudi inoptum. *Nectar.* Mullum quod ex melle fit, Graeci Nectar vocant. Definito decimam partem mellis addunt, sed hoc genus stomacho est adversum, & obnoxio indolentibus : datur alii cienda gratia idem Hippocrates *isab* *oenogetes* nominat, ut Galenus notar. Aliud, atque illud verissimum nectar, circa Olympum Lydiae montem praeparari Athenaeus scribit : ex vino, favis & floribus maxime odoriferis. Alexandrinum non potum Nectar, sed cibum deorum existimasse animadverto. Dicit enim : *Nectar manducans deo, ideo ministrans Ambrosiam bibo.* Homerus tamen, & major poetarum pars Nectar pro poti habuerunt.

Oenomeli Disforidis fit paratur. R. vini veteris sextar. duos, mellis opt. sextar. j. Aliqui ut celerius praerari possit, cum vino mel coquant, & transfundunt. Alii utilitatis gratia ad sextarios sex milli ferunt, vnum melle addicunt, & ubi ferbuerit, vase recondunt, dicit enim peruenit. Vfus vini *mellitites* huius, si datur in longis febris, quae stomachum cruditeribus collectis infirmatur. Alium leniter emoluit. Vnum citi. Ventriculum expurgat : prodest morbo articulari, renam virtus, imbecillo capiti, & multibribus abstergiis : odoratum siquidem est, et corpus alit. Vomitur provocat ex oleo propinatam, daturque vituliter ijs qui venena haerent : orientiam languidus, pulso imbecillo, peripneumonia, & tussi laborantibus, & ijs qui immo dico sudore excoluntur. sed tum Hydromeli illud aquum est. Galenus melitratum etiam dilutum ijs praefcribit, quibus non ultra primam septimanam rigor producitur, idque forti admodum existente natura. Sunt qui in febris vinum hoc prorsus damnant : Sed hoc de quibusdam febres temporibus intelligendum. Interrogatus Romulus quidam Celsaris hospes, supra centum

annos

vni veteris
isabonae
Athenae Spe.
vochebeche
150. 151.

vel naturalis, vel artificialis. Simplex & naturalis cere est crassior favorum parati, mel continens, etq; virginea & secundaria. Virginea est quam adoleſcentior apum populus, id est, primum examine alieno novo exceptum & stirpium floribus contectur. Sic enim (tamen Aristotele & Hollaro) ab apiariis dicitur, quam cum naturā perfectissimā a primis & novis favis diligeret fecerant. Secundaria licet non respiciat, tanti tamen neque honoris est neq; utilis. *Modus conficiendæ ceræ*, huiusmodi est. Perpetuant flores primum primis pedibus, quos levisse affligunt, tum in medios sese adieciunt, et afficiant tandem vero tincturam florum aquā vel falivā suā laborantem et compactā in crufcula posteriorum pedum dextrā & celeriter deponunt, & magnitudine formaque lenis colledunt, onulā ad proprios lares ipsam deponant. Est autem illa materia pro forma naturā varij coloris, nempe, flavā, rubrā, pallidā, crocea, albicans, nigra: quæ cere illius *varietates* sequuntur, causa est. Ceras (inquit Plinius) ex omnium arborum favorumque floribus confingunt, exceptā rumice & choenopode. Artificialis dicitur, ad cuius perfectionem scientia nostrā & manus adhibetur: illam variè varij Auctores faciunt. Palladius Iunio mense ceream naturalem eximit, que in vase aëno ferventi aqua plena, minutim concisus favis, molliet, & deinde in alij vasculis sive aqua resoluta digeritur in formas. *Atque Plinius*. Cera fit expressis favis, sed ante purificandā aqua (in mellis reliquiis omnino auterantur) & tincto in tenebris (vel umbra) refectur. Quæro die liquantur igne in novo fidula. Atque ipsos regente, & deinceps per ipsorum colentur, rursus in eadem ollā coquitur: cerea & in eadem aqua, excipitur; aliā frigidā, quoties vascula melle circumlita perſpexeris. *Colomela vero* sic: postquam expressite favorum reliquia diligeret aquā dulci perlose tura, in vas aëneum concijitur adjectā deinde aquā ignibus liquantur, tum cere per stramenta vel junqas diffusa, colatur, atque iterum similitur de integro coquitur, & in quas quæ velit formas, aquā adjectā, desinuntur eamque concreta forma est exipere, quantum quilibet humor, formis insinaret ceram non patitur. Differit autem cerea dupliciter, *bonitate & sive*. Optima cere est optimis apibus colligitur, & ab optimis antilibus odor elaboratur, in candida, tenera, homogœna, pura, subpinguis, odorata, sine nervis, pellucida, pilis, atq; omni tritamento præparata. Qualem Novius Marcellus ex Varrone ceram tantissimā a Mileſij apibus colledam describit. Depravata quo magis est cerea, quo magis ab his bonis nonis recessit. *Vfus cere* est duplex, Medicus, non medicus. Medicinam quod attinet: in medio est quodam modo calidamentum, refrigerantium, humectantium, siccantium, emollientium; habet aliqd crassum item partium, & meatus obstruuntur ideo non solum ficit, sed per accidens humectare videtur perspirationes prohibendo. *Vnde & materia est aliorum pharmacorum*. Ipsa autem per se, ex leviter concoquantium numero fieri, que foris apponantur; habet enim partem ex diffusoria et calida fuscitate, cuius qui in multum mel ipsam particeps existit. Sorbitione dyſentericis modum, nulli magnitudine grana decem cerea devorata, hic narcibus in mammis coagulati non patiuntur. *Dysuria*. Aëtius trium erui granorum magnitudine exhiberi jubet. Anonymus quidam contra capitis dolorem & malignos humores ex febre aliāse ortum, hoc remedium præscribit. R. Cere virgine, q; s. eam ad ignem emolli ita ut pro libitu distendi possit. Cum ea caput ægri rasum, tanquam pileolo contegat, illiq; pileum canabinum superinducit, ut non decidat. A triduo abijciatur, vel tandem retineat ejus usum, donec senserit dolorem abijci. Cereā cavo et dolenti denti imponit, specillum candens sæpe adhibeto. *Archigenes*. Cera demidatis nervis & tendinibus applicata, carne

eos

eos vestit & sanat. *Aetius*. Ad dolorem juncturarum ex frigore. R. linteum cera liquida intinctum, & quam calidissime & arctissime, æger ferre potest, noctu applicetur & sanabitur. *Galenus*. Prætere q; favis extrinsecè ungere prodest *Vſus & varij casus, q; remedia*. *Marcellus*. Crythra in palpebris cere albā dolorem difcutit. *Gal. ex Archigeno*. Oleum vero cerea in podagrosis doloribus sedando, dicit aposteriōribus emollientibus, vulneribus nil et aliud sive curandis singulararem habere vim, nemo non veritatis hostis negabit. Miletur item, Galeno teste, medicamento Aſclepiadis contra Ozeam, ut ad certissimum Iſteri curam. Heroica quædam has pilulas bestiffimæ memoriæ Gesnero mirifice commendavit. R. vitellum ovi ad duritiam coctum, & cerea pondere, tanundem, cum granis aliquot croci & fupino abſinthij. Fiant pilulæ, mane & vespere sumantur. Valde sitim excitant, sed paulisper sine potu continuatæ morbum extinguunt. Fit etiam cerea globus ad cohibendam matricem prolapsi obnoxiam, atque ea medicamenta etiam involuta diutius ferunt atatem. *Clodius Aſclepiadis* fectores: Græci siccum Cyrenaicum cereā involutum propinare loent ad facilem deglutionem. *Galenus Aurel*. Est denique omnium emplastrorum, ceſtorumque fundamentum et basis: quamvis Myrteus emplastrum tum *asclepiadis* primus contectit. Nec solum viros præſervat, sed etiam mortuos conservatã purredine qua de causa, ut nunc apud nostrates ditionis fortune viros, ita (at Strabo requæ) apud Perſas cadavera cere oblinire, mos fuit. Ceres item specillo caventes ulcerum optime explorantur. Pro medicamentorum utilis, optima est cerea punica, proxima, quā maxime fulva, odorifera mellei, pura, natione Pomicæ. Plinius. Quod equidem miror inter venenata mellea. Tertium laudis locum habet Cereica, ex propoli abundante. Ultima Corfica, quoniam ex buxo fit, habere quandam vim medicaminis putatur.

Non medici cerea: usus sequuntur: Recte à principibus, divitibus & ægris ob odoris fragrantiam desiderantur, ab iis lucis opæ negatur. Cere item utilis est non exiguis in oblinendis valorum, rimis, tentorijs, canabinis, in caltris contra pluviarum impetum at mandis, calicibus, culicibus (ne plumæ exeat) obducendis, tibijs ex arundine factis conjungendis: Sicut Ovidius de antiquis illis cæniis pastoribus hoc verſu. *Et hæc cerea i modulorum arundine carceus*. Sed & præstantissimi pictores cerea pingebant, ut Plinius asserit, et q; naves condecorabant. Hac pictura, licet ne sole, nec fale, nec venis contrahantur, exolvit tamen quo nesciam modo, et una cum Apelle, Protogene, Zeuxide disparuit. Cereā etiam veteres, ante chartam inventam, pugillares suas tabellas obducere solebant, ut Luvenalis insinuat.

Nonne licet melleo ceras implere capaces,

Quadrato?

Et Plinius Junior epitollā ad Tacium, Adretia sedebant, erat in proximo non verubulū ut lanæca, sed stilus & pugillares. Mediebar aliqui amothabentur que ut manus vacuas, plenas tamen cereas repperant. Hinc ille veterum loquendi formula profertur: in prima, secunda, tertia, vel extrema cerea. Romanos enim in vobulis ceratis testamenta scripsisse probat Suetonius in Cæs. his verbis. *Quæ postum ex quadrate heredem insinuat, reliquos in ima cerea, id est, in ultima parte testamenti*. Nec fave minimas cerea sigillari usus est, quā literas & diplomatæ confinguntur. Hujus quortum possimum sunt species, Punica, sive alba, minista sive Inda, Nigra sive Americana, lanæa sive Europæa. Punica fit hoc modo. Ventilatur sub dio sapsus cerea filula, deinde fervet in aqua marina, addito nitro. Inde sigillis haurium florem cerea, transfunduntque in vas quod exiguum figillæ habeat, rursus tum marina decoquunt separatim, dein vas ipsū refrigerant. Hoc ter reiterato, juncea cratae sub dio nocteq; siccant: hoc enim candore facit, melle per solem attracto

86

& tincturâ flavâ evaporata, siccatam liquefactam, liquefactam protegunt tenui linteo, Soliq; exponunt; post insolatione albissima evadit, etiamnum recocata. Alijs modis cera dealbatur, fed hic medicamentis utililimus. Plinius. Graecis authoribus non aliam esse videt, quàm quæ a Plinio *Punica* vocatur. Aetius *Arab. & Trid. Arabum*, in unguento Martiano taciturni; & Paulus *Arab. & Trid. Arabum* habet. Nigra cera, vel est naturalis, quæ in Mollisculis insulis & Americae plurimis locis ab apibus ipsis colligitur. (uti in Theveto et Navigationum edita rubelicit. Anabute admixtione vel etiam cinnabari. Hic & alia cera rubra species, dura, et subalpeda, fed fracta ficilis, quæ confignatis literis mercatores clarilissimas esse autumat. Nebulonum tamen aliquid peritica tate refenatur, & sine noxia viceffim occcluditur, ut nec vestigium quidem fraudis ullum appareat; quam artem licet summus impolitor Pennio, dum Luterijs esset, ostendit, tamen neminem maleficè hoc seculo revelaret, pietas prohibuit. *Europæa* naturæ familiarè colorem initiatur: Flavium scilicet. Nunc autem rerum color & varietatis ita nos escanavit, ut natius hæc content coloribus. *Panicam*, Americanam, Indorumque imitemur ceram; imò hinc viridem, fulcam, spadicæam, ceruleam adiciamus, ex ære viridi, alijque pigmentis & pauca terebinthina confitam.

Propolis *Kwæ* secundum Arabes expositores vocatur, & Græcis *σύνθεσις*, quæ dicitur. *Germanicæ* *Pappilicæ*, *melioris* *Wachs*, *Wachs* *Wirden*, *Wax* *Wachs*, Helveticæ (in fallos) *Res*, & *Binnna* *Wax*, Angli *Resin-droff* appellant. Hispani ei *coxon de las olmecas*. Scribuntur illam pro cera virginica accipit, sylvaticus pro fere algaugium perperam interpretatur. Andreas Bellininius forditum parietum vocat, alioque pro Beldio hæc abuti affirmat. Quidam propolis fillare ab arboribus comendunt; alij primum favum esse concenter. Est autem revera crassior quoddam materia flavescens, odorata, slyracem referens, & in masticis modum ductilis, cera finitima, nondum tamen cera; quæ omnis frigori pluvia que aditus obstituit. *Tertia* fœtice illa est materia, nigra & acris odoris, *Mitys* ab Aristotele, *Commolis*, a Plinio & Gaza dicitur. *Secunda* *viridis*, quæ materia ex pice atq; cera conficitur. *Tertia* Propolis, medix inter hæc duo subtilissima atq; ceram naturæ, ad foramen alvearum densissime confertur, maximè autem æstate. Itaque vocatur Propolis, quæ subforatant dixeris; quoniam apes pra ipsius foribus ante alveum edificant. Propolis (inquit Cordus, ex Plinio) fortassis, lachryma est resinosa, arborum gemmantium oculis innascens, quam collectant circa vestibulum alveorum suspendunt apes, ut in hæc rimas omnes contra frigoris injurias obtinent. Hujus quatuor fere species. Prima è populo nigra granis colligitur; quam *Aegyrium* vocant, colore flavo aut fulvo: tractatu mollis est, & visci instar flexum, odorem habet suavem, jucundum, capiti gratum, somniferum, slyracis æmulum: sapore populeis gemmis respondet. *Secunda* ex Betula collecta, betulam olei & colorem obtinet inter flavum cinereum & subindum medium: tractatu item mollis est, & ductiliss. Tertia ex Alpinae populi lachryma apes conficiunt, fed raro, si que tantum locis, ubi nulla alia populus aut betula, præter Alpinam solum abundat. *Quarta*, five mixta, ex his omnibus arboribus colligitur atque confunditur, adeo ut colorem, odorem, saporem, & consistentiæ mixtam confectura sit. *Hæc fere Cordus*. Nunc Plinium audiamus. Propolis est substantia quædam inter mel & ceram media; (potius inter ceram & pillocerum) atq; videtur esse gummi ab apibus collectum ad claudenda alveorum. Nam habet substantiam (inquit Rondetorius) & odorem fermenti: Odore ad gravicon fœtus dicit Plinius, ut è nonnulli pro galbano putant. Sed mellatione verna separari potest hæc pars que cellas claudit, de qua Politianus.

Lenæ *Sassureæ* *api*, plenisque *saporibus* *alveis*, *Canada* *multifera* *ponit* *Fandamina* *cera*.

Ergo videtur quasi cæca fundamentum crassius: sed iam desitum est eâ uti, nec quis puram propolis inveniet. Nam aptari pleriq; exemplis favis postquam mel omne defluxit, quicquid est in favis una confunditur, fincecumque nihil superesse permittunt. Nec cera illa, quam Avicenna, Mtm nigrum vocat, alud est quam fordes quædam favorum, vel potius sedimentum quoddam post excoctam ceram fundum aque petens, propolis modo; propolis nihilominus pura non est, sed quiddam mixtum: Propolis natura est, ut oleo resohatur veluti cera, sed ponderosior est & densior, in qua liquefacta fœtus dum petit, cera quando lupuratur. Eligatur odoratissima, sincerissima, cera nulla adulterata, quam fœtus in aqua fœca sejunges. Optima propolis dicitur, sincera & odoratissima, cere expers. Efficacior est Græca et passifica, quibus majorè partem a slyracis & ladani pinguedine colliguat apes. Colligitur proculdebio ex alijs plantis nam propolis faciunt, ubi nec populus, nec betula, nec ulla antedictarum plantarum crescit. *Æsal. Magna* sincera propolis virtus est in spiritus casticis & vitofam materiam ex alto elicit. Hollerus. Cerofæ naturæ est, sed potentius evocat & educit. Dioc. Celsus inter anafonica recentet, eam que concoquere & pus movere inulcosis affirmat. Calficet inquit Aetius diluunt, maturat, extergit, & attrahit. Exteriora vis non valida, attractoria satis valens: tenuium est partium, calficet secundo gradu completo, aut tertio initio. Hanc manibus præambulæ oportet, ante quam cum alijs medicamentis mictetur, atque na reliquis ab igne abactis coquere nullam enim super ignem cocturam bene fert. Evocat aculeos, et omnia corpori infixa extrahit. Aetius. Vatro propter multiplicem usum, quem in emplastris exhibet, multo em carius in facra via, ac mel ipsum venditam memorat. Ideo autem factum quò, cur propolis quidam ceram sanctam vocarint, ut scribit Largus in strumarum curatione. Spina & similia corpori infixa extrahunt coagulo (maxime leporino) cum thuris poline et propoli: Plinius veteri tuffi suffum prædest, *Gutram* rosaceam ex aqua tollit, impetigines illa extirpat. Diocor. Ozænas emendat: *Scrapio*. Plures ad medicinam ulus habet, quos Plin. lib. 11. Capit. 7. enumerat.

Eritiam in Aristoteles santharachum vocat, alij Cernithum, Smieron dicitur, lib. 2. de Plant. Aristoteli attributo, Doctores, *Ferulagineus* vocant: quidam etiam ab anni tempestate, *Vernicus*. Hoc gluten (inquit Niphus) rusticis Lombardi, *Carbinum* vocant; nostri vero *Taran*. Est apum (dum operantur cibos) in favorum inanimatus seposita, amarelliti saporis gigniatur autem ex rore verno, & arborum succo, gummi modo. Africi flatu minor, Austrimigrior, Aquilonis inelior & rubens, plurimum in Græcis naciibus. Menerates florem esse dicit, futura mellis indicium. Plin. *Tarro*, non cibum esse vult, fed gluten, quo favos extremos inter se compingunt apes. Mira illi vis est eliciendi examina. Quocirca examen, ubi volunt confidere, libi ramum crithææ, vel aliam rem oblinunt, addito apitro. Vergilius (in fallos) *Varronem* leucanus glen appellat.

Mitys, *commolis* *Commolis*, *Staphanus* appellat ut etiam *varicosis*, plagis et suppurationibus meli curat. Aristotel. Quem vero in alvearibus usum obtinent, satis ante est dictum.

CAP. VII.

DE EUCIS & EURIBUS.

Plin. Græcè *euca* & *euca* dicitur, *Ilyricè* *Cisso*, *Anglicè*, a *Dreos*, a *Nivon*. *Dreos*, Germanicè, *Tran*, Belgicè, *Belender* *Fract*, Hispanicè *Z angab*, Italice *ape chenen* *ja melc*. Gallicè, *Bourdon* & *fallon*, Hungaricè.

rice, *Heri.* Polonice, *Czezw.* Dicitur autem Fucus non omnium putant, quasi fur, quod sursum mella devoret; quoniam verifimilis est fucus dicitur, quod apibus fucus fraudemque faciat, & prætextu calefaciendi alveos, illarum mellificia absumat. Propterea fucus latinum a *σφοδρος* Greco, nimis quadam audacia, nonnulli derivant; alij a fovendo derivant, quia incubando apum juvant feturas.

De fucis.

Fucus quantum genus apum a multis statuitur, sed nulli nonnullorum sententia, quia neque ipse mel colligit, nec ejus elaborationi interfert. Apes vulgari ferè major eff, major item ferè, & magnitudine enim regem æquat, immo superat. Hanc autem magnitudinem non nature modo, sed ex vitæ naturâ fucus consequitur. Nam cum apes fucus procreandis, longè æpam vermlicis (ex dactum apumque prolapsa apibus) minores sunt primâ ipsâ feturâ: grandiores tandem futuri ipsi oriuntur, tum quia laboribus nihil superfluitatum absumunt, tum quod nocte dieque (ætu ad præsepe boves) sese ingurgitant in tello liquore, id quod tantum in annonæ caritate atque inopiâ hand impune ferunt. Colore splendente nigricant magis quam apes, *αφροδιον* Arist. lib. 3. Cap. 22. Inter apes nascuntur & degunt, cum que foras esse confertur fucus, suffu in fabili, quasi cum impetu feruntur, atque ita ad tempus fere exercentes, ad alvearia propria revertuntur, & melle avile vesuntur: Cur autem fici magnitudine ducibus, & apes item aculeo cum ijs comparatur, Aristoteles rationem audiamus: Nonnihil (inquirit) dicitur melle adesse voluit natura, nisi raperem idem genus ex quo vis natæ oportet, quod impossibile est: ita enim genus totum aut duces aut fuci essent. Apes itaque viribus & parienti facultate similes sunt ducibus, fuci verò duntaxat magnitudine: quibus si aculeum dederis, duces itaque; feceris. Lib. 3. De gener. anim. Cap. 10. A gracis *αφροδιον* ita dicitur, quod aculeum non exerat. Vnde Hesiod. *αφροδιον* *αφροδιον* *αφροδιον* *αφροδιον* aculeum sane aut non habent, aut non ad vindictam eos possunt. Plinius eos aculeis plane destituti scribit, & *αφροδιον* apes imperfectas appellat, idò Virgilius eos ignavum pecus vocat.

Suidas *αφροδιον* vocat *αφροδιον* *αφροδιον* *αφροδιον*. Columella eos genus amplioris incrementi appellat, si simillimum apum, atque inter gregalia animalia, non male collocat. Vapulant lapsissime in repub: apum, non solum desidie, gula, rapacitatis nomine; sed quia ex aculei defectu eviratos sese demonstrant. Plinius lib. 11. Cap. 17. eorum naturam ita exprimit. Fuci sunt fici aculeis imperfecti apes, novissimè a fessis & iam emeritis inchoata; se rotinas ferus, & quasi servitia veterum apum. Sicut igitur emeriti senes ex provectioris ætatis faminis imbecillos, steriles & sæpe canuchorum æmulos liberos prolegunt: ita etiam haud mirum videatur, languidum impotentiq; hoc genus ad exhaustis fove senio fice labore apibus produci, quod neque ad fove speciei propagationem, nec ad operas communes apum sit. Quobrem emperantij, promissio, in opera expellunt, & tardantes sine clementiâ puniunt. Nam memio Iunio, duo vel tres (junioribus præsertim) apes unum fucum foras extrahunt, alis verberant, aculeis pungunt, remittentem de scamno eieciunt in terram, atque postea vitæ dolorique fatum occidunt; id quod non sine maxima admiratione & voluptate sæpè confeximus. Aliquando fuciante rores quasi exules manent, nec audient intrare. Tres autem postillimum hoc causas fucus ex exterminant: vel quando supra modum fuci multiplicentur, vel quando non satis loci operantij relinquunt, vel si mellis inopia opprimantur. Atq; ut adversus fucus morali utque odio consignant, ita homines non lædunt fucos nudi manibus tollentes ac projecientes, imò

ne in pugna equidem. Fuci fere form gignantur, si dux vivit (qui quidâ affirmit): Sed si rex obijt, in apum cellulis oritur ex ipsis apibus afferunt, & hos esse animosiores, quia de causa avile dicitur *αφροδιον*, quom corpus tamen obtineant experts alicui. Sic Elianus, lib. 1. De animal. lib. 1. Cap. x. Fucus, qui inter apes nascitur, de die in mellarias cellas abditus manet, nocte verò, cum apes dormire observaverit, eorum opera invadit, vastaque alveos, nocte verò, cum intellexerit, pluring enim apum dormiunt necesse defesse, paucæ vero excubant) cum viderint furem, verberant eum modice & leniter, expelluntque alis, & in exilium proiciunt. Iste vero non ob corrigitur, fugi naturâ, piger & vorax, est duobus malis præditus, intra favos se abdit. Ut verò ad passionem apes profectæ sunt, ille surdus apum invadens, quod summ est fuci, confecit fere melle, & depopular thesaurus dulces apum. Ex è passione redentes, cum ei occurrerint, non amplius hinc apum verberant, neque tanquam essent in exilium eum eieciunt, sed asperæ aculeis invadentes percucunt latronem, nec amplius multatam increpationibus, sed voracitatis, & gulæ nimix penas vita perfolvit. Apiani hæc dicunt, æd melli persuadens. Fucorum fatus, editur fice duce; apum nectum, æd melli persuadens. Nonnulli regibus. Sunt qui fucorum fertis aliunde portati affirmant, ex certitudine oleæ, vel arundinis floribus. Sed hæc opinio infirma est, cum nulla ratione consentiat. Aristoteles ex apibus longioribus ac porrectioribus copiam tum fucorum tum furum oriri affirmat, quod fucus dubio vel ad antiquos philosophos, vel melurgis sui temporis accepter. Ex putredine etiam eos nasci nonnulli referunt; ex multis prætercibus Ifiodorus, ex afinis Cardanus, ex equis Diutarchus atque Servius. Alij fucos ex apibus degeneratione quâdam hæctos existimant, postea quam aculeos perdidit, tum enim fuci fiunt, nec mella colligunt, deprehenduntur, viribusque veluti calstratis, pariter & nocere & procellere desunt. Quisdam contra, apes ex fucis originem ducere affirmant, quia longa non experientia edocuit, eò majorem esse quantitatem examinum numerum, quò major fucorum multitudo. Caterum illa nihil conficta magis videretur quam verationem non enim quia (utin propter fici anis) multi fuci nascuntur, plura propterea prodent examina: de contra, quia multitudo apum ex cæli clementia mellifugis foris ubertate crescit, ex hæctis superflui abundantia, major perinde fucorum nascitur proventus, ut rectè philosophos collegit. Vel si hoc illis donemus, Quò fuerit majore fucorum multitudo, eò majorem quotannis fieri apum proventum: tamen haud exinde concludere debemus, debere apes fuci vitæ originem, fed illis, ob ejusdem conservacione obratas esse atque obnoxias, dum multum incubationis tempore multum vigoris subministrant apum fetura, plurimum (ut Plinius verbis utat, lib. 11. Cap. 11.) ad vegetandum illam caloretem conferentetur. Sunt qui fucos in matres & feminas dividunt, casique coitu propagare speciem contendunt, quavis (ut Athenenses scribunt) fucorum coitus, ut & apum, nunquam adhuc a quoquam fuit confusus.

Verum cum Vespæ, Bombylicæ, & reliqua favigena insecta quando licet raro) a nobis ipsis & Aristoteli core vita sint, equidem cur per minimam apum & fucorum modestiam, qua fortacionem veneremque publicam oderunt, Veneris usum illis eripiamus, nullam causam agnosco. Coeunt enim, ut publica hominum gens, sine arbitris illamq; profubillorum in lace & oculis omnium turpissimè volitantium *αφροδιον* pudore livo inuito condeant. Diximus in apum generatione, quodam apes matres, fucus feminas scilicet. Verù cum infante mellificio eos tam acriter puniant, alveis ejcctos, et morte etiam afficiunt, qualen generibus inferre vitæ, reliquos offuscant apum virtutes) vix eos feminas traiverim. Quem igitur in alvearibus usum obtinent?

tion. Quod haud sine vitæ discrimine fieri folere, antea a Milejsi expertus fuerat Phrynichus, & Phaelintæ falsæ malo tum suo maximo didicerat. Imò quinquem generis hoc & audad animalium (cum vi Cicnardo loquitur) in plantam vocaverit, Cadmeam victoriam reportabit, quando quidem non minus robore ac aculeis pugnant, & in pugna viribus pernicissimè insuper adjungunt. Differunt autem ortu, genere, sexu, affate, loco, cibo, & opera. Vespas ex afinorum cadaveribus putridis orti Idiosus testatur, quavis forte minus recte, Scarabæos quippe ex illis procreatos omnes ferunt: potius ex equi pugnacis animalis corpore mortuo progigni cum Plinio & Graecis dixerim, apud quos celebre illud & vulgare habetur carmen *verru pila strudo pugnaciorum illi dicitur.* Sane ipsarum non vulgari velocitas atque ardens ad pugnam animus, vix esse ab alio animali (atque ab afino, cervo, vel bove, multo mitius originem fuisse affertur) fuit: quum nulli præterea animalium adeo indolenti natura, ut pernicitate atque magnanimitate iuxta excelleret. Et profecto ut alimilli Aristotele proverbio sensum afferat, *veluti dicitur veru pugnaciorum Salacie Volucrispidam filia equorum:* id ego mulieribus in fermento potibus, & xixabundis voribus cum opprobrio & sale dictum putarim, Vespamuracundiam morumque acerbissimè imitantibus. Alia ex putrido crocodilli cadavere oriuntur, in Horo reliquique Aegyptiis credendum: quocirca equum vel crocodillum pingunt, dum Vespam intelligunt.

Nicanides *verru pugnaciorum* item nomen vespis attribuit in Theriac. quia ex luporum cadavere ortum aliquando producit. Bellenacensis item Vincentius, ex annoxi cerui capite putrefacti, vixidisse vespas affirmat, nunc ex oculis, nunc & naribus evolantes. lib. 2. Hinc Cardanus collegisse videtur, ex quovis animalis corpore aliquid provenire; quod sane absurdum est. Nam & generatio corrupto alio provenire; & quotidiana experientia contrarium probat. Nam bestialium, quam Tatium Alberti voco, nativè nihil producit, milles item expertus. Suntitem qui Vespas ex terra fructuosissimè nonnitorum putredine gigni affirmant; ut Albertus & Arabum Iohannes. Plerumque autem per coitum oriuntur, mituque maris atq; feminæ complexus: id quod licet Athenæus pro fabula habet (lib. 8. diplos.) tamen quum Philopopius id visum memorat, (ut lib. 1. de gen. anim. cap. 16. & 9. Hist. cap. 47. liquido constare) in partes totum abeo, illiusq; sententia ambabus quod dicitur palmas habens applaudo. Quis vero à coitu Vespam fieri oritur & quomodo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*

Ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*

Ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*

Ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*

Lib. 1. cap. 11.

Ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*

Ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. *Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus. Duces ab eo abfolvatur, Aristotelem Plinimumque ejus incertèpore audiamus.*



neumo

Tremula, Item
L. C. M. 111.

physicis res durissimas mollissimis retundi conspiciunt, veluti ferrum plum-
biadamentem sanguinis aculeum vesparum, crabronum apum, oleo & haladu.
Quid etiam enca mollius? que Aetio refert, cum oleo trita ac illata, ad Ves-
parum quoque quibus praeservatidem ficut bruchus, & melissa herba cum
oleo trita, si Graecis credendum. Lapis garatides, si verus fit, etiam si melle
illatus fuerit, multas Vesparumque omnes proferat gestatur, ut Sylvaticus ex Al-
berto inaginat. Qualem virtutem Marthiolus ferat, in quo strombi com-
chylis imago exculpta fuerit, superfluo & nimis confideret adscribit.
Symptomata vesparum ictus concomitantia haec perhibentur eadem pati-
untur, quam que ab apum ictibus accidere solent, nempe dolorem, tubedi-
nem, apostema: sed graviora multo & diutius perleverantia mala, quibus
insuper, praesertim si a citrinis & majoribus in loco nervoso & sensibili per-
cutiuntur, spasmus, debilitas generum, hypochondria accidunt, & interdum
mors.

Vesparum
ictus venositas

Contra Vesparum ictus varia a medicis ponuntur: primam a nobis proba-
tam, tanquam verè ab omni decem & longa experientia firmata. Vespa ipsa
facto à se vulneri, contusa ac apposita, nec conferre videtur, à Gilberto
Anglo, ad eam usum persuasi. Eandem fortasse virtutem non folas scopi-
us, sed maxima Insectorum pars obtinet, si quis diligentius inlocet pericu-
lum. Si vero à Vespa venenatis quis feriat, quod loco lividitate, delirio,
atque animi deliquio, extremumque frigore palam fit, propinatis alexi-
pharmacis, locus affectus cultello aperiat, vel cauterio potius uratur: dilata-
tus deinde & apertus, forficiter sugatur, & terra rasura in qua vespa ipsa
nihilcitant, cum aceto subacta, cataplasmatis antri applicetur: emplastrum
item ex salice & melle foveo, quo vesparum factum mistic & auxiliatur, veluti
ex Halabatibus confilio sumus experti. Inghi boracales extra sunt, cum
& aceto, & capitibus mufcarum, praesertim illud ad vesparum ictus emplas-
trum parant; aurum quoddam contra non curam. Succo citrulli fricetur locus
& bibat seminis samplichi drachmas ij, vel R. succi samplicij zj, bostiformem
zj, cum succo aggregat 9, s. fiat emplastrum. *Alind*, unguat locus cum suc-
co portulacae, vel beta, vel cum vino dulci & oleo rosaceo, aut sanguine vac-
cino, item cum semibus cucumeris sylvestris in vino tritis. *Hac Galenus*.
Confert hordeacea farina cum aceto. Lac ficulneum vulneri instillatum. Mu-
ria aut aqua maris, si ea vulnus foveat. In potu verò foliorum teneriorum
Lauri zj, cum vino austero exhibentur, quo etiam sola illatione multum ju-
vat. *Althea* item decoctum ex posca bibatur, sal cum adipis vitulino appli-
cetur. Malus ex posca primas obtinet. *Dioscori lib. 2. cap. 22.* Aetius cinoli-
am his adiungit, & lutum, oleum bubulum, selamum, & reliqua fere om-
nia cum posca praescribit. Oleum laurinum venenum plaga vesparum extra-
hit. Ibi si folia contusa & illata vesparum ictibus medentur. Ruta vel meli-
sophylli succus acetabali mensura ex vino bibitur: & folia commanducatur,
imposita que cum melle & sale, vel cum aceto & pice decocta plurimum valent.
Sylvestrium sylvestre, libanotis, cum hordeacea farina & posca; succo
foliorum hederæ, Chrysocome, noctuus sanguis, contra vesparum ictus
praesertimissima sunt. *Plinius lib. 31. cap. 9.* Galenus sylvestrium ejusque sem-
nem potant, & centauream inprimis multum laudat, si unà stercoia boum
vulneri extensa, si oleo fuerint apposita, lib. de simplicibus ad Paternam, & li-
bro de centaurea ad Papam. Germen palme sylvestris, endivia cum radice,
serpillam, emplastrum modo apposita, valde vesparum plagis medentur. Bi-
biunt item serpillum, drachmarum duram pendere, cum oxymelie. Pri-
mum siccatione extracto veneno, teneantur partes affectæ in aqua calida per
horam, deinde subito in aceto & muria mergantur: ita statim sedatur dolor,
subsidet

subsidet tumor, & venenum corrigitur. Seminum samplicij 36, applicata, sed-
at dolorem, aut pugillares cotiandi sicci, aut succi infrigidantes intus as-
sumpti. *Avicenna*. Solani folia, aut sciti superimposita juvant. Bolus item
armen. cum aceto & camphora; nec non nucis cum modico aceto & cam-
phoreo trita: ignis cum melle applicatur, & statim membrum affectum quo-
vis aceto: & superim colloca, vel hypostitis cineribus obliga, atque è vestigio
dolor sedabitur. Quinetiam conducit, vitreum cotiandi locum emplastrate,
vel cineribus cum oleo mixtis. *Rhaphi*. Satureia, vel silybrium adhibendum,
& semen ejus potum, Centaurea item minoris succus: vivo admixtus, valde
proficit: folia item basilici sylvatici, mercurialis, & mandragora, cum aceto.
Serap. Globulus nivis ano impolitus omnem dolorem fedat, praesertim ex
ictu vel pice procreatur. Vngatur locus cum aceto & camphora, vel aqua ni-
vis sapè fomentetur. R. opij, feminis hyocyami & camphora ana, partes
aequales cum aqua rosarum vel succo salicis, incorporata, & loco applicata, super-
posito panno in vino madofecto. *Ardeyanus*. R. succi silybrii aureos ij, cum
succo aceto, citri facti potus. Succus quoque pime Arabicae, & samplicij ingre-
nem praestat medelam. *Mesue*. Lens plustris ex aceto inuncta. *Aron*. Frica
bene locum cum folijs tenuioribus xylocaratis aceto inuncta. *Aron*. Frica
dolor cessabit. Succus lactuce idem praestat, vel taraxaco epotum, illius
in fundo vasis ubi aqua diu stetit, cum aceto inunctus, ictus item vespe
perianat. *Simon*. Locum ad stuporem usq; aqua nivis foveo. *Isantrius*. Ter-
re quavis recens, maxime autem cinolia, prodest: possum illatum, ut etiam
lac caprinum, vesparum ictus curat. *Arnoldus*. Alanna cum farina hordei &
aceto siccalligata, nucis, frondes basiliconum, lina valde conducunt: item,
calide applicato vulneri aetate nec cum cepa alba, sale, & aceto, tritam, &
sanabit. *Cassianus*. Fricetur locus cum saluta & aceto, & postea posca fo-
veatur. *Gail*. *Platanus*. Fectum ponatur super locum, aut plumbum in aceto
maceratum. *Gordanus*. Cretam ponatur super locum, aut plumbum in aceto
bibat semen maluz ex vino, aqua & modico aceto coctam. *Parigiana*. *Betula*
ejus est cotiandum cum saccharo exhibitur. *Chrysothorn*. *Probus*, unguo de
hancis dictum. *Nonius*. Folia ex posca trita, & melissophyllon cum oleo illi-
tum plurimum commendat. *Nonius*. Apsaragus tritus cum melle & illitus,
melle cruce ac illata, thymbra, silybrium, mormordea oleum inunctum,
certissimo auxilio sunt. *Mastihilus*. Finum bubulum appositum non parum
laudat. *Martialis*. Haec & multa alia ex scribere cuius licet; naturæ medicor-
umque peni infinita remedia suppeditante, & ad manus quoque te veritas,
alexiteriorum systema asserente. Apum denique & vesparum ictum commu-
nem. Anno ante Christum natum 190, Capus ingens Vesparum multitudine,
teste Iulio, in forum advolavit, & in Martis aede conculsis, cum magna cura
collectæ & solenniter crematae essent, hostis tamen adventum & urbis in-
cendium praesagebant:

CAP. IX.

De Crabrone & Tenthradice.

- Hebrexis *Tivradib*.
- Arabibus *Zabur Zambor*.
- Germanis *cin Hornaß horlitz froisen sctzwuñle*.
- Barbantijs *Hofle*.
- Gallis *frösions, frösions junolons*.
- Italis *colaron* in Crabrone *Scaraffon*, *Glanaron*.
- Hispanis *taborras* & *misfordes*.

Nonius.

Slavonijs *Sierlen.*
 Illyricis *Ipsen.*
 Anglis *Hornets, great Wasper.*
 Hungaris *Lo Duras.*

Reci. *Asphondylia* appellant, quia intra carbunculum excitant. Crabrones Latini dicitur, forte à crabro in ovo Tufcalano posita, ubi persequentes sunt vel à Cabbalo genitore: juxta illud Ovidij 15. metamorph. *Vespiis hinc bellator equus, Crabronis arripit. Alterius apem citrinam vocat.* Cardanus eos ex mulis examinatis oriri contendit. Plutarchus in vita Cleomeles ex equinis carnisus, ut apes ex ventre bubulo. Quam item magis melancholici & perrivaces sint vespis, quid in quo Virgilio ex asinis orundis, fatis quos caballus non petere tantum in pugna (ubi equat ardentis priurium) sed figurat em et vincere saepe vidimus. Ego ex duriore carnisus equi parte productos censeo: Vespas ex teneriore.

Dif. ipsi.



Aspis lib.
 hyst. cap. 2.

Aspis lib.
 hyst. cap. 2.
 Aspis lib.
 hyst. cap. 2.
 Aspis lib.
 hyst. cap. 2.

re ardentiorem obtinent equum, hominesque inbecillitas major ob spirituum largam exhalationem tenet. Haud mirum igitur, si in sacrosancta scriptura se vilissimis & crudelissimis hostibus assimilantur. Exod. 25. 28. Sic etiam Ovidius 11. Metamorph. *Spicula crabronum ardentia. Vespijura 4. Georg. asperna voce arit.* Terentius in Phormione: Plautus in Amphitruone, pro vestibus illud *vivit as crabronis*, in multis ingenium dixerunt, cui si irata repugnes, magis provocas, neq; sine tuo malo maxime dicescas. Cum in genere apum careant aculeo, & fisci & reges, atq; etiam vespari nonnullae in aculeate sint, ut ante dixi, Crabrones ad unum omnes, tam majores arboricola, quàm minores terricola, aculeo armatus: nec deesse ipsi Duci videntur. Duces enim more apum vesparumq; crabrones habent, quicquid Plinius somniat. 1. 1. c. 1. qui proportionate ad crabrones majores quam vespari ad vespas, vel apum ad apes sunt. Degunt hi quoq; intus in vesparum duces, sed duces non plures uno, (ne partium studio dilacti crudelissima inter se concideret) emphylija in singulis eorum alveicis oriuntur; verit ut hostibus atq; praedonibus exterius molestantissimè & lætiferi videntur: ita pacem intus alunt domesticè, mutuaq; societate & solibus tuenda studio vel apibus ipsis præcellunt. Neq; enim de officio r. n. curant

nerum dignitate fixantur, nec diversis operis distrahantur, nec tumultuantur ob ductæ electione, sed cunctis operâ, cunctisq; mensis usantur, & quodcuq; animalculum necaverint, partem ejus altitum domum portatam focis atque liberis impertunt. Neque solum quorundam (sed novella etiam ferente ades & contignationes plures ad illius consecrationem sub frumetis, et perfrumetis. Vesgen vero, quem impendit anant & colunt) jalem obtinent, ut neq; carere necesse forent: præ reliquis eminet, est enim omnium dum contra externos hostes figna proferunt, pugnacillimus, ut domi vicissim erga libidinos, facillimus atque misissimus. Faciunt sibi alveum sub terra crabrones, tereta egesta formicant, more examinis enim emittit, ut apum, malle earum aut Vespasum fieri solet, sed qui submissè oriuntur novelli, ibidem manent, & alveum terrâ egestâ faciunt ampliore: Amplificant majorem in modum fano, & alveum terrâ egestâ quodam grege quodales tres aut quatuor favorum plenos excipiunt. In cellis crabroni parum mellis, quantum gutta è regione prolis paratur. Sed si qui crabrones suo alveo aberrant, colligunt in aliquantulum quibus, favoq; ibi conficiunt in sublimi, qui vel sepe conficiunt in apum, in quibusdam locis autem duem: qui cum adoleverit, agmen abducit, & cavem in alveo collocat. Crabrones sylvestres, inquit Plinius, in arborum cavernis degunt, hyme ut ^{lib. 1. cap. 11.} sine febre est, & carbunculum, tumor è dolore, etiam in hunc heme autem sine Anthrenia, majorem quam vel apes vel Vespas arripit, nunc in arborum truncis, nunc libi carum radicibus in terra edificat: quos & pluribus tabulatis pro proli copia adagiatur, & lentâ quadam saliva & gommosis folijs collecta eleganter polunt. Neque cellularum oscula illa sursum spectant, sed deorsum singula: fundus vero nulli suffum ponitur, ne (quâ sint singulari mentis providentia) vel perplantant ab imbribus, vel capite sursum locato procellarum ventorumque ferocia exponantur. Sunt autem eorum nidi examulium fere omnes sexangulares, quorum facies exterior candidis ferrugineisq; segmentis distincta: materia vero membranacea, & beetleici corticis periculum in laminulis fatiscens perzema. *Dum Perzema Anglorum Viti Pennine.* in publico urbis vico crabroni passertim infestè vidi, quum tandem stimulo percussis è vestigio exanimè terra mandavit crabro, ac motus sanguine sese explevit magna cum spectatorum omnium admiratione. De crabroni coitu nihil exploratè Aristoteles habuit, ut nec unde, nec quomodo ferti deponeret. Sed cum eodem modo & Saturnum in cellis ad latera certo emittunt, ut Vespas & apes, eandem, similis ratione abolvere videntur. Si vero coeant, noctuid faciunt, ut seles, vel localis alveiculis abducitur. Argum fallacibus crabrones non ex foribus colligunt, sed carne magna ex parte vivunt unde fit, ut verlati vel in stercore sepe solant. Venantur etiam mufcas majusculas, atque aves minutulas, quas ubi ceperint, accipiunt ruti, caput minus vulnerant, deinde abscondunt, reliquum corpus gelantes avolant. Hyme vero pluri vultu moritur: qui non apum more cibos recondunt, sed de die in diem vivunt. Arist. lib. 5. hist. item: Landius observat, juxta apum alveicis excubias agunt, eorumque doris concessis pro vehiculo aut curru utuntur, etenim dum mellese avolare contendunt, crudelè sefforem vehunt, qui ubi succumbat, sepe univèrsum elicit, ingratissimè aligerunt, aluminum interficit atq; exedit. Dulcia item quæcunque alimento sunt crabronibus, quos bricho etiam minore vespi, proprijs ipsi oculis didicimus. *Indici vero crabrones tam in mensis perhibentur gula, ut Oviedo teste in oleum, butyrum, coccos, embambatus*

ophraſtus *βουβωκας* appellat. Paucis ſibiſus inſervitur. Quare virum deſidem atque inutilem Græci *βουβωκας* dixerunt: eſt enim plane inutilis apis; in cyjus tamen laudem Antioſtoracius quidam encomium magno ſtudio ad inge-
gij attentionem conſcripfit. Poculum Anguſtoris oris *πρηνον* *βουβωκας* mag-
no præcis in pretio fuit, ut ſcilicet non liquore tantum cerebrum, ſed & au-
res quoque tanto ſono inebriarentur. Sux faxis apud ipſam terram feſtificant,
biferos nidus ædificant, quandoquæ in quibus mellis cuſudam pravi
inchoatio repetitur: neque illud non magna (ut Albertus meminit atque Pen-
natus vidit) quantitate; qui tantum aliquando inveniunt, quantum tribus com-
pletis matibus viri poſſunt. Bombylij Angulorum non omnes, imò pauci, ſtimulo
armantur, qui verò aculeati, graviffimè pungunt: mel ſacrum ſubdiale & ſuba-
quoſum. Græcæ poſterioribus cruribus, ut apes affigunt: occunt aduerſis cau-
dis. Plantæ interim aut arbori adreſcentes diu in venere permanent, & in-
ter comendum aliſ applaudentes, ſtridulum edunt ſonum, veluti Hymenæum
canerent.

CAP. XI.

De Muſca.

Hebraicum *Zebub*,
Arabicum *Dubne*, *Aldubel*,
Illyricum *Muſcha*,
Hiſpanicum *Muſca*,
Italicum *Muſca*,
Galliſicum *Muſche*,
Germanicum *Flieg m'uck*,
Flandricum *Flieg magge*,
Anglicum *Flie*, a volando vel fugiendo, nam utrumq; ſignificat.
Scoticum *Flee*,
Græcum *μύσκα* *μύσκα*, a turba ſugo, muſſito, quia utrumque facit
muſca.
Latinum *Muſca*.

On quaſi a muſco ortū ut quidam ineptè ſolent, ſed à muſculo,
nam detrahit aliſ, caput nervoſum, corpus molle, cauda tendentiſſi-
ſſima apparet. Hinc *Muſca* diminutivum apud Boethium eleganter ex-
clamantem, *Quia homine imbecillius, quem morſus muſcularum nocet* &

Deſcripſit.

Corporis vero animiq; muſcarum formam ex Luciano & alijs ita deſcri-
bitur. Muſca eſt volucrum minimū, ut poſſit cum muſcellis, & culicibus
comparantato autem illis eſt major, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pen-
nata eſt, non eodem modo cætera volantes, ſed ex pelliculis ſunt illi pen-
nae, quemadmodum locuſtis, & cicadis, & apibus, ſed tanto mollioribus, quanto
Græcā veſte tenuior atque mollior eſt Indicæ. Si quis muſcam diligenter
inſpicit quando in ſole aliſ expandit, varijs cantu pictam coloribus, ut pavoni-
bus, videtur. Eſt illi volucrum non continuo pennarum remigio, ut veſperilli-
onibus; neque ſaluſ ut locuſtis; neque cum ſtridore, ut Velpis; verum flexi-
lis, ad quamcumque aeris partem fe movet. Adde quod non volat quietè,
& cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia; non item immitte aut ſerum,
quemadmodum culices & muſcule; neque cum gravi fremitu apum aut veſ-
parum, horribilem offentans ſonum & minacem, ſed tanto volat hiſ ſtavius
muſca,

muſca, quanto ſunt tuba & cymbalis tibie dulciores. Caput habet tenuiſ-
ſimum collo alligatum, verlate, non compactum & aſſixum numeris, ut eſt lo-
cuſtarum. Oculi vero prominent, multum, (quatin coram) lucentes. Pectus
eſt bene compactum, ſunt illi xec pedes innati, non ut Velpis atriciti valde
& complexi, quatuor ſolis incedit, duobus anterioribus pro manibus utitur:
videres ipſum ipſam gradierem quatuor, atque edulium aliquod tenentem
ſublime manibus, more valde humano, atque ut nos. Alnus autem minuta
& thoraci analoga, Zonas later & iſquas habens. Vleſificum non ſculo, ut
apis & Velpa, ſed ore & proboscide, quam cum elephantis habet, comu-
nem, depaſcitur; & aſſumit, & in herentis comit concavo vaſe in ſummitate
promuſcificis. Ex ipſa vero dens foras prominat, quo pungit: hac & fan-
guinem bibit, quem non magno dolore, ſed utilitate eorum quos pupigit ex-
haurit. Luce, ut veritas, plurimum gaudet, & in hac civitate verlatur; imò
adeo lucipeta eſt muſca, ut phalanx modo lucernam ejus gratia aſſectet, &
cum vitæ jaſtura ſæpe aduoles; nocte vero quieſcit (ut probolent) & ſilen-
tium agit. In tenebris nihil operatur, neque dignum putat aliquid latens fa-
cere, ne que quid turpe committere exiſtimat, quod in luce patratum fit ipſi
deceat. Non parum eſt ejus intelligentiam quoque dicere, cum inſidiato-
rem & hoſtem ſuum araneum eſſigat: inſidiatum enim & obſervat & contra
intetur, declinans illius impetum ne capiatur inretita, & in belloſa incidit
caſſes. Fortitudinem & robur ejus non oportet dicere, ne videatur humano
major. Sed poëtarum princeps Homerus cum quæretur quomodo laudaret
Heroum optimum, non leoni parvè aut a pro comprat robur illius, ſed au-
daciæ vel fiducia potius muſcæ, que quantum eſt (inquit) repulſa, non deſi-
ſtit tamen, ſed eſt appetens morſus. Sic autem fortis eſt, quod mordens vul-
nerat non hominis ſolum pellem, ſed & boum & equi: elephantem quoque
mærore aſſicit, in illas rugas ingreſſa, & pro magnitudine probroſcidis vul-
nus inſert: Quom mordet, non ſufficit, vel cruribus cauſa id facit, ſed amo-
ris & humanitatis: & propterea maxime ex pulchris aliquid deſcribit. Quam
veritas, & in filo proſulicis neurobas quoddam modo repræſentans viden-
t. Quæſitam equorum purorum cum more, uno ſemper in loco exierunt po-
nunt, adeo ut ſuperius ædium tabularum, opuſque telæcum magnis maculis
inſiciant, id quod nonnullæ ipſarum memorie arguerunt eſt. Scribit etiam
Tzetzes, muſcæ eam ſui generis curam habere, ut deſuncta cadaverem deſep-
ant. Aelianus non minus ipſas vinuper quam laudat Lucianoſ; & in earum
proccacitatem invehitur, quod proterve indidem aſſunt quibus arcentur.
Impudentiam vitio illis vertit, quod publice quali ſcantant, neq; veterero-
rum modum adhibent: que enim (ut gallic cum inſelertis malis, ſtatim reſtat,
ſed veſchit a femina diſ, forte que illa ſponſum) & convolante, nec aerium
illum ſolum volatu deſtraunt. Doctiſſimus Pennius diſ muſcas coentes
picti deſcribit, & ſubſequenti die eaſ adhuc in venere harentes deprehendit:
quod ſane Anſtoſeli, Acliano & Niſpo aſſertentibus, Muſcas in corpore diſſi-
miſſe manere, ſedentatorem non levem. Indociles ſunt (inquit Plutarchus) arte &
muſca, que licet quæſitæ hominum conſortio utatur, nulli tamen arte man-
ſueſcit, neque nobis tantillum officij, vel minimum grati animi ſignificatio-
nem compenſant: Vterque nimis natura ſuſcipax, & ſemper timentis inſidia-
rum, prehenſari perhorret. O ſiſta item eſt, & remiſſa, veſicium iſis rancum,
que elaboratur ab alijs, & plena ubique eſt eſt menſa. Nam ipſi & capere
mulgentur, & apis non minus muſcis laborat, quam hominibus; atque hiic
coci obſonia, dulciarij tragemata, pharmacopole ſtyropoſ conficiunt, quos
deguſtat antequam reges, deambulantes; per menſas, una cum ipſis conviva-
tur,

vel ex hominibus mortuis, vel ex alijs animalibus; deinde femina & pedes efficit, & producit alas, fitque ex reptili volucris, & concipit partum vermem, qui reliqua fit poſtea. Obtruncata vero capite muſca, plurimum vivit parte reſecta corporis; imo currit, ſilit, & reſpirare etiam videtur. Imo mortuata quæ ſubmersa, ſolis calore, vel ſuperſuſo cinere reſivicit, & nova cito regeneratio quodam, atque ab integro alia fit vita, ut vere perſuſum fit omnibus Lucretia diſcipulis quod illarum quoq; immortalis fit anima. Siquidem & diſſecta revertitur iterum, & agnoscit & ſuſcit corpus, muſcamque & bibere, & edere, & caput oculoſque deterere, proboſidem emungere, cura pedefque fricare, alas concutere & volare facit; & verificat Platonis ſententiam de animæ immortalitate, & de Hermetimo Clazomeno fabulam, quod ſape cum reſuſcit ſuis animæ, perſe ipſam ibat peregrare, deinde reverſa implerbat iterum corpus & ſuſcitate Hermetimum. Sunt qui ſubmersæ muſcas in cineribus repidas, vel tepida farina ponunt; & per quartam horæ partem inter manus haliſſivo ſovent, donec reſivificant.

CAP. XI.

De Muſcarum differentijs.



Vicarum differentiæ variz ſunt, quæ materialiter videas, quæ forma. Alia enim ex materia ipſis inſita oriuntur per colorem, ut diximus: quedam alia ex acſcitia ſive externa, qualiſ eſt ea, que in ſimo, pomis, quercu, labijs napſolo, polena, abſinthio, terebintho, lenicelo, alio, vite, in muſca formari conſentunt. Reſpectu formæ; quædam bipennes, quadripennes; antennatæ, exantennatæ, brevifque; aliis globoliſis, micronatis, ſetioſis, non ſetioſis conſpiciuntur; denique colore, formâ, magnitudine, pro regionis & materia præſentis qualitate plurimum variant: que utram tam ego vidiſſem ſingula, quam in ipſis pingendis vel Appellem ſudaturum noviffem atque hæſum. Brevitas autem gratia, duas tantum muſcarum ſpecies conſtituit. Nam vel ſunt *ambrosiæ* omnes, vel *integroſe*. Muſca *ambrosiæ* lupus dicta, magna, nigra, & *integroſe* deſcribimus, quæ ipſa pedo: atque muſcis potiſſimum veſitur, quæ tam inopia aliæ item inſecta vorare perhibetur. Heterophaga dicuntur, que rebus à ſua ſpecie diverſis alunt. Hæc autem vel ex animalibus vivunt *canavore*, vel rebus ab animalium natura alienis, ut *alioſe*. Prius generis ſunt muſcæ *canavore*, Carnivora, *integroſe* æquiligæ, *alioſe* que buccularum cloreſ, *integroſe* oviliſigæ, *integroſe* ſerpentina, *ambrosiæ* & meridivora, *ambrosiæ* & bombylvora.



Musca lupus.

Carnivora muſca eſt ferè omnium, ſi corpus reſpicias, maxima, capite rubente, corpore punctulîs ex ſulco albicantibus variegato: ventre craſſo, caruleo, pelliculo, aliis duabus nigriſis, hirta pilis, carnis avidè appetit. Solitaria plerumque volat, raris multis ſimul conſpiciuntur, niſi forte in Carnivora, atque in macello: ubi lanſi lanſitas agunt, muſcarum multos continuo cadentes aut abigentes, ne illarum vermibus Hippocrates *inæ* vocat obſona ſciantia perveſciant. Prodigium memorat eſt (Cæſo Rhodigino narante) apud Toleum in publico macello, unam muſcam albedine nivea notabilem per integrum annum compaſſiſſe. Quam hujus generis fuiſſe non dubito aſſirmare, quam in macello tam diu fuerit



Musca carnivora.

fuerit conſpecta. *Musca* caenum *Anglicæ* *A degge Flye*. *Germaniæ* *Musca caenum*. *Hundz Fliege*, *Hunds Mücke*. *Polan.* *Paſa mucha*, ex *Hilarii*, *Erdbeijm* & *Philoniſſententiæ* *Musca eſt ſive*, ſtrâ, catulorum durtibus inſecta, quam, cœli frequentier excuciant, impoſtore tamen revolât, ac citius nubi inhaerit, erofione carnis ulcus excitat. De hæc *Homerus* *Ilia*, *apud* *Lucium* *de* *ſuſceptio* *hæc* *ſed* *ſuo* *hæc*; *Athenarus* item elegantius cûdam ſcoſto, ob ſingulariter impudenter mordacitatem atque moleſtiam, *corpore*, nomen additum lib. quarto memorat. Eſt enim *Arcturi* (utor *Philonis* verbis) *in quibusdam* *divitiſ* *quæ* *ſunt* *ſed* *ſed*. Videtur mihi in ſacris literis. (Nempe, Exod. 8. *Plal.* 77. & 104.) infectio nec totum generale hoc eſte nomen, ut ex *Chaldaica* paraphraſi appareat. Quod ſpectatum aliquid ſignificat, nulli generi muſcarum magis conveniet, quam nigris illis grandioribus, latioribus, compreſſioribus, vulgariſibus, que impudenter involat jumentis, & non tantum a ſcoſtem, ut reliquis, ſed ex alto ſanguinem maximo cum dolore elicit atque exurgunt. Caren proboſide, verum illius loco geminos dentes, ut veſpa habent, quos illic inſigunt cutis potiſſimum verò pendulas canum aures inſectant apud Germanos (aſſerente *Camerario*) atque ſape exorient. Hæc nobilis quidam *Anglus* ſe in Italia vidiſſe dixit, alſ exceptis *Ricino* per omnia ſimiles: quem ita compreſſis aliis repræſentant, ut utrunque doctiſſimus ille *Barbarus* conſundat. Niphus illi, ut ſummam velocitatem, ita rotunditatem corporis aſſignat. Oviligæ ad *ſuſceptio* proxime accedit, dum volat horrendum quod frigidæ, & Aflo gra. vis & tardius volat. Duæ tunc ejus ſpecies, ſolum magnitudine diſtantes, major *lylvicola*, minor vero *ſepicula*.

Germaniæ *Musca* *Mucke*, ſunt muſcæ magnitudine vulgariſium, corpore compreſſo, duro, nigro, ac tenacitate ſubſtantiæ, ut inter digitos viſi nuntij poſſintingerantur magis quam vulgares; tanquam rectâ provolant, fed lateratim, ut dicam, & quâſ per falſus, nec diu continuare volatum poſſunt, neque longè. Equos præcipue apud *Anglos* vexant; eos circa, aures, nares, textæ, & emunctoria perpetim lænantur; eorum ſiſore juſta cutem ad radices pilorum diſſuſte vivunt. *Angliſi* *a* *ſide* *ſive* *vel* *a* *horſe* *ſive* *nominu* *impoſuerunt*, ut & *Greci* *ambrosiæ* *integroſe* vocant. Quidam & *Greci* *ambrosiæ* *integroſe* appellant, ac etiam in calidioribus regionibus eaſdem caribus quoque moleſtiam afferre maximam aſſirmant. *Crotoris* ſpeciem alarum ac volaritem dicunt: ſed hæc plane aliæ ſunt ſpecie eſt arborum, ac ſolis equis inſentiam. *ambrosiæ* & *integroſe* ſive *Busæ* *multarum* muſcarum, *Latini* *Aſilum*, *Greci* *hæc* *hæc* *dicuntur* *a* *ſerendo*. *Vnde* *non* *ſolum* *hoc* *inſectum* *fed* *etiam* *aliud* *dixerunt* (de quo poſtea) atque tertiam piſibus quibuſdam formidoloſam, *Oſſiſtri* *inſtram* nomen ceperunt. De noſtra hæc muſca *Vergilii* *J.* *Georg.* *lcc* *cæcinit*,

Eſt *locus* *Silari* *citra*, *ſilicibus* *orientem*, *Platani* *albarum* *volitantibus* *nomen* *Aſilo* *Romanorum* *eſt*, *Oſſiſtrum* *Græci* *vertere* *vocantibus*. *Aſiſtri* *ac* *verba* *ſonant*, *quo* *totâ* *exteriora* *ſolent*. *Diffiniunt* *aromeſia*, *ſaris* *magiſtris* *æther*, *Concuſſus*, *ſylvoſæ* *ac* *ſiccæ* *ripa* *Tanagri*, *Gri.*

Cæleſtibus, alijs; cum ſecuti lexicographi, præter nonnullos medicos, ipſumque adeo *Plinium*, *Aſilum* cum *Tabanõ* conſundunt: ut pliquam conjectura ſit, eos *Ariſtele* *em* *ſcitantibus* legiſſe, vel mentem fatum: in ore item eſſe. *Muſcarum* *ſpecies* *Aſilos* *Tabanõ*que eſte omnes atenuim: in ore item acaleum utereque habet, quo tergora quadrupedum penetrant & ſanguinem excipiunt.

Musca equina.



Musca Busæ & Musca Aſilum.

Musca Tabanõ & Musca Aſilum differentiæ.

His proximè accedit alia musca, bobus & iumentis interdum sole feruendo infesta, quam Pennius Cuiusdam in hinc *musca* iure appellat. Seniper enim curiosiorum iocum iumentis insidens, caudam veris iplam recurvam tenet & fuscicolum eorum quo ad preteritendum cauda fit parator. Haec Angli *Whinnand's Barrell fly* propriè vocant, nec nisi in Anglia facile inuenitur. Musca haec apte terre similes formâ & colore, sed corpore est craffior. Non adhaeret, nec languentem fugit, sed folium modo in cauda pungit, atque ut equos affligit, per longissima itinera ipsos, volatando persequitur. Equi natura haec muscam tenent, et ad ejus folium contactum quasi horrent, cauda pedibusque & labijs tam cruentum hostem abigere facile conantur. Sunt qui putant hanc muscam non aculeo pungere, sed ferocia pilis equi affigere cauda, unde poëta molestissima lendes gignuntur. Sed hoc experientia disserit; nam ratio in ea tam minimè probanda fides et obnuetur. Magna quidem impetu, fed caeod, praedam Tabanus aequè *musca* feratur, quod quidem vim ipsi administrare, suamque magis augere audaciam, & metum (qui semper fecutus castos est) exalciare putatur. Praefertur autem Oestris five Aëlis impetuose feritur: unde egregios poetas Oestro percipit & furibundus *in epigrammâ* vocat Phalaribus.

Rara aliquot muscarum species.

Prima est musca papilionis minor: annula, alis quatuor argenteis, nigricantibus maculis corpus argenteum hinc transeuntium ornatum, cauda rubens ex fusco, caput nigrum, scapulae ejusdem cum cauda coloris, antennae tenues, nigrae, breues, pedes exigui, nigri in seipibus verlarur, præcipue tempore matutino. *Secunda* parum à prima diuersa est, nisi quod una cum corpore antennis pedibusque & cruribus fusca sit. *Tertia* est item *argentea*. Sunt autem longiores illae, maculis nigris distinctis: caput majusculum, nigrum, punctulis lucis punctulorum, antennae tenues, duae, nigrae: pedes sex subalbicans, pedori crassifculo affixi: scapulae laeuescentibus ex albo maculis variegatas dorsum quinque linee transeuntium ornant laterae, punctulis unicus inter duas lines conspicitur colore sublauteo; in caudâ quinque veretbae rubent, cujus extremitas bifurcata est. *Quarta* est non valde dissimilis, sed alas habet argenteas, sine maculis, antennae nigrae longiores. Corpus septem lineis transeuntibus albicantibus insignitur. Vidimus etiam duas muscas scorpionum. *Primo*. Similes habet praecedenti, alas argenteas, sed paulo minores, & in extremitate ipsarum tribus transeuntibus lineis nigris signatas, caput nigrum, pectus (ut & scapulae pedesque) albicant; reliquum corpus nigrum, cauda quinque quasi juncturas habet, quarum tres dilute rubent, duae nigricantes extrema cauda bifurca, furca autem nigra, & scorpionum modo fursum curuata. *Secunda* fere similis, sed extremitas caudae crassifurca, furca, obfusca, caput laeteum, oblongum os, ala singulae, sex maculis nigris ornata. Est & alia musca quadripennis corpore virescente, alis quatuor corpore longioribus, & liquido quasi argenteo lactis, quarum nervi virescentes; antennae huic tenues & nigrae, oculi aurei, (unde iure Chrysope dicitur) volans languidus, odor terribimus, quem ut Blatte, cum visus amittit. Horum hoespes vivit sanbauco insidens. An ex cruce oriatur, papilionum more, an vero *hemerobius* post



verò ex vermibus arborum, equidem ignoro. Doctissimus ille, atque humanitate clarissimus Ioach. Camerarius, primus ilium Pennio offendit. Sunt item variae muscae a nobis *piliculae* live *Sericidae* dicte. Habent enim in cauda aliae una, aliae duas, aliae tres quatuorve setas, de quibus ordine dicemus.

Hemerobix five *Vespa*, est musca caudata, toto corpore nigra, (medio dorso ventreque rubescente excepto) alis duabus argenteis praedita, scapulis craffis, antennis duabus nigrellis factis, pilum unicum longum & cauda emittens. Hanc depicimus ad Pennium idem Ioachimus transmissit, affirmans eam non nisi Anepe praeflantiori insidere, reliquis herbas non attingere. *Sericidae* sunt muscae duas in cauda setas pilosae habentes. Quarum aliae sunt corpore fastigiatio, aliae tuberoso. Prioris generis duas vidimus alis quatuor argenteis sine maculis, capitibus & scapulis nigricantibus, reliquo corpore fusco, nigris lineis transeuntibus variato. Vtrique longae & exiles antennae, simileque in cauda pili duo, fed paulo longiores, Corpore tuberoso. Bipiles quinque habemus. *Prima* Hemerobix per omnia fere similis, nisi quod huic plusquam media corporis pars haeserit, dios in cauda pilos praelongos, quorum unus extremitis canis leporarij currentis caudam in quatuor, quatuor lineam spiralem. *Secunda* muscarum longarum species est, quatuor habens alas argenteas, pedes longos mediocriter haeserentes, totum corpus nigrum, scapulas craffas, antennae duas longas & tenues, venarum veritas caudam protrahentem, & quae duae breues fenale fursum hinc & hinc in seipibus degit. *Tertium* Carolus Cladius Viennâ misit: corpore ex fusco nigricante, alis duabus largis ex argenteo caruleis donatum, corpore praeditum acuminato. Ex quo duae setae (ut Pennius notavit) vel plume potius excrefunt, perdecie coloris, maculis nigris fuscisque mixtum ornata. *Quarta* globolus est corpore, quod unciam longitudine aequat, caput, scapulae, ac pectus nigerrima; antennae breues, pectori crasso sex pedes affixi nigerrimi, quorum priores omnium brevissimi, posteriores longissimi. Inter volandum pedes simul conjunctos, pendulos dimittit; alae quatuor obfcurae, argentei coloris, oculi nigri splendentes; caudae extremitas nigra, unde duae fenale paxillae longitudinis se mostrant; a scapulis ad medium usque caudam colore est fere subcrocceo, cauda tenui quasi filo longo scapulis conjungitur. Velociter currit, quare perialtas; in terra nidificat, muscis



muscis & crucis parvis famem extinguit. *Quinta* longè hac minor est, fi-



gura eadem, sed alas verè argenteas mon-
strat, totumque corpus ad caudam usque fub-
carum rubefcit.

Tripilium muscarum
quinque duntaxat ob-
servavimus. Prima ob-
longo est corpore &



nigro, cujus medium valdè ex nigro rubet: antennis habet duas, etiam nigras, alas argenteas, quarum su-
pernam oram macula nigra uscula adornat. Crura rubent, cauda tres crines longos emittit. Velociter

volat. Altera similis sed minor, toto corpore nigra, priore multo longior, tenuior, atque exilior: alae item argenteae, antennae priorifimiles, ac cauda tres longos pilos protrudens; volatus celeritudine a prima longè superatur. Est & musca tripilis toto corpore albicantis, nisi quod alae quatuor maculis nigris distinctè videantur, quarum exteriores majores, interiores vero breviores; has dum quiescit semper erectas tenent. Sex habet pedes; quatuor minores corpori affixos, duos anteriores majores, nigros, & collo fere omnimodos; in

terduos oculos nigros prominentes globulos, duae antennae nigrae atque breves ex-
eunt. Corpus gracile, teres, longum, transierit fimum digitum: in cauda tres vi-
suntur setae, corpus longitudine aequans, quas volando in verti trianguli mo-
dum expandit. Maio & Iunio mensibus, ante et post pluvias postissimum appa-
ret: circa fluvios, pennis comitibus stipata convolat, quibusdam in itinere in pe-
coludis. Anterioribus pedibus utitur quandoque ad palpandum, eaequid in
via impediti sefe objecerit; extendit enim illos corniculorum more. Ta-
lem anno 73. observavit Pennius. Sequitur quarta mirabilis structura, alas
habet duas argenteas, totum corpus nigricat, os
forcipatum et aequilinum, in fronte duo cornicula
brevia erumpunt: quatuor illi tantum sunt pedes,
sub pectore duo, graciles & breves; paulò inferius
reliqui robustiores. Ex oblonga cauda primum duo
brevissimi pilii exeunt, atque sub his tertius multò
longior; in extremo suboculus oritur. Semel tantum

hanc muscam circa *Himwingham*, olim Comitatus Oxoniensis castrum
vidisse memorat Pennius. Ultima toto corpore & cauda nigra est. Corpus
habet oblongum, alas duas corpore nonnulli breviores, pedes ex croceo fla-
vescentes, caudam longitudine reliquum corpus aequantem, nisi semel in
Cantio circa *Greenbreech* visâ perhibetur a Pennio. Quae tripilis musca corpore
Tripulem primam representat, sed magis versus caudam protracta: pedes
item nigri, ut antennae; alae item protractae, quarum externa, interna triplo
majores, circa medium nigra macula distinctè. Quatuor è cauda pilos
emittit.

Hae etiam spectant muscae *Mullei*, *Pavonis*, & *Libellae* diste: quas *Gre-*
cis piscis cognominis similitudine *scipio*. Angli *adder* *bolites*, *de aquone* *fites*, &
vater *buteo* *fites* appellant: quâsi papilioes aequantur dicis, quoniam in ter-
ris rariis, iuxta aquas, & flagna crebris versantur. Itali *Croconius*,
Hollandi *Romulus* nominant: corporis formâ parum aut nihil discrepant, sed
tantum



tantum coloribus. Cor-

pora enim habent duas
nonnulla uncias oblon-

gas, & teretia tubarum
inflatae, quae in tres praeci-

puae partes dividuntur,
caput, pectus, & reliquum

corpus, quod cauda vi-

cem supplet. Caput cum
oculis magnis emittitur,

quod è cum reliquo cor-

pore coloris, collo est af-

fixum brevissimum, cui pri-

ores duo pedes adhae-

rent, reliquis pectori an-

nexis. Pedes item postero-

res longissimi sunt, ut
sefe melius erigant quae
sustinent. Omnibus bis-

fericæ caudae, quibus aver-

sifis coeunt, acincoiti diu-

tilissime hærent. Maxima
rutilicornis pars has mus-

cas ex majoris juncturae
tacti putrefcentibus ver-

micibus oriri autantur:
quod ut venem esse con-

cederem, coitum tandem
non tollit, & Vermium
ex seipsis depositioem,
ut hoc modo & medio
aeternum crescentes, fo-

lebolem propagant. Tar-

de admodum volant mi-

nores, majores celeriter
inest, & stante concalefcente
solum conspicitur. Harum
tres tantum species no-

tativimus, maximas, medi-

ocummas, & minimas.
Libellae *maxima* *Angli*
quidam *Arifis* appellant,
Cujus generis octo tantum
vidimus. Primam vi-

rescentem; maculae item
in collo summique lateri-

bus ex fufco virides or-

nabant, alae argenteae, ve-

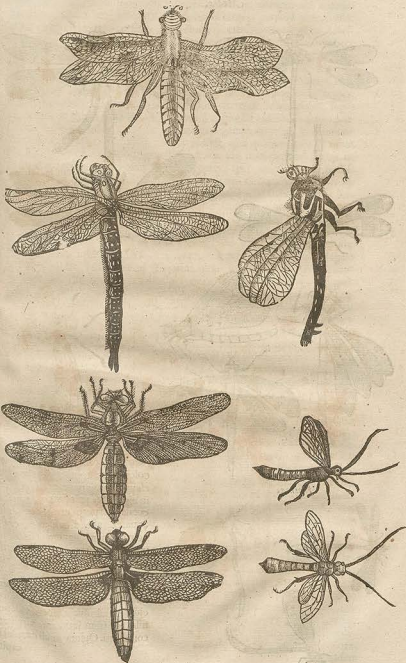
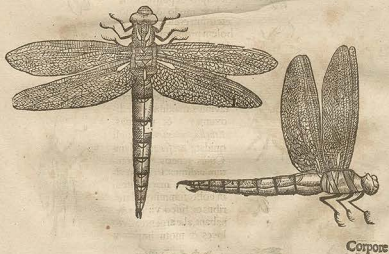
loces & motu impetum





permagnum facientes. Septem illi nigrae lineae transversim in dorso erant protractae, multo exilioribus inter volandum vesticitur, hirundinum more. Secunda haec est similis, sed obscuro magis colore. Tertia oculos margaritis similes obtinet, alas item argenteas, quarum extremam fimbriam macula fulva inficit; corpus luteo, nigroque colore varium, cauda bifurca nigra, duabus quasi plumis ornata. Quarta luteo est colore, latera habens quasi divisa in sex partes; iuxta alarum argentearum exortum macula lata nigra confpicitur; medio lineis luteis distincta in caudae extremitate quatuor vel quinque spinulae apparent. Quinta corpore & capite castro, ore nigro, alis argenteis una macula notatis: in cauda ultima tres spinulae tridentem referentes confpicuntur. Sextae alae adnascuntur argenteae, medio ipsarum nigra macula insignita: totum corpus nigrum, sed rarius, item in dorso atque ventre lutescens: Pectus scapulaeque ex nigro flavoque aequè mixta. Subter caudam duas spinulas recurvas trahit; in fine ejus quinque apparent, sed admodum exiguae. Septimae caput, collum & scapula, fulco sunt colore; reliquum corpus rubet: in mulæo Pennij procreata fuit, ex vermiculo plane illi mihi quae ignoto. Octava adhuc brevior, oculis margaritis similibus, toto corpore luteo, nisi ubi lineis transversim ductis notatur. Cauda illi quasi abscissa, in fine latiuscula & obtusa: argentearum alarum summities nigra macula infuscatur, inter fegetes plerumque reperiantur. *Libella media* maximam naturae elegantiam omnia arte majorem commendat. Prima colore est elegantissimo.

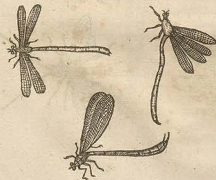
Maxima Libella.



Medea.



Minima.



Corpore caeruleo, alis violaceo colore saturato: intercapulare spatium gemmis quatuor aureis, ceterum nigricante pala fixis ornatum. Secunda corpore capiteque castro appareat; alae albescentes castis item lineis in longum cinctis ornatur, medio purpurascens. Tertia corpus atque caput subviride; alarum linea fuscineae veluti strigis notata, versus extremitates obscuram purpuram imitantes. Quarta ejusdem ubique coloris videtur, fuscis nimirum fatiscente viriditate commixti. Quinte oculi caerulei in capite

capite virifcentis: corpus totum vitidicaeruleo mixtum, demptis alis argenteo nigricatio accuratissime laboratis, & medio obfcuratâ purpura obfcuratis. Sexta viridi est omnino corpore; & imo & alae illi virefcent, sed leviter. *Libellula minima* quatuor vidimus. Prima corpore toto Cyaneo. Secunda rubro, alae utriusque pares, colore argenteo. Tertia corpore totum croceum colorem amittit. Sed cauda magis protuberat, & fanguinea macula alarum extremitates, uti & omnes pedes, rufefcunt. Quarta, quae omnium minima, caudam longam habet exillem, caput magnum, oculos caeruleos prominentes, duabus antennulis praemunitis; corpus oblongum tenue, fulvis virens, supra nigricans; in dorso duas lineas virentes à capite ad alarum exortum protrahens habet; caudam quinque juncturis colligatam, in cujus extremitate annulus subcaeruleus. Ex harum numero una est, quae quâdam ex majoribus cinctissime interficat. Corpore gracili & grileo, alis item pajilibus, nam ne vestigium quidem foraminis ullius apparet, per quod intrare possit. Pomo ipsaoc feminibus vesicatur. Hanc mulcâm Guilielmus Bruerus vir doctissimus, et rerum naturalium indagator acerrimus, ad *Pentium* misit. Reperitur item subindè in novellis fœniculi folijs mulcæ minutifluta, & praecorporis exilitate vix aliquando spectabiles; celerissime currunt & volant, ut merito mirari liceat, quo pacto tantillius corporibus pedes atque alae à natura figi possint. Aquaticæ mulcæ Græcis *ὄρνις* dicitur five lacustris, ille sunt quæ rebus aquis innatantibus cibantur, et super aquas potissimum degunt ut Phryganes, Macedonica, Tigurina, Aethiopa, lutea, fusca, &c. Phryganes ex Phrygiano vermiculo (quem Angli *Caddis Worme* appellant) in aquis degente, & mense Augusto ad superficiem aquarum ascendentes exiit; quaternis alis, colore fulcato, corpore oblongo, duas antennas breves habens, caudam verò bifurcatam, vel duas fetas & cauda exeuntes. Variâ habens mulcæ est forma, quia phryganiorum ipsorum tanta varietas. Apud Macedonas circa fluvium Africum, quinque Beroacæ et Thebesiolonicæ medius fluit, volitat mulcærum genus, quæ non ubique reperitur, nec ad aliarum mulcærum similitudinem quicquam accedunt, nec Apum Vesporumque aut crabronum faciem gerunt: harum tamen cujusque aliquid referunt: nam magnitudine crabrones; colore vespas; bombitatione apes, aduciâ, reliquas mulcæ repræsentant, *ovæ* indigenæ vocant; Equillee Latini; per summas aquas volitantes pilicibus in escam cedunt. Mulcæ aquatilis æstiva major, frequens circa Tigurinum conspicitur mense Maio (vulgo *tes gl'iss*) vocant) quam à generoso nonniam acceperis, & à Tigurinis descripti optamus. *Asphonia* mulcæ sunt aquaticæ colore cinereo, alis quatuor, sex pedibus, juxta caudam multos quasi exiguos pilos lanuginosos habentes. Mulcæ aquatilis lutea, ex fusco lutescit, alae habet longas, in fcapulis semper intervolatid erectas. Oculi illi magni prominentes, cauda longa articulatâ, cujus in extremitate duo pillongi exeunt, juxta flumina & paludes semper versatur, rariùs alibi, præsertim à pluvijs. Fusca alia est quatuor alis longis, longisq; cruribus, corpore articulatâ; duas longas antennas in fronte gerit, parùm caput, oculos prominentes & nigricantes. Alæ fuscæ, sed dilutâ magis quam reliquum corpus. In sylvis juxta paludes & stagnanes aquas ferè semper reperitur. Denique inter rariores mulcæ, illam Cardani reiseram à semetipso descriptam his verbis: Animal (inquit) habeo, scarabeo simile, quod non ferè, in molle, celerissimum omnium quæ novem animaliorum: colore est fulvo obscurâ, non nigro, sex pedibus, duabus alis perbrevisibus atque tenuibus, quæ caudam nimirum tegunt, caudam habet ejusdem cum capite figure; & foris, ut bisepitem esse putares. Nam ut supra capitis parte os habet, duoq; siccicornicula sub mento brevia: Sic duo item alia in pronatoro animalî longiora, rotidæ

totidem quoque habet in cauda, sed his duobus, quæ in capite longissima sunt, breviora; ex his tamen superiora inferioribus longiora sunt & crassiora. Quam sane bestiolam non vulgarem, unam cum Cardano vidissem, ut hic descriptionem adiecimus. Mulca item alia est æquatica, quam Tipalun, Ma-



cripedum, Pedonem, & Grui-nam a pedum longitudine appel-lant. Ideo Anglice Crane sive dicitur. Huius generis quatuor reperimus differentias. Prima species est tibij longissimus aræno sylvæstri similis, corpore fere ovali, cinereo albicante, alis ar-genteis, oculis nigrissimis promi-nentibus, antennulis duabus bre-vissimis, cauda mucronata; vo-lat subinde (ut fruthiocamelus) quasi gradiendo: aliquando ta-men in ære volat, sed nec longè nec diu. Lucis adeo est appetens, ut licetæ amore fæpæ conflagret: aurum in paucis & pratis frequens cernitur. Sed hæc de mare. Fœmina conformis videtur, sed paulo nigrior, & caudæ mucronem quali demorsum obtinet. Has Angli *Shepherds* vocant; *id est*, Opiliones: quia ubi oves ves-cuntur ibi fœpæ apparent. Secunda Tipala caput majus habet, oculos prominentiores, antennas quatuor æquales, corpus luteo nigroque colore jucunde varians, alas obscuriores. Tertia fere si-milis, sed corpus totum luteum 6. vel 7. macule nigræ magis ador-nans; habet item tam mas quam

fœmina caudam trifurcatam. Quarta species rara & perelegans videtur, capi-te & maxime ore furcato, scapulis viridis, brevioribus pedibus, corpore duplo cæteris crassiore, dorso nigricante, Ventre & lateribus croceis, cauda mucronata & nigra. In sepibus versatur æstate, rarius in campis reperitur. Coeunt diæ Tipalæ æveris caudis, atq; ita volant; recurvantur tamen quan-doque, velut in complexu.

CAP. XII.

De muscarum usu.

Minuta ista animalcula, passim omnibus odiosa, non tamen omnino contemnenda sunt, in variis ab Omnipotente usus creata. Primum enim ex illis præfagita tempestatum discere possumus; deinde nobis medicinæ fuit agrotantibus, variisque tum avibus, tum piscibus alimentum præbent. Dei quoque omnipotentiam ostendunt, justitiam exequuntur, quæ-

gentiam

gentiam hominum & prophylacticam illam sapientiam acunt atque adu-gent. Quæ omnia suo quoque loco probabimus. *Præfagita quod attinet*: ut sic a toxicis quam solebant mordentes, os & oculos hominum aliorumve animalium pluvias significant: unde Pœtius ait.

Sistitis, cœcum

Mulca redit, summaque prohibe deinde artem.

Fortè quia pluvia ingente magis esturum, ideoque ad levandum famper victum digherens quærit. Hoc præterea animadvertendum est, pluvia vel tempestate appropinquante, mulcas ex summo ære ad infimum descendere, & quati in superficie terra volare. Quædam sibi in aromatis frequentes appa-reant, pluvia imminetis signum exhibent. Si vero oblique ex parva pure-dine ortum, habuisse haud poterant; quippe quod totum ex parva pure-dine, si Apomafaris apotelicinis fides habenda. Nam Indi, Persæ & Aegyptii, mulcas in somno apparentes hostilem nunquam vel morbum significare docuerunt. Si Regi, vel exercitus duci plurima mulca inter dormiendum, quocunque ista loco assidue videbantur, eodem in sollicitudinem incidet, atq; merorem ob eorum militem, aciem deletam, & victoriam amissam. Si pauper vel plebeius idem somnaverit, in morbum incidet actutum & fere letalem. Si quis mulcas os naribus suas ingressi putaverit per quietem, cum ærumna & dolore ruinam ab hostibus imminentem expectabit. Nec solum anni dierumve tempestate prædicunt, sed medicam nois silylium adaugent, & morbos curant. Nam Galenus & Sarano, Asclepiade, Cleopatra, & alijs, usus est. Sic enim in libro Cleopatra, capta recens avulsa nudis partibus affricuit in R. mucarum ex-picia, & ve conteret et affrica capiti alopecia laboranti, & certo sanabitur. Asclepiades plurima muscarum capita recens avulsa nudis partibus affricuit in alopecia; præsertim medicamentis. Copteret enim (inquiri) Muscarum sanguis partibus exhibitiosis medicamentis exulceratis, vel alias erosis. Soranus cy-atum unum integratum muscarum, ad extremam siccitatem tostretatum cum alcyonio, sulphure vivo, felle lilio ac alijs, ad alopecia committit. Quidam ins pilos utinos, calami atque filicis radices, & cassianarum corticem adiungunt; eoque medicamento non solum alopecia, sed quodcunque pilorum delatium, & ex quacunque causa, raritatem emendans, ideo affecto prius ad roborem usque folijs ficulneis perficitur. Alij sanguinem & capiti-bus muscarum sumentem solum adhibent; quidam per decem dies cinerem carum applicant, cum chartæ vel nucem cineribus, ut in tertia pars fit muscarum cinis. Alij lacte mulierum vel cum brassica muscarum cinerem subigunt, quidam cum melle tartarum.

Pluvia. Eodem modo Haly & Marcellus capita muscarum comburant, ac pro linimento miscunt cum melle. Brassavolus, in lib. de morbo Gallico, sanguine & cinere muscarum utitur ad alopecia. Ad palpebras gignendis hujusmodi medicamentum Plinius præscribit. R. Muscarum finique murini cinerem æquis portionibus permixtum, ut efficiatur dimidium pondus denarii, additis duabus sexibus detarij & sibi, ut omnia ossyppo illantur: Quiddam ad vitiligines mulcas illini inebunt cum radice lapathicis defuisse memorat Plinius, qui eandem ob causam unam & viginti mulcas rufas emortuas in ponu darent, infirmioribus vero pauciores. Mulcas in varijs oculorum morbis non Haly tantum, Galenus, Plinius atque Archigenes, sed necoties etiam Iulianus, præsertim verò in suffusione, lippitudine, distorsione, & ceteris palpe-brarum. Ex mulcis vulgaribus aqua per balneum destillat; si oculi vesperi

intus

inns laventur: maculis & prety grys quator hebdomadam spacio liberatur. Capilli sic se plus maderant, immimentum crescut. Vas autem autumnio speledendum, & materia sub hyeme destillanda. Hujus duabus guttis in aures infusus furdicatem tolli narrat Gesnerus, medicamentumque istud Iudæo quidam referat accepit. Mutans ter Costif, quodam observatione viventes muscam in limbo albo collo subnectebat, quo remedio arcei lippidumque mederi Plinius. Muscæ insipi numero contraxit, medicis digiti futuruculis mederi dicitur: Muscæ fabrice cum aceto potè hithadem generum inharentem eiciunt. *Haly Abhar*, Napellaris musca, non solum Napellivis, sed cusque item veneni reudit; afferente Avicenna, atque Julio Caligero asseniente, ex quo ista Amendius. R. arifol. rot. Mithridati ana j. i. terra sigillata 36. muscas Napellicas n. 18. succi citri q. f. misce. fiat opium: nam (inquit Scaliger) adversus venenulæ, vel cusqueunque mafficæ bestiar morium vel napellivis nulla cum hac est comparanda Theriaca. Idem quoque docent Gainerius & Petrus Apponensis. Imo cum nulla non fere musca Venimium provocet (ex Arnolodo dicitur) cur non omnes alexiterie putentur? Cardanus muscam Abfingentem aq. commendat. quodam dicitur spiritus hujus Dithamalis. Ne ignota cum medicamentis affectibus, nota perdamus. Oleum de muscis sylvaticis in maximo pretio fuisse memorat. Sed nec modum conficiendi, nec usum docet. Musca communis & deglutita vomitum violentè provocat. *Arnoldus*, Audivi quendam (inquit Gesnerus) solum viare tres vel quatuor muscas intra corpus, atque hanc in ore optime solutam. R. forum genitæ, g. s. ponatur in vase terreo cum butyro alternatim fratro, quibus vas impletur, ac optime clausum in fumo equino solem veris per annum sepeliatur: post annum muscas invenies ad unguenti formam redactas, que omnem dolorem, in quoqueque corporis parte fuerit ficile sedant, ut ab amico & aurore hie dignissimo accepimus. Nonus, muscarum magentur capite ablato, reliquo corpore digitis contrito, parvum abscessum tuberculum inungi jubet, & valentidum proniitit. Aegmeta item pro mirum fetore muscas pari mensura subfistitis in ficedandis. Fortius Poeta jubet Germanicam triensulem incediam muscarum esse tollerare auctores est. Sijumenibus urinarum non reddit, vel furina genitalis adussit, musca viva naturalibus insecta opitulatur. *Columella*. Ad equi genitalæ prolapsam urinarum metu muscam imponito. *Pelagone*. Nec modo hominum jam mentorumque saluti auxilio fuit, sed etiam in multorum animalium cibum creare videntur. Nam araneorum quidam genera muscas venantur, hinc de videntur. Hirundinis muscæ, & fere solis videntur, adeo ut solum propter hirundinis muscæ factæ putentur: & sine abique ijs esse, vis viventes hirundines & equæ ratio est: que ipsas serena tempestate, in sublimi; pluviofa vero in infima aeris parte veniunt. Hinc apud quos, avi, cas præcipuum pabulum præbere arant Plinius Et & anatis species majorque Trigrinis *Catagone* vocatur (quasi anatem muscarum dixeris magnitudine & figurâ domesticam referens, que muscas supra aquam volantes citò rapit, et pro cibo utitur. Chamæleon, quem musci solo acie cibari falso feripferunt, muscas vescitur, quis lingua fex uncias longâ velocissimè quasi vibrando exerta subito ferit, attrahitque & deglutit, ut ipsi proprijs oculis anno 1571. animadvertimus. Motacilla (ni fallor) omnes muscas vivunt, sed præcipue illa circa caudam albicans. Germanicè *indien wogel*, quidam melius mugenficcher appellant, id est, *unwogel*, five multivorum, solis enim muscis vescitur, ut Bellonius scribit. *Zygina* majores muscis item vescuntur, quis inter volandum hirundinum more capiunt, nunquam frustrata, ut sapient magna cum voluptate confespimus. Carnivorum muscarum vermes, Angli

gli *Magors* vocant, & *genules*, mirum in modum picibus arident: his hamis affixis ad capturam rochæ, perca, Cyprianorumque piscium præcipue (Anglicè *the gypsh fly*) & musca stercoraria imprimis alliciuntur; quare piscatores singulas aut binas hanno affigere solent, & lusoria, vel potius fraudulenta, lineæ & retractione truttas avidius invitare, ut ecastiam deglutit certius pendant. Alii hamos his muscis onerant quorum postquam, ac insumis fundo demergunt, præsertim ubi muscarum peturia, artificiosis subfistunt, ex lana, plumis vel filo serico varijs coloribus tincto affibere factas, quibus pisces fallant, atque prodeunt. Videndum tamen ut a primo statim torio retrahas lineam, ne piscis insullam ecastiam respues evadat. In Afræa *scio* muscas pisces natant, muscis indigenis supra aquas volitantibus victitantis, quos cum piscatores adeo ipsi gratos perspexerant, capere illas muscas & abigere cooperunt. Verum primo quoque tactu colorem natantium peribunt, & penne decidunt, ut piscatur inuiles porius reddantur. Quomobrem artificiosius muscis ad illarum simulidumque & colorem fabrefactis, (sicut nos Africanus fallit) utuntur. Lana item purpurea, & vericolori, in muscæ formam compacta gallinacæ dures cere coloris penulas adiungunt, atque ita naturalem illam muscam graphicè referunt. Ix quibus musicarum istam scientiam antiquam esse, & præcis usque temporibus illam diutè stitisse, utcumque audeculum jam quiddam & arrogantes hamieole sibi illam ascribunt. Nec miremur piscatores & pisces muscis adeo infidari, quum id operis Domitianus Imperator vel Cæsarè haud indignum putavit, qui in cubiculo terreo fillo muscas passibus adherentes, ad unam omnes, (Suetonio teste) transiit, & ideo si quis interrogasset, *quis est intus cum Cæsare*. Servi responderunt. *Ne quis scire quidem*. Deivæo vitærum quam valide ammalcula ista, parum sane valida, demolluntur? Contemprare enim vel minimum muscilionem, & quomodo in tantillo corpore, pedes, alas, oculos, promuffidè aliè quæ membra omni filo minorâ continè, & ad præstantissimam edulere. De volatu, quam sibi nominis vel decuplo majorem meruit. Nonne omnes multos parantigis cursu præter? Nonne aliis promuffidè penetrat, & dola vultu integra exhaurit? Elephas, magnum illud monstrum animalis, sæpius à muscas molestat, atque illas leonem domare posse fabelâ elegantissimâ narrat Aëtopus. Tantum abest, ut carum ferre mortuum equi possint, autum, multo que minus oviculæ, catelli, asini, nisi humana prudentia ipsi in auxilium venisset, & *gypsharia* illa vitru prævaluisse. Hinc *quod dicitur*, five muscari, coriacei, frammicæ, ferrosi, inventio promanavit, Anglicè, *a fly sloop*: nec non illud fabelum obitularè longo bacillo affixum, & telechillimus pavonum plunius contextum, de quo ita olim Propertius,

Lambere que turpes prohibet tuæ præstantia muscas,

Atis eximia caudâ superba suis.

Indi ex boum, Germani ex vulpium cadis, quidam ex tenuibus salicum virgulis, alij aliter muscaria conficiunt, quorum formam Aelianus, Vegetius, Ovidius, Grapaldus, accurate tribunt. Quam item Elephantum carcillara cutis, pro cauda, pro juba, pro villo est (ut Plinius verbiis utat) nec secarum illum tegumentum, nec in cauda quidem præfidium videatur, atque ibi fervent muscarum tredio illum lino vel serico torum vestient, atque ita fervent immunes.

De boves, iumenta vel alia animalia a muscis petantur vnguntur oleo in farragine fixo, vel adipe leuina, & mulca eis non infundunt. Originam triam ad leuorem & illium idem præstat: fisco foliorum cucurbit, si pilos inueneris: non parua rei admiratione a muscarum viribus liberantur, hoc mihi sæpe utilis fuit. *Cardanus*. Bacce laui in puluere tenuissimum redactæ, & cum oleo coctæ, eandem habent virtutem, si illanitur, uti etiam boum & equorum. *Africanus*. Sæpe mulca iumentorum vulnera & ulcera ingrediuntur, unde ex vermicibus illarum factentibus malignas accedit. Primum igitur expurgatis ulceribus, confectum linimenta, ex piceo, oleo veteri & axungia inter extrahit, adhibet Colunella, sermæus, lactis cum cinere postea applicat. E-re per æstatem sic mulcis canum aures exculantur, sæpe ut totas amittant. Quod ne fiat, oleo iungi debent. *Arnobius* in Dryi in præsertim ferpentis squamis latibula habere dicitur Actio, quæ tunc ipsos ferpentis exanimis reddidit: hæc pennis æreis doctus *zozimus* vocata ab Hæschio, *in quibusdam spinis*, cum cantharibus vesicatur, & inorsu saltem serpens ingentem parit, deinde firm inexplèbile, & mortali. Horum patet cadaveribus si postea hominem morderent, lethale insignitum vulnus & insanabile. Meridiorum mulca plurima sunt, alia est Crotapho similis sed maior, oculis obducere iubentibus, scapulis atratis, in quibus circulus oblongus pauxillum albicors: dorsum nigrum, ex lineis transversis ductis ornatum. Alia argentea, corpore longiore, circa fereus humanum plurimum versatur; alia perræta. Est et mulca viridis toto corpore, splendore nimio quasi lanterna P. unica pellucens, capite fusco, alis argenteis, in sylvis frequens, circa fereora feræ versatur, vulgibus mulcis magnitudine æqualis. An it *Plinialis* sylvatici gigno. Alia *in montibus* deprehendimus, mulca viridi nitentem, corpore fusca, capite rubro fuscato, lineâ medium quasi caput secante. Alia item viridius, corpore hirfuto, subfusa, oculis nigris prominentibus, scapulis et dorso nigro pulcherrime maculatis, caudâ sublineata. Alia item est cui scapula dilatum rubent, ad croceum colore partem accedens. Duas habet Antennas ceteris longiores, alas argenteas, totum corpus terentes, caput nigrum quadratum & exiguam in fereora, potissimum equino, frequens affidet. Denique in Æthiopicis (unde eas gigni probabile est) mulca quadam crocææ apparet, corpore reliquis magis oblongo ac gibboso de quarum generatione supra diximus. Muscam item raram, nec ubiq; obviant, mirum ex ægæsto fimo & materia putrescente factum dependentem vitæ, omnino nigram, ab Æque alis quatuor argenteis fuisse. In scapulis etiam quatuor puncta alba in reliquo corpore octo, *id est*, utrinque quatuor. Oculi albi, frons candido veluti aliterico nota, ex qua due antenne nigrae & longæ emergunt, habet item in supremo quoque fereora alburn punctillum asperum. Hanc muscam, etiamnum in piodæ montem & conditam varietatis causâ custodio. Bombylophagus, mulca est, montana, magna, nigerrima, corpore hirfuto, oculis oblongis, magnis, capite fuscato, præde cauda eorum Bombylio pugnat iniri, & volatu superans dorsum æquis ascendit, eq; tenaciter inhaerens tam acriter mordet, ut hostem præcipitem in terram mittat, & melle qualicuq; ab sorpto, vidrix abeat. In summis Carmeli montibus, fe hanc pugna, donec apice fræret, confexisse memorat in fchedis Pennius, sed fortuna mulcis favente, Bombylios vita fuisse egestos narrat. *Atq; de Zoophagis muscis hæc* *Arnobius*. *Arnobius* dicuntur quæ rebus ab animalium natura divertit victum quaerant, etiamque alia terreftris, alia vero aëricæ. Terrestrium alia humo infra velantur, & fideore ejus, alia plantis, herbis, fuscis, & floribus bidem exortis: illas Humifugas (libet enim *in montibus*) has vero Herbivoras appello. Humifuga corpore est fusco, in capite iuxta os albicantem macula respiciens. Venit & pedes nigri: fucus alarum exorum macula utrinque

album gerit, dorsum griseum. In scapulis secundum longitudinem quatuor lineas obiculis albicantes obtinet, alas argenteas, & (si in aquam postea fuerint) postillas. In feniatis & talparum tumulis recens cægestis invenitur, amat enim humum pedibus complantam & levigatam, unde ab Anglis vocatur *The gray path*: floribus raro insidet, ex præsertim tenuibus, quasdam talpæ terram evertunt, cujus se humore sustentant. Herbivorum veritas sunt species; quarum tres apibus feræ similes, Luciano *in montibus* dicitur, aliæ militares. Sunt enim alis mulcis grandiores, animosiores, magisque athleticæ, aspectu pulcherrime, alis argenteis duabus perinigris. Harum maxima et primaria caput nigricans habet, dorsum medium inter duas lineas transversas veluti excollatum, extrema cauda nigra. Alas corpore est luteo. Secunda non multum diffusilis, capite nigricante, scapulis quatuor lineis flavæ & tres nigre secundum longitudinem ductæ, ornantur, reliquo corpore codem fere moeio, & (sædem coloribus est distinctum. Tertiae autem minime harum scapule flavent hirsutæ, caput rubet, reliquum corpus quatuor lineis nigris totidemque flavis per transversam actis distinguitur. Omnium corpora splendunt, ac quasi inania translucent. In hortis versantur, & floribus affidentes succum eliciunt. Lucianus militares multas ita describit: Nafannus inquit) & maxima quedam muscæ, quas militares multi appellant: nonnulli vero canes, sonitu asperitum et volatu velociffimæ. Hæc et longiffime vitæ sunt, & totâ hyeme incubatæ perdurant: contra hæc præsertim & connexæ rectis & femilibus. In quibus & illud est admiratione digniffimæ, quod utrumq; & feminarum & marium faciunt, ut Mercurij et Venus filius, qui milia natura sui & duplici formâ. His forte *arnobius* est alia mulca asparia dicta, cum splendore nigra, bipennis, cerulea, collectos forum succos posteri orbis pedibus affigens apum more. Aturam apparet, rariffimæ alijs temporibus. An hæc Aristotelis frenesinæ alarum tantum numero differat, quoniam illam *arnobius* ferit, hæc vero duas tantum alas, ad natam confecta est. Alia item fuit mulcæ feræ bivora: atq; florilega, licet non asparifera, fed *arnobius* atque *arnobius* ipsamque hirundinem repræsentant *arnobius*. Struthiopteris tres species videtur. Prima tenera est & mollis, feres, binis alis, alio oblongâ, a capite paulo supra oculos duas veluti struthiorum pennas præmittens, ex cornua, lunginosa mollitie ne ipsi quidem plumis cedentia: scapulis utitur gibbosis, reliquo corpore albo, nigris fuis alis longiore. Secunda est ejundem generis colore albicante, capite fusco, alis parvis differet. Tertia est omnino similis, fed antennis a deo molles, & plumosas non habet, caudâ albicant, corpore oblongo, quatuor alis lineis transversis insignitibus, pedes longiusculi, alio nigroq; colore distincto grandis confert, caudam paulatim elevat, atq; alis binas transducas veluti jactabunda diverberat. Hæc tres species verno tempore, cum primis apparent, in hortis, sepibus aut umbrosis locis, post atq; ante pluvias frequenter. Erinopteris tota alba est mulca vel potius argentea, exigua, & ubiq; plumosa; adeo ut dum folijs insidet, nisi penitus intuearis pluviam diceres: alæ illi quatuor distinctæ, separatis pennis avium fere modo disjunctæ. Ab Edmundo Kniweto depictam accepit Pennius: deinde in sepibus & lignitruis topariis sapius vidit. Mulca *arnobius* dicta, volatu post fe omnes relinquit, lateribus caudâ, capite, fusca & pilosa, oculos nigros habet prope oculos, rostrum vel potius natum microcratum, & cujus apice antennæ duæ emittunt; scapulis firmæ, ut & dorsum, nigrescens, de argentea, quatuor partes anteriores, pedum nigrescens respondunt. Quindoc; in uno loco refidet, veluti immobili, verum tibi prope accesseris incredibiliter celeritate oculos flectit, & ne hurrindini quidem celebratis palmam (unde dicta Hirundo) unquam concedit. Aliam muscam florilegam a doctissimo Carolo Clusio accepit Pennius, nigram, alis duabus argenteis præditâ, oculis albis conspicuam, in dorso septem

maculas luteas habentem, in quorum medio punctus niger cernitur. Mulce item in fabis reperitur, varii coloris, sed potissimum ex purpura albescentes; quas ego ex Midsi perueni conficior. Hæc siquidem ubi delinunt (quod fit media æstate) subito harum mulzarum ingens numerus excrevit, & in fabis triumphant. Nepeles mulzarum non vidi, verum quas in abinthio ex graminis illi nigriti filipiada hærentibus, milio longe minoribus proveniunt, nigredine Mauros superant, paritate tamen maximi morbos.

Ephebra, mirabilis mulca, five formam, five vitæ brevitatè spectemus. Nominâ plura habet; ab Acliano *Hæbra* & Helichio, *juvenculo*, & ab alijs *hæbræ* vocatur: Latini Diariam appellant; quatuor alas, totidemque pedibus movetur; quippe quod non solum vitæ brevissimam ratione propriam id merito habeat (inquit Philoſophus) fed etiam cum quadrupes fit, volute quoque est, juna cum sole oritur, adoleſcit, vigeficit, languefcit, moritur: plures vero non videt. Sub solstitio æthivo ex foeculis quibusdâ uvarû putrefactum diatâ ista animalcula empanit. An vero folliculi isti (vel qui ceu folliculi videntur) sunt chryſalides quædam ab æteris pecuariibus, vel vermicibus potius in aqua degentibus provenientes, non proclivè est offendere; tacer enim illud Philoſophus, ex quo hæc tota fere historia petenda est. Plinius tenuis membranas vocat Aristoteles uticulos, esse que in Hippane fluvio apud Cyncietum ponti Bosporum frequenter affunt. Vitam æquè brevissimam, atque optimam quæque naturalem diem non superat, & sub vespero, ut vitæ, ita miseris tempus imponunt. Sub interio fœco animalium substantiam, neque æri neque terræ quid debent. Hinc natalium *involuculo* consisti licet, ita admirari atque optare. Horum infectorum Cicero primo Tusculani inveniunt: eaque nisi me nomen fallit) Marthias Michoides libro secundo de Sarmatia Europæa describit, in hæc verba Scias (inquit) in fluvio Russiæ & Lithuanis præcipuè in Borithen & Boti, tempore æstivo ephebras multas multiplicari. Sunt enim vermes, & volucres alata, quaternis, interim senis alas. Cum sine vento, circa meridiem iuxta ripas volando sese exercent: sole vero occidente, circa meridiem iuxta ripas eodem obeunt. Que sane defectio ab Aristotelia hircina multam differit, primo quod flav aurora vermis est repens; deinde instante & valente meridie, solum volat præterea quod alijs sex alas concedit præter sententiam Aristoteles. Julius Scaliger in suis doctissimis commentis Cardannum exoticis excitationibus Ephebræ describit hoc modo: Ad Sarcam & Benacum Lacum frequenter vidimus vesperi mulcas *involuculo* dictam, nam nullam compleximus, & capta noctem tantum vivit; quatuor oblongas gerit alas; pedes quoque nescio si sex habet, non enim meminisse nostro Ephebræ actum est. Caput quæ mulcæ oculis grandissimos promulgidem in se conlutant: ventriculum est caudam habet longissimam sectionibus suis coagellatam atq; coaptatam, in extremo bifidam etiam in quibusdâ trifidâ, colore fibæreo in majoribus, subfusco in minoribus illustrè. Taurini *Americis* vocant, quasi monachellam. Adtiaticæ Meranum & Tergete *Cucostolus*, à nobilitatibus, *Sirolis*, id est, Sagitella nominantur. Aclianus lib. 2. de animal. Cap. 4. alia infecta ephebræ nobis proponit, & fovee vini acerentis vitam & originem trahentia: que aperto dolio ut in lucem suscepta sunt, eodem die vitam amittunt: nam ingrediti quidem in vitam natura illis dedit, malis vero eidem annexis celerim liberavit, prius quæ vel proptiam vel alienam calamitè sentiant. Nisi hæc Bibionis intelligat Aclianus, quid per hæc infecta velit, æquidem neficior: nostri quippe vitæque alia circa dolia animalcula nunquâ viderunt. Scaligeri vero Ephebræ id esse triantem mulcâ, ob figuræ similitudinem in medio prope pectus pigebit, ut varietate & raritate animi Rudofori explicentur. Corpore

est oblongo, & papilionari: caput e paruum, subluteum, oculi grandes, prominentes, nigri, prominentes involuta, verba lutei coloris, quo rorem à floribus fugit: Cornicula duo nigra, longiuscula, paulo supra oculos affixa: venter ac dorsum sublividum, extrema cauda fere lutea. Pedes quatuor tantum, quorum posteriores sublate, priorem extenitates nigra: Alas habet quatuor pedes, quorum exteriores lividæ, extemis fibrillis ex fusco sublivideis, interiores ex fusco flavæscentes. Ala exterior, cum ac corpus tegendum conjungitur, alio modo contigua, ut vix aut ne vix illarû contactum videre queat. Tardio est alij castæ, nec diu involuta triduo à prima luce expirat: inter malvas & vicias vitam agit: hæc Petropoli Anglorum invenimus anno 83. tefest, vel veritatis habemus perhonestos ac omni exceptione majores, hæc Penius in floribus, vel potius horum calicibus herbae illius que *Ben alium* à plurimis vocatur, vitæ mulcæ quedam florivora, exigue, nescio an ibidè etiam, an aliunde transfvolantes. Videtur ob loci teporem & pasium eo confidens, ab eruditionis suo amico Dodore Bruno Penius se admittit fateri. Bibionem item hæc classe censere placuit, quia vino, id est, depurato utæ fuce uode unde & orta est nurritur. *Illyricæ in vobale*, Germ. *Went Worm*, Anglice *Went Fly* vocatur. Cardanus muscilionem, Scelliger non male Volacellam atque vimillam appellat; nam & abvolat in cellis sic quens, & præter vitam nihil appetit. Ephebra captam, & nullum e rotellum ineffere queat: aiunt tamen dolia ancilarum robore contacta ab ipsa perundi, ut totum aliando vitæ effundatur. Forte hæc intellexit Grapaludus, dum sic scriberet: *Muscilla, muscilla, muscilla, in vineis per autumnum nascentes, & multæ peculis sedantes, in mensa ad brassam meris non proveniunt*. In occidentalibus Angliæ viciis cumillam ego (*Taxora exosa*) in fracto malli arboris, quem *Velin* appellat, æstate ad umbilici mortua, mulcæ reperitur viridissæ splens: malo enim disfecto mulcæ evolat: ex vermiculo quodam bibidem orato gigis videtur: Amygdalis amaris confusis vel nucibus Græcissillindæ fructibus immixta cum fæca, picem liquidam eodè fillâ adipe cotam affundî convenit. Quæ ricinos arcent, & enecat maximæ ex parte cynomias abigit, *Columella*: Prophylactica vero hominum sapientiam, mulcarum quoque auxit audacia: nam cum foris, domique effere molestæ, nihil tam servari elam posset & cocis quum adesse hæc ibi confestim & edulia corumperent: Melanthium, Sambucum, ebulum laurum, coriandrum, helleborum, buglossum, borraginem, salivam, betam, lysimachiam, organum, basiliconem, hyocyannum, staphidem agriam, melissophylum, rhododaphnem, piper, pondyli hum, zizania, aconium in ædibus fræverunt, suffuxerunt, cocerant, rebulq; multæ placibus immiscuerunt. Quidam aucupationem lacte, molliq; vitæ vitam et asperum obijciunt. Decodum crocodilli muscæ abigere scribit *Abho*: que etia æstivè et in suffumum cum oilano commendat. Dioscorides calæ hanc suffum laudat. Attrematum Librarian ex diluto ab ymbih temperatum, literas à mulcâ vœtur. Plin. Semen hyocyanni, veratum nigrum, & argenti spuma cui polenta trita & subacta, butyrosq; ad adipemodorolò quasi in offulas redacta & melle parata & mulsisq; expostita eas occidunt. *Actius*. Fel leporis cui lacte mixtur, vel aqua cotum, & in ædibus asperum, omnes mulcæ fugabit. *Anonymus*, odore vini mellis diluti, mulcæ & vermes enecat. *Lullis*. Si muscæ unum in locû cogere velis, tritam rhododaphnem in foveam injicis, lucus etia pondijli asperus idem præstat. *Actius*. Caudâ lupi in ædibus respicit, non intrabit in eas, muscæ *Abho*, *Avien*, *Albertus*. Aspmigæ & femina liquidolò implicat, oleum suffocant, arguro enecat mulcæ. Castia oleo inuncta si quis illi leveris, à multis trum erit. In nostris regionibus (inquit Petrus Crebentius) Junius reperitur, latus & crassus, in suprema parte parum rubens, bibidemq; multas bullas vel tubercula emittens

titudinis, quæ licet conquisitissimis epulis, mollissima veste, modis medijsq; præstantissimis aliquando colitur; tamen cum spectatissime floret, celeriternè marcescat, & cum micis autumnum, nedum quidem hyemem, viæ ferat, *insepelitus* sumus Pindari iudicio, & umbræ fontinum; & cum micis ipsis, imo plusquam micæ *insepelitus* illarum etiam caducissima diem vivere, nostri alliquor ferus viæ quarant hominè partem aliquando attingunt. Abi igitur Tyranno quilibet es, leges pro arbitrio condito; pios asistito, audaciam viribus adjecto; omnia turbato, fortis Genioque indulgeto; Tandem *insepelitus* ille lupiter micæ arebit, et te exanimem redditum varijs post mortem penis exercebit.

CAP. XIII.

De Culicibus.

Hebræicum.
Arabicum *heggi*.
Italicum *zencala, zincala, suncara, sanzala*.
Germanicum *moocke, mucke, schuck, flonger, braem*.
Flandricum *Mesfen*.
Polonicum *Komor, Wlezhkomor*.
Moscovicum *Coomor*.
Hispanicum *Moxquite & musquito*, unde à nautis nostratibus *muschite* dicitur.
Gællicum *fi minor sit moncheron, fi grandior, bardala*.
Anglicum, *fi maior sit, minor, midges*.
Latinum *Culex*, forte ab aculeo, ut Iodorus, Vel à culeo quod & corium significat. Verum si ipse *insepelitus* esse auctem, *Culex* legerem non *Culexcom*; quia ipsam positivum affectat. Unde hygrolyphicè amatores significat, quoniam ut Culex cutem maxime formosam appetit, & ad sanguinem usque perit, ita & amatores: quod mihi Plautus innuere visus est, dum Parasitus (in fallor) senem præter ætatem amato verbum, & scortillibus affixum ita corripere, *Ehe, tu nihil cane culex, six tenor, quin quæ decet te dicam*.

Raci generale, quo omnes culices comprehendant, nomen non habent ut vicissim Latini, quibus Græci abundant, particuliarum culicum nomenclaturæ erant. E Græcis vocabulis *insepelitus* amplissimum videatur, unde Oetæi Hercules conpositum venerari sunt, quia culices ex eorum provincia fugisse credebantur. Idem Apollinis Culicarij nomen in Attica fuisse, Alexander Alexandrinus testatur. Boocotj Parnopionem Apollinem colebant, quoniam culices abegit, *ita est*, in eorum sidione *insepelitus, pusanensis*. Verum cum contra omnes culicum species unicam herbam *insepelitus, five ciliariam* essent Græci, *insepelitus* generalissimum videri non merito debet. Monstrat id etiam reculare illud velum lætis prætextum & à Græcis acceptum, quod illis *insepelitus*, atque Angli etiam hodie viæ parum alludent nomine, *Casopy* vocant, ad quoscunque culices illaqueandos aptissimum.

Culex muscarum species videtur; ut illa dulcia, ita hic contrâ acida affectat. Verum muscæ coeunt; Culices non ille per diem molestissimæ sunt, culices per noctem & ille obmurmurat, hi altum & jucundum canunt. Alias habet

haber duas, pro analogia magnas, ex gibbosis scapulis orientes, sex illis crura valgia, vaccia, prælonga, & pectore prominente & quadrato nascentia, cum ut melius ambulent; (Aristotele teste) facilius leste humo attollant corpus oblongum, uti & probolicon obtinuit culicem, muscularum probolice triplo longiore est, cupis acuto mucrone perturdat culicem, tibi vero cavitatefanguinem exigit, quo etiam pro ore & lingua utitur. *Plinius*, Sontum edicit fructulentum, & pro corporis ratum maximum; unde Hønenus in Barrachomyomachia culices signi dactores facti his verbis

quæ sunt insepelitus
habeti habet insepelitus insepelitus

Aristophanes in Nubibus Secretum detidens, Chærephonem introducit quærentem: utrum patet culices per os an per pedem sonum emittere. Tamen in Avibus *insepelitus* vocat; ubi scholia exponunt *insepelitus*, videtur sane probolice à natu rata data ad sanguinis per cutem sectionem & passum, non ad canentum (inquit Pennus.) Verum ne illi hæc in parte assentiar, feris probolice etenim adversi culices acutus canunt, aversi graviss, id quod ferè sine hæc possit, si posteriori parte sonarent. Mirabile culicum fructuram, hæc quis sine causa cum Plinio mirari possit. Nam in his tam parvis, atque tam nullis insectulis, quæ ratio? quanta vis? quam inextinguibilis perfectio? ubi tot natura sensus collocat in culice & ubi visum in eo prætidet? ubi gustatum applicavit & ubi odoratum inferuit? ubi trucebant illam & portione maximam vocem ingeneravit? quæ substantiæ temporis quo spiritulicetia rã: disposuit jejunam cavam quasi alvum, quæ sanguinis aviam & porissimum humani sitim accendit: telum vero probolice temporis quo spiritulicetia ingenio? atque ut in capacium cernit non potest exillat; ita reciproca movet arte, ut fodiendo acuminatum pariter forbendo fitulosum esset. *Mox* res illorum male conciliari videntur & matè habet, tum quod formosiores ludentibus viserant, tum quod dormientes, insones nihilq; mali cogitates; unde natum proverbium de homine insigniter injulto, *insepelitus* Culex fane improba bestiola (utor *Eliani* verbis) dies noctesq; homini tum mortuum strepitu inimica, præcipue iuxta aquas degenti, de quo ita Tertullianus contra Marcionem lib. primo *insepelitus* patet culice inam & lanciam; *nam non solum sono arguio turbat, sed lanciam ceterum pariter, uno venant*.

Culicum distinctio perplexa & obfusca, omnes quidem Philoſophos exercuit: qui præ dubio verborum apud auctores ferè, res ipsas prope modum confuderunt. Nobis vero magnitudine potissimum & malignitate differre videntur. Sunt enim majores, minores, medij, & minimi. Majores illi, dici debent, quia palustribus & maricosis locis, versantur, oriuntur, cibantur. Corpore sunt oblongo, gracili, duabus alis præditos, que non supra corpus expandunt, muscularum modo, fed rectè supra humeros, elimatas, poltas, & quasi comptas. Abundant nemoribus ad mare & paludes confitis, non solum citia metam incognitam; Norwegiam, Russiam, alisque frigidissimis regionibus (ut Olaus magnus narravit,) sed in India occidentali, Hispaniola, Peru, nec non in Italia ad Eridaman, Padum, Adriam, Argentan: ubi multi maximiq; visuntur, morsu erudeles & venenati, triplices calligas, imo occras item perfosantes, & nunc venenata, dura, livida, tube cula; nunc item vesicas dolorificas, nunc punctula pruritus plena linquentes, qualla Hippocrates in Epidemics in Cyri fillotis pharaceticè corpore annotavit. Quandoq; veno reterebata vena sanguinem sado exigit, ut posset saturi abierit *insepelitus* effluat per guttas, quemamodum in equis à Tabani morsu videmus. Itali se vestibus coriaceis contra immunit; sed viæ aut ne viæ quidem illorum stimulos quanque ratione evitant. An hi sint ea styges inevitabiles, quarum Theophrastus

rit in *serpente* mutatur. Alias in Antennis fere *Cambyses* vocatas, multas, animatas atque nigras, *Symphonias*. Hortos præcipue riguos incolat & infestat, & plurimas fere herbas tendent atque abradunt ex quercus pilula (malum vocant plebej,) & gallæ formulæ inter medullas, ut Velarandus Insulanus Pharmacopæus Lugdunensis digulgentissimè notavit, frequentes prodeunt, ut etiam ex herbis lane pernilibus, non tantum ratentem putredinis, sed potius ex principijs quibuldam alteratis, & successibus operis ad meliorem quandam naturam digestis. Origines in Exodum, his annuaculis Deum tertio Pharaonis perveraciam cortex illis auctor effi, que (inquit) pennis per aera suspenduntur, sed quasi invisibilia, atque simulato tant subtiliter & cito currente perforant, ut quam muscam volitantem non vides, pungentem sentias. Sic fere omnes reliqui antiqui interpretes Originè fecerunt *serpente* interpretantur. Vnicus Tremelius, (*Hebraica* lingue & sacri codicis interpretes fidelissimus) alicui sentit, qui collivium animalium inter præparatus, ac si culices atque muscæ comminodæ veneratas, & molesces. Veluti conjuratione facta, agnominat videntem, & per examina à Deo ad contentendam Aegyptij superbiam immixta fuisset. Trabis vel pyramidis insit in aere sublimis videntur; præcipue vespere iuxta æpes sursum deorsum, in acrem calorem hinc, atque appetente pluvia, sub umbris volitantes. Forte eadem sint cum Anglis *midgez*, & ab Alberti *schagen*, Italorum *zoncalis*. Barbarorum *Ginifis* non discrepant. Culicum genus quoddam est, quos Græcis *serpente* vocant. Latini Herculeos vocant, ignavia & malitia fucos referunt, & non nisi fili nominis & cognationis aliquam attingunt. Vbi enim alios culices sanguine & humore plenos videntur, eo cibi prædam illos post pugnam interficiunt, quam ipsi inertes vivunt, nec quicquam nisi cibum aliorum optata quæstionem veniunt. Observantur item Majores nostri genus culicum ac feculentem naturam gignere, & vini fucibus quos cum ego buccinantes nunquam audiverim, potius Vinulas Scalligeri mulcitiones flaterent Nec me movet Niphitionem, quod aca peunt, (Culicum more) dulcia asperantur, ut quoniam ipse alibi eos fucos stercois bovini (quo quid dulcius) potissimum nutritis affirmat. Anglicani culices minis severi sunt, & gravia *symptomata* non excitant; minuti vero illi crudeliores sunt; attemna morsu maculas tantum pruientes, pulicum instar relinquunt. Culices Americani præsertim *Tein* dicte, adeo lanciant, ut gravibus etiam indutos acerbe vulnereint. Lucundem deinde videtur esse, quam ridiculè ipsorum morfu Barbari fringuntur, manibusque crura, nates, humeros, latera, brachiaque, eam auriga flagello equos, frigidè diverberant. Culices circa metam incognitam, sed magna equitis nostraris Prohiberi operè diligentia que nisi notam, & portum Nicolai, ac etiam varijs alijs in locis septentrionalibus, mira magnitudinis, & non pauci etiam videntur; ut nauta, ac etiam Olaus magnus affirmant: Causam multitudine perpetuati caloris ob pinguioritate attribuit Cardanus; magnitudinis vero humoris a quo illi & dæqui, qui gelu diuturno concreverat. Vtrum cum in calidiss India regionibus (Oviedo ex experientia testibus) atque magni, multoque plures culicum species, & copie reperiantur; vix nobis, ut quæcumque sibi met ipsæ, satisfaciat Cardanus.

De culicum generatione variè disputant mytæ. Albertus aquosus vapores illorum materiam esse affirmat. Aristoteles culices & culicibus generari negat, nisi mediante vermiculo, ut muscæ. Verum cum omnino non coeant, quo tandem pacto id fiat, equidem non video. Culices ex coactis provenire primus docuit Pierius: et vermiculus autem in naso, ligato, tenuis, & ex chelino, fiti, caprifico, alij que arboribus veluti seminum sparsis, & per non putredicentem, sed animantem naturam maris, culices prodire nemo non novit. Infecum

longis

longis admodum pedibus (inquit nosfer Bruerus) quod culicum majorem ob formam ei simillam merito dixeris, in lacuna valdè fordidâ inveni, ex thæca coriacea nulli fese propriens. Videbatur mihi ex verme aliquo cruce simili ibidem incluso, oram duxisse casula enim talis intus fuit, in quem fese cruce transformant. An culices, an *serpente* dici debent, dubitavi auctor. His (uti cunctis damulicis infectis) brevem valdè vitam Deus nosser mitoricos præcipit, ut scilicet ætati, hyemem & hyaemales relictos non attingerent.

Varios tamen in ulus eos creavit Deus, sive ipsium, five creaturas ælium, *serpente*, sive nosset inuacur. Neque enim Jolus Myrtilus, Myrtilus, Afabaranos, Athretenes, Guavianos, iusto dei judio per culices civitatibus pullos, & in solitudines actos, ex Pauliana, Leone Atro, Aeltiano, Indicisq; historigis legimus: sed etiam Aegyptiorum Tyrannum, omnium quo oribus peperit terrarum, illorum exercitum vitulum fuisse, sacri testes. (Iove omni antiquiores) commemorant. Horum minimum Pansa excolare gutture non potuit, sed viejus suffocatus fere perijt. Quam cum impetu Juliani Apostolatæ exercitum adorti fuerit. Quam cum terga vertere, & inanimem jacere coegerunt. Considerent ergo detores à fide, & rem rectâ supponent vult, deq; creatoris viribus, potentia, gloriâ altius cogent; cum in creaturas abestiffimæ corpore non terendum simulum, & microne quovis acutiorum pendant. Neque ijs solum ad homines malignos & malos puniendos, sed in humanam quoque salutem conservationemque utitur. Nam circa Næroen Afabaras, tantam leonum copiam audaciamque narrat Strabo, ut nisi Culicibus maximis (totam regionem circumfluentibus) expellerentur, ne in munitis quidem uribus tuti ab eorum insulatu viverent ceteri. Idem in nonnullis Mesopotamiae locis uli veniit Ammianus Marcellinus commemorat, ubi leones a Culicibus ita fœdè suffocantur. Aegyptijs item olim letales (nunc auxiliaries feruntur ab Herodoto) quod tenaris & impennes acillas vulnereant, mortiferæque plagâ interierunt. Quæritiam abq; fese fuisset, perijt forte vesperitionum, ranarum palustrum, & hirundinum ripariarum species, que Culibus insidiari solique vesiciferebantur. Quod vero Gaza *serpente* (pici Martij speciem dorso cinereo) *Culicibus* interpretatur, non consentit cum eorum natura. Nam illa coiffis velatur, non culicibus, quos rostro ex arboribus tam marefcentibus evellit. Fraudi illi huius nominis amphibologia, quippe tam illi vermes quam Culices Græcis *serpente* dicuntur. Si qua autem avis fuerit, *serpente* proculdubio esse contendere, & que *serpente* Hæstichio & Varino appellatur. Pleres dicti culices, sicibus maturitate conciliant, lacteum humorem absumendo, Solique radios secum una infundendo: in fens feracis caprifico aluntur, ut inde flati evolant, in fens feracis, in fens quibus Plinij verbis constat, Caprificationem nihil aliud esse, quam rationem quandam perficiendi, ut culices & grossis natus fucus adferat, humoreque earum lacteo absumto ad maturitatem perducat: id autem fole fieri duobus modis; aut enim circa ficeta ita olebantur disponi possunt, ut eorum flatu culices & grossis prognati ad fens feracis, ut grossi aliunde petiti, & colligati in arborem injiciebantur, & propterea bestiolam scarabeo similem, quam Græci *serpente* appellant, voce fua culices abigebant, & deprehensis vescentem, ficitores aere folel & enecare. Videntur etiam Culices nobis vitum nalgum plures esse debere, quod diuturni temporentes nulli quædam causa prædicunt, quæ de certis multo & verius, quam qui ex Apollinis tripode natos fese iactant, atque in Cumanæ naticuâ tali habitos. Nam *serpente* divergente sole colluunt in Aprico, calores præstajunt; in

umbrâ

umbra, pluvias tepidas & mites, si vero una acriter pretereuntes pupage-
runt, fugidam tempestatem, & valde pluviosam expectat. Quando e Gallia
vel pomo quercino circa testum Michaelis culex eruptit, bellum hostile
prænantur; si araneus, cariatem, si vermis, fertilitatem. *Micald.* Si quis
aquam in fonte vel valle invenire cupiat, observet inquit i xanus in Geop-
pon: solem exorientem, & ubi culices *(sive Arcticia)* sese trabis instar con-
torquentes vident, ibi subesse aquam portendunt. Imo nisi nos ludos facit
A pomafaris, de culicibus infomina hostilium nuncium morbumve significanti
idque tanto gravius, quanto principaliores corporis partes magis appetere vi-
debitur. Anno Domini Inter Sionis & Shenæ Anglorum monasteria
tanta in ære *(sive in aqua)* vitæ est, ac si metridius novæ pluvie illius supervenisset.
Duravit per horas quatuor pugna, donec aces steterunt: tandem magna
utrinque strage edita, tot culicum cadavera in sepibus atque fœmitis con-
posita sunt; ut copias ita agrorum verrere necesse haberent. Subsequuntur
Monachorum exulium. *Stems.* Sed hæc Oedipus curari & Hortensij Sphingis
ego ad certiora me confero. Magno quoque ufui sunt nobis culices,
quam i thymalis piscis (Aeliano auctore) nullo alio cibo capitur aut inefica-
tur. Verum ut aliquando utiles, ita plerunque molesti esse solent: eamque ob
causam divini illi hominum pars ex nature, experientieque adytis, remedia
contra adhibuit. Quare sulfuris sicut ex malicorio, chamaeleonte, lupinis,
abinthio, melanthio, pini, conice, helentio, cedro, yaphano, cumino, ruta, ca-
nabæ, simis, galbano, castoreo, cornu cervino, unguibus caprarum, stercore canis,
plumbis, sulphure & vitriolo ad culices fuligunt. Præcipuum item huius-
modi composita medicamenta. R. rad. helen. zj. ammoniaci thymis i. Fly-
racis ana ʒij. Bitteria usurarum ʒij. his omnibus igni ignis, veses suffiantur,
ut fumum excipiant. *Alind.* R. cedrinam linguam in pulverem redactam, &
cum atramento furioso suffuso. *Alind.* R. vini fœces siccatas, & cerussam, ana,
cum calchantho & bubulo stercore suffiantur. *Actius.* *Alind.* R. atramenti
fctoj. seminis melanthij sylvestris, cumini ana part. æquales, cum stercore
bubulo suffutum para: Vapore item acuti accerrimi & organij fugatur. *Alind.*
sforzia aceto imbuta & in ædibus conabula: Abinthium item cum oleo ra-
phanio inunctum prætervati a Culicibus. *Novus.* Muriam recentem, vel
sulfurem in cubiculis aspergere habet Palladius. R. ut matidia decocto conizæ,
& in angulis ædium relicta, culices enecat. *Avellus.* Siluberrimis canthib.
floridam corollam vel circulum circa lectum locaveris, nullum tibi nego-
tium facient culices. *Cremon.* author. Ste oleo vel thuris manna illeritis,
illico auferant. Hortisigis arbores, plantaque ad culicibus infestas accen-
so galbano liberati author est Plinius. Prodigiosum autem, ne diem super-
stitiosum videatur illud Rhafis remedium, nescio ex quo Democrito præfati-
gatorum desumptum; ait enim pilo equino in medijs foribus suspento & alligato
culices non ingredi. Cur item acetum culices enecat, quod natura
utque sicut acetum appetunt: nisi forte vapor illius rei eos perdat anhelatum
autentis, (ut sæpe fit,) cujus non substantiam emittens salere possit. Apollonius
Tyancus (ut *Tezzes* chil. a. scriptum religio) effectus ne Antiochiam, &
Byzantium civitates illius culex vivus intraret. *Cæcilius* cum non liquet
rei modus, liquet effectus. Græci tamen quoddam & velum retiforme
excogitant, lineum, lanæum botrycinum, sericium, quo tricinij lectici-
que circumfuso, culicum aditus vitabant. Nosstras palustricola minoris
sumpus, sed parvis utilitatis conopem primi omnium (quod legatum invenire-
runt, & *Fucanary*, id est: palustre conopem vocant, hæcis nempe bovi-
num patulum, planum, semiaridum & durissimum, vel potius plura hæc tota
filo ad imam lectum suspendunt. Cujus odore illiciti, atque succo, totam no-

tem

tem oppido repleti culices, homines mittunt illefos, somnumque dulcem,
magni laboris mercedem, non interpellant. Max Cærio interdum pavonino vel
ex alijis rebus conrecto abiguntur, nisi numerus fuerit & valde pullus, tum
enim inuitis tabellis in oculos, aures, nares, atque eos ipsum involvat, majo-
resque animos fumentes acerbis affligunt.

CAP. XIII.

De Papilionibus.

Græcè, *ἰσὴρ, μέλις, ἰσὴρ* dicuntur.
item *εὐροῦβῆτες, μελιῖτες, μελιῖτες, καὶ οὐλοῖτες*.
sed generalius nomen est *ἰσὴρ*.
Latine *Papilio, Ardyon campilonem vocat.*
Italicus *Avallium*.
Italice *Farfalla*.
Gallicè *Papillon, Papilion*.
Hispanicè *Mari pafá*.
Polonicè *Motyl*.
Hungaricè *Lovaldek*.
Illyricè *Papilio, metyl, mayl*.
Germanicè *Pfifut, Mulk, Pfifflotter, Sommer vögel, zwiefaler*.
Flandricè *Plesbebrufus, Baterflyte*.
Brabanticè *Capelleken, Vlinders, pellicen, Bater vlieghe*.
Anglicè *Butterfly*.

Papilio insectum volatile, quatuor alis, non duabus, (ut *Disipula*)
Constantinus Triburgensis (hominis) sex pedibus in oculis duobus
prominentibus, totidemq; corniculis ignavis ante oculos emicantibus
donatum: rostrum habent papilionis bifurcum, ac intra fœces rostra-
rum longum absconditur, quo rorem alie diurnam, alie nocturnam figunt.
Coeunt avertis caudis, & quandoque reflexis, & in coitum non paullisper hæ-
rent sed diu. Ova non vermiculos (ut Aristoteles creditur) tam supra quam
subtus, folijs affigunt & deponunt, magna, parva, fava, carulea, nigricantia,
alba, viridia, quedam quoque nihil seminibus minima, alia duplo majora,
alia æqualia pro colore nimirum cuiusque papilionis & magnitudine natura-
li. Hæc ova, loco tepido reposita, vel radijs solaribus interdiu vegeta & fota,
erucas excidunt fibernetisq; principio conciores, sed colorem postea mutant
cum corporis augmento. Ex alijs ovis post quadratum vires ac qui-
runt ac volat, sed languidius, imò nonnulla per hincem ab injurijs frigoris
servata integra perdurant, ut experientia in bombycidibus facta confirmat. Post
coitum omnes Papiliones non illico moriuntur, sed sensim tabescentes vivunt
ad hyemem usque, & quedam ad solstitium hybernum. Tenuiorum brevia
admodum sunt fœca, diutiores diutius superfluit: vermo tempore apparent, ex
erucarum aurelijis. Solis calore vegetantes, & aeris benignitate vultu obfice-
ritate excludit. Illarum advenus veris indicium plerumq; est: sed nec vbi-
que nec semper. Nam hæc infirma sunt nec, diu manent superflites: tamen
dum hæc commentarentur (inquit Plinius) notatum est, provenit eorum
ter-repedito frigore extinctum, advenasq; volucres ad 6. Kalend. Februarii,
quæ vespertina, modo servissima hyeme, nonne confectas occidisse. Haud mi-
seri igitur debemus, fatum illos & Læcius Arthologus tam sæpe nulli ratione
nixos falsa canere, quoniam hæc natura inconstans videatur, noq; ludo scien-
dis causis additiores quam oportet, & Motoris illius primi immemores. In

An

Anglia papilionum novum exortum autum Anno bis memorat Penninus. Ego vero tamen non itegem quod die diuturno atque intento eas omnes occidere, attamen medio nocte perierunt, & locis tepidissimis quidem tempore superant. Quosdam enim in adibus per totam hyemem torpentes usque inque & itertum more obdormitentes in fenestris, & angulis, conspiciuntur ubi, nisi in araneis infidias se forte coniecerint, vitam ad verum usque, sustentant. Omnes si sua cruce colat & habere Aristoteles affirmat verum (ut hoc concedam) prater illius colores alios obtinent, ut in particularibus historiis apparebit. Florentibus malis maxime abundant, ex quibus floribus probolice in volatula rorem succumque, dulcem exurgunt, ad corporis refectionem. Liber de natura rerum de Papilionem coitu oritur. loquitur in hunc modum: *Papilio-nes post Augustum coeunt, & coitu sua mensum moritur: ex coitu ferore vermes proveniunt.* Ceterum horridiora habet omnia fuit, quam ut imitentur veritatem. Nam mense Maio, Julio, potissimum coeunt; neque ad coitum statim masculus ullus moritur, nisi ex eo Papilionem coeunt unde serificibus illa cruce (Bombyces dicunt) proveniunt. Denique quae sterora putavit, ova sunt, & quibus non vermes sed multiples cruceulae oriuntur, & quarum vicissim filices papiliones. Species tot Papilionum videntur quot Erucarum: & quarum quae aureis proficiuntur. Differunt autem haec omnes, quod aliae potissimum noctu volant, Phalanae dicuntur aliae vero interdum, quibus diurne diurne nominantur. *Phalanae Rhodium atque Cyprum esse vocabulum.* Sic enim illi ut Nicandri scholiastes testatur animalculum (quod tunc sibi dicitur) ad phalanae advolans appellatur. Turnebus ex Nicolao, & Lycophrone, *Phalanae pro phalana accipi: a quibus quod candelas larum motu atque impetu saepe extinguit, & phalanae dicitur: a fabricae & fursive cuae poline quod distillat, sive vocatur: & quia lucis amore in ignem sese earum alique precipitant, pyraustarum nomen obtinuerunt.* Sunt qui Phalanae neutriquam affertant, sed nocte praesertim illius omnes gaudent. *Germanice eis Lepus no. nectum, in longis flug. In veteric Flatter schen dicitur. Italicè Fae fallu, Paviglione & Poveia. Angli Borealis nec non occidentales, Sante, id est, Pfischen, Animam, appellant; quia (ut stultorum fuit vetus opinio) mortuorum animae non nisi noctu volant lumen quaerentes. Nicander Phalanae sui verbis describit,*

*Phalanae nocturna, quae noctu volat,
Phalanae nocturna, quae noctu volat,
Phalanae nocturna, quae noctu volat,
Phalanae nocturna, quae noctu volat.*

Quos veritas Hieronymus Martius Latinos fecit, hoc modo. *Nox enim perpende tuae quae barbara Memphis, Bestiolae nutrix, volitantis in aequo ovum;* *Quem circum accensas perulant cum nocte lucernas, Sere canae abigunt; angustia cuius G. alae, Squalent, non viridi exulat ipsa Coenae colore, Sed quendam veluti cinerem, dum prendunt, edant.*

Ex his igitur colligere possimus, Phalanae esse Papilionis speciem noctivagam, luminis fruenti (unde nomen traxit) studiosissimam, hirsuto corpore & alis veluti cinere aut pulvere quodam levissimum conspiciam; subter folia, vel obscuro quodam in loco interdum latitantem, noctu ad lucernas volantem, carminque desiderio fenebris ipsam in cineres redigentem. Raro vel nunquam nisi crebris in dorsum alis pro volat in cineres redigentem. Raro vel nunquam in antennis habet maxima ex parte vel hirtas & laeviores, vel exiguas admodum & breves: Sed diurnae longiores habent & in extremo nigrescentes. Phalanae ex erucarum thecis terra obruitur; Diurnae ex aureis pendulis;

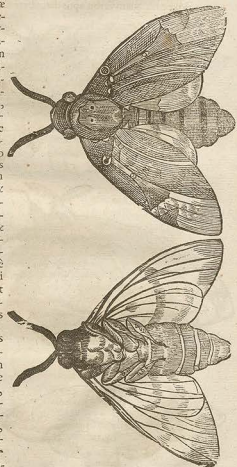
*Colimaeta lib.
9. cap. 11.
Iphidura lib.
15. cap. 7.*

*Papilionum
a Jheronimo.*

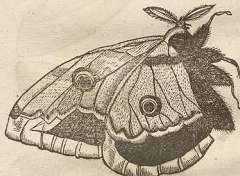
pendulis, vel arborum ramis affixis proveniunt. Illae scabrae fere omnes sunt, & pulverulentae, noctivolae, teneriunculae; haec contra planae, laeves, glabrae, nullo pulvere conspersae; interdum volantes, diurnae. Diurno illa tempore volant rarissime ante appetentem vesperum, non pulvis calore Solis, & siccitate arctatus, facile excutatur, qui pluvias non admittere solebat: haec vero noctu volare nequeunt, ne ipsis medullas ros madaefactis nocturnis, volatuumque simul, & salurem multum impediatur: quare pluviosa tempestate & noctu sub folijs latitant; neque unquam nisi fado celo ferentibus evolant. Phalanae non minus lumen amant ac lucem Papiliones: quare haec aëro diurno gaudent, sole nimirum; illae vero nocturnis atris, luna neque & stellis, candelarumque lumine, stellarum naturam spendorem & tonum imitant. Phalanae omnes sunt vel admodum magna, vel exigua. Maxima Phalanae venter arenosus admodum coloris est, uti & interna alarum pars.

Ocelli caerulei videntur; caput vero lividum; inter oculos antennae duae emergunt subfuscae, aequalium referentes fucum, & nigris transversim lineis sinem contortum imitant. Scapulis veluti parvus quadam adheret arenosus, furdus: quod macula nigra decussatim tracia scapulis finit. Ceterum corpus, si dorsum spectes, cyaneum, si ventrem, arenosus coloris est. Alae duae exteriore permarginatae, aquilinae colore circumzelandum, maculis albisque orbibus variè distinctis, interne multo sunt minores, atque mellinis, aut fuscis strigis, & maculis quibusdam insignes; crura habet lacertosa & valida, suri singula coloris, & in extremo duobus nigris digitis forepata. Volat magno cum strepitu, & nocte excruciat, quemque splendorem ex ligno putrido, siquam piscium alijque rebus ortum avidè consequitur. Sicut magis Tyranni minorum gentium nobiles deorum et exhaunt: ita haec nocturna diurnas Papiliones sub folijs latitantes alis diverberat atque occidit.

Secunda primae magnitudinis Phalanae, ut mole corporis nominihil superat: ita primam colorem hamae gogae, tono & eleganti longe vincit: acii natura in haec ornanda, pigmentarum suam omnem officinam exhaustisse; atque illam primam, Regem Papilionum, id est, fortem, strenuum, nigrum, lertiginosum: haec vero Regiam, mollem, tenellam, compam, Vrionem,



bus, gemmisque confitam, opere plumato & Phrygio superbiebant fecisset. Corpus lana quasi asserina, nonnihil levigatum & hirtum, Martes, vel fabellionis potius pellem mentitur; capite est parvo, oculis magnis prominentibus, antennis plumiformibus duribus, hunc eum colorem referentibus. Alas habet quatuor magnas, singulas, multicolore oculo donatas, quorum pupilla nigra, iris ^{maior} ~~maior~~, circulus & femicirculus nectinis, flammis, albis, & nigris, pulcherrime distincta. Externe alae ab exortu ad oras albicant, nigris quibusdam venis punctulique infignes. Oram ipsam peniculentamentum cum limbo ornata, exortu furd & fulcum; huc subflavum. Internae alae fulvae coloris; extrema vero subalbida, & veluti a pellionibus affluta; cruribus incedit valialis, hirsutis, lacertosis, ejusdem cum reliquo corpore coloris. Hanc Carolus Clusius Viennâ misit, tam eleganti forma notabilem, ut suspicere potius admirarique eam, quàm verbis aptis delcribere facilius sit.



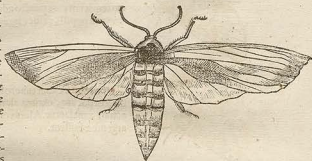
Tertia ex corpore magna, hirsuta, nigricante; singulae alae uno oculo notantur, cujus pupilla nigra, circulus fulvus, femicirculus albus. Varii quasi panni in alis conspiciuntur dilatae methylini fimbriae vero alarum extremitate primum cineræ, deinde squilini coloris videntur. Caput valde breve & exiguum, unum utrinque oculum coracinum emittit; pupillâ albisimâ infignem inter hos duæ antennae valde breves, & exiles, fuscis coloris erumpunt. Ex pilosa enxa oritur, ponglabra.

Quarta

Quarta caput habet magnum fuscis coloris, è quo duae antennae rectae & subnigrae surgunt. Collum minutâ maculâ ornatur, pectus hirsutum, quadratum, fulcum, Scapularum pars anthracina, venter amethylinus, s. vel 6. orbibus nigris dividitur. Pedes picei videntur, alae leuiter fulvae, subnigris in longum venulis satis conferta.



Quinta caput albescit, oculi nigrescunt, cornicula aliquantùm flavescunt, alae exteriores longè ex fusco atque albo fufulescunt, interiores leviter & quasi obiter piceae rubescunt. Scapulae nigerrimae conspiciuntur, reliquâ vero corpus subroscum, septem nigris



circulis lineâ albefcente per medium totum ventrem currente alligatis ornatum.

Sexta caput scapulaeque hirsuta, atque exteriores alae, sanguines venulis lineatae ex fusco albescunt. Capitis oculi propenduli, hyacinthinâ videntur, vel potius cyanei. Internae alae nonnihil incarnatae, oculi mediâ suâ parte representant, pupillâ corvinâ, circulo lacynthino lucentem; corpus carnem arcescentem & leviter infumatum refert, sex quidem orbiculis ex nigro atratis notatum.



Septima alas habet exteriores albas, fuscis quibusdam maculis undulatum variegatis insignites; collum minutâ quasi pellis circumcingit, ad totas deinde scapulas capucci inlar decurrens; caput rubrum, beuli margaritae, antennae flammæ videntur. Alae internae rutilae, tribus nigris maculis leniginosâ; pedes rubri, venterque totus concolor, inclinarum septem plenius miniatis & transversim ductis conspicuis.

Oitava tota fere Bartici coloris est, nisi quod omnium alarum extremitates buxæ videntur, uti etiam media antennarum pars.

Nota





Nona illi fere est similis, sed extima alarum pars arenam nigriorem refert. Cornicula verò lata habet & repanda, ex fusco albicantia: mediana externarum alarum partem candida rotunda macula adornat.



Decima parilem præ se fert magnitudinem, ex albo tota fuscifcens, nisi quod media alarum extremarum pars puncto admodum albo, oculo vero pupillâ valde nigra conspicitur.



Vndecimæ caput tuberosum, cornicula exilia, corpus atq; extima alarum pars lutum subactum amplectitur. Aliâ verò alæ tota obfcuræ argenteæ fuissent.



Duodecima videtur subcinerea, alis nigris quibusdam maculis infectis; oculos item habet nigerrimos, pupilla candida lucentes.



Decima tertia antennularum vix offendit exiguas, toto corpore flavifcens, præter oculos (qui exigui & nigri) atque alas quæ albida videntur.



Decima quarta varij coloris videtur, cornicula tuberosa nigra habet, uti & ocellos & pedes. Scapulae albis quinque veluti plumis ornantur, quarum utramque mediani tres nigrae maculae occupant. Alæ niveæ nigris luteis & caruleis hic illic maculis pinguntur. Corpus illi nigro-caruleum, articulatum, & juxta latera albicans caudam pro arbitrio exerit vel recondit, mucronatam, subluteam, articulatam: totum corpus pulvere quasi conspersum; aliâ enim corniculorum tuberantium gratiâ in papilionum classem venisset. Ova numerosa poni, sublutescunt, ac imer excludendam caudam exitem exerit, ac deinde pro libitu recondit.

Decima



Decima quinta cornicula duo habet, nigra, exilia, caput atque scapulae hirsutæ, fusci coloris; collum miniato torque decoratur, femora rubefcunt. Alæ extremæ ex fusco & albo fusculatæ vel undantes potius. Intimæ verò exactè rubent, maculis piceis infectæ. Corpus leviter miniatum influcæ fex nigrae orbiculatim circumcunt.



Decima sexta mira admodum videtur si fupinam videris ubique, xerampelinam dixeris; si pronam ex viridi lutescentem. Scapulas autem pronas quinque ruberrimæ lineæ deductæ ornant. Sicuti & septem medio dorso puncta affixa reliquum corpus. Alæ item xerampelinis transversum maculis vel umbris potius videntur, quarum exortus à capite ad pectus usque infimum, albefcente lineâ terminatur.



Decima septima. Hanc si compressis alis incedentem videris, fusca videtur; si verò expansis volitantem, alas interiores explicat coloris incarnati, sed nigricant limbo juxta oras distinctas. Corniculis donatur oblongis, & involuta quati promufcide, canefcentes scapulas macula arenosa rotunda inficit, latera item & corporis omnes articuli, ceu canis conliti & fimbriati videntur.



Decima octava. Clusius misit perpulchram: Antennæ illi albionigræ, caput piceum, nasus aduncus, oculi circulus candicans, collum coecincium, scapulae hirsutæ nigro quasi pallio vestitæ. Alæ exteriores nigræ albi que infiltris interpolatæ, interiores rubrae, nigris hic illic maculis ornatae. Corpus habet piceum, sicut & pedes: sed latera corporis septem utrinque maculae ornatae sanguinea.

Huic etiam aliam misit affinem, sed antennis omnino coracinis, mediisque faucibus infra candidissimâ, ceu margaritarum lineâ ornatam.

Itarum omnium corpora magna admodum apparent.



Nunc de mediâ molis Phalaris orationem instituemus. Quarum *Prima* ferè albescit rota, nisi quod alæ exteriores nigris nonnullis maculis & lentiginibus; interiores vero quasi variolis & morbillis ruberrimis medio albescentibus fadantur: oculus item nigerrimus; pedes, antennis, subtiles habet. Nâsi loco capillus provent hirsutus, veluti in spiram sæpius involutus.



2. Corpus, totum hirsutum atque spadicem, cuiusmodi alæ exteriores (absque maculis limbis fimbriisque albicantibus, & ocello lato saepe.) Antennas flavas nigra punctula adornant; interne alæ calendularem colorem referunt, sed oculis quibusdam & fimbriis, uti exteriores nigent.



3. Alas habet quatuor albas; exteriores autem cæruleæ quædam venulæ affluentius sparse insuscant, duæque in medio, rotundæ, nigricantes, maculæ, adornant; linea circum alas ducta mellina videtur, qualis antennarum color; corpus, caputque nigricant; oculus habet albissimos, scapularumque; latera quatuor utrinque lineâ albissimâ oblique decorant.

4. Cor-



4. Cornua gerit repanda græni coloris, corporis nigri latera canescunt. Alæ sublucæ nigris multis maculis ferè pentarum, annulantibus, inficiuntur, superius latis, inferius orbicularibus; fimbriæ alarum Vesperilionum more dentata & veluti spinosa, nigerrima est rota, quam intus sex utrinque margaritæ posturæ commendant.



5. Tota est anthracina, nisi quod maculæ ex albo rubescentes alarum faciem adornant.



6. Corpore & antennis nigerrima, oculos albos obruit. Alæ illifubris coracina, extrâ aureis villis, atque maculis conspicua, quibus vicifim lati clavi, nigri coloris, & argenteo quasi filo transixi, adhaerescunt: extimas quoque alas, mixandæ quidam ornât nigerrimis, atro subris fuso, & quasi striam acuplecto.



7. Latæ cornis corpus nigrum canescens, nescio an dedecori fit magis quam decori. Alarum primordia, rubent; reliqua flavescit pars: utramque vero partem nigrae resera laminatim posturæ inficiunt, quarum extremitas lineâ unâ aurâ splendescit.



8. Quatuor cornicula habet racemosa, cinerea; duo autem prælonga, & extremitate latiora: corpus cili quale septimæ alæ subcineræ obtinet, nigro reserulatas, & circa extimum oram guttis ejusdem coloris æqualiter pictas.

9. Caput



9. Caput, oculi, antennæ, corpus, internæq; alæ, arcum illam auferunt repræsentant: scapulae externæque alæ nigrescunt, nisi quod infirma quadam nigerrima lineis utrinque cineris decorata ornantur.



10. Corpus habet luteum, nigris quibusdam guttis à collo ad caudam usque lateribus & dorso insignitum; oculi, antennæ, pedes nigerrimi; alæ exteriores cæcidæ, sed limbis flavis, clavis angustis nigris, maculis quoque nigris distinctæ.



11. Alas si videris, niveam dixeris vel lacteam; nisi illam minutim hic illic nigerrime maculæ infecerint vel ornarent potius: scapula item papposæ albicant: dorsum corpuseque luteum, & articulatæ, octo nigra punctula commendant: oculi prominent magni, inter quos antennæ emergunt nigrae atque hirsutæ. Nocturni in pratis & pascuis volant.



12. Hæc alas habet adeo productas, ut volare commodè non possit, brevissimas antennas gerit, oculos parvos nigerrimos, totum alioquin corpus albescit, lutescentibus quibusdam venulis, atque villulis raris conspicitur.



13. Corpus totum (oculis demptis nigerrimis) grutum colorem subnigricantem à multatæ: antennæ habet productiores, corpus hirsutum, alæ corporei coloris, sed iuxta oras tonam quadam vitrescente & vitreo consuescunt.



14. Pulchra quidem est hæc, quam vis tota propemodum arenosa: cornua gestat, pro mole corporis, valida, nigra, & taurorum more curvata; oculi nigri, & magni caput breve, collum crassum. Alas externas nigri quidam clavilligratores reddunt. Spinam veluti supremam, quinque nigra ceu garyophyllorum capita trifurcata insignunt.



15. Alæ fere sunt fulbincæ: tota: antennis sola ex omnibus destituta est, oculos habet subnigros: dorsum subluteum & quinque sulcis punctulis distinctum.

16. Eiusdem



16. Eiusdem pene coloris videtur, nisi quod illius exteriores alæ macula pulla transversim ducta ornabuntur; hæc verò ubique unius coloris, (oculos nigellos demptis; conspicitur corpus habet longum, articulatam; alæ quatuor longas, atque angustas; pedes sex, quorum postremi prioribus duplo longiores sunt: contracta nem habet exilia, sed longæ excretescentia.

17. Hæc ex crucea bombycina originem ducit, tota albescens, præ longos nigricantes, & venulas quidam fulbures, recta per alas, & transversim per corporis articulos currentes: à nobis Bombycina Phalæna nominatur. De qua in Bombycium historia fulvis dicam.



Minimatum in classem unam primam faciemus mirabilem, quatuor tantum pedibus piceis incidentem; extremas quoque alas caruleas habet, internas luteas & externas (præter morem) minores; corpus item luteum adeo magnum est, ut ab alis tegi vix possit: cornicula punctis plena, atque oculi (dempta papilla ab illa) nigrescunt: scapulae quoque promulæ (longæ, exilis, innotata) flavescunt.



18. Ex caruleo viridis videtur: corpus exiguum habet; pedes, & antennæ nigricantes.



19. Scapulas atque alas habet portæccas, corpus ex subluo fulcum apparet: alas extimas limbis ornat albis fulcibus; maculis notans: caput per papillum habet, pedes & antennæ cineris similes.

Quæntiam in adibus parva aliquot Phalæna argentea nigris maculis notata (Angli *Moths* vocant) quæ lanææ & lineæ vestes depascunt, & ova deponunt, & quibus tinæ, & extinæ vicidim hæ Phalæna oriuntur: feruntur autem primam ex rosarum folijs, alijsque herbis putrescentibus originem cepisse.

Tres alias minores in pascuis & pratis observavi. Quarum Prima alas externas nigras obtinet, singulas quinque maculis, quasi sanguine perfusis notatas: alæ interiores totæ rubent, corpus fuscum videtur; caput, antennæ, breviusculæ; & pedes nigricant.

2. Similis videtur, nisi quod quatuor tantum sanguineas maculas in alis externis habet, corporeq; constat graciliore.

K

3. Ferè

3. Ferè patilis est formæ, absque antennis effert multo longioribus, & sanguineis maculis alio modo asperis, nam circa extremitatem alarum guttae sanguineæ duæ tantum apparent; ab exortu verò macula duæ longius tractæ conspicuuntur.

Atque de nocturnis Papilionibus sive Phalenis hæcenus sit dictum: Nunc ad diurnas sive diurnas transeamus.

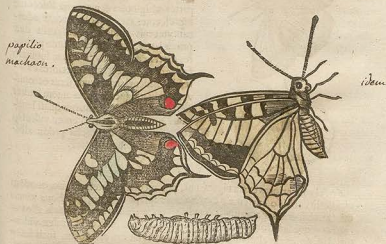


Diurnæ Papilioes eo modo sunt describendæ, ut quilibet circumdatam elegantiam; natura hæc in parte videre possit atque suspicere. Neque enim minus lustræ vel potius sedulo operata est in eam varietate, coloribus, vestibus, patagis, orbiculis, globulis, clavis, meandris, refferis, laciniisque ornandis, pingendis, conficiendis, atque in Phalenis fecerat.

Diurna Papilio Prima, omnium maxima, maximam partem flavescit, ijs locis paribus; exceptis, quæ hic attramento denigrantur. Quinetiam extremi illi internarum alarum globuli coæcolorem spirant: ut genibus saphyris confutum patet. Oculi chrysolithi referunt, magnitudinem formantq; adeo ad normam exculptam hic exhibemus, ut plura de ijs attere non sit necessarium.

2. Præter

2. Præter magnitudinem parum differt à prima, oculos habet nihilominus nigerrimos atque porrectiores antennis: ubi album colorem vides, ibi melinum sufficit, exceptis illis quasi oculis majoribus juxta finem alarum interiorum positis, utrum pupillam flammeam, semicirculum vero xerampelinum reddere oportet.



papilio
papilio



3. Non multum colore ab his, nisi quod internarum alarum exphytes, totaque ipsarum extrema lacinia glauca sit; uti & tres illi spintheres, quos sub concava illarum parte vides depictos.



4. Omnium Regina dici potest; nam extremis alis, veluti adamantes quatuor in pala Hyacinthina radantes, miras opulentias ostendunt, imò fere adamanti & Hyacintho oculum effodiunt. Lucent enim pulcherrimè (ut Stella) Scintillæque iricolores circumfundunt: his notis ita dignoscitur, ut reliquum corpus describere (licet varijs pictum coloribus) supervacaneum esset.

K 2

5. Caput



5. Caput, pedes, cornicula xerampelini coloris obtinet: oculus vero hyacinthinus, dorsum atrocaeruleum videtur, venter subflavus; alæ juxta basin luteo hilarî, deinde tristiori nitenti: extimas vero partes rubiginosâ & iramantâ fuscedine nigrescentes, tres luteolâ maculâ adorantem: internas rubiginè confertis duæ primæ luteæ, deinde tres ex luteo pallentes maculæ adherent. Si autem supinam faciem consideres, alæ superiores ex luteo in viridem languescunt, senis octonive maculis infignes: interne autem leuiter herbidæ & virentes, duabus quasi lenticulis albis incipiuntur. Venter vultuq; totus subflavus, ex aureâ prodit albicantes, fuscis spinalis notatâ.

6. Alæ superiores extra nigrescunt, per mediam partem limbo quadam obfoletius rubido currente; extremitates ipsarum parvo, guttisque nigris micant, obfcuris per anxiuum crenulis asperæ; intus autem limbus ille purpureo atque saturiore expunitur colore, & juxta radicem cæruleæ videntur. Inferiores alæ alteram intus, alteram foris faciem ostendunt, foris fuscæ sunt totæ, excepto spinosâ infusâ, subrabente limbo per pupillis nigris: quatuor punctulis, & opalis duobus polychrois simul positos notatæ, intus autem nihil tale monstrant, sed ex nigro purpureo ver miculato in xerampelinum tristius languentes desinunt; corpus illi nigrâ, oculi, antennæ, pedes, concolores fuscis.



7. Corpore tota picca, in singulis dorsetamen incelsus punctulos duos gerit altissimos: alas ex flavo rubefcentes maculâ nigrâ, candidâque albâ adornant. Verum munificæ reum parens natura extremam alarum oram potissimum decoravit, quæ nonnullis denticulis ferratim æquo inter vallo distantibus donatur, in quarum fimbria viginti clavi cærulei filio nigro transversi mirificum edunt splendorem.



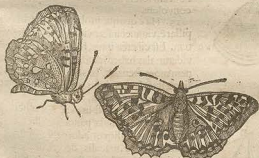
8. Vt.

8. Veste undulatâ et mixtâ peperit natura; sed vegetis coloribus destituta: constant enim alæ ex nigro, minio, flavo & fusco fulscent, magisque velere mollucula quam ornata splendida videtur.



9. Maximam ferè partem, cinerea conspicitur; si vero internam interiorum alarum faciem intuearis, vix aliquid Indici galli alas signantius expunitis: nam pennas remiges, alæ quasi vellicæ & squameæ tegunt; oculus coracinus est, cuspiformi & tuberosè typhamque æmulans antennæ.

10. Corpus piceum, scapulae flava quadam lanugine (ut & totum caput) vestite: antennæ item flavescunt, caput tenuis; quod maculâ ex sanguineo arata trilus occurrit: externam omnium alarum fimbriam circinatam, plurimâ ovales margaritæ æquis distinctæ: inter valles, gratiores reddunt; intus verò maculis nigerrimis, lentis effigiem imitantibus ordantur. Verum sicut foris minus speciosa, ita interior internarum alarum pars, ab viore nitens, guttulis verò argenteis superinductis resplendet: & que extra ovales margaritæ videbantur, intus argentum parum putum non mentiantur.



11. Speciosam radiantium incæruleo margaritâ infusitâ ciliatâ: alæ superiores ex flavo flavescentes ignem referunt, sex nigerrimis pannis infestis: internarum radix anthracina, deinde flavo in ignem conulcant: corpus fuscis capillamentis hirsutum, quem colorem cornicula cum pedibus imitantur.

quem colorem cornicula cum pedibus imitantur.

12. Eximie est pulcritudinis, alæ leviter cruenta & maculis nigris tinctæ, radiolis micant auratis filatim ad lacinia usque ambitum dispersis. Hæc vero xerampelina ferratim desinens, intus aureis lineis lunatim ductis ornatur. Corpus ex nigro purpurascit, oculi aurei videntur, pedes & cornicula nigricant.

K 3

13. Cor-



13. Corpus & alae nigredinem referunt; alis autem nigris, & ambitu pinnatis, primus capilli, deinde panni, ultimo clavi auri medio atrii inducuntur: oculi item exigui piceo in capite auro illitigantennae vero punctulis nigro candidis excrescunt, & in tuberculum nigerrimum finiunt.

14. Culture lenocinijs mirè aridat; corpus habet hirtum, ex albo nigricans, oculus niger, pupilla albicant: circa oculum glabrum circulum videas ferè niveum, antennae cum priore communes; externa majoris alae facies ex flammeo aureis lineis productis dignoscitur, quas nigri quatuor Limbi dentatim ducti inficiunt, circa finem vero tres numuli argentei ferè triangularem positi commendant. Interna autem facies pulcherrima videtur, varijs auratis squamulis & clavis loricatis & imbricatis postis insignis. Extremam alarum partem aurea quoque linea adornat. Pavonem nonnihil alis refert, ejusque tunc corpus gloriosè & elegans: pedem autem & tibias aliquantum nigricantes (ne forma superbià alecter) obtrimit. Promulcis helicam refert lineam, veluti in labyrinthos convoluta.

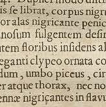
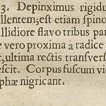
15. Haec quoque proboscidem habet capillarè, viminei instar viticellè sese torquentem. Est cinerea inus, forisque dilute caesia videtur: alas habet similes, Vespertilionum more tenetas, has extra fusca aliquot lineae intersecant, inus sex clavi nigricantes multum commendant.

16. Alis superioribus exterius obscurius virefcit, quas maculae pannique albescentes flavent; quoque aliquot adornant: interiores exactè rubida, maculis decem scaten nigerrimis. Venter octo flavis squamis splendescit: dorsum ex rubro in flavum vergens caudæ hordeolum ostendit quasi venetum. Hirtus scapulas citrina lumina deorsu ducta commendat; oculos imbeantes pupilla acutiores reddit argentea.

1. Oculi

1. Oculi flavae videntur, corna obsolete pulla, alae reliquarum; totum corpus, ex pallido flavescunt, interiores alae exactè tantum macula faturiore lutea notantur: inus autem caducee herbidæ fusca quadam variola inficiuntur, dorsum ex cæruleo nigricat; venter subflavet. Ex chrysalide oritur auro illita.

Diverse Papilioes medic.



2. Minus grati coloris videtur: alae interiores tritici in graminum fatiscunt cæruleo, & quas in plumbeum desinunt; externas nigricans habet, fuscis hic illic maculis notatas, tale item corpus videtur. Serenis, & his siminali, ora crenatis, & veluti aculeatis horridifuscula volitat, & quasi fuz

gentis præfica, nunquam nisi funerali habitu tristius incedit.

3. Depinimus rigidulam, cretæ alis sese veluti tollentem, est etiam spinosus crenis, sed exterior alae ex pallidiorè flavo tribus pannis nigris maculatur: interna vero proxima a radice pars fuscescit, media pallescit, ultima rectis transversisq; fibris cancellata subalbescit. Corpus fuscum videtur, oculus piceum refert, typhae nigricant.

4. Duplici modo distinguitur. Nam quando passis alis se librat, corpus nigrum ostentat, atq; fuscas quatuor alas nigricante penicillo veluti liras, & in rubiginosum fulgentem desinentes edent affixas. Quam autem floribus indidens alas attollit, prima a luce elegantè clypeo ornata conspicitur, cujus centrum pallidum, umbro piceus, circulus exterior citrinus. Venter atque thorax, nec non totus venter, albicant; antennae nigricantes in flavum divergunt.

5. Inus forisque sui similis videtur: caput alaeque pallorem monstrant: corpus livefcit, veluti etià antennae oculi ex flammeo videntur, scapulae pallenti quadam laminae hispidae.

6. Dum adversas alas expandit, areolam emulatur splendenter, nigricantibus maculis modo draconitj varium: corpus item si dorsum videas, aequilinae nigredinis videtur; venter nonnihil fuscior

cidior: oculus niger, albidâ vel porus candidâ pupilla clarus, antennæ coloris salæ; avertingatâ bractea coloris, & obloletoris mustellina.



7. Crenulatæ alæ pyriten imitantur, arcis micantes venalis, & fimbria maculâq; nigris confersa: corpus rotundum nigro colore splendefcente, nisi quod antennas punctuâ albi interfecant, & in picea fronte auræoli quodam modo oculi femilliant.



8. Ejusmodi corpus obtinuit, fed ex luteo rubefcenti antena salæ polymitæ conspicuntur, varijs pilicis, liris, fimbrijs, limboiq; multicoloribus insignes; fufi illi autem omnes colores, atque hebetes videntur; vacui spendori omni & tono, solâq; mixtione, positione & numero amari; alibi faminam fuliginosam, alibi ingratum fulcum, languentem rubidum præ sese ferant, rubinique ultimâ fimbria albis femicirculis inclusi, nihil vividi spirant.



9. Alæ exteriores fordidis luteolis maculis affectæ atque infectæ, ultima ferè parte clypeolo nigro (quem mediâ punctus ornat eburneus) ornantur. Interna vero quatuor ejusmodi gestant clypeolos, fed circulo in superflavescente auctos, quorum duo mediâ justâ magnitudinis, laterales pufilli admodum videntur.

Corpus huic ex fufco candicat, oculi prominentes nigricant. Si vero internam interioris alæ partem inspicias, fuliginosâ videntur, & è flex pulcherrimis bractæolis affabre collocatis elegantiam habent.



10. Caput intaminato floret candore. Lactæolas vero alas macula quædam fuscâ & nigricantes ornant; dorsum lateraque ex flavo subrubentia, novem decemve nigra; labes sub incisiuris postea decorant.



11. Proportione, & fermè colore formâq; corporis nihil refert avicularum prædacticum. Alas habetæ relique Papiliones arctiores; candam latam & quasi plumosâq; interna alæ non ut reliquum corpus squilina, fed ex luteo rubentes; ferè flammeæ: na fusilli aqualiarum more aduncus, venter veluti incanis; antennæ validæ, magnæ, ejusdem cum

alis superioribus coloris, oculi satis exerti, nigri, pupillâ nivefcente.

12. Forma



12. Forma eadem est, differ tantum colore; corpus cinerem refert, cauda nigrefcit, atque dorsum nonnihil argentû mentitur; productiores alæ fuscæ, labeculis nigris polluantur; interiores, & sublateræ, fuscæ videntur. Miræ velocitatis sunt hæc amba; papilionum hæcies, & pernicitate nihil provocant.



13. Omnium velocissima, scapulis flavo maculâq; apparatæ quidem lactææ, in extremis albis fulcis; quoque fæxve pennis notata; medium dorsum subflavescens macula ornat nigerrima, ex lateribus tubercula utriusque duo papposa prominent; europæiam nigrâ quadam lanugine circumscriptib; de volatu hirsundinem non metuit, atque omnes revera alites sperat.

Minimatum octo tantum vidimus.



Prima alæ interna, vegeto nitidâq; cocineo sanguine rubent; exteriores vero luculentam purpuram ex rubro nigroq; mixtam, & niveis quibusdam nervulis obductam repræsentant, reliquum corpus nigrescit, etiam racemosa antennæ.



2. Iuxta alarum basim deargentata conspicitur: quæ deinceps ex ærullo purpurâfcentes finitum, superiores interius clavi duo albionigri adornant; corpus fulcis plenum punctulis, purpureolos pedes emittit utrinque tres: rostrum habet aduncum: è capite quatuor antennæ, præter duas longas, erumpunt.



3. Si volentem videris, alas purpurei exoleti coloris in ærullo vivacum abeunte esse dixeris, varijs pilicis donatas: intus autem anulis oculicis præditæ, carissimam magis videntur atque a ruginosa. Caput ex viridi caruleum splendens, corpus fulcis albiq; infestis ornatur, oculi nigerrimi, pupillæ albissimæ videntur.



4. Latiore aspectu prodit, alis oculatis, cyanum cœlestem atque incomparabilem spirantibus. Fecit illam Dedala reum artificem natura totam oculæam, adeo ut oculis illum in Myrthologo Arctoris filium, non pavonis caudâ infertum, fed in huius alis habitantem haud ineptè fingeres: quas quidem non minori superbia adverso sole expandit, atque illa avis Lunonia, quam præ cœlesti quo excellit colore; ferè in roborem dat.



5. Cor-



5. Corpus gruinum; alæ superiores in caule albovirentes, medio luteæ cineritiæ; inferiores exortu atrovirentis fuit, reliquum albidæ: nitus autem maculis inamæno virore pûctis frequentius confperæ: oculi nigricant, veluti & capita antennarum.



6. Globosifcapulis atque gibbosis planis cernitur: quæ cinerem atramento mixtum imitantur; corpus incitris plenum, sub cinerem: alas item angustas, & græni coloris extimas fillicidijs quibusdam sanguineis intensè rutilatis habet: pedes, capitulum, antennæ, corpori concolores sunt.



7. Ex filiquattro natam illi affinem dixeris, et præter mollem corporis minorem, & majorem nigredinem, primumque alarum deargenturam, vix discrepat.



8. Alæ omnes languidæ luteæ, vel poëius pallidæ flavo nitentes, punctis quibusdam fuscis, & alijs annofam argentinem referentibus inficitur ocelli huic nigerrimi; alijs flavificit tota.



9. Alæ omnes conchis marinis ex albo fuscis pictæ videntur: extremitatibus circumatæ, & in medio albis quibusdam lineis crenulatum currentibus ornatæ.



10. Item conchatis & clavatis alis donatæ, ex albo & obscuro rubente variè micantur: nobilique inenarrabilem magis Dei potentiam, quam narrabilis suo nomine colores ostendit.



De

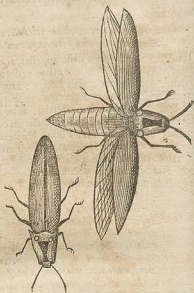
De Paphianis.

Papilio num formas, apparatus, elegantiam, & opulentas qui vestes intrucit; quo modo munificum illum Deum, opulentia tanta auctorem non agnoscat? Quid enim, formæ studio & pulcritudinis admiratione superbis? Breve tum caducumque bonum tibi sine invidia habeto: nulla tamen est papilio non æque delectabilis & blanda, immo pro vitæ curriculo, stabilior omnes formam consecuta sum. Adest tibi incredibilis corporis agilitas & in cursu velocitas: eia, mihi homo, cum omnes homines excellens, papilionem non æquabis. At egregie vestiris iniquis, ac de Peritis reventibus, de que Nere, Tyrio, murice, & purpura tibi natante gloriaris? Certe si trabem papilionis cuiusdam vestem, ac ulterius murenam, lineæque margaritarum, tumbrias adamante, rubino, pyropo, opalo, smaragdo conlitas conpices: si Iuturam commissuratumque elaboratam lymphidum, & opus hic illic verniculatum, polymitum, ocellatum, clavatum, altius perpenderes; ne conchatam caudam demitteres pavonum more & terram que te genuit luceris, rectè sapiens. Tibi forte hylina domus, aut crudo forte lapide conlitrata locus, dedit principium: papiliones autem nonnulli in amplexu rate ædificis, aureæ totæ videtur; & vestis ortuque elegantia & in fœno Attalum superant. Dicitis igitur mo realis, quilibet es. Papilionem in eum a Deo opt. maximo ulum conditum fuisse, ut tuam tibi superbum consecuta minuat, & vita brevitate que illi non adest parva caducitæ tui statim commonefaciat. Habens Milovius 11, Hercules robur, & in æce milium fortissimum gigante fortitudine insignium munitis. At recorderis talem aciem a papilionibus ornatum per cœli volitantibus Anno 1104. turbatum fuisse, lucem que Soli quasi interjecta nube ademptam. Tertio item Augulidies, narratæ Lycosthenæ 1543. que herbas illarum impetu immans: omnem qui peritorem melleumque, succum absorberant, gramenque ipsium arido stercore ubique torrefactum exullerant. Quinetiam 1553. (ut Sleidanus refert) paulo ante Mauricij Ducis Saxoniæ obitum, ingens papilionum multitudo per magnam Germaniæ partem volitabat, crucentibusque gurgis herbas, frondes, tecta, velles & homines (quasi sanguinem pluisse) vispergebat. Verum fortassis pullarum affectis gratiam, & Venereis ambis, desperatisque ipsius pulchre vocantem primis experitis. O stulte? recorderis Phalænæ papilionis formæ que cadetæ lumine, cum Amasij oculis allecta, quam concupivisset flammam, hac interit: pyræusque gaudens gaudium, de momentanea fluxaque voluptate statim decidit. Tarentem, magne Astrologæ, qui Arietem Veris nuncium conlitis: Papilionem potius venerare Veris prævium, multo que tuo corrigere certiorum vatem. Vis item pices inescare, & ad hamum alligere & audire Geopon. Tarentino morfolos nobilissimos: R. filuri virosi s; papilionum volantium, feminis amil, casel, carini, sanguinis porc. Galbaniana: ff. oppanacis 5. ij. singulari diligenter tritis, vitum ficerem aufferum affundito, & trochiscos in umbra fœcatos usui levato. Timentum illi item atque omnes fere aves præcipite papilionem est tate liberantur, & in habitum fatis pinguem excreverunt. Nicolaus item in pulcritus cuiusdam compositione mentionem facit, quibus verbis papiliones lucernis ad volantes intelligit Turnebus. Virinas egregie movent, uti omnia ferè infecta, sed minore cum periculo. Denique cum solo rore vescentur (cochlearum ritu) atque a rebus acerbis urentibus fridris, malignæ qualitate præditis abhorrent; nimia sane vecordia occupavit medicorum familiam, qui cantharidem intus præbere auli, quid papilio intus vitum habuerit, nondum temerant. Profecto non inescit Plinius: Maxima

pars

grandes juxta cornicula promulium et nigri, prope collocantur; reliquum caput coloris est fere spadiceo, exceptis duobus clavibus prope colorem aureis, quibus radij item splendentes praefertur in volatu atque alis expansis fulgore insigni exeunt. Pedes tunc nigri a pectore emergunt; Elytra, quibus alae argenteae teguntur, colore fere caerulei videntur. Corpus duodecim incisuris ornatur, ex cinereo parum nigricans. Hanc cinctulam una cum icone à Candido pictore peritissimo, qui diligentissime eam tam in Hispaniola quam in Virginia observavit, accepi. Fere quovis anni tempore in Hispaniola apparent, rarius siquidem hyemem sentiunt. In Navigationum Commentarijs hanc cinctulam hoc modo descriptam invenio: *Cocoina*, nostrā volanti quondam major, ex fearabeorum genere est: cuius oculus splendens ut candela, quoniam splendore ac adeo illustratur; et in cubiculo, legere, scribere, ac alia necessaria peragere possit. Plures conjunctae lucem multo clariorē offendent, adeo ut facile per noctem tenebricosam integre cohortes quoque velint loqui, hoc quod nec venti auferre, nec tenebrae obfcurare, nec nebulae pluviae extingere valeant lumine, iter fuscipere possunt. Elatis alis, item clunes versus magno splendore emicant. Incola alio lumine neq; in aedibus, neq; in foris ante Hispanorum adventu utebantur. Hispani autem quia hunc splendorem una cum vita legigerat illis bestiola paulatim perdiere jam dudum vel lucernarum lumine ad negotia necessaria intus obeunda jam utuntur. Si verò noctu foras eundem sit, aut cum hostes recens appallo confundendū, hinc tantum indicibus viam praestant, atque dum unus miles quatuor gestat Cocoinis, inimicis variè imponunt. Quam enim nobilis sit Thomas Candifus (Orbis totius mentor) atque Robertus Dudley Eques, inclvri Roberti Comitis Licetrensis filius, Indulium litus primum confederent, atque ea ipsa qui appulerent nocte in vicina villa infirmitas quasi lucernaes faculae ardescentes praeter expectationem moventes conspicerent: Hispanos cum folepensis & fomitibus ignitis ex improviso haud longe abesse rati, ad naves celeres redire. Plura insecta hujus generis ibidem reperuntur. Sed quia *Cocoina*, inter omnia principatum tenent, eam paula quadam ex isto zimaliculo composita; et rancum ignitae perforatae alij apparent. Hoc quomodo fieri possit, non video quandoquidem (ut prius dixit auctor) cum vita lux euanescit, nisi forte paulatim temporis post mortem splendoris duraverit; sed diu perdurare non posse manifestum est.

Tanto cum Indis viserent, ut neque à cutiebus nocturnis (quos non minus



avis avidè & caute Cocui domi alij venantur, quam hirundines mufcas) tute dormirent, neque (ante Hispanorum adventum) nocturnas operas sine hae naturae ipsius lanternā obire possent; varias capiendi ipsos rationes excogitarunt, quas partim ex Petro Martyri; partim ex alijs traditas, ipsi, oculibus testibus, lectoribus aperiant. Quam per luminis inopiam totis noctibus interea jacere coguntur, Indi cum titione ignito foras exeunt, atque altis vocibus *Cocoina* in clamitantes, aere cum verberant, ut vel luminis amore advolet, vel figoris formidinis percussu concidant in terram, quos alij frondibus & linteis detinunt, alij reticulis eam in rem factis operiunt, donec manibus capi sepe perferantur.

Sunt & aliae ibidem bestiolae volantes quae noctu lucent, fed nostris multo majores, & lucem etiam majorem emittentes. Lucem enim adeo clarè, ut qui itinera institunt, capitibus & pedibus, has cinctulas ante quadam pendulas vivas figant. Sic enim de longinquo oculis facile percipiuntur, & adeo reverentiam ignorantem attonitos reddunt. Mulieres non alia luce ad negotia sua peragenda in aedibus noctu utuntur. *Ovidius*.

Sunt adhuc vermes alterius formae qui nocte lucent, ut in navigationum commentarijs legitimus. In insula Hispaniola dicta deo vermium species nocte lucem praebentes reperuntur. Quidam medij digiti longitudinis, graciles, multiplices, noctu adeo claro coruscantes fulgore, ut ad quinquaginta, aut centum passus quisvis nocte facile possit oculis omnia per lustrare. Lux ista clarissima solum ex incisis, vel si in capitis corpore, junctis, juxta pedes emicat. Alij sunt prioribus similes magnitudine, neque lucem minorem emittunt: sed in hoc differunt, quod lux è maximo exit. Haec in navigationum historijs. An vero istae cinctulae sint ex lulorum genere (ut credo) an nostris similes, non ostendit. Sed ex pedum multitudinis Iulos omnino esse arbitror: Nam auctor cum folepensis conjungit. Valerius Cordus in Dioscori mentionem facit folepensis (ut ipse interpretatur) cum tamen fit Iuli species, quae in locis idis pluvioso tempore respelendit. Talem etiam Brueus nostris doctissimus in Angliae Ericetis reperit, & vermem excisicatum ad Penniam misit: Sed ejus verba, ut quae clarior intelligat, subscribere non pigebit: Scelopendram noctilucam (cum tamen dixi ex lulorum specie fit) ætivist noctibus in Ericetis mufcosis bis lucentem & igneam reperit: Lucent totum corpus, cinctula paulo obscurius. *Haec praeterea adnotat: Accidit mihi aliquando sudanti, è domum noctu ingresso propria, cum sudariolo caput in tenebris extergere, totum mo sudariolum flammam, cum sudariolo caput in fuisse. Quare aliquantisper admirabundus, contemtor novum quam miraculum; totus fulgor ad unum locum se colligere videbatur, tam complendat sudariolo, lucernam mihi adferri jussi; a pertoroque lineae talem scelopendram reperi, quae capiti meo afficcata, nefcio quid vaporis flammæ per totum sudariolum sparat. *Haec tunc Brueus, Similem scelopendris vulgo dictis in hortis & sub lapidibus ac vasis terent, in quibus uti lores plantis mariculae maritae solent, fuisse affirmat. Vermes etiam pilosus (inquit Gaudentius Menela) per aestivum & autumnum in fossis herbis & aquis carentibus, cum effrem in foro Libetionum, qui hostie Burgus Iamazarus appellatur) per noctem splendidos collegi. Eosdem etiam mihi per lacunas circa *Figlevisanum* quod veteres *Vergemium* appellabant) cum captante auræ gratia cum Simone Puteo vesperi deambulante. Quales vero sint isti vermes, pilosif, nisi ex lulorum sint genere, profus ignoro. Aliis omnino est vermis, de quo in libro de natura rerum legitimus: Stelle figuræ vermis est (inquit) qui nocturno stella luget, nunquam nisi in magnis imbribus apparet, & ferentatem adesse significat. Hujus tantus est rigor, ut ignem non minus ac glacies extinguat. Hujus etiam sanie si caro hominis fuerit contracta, capilli desunt; & quocquid ea**

Lib. 3. annot.
Cap. 61.

fanie contra tum fuerit, colorem in virorem mutam. Sed omnia hæc perperam agit; nam fellonem (quem hic vocat fellam) cum Salamandra ac Cicindela confundit, ac ex his tribus historiari valde confusam ac imperfecitissimam componit. Nec Guillerimus de cochinis, nec Vincentius, (qui ferè omnia ex Guillerino transcripsit) in suo obfuscatò & obscurissimo speculo historiari repetentes corrigunt. Sed ista nihil ad Cicindela, & que prætera de Salamandra scribitur, alio loco castigantur. Atque hæctenus de insectis noctu lucenibus.

An splendor Cicindela mortua remaneat, queri solet. Massarius, vir doctissimus, in nonum Plinii scribens manere affirmat; scribitque pueros cicindelæ capientes, partes lucenes hinc inde capiti circumponere; quo si manus vel alia corporis partes illinant, illa quoque in tenebris splendent. Sed pascè tantum dixit, experientia contrariò docet. Nam bestiolam mortuam, quamvis non flatim, tamen post aliquot horas pars illa albidæ ac in tenebris splendens, lucem omnem amittit: videtur enim cum vitali spiritu fulgor penitus evanescere, quod usus ipse clarissime demonstrat, & ego sæpius exper sum. Hoc ipsis concedo: si multa impennes (nam pennæ nisi inter volandum non lucent) vitro claro ac lucido una cum gramine includerentur, sic et libero ære frui possint, forte per dies aliquot duodecim lucem præberent, si gramen quoties recensius apponatur, tamen illis languentibus lux paulatim remittitur, ac tandem in occientibus (in præcis dixi) protulæ aboletur. Ineptè ergo quidam ex his compositiones venditant, quibus lucem perennem conservari posse credunt (inter quos esse Cardanus) quasi lunam de cælo possint deducere. Quidam non solum quod sed etiam in nocti hæc compositiones scriptis etiam mandantur, quo suam incitiam magis proderent. Hujus perpetuæ lucis Albertus mentionem facit, qui in suis scriptis magni mendaciorem falsicolum, quasi in unum corpus colligit. Sed hic vanas quasdam compositiones illorum amicitur, ut lectoribus cautioni sint, & scriptorum vanitas ingenuè ipsorum levitas manifestetur. Quidam noctilucæ quamplurimas accipiunt, conterunt, vitrea ampulla includunt, ac fimo equino per dies 15, sepe lant. Postea per alembicum distillant, aquam vitro clauderant. In hæc finem Casidensis Merula, qui multa hinc inde sine iudicio conceperat, hæc verba subjicit. Inquis (inquit) cicindelæ prætercentibus in vase aqua fit, five liquor potius, qui mirè elucet in tenebris. Tam magnam lucem hunc liquorem five aquam exhibere aiunt, et quilibet vel in profundis tenebris legere & scribere potest, & alia negotia necessaria pro libitis peragere. Alij ne nihil invenis addidisse videntur (nam secunda ingenia, nisi quod novi pariant ægrotant) una cum cicindelæ, fel testudinis, mustellæ, & canis marini, in fimo digerunt, ac tandem distillant. Hanc aquam alias omnes flogore superare affirmant. Alij cicindelæ integras in fimo digerunt per novem dies. Alij per tres hebdomadas, tum verbis abjectis pinguedinem colligunt, & ad usum vitro claro reponunt. Alij adhuc stultius, lampyrides accipiunt, quibus (capribus abjectis) addunt piscium squamas, & lignum putre noctu lucens, ac sella camp, marinarum & per alembicum distillant. Alij bellas & liras noctu lucentes audacter promittunt, si exempto per pamentes in cicindelæ humore citrimo chartæ illinantur, vel in forma stellarum humore illo pingantur. Alij cicindelæ cum oleo linterunt supra marmor, & que quid hoc liquore pinxeris vel scripseris, facillè in densissimis tenebris legi posse sibi persuadent, sed quæ si vide viderint nepotes. Alij post novem dierum in fimo equino digerentem, humorem in fundo viri inventum colligunt, ac cum eo scribant vel pingunt, ac ita sese viti composites esse pro certo confidunt. Horum veltigij insidens Io. Ardenus

Anglus,

Anglus, chirurgus non indoctus, ante trecentos annos talem peritæ lucis descriptionem in scripto reliquit: Cicindelam magnam numerum colligit, ac vase vitreo bene obturato includit, digerit in fimo per 15. dies, tunc humorem in fundo vase reperit in phiala vitrea clara ponit: cui tantundem argenti vivi a scibus purgati addit, phialamque optime claudi fulpendique jubet, ubi quem volueris, & pro certo (in ipse affirmat) voti compos eris. Hoc verissimum esse quidam mihi reulerunt, quibus tamen sine experientia & oculata (quod dicitur) fide fidem non adhibeo. Hæc & quidem multa inter legendum facile est inventire, quibus quantum asseruntur, ex præteritis debitis facile est colligere. Hinc igitur tamillè intelligere possunt, quàm stultè, quàm inaniter sese vendant humana sapientia, quove ferantur nostra ingenia, nisi recta ratione experientiaque (cientiarum omnium magistra) nitantur, & opinionibus falebris accurate vitent.

Quàm admiranda sint Dei opera, etiam in oculis nostris, nullus scilicet potest, qui hanc parvam bestiolam diligentius viderit, atque ejus naturam lucemque divine illius indicem perpendit. Nam sanè, quæ caduca hujus lucis spectator ad Christum (perennem, veram, primamque mundi lucem) mensus quasi oculos non dirigit, vel spiritum illum sacrosanctum plerum corda cæcissimis tenebris illuminantem, in memoriam non revocat? Hanc autem Cicindela lucem & lumen potius dum alij extrahere, alij initiari comederent (per vitæ gratia, Albertus, Cardanus, Merula, Vitalis, Mizaldus), mirros sese moros dederunt meâ quidem sententia, Ællaque mentiendo, trellis Stellionatus crimen non effugerunt. Neque enim Salomone vel Aljadi eos fata revocant, qui Iovis fulgura imitati, tristi Æmalionis eventu incipientis ponnas lucent, coelestem ignem experti, quem non minus fulgur quam impie vano strepitu imitabantur. Ita etiam & illi & quidem hoc ætatis scoli, dum hoc lumen extrahere conantur, audaci cæpto nunquam violant, fumeque istud opus (ut verbo dicam quod sentio) dum poliant, polluant. Verum hos ad Ixionis rotam mittant, & divitiamque potius mæstant, sapientiam, lucem piè in hoc animalculo modestè inveniunt. Nam qui in minimis creaturis Conditionis plenam majestatem scrutantur, subsistat à gloria ipsius obstruat. Quæto autem in itinere nocturnum? peragendis negotijs uli fuerint Americanis, antequam Hispani funalium lampadumque usum docuerant, antea est dictum. Nobis vero Europais illa nocte iter ingressis, maximo (fatemini) in Italia alijque locis fuerunt oblectamento: non solum quia tenebras dissipulerunt splendoris radio, sed quia terram illustrant lætissime lumen, Solem Lunamque contra non vili. Neque solum oculis percipunt mentemque instruant, sed etiam varijs morbis medentur. Nam Cicindela femina intra mule matricem posita, mulierem semper cum periculo pręgrantem sterilem reddat, inquit *Kiramides*. Cicindela ex vino pota, tedium vel fastidium potius venenis adferunt, Benedicto autore id quod etiam Gilbertus Anglicus, Albertus, Nicolaus Florentinus & Rhafis valde affirmant. Atque idè merito quis ludentium Marchorum genus frequenter illum potu castitati optaret; qui neque nocte absintant, neque puella neque pueris liberis, sed hæc dicenda turpitudine sese polluant. Rhafis in cura calculi Lampyrides valere scribit, si cum oleo conterantur, coque locus pilis nudatus ungatur, non sine eas postea renalcit. *Barus*. Si post aures apponatur contulæ, humores ad oculos detentive dilabentes divertant, atque evacuant. *Anonymus*. Infule Soridaniæ incolæ ex vermium nocte lucentium numero succidit & cerâ nigra recente commixtis massam facit, ac subter arenas sufficientes componunt ad medietatis consumptionem. Hujus massæ quantum avellana sequitur, juvenes senesque venenis ciendæ cupidiores, duas ante & post cibum

horas

Tigurinis dicta, corpore nigro, externis alis maculosis, internis nino illis conspicietur; & crura obolosa fusca, lineisque nigerrimis fulque deque productis accurate picta. Secunda antennae oculi tibiaeque suave rubent; crura lineis item nigris variegata, & lentiginosae; venter fuscus rubens ex flavo, scitum nobis bestiolam & pulchram exhibent. Tertia ex nigro cinerea videtur, antennis habens brevissimas, atque alas praeter morem corpore longiores.



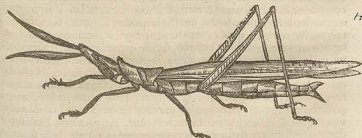
Quarta unguibus obfoletè viret, nisi quod caputrum nigris duabus lineis ornatur, tibiaeque postiorema vivida quadam rubedine resplendet. Quinta nonnulli minor caeteris, sed colorum fitu & varietate gravior. Corpus illi nec non facies & pedes xerampelini, alis virentibus gestit, caputque aetè quadam infusa per medium ducta splendet. Omnibus istis minoribus alae longitudine corpori aequales, vel longiores; nullum item caulem, nullum in cauda spicalium gestant, praetique & in palcuis (raro inter segetes) luxuriant; ut in Gallijs nostraque patria Britannia saepe vidimus. Rariores tres tantummodo species vidimus, Italicam, Graecam, & Africanam. Ille mantes dicitur, vel quia suo adventu, (prime enim omnium apparet) ver praefragunt, ut Anacreon cecinit; vel hanc praedictam (ut Celsius & Scholiae Theoc. annotarunt.) Vel quia anteros pedes, veluti manus, suppicillates semper tenent atque elatas, vatum moreque eo gestu orationes ad Deos fundere solebant. Mantis Italicæ (Cujus hic iconem represento) mentionem facit Rondelietius, lib. de Piscib. serè in hæc verba: Pectus habet longum, tenuem, cucullo tectum, caput simplex: oculus sanguineus, satis magnos, antennis breves, pedes sex, locustarum more, fed anteriores multo crassiores longiorisque carteris, quos quia junctos plerumque elevat (precautum ritu) a nostratibus Praeque. Diei dici solet: totum corpus maculentum est.



Tam divina censetur Bestiola, ut puero interroganti de via, altero pede extenso redam monstraret, atque riuo vel iniquam fallat. Cauda illi bifurca, fetacis duobus aculeis prædita atque ut manuum elevatione vates referat, ita etiam & motus similitudine; neque enim ludat alij, neque saltat, neque gestit, sed lentè obambulantem modestam retinet, & maturam quandam ostendit gravitatem. Hanc quamvis in agro Montepesulano saepe fed vidisse Pen-

nini

nius affirmat; tamen Iconem ejus ab ornatiflimo Antonio Saraceno Genevensi medicorum fuisse, in Ichedis memorat. Alteram Mantis speciem a *Phrygiana*, Vienna misit Carolus Cluifius & Græcia allatum, que magnitudine & forma priori similis, alium tamen colorem ex natura locitè dno accepit, habet enim cornicula fassuræ lutea, hyacinthinum ocellum; alas ex luteo fatifcentes; corpus reliquum amethystinum, nisi quod tibia priores pilosioresque suffragines albelcerent, & recurva digitorum chela nigrescerent. Africanam & Barbaria nostris aliquote fimpribus accerferimus, gracilem, quinque uncias longam, cucullatam, capite pyramidali, ut Macrocephalum pyrares) è cūpus penè vertice duo cornicula latifcula, unciam



Italiæ nasutus.

ferè longa se erigunt, galorumque illum Turcicum, biplumem, (quali Janifurij memur) superbieientem representant: paulo infra luminatitè ejus oculus utriusque emerge fatis prominens, grandis, obfcurè rubens. Corpus illi oblongum, purpureo cruentum; cauda hyrundina, bifurca; alae quorū subcineræ maculis quibusdam fuscis ornatae. Priores quatuor pedes tibiaeque perigraciles; posteriores robustae, lacteose longae, & ex maculis transversim per femora dictis subnigrae. Atque hæctenus de vulgribus locutis aligeris, atque etiam rarioribus latis dictum fit: nisi forte alias differentias adijcere necessarium mecum una existimaeritis. Nam vulgarium facies torva, oblonga, rugosa, velut squamis munita, que os fere contegunt: dentes illis superna parte affixi, lati nigricantes, durissimi, quibus aristas facile mandunt, maximoque cum fridore fortiter conterunt. Græca vero & Africana locustæ fraxivore apparet vultu, dentibusque adeo est languidus, ut mollissima tantum gramini & summitates herbarū depascat. Vulgribus antennæ longæ admodum; Mantivero perbreves: thorax illis durus, cartilagineus, validus; huic ferè nullus, inanis, languidus. Illis item alius mollis, longa acuminata: his contra, durior, plena & torosa. Verifque quatuor alae membranæ, quasi ex nervorum filis contextæ; nam licet interius complicata duplex videtur, ubi tamen extenditur simplex apparet: Id quod Iodocus Willichio fraudi fuit, dum oculorum errore lapsus, sex locutis alas impudentius ascriberet. Incundum sane fuerit in nonnullis utriusque generis locutis animadvertere quorundam femora hexangularia, affabre in suis areis levigata p' exurguntiformi artificiose picta. Vulgares locustæ oculos habent magnos & prominentes: unde *Arabia* *Arabia* nomen Ebullo cuidam inditum ab Athenæo. lib. 10. cap. ult. Locutis visum denegavit Nigidius multis verbis, ut referit Plinius lib. 7. 1. cap. 37. tamen oculos habent claros & quasi vitreos, cornex quamvis membrana vallatos. Natura mendacij Nigidium arguit, que oculum inegrum visus quoque participem esse voluit. Quod vero colores atinet, nullibus copiosius huffe rerum p'ctrix natura. Nam licet plenanque virentes videntur apud nos, vidimus tamen variè item rubentes, flavescetes, phniceas,

In fide locustæ phrygiana.

causa.

hant. Populus vero illis conspectis campanis pulsare, omnia denique inortare, buccinis terrere, aneis natis tinnire, arenas proicere, bombas decidere tentare, quibus alibi possent. Sed eventus vno non respondit: tandemque inuisti labori superflentes, præ fame & putredine passim intereunt: ut ipsi nobis naturæ & gubernatoris (qui uix illam calamitatem effugerant) auctores sunt. Eutropius libro 4. mentionem facit glandisfarum locustarum, que non procul ab agro Romanorum maxima cum intentionum admiratione & stupore fuerant conspectæ, iniquis adeo formidabilibus & voraces, ut illarum solo contuui inhorrescerent. Hinc iugiter colligere debemus, hæc animalcula non minimi inter Dei copias & exercitus locum tenere; & edita esse, quum peccata hominum puniret, legibus suæ contemptum vindicaret. Ceterum ut patitur. Nam cum varias gentes locustarum ad inopiam & famem adegerant, & quo vescebant non haberent, subito illis omnes occiderunt, & genti quam afflicteret cibo fuerunt. Item illidiorum regionum incolæ (quos potissimum frugibus spoliant) ut Aethiopes, Tagetenes, Parthi, Arabes, Lybij, Mellenes, Zemenes, Darienenes, Ahi; præterea qui Leptin incolunt, Azanugi, Senegenes, & Mauritanii autem, maximâ ex parte is vescuntur, earumque ova in delicijs habent. Alii autem hic parant: Primum in loco concavo & spaciolo fumum magnum excitant, quo inter volandum locustæ impeditæ cadere coguntur; tum captas fale & oleæ etiam fumo exsiccat, ut in massulas formatas pro annuo alimento (quemadmodum nos pisces) seruant: nonitas tantum que longa habent cura, sed etiam Artelebos, Afelios, Afracos, omniaque feræ locustarum genera ex Dioscoride, Strabone, Plinio, Solino, Agathangide, Plutarcho, Anticoma, Pofidonio, Leone & Dionysio Afris, Eliano, Diodoro Siculo, Aloyfio, Cadmuso, Agricola, & navigationum centurijs legere possimus; unde & *syphacis* uerum. Verum utunque illas in gratissimis locis isti habent, Græci tantum inter viliora edulæ numerabant. Si Aristophani, & Plutarcho in Sympof. credendum, ubi agricolarum mensæ columen, locustas appellat. Ionæem Baptistam is sylvestrimelle commixtis vitam sustentasse, D. Mathæus 3. capite recent: at quætuor ipsarum genera Deus munda esse voluit, populoque Israelitico is vesci permittit. Quæ plura cupit de locustarum in cibis usui, venerandi Bezzæ doctissimas annotationes in Matthæum lege. Veneno careant: Attamen qui is cibantur, non sunt longævi & quadragesimum annum raro attingunt, imo iuvenes frequenter peccant; ut Diodorus Siculus. Agathangis atque Strabo notantur. Non nocent, inquit D. Ambrosius) locustæ vel hominibus vel frugibus per se, sed illis alunt, & frugibus non uolunt nisi frugum acceptis diuinæ præceptionis. Eo vero dato necantur, & depopulant terras iraque caelestis ultionem exequuntur. Mantis (quod diximus) iter monstrat errantium; Ophionacæ serpentes jugulat; omnes locustæ uerè indicant, quo quid nobis acceptus est; & si nimia multitudo famem prælagant, ea ipso nos ad penitentiam & preces suauiter inuitant. Eâ inter se uivunt concordia ut Rege vel Imperatore opus non fit: voltantem (uti Salomon 30. Proverbiorum scribit) conjunctim sine rege, & concordiam inuicem observant; unde & illud de Ecclesiâ dictum: *Cinodes tui quasi locustæ, & paruuli tui quasi locustæ*

Locustarum: id est, non numero solum permixti, sed animorum consensu confpirantes & conformati. Quod uero medicos usus attinet, neque is definiturum locustæ. Nam sufficit frangitque, præteritur mulierum, medentur. Dioscorid. panis cum locustarum carne comestis calidissimos adiuuat: unguinum scabiecm tollunt. Locustæ fixæ. Crura locustarum cum feuo hircino trita, lepras sanant. Plinius. Manes frumij auxiliuntur. Astelli exsiccati, & ex vino

Leobii. 11.

V'f'oi in m' d'icini.

poti, contra scorpij tûm maxime profunt. Artelebi apum, vesparum, crabronumque icetus & sanguilugarum vulnere percutant. *Dioscorid. Esop. 1. & Plinius 29. 4.* Ad oculorum albuginem, caligantem & obulam hanc compositionem præscribit Arnolds, Breuiarij lib. 1. capite 16. Locustæ nec omnino viuentes, nec omnino nigri, flo trahuntur, & pauco vino albo suffocentur: deinde eas in umbra exsiccat: tunc accipit radices primulæ veris & semuli exsiccatas ac pulueritas: ac cum locustarum puluere incorporeat, tum puluicem in Linteo ligati cum vino prædicto feruent in vase aëreo, de quo vincto (lineo leuiter prius expresso) guttulas uel tres ocularibus insundito. Qualitatem atque temperaturam ipsarum si videas, non salite parum calcisunt, inflant, sîemen adaugent, solum fulciant. Salite vero peioris succi uidentur, sîtemque excitant, & sanguinem adurunt. Hypodiscitamen & leucoplegmatis non aduertantur. *Syluestri* præterea ut alios earum usus attinet: Locustæ pedibus aliisque spoliatis, cibidius pavonum pullis uiles habentur. *Columnella*. Ranas palustris piscesque plurimos locustis uelctam cumque est notum, ut Bellonij testimonio non egat. Est etiam Sceliscis *scelus arbutuolæ*, ut Helychius meminit. Monediæ etiam eas deuorant, quo nomine apud Theophrastum, Illyricos, & Lemnios publici aramijs stipibus aluntur: neque enim locustas aduentantes solum perdunt, fed etiam sobolem conculcibus, & graulis, gallinis, anseribus, anatis, alauidis, porcis etiam & ouibus, ut præter historias longamque experientiam Plutarchus lib. de Sîde & Oftride testatur. Denique (si Apomalarj, Indorum, Persarum, Ægyptiorumque disciplina uero infra diffinimo, credendum,) somniare de locustarum aduentu aduentis hostis exercitus signum est, quamuis illis ille nocere vel non nocere uidebunt, tantum quoq; & hostis. Nunc quomodo nimia illarum copia acceri possit per prophylacticam bonium prudentiam, dicere tempellivum erit, atq; ita huic capiti finem imponam. In Cyrenaica regione lege cautum fuisse memorat Plinius, ut ter quotannis locustas debellarent: primum ova atterentes, deinde fetus destruendo, postea adultas Locustas interficiendo: is qui officio decissent, defectorum pomas lubant. Magnesijs & Ephesi ordine militari in eos rationes. Nec uerò mirum est varias gentes ad tam diram aciem domandam rationes inisse, quum varijs Africa & Mauritanie locis, adeo numerosa damnicæque fuerent, ut incolas novos ibi lares parere compellant. Ovorum confringendum destruendumque varios ex Plinio, Valerola, & Peneuro modos adinuat verimus. Primo uero tempore torrentes in ortum locis deridentur, fit ut totam terram superficiant, vel maximam ejus partem abunde humectent. Hoc si per loci iniquitatem & situm fieri nequeat, reliqua multorum pedibus conculeantur, adeo ut nullis relinqueatis, locus, qui uel terra, uel sicut aliorum uel profundior sit. Si pedibus nulli proficatis, ut contereas eas facillius, & terram reditibus complanare possit. Currum quoque militarium hic copia non obest, frequenti enim & perpetui rotatione ciuifimè ova atterent: laudare denique quoque aratri uinum, & terra effossa subverteteret, & locustarum ueluti mudi profunderentur. Sunt qui campanarum, tubarum, tympanorum, & bombardarum sonitu illo Salmonico magis, quoque turbatores locustas attonitas reddere consulant: qui uel æcis Iraculomianis iudicent. Alij in pratis fossas profundiores faciunt, & creptissimas quibussam acrem vibrantibus locustas meicolores redditis sensim eo abigunt; in quas ubi sese conuolunt, subito uel terra obruntur, vel rudibus

Quæ pulla in
trijis q' an-
tissuasi.

ingreſcis cooperiuntur atque exanimantur: alij garo ex locuſtis facto ita capti adferunt, quo ſtatim ſomno graviffimo ſepiatur, poſtea ſponte intercunt. Hiſ artribus Valeriola locuſtas agrum Arclatenſem vexantes viginti dieum ſpacio interſectas fuiſſe auctor eſt. In Syria militari ordine eas expugnant: in Lemno inſula ſinguli milites certam locuſtium menſuram magiſtratuſ per ſingulos die aſſerere tenentur. Quædam gentes (ut dixi) monedulas alunt ſifico publico, ut diſſerere locuſtas devotent. Præterea Seleucides alios vocantur, quarum adventum à Jove olim præſentant. Caſſi montis incolæ, fruges eorum locuſtis vaſtantiabus. His quotannis venient ſuis auxiliio: ſed unde advolent, vel quo tandem recedunt, nemini conſpeter ſunt. Statim quoque ab intercempſis locuſtis montem reliſſunt, donumque ſe recipiunt. Pulcrit tormentarij ſulphuriſque ſuſtinebant neceritium multum commendant, & terrorem odore locuſtas inferere exiſtitant. Sivero locuſtium roprii, ſive collivies vntum locum aliquem inviſerit, incolæ ſub tectis deleſcant, nam nemine in itinere conſpicitur, tranſibit regionem illam; aliàs vero facillime ibidem acieſcunt. Sin priuſquam alic perſectum fuerit, inſuſcirit; nihil fecerit, herbarum vel eorum contingit, que lupinorum amaricantium & cucumerum ſylveſtrium injuria conditorum decocto fuerit conſperſa; conſilium ſiquidem ab eorum tactu diſpercutit. Fortale Cretæ aſpei minoris, abſinthij, vel juglandis decupium ſicm præſarant. Similiter ſacco pede tranſcurerit illas regiones æcedunt, ubi Veſperilionis in arboribus facta ſunt ſublimbes. Præterea ſi locuſtas in foſſa (cujus diſtinſa ratione captas) concremaveris, fumus ſilicivianus reliquas vel ſuffocabit, vel demeritæ elas compellet, ita ut vel in venatorum manus nullo negotio veniant, vel à ſole deinceps labefactæ ultro occidant. Si vires ab illarum injuria ruerit velis, propæ radicem tria ſinapes gratia ſerito, que deinceps germinat odoræ acri buchum locuſtium que omnem appropinquantem vitæ exigent: uti Geponica Caſſij & Dionyſij Viticenis (malè Conſtantino Caſari ſcripta) nobis perſuadent. Ariſtoteles 4. Hiſto. 8. odore ſulphuris & cornu cervini, aut ſyriacis ſiſſitu locuſtas abigi tradi. Palladius ex Democrit præcepit nec ſaris nec arboribus locuſtas danno futuras ſcribit, lib. 1. tit. 35. ſi haviariles vel marini cancri pluranj ſiſſiti vaſi cum aqua immiſiſ tegantur & ſub dio ſtatuantur, ut decem diebus in Sole vaporent: poſtea quoſcunque illæſta voleris, illa aqua perfundiſto per quodæ oſtidium, donec ſata perſectæ adoleant. Arnaldus ſumo ſtercoris vaccini vel bovini, vel cornu ſiniſtri ſumo, acceri locuſtas auctor eſt. Sed que ſuperſitioſius dextrum excludit: nam ratio & natura, dextra ſiniſtris meliora eſſe voluerunt. Magi ſuis nigris & Epididis plurimum hac re ſidunt atque attribunt, quos cum Plinius lib. 37. cap. 9. demeritæ indignis & vanitatibus infandæ redarguerit, non illos morabor. Penceus lib. de divinationum generibus prodidit Romanos veriſ Deſognitione nondum eruditos, quoties locuſtas locuſtarum agmina conſpicerent, ſerjūnis, merore, faceritibus, omnibuſque modis ad placandas Deorum iras uſos fuiſſe. & Jovem Apertoræppam paulo diligenſiſ colaiſſe. Eudoxus ait, Galatas orientales ſimili tempeſtate continuis præcibus Avian ad Deum accedere, eumque ſæpius rogare, ut a gros ſuis locuſtis inundantes ſervare veſt immunes. Quas nos Chriſtianos monere debent veri Dei Orgis initiatos, vero illo lumine inſtructos, certiffimum locuſtitarum nocentium abigendum remedium eſſe Numinis invocationem, cum vera poſnitentia & pietate ſimulations neſciã conjunctam. Abique quibus fuerit, na vires, virtutes que noſtri ingenij omnes concludunt, neque inſtrumenta contra ipſas omnia quocumque valeant: valdè enim probò illum ſententiam: Deò deſiſſituti remedio ſimilia ſunt hominum atioſorum: ipſo vero ſi placito, & remedium auſumur, receratum remedio dici debent.

C. A. P. XVII.
De Cicadis & Gryllis.



Minim Iſectorum que ſonum ſtridulum emittunt, Cicada primum ſibi locum vendicatis, & magno qualem jure. Nam ſonum & argum & miſtum ſolis exultantibus edit. & rore vitam ſuſtentans, ſis arboribus que non nocet. Apud Græcos pro regionum varietate diverſa ſortitur nomina. Paſſim & generaliter rōgā, Elis libanæ, Sidetis Cōryā, Cretenſibus (Bellonio teſte) iveroy. Sicque popularibus iveroy dicebatur, quia rorem exugendo vivit: varias inter appellationes, ſexus, ætas, magnitudo, atque cantio illis attribuit. Nam ſarmina non vocalis & liano ſcribitur, que & vocatūre Stephano iveroy. Eulathius non cicadam fed cicade ſimile animal credit. Sic etiam Athenæus lib. 4. ex Spullipio iveroy Cicade ſimile Iſectorium ſimile cicadæ aut parvo turruſi. Sanè Lyæ verba illa ex Alexide in Thuloſe Athenæi citata; (in ſi loyos omni iveroy veroy rōgā, a dolo, iveroy rōgā) ſidem ſaciatæ ampliffimā, & vocalen ſiſſe Cercopam, & Cicadam gente alienam; niſi forte ut marem feminatam que turritum voluptariis gratiã caveis includent. Græci, ita etiam maſculo Cicadæ cercopam feminam adjunctam fuiſſe ſtatuimus; neque enim tantum cantus gratiæ cum plicis atque philomelis alebant, fed etiam ut mutuas maris feminæque amplexus, amores, veneres conſpicerent. Adde etiam Cercopam Athenarum hæſiorum vocare, tantum abeſt, ut viro ſuo omnes cantendi obſtrepentique vices, præter feminarum morem, attribuat. Dicitur etiam probeſtere cicada iveroy; novitia vero & tenella iveroy & dicitur ut Helychius notat. Parvæ cicadæ (quæ Gaza Cicadaſ ſaras, non Cicadulas vocamus) a Græcis iveroy ſitæ atque iveroy dicitur; ut miſer hæc ſignificationem à Stephano prætermiſſimā, iveroy ſubſtantivè poſſunt, cicadam minimam ſignificat, auctore Eulathio. iveroy cicadaſ ſaras tenen ſignificant, iveroy Coſium legitimus. Ceterum ſive Eulathius animalcula eſſe dyſidentis cicadæ ſimilia, atque illiſ ſiminas cicadurum vocat. Haſ & lius Dionoſius à iveroy innotuſſitas voluit: iveroy ſive vocales & obſtrepre Cicadæ ſunt & dicitur, ſive matres: dulciſſoni illi quidem, & plectro quaſi Thebaïcæ modularum. Mute autem & agrefiores cicadæ iveroy appellatur a ſilentio, atque iveroy Arabicè Githale & Cicale, & Valdeſtrich, & Robiche. Cicar barbarorum nomen eſt, à Latino vel Hiſpanico corrupto. Italice Ligolle, Cicara, & albiculi Latæneſalis. Hiſpanice Cicarpegos & Cicara. In Germania atque Anglia Cicadæ reperiri non audio; tam ſi que ibi fuerint, utraque gens ipſas Bene Krickel vel batulle Krickel appellat. Hlandis Vieldgröggen, Wallenbüſen (ni fallor) Strafſen, Poloniſ Kricki, Zycymiska, spinea, dicitur. Aliquando cum Gryllo conſunditur Cicada, ſed peſſerato niſi forte Gryllum cicadæ eſſe dixerimus non aliamus. Cicadam Latinus vocat, ætiam ſonorum ancupes, quaſi cito cadentem: Eſt enim illud Epitheton Cicadæ ætiam Philoſophorum principem adnotat & iveroy, & revera breviffimi ſati videtur. Cicadam alia vulgatiore ſunt, alia rarioris. Vulgarium caput pronum, magna videtur; & pentagonum imitatur lateribus inæqualibus ſintum. Colore eſt viridi nigricante; utrinque tumuloſo duo obinent ejudem coloris, fed ovalis figuræ & marginæ quadam ſulcã circumſcriptas; ſulca item linea tumuloſ fed eſt medioſ & medium que caput iveroy litera nigerrima redã coloris habet eſuſco non multum vidantes, pronites quidem, & magnas pro corporis ratione, ut mirer Nigidium (qui cicadis oculos negavit) eos non vidiffæ

est illud Theocriti proverbium *ἡσυχία γυναικῶν ἐστὶν εὐτυχία* sed homo, qui homini Deus esse debet, idem se potius lupum præbet ac diabolum, si que in viscera favens hominem exiit. Iner cicadas, mulieres silent; viri uterem averfamur, nec nisi multis feminarum blanditijs cō trahuntur: nostræ autem mulieres verba viris præcipiant, viri verò mulieribus longè temperantius se gerunt. Quid æquid? sola cicada interfecta *ἄσπετος* videtur, nos vero animi perturbationes ita agunt precipites, ut veli, nisi nulla de causâ ira exaltuamus, dolore contabescamus, invidia ἢ Zelotypia confiamur. Musicam vero Cicadaram quod attinet: primas tenet inter *ἄσπετος* tam dulcis apud veteres habita, ut eundem sonum & citharæ *ἄσπετος* nomine vocarent, talem Pollice: unde fortè Luctretius cicadas *Terres dixit*. Platonis eloquentiam cum Timon Silyographus commendaret, cum cantilenis cicadarum comparavit. Verba æquid apud Lactantium hæc sunt: *ἄσπετος ἡσυχία γυναικῶν ἐστὶν εὐτυχία*. Sole effervescente canere incipiunt, ca scilicet temperate, quæ alioquin meliores ab opere desisterent, quare laboriosi cantores arbores concitandus, Bique operantium atque itinerantium aures cantu Apollineo demulcent. Nisi ut musica animo languens, & fatigato cerebro quasi quoddam *ἄσπετος* exhibet, si sufficit cicadaram cantus non affectatus, frigidioris contentione ad laborem perferendum tanquam *ἄσπετος*, quidam stimuli est loco, & meliores ad fruges colligendas non modo invit, sed etiam decinet. De certaminibus Eunuomum Locrensem & Aristonem Rheginensem citharædos, ac devictoria Eunuomi ob cicadam advolentem ac thæcatis insidentem, fatigatæ chordæ vices suppletent, legatis Antigonum mirabilium narrationum lib. 1. & Strabonem lib. 6. Geographi. Cuius quorundam certaminis Solinus meminit. Imo præcipi per cicadam musicam intelligunt; & ideo cicadam Eunuomi citharæ insidentem tanquam notam musarum hieroglyphicam pinxerunt, utia Strabone, Phlegonte, & Pausania accepimus. Apud Athenienses antiquitatis & nobilitatis symbolum fuisse, eoque nomine aures cicadæ, (ut nunc aureas velut Hispani) cinctis intertextas gerebant, atque inde *ἡσυχία* appellabantur. Dixit etiam Anthologus aurifer lib. 2. veteres cicadam nata in admiratione & amore habuisse, ut in Tenero Laconice regionis promontorio monumentum illi ponerent, ac epicedium in laudem ejus perlegens exararent: Cui etiam Orus Apollo Hieroglyph. 2. sub scribit. Nemini derelictas cicadaram cantus innotuit videtur, nisi qui ab animo vel corpore ipsius ægrotat, & propterea sanæ musicæ sanus esse arbitri non potest. Græci cō illos pretio habebant, ut caveis inclusas retinerent, & ad aures oblectandas forent. Nunc pauca de sono addam, & deinceps ad earum ortum interitumque orationem flectam. Sono in modum stridulæ atque obsterperum alii aliter ediffiniant. Plerumque cum in Promuside formati autumat; Proclus Diadochos alarum contritione fieri putat: Cuius hæc sunt verba: *ἡσυχία ἡσυχία γυναικῶν ἐστὶν εὐτυχία*. Id est, *Cicada cicada frequenter alarum in sonitu ipsum appellat, atque sonum ista emittit, veluti etiam fecit Hædorus*. Verum eos eos non canere omnes vident, ut nec alarum attritu locustarum more, sed membranæ reverberatione sub flabellis (sic enim vocant operimenta illa duo postrema circa ventri adherentia) vel ut Aristoteles brevissime scribit: sonant aliospiciunt ad membranam septo transverso subditam: nam dum illa eo pacto diffunditur atque remittitur, sursumque ac deorsum impellitur, sonus erumpit stridulus non fecus quam in puerorum arundineis fistulis pellicula tenui constantibus, qua depressa, intentæ, vel vibrata, sonitum fieri necesse est. Atque hæc ratio est, quæ famelle cicadæ non canunt, integræ nimirum & orbata illo spatio intertextu alii maribus tenuis nascens membrana strepitum sonumque emittit. Alij feminas maribus minus frigidiore faciunt, atque id

in

in causa ponunt silentij. Verum cum eunuchi, senes, atque mulieres vetule præcipue (atque magis quam Invencas vidiores) stridunt, frigiditas in causa esse non potest. Adde etiam mulieres (si Hippocrates facillio iterumus) calore viros superare, vel si alter se habeant, tamen famelle cicadæ maribus calidiores esse licet oportet, quia sub septo transverso non sunt dividuæ; matres autem in illo loco sunt membranula illa de qua diximus obesse, omnino præfatis videntur. Voluit sanè natura per vocem cicadaram vocem feminam negatam, non frassillud docere: *ἡσυχία γυναικῶν ἐστὶν εὐτυχία*. Canere primum incipiunt sub finem veris, sole meridie prætervoto, & fortassis in calidioribus citius, ubi arbutula raris consistit, ibi & felicius degunt, & libentius concinunt. Sunt enim omnium animalium minus melancholicæ, & propterea non solum viridem hilaremque locum, sed æquum etiam desistant. Imo non omnino inveniuntur in locis, quibus vel omnino arbores deficiunt, vel nimia & umbratæ conspiciuntur. Hinc fit ut (Aristoteles apud) apud Cyrenem nullus in campis cicadæ inveniretur, cum tamen circa oppidum frequenter audiantur. Loca item frigida vitant, imo si vivere non possunt. Oleas amant, quia ob raritatem ramorum foliorumque angustias minus veniunt, per se autem non mutant, ut nec ciconia, vel saltem petraeosi verò mutam veniunt, per se autem silent: tantum valet patris amor. In Mileſia regione (inquit Plinius) raro silent: in Cephalenia insula amaris citi, in Cyprus altera parte copiosè sunt, in altera plane nullæ: id quod ego vel nimia arborum copie, vel inopiam, vel naturalis euidam soli antipathie terrenæ credide: Qæmadmodum Hybernia nullam animal nutrix vel generat venenatum. Regnum Neapolitanum insidem de causis averantur: quamvis Maronis magia factum id fuisse meminit Niphus. Timaeus ille Siculæ historici scriptor cicadas in Locrensi agro ex ceteriore parte hujus Helicis *ἡσυχία* memorat: cætera vero parte Rheginis subdita *ἡσυχία* facit non quia Herculis præcibus ob somnum impeditum fuissent, ut Solinus finxit: sed quia dum libentius gaudent & canunt, more Galliarum fit ut Locrenses apud Rheginos non fridant, nec Rheginenses viciniam apud Locrenses distant tanquam suavi duntaxat interdipit, quum lapidis imo factu trajicere possis. Mulum fane ipsas (quæ a omnes in se charitates complectitur) movet patria: quum Iudorum exemplo aliena terra, patriam loqui inquam reculant, patriæ que eieci morienti potius vias, quam vivendi rationes cogit atque incant; usque adeo brevis animæ prodigæ videntur, rati si que soli studiose. Hominum ita gaudent confortio, ut nisi agros meliorum, itinerantiumve convenu repletos viderint, sibi mulieres canant & rariis; vel potius tacite tanquam in sinu sibi applaudant. Si vero meliores comportantes, congratiantes & concinentes, quod meride plerumque fit, judaverint, non veluti de lauro cernantes vocem elevant, & maximo litereum conatu *ἡσυχία* adstrident. Quare non immerito Parastus ille apud Arrianum *ἡσυχία* dicebatur, quia natura abstemius, garrulus adeo ferebatur inter prandium, & inter confabulantes vocalifimus esse contendebar. Lepidè cicadaram historiam in Phædrone Platonis narrat Socrates, itrenus & meridie non dormiendum ne non Cicadæ derideant: nam diligenter ipsarum magno premio affectam sentit. Poeta. Dicunt enim Cicadas ante Musas homines fuisse, qui natis postea Musis cantum monstrant, quodam vero ex ijs musicæ & cantandi studio adeo delectatos fuisse, ut cibi potuitque negligentes impudenter interirent: quibus Musæ in Cicadas transmutatis id (mercedis loco) donantur, interirent: quibus Musæ in Cicadas transmutatis id (mercedis loco) donantur, cibi potuitque vitiosos (etiam fore exstantia) vivere posse, neque illo fructo nec sanguine indigere. Coeunt & generantur ex ejusdem generis animalibus, ut Aristoteles tradidit: nisi que interire in terram, generalitè rectio recipit quod a matre injicitur: pariunt in arvis cessantibus, tan-

ceteri & ut narrat.

tam

ram excavantes patticulâ illâ caudæ avâ præcutâ, eodem modo quo Bruchi. Quapropter magna Cicadum in agro Cyrenensi copia est. Quædam in arundinibus, quibus vitæ eriguntur, nidum fatuæ excavant, & in calibus squilla herba: interdum parant. Sed hæc fatuus facillimè in terram dilabitur. Hoc etiam notatum dignum, quod Hugo Solearius in Actium scribens affirmat. Cicadas in partu mori, discesso in fatu exitu parentis ventre, (quod nonnulli maximo cum errore de viperâ fatu salutant) id quod certe plerimum demor. Nam ova alba excludunt, non vitum animal, nisi (ut in inreclis) ob imbecillitatem eid contingat: ex ovo crescit primam verniculâ, deinde fit ex eo theca, aurelia papilionum similis; que Tettigometra dicitur (quo tempore eha livasiffima sunt antequam corres rumpatur,) postmodum circa solstitia noctu exeunt cicadæ, ex matricella; nigrae protinus, durissculæ, & majusculæ. Viberò erupunt, Sarcularia vicibus, frumentaria frumentis insidunt; & in exitu parum quiddam relinquunt humoris, nec multò post volant, & incipiunt canere. Ogod igitur de matris ventre discesso fingit Solearius, id ego de matricibus debere contendere. Cicadas cum mulier quædam teneras aleet, & cantus & volucrias gratiæ: sponte fide maris opera gravidas invenit, si Arisl. 11. de hist. anim. fides habenda: verum cum faminis omnes natura minus discunt, & spontaneæ hæc imprecatio venientem superet, vel seminat verba Aristoreli dedisse suspicor, vel ipsam nobis. Alia est Cicadum generatio, ut apud auctores legitur. Nam lutum si non debito tempore effodiatur, Cicadas progignere testatur Paraclaus, atque ante cum Hæschius. Ob hæc causam Plato cicadas homines olim fuisse affirmat extra ortos, Musarum verò beneficio in cicadas (*gymnastor pho*) verfos. Etiam nunc non alio cibi genere quam rore vitam feruntantes, & assiduo cantu fide palcentes vivunt. Hanc etiam ob causam Athenienses sunt *metropoli* vocati, quia crinibus autem cicadas gellabant pro ornamento, atque etiam nobilitatis atque antequæritis symbolo: ut Theocydes in primo Singsphæ testatur atque Heracides. Porricus de præcis Atheniensibus. Hujus confuetudinis argumentum præbuit Ephyraus ex terra ut ferunt edirus, qui Athenienfium tempus primus gubernavit, eosq; Platonis judicio *metropoli*: deinde de mos obtinuit, ut nemo nisi Articus effit, & Aborigo crederet, auream cicadam capillis annexere auctere. Hæc opinio Aristophanes, & ejus item Scholasticæ assentiantur. Idem cum falcum cicadas generare non recte affirmat, verum Locustellas gignere manifestum est. Cicadas veterem pellem sive lænectum pro adstante exure Lucretius lib. 4. testatur his verbis: *Gum veteres possunt tunicae affate cicadæ: eamq; ob causam ab Hæschio* *metropoli* *metropoli* vocatur quibus quidem minime fidem dedidim, nisi hujus pellem eisdem iconem in prociatibus habuissent. Antæ coitum mares quos suaviores sunt, post coitum vero faminas; quippe quæ ova candida & gustu grassissima habeant. Parthi, ut Plinius scribit, & reliquæ ad orientem gentes, cicadas velscunt, non solum nutritiosis gratiâ, verum etiam ut venas aperiant, languentemque appetitum citius exeant: id quod Athærcus lib. 4. & Natâlis de Comibus diserte affirmant. Hinc Aristophanes in Anagyro deos item Cicadas velsci ut Theocrito scripsit, ubi eos per iram appetitui caruisse sentiant. Vidi ego (inquit Ælianus lib. 12. cap. 6.) qui connexas cicadas ad cibum viderent hominibus; animalum scilicet voracissima jejuniissima vendebant, ut ead exquississimis ipsorum edisse deesset. Dioclor. *astatas* cicadas mændandas præbuit & vellos dolores prodesse ferant. Quidam (inquit Galeus) cicadas ficcas ad collicos affectus utuntur; dant cum paribus numero pipere granites quinq; aut septem; tam videlicet remittente quibus etiam urgente patroyfimo. Trallianus in calculo, excitas, contritas, alis, ac

77 in Medici

ac pedibus prius abjectis, in balneo exhibere cum mulsu aut condito jubet. Ægineta etiam excitas nephriticis exhibet, atque in morbo renali compositionem diatettigon vocatam instituit: similem omnino antidotum Myrtyperius præscribit, sed omnes pedes capitæ tanquam supervacanea membra rejecit. Luminaris autem electuarium ex Nicolo transcribit hujusmodi. Cicadum pedibus capite que abstractis sunt. 2. milij folijs, scæ. faxifrag. ana. unc. unam, pipereis, galange, ciamomi, ana. drach. 2. ligni aloes drach. semis, mellis, q. s. Nicoloas Cicadas alis, pedibus, capitibusque abjectis, urit, terit, atque excipit melle attico, datque ad fabæ magnitudinem cum vini mensura. Actus cicadas tres tritas ex vino exhibet. Quisdam ad iram provocandam pro cantharidibus cicadas substitunt, nec inco judicio sine ratione; nam & securus exhibentur, & citius tam hoc in morbo quam in languida venere operantur. Antidotus ex cicadis *32* *32* dicitur ad renem calculum. Nono medico præscribitur. Aretus de vesicæ remedijs hæc verba de cicadis habet: Vtilissimum vesicæ remedium cicadæ suo tempore pro cibis exhibet. 1. mares ante coitum, femine post, ut ex Arisl. patet: extra tempus verò aridæ & tritæ cum aqua & radicis nardi paxillo elixentur: in idem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum ateri desiderat. Nec desunt in recentioribus qui cicadas oleo impofitas Sogli exponunt, & cum Scorpionum oleo cum ulcent, ac pubem, interferant, testiculos, aliaque vicinas partes, ad dolores vesicæ inungunt. *Aristoteles* in Breviarij lib. 2. cap. 20. & 32. in Coli dolore & Ileu pluerent Cicadum commendat, atque etiam ad calculum ejiciendum. Si medica cicadæ pulvis cum sanguine hircino vel cum vino diurectico propinetur. Lanfrancus ad frangendum calculum cicadum spodium ex aqua raphani vel cicetum decocto sumptum magis facit. Quædam fenes torpenteque jam oculo pueros ad venatum provocant. Cuius meminit Theocritus Idyllio primo his verbis;

Metropoli *metropoli* *metropoli*

metropoli *metropoli* *metropoli*

Neque solum gratæ sunt in cibo atque, in medicinis utiles hominibus, sed aves plerumque nonnullas atque insectas. Pueri enim Cretenfes (teste Bellonio) hædam in Cicada sepeliunt; eam filo alligant in ærem projiciunt. Cicadæ gratiâ Merops advolat, & cum eha hanc una dærent, quo confectio silum attrahunt pueri, atque ita æriam piscaturam non abique luero exercent. Cicadæ item in fine versu multiplicatæ antum morbiferum significat, non quod in ipse putredine demittat, sed quia illarum copia adventu materie abundantiam planè denotat. Sæpius enim illarum pudens cantuque bonum rerum futurum portendit, ut Theocritus ecclius 3. *metropoli* *metropoli*. Niphos ana cicadatum parco amona caritatem præstat, rerumque omnium inopiam. Quod vero Ido. Langius, (multæ lectiosis doctrinæ philosophus, & medicus una celeberrimus) Cicadas lib. 2. Epist. inlar Brochi fruges & pabula per Germaniam excidisse memorat. Idemque Stumficus in Helvetia factum, & Lycothenes lib. prodig. Græcæque Epigrammata ostendunt: fene (nisi locustam pro cicada intelligerent,) merum mirum affert, & quod (salvâ virotum tantorum æstimatione) credere nossum, carere quippe dentibus & excrementum (in diximus) non emittunt, fed rore tantum velscuntur & innumefant. Prætere licet omnem prætervati Helvetiam, eaque diligenter cicadam quævis, qui cum solet, nullibi tamen cum vidi, ut nec in Anglia vel in Germania. Ideo tam ipsos, quam Albertum Vincium, & Guillelmum de Conchis, per Locutias vel Bruchos deceptos fuisse autumo, dum illos Cicadas esse vulgati quidem errore tæmerè crederent. Qui plura de ipsarum natura vel usû captivis, consilant Teræ coitum Latinarumque Epigrammatum

grammatum auctores, partim carum laudes, partim vituperia profuo quemquam matre & arte plurimum canentes. Ægypti per Cicadam pictam hominem mysticum & sacris initiatum notarunt. Novi Hieroglyphi esse nonnulli multicos, nonnulli quatuor gemulos significare vultu contendunt. Viturque fuerit, recte de femet ipsa Cicada excinit meo iudicio.

Sim licet infelix, genus exiguum atque minutum.

Magna tamen pars vii gratia rebus inest.

Gryll. nempe

Post Cicadam Gryllus proximum locum vendicat, tum quod eam forma, dempe alis, nonnulli referit, tum quod eam proximè accedit. Calcepinus Græce γυλλος dicitur asinus, sed autorem non citat, imo nequit. Alij a clamore arguto, & procellarum æmulo; si fore non vocari putant (in quorum numero est Ildorus) qui gryllinus dicitur. Ab Hadriano Junio propter soni fridorem εγρυνος dicitur. Sed minus recte; cum hanc Locustam esse majorem ex Aristotele probaverim. Frægis naturam, quaest. lib. ex Plinio Tryxalidem vocat. Verum quum γυρυνος sit insectum impenne, utinque sono conveniam, formam tantum & speciem Grylli non habet. Latine item Gryllus dicitur. Gallicè un Gryllon, German. Arabice Sarsir (si Belluensi credimus). Barbaris Gerad. Avicennæ Αλεγεινός. Polonis Smarc. Hungaris Ofuszeret. Germanis cinerill, ein Heyme. In agro Argentiniæ (a mente quo carillat) Brachæule. Illyricè Szwirle, Czernicak. Italicè & Hispanicè Gryllus, Anglis Cricket. Belgis Crekel, Nachterkel. Gryllus autem vel campestris est, vel domesticus: utroque Plinius ad Scabatorum genera retulit minus propriè, quum alas elytra tectas non habeant, sed omnino membranæ; & licet exteriores densiores longè quam quæ substatent. Calcepinus postremo naturam, genus locustarum Cæci, paritè erit.

Niphus in Arist. hist. 5. 28. & 29. locutias terrestres, & Bruchos, Gryllos vocat; ut etiam Albertus perimparitatem cicadas. Campestrium alij sunt mares, alij feminae. Mascicada magnitudinem propè attingit, fed corpore paulo longiore, colore subnigricante; & caput pro corporis ratione magnum; oculi grandes exerti, frons antennata, sed arilli earent antennæ, & hæc illic tamen facilè, moventur. Sex item pedes obtinuit corpori concolores, & postremo longissimos ad saltum vegetiorem: anteriorum & rectorum, quod singulis commune est Gryllis) incedit. Ala quæ leviter insculpta & incurvæ, totum penè corpus tegentes; & caudali bifurca, moles corporis minor atque feminae. Hæc vero ventrosior, inamnum quandam exprimit viorem: oculis herbaceis, antennis subventibus, cauda tridentis æmula, & magnitudine corporis à mare distita. Per æstatem in campis repeririunt, ibique terram excavantes manent atque nidificant. Hyeme vero lentiore latitant, fixa virescunt in cavernis, & quos sine cuculariorum arte fossidie videantur.

Alarum attritu sonum illud edunt perstridulum, teste Plinio: & sane alis eorum avulsis atritriche Iacobus ostendit. Garettus Pharmacopœus diligentiſſimus eandem sonum redè imitatio affertur: ut miser doctissimus Sæpigerum id cui pectio folliculo & filicula in cava alii parte collocat; Subannum vero, dentium collisione acceptum tulisse: quod Plinius etiam non rectè



de locustis scripsit. Quum leviter alas per atru sui angustias tam areolæ quam domesticæ atterunt, parvum sonum efficiunt; cum vero pro foribus foribus has vibrant: valde argutum, nec omnino sine alarum motu agitationeque fridens: has enim anpuaveris, vel avulseris, fridorem illum omnem perire citò videris. Sole incalcente. Sole plurimum gaudent, & etiam noctu, pro foribus cavernæ cantant. In pacuis & pratis frequentiores, in umbris opacisque locis illibentius manent, rariis ad hyemem vivunt, ut Georg. Agricola scribit: magnam amhorantem illis perhibet Nigidius, majorem Magi, quoniam retrò ambulat, terramque reborant & fridunt non cibus. Quo magis a nobis fuit diffusi, eo acutius fridunt, proximi vero filium & præ dylopia vel fomidie in atru citè recipiunt. Gryllus (inquit Albertus) lib. 4. cap. 7. exercit. 273. si medius dividatur vel capite plectatur, adhuc cantet & vivit longum tempus. Quod fane si verum sit, aciam planè erit de alui illa fittula, cui fridorus Gryllorum causam Seaverger tunc accepit. Venantur eum pueri formicæ circumculata capillo in cavamentis conjecta, efflato prius paluete nec se recondat, & ita formicæ complexu extrahitur. Plinius lib. 29. cap. ult. Sed citius & minore labor capitur, hoc modo; ramulo gracili & longo, vel stipula cavernæ inserta, & per vices extracta, ante cavernæ ventulum illico erumpit, quasi interrogatura, qui foribus facit injuriam? unde in eum natum provecium, qui levè de causa sese hostibus ostentat, & indidias ultro incurrit, studiat Grylla, Panico recenti, manuro frumento & pomice vescuntur. Gryllus domesticus à Græcis (si Alberto credendum) αλεγεινός dicitur, cujus nominis ne vestigium quidem reperit apud Græcos: forte Barbarum pro Græco suppositum. Angli eos Hoff-arrickis, Germani Hemgrill appellant.

Plinius de Carabeis scribens (inter quos Gryllos malè retulit) hæc verba subiungit. Alij parva crebris foraminibus efusidit, alij nocturno fridit. Lat. cap. 5. vocales aridam terram inter focos & fumos excavant. Sunt item domesticæ mares & feminae. Maritorum fere corpus fusco colore est imbum, dorsum ex fusco varium magis nigricat: oblongo elytra corpore, & eam pestri longè minori; caput ei fere orbiculare, oculis nigris præditum, & antennis in omnem partem mobilibus, forma & compage omnino est campestris; juxta medio pedum exortum, duæ lineæ transverse nisi inflat albicantes dorsum adorianr. Iulio & Angulo mensibus volat; nec tamen longè nec diu, sed volatu undoso, (pici Martij inflat) nunc ascendendo alis dilatatis, nunc complicatis vicissim descendendo. Caudam habet bifurcatam. Femina major est & longior alio, alis 4. volat, quam externa breviores, interne ardiiores simul & longiores. Caudæ extremities in tres quoque vires fertas, five spinas maxis, dividitur. Volam utriusque sexus, fætanque & celestiter suis currit: sumam juris Zythique avidè ligurium vescunt utque sanie & liquore carium. De hoc insecto Albertus lib. 4. cap. 7. sic scribit: Gryllus qui noctu canat, non videtur eos habere; (ut arvennes) sed inventur in capite ejus longum membrum linguæ simile, & nascitur super exteriorem

capitis ipsius partem, & pars illa non est fissa, quæ funditur ora animalium: nec inventur aliqua superfluitas in ventre ejus omnino, licet vescitur humiditatibus carum & broditum pingui, ad que vires effusa vireservata, noctu accurrat. Imo licet patem quod de papacis, superfluitatum tamen expers, &



171.

Ent. 186.

Tab. 3. 4.

Fig. 11.

venire semper jejuno pellicitur. Grylli non solum homines labore fessos cantu recreant, sed etiam medicam sylvam adauxerunt, in quibusque abigunt. Veteres ut Julius Scaliger notavit, remque ipsam experimento veram expertus esse yloco cantantium qui utebantur, nulli successit. Pueriliter auribus Gryllus cum terra sua effossus profecti. Gryllus manibus contritus sacro igni medetur, tonfillasque curat. Oportet autem cum ferro eum & caverna fere terram tolli, atque deinde in manibus fricari, quo pacto non solum à presenti malo aeger liberabitur, quin etiam à recidivo erit immunis. Plinius. Curant quoque Grylli parotides five illi five alligati. Strumis illi tantum curæ sunt sua. Cnis corum cum oleo, putrida ulcera ad cicatricem perducit. Contra calcem & dysuria Gryllum aqua dilutum sumere prodest. Bellentibus eorum oleum auribus dolentibus instillatur, modo dolore qui omnem pulsationem que adit. Musculus in faciem tumoribus tactum illorant, & simpliciter alligantem multum effert. Haly que judicio in collo suspensi quantiam arcet. Tonfillarum tumores qui sedari Stercus indicat his verbis:

Quos autem vocant. Talci, attingere dextrâ.

Dicitur, quâ Gryllus erit pressante peremptum.

Pueri alieubi nocturni cantus gratiâ (ut Cicadas in Italia) gryllus pyxide perula, vel sicellis includunt; & herbarum folijs appositis quibus velcantur ac totam à frant servant. Aluntur & in Africa cavis ferreis, magnoque venduntur, ut à quibusdam mercatoribus accepti, ad sonnum conciliandum. Describitur enim Feslami arguro ipsorum sono, non secus atq; Hiberni & Walli plectri harmoniâ. Quo item doctissimus Scalliger non parum affici videtur, cuius canis ipsorum gratiâ in pyxide clausus servaret, quam si cubito crebris pertulam reddidisset, tertio post die non mortuus sed sua quidem superfluitas perierisset. lib. de plant. Seclusa enim ab aere vivere nequeunt hæc animalcula, quæ præter vocem & æra fere nihil in se aliud habere vel esse videntur. Æstate præteritâ marem & femellam subdito papulo servavi, sed die octavo marem reperifemine latus erofisse, qui etiam post biduum expiravit. Latio item avis (ut doctissimus noster Bæuer observavit) Gryllis velcitur; & colq; supinos spinis transixos iuxta pullorû nidos collocant, ne quando cibi penuria tabescant. Verum ubi numero infernos fuerint, his eos artibus fugabis, vel intercipies. Dilecti finis profundus, & aqua repleti ante eorum stabula collocas, farina avenæque effusos vincat. Sic Grylli salu ascendentis in disticum, aqua suffocati perent. Si quæ, æquam vitulo mixtam in eorum antra injicias, certo flagibit. Reflat autem una bestiola zala, quâ ad cicadas an ad locustas referam referam plane ignoro. Quæ enim catervatim volat ac segetes erodit, locusta videatur; forma tamen ad cicadam proxime accedit. Mira sine hujus bestiola, & quasi in fanis facies. Caput grylli triangulari tegitur, in cujus superiore parte quatuor sunt macule nigre, duæ oblongæ, & aliæ duæ fere orbiculatæ, inter quas, duo etiam minutissima puncta nigra observabis. Alas habet quatuor, quarum internæ dupliciter tantum quæscit, ita ut *tab. 3. 4. fig. 11.* videantur. Atque hi forte erant illæ locustæ, de quibus Culpianus & Sieghero sic scripsit: Mens Augusti anno 874, *invenisti locustarum vestigia alarum remane in colubis ab oriente & ante finis padis, &c. & quibusdam sibi fieri quibus dicitur esse.* Dixeris prope affeçtu caputium scapulas ornare, sed propius inspectis, partes sunt superiorum alarum vestri femoriculo inclusa. Teorum corpus valde crassum, nigrofulcoque eff colore; posteriorum alarum partes infimissimis maculis notantur. Petrus Quiclibergius Anversianus hæc ex Africa portatam ad Pennion transfremit, quæ non etiãnum examinem in thesaurio *versu* servamus, & Ciudadaltram nominamus. Nec minus in Tryxalide (de qua antea didimus) hæretis. A rodendo nomen forte obtinuit.

nuit; verum ut vel tryxalides Bruchos esse censent, vel locum locustellâs, vel cicadas, vel Gryllos, neque quidem induci: Non solum quia à thæragus, Plinius, aliique eo ipso philolopi sibi non constant; verum etiam vel quod forma vel natura longe differant. Et quare obsecro *versu* & *versu*, id est, fridor, non male non derivetur? quod si verum sit, hæc Gryllis maxime conveniet, quas tum alias tum per fridorem à Blatis Peucerus merito di. ftinguit: id quod Iochimus noster Camerarius (magnus illius filius, & virtutum ex arte hæres) primus notavit. Plinius ex his viginti torrei jubet ac bibi è multa contra orthopneas atque hæmoptocam passionem. Cnis illius cum melle margines duros ulcerum complant, & mulierum purgationes retentas aqua concisa recte visum esse, cuius caput pentangulum imitatur; oculi exserti atque globosi, non magni, & nigri; antennæ ex tertio eorum puncto petreves pedes utring; ternos habet, postremos longissimos in dorso vel alas, vel earû rudimenta gerit. Cauda illi bifurca, venter sæpe veluti incifus; corporis color subfuscus vel potius ex albo nigricans. In aquis limosis stagnantiuque reperi, sed naturam æquæ nondum habeo perceptam: hoc à terrestri differt cicada, tum quod capite fit magis exerto, & cervicis aliquid habere videtur; tum quod alas habeat inutiliter ad volandum, licet ad ea excedens non ineptas. Hæc in folijs nympheæ, potamogeti, aliamque aquaticarum herbarum insidens, jucundum quod (more Cicadarum terrestrium) fridere dicitur: Sed à nobis hæcenus non est audita.



CAP. XVIII.

De Blattis.

Multi multa de Blattis blatearum, sed pauci blattas propriè dictas rectè describunt, imò ne vel minimam earum notam ferè ostendunt: Sed hæc sine inde varia cavendatens, in æcivum omnium conjuncti atque confundunt. Nisi Plinius huic lucem aliquam historice attulisset, oppido perisset blatta, vel potius intersejset. Primum ergo quibus insectis Blatte nomen ab authoribus attribuit ostendat; deinde verus ac propriè dictas Blattas describam. Blattarum vero nomine comprehenduntur, tum venes in auribus nascentes, tum quæ alvearibus nocent Phalaræ. Verum cum hæc liceat, illæ lucifuge sint; cur pro Phalaris hæbentur, eorum non video. Blatta etiam vermiculus est libros & vestes edentis, ut Horati sermone innuunt his verbis: *Blattarum & tancarum opula, cui fragula vestis.* Martialis tamen etiam à recensibus distinguit, diversæque esse animalia plane ostendit. Capitur etiam à recensibus pro vermiculo *versu* dicto, & ejus tate ferice vestes conficiuntur. Alij vermes grani in elice humiliter crelescens blattas vocant, unde Blattæ color. Turpe quoque adversus lib. 18. cap. 17. & lib. 28. cap. 23. ubi hæc habet verba: Blattæ color vermicularis est, id est, a vermiculo qui in cocci grano rubentes erumpunt, quorumque, colore dissidissimus elicitur color, non niger, ut quidam putant, sed ex rubro purpureus: Cui liber de natura rerum, & Guillerinus de conchis assensuntur. Lumbrici intestinorum blattæ à quibusdam vocantur. Cardanus alieubi vermes farninos Blattas appellat. *scapulis* uticium *scapulis* Gazæ Blattæ interpretat esse. Dicitur autem rectissime *versu*; apud Polæm *versu* legitur, uti etiam apud Lucianum, quando



nitrosi cum gustulo odoris facit. Cornarius, Lonicerus, & Cordus, fortoris magnitudine subducti, Cimicem sylvestrem Buprestem esse non abstinerunt, ac propterea Knollser, & Queller apellatunt. Vescitur quoque muscis, crucis, laceribus, imbutis, ac alijs itidem insectis, dummodo ea pungendo superarint, morticina enim, vel aliorum opera enecaturs bestiolas non tangit; ubi insectorum lete carne expletis, reliquam fragis partem ad evanescerit trahit, eaque postquam fanes redierit ventrem Brueus dixerit, (Medici eruditione paucis, vitæ integritate nullis secundi) quia una cum Pemptio in agro Heidelbergensi Buprestis vitam & vitia obliterant. Buprestem veram Bellonius, in descriptione montis Aethos exprimit hoc modo: Bestiola est (inquit) aligera, volans, longæ færdissimâ, Cantharidi similis, sed major, colore flavo vel luteo, tam exquisitè veneni, ut boves eo loci ubi aliquandiu manserit pascentes, ob insèctam contagio herbam moriantur. Inter Cichoraces herbas (vances) lurticalicæ & conizas sapius reperitur, ab incolis montis Aethos Vouprittis dicitur, hæc Bellonius, unde rectè colligere quos possit, conveniè utramque descriptionem de fortore, magnitudine, naturâ & genere & colore tantùm paulùm differre. Nos enim flavas non vidimus; nisi ex viridi (ut dicitur) aureascentes, flavas dixeris. Neque sane eximis formis aut coloribus adeo pertracitè insisteret æquam eis, quin pro regionum diversitate, utrumque (ut in hominibus fit) salva rei specie alterari nonnulli posse constetiam. Alteram quoque veram Buprestem vidimus, corpore paulo breviorè, & circa ventrem latiorè; caudâ magis acutâ, capite parvo, oculis prominentibus, ore hiatulo, & forcipito, elytrâ secundum longitudinem fissatâ, colore faturatâ, gramineo ex auro splendente.

Hæc locum
videtur in
describit 142.

Crura tantum sex (Matthioli & Grevisianicus, præter rei naturam suorumque oculorum fidem, octo exprimunt) pro corporis mole longiuscula, (sed tenuiora quàm in prima Buprestè) & nigricantia crura item duplo minora & subtiliora, & celeritate primam & quartæ fortore superat, imo hoc ipso cimicibus, atque sylvestribus palam eripit. Muscas & crucas venatur is, vescitur: tam non ferende violentiæ videtur, ut lateralissimum arcanum interficiat. Raro in Italia reperiri Buprestes scriptis Plinius, nunç verò (quid nî enim Marcello Virgilio credamus) frequentioris, quam agrensis fortuna & res patitur. Esse autem eas venatæ admodum nature, & tum pecudî & tum hominibus adversissimæ, quos à tota substantiâ tollunt. Actio teste, vel ex eo satis apparet, quod earum Propositoris lege capiti cœteri narrat in Pandædis Budæus, ita enim lex loquitur. *Qui Buprestem, vel pycnompham, tanti facinorosi confectus, aut mortiferi quid verum ad usum acetabulandum delictis, inducit capituli, & perna Leges Cornelie officitur.* Vidimus quoque in agro Heidelbergensi Buprestes duas Scaraboides, alteram ex auro virescentem, alteram ex flavo nigricantem. Illa priori à nobis descriptæ omnino similis, sed aliquantum major; alæ externæ auro saturatè lineatim ducto illitæ, & paxillo viridî adumbratæ, inter lines umbones concavi assurgunt, elegantè sculpti. Celeri cursu prævalent, communem Buprestem naturam viresque obtinens. Quæ verò ex flavâ nigricat, eam adeo mistæ ex agro Viennensi in locibus Quickelbergis Antuerpians, qui nobis in hac



historia locupletanda maximo fuit auxilio. Colore excepto, et quod major nonnulli fuerat, quatuorque antennis prædici; novissime descriptam per omnem præsentabat.

Quantum perniciosa hæc animalia, acrimonia erodunt, erodendo inflammant, atque inflammatione venentâ inæxplebilè stum, horrendumque tympaniticè & membranis ipsius pœntem inducunt; rancem & illas hominibus salutaris fecit erumpens natura, atque ars deinde in medicinam aptas preparavit, antequam in usum tranierit. Plinius & Aegœtia codicum modo præparandis disputant, quo Cantharidas. Dioloricus super cibum suspensum ferventè cinere illas pallidè torret, & deinde reponit. Galeus aceto macerat. Hippocrates capita, alas pedècque abijcere jubet. Erodot, exculerant, inflammant, inflant, & colorum ad partes rotas poterit attrahunt. Diolc. lib. 2. cap. 59. id circò non temere idones erubus ammixta, ad lepras, carcinomatâ ferrosque lichenas adhibentur. Quo Canthartide majore jure (meâ quidem sententiâ) subititè possunt, quam (Pauli venia dixerim) Galenarum aliquid, non solum quia facie ad eam proximè accedit, fed etiam, ut Galenus loquitur, virtute. Cum sevo hircino Buprestes, septica vi, lichenis alia facie tollere, Plinius asserit. Hippocrates in varijs vetri morbis sanandis magnam ipsi laudem attribuit. Sic enim libro de rat. mul. & lib. de morbis mul. & lib. de sterilibus scriptum reliquit *et ad inter dierum.* Succis & pinguedinis emollientibus Buprestem adicere & veteris, ad morbos & sterilitatem pelandus. Corpus Buprestis unius (parvè vel majoris) dimidium præparatum, cum duplo fisco pulpæ, commisce & suppone & parat enim utrum & inflat, & desperatis mensibus, optimum est remediùm. Aliquando solum Buprestem apponit (si satis magna sit) aliquando mollis reddens pœstadium, decem accipit, atque illis oleo acetabulum, vini, cumini, Aethiopicis, fescules & anisi, una partes æquales admisceat; ferveletia deinde format in pessum, & vterò adhibet. In veteri siccatione, cessante parasylio, corpore prius purgato, medicamentum quoddam cum Buprestem componit Hippocrates, & naturæ milerum apponit. In uteri chirro utitur quoque Buprestem, fed cautè & cum diligeni consideratione; apponit enim in glandis foram per diem, atque ubi multum agram mordendo vreat, glandem extrahit præcipit. Quinetiam Buprestem, myrrham & clasterium cum melle comitit, coquit, & subdit. Subdit quoque ad molem ejiciendam lib. 2. Gal. o. c. cap. primo, ex Archigene, Buprestium medicamentum describit, cum aceto, ranunculo atque Ariaradice, ad alopecias, lepras, elephantiasin, &c. quorum ibidem curam fecitè videris. Ceterum ut utiles ejus virtutes hæctem recensui, ita nunc, (ne historicæ leges transgrediar) non minus horrenda illa symptomata aperiam, quibus Buprestem inus hauserit, eadem ferè patitur quæ a Cantharide: corpus in tumorem attollitur, ac tympaniticè distenditur, statum copia inter cutem & carnem valde multiplicata; quod ob humores veneno colorè tingitur. Ventriculus, alius, intestina, extrêmè dolent, vna suppuratur; anxietas toto corpore, tota item mente perferunt. Quorum symptomatum Nicander maximam partem descriptis his verbis: *est in similibus ad usum 24000. R. C.*

Quibus auxiliatur aphonitrum, cum aqua vel felle bovino sumitur. Conferit item hæc muliebri è mammis affatim & assidue extractam, atque ejus penuria bulbulum, & caprinumque ovile. Vina quoque muliebri, epoti, ac vomitum reddita; ante autem vomitum dari non debent, quia sic febrem exasperant. Diolorc. Primum igitur vomitus ex passo multo vel oleo myrrino, vel laudo

tamine uvas, & febovis vel capræ. In medicamentis que urinam eiciant, nonnulli præceptorum meorum lolas alas cum pedibus injiciunt. Nos (inquit Galenus) totas Cantharidas injicere soleamus, & apriores eas judicamus, que inventa in frumento, loco transfretiores in alio cingulo ornatur. Lib. 3. & Lib. 11. de simpl. fac. Menes quoque potentissime eliciunt subdita; & antidosis impotente, hydropticos auxiliari credatur; ut non solum Hippocretæ & Dioscorides, sed Galenus, Avicenna, Rhafis, Plinius, aliique optimæ notæ medici testantur. Nequo hic satis laudare probatissimum ipsorum usum, cum fermento, sale, & gummi ammoniaco, ad catarrhi diversiones, podagra & licheni dolosis amputatores; dum materiam altius centro impantam, ad superficiem extrahat ut absumunt. Salmandræ item venenose conferunt, ut docet Plinius Lib. 29. cap. 4. Conferuntur tamen certis rebus & ætra mixtionē ad penis impotentiam vires *crisidæ* tollendam, veteremque plurimum promovent. Cæterum ut debita mixtionē & pondere exhibita salutifera, ita non rectè præparata, applicatæ, gravissima symptomata, & quandoque mortem inducunt. Dum Bassilæ circa annum 1579. heretice, sponsum quidam (zenobarius nisi nempe in Pharmacopœia habitans Apothecarius de pessimi infirmitate timens, quo sponse primâ nocte pudicitiam esse pulsus) Archiatrum quandam celeberrimum consuluit, ut medicamentum nigescens prævaleret, desinatque iter citius fecerit. Verum appetente diluculo; per petus penis dissentio sine veneris desiderio insquebatur, & cœcitate postea urina cum vesicæ inflammatione accessit, ægerque (nihil dum proficiens antidosis) penè elanguit. Idem quoque nobilicquidam Francofurensis accidit nemini, cui dum Chirurgus quidam indolis hydroper per urinam cum Cantharide intus sumpta evacuare teneret, doloribus cruciatum perpetuis exanimavit. Habeo quo singulare quoddam contra penis languorem remedium, quo cum promulcè uter, utcumque multis Nobilibus (qui veneris vulgo studiosiores videntur) animos & vires adauxit absque noxa; uni tamen inter cæteros sic oblitus, ut à venere (cui nunquam litara) Insuper continuo mingeret, & lymphymia frequenter laboraret; Sane nisi lactis copia in prociūtu fuisset, omnino interisset veneris virus; & postius sollicitatis cupidissime penes fuisset. Atque hæc de medicâ ipsarum vi, nunc ad laticeram illam & insanam veniamus. Inter venas maxime dæletaria esseuntur, non solum quæ erodunt, atque insanant, sed ob vim quoque septimam, quæ proapellat. Succus eorum in venas sive à stomacho, sive à cute ingressus, ut venenum interimit. Vnde Ovidius cum hosti male precatur, lib. Trist. sic cecinit. *Cantharidum succos dante parente bibas.* Cicero ad Penum lib. 9. Epist. fam. *Cajus accente conficere statuffet.* Gal. lib. 3. de simpl. fac. ita scripsit: Si vel minima quantitate & rebus mixta idoneis intus sumantur, urinam poterit provocat, & aliquid rotundum vesicam. Ex quibus patet, quæcumque ex frigida interitum, si exigua quantitate sumantur, nutrire corpus posse; at quoque potestendo ut Cantharides nequam, cum nature humane adversentur. Costum Equitum Romanum amicitia Neronis principis notum, cum in lichenē correptus esset, vocatus ex Aegypto medicus ad hanc valetudinem ejus à Casate, cum Cantharidum portum daret, interemit. *Plinius.* Cantharides item (ut eadem lib. 29. cap. 4. testatur) Catoni ut censu obiectæ sunt, cum venenum vendidisset in auctione regia, quod eas feteris Lx. addixerat. *Legibus* autem epotæ, vel diutius foras & altius applicatæ, symptomata hujusmodi solent producere. Accidit punctura & dolor in visceribus, qui etiam ab ore usque ad pectinem extenditur, & renes & anchas, & hypochondria, & ulcerant vesicam ulceratione dolorosa, penemque inflammant, & vicinas illi

partes,

partes, a postenatè vehemētis; postea animalum sanguinem, & frustum deinde carnis. Quandoque diarrhœa sequitur & dysenteria, & syncope, & torpor, & mentis alienatio, & nausæ, & gravitas, & frequens mingendi alius; exoneranda, sed fere irrita, cupiditas. Invenit eos lumens in ore suo saporem picis; quæ omnia symptomata ex Dioscoride lib. 6. cap. 1. Gal. lib. de Ther. ad Pif. cap. 4. & lib. 3. de temper. cap. 3. & ex Rhafis tit. 8. cap. 19. colligimus. Hoc modo affectis atque infectis Dioscorides lib. 8. cap. citatis, primum continuum & frequentem vomitum imperat, deinde frequentem alii lotionem, per clysteres ex nuto factos; postea ad vesicæ conservationem lac intus præbet & ptylium. Clysterum quoque materiam aliam tum esse vult, atque in principio nempe ex aqua hordei, althæa, albumine ovi, mucilage, sem. Lin. aqua orizæ, decoctione fenagrichæ, hydromelicæ, jurebus pinguis, oleo amygdalifo, & alijs amaris, & vitellis ovorum. Intus item exhiberi jubet lac acetosum vaccinum, hydromel, grana picæ majora & minora, desaturum, pinguedinem anatis, decoctionem cum seminis diureticis (nempe fem. 4. infrig. major) & decoctionem ficum cum syr. violaceo. Oleum vero de Gydonijs veluti cerissimum hujus morbi Theriaca unice laudatur, veluti & oleum liturum, & lantum Sarmiam. Rhafis, postquam clysteres ex jure pingui infusi fuerint, in virgam quoque oleum rotacem injicit vult, argumque in una tepida balneari, ut. 8. cap. 17. Ipsarum Cantharidum venenum in aqua paraffino non constat inter auctores. Alij in capite & pedibus existimant esse, hujus nempe. Convenit tamen penas earum auxiliari in quacunque parte fit venenum, quibus semperis letale est: adeo ut hoc venenum sumum se continet remedium. Plinius lib. 11. tradidit: quod de Sylvestri ocyno narrat Plinius lib. 20. cap. 13. Qui etiam accentum scyllitium, oleum oceanicum, lac bubulum, & jus caprinum varie commendat, lib. 2. cap. 2. & lib. 3. cap. 18. Atque de Cantharidum historia hæc dicitur, quom miror ab eruditissimo Gesnero, ipsoque imprimis Pennio fuisse omissam.

CAP. XXI.

De Scabibus.

Scabibus esse infestum ^{scabibus} ~~scabibus~~, quasi vulgum penni dixeris, & rebus putridis, & stercore nausens, eoque sese potissimum alens atque oblectans. Hinc Greci *scabibus*, Tyrrheni *scabibus*, Germani *Kasfer*, Itali *Scabibus*, *scabibus*, Galli *scabibus*, Poloni *scabibus*, Illyrici *Krabak*, Angli *Beetle* vel *bugg*, Angli *Boreales* *Cluck* vocant. Occidentales vero *Starchobæon*, Arabicè *Canafis*, & *Canafes* dicitur Avicenna. Cantharos omnes maxime esse Greci singuli uo ore fatentur, unde facile est Aufonij Epigrammatis sensum in Marcum emaculatium intelligere, quem Rhodiginus reddidit lib. 8. cap. 5. Antiq. lecti. Propterea item Aegypti heroum suorum status hoc animalium epipigi fecerunt, insinuantes virilem solum virtutem, muliebri nullâ mollescent mixtam, vijs vere fortibus atque illustribus competere, effeminantem vero eos, & languidum dedecere. Canthari omnes senecturem exiunt, carentque aculo. Quam rariuntur metunt, motusque cessant, & corpore indurascunt. Perperam 4. alas hujus scripti Albertus sub vagina crucifera conditas, nam experientia vidit tantum diâ inclusas gerunt, tursæ grati, ne à durissimis corporibus offendantur; Nam eorum maxima pars, vel terram

O 2

fodit,

fodit, vel ligna putrida dentibus atterit, ibidemque dmicilia & nidus fabricat; adeo ut, nisi oppime muniat effret, nunquam ab externis injuriis sese farctostectos liberent. Dum volant, tanto iteriore vel murmur & mugitu potius aërem replent, ut per eos Deorum cum hominibus fieri colloquia Lætius scriberet. Rosas inter omnes plantas, non recantant; imo eæ sunt generis permicem aversantur: eorum quæque odore intereunt (ut in Geoponic. legitur.) Sicus fatidis contra & *ambrosia* unice letantur.

Memit quendam cloacæ expurgare folium, quæ in officinam cujusdam atomatarij Anuereptilis flecteret, statim Iophoniam corruptum recidisse; quod cum quidam ex astantibus videret, in platea collecto fimo equino, illum ægritatis adhibuit; atque ita fuscilote adose homo facibus affusfactus ad se rediit, & convalescit. Haud mirum igitur, *carabæus* (post stercore natos eodemque pastos meminitur) *salvia* & *ambrosia* in hisce partibus abesse: nec recedam à Clementis Alexandrini verbis, 2. pedagoge. Quod etiam Plutarchus alibi, nec non Alianus affirmat. Fumum *Alabi* & maxime nigrosolum abhorrent, veluti *Pullam*, ægeri, stercorei vaccini, ac nigellæ feminis. *Rhaphis* 88. Hemeocallis Diolecoridis à quibusdam *verruca* vocatur, ob insignem quæ Scarabæos necat virtutem. Verum ut has plantas fiam opere vitant, ita umbrosæ hedere maxime effctant, eamque naturali quadam propensione fubite gestiant; ubi cum in æverum fuerit collectæ, nullo ipsos negotio tollere pro line fuerit, diffucile enim aut augurij. Scarabæorum autem alij majores, sunt alij minores. Majores sunt vel cornuti, *magdalis*, vel exertes cornutum, *decem*. Cornutorum alij cervi cornua imitantur, ut *carabæus*, alij capri, ut *scorabæus*; alij tauri, ut *torus*; alij arctus, ut *arctus*; alij naricornes, ut *torus*; & quibus ordine dicemus. *torus* in a Nigidio *Lycanus* dicitur, teste Plinio. Alij taurum vocant; alij Cervum volentem. Hefichio, *torus*, quia cornubus spinosis obvia comprehendit. Comico & Eustathio *torus*, quia omnium maximum. Cardano *magdalis*, Græco & Latino *magdalis*, quia omnium maximum. Italis *torus* dicitur, & vulgo *Pata* nomine ctho. *Gaza* *torus* appellat. Italis *torus* dicitur, & vulgo *Pata*.



torus *torus*

planas, in tuberculum leve desinescens. Pedibus incedit, prioribus reliquis

quis longioribus atque maioribus. Hunc marem Lonicus fatiit *torus* (si quæ generis inter Cantharos fieri distinctio) semina dicere non vereor: tum quia relique Cantharorum species minores sunt (Mares enim inter insecta, eæ à minore, experientia confirmat. Mas alii omnino finalls, fed minores tum corpore, tum cornubus: quæ licet uterque non racemantur, acris tamen (compressa) pungunt digitum, quom panno jam descriptis. Tertius prior triplo vel quadriplo minor, colore fievio, cornua admodum parva & bifida, juxta quæ duas antennæ plunibus articularibus distinctæ oriuntur. Oculos habet prominentes, & pro corporis ratione magnos. Scapule utriusque angulum acutum desinunt. Velicæ utriusque partem succo tenaci atque pingui & quereæ exudante, nec facile extra quereceta conspiciunt.

Quarta species tauri admodum est, quæ cornua exilia duo, ter intus racemata, ex nigro candidulavideni, dorsum nigri sed argentei ceruleisque maculis fegmentatur: pedibus sex graditur, quon non minus nigricant atque antennule. Capite practico, relique corporis partes vivunt diu; caput vero (contra vulgare insectorum morem) jelliquo toto corpore diutius. Hic luna facter efficitur, & capere illi & cornua cum Luna crescere atque diminui tradunt mendacissimi astrologi. Cornua medicarum virtutem non sunt experientia,

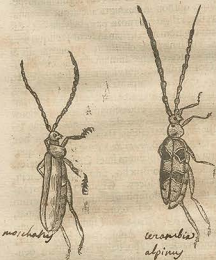
nam infantum morbis medendum, ex cervicæ suspensa, magna fit fuerit, & *torus* valde racemosa, alligata inuncti naturam obdunt. Strumis apposti cõferunt & podagre, praeterim si cum terra ab ipis egesta commiscantur. Plinius. Si cornua Scarabæi (quos Cervos vocant in oleo decoquantur, atque eo brachialis arteria inungatur, tollit febres. Mizaldus. Parum sapuit (ut hoc obiter notem) Guillelmus de conchis, quæ *Mizaldus* de natura verum sequuntur totum arivat, dum Cervum istum volentem inter Clocas poneret. Est etiam quando locusta ascribit, est quando Bruchio, imo alibi cum Cicindilla confundit; usque omnia coniciens, nil docet. Gigni cervos istos tantum ex veribus putrido ligno innatis Philosphus memorat. Ceterum quon experientia aliosum tantum quoque originem effere decendam clamant, huic porius applaudo. *torus* *torus* *torus* *torus* (sunt enim synonyma) Latinis *Cervorum*, Germanis *Hals* *lock*, Anglis *Gnat* *chaffer* dicitur, magnitudine coloreque Platycerorum refert. Caput habet latiusculum, oculos bovinos & grandes, tres fere transversos digitos longos: os illi forcipatum, hians, aduncis duobus dentibus durissimis horrentibus: os illi forcipatum, (experi scribitur) argulum porcellionum grunium diserte exprimit. Hoc forte in causa fit, cur eas arbori alligatas, culices ficarios abigere tradidit Hefichius. Scapula ejus curiosè à natura sculptæ, manubrium ebno factum & perpolitum, oculis objicunt. Pedes sex habet, trilius quoque geniculis distinctus, sed imbecilles admodum & languidos, tantoque oneri sustinendo longè imparis. His ferunt auxilium cornua duo, supra oculos nascantia, toto corpore longiora, novem decemque articulis flexibilia, non exactè teretia, sed asperitatem capiti innituntia, quæ licet in quantumque partem movere possint, æquandum volat, directè æ tantum protrahit, atque volata sessis, ut pedibus utitur.



torus *torus*

Conscius quippe horum imbecillitatis, & cornibus arboris ramulum circumplicat, atq; ita pendulus quiescit, ut in agro Heibelbergensi vidit nosse Bruchio

rus; avem paradisi eò referens, quæ pedibus destituta pendulis illis nervis ramos illaqueat, atque ita laboris fatui queri consulit. Gerras enim Germanas nobis obtrudunt, quotquot unicuique tantum volatum attribunt; quo defatigata tandem, famulæ & terram tangere perlibitur, & diem obire fabularum præcipia hujus rei causam fe narrat. Terantibus Satyricus Poëta compositis ipsas Mulas impetere non abstinet, quo propter in Ceramby cem merito transformatus duplicem subivit poëmatam, nam tum enervatis cruribus claudis ambulat, & latronum more in ligno pendit. Antonius Liberalis, lib.



nero; Venter, crura, & cornua, dilute caruleæ; scapulae, cauda & elytra, nigrius quibusdam maculis variegata. Cornuum quoque articuli nigricabant; postrema crura reliquis longiora credebant. Hos a Quickelbergio obtinimus, Anversa transmifsimos. Alterum habemus, exura viridem, fuscipè fulcum caput, scapula, elytra obscure virescentia; corpore est paulo porrectiore, priori similis videtur, sed paulo minor; cornua purpurea obtinet, crura, pedesque Hyacinthinis. Tertium huic concolorem ipse primus Penno dedi, niceem moschatam & cyanum verè spiritantem. Verum fragantia illa dulcisi (flaccet contra non eam) cum vite in auræ stigm effluit, & cadavere exulans, sese in pyxidem (qua hærit servatus) rotata insinuat. Cardanus mentionem facit hujus Scarabæi; sed qui ante me invenierit, neminem novit. Est quoque alter, cum splendore nigricans, ventriosius, crassius, corpore, cornaque brevior reliquis; cornuum junctura non sinit (ut in alijs) globosæ, sed utrinque leviter serratæ. Hunc Carolo Clusio Penninus se debere fateatur. Quibus capite ore & dentibus primò omnino similibus, oculis nigerrimis, colore per totum corpus fusco, ore paulo denatato, ca-

lygus cerambyx



cerambyx



in cornibus globosaf, septem vel octo; facile ex forma cognoscitur. Ad hoc octavus magnitudine & forma parum abditus, nisi quod capite, scapulis & alis subæruleis præditus videtur.



pine, collo, & alis, minutis punctis nigris densè confertis, corporis magnitudine ferè secundum æquat Cerambycem rariis conspicitur, in adibus vivit & lignis aridis. Sexto circiter capite, valde exornato, oculi albiduli, cornua longituda, articulatà, candefcentibus maculis distincte, elytris, immo toto ferè corpore, varius est, in ædibus item versatur, sed in ætate, non in lignis habitat, ignoretur. Septimum, ex Ruffia ab Edoardo Elnero allatum vidi, toto corpore infuscatum, juncturas habuit fulvas.

Nonnum misit ad Pennium Ioachimus Camerarius de litteraria republ. optimè cum primis meritis; cum alia pedefabra arenofo erant coloris, caput cornua venterque fuscirigebant; cornibus repandis videbantur, ex pluribus verticillis nodulifis compositis, quæ intransmissam partem necti citius verfabat. In plantis (& potissimum Cithyo) reptat. Hujus generis esse puo Scarabæum, quem Joannes du Choual. (lib. de varia quebus historia, cap. 26.) ita describit: *Deget in quercu animal de scarabæorum tribu (quantum conjectura ducimur) colore nigricante, proceris cruribus, geminis capite gerens oculis, modice inflexis; quibus acerrimè stringit advertebantia. Hunc bestiolam fabri lignarii quercus dolantes, in ipsi visceribus viximus vocaverunt. Ruffius Lagdenensis Thuro nominant. In lapidibus felicijs duntaxat ovovis, ferpe hupocistæ calentibus lea cum strepitu prædicas conspicitidum subside præbet. Eundem vel illi similem quandam pie memoris Gesnerus Epist. Lib. 3. ab anu pleuritic pastâ dejectum fuisse testatur in hac vetera: Per alium (inquæ) a positione ex Oxymelite nostro cum decocto faneragis exhibita, prodijt vetula pleuritide laboranti, fearabei genus nigrum, longis pedibus, longis item cornibus flexibilibus articulatilque, rudi plenum pure, vivum; longitudine duorum articulorum erant digiti. Decimus totus ex nigro purpuratis, os forscipatum habet. Nigredimus ubique aretreid. Duodecimo cornua minus articulata, caput scapulae que cyanæ, re-*

liquoque corpus totum spadiceum videtur. Horum omnium in iconibus, utrumque cornua alias directâ, aliâs curvata cernitis (explanationis gratiâ, tamen plerumque non nisi

nisi (capromus more) ad humeros reflexa gerunt, veluti primus Cerambyx: eoque nomine in eorum classem referendos esse sequimur. Atque haecenus de Cerambyce sive Capromyco, quod est Cerambyx, non alium in medicina usum didici, nisi quod in hiberna manu capta quartanas abigit. Plineus lib. 30. cap. 11. Fortè posteri, quos meliori litu finixerit Apollo, alios ab ipsius de promerit, nec perflueri sibi fiverint, tam afflabre pictum fictumque à Deo animal, raris admodum in medicina virtutibus posse defuit, quas rebus longè vilioribus (pro fua erga homines beneficentia) imparet. Vespertiliones hoc in primis habent delictis, & culicibus præsertim, præsertim si vivos ceperint atque compresierint.



Scarabeus sphaeroides



Scarabaeus vel *torax* potius, cornutus duobus semper Taurotum more rectis & directis tenuiter ex spadiceo citumque nigricat, & fere *torax* videtur habet autem exiguum caput brevibus crassisque scutulis immertum, medietate fronte. *primæ* erit defensionis gratia percuta. Nasicornium quatuor species vidimus. Prima omnium maxima atque rarissima apud Indos vivit, colore nigerrimo: nasum habet ad faciem rotæi raris cornutus & extra curvum, circa eius umbilicum aliud cornu intus reflexum è tubere, ubi nascitur, quale etiam è scapula tumulo. Torum corpus, ab ultimis cornibus ad caudam, longitudinem quatuor unciarum continet, latitudo fere duarum est.



Scarab. Aderi

Cantharorum lege feminam non habet, sed ipse sua sibi forma est formæ, fetum solo sibi genitum producit, quod Ioch. Camerarius F. non incite expresse, cum ad Penium huius insecti iconem è Ducis Saxonie rerum naturalium penu mitteret, his verbis:

Me neque mas videnti, neque famina concepta, author ipse mihi filium feminamq; misit.

Moritur enim femel quotannis, suaque ipse ex putrilagine Solis beneficio (Phœnicis insitar) renascitur, qua (resistente Monino)

Quando milena est aet. frigora mille

Vidit, & aeterno labentia scala mundæ

Annus jam gravior, post longa & aetia vixit,

Optat ut assarago tepido rediret, quis plant,

Inq; suo cendi foretore cupit; & sua longè

Corpora sarcothago rediens potiora refert.

Secundum



filiforme appellaris. Germanice *Rispkafte*, *Kraus*, *oder* *Wasskafte*. Gallicè *soûle morte*, quasi *soûle morte* dicitur vermus. Pilularii vocant Latini, quia è stercorebus pilulas voluit globosas, quas posterioribus pedibus retro volendo format. Porphyrius hoc modo illius naturam pingit: Pilularii omnes feminas non habent, genitura in caelum emissa, pilulas magnas posterioribus pedibus fingunt, & in contrarium agunt; ut sol caelum circuitumque octo & viginti dierum observat. *Penè idem Aelianus*, Cantharus nullis feminis, Sæmen in globulum fumarium emittit, quon viginti atque octo dierum spatio volutat & calcæcit, deinde factum procreat. Hoc dicere voluerunt. Scarabeum pilularium è stercore pilulam ad coeli formam conficere, quam ab ortu ad occasum tandem verfat, dum ad mundi figuram perduxerit: postea eandem in terra subter stercus (ubi nudicæ) reponit, repositam permanere finit ad mensem lunarem, quo exacto prodit flagellatim singulas caverna ejicit, quibus in aqua dissolutis, prolis farabæus vermis, impentis, quia paucis diebus absolutus, in volucrum mutatur. Hac de causa hunc Aegyptij Apollini sacrum fecerunt, & pro nomine non parvo coluerunt, curiola Apollinis interpretatione, qua collegit, folis operum similitudinem huic animali collatam ad excusandum, genus fuit ritus. Plin. & Plutarchi, Symop. 4. Roas veluti fua familia pestem, valde avertantur. Stercora verò (præcipue vaccarum) & fimita sic diligit, ut eorum odore quàm longissime (præcipue vaccarum) & fimita sic diligit, ut eorum odore quàm longissime



Scarab. Aderi

Verum gestibus eorum tardior, labor contra continuus atque improbus; amorque

amorque in prolem exsuscitandam ferè proprius. Saepe enim pilulae quas for-
marunt, pro loci ventorumque iniquitate relabuntur, & de fummo loco ad
imum sese precipitant; perpeti nihilominus cura propagationis (suis) volu-
cella vigilat, pilulamque styphiam ad fossam varijs excidens conturbis, tan-
dem rediit. In fare nisi quasi caelesti anime (*scilicet spiritus sancti*) huic ad-
desse, perpetuo cõtus, imò de cõtus laboribus deficeret, nec ad opus tam lit-
teratum tamque arduum quantum rediit. Solis calore excaecatos, moricos
tradunt nonnulli; plerumque autem non nisi a pediculis (quibus undique sca-
taris) suffocantur. Hyemem vivæ antè ne vivæ quidem sustinent. *Hedera umbra*
inpropris gaudent, veluti quam maxime salutaris. *Praxanus in Gespon.*
Formam ejus ita graphicè calatam, siveque coloribus notam (cõtus
enim nigrescit) exhibemus, ut plura ædificet, salva patienti vestra,
non liceat. Ex fimo primum proveniunt Scarabæi (inquit Ioan. Largius) ut
ex ligno putrescente cõsi: deinde vero, femine in globulum effuso, eodemque
vivificato sobole propagant nulli non fatis nota, nisi fibuli nulla omnino sunt
Bretcora; 3 alibi erum pilulam se cuique præbent obvios. Varijs quidem modis
inferuntur hi Scarabæi, tam & animis hostis profusa, & corporis nonnullas
collunt infirmitates. Perim cum hoc animal (aut vivæ quidem animal, quippe
cui verius liquor defuit) esse infimo inferum genere nihil fit nisi crustum,
sensu tantum virtutibus nos vincit, & ad modestiam, temperantiam, laborem,
magnanimitatem, justitiam, prudentiamque incitat atque impellit. Nam licet
ædes habeat stercoratas, tamen ipsum vivit contentus, verlatu, oblectatu,
deliciatu, nec lubentibus in rosis potat prædicat, quam in fimo caprino, quod
amaricium olere illi videtur. Vivit enim nature scripto, ejusque leges tran-
sire seculis dicit. Præcipuum huic studium, pilas quam maxime potest ingen-
tis componere, fore passillos, quo minus commine volvit adertes, quod si
contingat ut adertes istius molem aliquam omis protradat, elapsis fibinde pilis
aut deorsum recurrentibus, putes te Aecolium videre, recurrentem (scopulum
ad verticem motus) semper volentem, nec de fatigant, nec conquiescit tamen
(tantis operis ardor donec in antrum fimo devexerit. Nos vero homunculi
pugnantur aut viribus nil agimus, imò insipio arduæ virtutis vestibulo de-
ficimus, folemque & pulserem omnem, oroni, male conciliati, male habitii,
male item perditæ subterfugimus. Magnanimitatem ejus quis non videt, si
quod Indorum Canthari facere perhibent) vel cum aquila pugnare audeat
? Imò opinor (utor Erasmi verbis) futurum, ut aliquis Romanis ducibus
impensè favens, aequale vicem deplorat, cui cum tam humilii plebeioque ho-
stis res inciderit avi tam regalis quam vincere gloriosum non fit, à quo vincit
tullissimam, & qui ab eundem nullum laudis consurgat, quod cum aquila con-
certant, etiam vixi ducem ferunt. Apud potius enim pridus Jaczem Vlysis
adversari jam imbellis, forteque ducem cum militibus consingere dedignantur.
Rursum alius magis erant demirabitur, unde huic insecto vilissimo tantum
animorum, tantum audacia, ut non sitveritum cum ave multum pugna-
cissima bellum suscipere: tunc undè opes, vires, facultates, avocilla, ut tot
jam annos bella ducere poterit vere *amabilis*.

Verum si quis huic explicet Silemum, & contemptum hoc animalculum
propus ac veluti domi contempletur, tam multas in eo cõtes haud vulgares
animadvertet, ut omnibus diligenter pensitatis, propemodum Scarabæum
se male esse quam Aquilam. Ne vero nihil reclamat aut oburbet quilibet
prius atque, nec cognoverit; Primum in hoc Aquilæ præfatis, imò homini,
quod ferecram quantum exiit, ac fibinde respicere. Tam hoc ipsum tantum
est, ut existimem humanos quocunque Loves, ubi perventum est ad insana-
bilem illam senectutem, qua atas peculium & res abdicat, male cum Scar-
rabæis

rabeis *scilicet* abjicere, quam coronam septemipennis accipere. Deinde in tan-
tulo corpore, quantum animi robur? quam heretica mentis vis? quantum ad
invadendum impetus? ut nihil jam fit ad (scarabæum Homericæ auca. Iam
vero nec ingenium vulgare, nisi quis temeritanam olim, vel ubique celebra-
tum existimet. Graecum illud proverbium, *scilicet spiritus sancti* - quo sumum lin-
gularis quædam & incomparabilis tribus videtur sapientia. Neque mea re-
fert, si quis cavillatur, cum parum bene habitare in domicilio aeternali: sed
potius illorum *scilicet* iuste damno, qui deformes ipsi cum tunc & canosis
moribus, ædes polite, ipseque, ex amissum fatibus, Attalicus uxor sumptu-
osa adificat, atque incolunt. Porro quod animantium excrementis ad suam
commoditatem abitur; ingenij luce est, non erimen. Quali vero non idem
nos medici faceremus, quoties multorum animantium tuorem, carneam,
urinum, imò olea quidem & stercora agris applicamus, & in potione non
nunquam exhibemus. Nec pudet Alchymistas, viros plane divinos, & non
amplius, si quod cuperent, caperent immortales, ad quantum illam essentiam
elicendam uti fimo; nec agricolas (quo quidem hominum genere nullum
fuit olim honoratus, nullum jam sanctius) stercoribus arua fagnare. Id quod
quidem eas à pilulario primum didicisse, non abhorret à veri similitudine.
Cure enim fimo potissimum semen includeret, nisi illi vegetantibus illius calor
humorice (quo perficiuntur generationes) plurimum inesse Deus voluit?
Hinc evenit ut fimi beneficio agros redderet prægnantes, horridaque
illam maciem, fimum, sterilitatem pudentes villici abigerent. Sed Scar-
rabæis istis Pilularijs (inquit) res tam purida bene olet. Stultum vero fit in-
satum hominis in Scarabæo desiderare; siquidem id homini peculiare, odore
sui nobis offendi: nec idem accidit in illo cæterorum animalium. Felicior ego
fimo Scarabæus, non immundior. Quamquam homines quoque non tam res
offendit, quam opinio: nam præcelsis illis temporibus res ipse perinde atque
nobis, non vixit ab hominibus, & quam auspiciatissimo vocabulo, *Latanen*
appellatur, nec dubitatur Saturno deo *scilicet* cognomen addere; nimirum
honoris causa, si Macrobio credimus. Nam præditum Plinius, Soterulo
Famii filio hinc nonnomen solum, verum etiam immortalitatem contigisse in
Italia. Porro in Grecia res eadem duobus regibus summae peperit gloriam.
Angeæ quæ excogitavit, Herculi qui divulgavit. Denique nunquam oboli-
vit regis senis memoria, quem Homerus, ut in Carone tradit Cicero) mani-
bus suis laticifantem agros, nec alia re quam quod delectatur Scarabæus, po-
siteritati consecravit. Imperatorem Romanum nihil offendet lotij puto,
cum emolumento conjunctus. Cur Pilularius igitur à tantis commoditatibus
seve deterrat incommodum? ut jam demum incommodum esse, quod
fimo fovendis fatibus est commodissimum. Denique cum videmus, Scarabæum
in stercore semper parum esse, semperque crustâ nitidâ; contra homi-
nes in Hispani iniquitatis atque pollutus: quo lo uter altero mundior? Equi-
des hinc etiam nomen inditum arbitror, ut *scilicet* veluti *scilicet* sit appella-
tus. Quod si quis forte dotes has leve ac vulgares existimet, illud certe ne-
mo non magnificum facietur, & ingenij critidè dignum, quod antiquis in-
fer facras imagines, & in vatam mytherijs cum primis haberi esse Scarabæus,
egregij bellatoris aptissimum symbolum. Siquidem (ut refert Plutarchus in
commentario de Iside & Osiride) in Hieroglyphicis Ægyptiorum picturis,
Regis simulacrum erat otulus, addido Spherico: cum reatq; iustaque rerum ad-
ministratio conjuncta significaretur. Ad Thebis (ait) imagines quædam
reponantur, quæ manibus careant; ac iudices præsentantur, quos oportet
ab omni munere corruptela maxime esse sejunctos: atque inter has
unam oculis quoque careant, quæ iudicij præsidem referret; quod hinc
oportet

que uti inferiant, ut aves alant. Imo multa alia animalia, præsertim ranas palustris his velet, author est Bellonius. Et sane quamvis Aquila, superbus crudelisque hostis, tam infime fortis animal non minus affigit atque devorat, quam Ciconia nolitæ magnates plebem solet rariam; tamen opportunitatem nactus, par pari refert, excludimque illum prædonem fatis punir. Inimicum enim cum cum multitudine suis Scarabeis citius convolat, & abscutem morte, aquila o proferet ex nido, aliud post aliud, donec nullum reliquum fecerit: quibus lapsis ministræque, pulli infornes adhuc, miserabiliter in faxa elisi, præ orbati viliant, quam vitæ sentiam accepterant. Nec sane video gravissimos negligunt cruciatu, levissima filiorum tormenta non ferunt. Videmus alios (tarda & sensus penè exortia animalia) perignos objectos, miro vitæ contenti, pullis suis succurere: adeo ut initium Scarabeo in vindicta eligenda prudentiam nequeam non admirari atque laudare. Sed de hoc fatis, ne non quidem elephantum & mulca, Sed & Scarabeo Gigantem reddidisse videat. Dicam equidem, ut immensum de re parva volumen fingere noli, ita subficere, quæ legeram, & scelus habui. Miror Pennij hic brevitate & sequitate, cum in Luciano, Plinio, Homero, Aristophane, Theocrito, Alexandrino, Erasmo, aliisque innumeris authoribus, mira de Scarabeo Pillulario memorantur præfatu digna. Est alius omnino similis Pillulario, sed melanosycaeus, cum illi utri quodam plenitudo. Hic Augusto mensē pediculari inter curia hegetemibus vexatur, & tandem interficunt. Eum ego Feliformem potius existimarem, quia non plus ovium ovi faciem, quam hic cati. Ubique occurrit, sed in agro Colcectriensi sæpius vidi. Pergamus porro.



Quem ego Smaragdum vel Viridulem dicentem, Graeci Comicique omnes *σκαρβηλοῦ*, Attici *καρβηλῶ*, qui etiam *καρβηλῶ* vocant, Eustathius dicitur item nonnullis *καρβηλοῦ*.

αδωβ, & *καρβηλοῦ*, sed nullo iure. Accipitur a quibusdam pro Scarabeo Arboreo, sed locus abutum dicit. Rutili Lombardi Gallerucas, quasi Gallicas crucas vocant (ut Niphis interpretatur) quam tamen nihil cum cruce commune habent. Germanice *Grænne*, Dole, *Goidkäfer*, Italicè *Mezzerola*, Polonicè *ZielonaBroka*, Anglicè *Greenbeetle* appellatur. Variæ sunt scriptorum de libo animalis leio opinioniones, quia non ubique hic obivus Scarabeus, tum quod Cantharidi propior videtur. Alij Cantharidem esse volunt, sed caustica vis fere abest. Aristophanis Scholiastes *καρβηλοῦ* vocat, *καρβηλοῦ*. Eustathius Vespam majorem dicit. Pollux animalculum volvere affirmat, sed non genus notat. *Γαλα* Gallicam vertit, sed nihil simile obdit, qui verò scarabeum arboreum esse contendunt, vel oculis privatur, vel colorum varietates non dispiciunt. Hefichius cum Scarabeum facit, sed coloris aurei; ut Aristophanis Scholiastes flavum: recentiores viridulum vocant & Smaragdinum, sed auro radiantem. Sic Marcellus Empyricus innuit his verbis: Scarabeus viridis (Melolonthen vocant Graeci) colore Smaragdino & viridolochi, obceptus ammittentem, oculis usque adeo genitus & beneficus, ut fatiari eonon possint: nam quod datus cum intuearis, eo magis dispiciens. Idem quoque Plin. lib. 30 cap. 70. & 29. ca. 9. Mas totus undique virot, oculos si exceperit



exceperis rubicundus; elytra feminæ (quae major est) castanei coloris videtur, quato atque illustri splendore micantia, aliis maris similes. Pectus utriusque mucronatum prominet, quod in alijis Farceis habet observari. Aeternam faminamque quali man Apollinis picos misit ad Pennium P. Queckelbergius, Apothecarius Antwerpianus, sed tunc naturalium studio plurimis medicis atependens. Aristoteles 9. de respiratione, frigidum illi sonum ascribit, quod forte argumentum præbit nonnullis, cum hunc Scarabeum Arborem esse dicentem. Generatur (inquit Philosphus) ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ* ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ* ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ* ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ*. ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ* ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ*. ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ* ^{in his montibus qui sunt in Bithynia} *αδωβ*. Aliam speciem huius Scarabei Carolo Clusio ferimus acceptam, cui pedes nigricant, tunc caput, scapularum, sed & carulicæ. Antennis habet figurâ, non tactu, cornes, quare inter *σκαρβηλοῦ* censetur, elytra striata videtur, sed in circumferentia nonnulli habent. Alium non ignobilem Melolonthen Thalesius nobis propoit (atque ego vobis pictum exhibui) his verbis: I otus prater oculos viridis (hinc enim impente nigricant) venit ex auro parum rubescit, uti & crucialica: medium dorsum luna elytris concolor adornat: quare non inventus à Latinis, Equis *lana* vocatur. Hujus Aristotelem meminisse scribit Thalesius, sed quo loco Philosphus id facit, nondum assequor. Thalesius dum hunc inter pillulares recentè (quare & ego atexui) hujusmodi cum verbis describit.



Quas signa ipsas facit, serice referat pilas, Pars nigra ut Aethiopian, manus ipsa coloribus horret; Regia pars viridi pilis colore nites. Parva nites cuius dorso nota, magna minus si conferre licet, Luna pulvis volit. Dicit equum Lanna hanc cononime Brutiavillus: Quod hic bellator sic vitas fer equus, Ille casta fert non una Semiramis; est enim Centauri & plures quam genus est hominum.

Et profecto pterique pillares tetto nigrore horrent; esse tamen nondubito, quod aliorum nigrore virot lucet crusta, aliorum peramino. Sunt itera rutili, & idem prægrandes, qui terram foliunt, ac illic nidos ponunt. Sunt qui parvo, sunt qui metuendo bombo formidabileque streptu provollant, ut imprudenter non melioctier streptu provollant, ut imprudenter non melioctier terrent. Sunt & alia forum detrimita. Verum hic id commune est omnibus; in stercore ortus, in eodem victus, vitæ atque delicia. Alius Canthoræ purpureus Constantiopolis ad nos delatus fuit, qui (nisi oculi, venter, ac pedes picem referrent) totus esset purpureus ac violaceus. *Ατραπύ* in lignis aridis habitans, hunc in modum formatur; seu lug ubi indutus veste totus nigrefcit, vel pullefcit poti-





us: os forcipatum illi, scapulae fere quadratae, tibiae atque antennae brevifimulae, raro vultus frequenter graditur, atque inter gradulum maleficorum fetorum more obmuturatur. Arboreus vulgaris admodum & ubique obvius, præcipue Iulio & Augusto mensibus, à sole contopino tum: enim magno murure & mugitu cæcòque impetu, in hominum faciem ivolat, iumenta; lacessit. Arborem folia corrumpunt hi Scarabæ, quæ insita malitia dilacerant potius quam mandunt. Vescunt enim culicibus. Anglicos, *Dorri*. Germani, *Baumkæfer*, *Loubkæfer*: à Ioanne Agric. lib. De Subterr. anim. *Scarabæfer*, à Gallis *Hanneton* nuncupatur. Vaginae alarum puniceæ sunt, & tenuissimo quasi polline confersæ: aliàs leviter splendens; idem quoque tibiarum, pedum, ac caudæ spinolæ color, reliquæ partes insensitum totæ, nisi quod oculorum circuli, antennaliquæ parvæ & supra caudæ ornum flavescunt, juncturaeque ventris albescunt. In Noemania tertio quoque, anno multo frequentiores, atque ideo, *L'œdes hannetonis* ab illis vocatur. Proditum est in Anglorum annalibus, Anno Chr. 1574. Vicifino quarto Februarij, tantam eorum multitudinem in Sabrinam fluvium delapsam, ut aquaticis molendinis rotas sifterent atque obruerent: & sane nisi unâ cum hominum indullia, gallina, anates, caprimulgæ, tinnunculi, vespertiliones, aliaque prædantes aves, (quæ hos in primarijs habere cibis ventrum) auxilio fuissent, suffocata abijs molendina etiamnum hodie obmutuissent.



maleficorum
vulgaris

Huic alter affinis creditur, colore totus ex fusco albicante, glauco ventre & quodammodo canescente. Quem in medicinis usum obtinet equidem me necesse fateor. Accipies vero cum aëres venantur, scarabæis duob. tribusve arboreis caudatim junctis hamum contegunt, filoque gladiosis aquaticis subdito (ne dispalcant technæ) lapidem ponderosè alligant. Statim anas præ cibi aviditate hamum devoraret, ejuq; dentibus in aëres penas luit. His cucurbitæ inclusis, quomodo græves capiuntur, quis scire velit, Gæneri legat de græcæ.

Scarabæus quem Plinius Fullonem vocat, rarior est, nec ubique obvius. In Anglia, quantum audiverim aut legerim, nusquam apparet. *Gaza* ab *Aristotele* dictum, aliquando Fullonem transiit; quam tamen ille semper *Pilularum folium* eo nomine notum voluit, atque reliquis *Scarabæis* proprias nomenclaturas contulit. Neque Fullo *Scarabæus* rubeus dici potest (ut *Fregius* coniecit) nec est animalculum caudæ forcipata, quod *Hadrianus Lulinus* nobis per Fullonem obtrudit; non est enim *Forpicalia* generis, ut fufius in historia ejus palam fiet: Sanè *Scarabæus* hic pulcher est, Arboreo major, sed *Fervio* volante *Farmina* nonnihil minore caput illi adest fere corneum, antennulis duabus non inventum; oculi pectusque hirsutis non inveniuntur; oculi pectusque hirsutis non inveniuntur; oculi pectusque hirsutis non inveniuntur.

Scapulae atque elytra albis nigrisque maculis



maleficorum
Julio.

listam pulchre variegantur, ut vestem Damaſcenam esse Phrygia manu intertextam facile jurares. Hoc insectum utriusque læcero alligatum, Magi contra quartanas singulare esse dicunt remedium; nisi non Plinio credendum lib. 36. cap. 11. Iconem Pliniam à Carolo Cluſio habuit Pennis: bestiolam vero ipsam *Quæ* *quelbergius* postea transiit.

CAP. XXII.

De *Scarabæis minoribus.*

SCarabæi omnes minores vel maculari sunt corpore, vel immaculatis *maculis*. Hos vero *maculari* Græci appellant. Macula aliorum ex nigro albicant: alij flavescunt, alij nigrescunt. Albicantium è nigro septem, Flavescantium tredecim, Rubescantium duodecim; quos hic sua quemque classe donavimus.

Immaculatum color corporis idem deprehenditur atque inter eos lex migrantes, duos spadicæos globosum unum excauto nigram alterum exlute vidimus. Quidam quoque nuperitè à nobis deprehensus est fuscopuniceo; alter muricis succo inebriatus comparuit. Aurelcentes quinque habemus, parvulos illos quidem, sed clarè micantemque auro undiq; suffusos, quos etiam me involuisse nepotius videtur, scilicet apingulo curavimus. Quis vero singulorum usus sit, ubi generaliter de *Scarabæis* diximus, explicatum est.



CAP. XXIII.

De Proscarabeo & Scarabeo Aquatico.

Roscarabeus Latine, Paracelso **Meloe**; Agricole **pinguiculus**; à melloe pinguiculus fœdore affatus extillante dicitur. Græci *αλιβασις* & *αλιβασις* appellant. Germanis à mente quo potissimum con-

spicitur *Meyen Wurmlin* & *meyen Käfer* dicitur. Heidelbergenses, *Schmalis weghehl*, Diurnarienses *Eber* & *Kadden* (ut **Wiens** lib. de morb. incognitis testatur) nomini impulerunt, Anglicè *Oil Beetle* sive *Oil Clock* non ineptè vocari possit. Cur verò Proscarabeus potius quam Scarabeus contra **Gesneri** Pennique initium dicitur, cum multa afferre possim, num illud imprimis, quod sexu distinguuntur & coeunt. Femina magnitudinem hinc videt, atque Maris majorè certis, & aliam plerumque formam; hinc enim os minime forcipatum, veluti **Feminas**; hæc e item vel levissimò motu aut tactu, oleo mellis liquidi instat diffillit, nam semper quasi exccus deprehenditur. Coeunt, ut sæpius in **Agro** Heidelbergensium videmus, aversis caudis: femina inter venterem matrem trahente (carnum more) ita ut hinc retro reptare cogantur.

Corpus utriusque molle, & cæruleo obsoleto cum splendore nigricans; cuspis **capitis** alie diæ; vel alarum potius primordia innaucantur, sicut **Struthio** cælo: non tam ad volatus quam gressus celeritatem juvandum. Circuli illi ventris dorsumque circumcingentes, in junioribus viriduli, in adultioribus cærulei magis apparent. Contritii fragrantiam reddunt gratissimam ut **Toxires** in **Onomatichio** suo affirmat.

Folijs violarù præcipuè velcitur, deinde graminis tenelli. Raro extra mentem **Maium** conspicitur, reliquam anni tempus latebras colunt, vel femine pilulis inlucronantur. Heidelbergenses **Frans** colunt, in agris, pascuis, segete, ipsique adeo horis **Struthijs** multos coepeximus. Sed in **Anglia** adhuc vivos, ibidemque natos non reperi. Solus **Agricola** eos quadrupes fecit, quam revera fuisse omnes fœpedes: eo fortè errore vel casu, quod in Proscarabeum incidit, cui antea duo pedes fuerant avulsî. **Wierii** Proscarabeus, si supinum videris, ad humanam faciem (nisi hic fenex lufert) factus apparet; alias longiores obtinet quam reliqui, orbibus sive cingulis plurius corpus ambientibus distinguitur. Alias à prædicto non differt **Notobilissimus**. **Edmundus** **Knivettes** Eques primam in **Anglia** Proscarabeum fœciem fide afferit, ejuoque ad nos nuntii iconem; sed oleosum illum humorem quo vestimenta abundat, nuntquam invenire potuit. Omnisvis item dimensionibus superat, vel quod coe-
to, vel quod solo utitur ad crescendum inceptiore. **Ioannes** **Wiens** de illorum usu sic scribit: In **Ditmaria** versibus meridiem venient maiorem (sic enim Proscarabeum appellat,) filo circa collum appendunt, potissimum mente **Mato**, quando liquor ille mellisus (venenatus creditus) copiosissime extillat: hunc



Meloe rosarabæus.

(vel aliquando duos aut tres) exiccatum & in pulverem contritum cum cervisia propinat, agrumque vel labore, vel multis in lecto fitragulis, vel in gravi infæquantur lymphonata pemp, pe cordis dolor, virium omnium defectio, totius corporis debilitas, que dimidium ferè diem non superat. Hoc alterius, vel balternis (ut res exigit) diebus iterant, usque ad nonum. Hunc potum **Antiantharicum** sive **Kadden tranch** appellant; quia ex Proscarabeis componitur. Erlânè in dolore illo capitis Epidemico (quem Placentinus in **China** sine, & **Berplia** capite de vapores, & forsitan **Avicenna** 4. Lib. 3. Fen. Tract. 2. Cap. 9. definiunt) lingulari dicitur remedium. Saxones hunc morbum, **Finren** sive **Kadden** vocant. **Paracelsus** Lib. 3. Cap. 6. de morb. Tartareis, medicamento ex istis **Melobus** & femine raphani composito curatum à se hydropem commemorat: ejus confectio hujus modi est: **R. meloun** 5x. feminis raphani 3j. reduce in liquorem: dosis ab ʒj. usque ad tres, efflagante necessitate. Vires etiam **Opodeltich** **Meloun** contra **Syrones**, lib. de vit. longa. Cap. 12. quod post alia medicamenta per duodecim horarum spatium applicari voluit. Si colligantur ante **Solis** ortum & dissilientur (inquit **Agricola**), ad tumorem sub oculis multum valent, ubi loci affècti ter quaterve quotidie loti fuerint. Pinguendo enim illa oleosa manuum virtutes sanat, ut à rusticis Heidelbergensibus accepimus, qui eorum mirificas fœditas non semel tantum nobis inculcant. Viram potenter pellunt, sed una sanguinem; Venas nervosque ac vulnera glutinant. Equorum scabiem consuetè in dorso, scellarum iniquitate factas, percitant.



Calparus **Reglers** lib. de peste, viginti Proscarabeos colligere consilium: non tamen manus sed duabus virgulis. Deinde ubi in ollam fidilem vel vitrum inditi fuerint, in oleo olivarum dulcissimo. q. l. suffocentur, atque usui veniant. Hoc oleo inuncto, **Bubones**, carbunculos, exanthemata pellentia, vulnificaque à cane rabido insiditum curari affirmat. Alio loco **Saphiro** bubonem circumscribere jubet. Locumque deinceps oleo **Meloun** vel **Juniperino** penungere: quippe quo mirum in modum venenum extrahitur, atque pars affecta in naturalem temperiem citò redigitur. **Marcellus** **Empiricus** Scarabei ejusdam pilosi mentem colere loanno, vero aliàs per omnia similes præter hirsutium. Cuiusmodi citi proprio nomine comendat, in seipso sentoribus, fossificè & aggeribus derelictis invenitur. Hunc ad oculos scabros & palpebras ab humore falso & acri duo perforatas, vel pedicellis exefas mirabiliter valere crediti. Vtendi viam sic docet: **Primum** fossium caulis rore nocturno madidum primo mane colligito & sic complicato, ut ros ad fundum folij omnino conhat. Tum ubi primoribus digitis & pollice pilosum hunc Scarabeum apprehenderit, consistam intra folium concludito, ut urinum (quam statim à compressione reddidit) cum rore ipsius commisceat; aliàs enim excidit lotium, in quo totum inest arcanum.

Hoc

Hoc tere Scarabei lotio veluti inapragnato, si cum specillo palpebras tegeris, & locaficabra exelaeque perstrinxeris, miras & stupendas ejus dixeris virtutes. Venum quis vel qualis sit Scarabeus, plane ignoro: nec alios auctores qui ejus mentionem ullam facerent, invenisse possum.

Scarabei aquatici jam sibi locum aliquem dari contendunt; quos Graeci *Hydrophili*, Germani *Wasser kaser*, Angli, *Waterlocks* appellant. Hominum omnium ventres ipadice infecti, dorsoque carbone notata, prae Anglicanum; in cujus icone si limbum scapulis totoque corpore ovali circumcurrentem leviter insulcaveris, atque oculos argueris feceris, non est quod amplius expectas ad illius descriptionem. Sex quatuorque pedes obtinuit, posteriores longitudine latitudinisque ceteros vincentes, quos pro remis inter natandum utuntur. Seb elytris nigris, membranae laevae alae argenteo tinctae, quibus nocte aquae egressi, celeriter convolvant per aërem, quem interditi pererrare (forsitan nunquam) dixerant. Omnium vero minimi sunt illi, qui in requieto motu hinc illuc in aquae superficie multi nullo ordine transcurrunt: & quasi collidunt, & aqua turbata vel in fundo immergant, vel in riparum foraminibus abscondunt. Deinde vero mutis & tranquillis fluctibus iterum gessant. Christophorus Leutnerus de Scarabeum in loco quodam inventisse scripsit ad Gelenium, vaginaria ut solent Jerusalem, cui quasi formicæ caput subluæum, atque alae multæ crani alixæ; ventre inferiore pinnae spargebantur, caudis affacorum similes: quibus (ceu in aquis remiges) divagabantur. Cauda prominens profusa mutatione exigua, sed in longissimas setas divisa. Ex aqua palustris infontanum conjectus, paucis interiectis diebus vitæ excessit. Atque hæcenus de Scarabeis: quos inter regiones folis Olymphis ager, inter plantas Hæmærocallis non profert: unde ille a Plinio, Theopompo, & Amigono, *Cantharolæthrum*: hæc a Dioscoride *Anticatharos* appellatur.

CAP. XXIII.
De Gryllalpa.

Licet hæc quæ nobis præ nominum inopia ^{totum servavit.} Bestialium quam expressimus, Cordi Sphondylis, Dodonæi verba de puprælis est: perperam uterque nominant & nulloque. Sphondylis enim alus non habet, hoc Insectum vides alatum. Puperælis Gryllalis similes apud omnes dicitur; hoc vero animal nec figura, nec



Chaurworme

Chaurworme dicitur. Insectum visû horridum ac monstrosium, quadruplo maximam superans Cantharidem: præcipue ætate ubi fuerit provectiore. Formam ob oculos videtur: ego colores addam. Fœmina levius, Masfatura & filius. Illi præter duas longas antennis fibulæ quatuor, quasi è naribus labijfite præpendent: oculos item habet majores, & alarum radix miniata macula ornatur. Mas vero fibulis illis nudus, earum loco fetas duas fibulis duplo longiores obtinuit: concolor fribi undique videtur, & sine macula. Vtriusque unguis concavus sunt. Anterioribus pedibus robustis admodum, & varis tumulos perdidit uterque, & cancellos agit: medijs infestatissimis quando opus est, saltat. Cauda illis bifurca alae corpore longiores, membranaeque corpus incisus varijs insignitum. Umiores ferè toti nigricant, adultiores impilumati videntur. Super terra palustris & humidâ maximam ætatis partem vivit, nocturn tamen egreditur. Tardigradum valde est animal, volatibusque ejus saltem refert: unde in locustarum numerum à nonnullis ponitur. Sole occidit primum prodit, Gryllorum more, sua que cantilenâ, sonora quidem fatis & supra mille passus stridente, sibi applaudit; quam ubi audiunt agricolæ, oppido exhilarantur: ac si ejus adventu terram horum gravidam & calore solis veluti maturatam sciunt. Grana tritici, hordei & avenæ colligit, ac in caventum asportat, inde forte hinc vitæ. Quidam stercoribus eum equine vesci affirmant. Dodonæus hæc bestialium boves mortu interimere auctor est: eo lapsus quod Puperælis esse arbitrat. Imus ne sumptus nocet, equidem ignoro: Sarpus autem nudum melis saluque manibus tractaverit Pennius, nec ullum ad mordendum animum in eo percipit. Druerus nos teridem Pennio significavit, qui ruficos suo tere condant, ut mores ejus sapissimè observarent, nobisque exhiberent.

CAP. XXV.

De Pyrigono.

Pyrigono Aeliano dictum, alij Graeci *Pyrgon*, Hermolus *Pyrgon*, quidam *Pyrgon* vocant. Aristoteles lib. 5. Hist. Cap. 19. hæc bestialis proprio nomine non donat, sed *hæc esse dicitur, hæc esse dicitur.*

Quæ Gaza bestialios fornicum vertit. Strabo eas inter *colores* recenset, à Suida *colores* dicitur, ut apud Laertium legitimus lib. 9. Solinus *Carthagenis* lib. de mund. mir. Iulius Scaliger *Isgimenan* vocat Latine, *Gaza Eur-narianæ & bestialios fornicum* Aristoteles: quam multis grandioribus majorum facit atque aligeram idem Plinius affirmat lib. 11. cap. 36. Antigonus lib. 19. *Pyrgon* ubi cum secundo lapsus pro *Pyrgon* accepisse planum est: quod Xylander *Pyrgon* ejus interpretis non animadvertit. Anglis a *Pyrgon* vocatur. Forma nonnulli *Pyrgon* Calicem se fert maximum, colore flammeo, splendente: radijs quibusdam pyriticis illuminatus in flamma fatig, ambulat, volitat, & vivit, ut Aristoteles refert lib. 5. Hist. Cap. 19. Vis enim Aelianus lib. 2. Hist. Cap. 2. fidem habere possum, cum dicit Pyrigonem natai loco ubi passus gratiâ excesserit, & in aërem volârit, statim vitam eam morte commutare: non enim credo in igne natum, extra suum elementum viduum quærere: nec verisimile est naturam benignissimam regum omnium parentem, alia animalia talem vitam quærendi rationem præscripsisse, unde statim vitam amitteret. Causa præterea (quam Aelianus alijs investigandam committit) non est adeo difficilis disquisitionis, ut mihi videatur: nam in excessu ignis, imtemperato quomodo viverent? Siquidem

Siquidem quotidiana experientia constat, pulvis quosdam statim atque ex aqua in aërem sublatis fuerit, anima efflare, multo minus in igne generari aërem fulmineum, quam si tantum ab aëre differt, & magis quidem quantum aër ab aqua.

Generantur itaq; volucres in Cypro infule aratrij fornacibus, ubi Chalchitis, (sive aratrii lapis) plurimis diebus eraritur: fortasse fuliginosi vapores dum lapis continuo uritur una cum flamma ascendentes, hujus generationis materia & causa existunt. Strabo. lib. 12. de vermibus in nive genitis loquens, hac quae sequitur subiungit: τὰ δὲ γέννηται ἐκ τῆς πάχης τοῦ ἀγροῦ καὶ τῆς κῆλης, καὶ τῆς τοῦ ἀγροῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ ἀγροῦ. ubi interpretem male interpretis officio functum esse quivis facile animadvertet: Sic enim verit: *Virgini australium generationem talium patens, ut collicem ex flamma. Ex hinc metellorum.* In flamma enim generantur, ut Scalliger inquit, non in massa, hoc est (ut ego interpretor) in igne condensato: nihilque probat in scissillimo elemento generari scissillima animalia (nam ibi quoque permixto est,) ut in humidissimo humidissima non enim purissimis apud nos. Sed quid probat ex subiecta materia generari animalia? vel quae ratio naturalis contradicere? Respondent, ignem omnia consumere, omnia corrumpere. At qui secretioris Philosophiae penetrabilia vel à limite futurant, illud manifesta demonstratione & experientia falsum ostendunt. Tam enim abest, ut ignis noster omnia consumat, aut corrumpat, ut quaedam etiam perficit. Non corrumpit nec consumit aurum, nec falsi qui dam genera, non cineres, non Amiantum lapideum, aluminis scissilli scissillimum; non alia, quae nunc ob itos morosos non recensebo. Ignem igitur generationis facultatem habere, sed in materia apud & convenienti, quid prohibebit? necessitas impeditur potest, quo minus generatio fiat, quia fita forma: ignis autem materia est, & forma ad certa opera instrumentum. Praeterea humiditas cum nostro igne humper conjungitur, aliis enim flammam non concipit, nec ardet, nisi humido pinguiq; roretur; frigida terra & aqua non caret, quae in nostro terreno igne generantur. *G. Agricola.* Si vero hoc non est, quae in nostro non putrefcit: ab igne tamen, tanquam à forma, in materia propria fieri generationem posse, non est cur dubitemus. Nam in metallis nihil esset humor, non flueret; quid ergo naturam impedit, quo minus ci formam det? Quærit Aristoteles: An in Sphaera ignis (scilicet sub luna) generantur animalia? ac videtur dubitare, quod quæritur in aliud tempus rejicit: sed cum Pyrigonem in hoc nostro igne generari affirmat, quare dubitavit aliqui, non video. Sunt tamen quidam doctissimi viri, ac nostri temporis scriptores egregii (qui tamen plura ingenio, lectione, ac verbis, quam rerum naturalium solidâ cognitione valere videntur) qui tam harum bestiarum generationem in igne, quam totam hanc historiam (ut frivolam, fictam & philosopho indignam) condemnant atque rejiciunt. Horum argumentis ut respondeam, lectores expectant.

Obijcit Aristotelem aperiit verbis affirmantem. Ignem nullum animal generare. Philosophus ibi calorem feminis cum ignis calore comparat, affirmans calorem igneum non esse in femine: si enim esset (inquit) nihil produceret. Hoc tamen non impedit, quo minus animal in igne generetur, sine femine: sed ex alia materia apta & conveniente, ut postea videbimus. Praeterea Philosophus hic (quemadmodum & alibi) videtur, vel tantum de igne suo Sphaerae Luce loqui, ac illum ignem nullum animal producere; non de hæro, ubi & mistio est, nec ignis purus. Sed adhuc urgent: Non esset ignis si substantia non fuisset, in cuncta & objecta grassatur, & depascit, & in suam substantiam convertit. Huic prius responsum est: ubi quædam in medium attulimus, quæ potius in igne perficiuntur, quæ quæ ignis nullum modo consumere potest, nec

nec in suam substantiam convertere. Io. Langius, (homo multae lectionis & Philosophus doctissimus) & ab eo Cardanus, concedunt; quodam animalia in igne vivere posse, sed non in eo generari. Hoc enim Philosopho condonant. At quam absurda fit hæc condonatio, quis non videt? Quomodo enim in tempore ratio genita in excessu viverent, non video. Nam quod de Salamandra dicunt, nihil est. Salamandra (ut recte Dioscor. observavit) non diu in igne vivit. Nam consumpto illo humore, qui hinc inde exhalat (sicut arbitror) maculis dum in igne veritatur, manere (quod brevis fit) statim in cineres redigitur; ut aliquoties in agro Hædolebæ, mater (quod brevis fit) statim in cineres redigitur; ut Pennius. Fratrus Medicus doctissimus de febribus puridus disputans, rotam hæc historiam subvertit hæc argumentis conatur. Primum quia Aristoteles historiam textit (inquit Erasius) quem ex auctoritate multa scribere in consensu est: fateri; sed tunc addit (ut ante) et aliud vocatum eisdem significationis: (ut recte Niphus observavit) quemadmodum de Salamandra loquens eodem loco, ut Niphus adjungit. Hoc Philosopho in more potius observabimus, quam do ex aliorum opinione vel relatione loquuntur. Sed fit ita: ex aliorum loquuntur relatione; Decepti sunt (inquit Erasius) qui ei narratur, ut in igne purantur nata, quæ in ipsum foret incidere. At circūcircumstantia hoc non esse verum ostendunt. Si in ignem incidissent aliunde, utique sua confessione ab igne consumterentur. Et nisi ibidem fierent nata (at antea dici), quomodo in tanto flammæ excessu viverent. Præterea observantur spectatores, motum pedum, alarumque manerum, volatum, mortem præterea & mortis causam, ad se, cum extra ignem paulo remotos volarent. Hæc & similia, eos narratores non omnino decipi, sed vera & indubitata narrasse convincunt. Verum auctor nullus vel ante vel post Aristotelem hoc affirmat, nisi ex ipso forte aliquis trancriperit. Quæ tibi Erasii ignorantia est, omnium auctororum libros non legisti: maxima pars librorum perijt, ut ex Athenarum manifeste apparet, & historie testatur. Sed unde quæro Plinio constabat, Pyrigonos quatuor pedes habere? Hoc ab Aristotele non didicisti, nec in ejus scriptis quoque extant, tale quiddam reperitur. Igitur vel ab alijs didicisti, vel Plinij tempore nota erat historia. Hoc ergo Plinius adiecit, ut historiam perferret. Quæritur si Ciceronem legisti? denat. Deorum, bestiarum in medio igne nasci tea putasset, ut Beati Augustini (lib. de Civitate Dei a. cap. 9.) illa te lateant, quæ de Pyrijs notavit: Sunt, inquit, quæ medijs ignibus nonnulli, nonnulli vermes in aquarum calidarum fœturgine reperuntur, quarum feruorem non impune contractæ. Illi autem non solum innocuè ibi sunt, sed etiam extra esse non possunt. Et Vincentius lib. nat. lib. 20. cap. 68. Quibusdam in aquis naturaliter ferventibus, hæc aliter vivunt vermes nonnulli, quam in frigida pisses: imo extra eas aquas in frigidam migrantes moriuntur. Ac credit & SOLLINUS cap. 17. quæ hujusmodi volucres Carystus nuncupat, & in Creta impune involare in fornacis ignitas tradit. Sed & Seneca, quæst. nat. lib. 2. affirmat animalia quædam ex igne generari; atque ideo hoc item Pyrigonos; uti recens longa disceptatione tradit Marullus cognatus, varior. obs. lib. 1. cap. 23. & 24. Noli igitur amplius condendere nullo post vel ante Aristotelem auctorem hoc affirmare, qui te vel apertè mendacij vel non obscure lævatis, alios item asserere possent, qui te vel apertè mendacij vel non obscure genitus certo arguerent. At Theophrastus libro de meteoris, hujus non meministi. Quid inde concludit Erasius? Historiam falsam esse? Egregie. Forte non credidit, nam tamen idcirco historia falsa. Attamen probabile est. Concedo, Multa probabilia, tamen falsa, ut experientia docet. Erasius multa probabilia contra Paracelsum scripsit, non tamen omnia vera, nisi vera fuit, qui non intellexit,

intellexit. Conatus est famulatum confutare que scio illum nunquam intellexit. Ad particularia jam non descendam: Sed ignis caliditas non est ignis: hoc te late, Eraste; sed pons dixi, si in seipsum efficit, quemadmodum Philosophus intellexit. Est enim *phœnix* ut Aristoteles placet. Respondi tamen prius, ignem non omnia corrumpere. Restringenda igitur est ignis ignis ferilitas, vel (si mavis) corruptio. Nec sane miraculose hieri puto, sed naturæ vi; nec fabulam puto, sed historiam cum natura consentientem. Quod vero de Salamandra scribit, *non in arboribus*, ut ante dixi: non opis erat illud adicere. Sed obsecro istos qui nihil credunt, nisi que oculis percipiunt. Num aliquis exanti quis hanc historiam repetebant, vel eam contulavit? De Græcis loquor. Imo ne Galenus quidem, qui alioquin effit acerrimus Philosophorum reprehensor, animum que hæc dicto citius arripuerit, si tale aliquis cogitasset: verisimile est igitur huiusmodi veram esse, quam nullus ex veteribus illam captavit. Sed jam ad Matthiolum veniamus, qui omnium infelicissimè hanc historiam oppugnavit. In imagine liquidem vanas Philosophi opiniones (ut ipse sibi persuadeat) infectatur, cum ipse in nonnullis ipsa varietate varior invenitur. Sed ad rem redeam. Naturæ (inquit) operibus repugnat. Satis est Matthiolo id dixisse; non tamen probare. Si vera (inquit) fuisset historia, nunquam eam reliquisset Galenus, qui diligenter omnia investigavit; fornices, metalla: & quid non? Respondens Julius Scalligerus, quamobrem proditum repetere? Citius ille (ut erat tunc viri gloria infensus obre dator) id quod aliquot locis etiam videlicet facit, si non reperitur, redargueret. Qui paucos in dies fuerit, non rem omnem vidit; non erant, non semper sunt in provincia, non rogavit fornicateos. Sed si istis objicere pulum feminam eque, recenter in lucem editam, qua abundanter, exuberanter præbuisse, quid dicerent? hoc tamen ante sexcentium vidimus Londini, plurimique alij testes omni exceptione majores, qui propriis manibus laqueam magnam quantitatem ex pulli uberibus presulerunt. Sed forte respondebunt, non credimus: maneat ergo increduli, non multum refert. Multæ sunt in mundo generationes, quarum causas impossibile est cuius mortalium cognoscere, & multo minus alij ostendere. Nec certe hinc magna causa, tam ut Dei infinitam potentiam adinvenire, quam ut nostram eam ignorantiam agnoscaimus. Ista enim & ejusmodi multa, ob suam solam modo gloriam condidit Creator, tum ut nostram tantummodum sapientiam confunderet, tum etiam ut didicimus, in suis solammodo sapientia consequere, cum causas rerum naturalium scrutando, ulterius progredi fit omnino impossibile: hoc enim est ex Dei operibus, quod nostram superbiam reuendit, nosque ingenia ad faciem ad inanimata anchoram, occultat felicitate proprietatem, ac totam substantiam recurrere cogit. Illiusmodi enim opera ejus Majestatem & omnipotentiam, nostram vero ingnominiam, confusionem, cacitatem & tenebras manifestant. Quid igitur nobis sciendum? Scilicet ad illum recurramus, a quo omnia sapientia, scientia & perfectio dimanat. Nam dum nos nostro freti cerebro, desciscuturam Majestatem, à gloria ipsius (ut Paroimolographus Salomon scripsit) obstruimus. Quid ergo restat? Quibus hæc impossibilia videntur, fiantur suis opinionibus, & alijs qui contra sententiam non obstruunt.

Author Geoponicorum hanc bestiolam (nissalor) Salamandram vocat, non rectè. Hæc fere vis verba, Salamandra quædam dicitur, quæ in arboribus, & in igne habet generationem, & in igne vivens non comburitur ad flammam. Ter hæc ad mendaciam scopulos impiegit. Nam neque animalculum est minimum, sed incerta magnitudine; neque generatur a igne, nec in igne, nec diu

diu in igne vivit; ut prius ex Dioscoride dixi. Hæc adicere volui, ne Juniores Geoponica legentes cum Zoroastre tam turpiter errarent. Quibus visibus poterit excicare mundificareque videtur. Est quoque tenuis principiorum que ratione parium, corpori que vel remotissimos locos pervenit, & sine si Cicada acie palstam adurentis sit facultatis, ut de Pyrigone putabimus flammam potanturque velente? Mentibus vero nostris hinc utro præbere Pyrigoni: Primum admirandum Ad potentiam intellectui nostro proponunt, qui maximum omnium elementorum ingenem tam pulillam, tam facile creaturæ subditum fecit; dignum ab illis se vinci, designatum ab hominibus ut majoribus animalibus se, ne dicam, vinci, (ut Majoli verbis, in dicit. Canic. Colloq. 5.) sed nec arctij quidem.

CAP. XXVI.

De Tipula.



Equitur Tipula levissima bestiola, cujus historiam tam leviser Authores tractantur, ut nihil ferè altius momenti aut ponderis ex illorum scripsit ad hanc historiam illustrandam cretue possimus: tamen quoque possimus præstabilimus.

Ab antiquo Aristotele, & Tipulam Plautinum significat, (ut Gaza interpretatur) omnino perneque; non enim mihi persuadeo, quod culices miliones ex istis provenire possent.

Latine Tipula dicitur. Plautus, Festus, & Nonnius Marcellus Tipulam scribunt: alij Tipullam. Guillelmus de conchis, Tipulam legit. Albertus & Vincentius in Speculo Tappulam vocat: nullus eorum rectè, & Plauto Tipula dicitur. Græcè (in ichedus Gelsneri reperit) *Tipula*, cujus vocabuli ne vestigium quidem ullibi invenio, nec quid propriè significet cognosco. Germanis quoddam *Wasser genis*, quasi capra aquatilis, alijs *Wasser spin*, quasi araneus aquatilis. Belgis *Wasser spinne*. Anglis *Water spider*, ut Germanis & Belgis ob quendam similitudinem. Hispanice *Gusano que correceppa el agua*, veris supra aquas currens. Italicè *Crope di aqua*. Polonice *Wod ny ciebuch*.

Tipula duplex est. Major & minor. Magnitudine solum differunt & fortassis ætate: majores in frigidioribus aquis frequentiores; minores paulo magis nigricant, & corpore sunt compactiore.

Major ad cinereum colorem magis declinat, corpore magis exporrecto. Quatuor varj varia ferunt, nec certas notas quibus cognoscantur ostendant, neque in pedum numero conveniunt; spero tamen nos adeo Tipulae huiusmodi clarè & perspicue explicaturus, ut nullus posthac dubitandi locus relinquatur.

Tipula est bestiola araneum ferè formæ referens, corpore oblongo & gracili, pedes quatuor habet pediculi affixos: antennæ juxta os duo brachiola externa antenarum forte loco: quæ si pedibus annumeres, sex habebit pedes. Quibus tamen inter currentidum, (quatuor observare potuimus) non utitur; reliquis pedibus sunt quatuor breviores, nec articulos vel juncturas ut reliqui pedes habent. Ideo Albertus & Alij Tipule tantum pedes quatuor concedunt. Festus vero hex, brachiola una cum pedibus annumerans. Alias habet quatuor languidas valde, quæ ad volatum fabricatæ non videntur, sed ad

salium : corpore sunt breviores, quarum suprema paulo reliquis sunt crassiores & longiores, non tamen coriacee (ut elytra) colore ex fulvo nigricataeque ; interea minores, tenuiores, coloris argentei. Anno ut volitant hysterotharorum modo nobis est incertum ; saltem interdum supra aquas adeo levitarent quae superficem vix quominus movent. Hinc narrant praefatis proverbium, *Tipula levit*. Sic Pierius hominum, & Marco Camilla levitarem expressit, Tipulam ipsi obijciunt. *Plantus* item in *Perfa* : *Tipula levium est pendula, quam fides lenonia*. Sic enim omnibus coactis, etiam Nonii, invitis, legit Lambinus. Non contumit cursu utitur, sed intermissio. Non fubit aquas, nisi vi eo impulsu & corpus nullo modo maeferit. In aquis flagrantibus lacubusque imperfatis & tranquilliss per totam aetatem reperiuntur. In fivissis etiam quandoque, praecipue juxta ripas fluminum, & maxime sub arborum umbris (ut poro falicis vel alterius arboris) non nimis procerae inveniuntur : manent nuxiam ex parte multum filum congregatae ; videntur aliquando coire lapsa dosum infillendo, sed citissime venent abfolvunt. Hyeme vix eas invenies. Anulus aliquem in medicina habeant, praeter communem illum mufcarum, alius experientium relinquitur nullum sequidem novimus ; sine causa tamen a natura productas haestiosas, omnino negamus. Quam vero pascendis saginandiisque piscibus conferunt, fundulus, rubellio, gobius, percula, aliique Naidum cives facti loquuntur. Hanc Tipulam jam descriptam sine dubio Festus Nonius, Marcellus Siptontus & alij intellexerunt ; ut ex illorum verbis erit manifestum. Tipula bestiola genus est (inquit Festus) sex habens pedes, sed tanta levitatis, ut supra aquas currens pedem non figere videatur. Idem ferè Perotus. Tipula (inquit Nonius Marcellus) animal est levissimum, quod aquas non modo fige gradiendo transita. Vero modo *Leon* Tipula levissima frigida transit lacus : sic enim locus corruptus, legendus est, & retulendus. Albertus Guillerimus de Conchis, & Vincentius, araneum aquaticum vocant, nomen Germanicum interpretantes ; (habent enim quandam cum araneo similitudinem) : quatuor Tipulis solum pedes ascribentes, anteriora brachiola pedibus non annumerantes, ut poro quibus inter gradendum non utitur. Alij (ut dixi) brachiola pedibus annumerantes, sex pedes Tipulis attribuant. Hinc contigit certissime, nos veram Plauti Tipulam descripsisse, adeo ut nullus posthac dubitandi locus cupiam relinquantur. Sed antequam ulterius progrediamur, duos insignes errores Guillerini de Conchis ut restellam, veritas jubet. Primus error est cum dicit, Tipulam in aqua & terra aequaliter vivere. Secundus, cum dicit eam saepe etiam velocissime currere, quoniam saepe experientia manifeste repergit ; in terra siquidem non dñ vivit, nec currit omnino, sed lenissimo gradu movetur, & quandoque latet, sed immoedie.

Anfit Tipula *Catrab* Avicennae (ut Wierus arbitratur) quod vocatur à Silvatico *Catubus*, & *Eckentubus*, pro certo affirmare non possum : quum viseretur ex circumstantiarum vi *Catrab* Avicennae non esse Tipulam, facile inducto credam. Sed Avicennae descriptionem audiamus : *Catrab*, (inquit Avic.) est bestiola existens in superficie aquae, quae super eam diversis motibus sine ordine movetur, & qualibet hora seles in fundum demergit : deinde iterum apparet. Silvaticus eadem ferè ad verbum habet ; sed addit, quod quaqueque hora à liquido accidit adveris, figit, & iterum apparet. Ab ista bestiola ob irrequectum & inordinatum motum huc illic sine ordine discurrerent Melancholice species (à Graecis *νοσθησιδη* dicta) Latins *Insanis Lupinis*, *Catrab* & *Alcathras*, ab Avicenna vocatur : quae correpti vivos abbotrent, & nos excurrunt, ac inter sepulchra versantur (ut Paulus scribit),

putantque

putantque revera se in Lupos conversos, ut Agricola cuidam in Germania Anno 1541. accidisse scribit Wierus. Antiqui (utquit Wierus) Tipulam vocant multam in palustribus frequentem. Hujus & Mantarem albim Epistolis mentionem fecisse arbitratur ; unde Chabab non esse Tipulam plane mihi persuadere, sed aliam bestiolam ex Cathariorum aquaticorum specie minimam, quae ferè semper inaequo motu (ut in eorum historia disquis) huc illic abique ordiae super aquae superficiem movetur, ad levissimum ferè aquae turbationem vel agitationem, fundum petens : Limo fubinde seles abscondit, sed paulo post, pacatis fluctibus ad aquae superficiem iterum ascendit. Raro folitaria est haec bestiola, sed multa simul coeum in loco varie discurrendo collidit. Solebam aliquando magna cum animi delectatione istos parvos nigerimos cum splendore Scarabaeos se mutuo vellantes & quasi palestricam exercentes contemplari. Sed de his inter hydrocatharos pluribus egimus. De Gazae item Tipulis inter veres aquaticos considerabimus. *Ascaris* vocabulum, quod Tipulam interpretatur, nihil ad nostram historiam illustrandam facit.

CAP. XXVII.

De Forficula, sive Auricularia.

DE Rnoldi Forficula, Latins recentioribus Auricularia, Praefis Morcella dicitur. Niphus Velliculum appellat, à vellendo. Gallis *Aurelites*, vel *Percecaurille*, Germanis *Orennum*, Belgis *Oreome*, *Novae* *tel*, Anglis *Zorois*, Hadrianus Junius, Fullonen esse existimat, quam tamen à Scarabei forma multum differet. An haec Graecorum *σπινθη* / *Sumbè* & Vincentius, araneum aquaticum vocant, nomen Germanicum interpretantes ; (habent enim quandam cum araneo similitudinem) : quatuor Tipulis solum pedes ascribentes, anteriora brachiola pedibus non annumerantes, ut poro quibus inter gradendum non utitur. Alij (ut dixi) brachiola pedibus annumerantes, sex pedes Tipulis attribuant. Hinc contigit certissime, nos veram Plauti Tipulam descripsisse, adeo ut nullus posthac dubitandi locus cupiam relinquantur. Sed antequam ulterius progrediamur, duos insignes errores Guillerini de Conchis ut restellam, veritas jubet. Primus error est cum dicit, Tipulam in aqua & terra aequaliter vivere. Secundus, cum dicit eam saepe etiam velocissime currere, quoniam saepe experientia manifeste repergit ; in terra siquidem non dñ vivit, nec currit omnino, sed lenissimo gradu movetur, & quandoque latet, sed immoedie.

DE Rnoldi Forficula, Latins recentioribus Auricularia, Praefis Morcella dicitur. Niphus Velliculum appellat, à vellendo. Gallis *Aurelites*, vel *Percecaurille*, Germanis *Orennum*, Belgis *Oreome*, *Novae* *tel*, Anglis *Zorois*, Hadrianus Junius, Fullonen esse existimat, quam tamen à Scarabei forma multum differet. An haec Graecorum *σπινθη* / *Sumbè* & Vincentius, araneum aquaticum vocant, nomen Germanicum interpretantes ; (habent enim quandam cum araneo similitudinem) : quatuor Tipulis solum pedes ascribentes, anteriora brachiola pedibus non annumerantes, ut poro quibus inter gradendum non utitur. Alij (ut dixi) brachiola pedibus annumerantes, sex pedes Tipulis attribuant. Hinc contigit certissime, nos veram Plauti Tipulam descripsisse, adeo ut nullus posthac dubitandi locus cupiam relinquantur. Sed antequam ulterius progrediamur, duos insignes errores Guillerini de Conchis ut restellam, veritas jubet. Primus error est cum dicit, Tipulam in aqua & terra aequaliter vivere. Secundus, cum dicit eam saepe etiam velocissime currere, quoniam saepe experientia manifeste repergit ; in terra siquidem non dñ vivit, nec currit omnino, sed lenissimo gradu movetur, & quandoque latet, sed immoedie.

nam ipsae in loco aliquo tabulae inclisae, scypro huc & illic repulsi (quod illustrissimus Krueverus Pennium docuit) sepe assis continuo alis, quae sub elytris conduntur, avolat. Sed diligenter cavendum, ne festuca aut Scypro duris prematur, aut vulneretur ; tunc etiam si velit maximè avolare minime possit. Vulgatorum corpore padiceo cernitur. Antennae, pedes, caudaeque forficularia, haeveant. Altrae (quae in Anglia rarior, & semel atque iterum duntaxat à nobis visa) vulgatioe major est, corpore nigricante ; collum, argentus quidam torques adorat : extrema elytra subopacem referunt colorem ; os forscipatum habet & flavum. In dorso utrinque juxta latera quatuor maculae subsuperbae oriuntur, caudae furca brevis est & nigra, quae versus caput sibi latet, per aeream irata provolat.

Reperitur saepe in brassicis & ferulaceis arboribus, unumque foliorum tuberculis. Ex vermibus in caulibus ortis generatur : pellem quoniam viterem excurrunt, quae foliatae niveae videntur. Sed cum aetate restantur priusinoque

Agatharicides auctor est, à maris rubri incolis non multum distare Acridophagos, sive locustarum eflores : quæ quidem gens staturæ alijs brevioris, aspectu macilens, æ supra modum nigra. Sub æquinoctium vernum, quando apud Italos Africi & Zephyri spirant, ex loco quodam incognito, ineffabilis magnarum locustarum multitudine vna cum illis ventis ad ipsos provchitur, quæ ab ayibus volandi facultate parum, et corpore longe distat. Ab hoc animalium genere toto tempore nutriturum, his salitis aequali modo paratis vescentes. Venantur a ipsas, fumo ex acere in terram dejectis atque his agillate quiddam & velocitate pedum pollore dicuntur. Sed quum valde siccum nutrimentum capiant, ultra quadragesimum annum vitam minime producunt, imò viri sane inferiorum mortem obeunt. Si quidem appropinquante tempore, eorum corporibus alata quadam pediculorum genere innascuntur, figurâ quidem caninis muscis similium, sed alioquin minorum. Incipiunt à pectore ac ventre, brevique univrsam faciem cutem deorsum. Atque horum alij scabiosorum instar afficiuntur, deinde semetipsos graviter dilacerant, tandemque morbo consistente, nec non cum belliolarum exortu tenuibus effusis humoribus, intolerabiles cruciatus subire miseri coguntur: sicque vel ob succos, vel ob alimentum, vel ob aeris pravitatem intereunt. *Hieron. Mercurial. de morb. cur. Ex Dioscoro Siculo. 4. antig. libræ.*

CAP. XXIX.

De Cimice Sylvestris Alata.

Vum de hac Alatorum tabula manum tollere statuerem, Cimices tres Sylvestres in uno *tabula* genere ad nos delati sunt, quos hic supinos & pronos representamus. Primæ dorsum, collum, antennula, atque elytra porrum referunt; alæ elytris longiores ex viridi flavescunt, uti etiam oculi & pedes. Secundus undique infuscatur. Tertio corpus nigro rubroque varium, antennæ pedesque anthracini: Omnes auro quodam fulgore hic illic micant: quod Pennius non notavit, & corpore valde pressio videtur, & molli. In malvis fixus, in alijs plantis arboribusque comiteris, uti etiam in ulmo & salice, quandoque reperiuntur infidentes. Cocunt mense Maio averis caudis, & finem veneri per diem integrum vix faciunt. Mas minor, femina major & latior. Volant sole exarituante satis celeriter, sed nec diu nec longè: Apud nos (inquit Cardanus) inter herbas duo gurgulantur animalia cimicibus similia: unam odore, non forma; alterum forma, non odore. Neutrum tamen est Cimicum specie est, quia utrunque volat. lib. de var. rer. Verum quæ horum fortorem formamque corporis externam animadvertenter, eos è Cimicum familia aliarum causâ non exiget:

quamvis revera sylvestres, sextuplo lactarium superant. Jacobus Quicquelbergius ex agro Viennensi duas alias eorum species ad Pennium miserat, auctore nigroque undulatas. Matthiolus Plinium neutquam intelligens, negat

eos viribus ullis valere. Plinius autem hortenses Cimices in cinerem factos *Esu Medice* & cum oleo rosaceo infusos, contra dolores aurium varie commendat. Palladius eos cum amurca, felle bubulo, folijs hederæ & oleo inungit ad sanguisugam virulentarum vulnèra. Caput virgæ mittitur in oleum Camomille fatis calidum, in quo bullierunt Cimices: deinde liniatur caput virgæ cum ab ipso oleo fuerit extractum, cum alio pistato, et certo urinum reddet. Arnold. de villa nova lib. 2. Breviarij. Cap. de stranguria & dysuria. An hi pro illis Cimicibus accipiendi, quos Germani *Kneppers & Quälbers* vocant? Atque de *Insectis alatis* quæ novimus hæcenus sunt dicta: Vos Plateri, Camerarij, Clusij, Quicquelbergij, Serique magis & senj Afclepiadi (*Pectora quæsi luto meliori sicut Apollo*) si quæ hic desiderantur habeatis, pro candore aequè humanitate solita adjicite, illudque Poetæ veteris recolite: *Kal deri 2. Lib. 7. 248.*

V. de p. r. 2. 1. 1.



DE SECVNDI LIBRI DIVISIONE.

Prefatio.



Adaleo qualicumque remigio evadimus jam tandem ex Equitum Alatorum castris, ubi si dicerem quot me aculeis Minorum gentium Insecta impetiverint, quàm zgrè cerebrum, dextram, oculos (dum singula accuratius secarem perpendereque membra) affecerint, sane vulnera recensendo vel ipse desicerem, vel quod absolvere cum animo institui meo, non efficerem. Quare quod strenui bellatores solent, calente adhuc ignotoque vulnere perumpamus aciem utramq; & melioribus ausis quantum per vires liceat superemus. Tu magne Deus qui felicissima ingenia in hac minimarum creaturarum synopsis attonita & perplexa reddis, vires concede: ut qua tua benignitate Equitarum instruxi, eadem pedestres & impennes has copias sic educam, ut tibi gloriam, reipub: literariæ fructum, mihi vero nihil aliud quaesivisse videar, nisi ut operibus his tuis te invenirem. Age igitur Canticula impudens, qui Deum divinamque nescis virutem: perfer, si potes, Phalangij aut Scorpij morsum, sustine furorem scolopendræ: Erucam pineam deglutito: cum veniibus & lumbricis contendito: pediculos Herodes quantum quantum vales, feros negligito: Tandem senseris ne levisimæ armaturæ peditem hic merere, qui non tuas corporis animiq; copias dicto citius imminuat, Deique agnitionem ex ore tuo satis usque impuro, per ministerium horum eliciat. Sic igitur aciem educo; sic militem nomine.

Multis pedibus incedunt, ut Erucæ, sphondilii, Staphilini atque latorum gens.

Queda Pedatarum alia

Ollonii, ut Scorpis & Araneus.

vel terrifria

Seni, ut Ambreni, Chindela & Meloe lamina; vermes item lignarii, Arborci, Sturparij, Fructuarij, E Carij, Vestitrij, Cubicularij, Hamorarij.

Arde, ut Oripa, lumbrici, terra intestina.

Impennia
quæq; In
seta font.

Senis natant pedibus, ut Squilla, Scorpis palustris & Natantius.

Peda quæram alia

Phormis; ut Scolopendra Marina, & Squilla multi-peda.

vel Aquaticæ

Expedita, ut Hirudo, Vermis Scartorius.

CAPVT



CAPVT. I.

De Erucis curuque differentijs & nominatijs De Seribus & Bombycibus.



N prima acie Erucas, Aegypti quondam depopulatricæ, collocare visum est: tum quod specie diuersissime, tum quod dignitate et utilillatam nonnullæ excellensime. Has ab erodendo Erucæ nomen habuisse, non inemptum est affirmare: erodunt enim folia, frondes, flores, & fructus erucæ, quod in malo Persico animadvertimus. Has Ovidius Lineas agrestes vocavit.

Quæque solum canis frondes intexere filis,
Ageretis Tinea, res obseruata colonis,
Erucæ mutant cum Papilionis figuram.

Græci erucam *eruca* appellant, ab undoso & arcuato gressu, quo se rependunt atque attollit. Hebræis, *Ghazam*, quia detondet fructus terra, ut dicitur Kianhi loelis primo. Italis *Rugorum* & *Brycho*. Sic enim Martellus Virgilius in Diolcoridem; Noltra (inquit) *eruca* & gens totum Erucarum genus *Brychi* nominant. Hispanis *Oripa* Gallis *Chenille*, *Chattipeleca*. Angli communium nomine *Catterpillers* vocant, sed Boreales pilosæ erucas *Onubiti*; Meridionales *Palmerwormes* nominant. Polonicè dicitur Eruca, *Rup husenka*; Germanicè *Ein ramp*, Belgicè *Ruppe*, Illyricè *gastencia*, Sclavico *Corris & Cedeboi*. Si omnes erucarum differentias attexere vellem, infinitus essem; alie enim ad tactum rigida; alie molles; alie cornute: (adque vel in capite, vel in cauda;) alie ex cornes: quibusdam plures pedes, quibusdam pauciores, ultra sedecim nullis. Undoso motu & celeri plurimæ gaudent, alie tamen plane & lentè incedunt; quædam leberidem quotannis mutant, quædam non mutant; Quædam in Chrysalidibus supra teram fixas transformantur, quædam item aureas leues sunt & squabiles; aliarum hispida, rasose, acuminatæ, alie: quarundam (nempe duriorum) nudæ; aliarum (magis teneriorum) musco vel capillis ferici obductæ. Plurimæ ex ovib; Papilionum nascuntur, & in aureas abeunt; quædam in arborum folijs generantur ex semine proprio ibidem in tela per autumnum derelicto, vel forearere illi incluso & putrescente, ut convolvuli. Præterea quædam folijs velcutur, quædam floribus: sunt etiam quæ fructus comedunt. Non vero ut geminas illarum differentias exprimamus; Omnes Erucas vel *erupis* dicimus five affines, à Papilionibus & Aureis fatas: vel *aliparis* & conlangueas ex sua tantum tribu profectas facimus. *erupis* vicium, sunt vel glabra vel hirsuta: ut cum *erupis*. Inter Glabras primas Erucæ illi ferici hixtræ dicitur dari oportet,

Nose.

Differentia.



Qua

Edwardi ser
vini Borgh
lib. 5.



Que Tinea ex volucri fit, ab hac tinea q. resamit
Mox pecem. Que bis vntales suscipit auras,
Bis teretice Acherontis aquas, amicumq. severum
Aspicit 3 & latio mediis, vitæ q. relinquit
Pesthomicam sobolem canæ que tegmine matri
Nere solæ tener o bombycina carbasæ, claram
Id flamen, tenuemque agilis deducere lanam.
Quam non spæ sibi, nobis sed texti avaris,
Olim sepe rigens lanam diademate dignum
Vellit. At hac diris adus fortialibus atas,
Prodisa, fetose fit fundit regia lana.
Munerisq. e vitis Treclis, sic popelli
Rabula, canis repus, egens hispidula Bombalio nura,
Prox suæ oronæo radice bombyce coruscant,
Tritior haud Scythici populo sua cannabis usus
Non satis id. nig. fila pudet textare metebis,
Quod nostra atæ no præcordia concequit igne.

Quibus verbis quamvis Seres non nihil tangit depingitque divinus noster
& antiquis purior poeta, haud eos ita tamen describit, ut Hætoræ satisfactum
puteus. Sunt enim Seres Erucæ glabræ, lactææ fere, oculis picis, ore (ut
vides) forcipato prædita. Ex ovis Papilionis niveæ ortum ducunt, quæ len-
sim in vermiculos crescit. Seres Papilionis concolores profertunt, hoc enim
(ne repetam) femel dici sufficit, eundem esse fere semper Papilionis cum
erucæ sua colore. Papilio ille Aureliam deservens quotquot ova posturis
vel femina (si velis) oviformia vos sunt demerpsit Seres, quos si calore solis
morisque folijs saturatis charè habuerit, mercedem efcæ & amore dignam,
Sericum nempe vellus, repensuræ sunt, Maio primum nascuntur; quo mensè,
alij que infrequenibus duobus, magnum foliorum vim devorant, atque inter
cedendum veluti figentes lobiant. Quam jam alimenti copia adoleverint, ha-
bitiores factæ talia ex se fingunt tenuissimam, aranæ amulam. Deinde frigi-
gorum impatientia, villis inhorrescere, & ad verus hyemem tunicas sibi in-
fluare densas, pedum asperitate radentes foliorum lanuginem in vellera:
hanc postea cogunt subiguntque unguum carminatione, mox trahunt inter
ramos; tenuant ceu pectine. Denique apprehensa hæc tela corpus suum in-
volvunt nido volubili. Tunc ab homine tollantur, sicilibusque vasis & fur-
furum efcæ intrantur; atque ita subnascuntur sui generis plumæ, qui-
bus vestiti ad alia pensa dimittuntur. Que vero carpa sunt lanifica,
lumore lentescunt; mox in fila tenuantur juvæo fuso; hæc mulieres
nomulla torquendo in filum deducunt, deinde texunt. Prima textile in Co-
ninsula Pamphila Laroi filia dicitur. Bombycæ & in Co insula nasci tradit
Plin. lib. 11. Cap. 23. cupressi, terebinthi, fraxini, quercus florem imbribus
decussum terræ halitu ammanæ. Hoc licet primum fuit mulierum inventum
opus, non puidit nihilominus has velles viros levitate uturæ, propter onerâ
activa: in tantum à lotica gerenda discessere mores, ut oneri sint etiam
vestes. Quid folia, quibus velantur, tenuia magis fuerit & mollia; eò
filum Bombycæ subtilius ducunt. Quare apud Seres Scythiar populam, ves-
timenta conficiuntur mollissima, quæ serica nuncupantur, ut testatur Mar-
cellinus lib. Hist. 23. In India item atque Aethiopia magnis coram numeris
& usus unde ad Hispanos & Italos ad summum mortalium luxum delata. Sane
quoties Myriadas aliquid Bombycum nocturne digne perperam operantes &
veluti fulantes, via ad tres uncias Sælicæ vestis concidendas sufficere vide-
ram, toties immortalium talium profusionem et luxum damnam, qui vesti-
menta



R

Nomen.

menta Serica & holoserica (regum olim insignia) xeno polluunt, & non pluris ac penulam laciniatam aut laceram faciunt: Ac si paderet eos rei honoratæ quàm vili esse observantiores, omnemque in profusione animum colloca- rent. Græcis hæc Eruca sibi dicitur, & sicut: quod nomen ad Latinos usum manavit. Itali *Bigatto*, Hispani *gusano della seda*, Galli *ver à soye*, Germani *ein seide Worm*; Angli *Silke worme* appellant. Apud quos eo amore & pretio Serica vestis, ut lanam suam (Serex ipsos contra non vitem) regnique amplissimas & utilissimas merces despicias habeant. Sed hanc illis malaciam ætas eripit, ubi viderint suas in Italia pecunias eo tempestate coaceruari, cum ijs vel ad proprios vel ad publicos usus per-opus habuerint. Illud pulchrum & observatione dignum; caput Bombycis caudam Papilionis in metamorphosi illa, Aureliana constituitur: caudam vero caput, quod in reliquis item Ericis omnibus in Aureliam versis contingit.

CAP. II.

De reliquis glabris Ericis.

Virides.

ERUCÆ Eliquæ omnes glabræ vel virefcent, vel flavescunt, vel rubefcunt, vel infuscata, vel variæ apparent. Viridium nobilissima est ligutro infidens Erucæ, cui vultum ambiens circulus, pedesque omnes, & recurvum in cauda cornu, ex rubro nigrescunt; macula lateribus transversim induta dimidio purpurascens albicans: rubefcunt punctula: cæterum vero corpus undique viens videtur.



Non multum ab ea differt Sambucina, nisi quod undique vires, transversis illis maculis albissimis, & punctulis quibusdam lactis exceptis. Sambuca rosea in primis vescitur.



Tertia ubiq; viridis in thecam sese fuscam appetente autumnæ vertit; olera comedit molliora, laucus præ fertim, unde la Cucariam vocamus.

Quarta



Quarta Mespilaria minor est, undique virefens, in thecam cineream maculis nigerrimis conspersam se- fic recipiens.

Quinta omnium minima, in arboribus (quercu præ- fertim) fila dicit, per qua descendit in itineranti- um caput, vestisque & galeæ os illa quest; rosissimum æstate animalculum, & ibique obvium rudi tela sese implicat autumnò ingruente, & rubro-viridi theca in- clusa, moxitur hyeme decem duntaxat pedibus dona- tur, ut superæ omnes.

Flavescentes dicimus, que maximam partem flavæ. Tales hæc figura representant, quibus servatur quic- quid si nigro liberum: id si pallidiori flavo infeceris, Icones habes depictas. Vivunt mollioribus folijs, præfertim tilla.



Vindula sequitur: elegans mehercules Erucæ, & supra fidem speciosam fa- lice eam invenimus avilè pascentem: laba atque os illi fusca, oculi anthraci- ni, frons purpurea, pedes extremumque corpus herbaceo: cauda bifurcata ex vinaceo nigricans. Corpus univertum veluti crassiore rubicundioræque vino incinctum; quod a collo per scapulas decussatim transfrens ad caudam usque linea albissima, mirifice adornat.



Porcellus Erucæ dicitur, ex fusco nigricat, major præfer- tim in minore quos vides or- biculos, albicans: trifolij pa- lustris folijs frequenter infid- ent, etque mirè celeritate devorant.



Varie tres potissimum conspiciuntur. Primæ facies cerulea, oculi nigerrimi; corporis cuticula ex- fia, nigris flavis; punctulis multum conspersa: in au- reliam convertitur spadicæam, alba membranula ves- titam, brassicas amat & genus univertum naporum.

Secunda caput pedes caudamque nigerrima obtinuit, cancelli quadrati navi

R 2

flavifunt: intus quæ pinguntur testellæ, strijs nigris glaucisque alternatim in longum ductis distinguuntur. Feniculum amat, anisumque atque cuminum.



Tertia ex albo viridis gibbosa in incessu graditur, est enim utriusque sepes duntaxat, sicuti omnes generis. In aureliam echinatum mutatur, colore fumato: oleas abstulit.



Quarta, denticulata de persicis, viperam matrisolam refert: necesse est semper capite erecto, & pectoris potissimum se sistit; amat juncos, & fluvij insistantes plantas pappiarias.



Quinta descendentes costis si obsoleto minio infecris, pauca in Icone habes quæ dideris.



In sexta quod album vides, ochra inpleas: gaudet utraque populonigra, eaque sese ingurgitat.



Striæ in septima ductæ ex flavo albescere debent: reliquum totum corpus fulci coloris in aureliam spadiceam se vertit.



Ostæa cinerea videtur, ex nigricante undulata: thecam facit nigropuncticam, & quæ pulverulenta Phalena.



Nonnã, varia quidem, & merito, censeri debet: incitaturam orbis virenti; cornu caudæ reflexum, cyaneum: sub qua mimata macula ad ornatum facit. Media incitaturant pars cinerem emulatur: aurelia demum includitur xerampelina, hæc in via publica invenimus: gaudet ranunculo præteriti.



Decima glauconigra: quod enim hic album est, id glauco superinducto bestiam exprimit. In thecam spiralem transfinitur dilute æreulam, spiris.

R 2

spiris fibrubentibus, quæ ad buccinæ conchæ formam proximè accedat.

In folano Sylvestri (quam Itali *Bradoniam* vocant) glabra eruca provenit, crocei viridique coloris cornu in fronte gerit digiti longitudine; quam læpius vidisse memorat Cardanus.

CAP. III.

De Erucis hirsutis atque pilosis.

Erucæ, omnium maxime maleficæ, vel densiore sunt pilo, vel rariore: quantum has vobis species exhibebo. Inter densissimas pilosas, Ambulones, Concharias, Ptyocampen, Ametrinas, Neocitrias, Pyripetas, Vrticarias, Braticarias, Separias, Populonas, Cui-perdas, Calendulares, Mæleuochlorum, &c. Rarioris pilisunt Ichini, Fancularia, Rubicolaria, Meloleuca; de quibus ordine dicemus.

Ptyocampes, id est, pineæ picæve Erucæ, digitum minimum crassitie æquant, tres digitos transversos longa. Vndem incutitur inter caput & caudam conflant, iedecimque (more reliquarum) pedes habent: nempe juxta caput utrinque tres, medio corpore utrinque quatuor, & ad caudam extremam utrinque unum. Priores vero sum adnæci & exiles, quibus vium tenant; reliqui latiores, & multis crenulis ferrati, ut folijs firmiter insistant. Caput formicæ: reliquum corpus Erucis vulgaribus simile. Hirsuta sunt pilis, villisq; rectis undique obsepat: pilis in lateribus nata; albæcant; in dorso fulgent, cujus pars media maculis veluti oculis ornatur. Villis abstratis, cutis subest nigricans; pilis valde exiles: pungunt tamen quam urtica acris, maximumque dolorem, ardorem, febrem, pruritum, in quietudinem adducunt: veneno licet subito sine sensu vulneris infuso, & ad partes visceribus proximis delato. Telas subtiles quales aranei texunt, prioribus pedibus fila ducentes ac disponentes: has, veluti tentorium, nocte ingruente subeunt; tum ut frigoris, tum ut procellarum vitent incommoda: tentorij hujus tam tenax & subtilis materia est, ut nec ventos curet furentes, nec imbribus inundet. Ampliud item tantam, ut vel millia plura exarum facillè ferat. In ramulis Pini & Picæe superius nificat, ubi non solitaria, (ut alias) sed gregales vivunt. Quæcumque iter fecerint, nentes fila ducunt telaria: primaque luce (siveat modo serenitas) craterarum minores majores committunt, ac viduas frondes ab orbibus (omnes enim abstulimus) strenuè textinam colunt. Solæ pini picæque pedes, ad alias coniferas arbores non accedunt. In Atho monte; nemoribus Tridentinis, atque transalpinis convallibus (ubi fontis nutritiæ copiam) admodum abundant, ut Mathiolus testatur. Virulentissima proleto bestia, sive extra premantur manibus, sive intus exhibeantur: tam certissimi veneni olim habebantur, ut Vlpianus legem Corneliam interpretans de Sicarijs, in

In Siga Ptyocampes hirsutæ & virulenta.

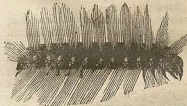
eorum numerum & pernam, Ptyocampæ propinatorum vocaret: §. Alium. si ad leg. Corn. de sic. Hauritis Ptyocampis dolor os & palatum graviter affligit; lingua, alius, ventriculus ab erodente veneno valde inflammantur: etiam ingens dolor exterruit, licet initio pruritum quandam jucundum passividerit: insequitur æstus, cibi fistillatio, & perpetuus, sed irrita vomendi desiderandi que cupiditas. Tandem nisi occurratur, adurunt corpus, & ventriculo cruitis inducunt, Arsenici fere modo. *Diagn. Act. Plant. Gal. l. 1. p. 1. simpl. cap. 5. & Avic. l. 3. Cap. 25. Hæc de causa Aetius & Aegineta mentas sub pino sternere vel comorari, noxium dixerunt, ne forte cibi nidore, jusculorum vapore, vel clamore hominum Ptyocampæ suis sedibus morat, in*

R 3

efcas decidant, vel femina saltem aequè lachryfera demittant. Qui ab his læsi fuerint, ad Cantharidum antipharmaca respiciant, liberabuntur enim ipsidem remedijs: propriè tamen melinum oleum (quod & Cononis, ex Diofco. ex Aetli præscripto. Generaturque his terve hauriturum est, et Diofco. ex Aetli præscripto. Generatur vel potius regeneratur (convolvulorum morte) è femine Autumnali in tela certis vesiculis relicto, vel ex ipsijs Volvucibus putrefactis, vt Sceligero sentire visum est. Nunc ad Ambulones venimus.

Ambulones dicimus, quibus incerta domus & efca: unde superstitioliule peregrinantium modo vagantur, & (ut mures) semper comedunt alienum cibum. Quare Angli etiam eos *Palmerworms* appellant, ab erraticâ nimirum vita (nisiquam enim consistunt): quamvis ratione hirticitiæ, *Beetworms* dicuntur. Certis folijs aut floribus non astringi se sinunt, sed audacter percurrunt delibantque omnes plantas ac arbores, & pro arbitrio vescuntur.

Primo, quas vides in latere nace- las albas, tales revera esse debent: corpus univarium nigrescit, pilis interioribus onnes fibrocelsere oportet, superiores vero omnes in dorso positos cancelcare; tribus ijs ordinibus exceptis, quin collo juxta caput nascuntur: ijs enim eundem cum ventris pilis tenent colorem. Ex hujus auelia exit, quem hic vides, papilio; cujus iconem coloreque & naturam superiori libro descripsimus.



Sic eundem colorem ventrique atque ibi nascentes pilos flavos feceris, non est quod plura expectas. Theca ejus fusca videtur; ova pallida; papilioem inde nascentem superiori libro expressimus.



ca quadam niveâ ornata.



Quarto venter atque interiores pilis insculantur, dorsum atque superiores ex fusco flavent. Linea in facie bifurca fere colorem vel lac dilatum refert.

Quinto



et



Quinto vultus fadicicus, venatis latera cancellata; corpus pilulis varium guttulis subtilibus, atque hæc supra, pectus pilis quasi radioli exente flavi, arguillibus quidem, & medio acuminatis cretentes multum vicinas herbas & fegetem lædit.

Sextus colore est leucopheo, nisi incitrate nigris lactifque hic illic maculis effrenis infusæ. Seræ infra supraque, nares, & tanquam terratiam postea, hispida valde sunt & rigida, sed à colore corporis non recedunt.

Septimum cute nigra, pilis autem nonnullis lutescentibus donatum, Peniculum vocare soleo, quia utrinque ex fronte, atque etiam in vropygio peniculus erumpit molli colore coracino. Quas vero cuneiformes in dorso eminentes conspicis, radice lacteæ; cæterum nigella videtur.

Octavus minimum colorem exprimit, cujus in dorso cunei septimi illius respondent.

Nonus coloris peregrini & transingulæ enim incitrate varijs ab invicem colonibus, sed mixtis invicem omnibus pinguntur; quas clavus quamque argenteus pulcre adornat.

Decimus inter naturæ luxuriantis lufus, non minus elegans quam varius; nigris, exeruleis, viridibus, atque laevis liris, & neryis fœbris fratrias: quos guttule quædam antea mirè effertur. *Pilos* admodum molliculos gerit, miræ gratissimæque viriditatis, hæc am habet purpuream, membranâ à muricam.

Vndecimi incituras albicantes, præfina imiginate, vellusque & pilos medio videntes facio.



Corillaria undique cum virore pallet, tribus inter cuneolos maculis nigris exceptis, & cornu illo in ultimo dorso, & quasi ouropygio crescente, quod rosaceum ruborem late suscipit. Corilli præcipue folijs infidet, unde Corillarum dicitur. Duas illarum species vidimus; alteram faturatæ; alteram pallidius viridem.



Multiplex natura venustas in his respicendæ: quibus licet faciem Aethiopis Mauriue tribuit, vchemen tamen concessit polytimum; vario ore, vero artificio fulgentem. In fronte pilis veluti in cirros texti nodosis, antennæ referuntur, quales nem in ultimo dorso cunctis idis & mola, orbiculis splendet murice inebriatis, quos veluti latos clavos ossis affixit natura. Vellece enati pilifulgorem Solis repræsentant, oculisque occupato die perfiringunt.



Minor convolutus, echinam exprimit. Caput illi nigerimum, corpus glafinis quibuldam guttulis variè perfusum pilis croceum fulgorem imitantur.



Hæc pyri gemina corumpit, capite atrato, corpore nigris rubentibus & lacteis quibuldam illis ornato; medijs quasi humeris, & ad finem tre dorfi, tumuli sive tubercula assurgunt livida, albis punctulis conspersa. Ova, quibus nascitur, spadicea sunt; qui est etiam aurea & pilorum color. Aliam vidimus congenerem, sed duntaxat tumulo gibbosam.



Melolothæ dicitur, quia hanc a capite ad dimidium in dorsum obsolete luteam, eicet & liliaceam peperit natura. Venter luteocinereus clav in medio telerato fixis ornat.



Vitularia pedes si fuscitate luteo leviter tetricis, perim a naturali non differet rigidulæ & enatis pilos habet spirantem rescentes. Levitatu villositate; primæque quibus liliaceam, fed venenatum prurium, detinde vix ferendum dolorem

rem superinducunt. Haud desunt qui cam Phryocampes malitiam malignitatemque vincere asseverant.

Phryocampa *Phryocampa*



In brassica, enea omni capite cyaneo, corpore flavis furculis duobus utrinque lineato: inter quos subcaerla quasi area nigris quibuldam cimbibus consita videtur: pilis aureis, quæ cineritico colorem obtinent.



Septarias hic binas offerimus. Majori croceferet vultus, nisi quem nasi loco triangulum videtis liliaceret. Corpus albis flavis rubilique & nigris (quas expressimus) maculis, nillo ordine locatis, variatur: pilis tubulosis horret. Sepes populatur, & nabit frondibus: ubi tandem ferici radioris relicto glo, in thecam spadiceam, quasi in Sarcophagum, se recipit. Minori facies subcaerula, uti & totum corpus absque maculis quibuldam nigris albicanitibusque effet: pilos cum prima concolores forrita est.

Ravaria *pili* sunt: *Geraniocora*, *lucicola*, *Antennula*, *Echinus*, *Rubricula*, & *Coronilla* illa bestiola, quam Germani Horneworm appellant.



Geranicola magnitudinem formamque ritè huc dedimus, & affaturè explicatam. Albas maculas cingulos nigros ornantes, ferrugineas facere oportet; ventricum; pedesque & album inter cingulos spatium porraceo viridi ornare. Camerarius ad Peritium hanc misit, cum hac hypographe: *Erucæ grandis, herbi tantum agrestibus occisantis, & possimum Geranio palustri B. quibus insecta.*



Annellatæ corpus varium: à capite ad tertiam incisuram creta lillitum dices; quinque alijis sequentibus nigrocineream; tribus iterum poltreims cerullatam: Annellatæ ex pilis vebu colligatis constant; quales item ultimo dorso, criste insunt, se erigunt: Quatuor illi erecti in dorso cirti, & pilis quoque sunt dentatum ordine creticentibus.



Iacobæa, sive Senecionem majorem depascens eruca, capite pedibusque oblectibus purpurantibus, ventre pallidulcule virente; corpus habet inameno viridifallicens, & nigris flavis flammeisquæ maculis ornatum. Pilorum color ventri consonans.



Echinorum

Echinorum duas animadventi species, unam & caeruleo virentem, alteram Mesofitecen.



Primus Echinorum tessellato prodit corpore, ex nigro flavoque variis: spine luteae virentem, in autumno in aureliam cineritiam vertitur.



Secundus revera Echinum prae se fert: dorso dimidia pars, prior nempe, ex flavo nigricat: posterior cum flavidine albetur: spinas gerit argutas valde & crassas, colore caesio.



Rubicolanum nigrocinereum liris utriusque tribus pallide flavescens pinax natava: pilos rariores gerit, planè nigros.

Est & cerastes cujus varia loca & luteo virenti pilis medio dorso natati canescunt, cornu vero crenatum rubelicit.



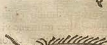
Varia item in verbasco, lupulo, Scrophularia, Glycyphiza, Solano, Alaco, ulmo, ocymo & Thymallo nascuntur: imò quarvis parte herba peculiariter habet erucam vastatricem: quas, ne infiniti videant, quasi suis notas perstraneo.



Erucam Gesleri fatidam nunquam contigit ut videm, his ab eo verbis descriptam, ut in Schedis habeo: Erucæ (inquit) cornuta simillima est, sed et cornis, & colore aliquantum discrepans.



In muro repentem cepi excipere Augusto, Anno 1550. Graven spirat odorem, ut plane venenatam crederes, Iracunda perrexit capite cum anterioribus duobus pedibus tempore erecto: eorum putro digitem longa & crassa, paucis sarsim pilis per dorsum & latera horrescens, dorsum nigricat. Ventris laterumque color ex flavo lubrutus: intermodis quatuordecim totum corpus distinguunt. Singula intermodia sulcum insuper quandam cebrugam per dorsum habet: caput illi nigrum, demum fulvum, os fornicatum denudatulumque vel serratum, his fornicibus, quicquid comprehendit, mordet: pedibus 16. graditur, ut maximam partem omnis Erucarum nationis Procudubio venenosa est. Vergerus Pnyocantinen putavit, alij Colopendram:



drum: Sed pedum numerus non patitur Colopendram dici. Vix ferebam odorem, dum vivam describerem: duo hypocausta nimio & abhominabili furore adeo infecti, ut manendo ferendoque non essem. Haec Gesnerus.

C. P. III.

De ortu, generatione, alimento, & Metamorphosi Erucarum.

Hare liber, nostrum testis beneficus laborum,
Ne tua purpurea suffuderis ora rubore:
Agrestes abacis tunc si expresseris nostris,
Vermiculisque letem quibus Theocrae voluta mutant.
His frugum arvensis praudent pulchra Deo
Finguntur, tenuis qui non tenetur pellic,
Et qui vermiculis dextra miranda potens
Signa sua praedit, potius quam corpore casti,
Molifera Barbi, tumido vel robore Ceti,
Squamatisq; alijs, qui laeta per aquora venant,
Fulmineas sine mente minas, & nostra profundo,
Linteae quo mergant, largo mare guttate videntur.

Sic enim orditur libet cum Poeta nostro, qui divinitam in Erucis potentiam ex ipsarum ortu perspexit: quem dum varij auctoribus varie experirent, necio quas nobis tenebras obrulerunt. Aril. 5. Hist. 19. eas & virentibus hereticum folijs, brassicae minimum aut raphani orti tradit, semine scilicet milioformi, sub autumno ibidem relicto: unde vermiculi nascuntur. Ex his vermiculis trium dierum spatio erucæ fiunt, quae autte fatique aëta motu cessant, ac in fine autumno cum Chrysalide formam vitamque mutant. Plinius rorem calore Solis densatum in folijs relinqui tradit: unde Erucarum genus speciemque omnem deducit: cui suffragatur Arnoldus. Alij earum originem papilionibus ferunt acceptam: quae simul ac aurelij exvivunt, supra vel subius vicina folia, ova quaedam (stercora vocant Barbari) excipiunt, pro ratione sui corporis majora vel minorâ: (horum aliquot testæ ceruleae, aliorum flavae, albae, nigricantes, virides, rubescentes) quatuordecim fere dies fora Solis calore, rumpo cortice Erucas excludunt, parvulis lumbricis fimiles, sed coloratas, quae primo ortu famelicæ, folijs floribusque devorandis totæ incumbunt, præcipuè illarum arborum atque plantarum, quibus olim in ovo fuerant. Ego vero non unâ tantum ratione, fed his singulis vijs & modis orti eas contendit. Nam licet Aristoteles doctrina inductor quibusdam videatur, brassicarum illum vermiculum in Erucam cedere: non abhorret tamen à ratione. Etenim natura ex ovo, ita ex verme parit animal perfectius: quasi perficiens, non quasi corruptens. Nam tametsi vermis postea non est id quod prius erat (quod ad sensum apparet) at quantum quod percipi, & est hoc quod erat, & hoc amplius nunc existit; neque enim vermis moritur, ut nascatur eruca: quin corpori pristino addit magnitudinem majorem, pedes, colores, alias. Ita manente vita, alias partes, alia officia adipiscitur. Sic fetus humanus (ut Scalgieri verbis) post certos primores dies ex homine potentiali, homo ad actualis fit: generationem enim intelligas, quo tempore anima nondum agit intellectiva, gerere proportionem talem ad futurum hominem, qualem vermis ad Erucam autem patet. Sic etiam Pennius Plinij opinionem detinet, quam Erucas ex ore natus scriberet. Verùm ex rore imperfectiora animalcula gigni omnes uno ore philosophi fuisse.

fit, propter manifestam dammandam, eo præsertim in morbo, censemus.
Eucam hirsutam exccatam in pulvere, fluxum ventris sistere, ponit
Germani. Nicander ad somnum item conciliandum ijs utitur: sic enim scribit.

*hircetorum frve hircetorum frve hircetorum frve
hircetorum frve hircetorum frve hircetorum frve*

Que Hieremia Marini sic vertit:

*Quæ si frondens olus & frondentia vergetur
(Curva quibus viridis depingunt virgales)*

In medio sacra de Palladis arboræ foveo

Triverni, hinc que tuam collocaverit nodique corpus,

Tuta dabis dulcis securus membra quieti.

Sunt in spinosis hircisque herbas (quales in utrica vidimus) asperæ & lan-
ginosæ quedam eruce, quas alligatas protinus mederi tradunt infansibus,
quam ijs cibis facium illimos non transeat. Eruca oleacea tria illaque
super venetas, septemum moris, consistit. *Avis.* Si Braffacita eruca den-
tem vitiosum sepius fricaveris, intra paucos dies ultero exaudit. *Idem.* Eruca
oleo mixta Serpentes fagant. Diosc. Si ejusmodi oleo manas, aliare partes
linantur; ne quas ab apibus, veipis vel crabronibus ledatur efficit. Actius
Plinius superstitiosa multa ex magorum sententia citat, de virtutibus eruca-
rum; que cum Theologorum fœtola ejeta viderent, & tacita mente dan-
narum, nolo hic commemorare. Varijs item avibus nostro usui & victui ne-
cessarijs, cibo sunt; nempe monedulis, sturnis, pavonibus, gallinis, turdis;
ut racem trutin, rubeculam, tincam, Cyprium, Scorpionum, Lucianumque pi-
lices, qui erucato hamo facile falluntur; & cuspis fraudis modos si scire velis.
Tarentinum in Geopon. consulto. Quis item (ne animæ medicinam per eru-
cas datam præteream) Dei misericordias inter palantes Ibraelitas non cecinit,
quem Erucaum quasi diluvio inundantem Aegyptum viderent? Quomodo
item Romanos duplex una & state nimis erucatum anno 1570. expavefcit,
cum nihil in eorum agro viderent, ab illarum prædatrice gula liberum super-
esse? Sane licet hujus tam gravis præcæ memoria insequentis anni fertili-
tas absterferit, multos tamen penitentia dulcoris de emendatione vitæ cog-
tasse, non est quod dubitemus. Faxit Deus ut aliorum vapulantes supplicijs,
nos immunes servemus; ne quam levissimam creaturam esse putamus, eandem
longe gravissimam (potest id enim Deus) sentiamus.

CAP. VI.

De Sphondylis.

Stenon.

Sphondylis Græcis, Verticillis Gazæ dicitur. Plinius Græcum nomen non
mutat, sed Sphondylum appellat. Germanis *Engerle*, ut Georg. Agricola
docet. Gethius *Tueris* etiam vocat memorat, quæ Serapis pedibus in di-
versam vadit. Angli Boreales *andover* appellant. Meridionales *Wim in orris*,
id est, verticillum, sive convolvulum. Vincentio, *Zanarola* dicitur; quæ ut
curbitas infestat. Errat Plinius qui hanc serpentes fecit, cum inter insecta
vire institutum & ratio ipsam annuerat. Et sic Gazæ, Plinii, Theophrasti
Abfyrri, Phavorini, Aristophanisque Schollastes, & Erasmi diffidia, de na-
tura & forma Sphondylæ attererit; videret revera quod dicitur *hircetorum*
tionemque potius ad hoc ingeniorum, incendium, quam aquulam afferre.
Quin potius ex illorum diffensionibus id colligo; Dnas esse Sphondylarum
species.

Species: aliam nempe domesticam, aliam sylvestrem. Sic enim Aristoteles
& Abfyrus *καταφύλαξις τῶν κτηνῶν ἐπισημαστικῶν τῶν ὀφθαλμῶν*. Cocent (inquit)
Sphondylæ domesticæ averfæ, etiam in nostro conspectu (ut Scarabei) mari
superveniente feminam, disque in coitu hærent. Apagæ igitur Plinianæ
nugas, qui has serpentes esse voluit, qui nullo modo averfi cocent. Helychius
& cum loquitur Favorius, hoc modo dederunt: *Sphondylis hircetorum* que cum angulo
hircetorum paratib; proleantur, et sic dicitur. Aristophanes vero & quæ Schollastes
hoc modo: *σφονδύλιον ἄνθρωπος ἐστὶν ἰσθμῶν ἀσπίδων*. Cæmerys ex Aristophane,
σφονδύλιον ἀνθρώπου ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος. Ex quibus statuo, domesticam illam
Sphondylam, & Silpion similem, graviter olentem; quam si tegetis
fugitat, & præ metamale pedis. Sic enim Aristophanes *ὁ ἴσθμῶν, ὅτι ἐσφονδύλιον*
ἴσθμῶν ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος. Quo in versu Erasimus (per quem Nestor Artificium)
Sphondylæ *Witem* interpretatur esse, Chil. adag. p. cent. 7. nequo satis mi-
rari. Et antea ex quo corpore & subingro (inquit Plinius) que & tacta
dum vivit, & post mortem ætèrnum odorem emittit. Hæc me nondum vi-
disse ingenio, sive per oculi nostri vim, per solam antipathiam fiat. De
Sylvestri Sphondylæ hæc apud Theophrastum legimus, *ὅτι πῶς ἴσθμῶν ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος ἀσπίδος*.
Quæ verba Gazæ reddidit latine: & Helychius extemis *id est*, que non ipsi radi-
cibus innascuntur, sed extra conveniunt) nulla radice aliquam tangit, excep-
ta Sphondylæ, & que intactam nullam relinquæ; eadæque est propria hujus
Insecti natura. Georgius Agricola, philosophus doctissimus, & Sphondylis
rhizophagis se feribit: Sphondylæ Vermis infra terram reperitur, circa ra-
dices convolvulus (quod certe nunquam observare potuimus) ut Verticil-
li, quem Græci *σφονδύλιον* vocant, speciem præ se ferat, unde nomen invenit.

Et longiusque & Cressitudo minimi digiti, caput rubrum, reliquum corpus
album, nisi quod superne nigricat, ubi cibo hærente turget. Hæc hortorum
cortices quibus radices obducuntur exedit, nec quisquam à radice cucumeris asini,
chamaeleontis nigri, centaurei, pancædani, aritholochiæ, vel vitæ silvestris
temperat: quas aliud quocumque insectum ne attingit quidem. Ilud insectum
est procul dubio ille vermis, quem Malcolus ille in libro suo de spurcissimis
exorcismis introduci his verbis: Vocatur (inquit) quidam vermis Germa-
nicè Engar vel Ingar, fuit terra vivens, longitudine medii digiti, coloris al-
bicantiss, capite nigro, sepes, qui gyrando, felseando, evertendoque terram,
& corticem erodendo plantis sterilitatem inducit.

Tertio fuit generatissimus annis instar formicarum volantium prorumpit,
que parentum similes arboribus in hærent, ac fructus absumunt: tum vulgo
vocatur *Lombkæfer*. In diocesi Moguntinensi tanta illorum multitudo
fuit, ut frustra exogitatis omnibus remedijs solo exorcismo fugate
(sic enim ludit Malcolus) abierint. De his item Corobus & Sphondylæ
subterraneæ sunt vermes Inger vel Enger à Germanis, quæ *1720*
dicti.

Anno suum ortum sequente semper in Scarabeos Maiales vertuntur:
tunc radicum sibi inferunt, & quilibet (etiam amarus, venenatus) tum
fructuum quam arbutulorum radices erodunt, ita ut subito herbe
totæ, vel saltem folia flaccescant. Quod cum odores vident, terra
circa radices efflosa vermes extrahunt atque interunt. Aprilis, Mai-
oque mensibus plurimum nobis nocent, Julio & Augusto reperitur
multi apud nos locis maricosis; sed Vermes Maiales nulli, nisi
in Devoniz & Cornubiz Angliæ occidentali. Hoc advertendum
diligenter; haud fecit Insectis accidere, quam plantis; ut scilicet
colorem

Larva Domb.
Jagi



frequentem. Caput illi parvum & punico fuscum, fere globosum; os forcipatum atque exiguum. Proximè à capite tres utriusque pedes; quorum duo priores breves sunt, (Ericarum more:) quatuor reliqui colore fere sanguineo, quadruplo longiores. In medio corpore sub ventre octo habet pedes obrotos, veluti etiam Erica. Cauda tuberosa, & duabus fetis bifurca. Venenatam utriusque naturam ex eo didicimus, quòd equo duo, dum cum feno eas devorarent, toto corpore inflati interierunt. Quis in morbo Absyrti remediis nosse non erit inutile, ut simili deinceps in casu habeamus in procinctu, quo equis mederi possimus.

Staphylinum fuscum & *S. sordidum* in *Staphylinis* id est, *Staphylinum* si equos ore prehensum manderit, dum granum vel fenum depascit, eicit cum illico, propter spiritus acrimoniam & cruores quasi viperinos. Intumescit autem postea tumoribus maximis.

Primum igitur tumores copiose fomentato ablue, & frica mari calido. Tum acceptis fecibus acetui, linum tenue concisus ipsi injice, quo coquito cum aqua, & perungetor tu. Vis vero capiti medicamentum, consistat in recto calido, molliquo stabulo, panis indurus, & ignis perpetuus proximè accendatur. Vinctio autem copiosa fiat & matutina; dehinc tertio die multum eluatur aqua calida, & sudorem exicca; tum tectum fricatum, fricatum nitro perungit. Neque timeas si labijs & oculis tumescat (soler enim ita contingere:) nam certo convalescet citissime hoc pacto equus, & in pristinum fiantem restituetur. An vero hic cum Cordi Staphylini vel Gallorum *Cursilles* conveniant, videant qui rerum æstimatores. Invenimus in hortis parvi digiti quandoque longitudine, tumulofoque elevati, more teluram, in quibus dormiunt. Thyrium potissimum & sambucum infestant; sed non ita, quam alijs quibuscumque herbis plantisque vim inferant. Si quid vero alijs de Staphylinis certius habuerint, per Philosphiam & Phyciam rogandi, ut hic fiam quoque collocare talentum non graventur. Sicutandem Naturalis Insectorum historia, ipsorum operâ locuples facta, non grates solum gratificè sed & fortunè quoque cum fenore amplissimo benefica pendet.

C A P. VIII.
De Scolopendris & Iulis.

Scolopendra, Iulis, atque *Aphili* ultima hic acce possit; pedum numero Ericas Staphylinosque & Sphondylas, imò omne insectorum generum longe superant, unde Multipedes nomen maximo & veluti peculiarè jure jsi competere videatur. Hæc Aristoteli *αποδιδυρα*, Theophrasto *αποδιδυρα*, alijs *αφίλι*, nonnullis *αφίλι* & *αφίλι*, vulgo Græcorum *ασπίδες* dicitur. Latini item Scolopendram vocant, & sepani, & porcum tuolosum, & Centipedam, millepedam, Multipedam; qua tria ultima nomina Iulis item attribuant. Hebraicè *Ghazam*, Arabicè *Alcamprin* & *alamula*, ut Sylvaticus testatur. Alberto *Almaga*, alij *Polonicè Stenogobak* *gostionki* Hungaricè *Zona*, *hiragop*, *maiz kati*. Germanicè *Eirn nassel*. Italicè *Centopede Vermi*. Gallicè *Chenille millepede*, Anglicè *Scolopender* & *Many foot* appellatur. Tantum à Iulo differet (mea sententiâ) quantum locuta marina ab Afacops triformis enim sunt, sed hi semper minores, neque adeo morsuri infesti, nec venenati. Maxima

Maxima terrestris Scolopendra, ea quam vides crassitie & longitudine est, color totius corporis ex fuscis nigricante splendens. Singulis incurvis pedunculis appende lateribus, id est, in singulis lateribus sexaginta prolium & retrotrorsum aqua facilitate promovet. Nam et caput veritas ingreditur, & in caudam; ideoque à Nicandro & Rhodogino biceps dicitur. Partem inter caput & alium non simplicem sed multiplicem habet: quo fit, ut presidium hoc genus vivere possit. Irritatus hic Scolopendra tam acriter mordet, ut Lædæus Aitarus (qui nobis eme & Libya duo delevi quatuordecim chirotechis duplicique lineto munitis, vix cum manu petente in terra potuisset enim in lineto os forcipatum adgerat, dique pendulus vix tandem exenti permilit.



Horum alium ex nova Hispania allatum linea quadam flammæ medium per dorsum ornatur, atque aneus later pilorumque coram commendat: habet enim capillares pedes, atque armatissimè collens celserrime cutris. Hoc funna admiratione dignum est, quum natura huic animalulo caput minimum dederit, memoriam tamen, vimque rationis amulam, neque congio, nec uice, sed amplissima quâdam mensura substat: cum enim innumeri adfuit pedes quasi remiges, & à capite velturi clavo illi permulsum dantur; novis tamen quilibet officium suum, & pro imperantis capitis mandato, in hanc vel illam partem se conferunt.



Alius item ad nos ab Augustini promontorio ex India perlatus, corpore nonnihil atque pedibus major, qui septuaginta livescens incurvis, & bis totidem spadicis pedibus consistat.



Plures Scolopendras reperiri non dubito, omnium fere colorum, præter vitædem; quamvis etiam Ardosius de viridi mentionem facit. Infita singulis pyropicatis (ex Theophrasti fementâ) ad Gladioli herbe radices sese confert. Bubulas autem exuvias meretur Robertus Constantinus, cumque fecurus Stephanus, nec non Ardosius ipse; qui Scolopendram primam serpenteum, deinde octipedem, tum in cauda cornigerum, ultimo tardigradum esse comminiscuntur. Taxandi Rhodoginus, Albertus & Avicenna, quòd nullum Insectum supra viginti pedes habere temere affirmant, illicque numero Scolopendram alligant. Quamvis etiam Nicandro biceps dicitur his veribus:

*Si dicitur insectorum sive
insectorum sive insectorum sive
insectorum sive insectorum sive
insectorum sive insectorum sive*

Tamen pace tanti auctoris dixerim, unicuique illi, dumtaxat caput, licet pari facilitate prorum capite, retrorsumque ducentem caudam incedat: quod Nicandrus alioque in polysyllabis dubio. Verum (inquit) utraque rem parte morfam inter. Quod fane aqua & veritate abhorret. Eo enim duntaxat virulentis fornicato mordet, caudam vero non aliter la dit, quam venenato contactu & vinculo cruetis exudatione.

Terrēstris Marīna fēvior habetur, Oppiani iudicio, & revera est. Cui opinioni Greivnum Parisiense nullā alterationē fretum in lib. de venenis repugnat, maxime admīror.

Nequam hanc bestiolam ac venenatam esse omnes historici testantur, ac eo magis quo sunt hirsutiores. Rhytides horum multitudinē suā civitate excoctas apud Aclianam, atque Obiterces apud Plinium, ex Theophrasto legimus & urde quarvis nos Scolopendras ultimā statione locavimus, tamen eos in divina militia & alitione excedenda primis aliquando fuisse colligere possumus. Rustici ex Scolopendrarum extra frequentē, ferentem aeris praefigunt: vbi vero se abscondunt, pluvias praedicunt; Marcellus Virgilius in Dioscoro notavit. *In medicina hoc usus observat. In oleo devociti capillos auferunt levi cum pruritu. Gal. 11. Simpl. & Act. lib. 7.* adveniant cimicibus fetidissimus animalibus, atque eos suffrut necant, vivoque devorant. Rursus morbosus, interius sumpti vel illiti medicamentum afferunt Cimices, reciproca quadam & quasi emulante Antipathia, ut ex Plin. & Ardyono lib. 6. de venenis, manifestum est. A morfo Scolopendrae terrestris, locus undique lucefcit, putrefcit, intumescit, & vini rubri fecibus similis videtur, ipso primo morfo exulceratur. Aeginaeta. Aetius dolorem addit modicibilem.

Dioscorides totius etiam corporis pruritur. Omnes insaniabilem tradunt morbum, omnique fere remedia respuentem. Symptomata habet, (inquit Anazarbus) aut & praeservationem & curam, cum viperæ morfi communia lib. 6. Cap. 23. Contra hanc morbum alia inter sumuntur, alia foris applicantur. *In medicina, Aeginaeta commendat trifolium asphalites cum vino hautum. Dioscor. rutam sylvestrem, dracunculæ radicem triptam, asphodeli, radicem, semen & flores, serpyllii ramos ac folia, calamintham, feniculi & arisi olochie radices, ex mero vel ex vino & oleo multum effert. Actuarius neptium cum vino exhibet. Plinius saleem ex aceto, vel potius spumam salis, quasi utiorem laudat. Plurimi etiam facit menturam, vel pulegium sylvestre, cum vino exhibet. Aetius ablimbium & menthanam cum vino propinare jubet. Externis quod spectat, locum vulneratum primum scarificat, profunde incidit, ac venenam per cucurbitas extrahit. Tum succi contrarii morsum cum tertia parte vini dulcis ad mellis consistentiam coctum imponit, & corium superligato, per. 8. aut 14. dies: locum deinde cum spongia vino calido intindā foveto, & Scolopendrae morfum certo curabis. *Antiquitas. Plinius varia ad id medicamenta etiam praefcripsit, nempe aceti feces: abluentionem cum aceto factam; milij farinam cum pice liquida, buyrunum cum melle; caprifici grossos cum croco & melle; lani ipsius aceti vel verucis urinam; saleem combustum ex aceto & melle illitum; pulegium sylvestre cum sale; saleem cum pice cedria & melle; cuminum sylvestre cum oleo, atque omnia adiantibgenera. Dioscorides laudat allium, cum solij ficus & camphoro, & cum frasa crui & vino; calametha: item solias & hordeum illitum cum aceto; laudat item fomentum ex acida munda fistula. Archigenes aqua Aluminatā; Aeginaeta oleo multo calido locum fovetti jubet. Nos oleum rutaceum calidum praefcribit.**

Quidam

Quidam intus atque extra ca plurimum efferunt, quo ad Mitis aranei morium dicit solent. Aristoteles Scolopendras liquidae styracis fumo elici, atque deludi scribit, cuius dum inhaeret visco, facile capitur.

De visco.

Sequitur Iulorum genus: quos *viscosi* Graeci, mea quidem sententia non a Slanguine, sed a nactum ingulsiu atque vellanarum veluti caudis, quarum villi calido compactili infusi. Iulos hos representant: unde & ipsi *viscosi* nomen sortiti. Ego latine Iulum dico non nescio, sed Triemmen quoque dicere audeo: Quandoquidem Lycophron Paradisi tritremes numero sic vocare dicitur: Icalmis celeres *viscosi* vocat. Eandem similitudinem Nicander scolopendris applicat, unde patrifomes esse Iulum ac Scolopendram facile apparet. Hos Hispani, *Centopias*, Itali *Cento gambi*: Angli *Ex me forsan* *Gally in me dicitur*. Nomenis Lumbricos terrestris Ingulos item vocavit, Athenæo teste lib. 7.

Idem

Nihilominus nisi fuerint etiam multipede, in Iulorum numerum nomenque non venient. Sunt autem Iuli breves (ut dixi) Scolopendrae, pedum numero non Afellum tantum atque Enuracum gemem, sed omnia alia Insecta vincentes. Iulorum alij glabri cernuntur, alij hirsuti. *Clabrum* unum vidi in lactuca capitata, parvi juncti & vitiatis capillibus, atque ea quam videtis magnitudine: esse ipsi ingulsiu, dorsum aurea tinctum flavedine. Ventis ex castro argentatus, incisure pedesque capillares totidem in oculos & memoriam facile fugerint. Secundus totus nigrescens, alba linea excepta, quae a capite ad caudam usque recta per dorsum ducitur. Tertius



oboleitos flavescit; caput illi rubescit, alba linea excepta, quae a capite ad caudam usque recta per dorsum ducitur. Tertius alios & mulco arborum corticibus innascente prodeuntis, alios filis truncaticque putridis latitantes cepimus. *In hirsuti* non plures incidi quam duos.



Primus hae figura & forma albicans, in muro reptat, pili brevissimi innascentes nigri fuerunt. Secundus ventre sublivido dorsoque inamena flavedine maculato: est il-

los punnicatum, ocellus niger, pili canescentes. In arboribus effratis atque annosis inter corticem & lignum latitat, atque etiam inter faxa musco villoso ac densio obduca. Omnes huius tactu levi in gyrum colligunt & convolvunt. At sint venenati equidem ignotis ac levis, immortis lanusque evasit. Georgius Agricola aetio coloris Iulum (sed is Scolopendram vocat) est, si vis veris recenferet; Scolopendra admodum exigua, in truncis arborum, aut in palis terrae infixis, (unde nomen invent) pignitur & vivitque amotis vel commotis egreditur, aliis omnino latitatur. Penis caret, sed plurimos habet pedes. Si quando reptat, corporis partem mediam, veluti artem intendit: si bacillo aliave ter tangatur, se contrahit & color illi aeneus; corpustenuis, nec latum, tres transversos digitos longum; ad summum quadratum.

Alia item specie, ijdem fere locis reperitur, corpore exili & terete, filis fere crystallinis, spadicis coloris dilate: pedibus adeo numerosis atque exiguis,

ut

ut eos numero complecti ex. 209. ad. d. n. s. s. sit. quatuor digitos transversos longus est: sub ollis degit & asferibus putridis. Avicenna Scolopendra (qui etiam Iulus) foliolumno 44. pedes habet, palmam longus, tam exilis ac tenuis, aures ut intrare possit, lib. 4. Fen. 6. trad. 3. cap. 19. Hujus (inquit) ut nullum aut languidum venenum esse, nec magnam dolorem excitat: qui floribus Asphodeli, vel sale cum aceto mixto siccantur. Iuli nostrates (inquit Gelseius) in arboribus fuerint, ad Sacchanum Thomam, *id est*, purissimum (ceu ad optimum casum mures) congregantur. Bruerius nosster (perius ac induritus natura explorator) Scolopendras se hic in Anglia vidisse, & habere referri nodulicas, in cruetis mucositas toto corpore fulgentes. Qui licet, mentienti nescio, ulterius credam: eo tamen magis, quod Ovidius idem in nova Hispaniola per agros & Cordus in Germania in cellis humidis observasse se scribat. Mirum videtur quod Plutarchus refert, Bestiolam apertam multis pedibus celeriter ambulante, multo cum femine ab Ephebo Athenis ejectam. lib. 8. Sympos. problem. 9. Iulus cellarius in puluerem crematus, minime iram provocat. *Merala*, Iulorum crusto humore ex Afellis expresso, ad albuginem oculorum tollendam divinum & efficax remedium. Arnold. Brevis. I. cap. 18. Atque hactenus de Iulis, de quoque natura Hefichij, Aristoteles, Nicandri, Lycophronis, & Ardoym varias opiniones prætereo, quia varis, non veris.

U. 151.

CAP. IX.

De Afellis.

N. 202.

Aristotelis *ins.* Medicis Græcis *Asiatas*, Theophrasto *sin. 2.* Dioscoridi *indis.* Abyssiro *ins.* & Afellius (Galeno teste) *ins.* a forma fabæ, cui similibus videtur dum se in globum contrahit. Vel quod se cum dno echinatum illum nostram Staphidium Minoritarum Wigornienfium sub Ricard. reg. 2. presidem & stabulum folliculis culmifque solent prodire que oritur. *Plinius* vocat, a callo cuiusque duritie. Alijs *ins.* quæ quæ & pedum paucitate (ultra enim 12. non habet) & quod arcate se nequit, longe alius à Scolopendra vel Iulo videtur. Valeant igitur Guillerini, Vincentij, Pliniusque hæc in parte infonnia, Iulorumque ipsi nomen liberè negemus. *ovis autem* vocatur, non ab asini forma aut tarditate, sed quod ad colorem ejus accedit, ut Pennius noravit. Est enim bestiola multiplex, coloris asini, nascens in locis humidis. Dioscorid. lib. 2. cap. 37. Galenus 3. de loc. affect. & 11. de simp. sic. cap. 20. *Debasor*. Latini Afellium, Cutionem, & Porellionem vocant. Corrumpentem Plinius male dicit, quam 12. tantum pedes obtinet. Anglia forma *ins.* *id est*, Porculas à loco ubi stabulantur, *Zylers-luse*, *id est*, Tequales pediculis appellante: Vocatur item *Zharfe-lonse*, five Ioviales pediculi à spiritu quodam non malefico, cui eos majores nostri superstitiosè ferebant acceptos. Alijs item in locis *Chesberg* & *Chesler* dicuntur, id est nominis rationem nescio. Germanicè *Esel*, *Eselgen*, *Holz-wentle*, id est, arborum pediculus, quia inter corticem & truncum sæpius invenitur: dicitur etiam *Schifflein* Georgio Agricola, & valgò *Keller-estel*, quasi affinis cellarium dixeris. Saxonice *Eselchen*, à colore asini, ut Græci *ins.* Italicè, Porelletto. Gallicè *Clappert*. Hispanicè, *Glimilla*. Arabicè *Harna Harna*, *Ganda* *Schachalchada*, *Kroth*, *Grix*, Sylvatico autore. Brabant *Pisse de longe* appellant. Parvum quidem Insectum est, dignum, transversum vix longum, semidigitum fere, tum



tum (de grandioribus loquor) colore livido nigricante; præcipue illi qui in terquinulis & terra reperiuntur, qui vero sub regulis & hydris, plene alium colorem referit & quatuordecim illi pedes, utriusque lateris; singulis pedibus unius est junctura, vix perceptibilis; duas habet breves antennis, ut videntur: tactus se in globum colligit; quæ (ut Galenus loquitur) ad fabam similitudinem, unde *ins.* nomen indidit: latera circa pedes ferræ modo dentata: sub tegulis, vaiss aquatilis, in medulla arborum exca, inter corticem & caudicem putrescentem nascitur: qui etiam sub petris, ex humido putrescente nascitur. Deinde coeunt, & à comi ora deponunt (unde temis) candida, foliamenta, margaritulis similia, multa, & eodem loco coarctantur, ut anno 1583. observavit: vitis: tepido humore vivunt, in trinis parvum aut adrem lateribus hincem transgunt. Ex ovis primum vermes duriculæ excluduntur, qui aliquantisper ferrè immobiles hærent & albicantes, tandem parentum more, liquorem atque rorem sument. In calidis regionibus & siccis etiam reperiuntur: sed ubi nocturno rore vaporeque refarciant, qui quod per diem humoris fuerat exhaustum. Galenus hoc Afellium hæc describit, *ins.* *ins.* Aristoteles insulle cum cognovisset, id probat, quod pediculum in arborum huic similitudinem dixerit, dempta cauda. Afelli attenuant, aperient & discutunt, ut Galenus ex Aclepiades docet. Ad oculum comestipiles veniens, sed in oculorum remedijs præstantes. Inus item (carent culpe omni veneno) magno sunt usui: nam ex vino contriti & poti, *Prima desiccata auxiliantur*. *Dissectos* 3; cum medicamento hæc adicit: R. afellos (inquit duos vel tres, coque eos in modico garo, ipsi quæ garum ex aqua cyathis duobus bibito, Plinius ad calculum & *Disyranus* *ins.* *ins.* *ins.* R. fereos munium & columbarum, ana ʒ. porcellionum five afellorum tritorum duorum corpora contrita bibe, & sedato dolore vel calculum vel arenas plurimas exeres. Idem Marianum Barolitanum affirmare, ex Gelseii fidebis acceptum. Galenus ex mallo eos propinat, à regio morbo hoc pacto multo liberantur. Aclepiades hæc inquit *ad Afellium* *ins.* *ins.* medicamento facillime est usus: R. Elareiovi, dimidium, afellos ex terquinulo petros, ac diligenterissime trites ʒ. 3. ex aqua cyatho propina. Gal. *ins.* Aclepiades item antiquorum medicorum autoritate ferebat, afellos visus & igne combustos & cum cochlearis mensuram mille sumptos plurimum commendat: *ins.* enim à proprietate curant: cui sententia Hollerij & Ioannis Acrieræ praxis fident facit. Quidam torrent in patina sextarii illorum in cinere albidissimi, deinde cum melle exhibent. *Suppuris* medentur (inquit Plinius) ter septem cum melle Attico triti, & pauca calida per arundinem hausti, scilicet ne os & dentes nigrescant. *Etius ad idem* quonque vel sex cum hydromelie exhibent: & præter opinionem *antihelios*, *ins.* *ins.* etiam *elephantis* Afellos ʒ. cum melle optimo tritos, & ex aqua bibitis. *Paralyticis* medicis prodit Marcellus Empiricus cap. 25. In potu *Physicis* conferre autem dicit Plinius; qui etiam eos ad denarij pondus ex vini cyathis duobus in potu exhibitos, lumborum atque coxæ doloribus prodesse affirmat: huic Aelius Pedemontanus ascribit. Cælius Aurelianus hæc & similia tam ab Insectis remedia improbat, ter potius insectuenda, quoniam vilitate aut incommodo eò metis perducit. Experientia constat afellos tentans multo bene contritos, ex vino, cervisia, Ala vel liquore convenientibus, vel extrahitis adhibitos curare posse: quod superiori capite ex Arnoldi Breviario notavimus. In *Anglicis* cum melle lingendi sunt, inquit Gal. *ins.* & partes gutturis externe *ins.*

U. 151.

ipsum inungenda, Afelli cum rofaceo triti, & in malicōio calsiāci, ac Auribus dolentibus infusi medetur. *Discoferus*. Gal. lib. sec. loc. & eupor. 2. trēs vel 4. in oleo coqui iussit, atque expressum deinde oleum auribus *scorpiō*, *truncatibus*, *dolentibus* infundit. Oleum Afellorum in propinquam *dentis dolenti* aurem infundit, dolorem a calida causa factum certo tollit. *Actius*. 24-27. Quidam cum unguento aliquo convenienter mixtum *auribus* infillant. Severus (inquit Galenus) *ulceris auribus* cum fructu infundit. Faventinus *ad frigidos aurium dolores*, 21. Afellos in oleo omphacino cōctos prescribit, quo loco citra agris unguenda, & parum etiam infillare precipit. Cardanus idem medicamentum experientia calculo ratum facit. *Ad Irrum* Plinius ascripte refert terrebithina quartam ad Afellos ter equalitatis partem: quo (inquit) medicamento parotides, Strumæ, atque omnes ejusmodi tumores curantur. Eadem habet Marcelus Empiricus. Avicenna, 2. 2. capite 749. idem docet, & ex aliorum auctoritate adjuñgit, Afellos in potu sumptos sanare *Splenem* & *Aleisicis*, quod à nemine proditum meminimus. *Capiti dolenti* si oleum vel butyrum Afellorum saepe adhibetur, dolorem tollit. Gal. Eupor. 2. 91. & Apfyrius de quadrup. *Tonillus succumque*, *moletriti* percurant. *Discofer*. Nivus Afellus paronychia affpositus medetur. *Pavos* item tollit cum resina terrebithina 3. parte applicatus. *Plinius*. 8. unguenti popul. 3j. olei rosacei in quo decocti sunt *Afelli* 3j. *Heroci* granatij, misce, hac unguentum, *ad hamorrhoidas dolentes* at *que tumores*, nobilissimum. Alij (inquit Alex. Benedictus) possessiones cum adipe aut butyro coquunt, deinde ovi luteum addunt, atque hoc, dolorem illum favum fecant. *Doritis item* (Plinio narante), & *Tletroni* & *carionata*, atque *culuberum* *verminatiōis* curant, terrebithina admixti. Ne vos autem nihil celatum finam, subjicere illud placuit, ipsum Pennium asthma laborantem duo Afellis viro maceratis usum fuisse: sed cum semper sine fructu id faceret, meo tandem consilio sumum sulphuris per infundibulum bis terve hausit, & à Symptomate illo tam diro plene convalescit. 2. olei violacei 3ij. in quibus bulliant. 4. Afelli ad 3. partis consumptionem. *Salsum humorem* *reprimi* extra unctum. *Incer-tus*. Gallina item, lacerti aquatici, ranæ terrestris, & Serpentes (ut Theophrastus refert) Afellis vesuntur. Bestiarum quandam Afello simillimam per vomitum ejectam scribit Ambrō. Pareus Chirugus Parisiensis, quæ quid de muliere Socraticis scripsit in secundum librum *Æti*.

CAP. X.

De Scorpijs terrestribus.



Scorpijs Græcis dicitur *σκόριππος* *σκόριππος* vel ut alij *σκόριππος* *σκόριππος*. *Scorpijs* item *Scorpium* significat, vel *Scorpij* speciem, de quo Nicander in Theriacis.

Abaschij

Scorpijs medij *temperie* *quæ* *in* *Arabia* *habetur*, *quæ* *an* *Scorpij* *fit* *species* *dubitari* *potest*, *brachia* *sanè* *habet* *five* *chelas*, *&* *in* *cauda* *spiculum* *gerit*. Latine *Scorpijs* & *Scorpio* à Plinio vocatur. Cicero, Plautus, Varro & Notius *Nepesin* appellant, quo nomine Columella saepe utitur. Hebraicè *Acrab* & *Cancerab*, quod pede calcantes pungit. Arabice, *Natarab*,



rab, *Acrab*, *Neharab*, *Hacharab*, *Acrab*, *Rhafs* Conches, *Panastacarus* fasciollon vocant. Hispanicè, *Escorpion* vel *alacran*. Italicè *Scorpius*, *Scorpius*, Germanicè, Anglicè, Gallicè, Brabanticè, *Scorpion*. Slavonicè *Skorpiobok*. Illyricè *Scorpij*. Danicè *Waldskom*, in nova Hispania *Alacran*. Quæ vero gibbosis caudam post se trahit convolutam, *Agarata* dicitur Sylvania. Est autem Insectorum corpus oviforme obtusius, fuliginæ veluti obdudum; & ejus imo cauda productior globulus multo coagmentata, quorum ultimus cæteris ut longior videtur. Ita solus praefixus vel simpliciter vel duplicato aculeo, & non nihil reflexo ad ipsius extrimitatem, armatur. Pedes octo illi, atque chelis & forcipibus foliis duabus brachiis. Caput, ut cæteris latens in pectore luminatæ gerit, in quo tam exigui & pene nulli ocelli conspiciuntur, ut ipsorum apud auctores haud fat memito. Sunt autem omnes Scorpij vel caudati, vel isopodum adhibentur. Primum abicæ & minime est letalis. Secundus ore est (inquit) yulenticæ: ex cuius icu vehementis ardor, & fabricatio, & fitus intolerabilis: cui consentit Aelianus. Tertius luridus & nigricans, cuius icus inconstantem efficit morbum membrorum, cacinnumque Sardonicum & vanum induit, qualis esse solet fluorum. Quartus est colore ad viride inclinat. Hic simul ac quempiam percussit, frigus atque horror invadunt, adeo ut vel in calidissimo tempore grandine fe obrui percussus exsiliret. Plura habet hoc genus intertodia, septena scilicet ora novena, quod item in cauda est, cui propter caudæ longitudinem profundius vulnerec. Quamvis livido pallidove colore est, amplo ventre distentioque herba nudaque vesitur & inexpleribiles est. Non solum cauda percute, sed etiam mordet veneno dente. Ejus virus Nicander *scorpijs* vocat, quoniam ab ipso vulnere homini bubo intumescit. Sextus cancro marino litorali similis est, non tamen abique cauda, fed corpore grandiori & ferè orbiculari, adeo ut cancrum refert caudatum. Mathiolus fe hujus generis nigros, ferrugineos, viridique vidisse dicit in comitatu Aconimensi, non longe à Sarcophumme. Septimus ad Pugniti formam accedit. Chelæ quoque habet ut ille grandiores: gigniturque hoc genus ex paguris in sicco, cavernam aliquam (piscatorum infantium virandi consilio) ingressis: quibus in locis si forte moriantur, & putrescant, oriuntur inde hujus generis Scorpiones, ut elegantissime de hac re Ovidius.



Conca *istorico* *si* *dem* *in* *brachio* *cancro*, *Cætera* *supponat* *terra*: *de* *parte* *sepulta* *Scorpijs* *exibit*, *caudaque* *manabit* *anca*.

Aelianus hunc flammicum vocat; nam pagurum coctione rubescunt emulatur. Est & alia Scorpij species, quæ Rhafis dicitur & Arabum: Nicander enim & Græci illam non videntur: gibbosis addum esse, & omnium celeritate currens: cauda pro corporis pusillitate vadm magna: pallidus videtur, sed aculeis admodum productis albescit. Rhafis cum vocat *Isareti*, Albulchus *Grati*, Avicenna *Algeraric*: reperitur in regionibus Orientis, præsertim in Cois, & in Hafari; ut notat Gordonius. Cæterorum Scorpionum icus frigidum venenum infandere tradunt philosophi: hunc unicuique calidum remittere tradunt Arabes. Nos è Barbaria allatum vidimus, &

& imaginem hic exhibent. Omnium caudatorum aculeus cavius est, quo per vulvis venenum infundit, ut Ælianus refert, lib. 9. cap. 4. Cuiusmodi Pilius lib. 11. cap. 37. & Nicander in Theriacis subscribitur. Quamvis Galenus noxter aliter sentit, lib. 6. de loc. aff. cap. 5. ubi in hæc verba eos alloquitur, qui specificam lædendi vivandive qualitates humoribus vel vaporibus ferreæ acceptam. Sed longe majoram admirationem meretur Scorpiois icūsus, qui brevi admodum spatio ingenita ardere s'ymptomata, & id quod injectur dum ipse pungit, aut per quam esurgunt est, aut nihil omnino, nullo a posteriori formam in ipso aculeo: & sane quum certis animalum punctum phalaricæ quæ dentibus spinis atque a culcis solidissimum venenum vulnere ab ipsa lâtu videmus inferri, quid ad ter orditas & forte nunquam vilas vesiculas, sub aculei radice litantes confingere oport habemus, quæ feracia magis quam certa verique studiosia ingenia excogitant? Octo ut dixi fingulis pedes, præter primos chelates cancrorum moe (quos ego lubentius brachia dicrem): alij vero (si penitus introspexeris) bina. Cauda ipsorum constat ex sex, septem, & quandoque nonno interditijs: in extrema cauda unus fistulosus aculeus, & aliquando (sed raris) duo. Si alibi quàm in cauda aculeum habuisset (inquit Aristoteles lib. 4. hist.) quia gradicidne se movet, ad ferendum sufficiens esset. Ælianus aculeum ejus exillem admodum & oculos ferè fugientem facit, æque invisibilis fistula, æque talis fuerit, venentis spiritus vel humor quidam liquidior, vulnere vix perceptibile sensibilibi factio, infillat. Laterofium inquit cancrorum moe, caudam perpetuo movens ad ferendum promptam, ne opportunitatem elabi permittrat: Mares feraciores, graciliores, longiores, ventre, chelis, & spiculo maculatiore. Farnice contra (ut recte Avicenna notat) majores, pinguiore, venenicosiores, placabiliores. Mas item venenum habent infensius, Plinij iudicio s'æmina minis: omnes candidum, nihil nos ludos facit Apollodoros. Constat eos quibus septem vel novem caudæ intermedia, faviores esse: plurius enim senta sunt: ferè obliquo icūti & inflexo. Venenum omnibus medio die, summa inter: acritate exasperatur, cum insectuere. Solis ardoribus: item que cum fuerint inexpleribiles pota. Pefissusque importuna videtur, & que gravi supplicio lenta per triduum mortem conferit. Virginitatis lætes semper ipsorum icūsus, fermissis item maximam partem, omnibus: viris autem, mane quando exeunt præsens, quivis quoad fortuito locati egerunt venenum. Proprium Scorpionium, quod manus palmam glabraque non feriant membra, nec nisi pilos tetigere. Scorpioes in totum nulli animalium nocere putat Plinius, quibus non sit sanguis. Quod falsum esse Doctor Wolphius Tigurinus, medicus doctissimus testatur: videmus enim (ut Penius recte ait) viperam vase cum Scorpione conclusam, quæ se manus moribus icūti suo incrementum. Imo coningere ipsos eorum cauda cum viperis atque omni viduali serpentum infectorum genere, narrat Ælianus, lib. 8. cap. 13. Scorpionium à vipera devorari certum esse inquit: Cætesius: imo inde gravior fit ejus morsus. Scorpionium item icūti serpentes mori Theophrastus asserit, non homines: Galenus autem id dogmatiss, experientia fretus, mendacij alligat atque convincit. Mirabilem Scorpionium fraudem Ælianus, lib. 6. cap. 23. narrat: Penius fraudi vertit: verum cum inde in Italia ipse animadvertit, asseram authoris fidem, & caput redimam. Scimus enim quicquid eo locatiorem homines habent, id omne ad fingendos Scorpios deprætere: quare loctus se munium lectos in sibi suis suspèndunt, procul à pariete lecti Atlantes fide vulsa in vas aqua plenis colloctam, aliaque multas vias excogitant, quibus Scorpionibus fraudi vel exitio esse possint. Verum tum illi lectum adicum conficiant; confirmant (si quæ esse possint. Verum tum illi lectum adicum conficiant; confirmant (si quæ esse possint. Verum tum illi lectum adicum conficiant; confirmant (si quæ esse possint. Verum tum illi lectum adicum conficiant; confirmant (si quæ esse possint. Verum tum illi lectum adicum conficiant; confirmant (si quæ esse possint.

Lib. 11. cap. 37.

Lib. 11. cap. 37.

larum virtute fretus) dependet, cauda item pendulâ, tunc alius perjesus dorsum veluti per scalam descendens, prioris caudam apprehendit; sic tertius secundi caudam, & quartus descendit tertijs, &c. donec concatenati lectum attingent. Tunc postremus descendit, dormientem spiculo vulnere, & per catenam locorum recurram, postea reliqui eodem ordine fere subducunt (catenam veluti folventes), donec sese omnes ab alteris dorsum veluti recurrant. Hujus proprietatis meminit etiam *Clodius Alos. 1. 1. 1. 1. 1.* Cæterum que omnibus in locis venenum, nec quandoquod ex aquo vulnere vel afficitur. Nam que in Sicilia vivunt, vel si vivant, non lædunt tamen: operamque propterea & oleum perdiderunt P'ylli, quam peregrino hoc malo (quævis causa) Italiam implere esse contum. Plin. lib. 11. cap. 25. Idem de Piaro Aristoteles memorat, lib. 8. hist. cap. 29. de Melita insula, Diodoros lib. 4. cap. 3. de Tractu Norico Iosephus Scaliger exeat. 189. 5. ubi licet nullum non movebis faxum s'ub quo non offendas plurimos, tamen aut non omnino; aut nullo cum salutis periculo homines ferunt. Contra in Ægypto, Scythia, Africa, atque Albania, læthale insignitum vulnus, ut in Alexandria Alexandro, Plinij, Dioscoridis, atq; Strabonis libris videre est. Anglia, Scotia, Hibernia, Vafconia, Scorpionum simillam ferre nequit; ut neque frigidiores læta insula Aquilonem magis spectantes. Licet enim diutius solis calorem iniquis tolerant. Atque latitant propterea vel fastis totum diem: noctu tamen haud minus calorem indigi videmus, cujus desiderio non cubilia tantum sed & lectos item afficitur plurimos, seque dormientes ibidem applicant atque accumbant: varia de Agro Tridentino, & Sancti Viglij precipibus ab icūti Scorpionum lætali liberato affirmant, sed penes lætorem fiat lectio, utum pro re gecta id anfabula velit agnoscere. In Scythia contra fit, ubi si hominem vel suem, vel quamvis bestiam aut alitem percussurum, certo interitum. In Italia Cardanus raro nasci prædicit læthales. Sed in Athiopia, Sidem, præsertim in Hetruria 3. Scorpionum icibus horrendam Symptomatum Syndromem recenset; aliquando eorum more junctam & tradidit Ælianus, lib. 8. cap. 13. non solum per icūsus Scorpionum vixam periclitari in Æthiopia, fed eorum item excrementa calcantes, exulcerari pedibus, atque agre vix iterum convalescere: hos autem Scorpios *Siberia* nominat, alpidibus læceris, Phalangijs, alijque virosi generis insectis vescentes: unde illis tanta veneni vis & veluti graduatio (ut cum Paracelso loquar) contingere videtur.

Aristoteles item quosdam in Caria Scorpioes memorat valde ^{noxijs} (circa Latum Carie montem id fieri narrat Ælianus), qui lovi hospitali facti, advenas & peregrinos non ferunt, vel feriendo non multum laedunt: indigenas vero si percuterint, statim occidunt. Hæ ubique que Scorpionum videtur, ut vite hostem fugat, Phylitolego vestre, cui fidem fecit Ambrosius. Ferrum à velpis apibus & Crabrobus nunquam vulnerari, quem Scorpius percussit. Plinius. Generatio coram duplex est, communis per cotum; rarior, (quod ad nos) per putrefactionem. Sunt qui eos non citi pro ducere contendunt, fed nimio solis calore procerari. Aelanus lib. 6. de ani. cap. 22. inter quos Galenus primum taxandum, qui lib. de fact. form. non naturam fed casum, Scorpionium multacrum atatorum vermium lambis coram que facere videtur parentem, atque illorum ortum fortuiti celis loti materie calidique constitutionibus alacrib: verum coent procul oculo, vermiculose (quos vidimus) vivos, albos, ovorum specie paritunt, & incubant: mox ut prolata perfeccerunt, pelamur ab ea ipa, sicut & araneis. (Phalangijs præsertim) accedunt, & interminur à suis liberis magno quidem numero. Fæcunda animalia Scorpiones, & serpis etiam, videri videmus paritunt. Quædam & ab ip-

Gnatris.

Natura.

Pilib.

fis factum devorati arbitrat (nempe Antigonus) unum modo relinquifolentiffimum; qui ipfe matris clunibus imponendo, uturus & a cauda & mor-
fua loco fiat; hunc effe reliquorum ultorem, qui pofitremo generiofes confi-
clat figurare. Vere & autumno, his falicet in agro, parium. Rarior per putre-
factionem Scorpionum ortus varijs fit modis; nam ex paguris puritatis dicitur,
tefte Plinio, lib. 11. cap. 25. et ex Crocodilicadavere, afferente
Antigono, lib. de nubijs. hifc. 204. Extat enim ex Archeloo Egyptij
cujuſdam ibidem Epigramma, in his verba: Vidui.

hic ipſi repaſſum amphiorum haec
exoritur, a mira quoviam quon. id eff.
In vas diſſuſis morte, & redigit Crocodillum
Naturae extantum (Scorpiorum) amiparibus.

lib. 10. cap. 11.

Adde praeterea Ariftoeles, et ſilybijs pureſcentibus Scorpiorum nafci-
Exocymo item ortum habere, praeter Plinium Kiriades author eſt. Dum
Italis quidam Ocymi odore multum delectatur, Scorpiorum illi in cerebro
nam eſt, qui poſt vehementes longaque cruciatus, tandem mortem intulit.
Heliſimo, lib. 1. cap. 1. praecox. Item de puella quadam Gallica audivit
Geſemes, ut ipſe Chirographo teſtatur. Doctor Bauchini, in Anaromi-
coſis nulli fecundus, Doctori Penno retulit, fe baſilicon five Ocymum in
muro quodam Pariſienſi abſcondiſſe, & poſt certum tempus duos ibidem
Scorpiorum invenſiſſe. Non immerito igitur Charyſippum multum vitiu-
peravit. Non deſunt qui affirmant, hi quo die quicuq; a Scorpio vulne-
ratur, eodem ocymum ederet, mortem cum effugere non poſſe. Tradunt alij, ſi
manupolus Ocymi cum decem cancri marinis vel fluviatilibus teratur, & ſi-
mul in loco Scorpiorum obnoxio relinquantur, omnes Scorpiorum eo convetnios.
Plin. lib. 20. cap. 12. Dioſcorides autem lib. 2. 157. & lib. 32. cap. 5. tra-
dit Scorpiones a cancro interfici, ſi cum Ocymo admixtantur. Alb. Magn.
lib. 19. anim. cap. 18. nec deſunt qui cum Avicenna ex putrefactis quibus-
dam lignis generari illos auferunt, & pro libito componi.

Plurimum quoque ad iſorum generationem & ortum locus facit. Si-
quidem in Hiſpaniola, Canaria, Numidia, Scythia, Peſcara, Barbaria,
Aethiopia, tanta Scorpionum copia, ut cives aliquando agros, ſolumque vere-
teret necesse haberent. *Ovidius, Theophrastus, Leo Afer, Plinius* Item circa la-
cum Arrhatam in India Orientali prope ſumem Etianum adeo icorpis ſa-
cunda & infecta, ut incolae conſilij melioris noſtris, ledibus relictiſ, ſolita-
riam illam reliquerint. *Aelianus*, lib. 7. cap. 40. Quam quos bidui iter & Perſi-
cus Silius in Mediam fecerit, infinite ſcorpiorum multitudinis obviaſis ſit.
Quare Perſarum Reſe quoque ad iter ſeſcedimus, viſiſtis ante civibus imperat
ſcorpiorum venari; plurimoque capientibus maximam flatum mercedem. Id
ni ſerret, per ſcorpiorum copiam, nullo non ſibi ſaxo latenter, tranſferendi
venia & facultas non eſt. *Aelian*, lib. 15. cap. 26. India Orientalis, Agra-
thiſtade teſte, nec non Africa, icorpis gignit permultos & magnos, qui
etiam acaule vulnerant, ut Europaei. Americani ſcorpij omnium minimi, ſed
maxime virulenti, ſi Africanos demperis: quorum tam praefentaneaque ve-
nenum, ut principe viſcere flatum petito, quom caſtiffime permat. Nori-
corum ſubalpinoſum regione factat admodum ſcorpis, ſed ad naturae ad-
miratorem i omnes imnoxii, ut Scaliger affirmat. In Phario item & Avian-
terriſterio ſcorpis (quod ante ea dicitur) non laedunt.

In quibusdam Helvetiae agris (ut circa *Ballſpſill*) Scorpis minimi reperun-
tur, & cinnoſi. *Geſſe*, Sic etiam in quibusdam Germaniae regionibus. In
nova Hiſpaniola magna Scorpionum vis. ſed parum venentiſtus corum.
Sequitur dolor, ſed nec gravis nec diuturnus; imo a Veſpa punciſura velapi-
bus

bus magis laeduntur; niſi forte jejunius ferant Scorpus, vel nuperime vulne-
ratus. *Manardus*. Scorpium autem inſula Ferrata (qua eſt una de flavannas)
& Copto Aegyptiaca, maximum dolorem cum veneno lathali intumit. In
Caſtella Hiſpanica regione, ſapuis agriculoz tum terramariorum ſcindunt, Scor-
pioſ innuumeros Formicatum more congregatos inveniunt, alij per hyemem
deſiſeſeunt. *Mathiuſius*. Locatigridia Scorpis carent ut Valconia, Anglia,
Scotia, Hiſbernia, Daniia, & maxima Germania pars; vel hi qui ibidem ſuſcit,
veneno haud pollut. Animam de Iſidis Saernacibus narrat Aeliamus; quae in
Copto urbe Aegyptiaca, ubi multum peilentiſſimumque abundant, ſcorpis cal-
care & humi proſtreſe tatio ſolent. Pyllylicum gens Africa, a Scorpis laedi,
imo peti non poſſunt; qui enim ad venena alicubi beſtiam acceſſerint, ſtu-
per ſilico, & veluti incantata vel ſydenata non moveri, Doro 4000 ſomnes non
nigri (hincim perſuſio omnino mori untur) libertiam ab eorum ſitu. Vidui.
Stellionem, Alcalabotem, Cancrum, ac pitipitum, Scorpis alare venenata be-
ſiſola non laedi, ut Galad Piloné, & Geſemes noſter notavit. Terrá virum, Vidui.
& aliquibus in locis, herbis, laceras, apidas, verticilloz, blaſtrae atq; om-
nem venenata beſtiam concedunt. Aelia. Quivero corti excrementa cala-
verit, ulceribus ſcatabit. Gallinis, Ibdij, Viperrisque, magno etiam, uſique ſunt,
unde Viperam Arifto. *neorrhoſis* dixit. Nec tam illi cum nobis remedio-
rum ſiſto ipſorum vulneri appoſitus lucurrite cuiq; noſſimum eſt. Scor-
pus iſte trinus, & ſilidonum cunctos veſilil. Pylly Quidam cum vino tritum bibent,
cauda abjecta a alij ſuperſpans poſtro vulnus ſuffragiant, & deinde cinere
ſcorpis alperunt. Nonnullitrum cum ſale, lini ſeminis & althea, vniualer-
ligant. *Ad calicem pulvis Lanſiane*, R. Scorpis viginis vivos, vniualer-
olla anguſti oris, & lento igne ſpodium confice, quod ad calculum pellendum
mirabile. Scorpis toſtus uſitave, ſi cum pane devoratus, *veſica calculi*
frangit. Author ad Pilonem. Scorpis tres nova alia incluiſ, ac operculo op-
tine litato impoſiti, igne ex ſarments vitium in clibanu redigantur in cinere,
doſis ad gran. 6. cum ſyrupo 5. radicum, Renum calculi mirabiliter
pellit. Sytiaticus. Recentiores ſcorpiorum ſpodium iter calculi remedio ce-
leberrant, & eorum oleum in veſicam inſuſum, ſupraque inunctum. Alex. Bene-
did. Antegrotor, & Leonellus Faventinus ex Galieno (Eupor. 3.) tres cin-
guos ſcorpis comburare docent, & corum cineres & ſyrupo, vel deco-
cto, vel coctio appropriato exhibere. *Ad calculos atroroides* & lib. 2. cum
adipe miſto toſtoque date ſijs jubet, qui alids abhorrent ad eorum effe, ut
citra lupionem ſumatur. Medicamentum item illud Abolai, quod tam mul-
tum laudat Arnoldus, ex cinere ſcorpionum conſtat, ut in 2. Breviarij, cap.
18. videre eſt; ut etiam ſyrupo mirabilis Reſis Francorum ad calculum, quj
eodem libro & capite deſcribitur. *Rondeleus* (capite de calculo) in ſua
Praxi ſcorpium frigidum eſſe aſſerit, & idem ad *Calculum pellendum* oleo eius
compoſito non ſimilicij, utendum. Compoſitum illud oleum Matthiolus
docet, commentaria, pag. 14. 07. 20. Sed ante cum Luninare Martis id con-
ſecrat, hoc modo. *Ariftoſolochie* rot. rad. gentiana, cyperi, cort. eu-
parina, ana 3j. olei amygd. amar. Kiliſij, ſten in Sole triginia diebus. Tum ad-
de ſcorpiones xv. & areniſſime clauſo vase, iterum tandem & ante dictum eſt
Soli exponas. Coletur deinde oleum & ſervetur uſuſ. *Aliis hunc modum praeparatis*.
R. ol. antiq. q. v. pone in co Scorpiones quos nanciſci potes meſic. Iuſulo (tunc
enim maxime venenati, & huc remedio aptiffimi) atque adde dyctanum ſilicij,
fol. abrinſij, betonicae, verbenae, roſis marini, ana. m. i. Inſolenetur per longu
tempus, deinde per alembicum in balneo diſtillentur. S. Bernardi oleum
vocatur: utrima potenter provocat. peccini inunctum valet *contra morſus*
quoſcunque venenatos; vermes ad miraculum quoque expellit. *Bravvolulus*. Ex

Ex oleo Scorpionum & linguis aspidum fit medicamentum præstantissimum *contra pestem*, ut C. Crinitus refertur. 1. 7. Paratur nunc oleum (inquit Manardus) Scorpionum cum oleo antiquo, additis multo medicamentis ad venena laudatis, quæque mirabile in peste & venenis omnibus. Scivi enim hominem qui hoc solo munus, favissimum quamvis pestem nihil fecerat, nec solum semetipsum, sed etiam famulos ad agros invadentes venientes, incolentes ferverat. Novitem felle inunctione permultos evasisse, & favissimis hauritis venenis. *Hæc Manardus*. Linimentum Scorpionum, *contra pestem & venena universæ*, Funanellus quoque describit lib. de cur. pectis, cap. 12. *Conterat* quoque Scorpium & Vipera percussis, inquit Gal. lib. 11. de simpli. Sæmoneus ad dolorem oculorum mitigandum valde eos laudat, his vestibus;

Sed dolor immortui lumen si forte læcessit,

Luna mædens oleo noctu committitur apte,

Vicentissiq; nequa lumen gessit arcanum;

Ex silio & canis cinerea, confecta que thura,

Et latex hœchi facta cum lacte capella

Dispensandæ, atque non aude probabæ.

Si qui scorpionis atrox ex vino multo capiat tetro affectus, quam primum Galeni sententiâ, curabitur. Kirandes ad quartanam quotidianam & tertianam pellendâ, Scorpionum in cotylone olei circa Lunæ diminutionem mitti, & sevari præcipit: atque hoc oleo totum corpus, quo articuli conspicuntur; quæntiam extremitates pedum manuumque; frontem item & caput, ante horam peroxissimè bene magis fit involutus, ut nec scorpionum dimittat, nec eum quilibet ager, æger perniciat, triduo. *Quartanam* tollere author est ex Magotum sententiâ Plinius Secundus. *Sed hæc mixturam;* & ad Antiscorpionia dicenda orationem factam. *Primum igitur de prophylactis.* Si locus heliotropii furculo circumscribitur, negant Magi scorpionem egredi posse: herbavero imposita, omnino mori affirmant. *Plinius* Fumigatio facta cum sulphure, galbano & fava asini, scorpiones fugat. *Rhæsi*, & Syriaci, arsenici, stercoris ovium, adipis Zirbi ovium, una partes æquales dissolvantur cum vino, & fiat suffitus iuxta scorpionum cavernas. Si raphanus incisus cavertæ imponatur, non egrediuntur. *Conferat* item scorpionum vitæ, asini iunctu, sandarachæ, cum butyro vel adipe capri in fustum gigni. *Varianus*, & *Dioscoridus* in Scorpion. *Rhæsi* radicem enulæ gestatam laudat; Mæcer de temper-vivo fit scribit;

Affermat istam, qui seculo gesserit herbam,

Hunc non affectat letalis Scorpium icth.

Si quis manum herbâ, Parisiâ diætâ, vel radicis ejus succo inunxerit, Scorpionum impunitæneat. *Flaminius*. Vix præservant homines a scorpionis icth, uti etiam necs Ponicæ in zonis gestata. *Ætius*. Inqut etiam ex, vel lectus non letales facit, Lapathi sylvestris frons, vel radix opota cum vino. *Dioscoridus* quæretiam ex Afrorum relatione ocymum idem facere narrat. Delphinium herba substrata, uti & lychnis sylvestris, ignavos reddidit & torpidos: idem. Ino aîunt (inquit) quidam quæ Attractylidem herbam manum retinetur, tandu vel a scorpione immunitis erit, vel factu ab icth non dolebit. Semen acetosæ sylvestris bibinum a scorpionibus præservat.

Avicenna. Genicularis herba substratâ vim Scorpionum repellit, *Idosorus* affirmat.

*Prophylactis
contra scorpium
non ista.*

affirmat. *Quiraphanus* comedis heliotropium gerit, vel stellionem aridum secum portat, cum Scorpium non vulnerat, ut ex Aetio incolis didicit Plinius. Dypitamus item luitissus, montanum substratum, oleum Scorpionum cavernarum foribus illinum, ne in cubiculum veniat, optime fletum. *Rhæsi*. Necant vero eos Impolita, raphalus comanantiss, Balsilicon latissimum iuxta aquas rascens, folia malvæ, asonium, helleborus niger (albus contra eos multo efficacior vivificat, si Pluribus metetur fides) telephium, rhodia radix; ocymum rabro flore, salvia, sicuti & bellifolii homium. *Rhæsi*, *Plinius*, *Avicenna*, *Democritus in Corymbis*. Ad curam vero icth atque venenis, Guilielmus de Placentiis hoc generaliter præscribit; *semper*, ut Theriacina inusitata extra per 12. horas vel plures satum detur. Deinde cauterio acuali adhibito, locandus locus affectus, & venenatum cucubritibus extrahendum. Galenus vinula superius injicienda monet, & partes insectas ab incidendis. 5. de loc. aff. Cap. 3. Verum cum illud agris difficile, nec dicam crudele subfidium videatur; placet & veteribus ea deservare, quæ huic vulnere incedunt. Primum autem factum ab his vultus ita dignoscere: Locum statim rubet inflammatus, altemis vicibus (ut in febrî incedente accidit) frigeccens; quandoque melius fe habet æger, quandoque pejus. Plenus sudore madet, pili eriguntur, totum corpus palleat, singula inane fluctant, sicutus per alium erumpunt, viscositas laborat; sputat ore, convulsio viscosi opihionicos compiuntur; etiam singultus, & quandoque largo vomitu. Labore fabro fatigatur, horrores genitalium vexatur & tremor; extremæ corporis partes frigeccunt, dolor pungens totam cutem perturbat; nonnunquam sibi grandine percussus videtur. Galenus enim (3. de loc. aff. c. ap. 7.) percontatus a Scorpione percussum, quid sentiret: videor (inquit) miligrandine coopertus & infrigidatus. *Avicenna* addit. Aetius, si ve venenatum fornicantium in ano erupionem. Tandem hypothyria; & ab hæc syncope; & deinde mors. Si inensis partibus vulneratur, scribit Aetius, inguinum tumor sequitur; si superius, axillarem. Cognatio an & perfectio vulnere, ad per sectionem dilatato, generaliter cura (quam recentissimus adhibita, specialem deinde applicatæ convenit, quorum immensa apud auctores sylvæ. *Galenus* item extorice hæc numerat; Spumum, *Abstrahunt eorum, vel faciem haccorum mris migrî inunctum;* Spumum item jejuni hominis vari commedat, & veluti incantamentum adhibet, 1. 6. lib. simpli. Intus vero exhibere jubet, *Balsamum eorum cum lacte muliebri, saphiram lapidem tritum, assam fortissimam, ferdium, centaarium minus, rutam, castoreum*. Ex Callione Medico hoc laudat: *R. Asse fortida, galbani, ana. p. aa. Confice cum decocto Scordij & Aristol. rot. Dosis avellane quantitas cum calida*. Ex *Andromacho* istud commendat lib. de Theriac. *Re. Theriac. ʒij. vini ʒijj. misce & propina*.

Dioscorid. externa.

Cyperus contusus & impofitus

Amomum ex Ocymo illitum

Lactuce ficus, vel falvia ficus

infiltratus. Scorpium pie tritum

Souchus contusus

Imbus.

Hieracia.

Mellissa.

Rubi flos.

Mori fructus.

Delphinum.

Mullus piscis dissectus.

Smaragdus piscis caro.

Salita lacera dissecta.

Mu. es domesticæ dissectæ.

Interna ex Dioscoride.

Cardomomum.

Myri ficus.

Lauri bacca.

Finitus asini vel equi.

Semen Lychnidis.

Verbaſcus.

*Cassius lib. 8.
Scorpionum.*

Verbascus.
Chamaepitys.
Scorpioides.
Heliotropium.
Calamamba } affosita.
Trifolium.
Scordium.
Lotus nufica.
Ocymum cum polenta.
Farina triticea cum
aceto & vino.
Samplicium cum aceto & fale.
Lacero oleo dilutum.
Aqua marina.
Silphium vivum cum refina & Ter-
ebinthina.
Sal cum femine lini.
Galbanum fplenij modo
inductum.

Externa aliis ex Anticoena.

Majorana cum aceto impofita.
Radix colocynthidis contufa.
Arundinis contufa.
Cortex avellane Indica.
Caro arietum adfufa.
Mummiæ 4. gr. cum butyro ex lacte
vaccino.
Decoctum ameos.
Fufur Emplaftri modo.
Sapa.
Cortex thuris.
Bedeguar.
Spina alba.
Grana pini.
Datéyhi.
Ficus.
Polum montanum.
Anacardus.
Cinis alkali.
Fufur tritici decoctum cum fimo co-
lumbino.
Sal urine.
Oleum abfinthij.
Decoctio urticae vel Chamæmeli.
Sed præcipue valet Naptha alba
calida & applicata. Ore item venæ
num exure confert, nifi fit attea ul-
cegræ: atq; tum indurati in appli-
catur, quæla fuit pyrethri & Alli-
um.

Oxyalpathi femen.
Phalangium herba.
Abroratum.
Alphodeli fenes & flores.
Rufidos } ex vino poti.
Pafinace femen.
Heliotropium.
Cupreffu ramuli.
Ruta.
Origanum.
Olifarium.
Peucedani } fuccus epotus.
Souchi }
Decoctum Gentiane rad.
Aristolochiæ cort.
Pulegij.
Scorpius tofus devoratus.
Cancra fluviatiles crudi tritij, cum
Lacte afino poti.
Vrins humana pota.

Interna ejufdem.

Abfinthij fuccus cum aceto.
Doronicum.
Cynomonum.
Myrrha.
Citharimi fylveftris fol. & fruct.
Citi fimen.
Mummiæ.
Galbanum.
Rad. colocynth. & Gentiane.
Avellana Indica & comefta eft ejus
Theriaca.
Scyllæ radix comefta, mirabile cotra
Scorpionum ictus.
Bruchi toffi & devorati.
Capparium & abfinthij fuccus.
Centauræ minoris fuccus.
Sapa item bibita valde profedat.

*Antidota Anderam, aliis Braz,
regis Siciliae.*
R. Cafforei ʒj. Scordij ʒij. caſti
amarj ʒi. affæ fatidæ ʒij. s. confice
cum melle. Dofis ʒiſſ. vel ʒij. cum
vino.

Alind Ejuſdem.

R. Ariſtol. long. & rot. ana. aureum
j. Cymini ʒiij. affæ fatidæ, catui, fem.
ruta ana ʒij. Cafforei ʒiij. cum melle
conſice. Dofis Drach. ii. cum decocto
calido radicis Gentiane vel Ariſtol.
&

& mero. Dabat etiam Drach. ij. affæ
fatidæ & aliquando Drach. iij.
Laurcolæ cum aceto.
*Medicamentum Andro. Philoſophæ
Græci.*
R. Semen rutæ, fulphuris vini, ana
v. j. Cafforei aur. j. affæ fatidæ aur.
reum cum fenille j. Pyrethri ſtyracis
liquide, ana. j. conſice cum melle.
Doſis ʒiij. cum aceto vel vino optimo.

Alind optimum.

R. fem. rutæ aur. j. Caſt. aur. femifem.
Ariſtol. long. & rot. ana. aur. ij. rad.
Gent. affæ fat. ana. drach. 8. (alias
aur. 8.) conſice cum melle. Dofis
Drach. j. ii. cum vino puro. *Electo-
rium Zoonus fove Dauræ. R. affæ
fat. Coſti amari & dulcis, ana. aur. v.
Ariſtol. rot. agari ana. aur. j. Cafforei
Cinamom. Aloes, ana. Drach. iij. rad.
Ireos, Sarcocollæ, ana. Drach. j. ff. A-
riſtol. long. Gent. ana. Drach. vj. con-
ſice cum melle. Dofis Drach. iij.*

*Lauda item Theriacam maxime, An-
dromachi, Theriac. Electæ. Mithrida-
tium & Theriac. diaſcorido. Cujus de-
ſcriptio. R. Gent. baccarum lauri.
Ariſtol. long. Myrrhæ ana. port. aqua-
les, conſice cum melle depumato.
Doſis aur. j. cum calida. *Alind con-
tra Scorpionum icus. R. fem. rutæ,
agreftris, cymini Aethiopiæ, fem. tri-
folij miniantiana. cum aceto q. f. fiat
conſectio. Dofis aur. j. Alind. R. alio-
rum, nucum, ana. part. j. fol. rutæ ſic-
cæ. affæ fat. myrrh. ana. partem ſemis
conſice cum lacte. Dofis Drach. iij.**

*Alind. R. Caſtor. piper. albi, myrrhæ,
oppj. ana. conſiciantur introchi-
cos. Dofis oboli iij. cum vini ʒiij.*
*Alind. R. oppan. myrrhæ, galb.
Caſtor. piper. albi, ana; conſiciantur
cum ſtyrace liquida & melle.*
*Alind. R. rad. colocynth. capparisi,
abſynth. ariſtol. long. eichorij ſyſta.
ana. Dofis pro pueris ſerup. j. pro vinis
Drach. j. mirabilis in hoc morbo
vitiſis. Alind. R. Kalivremis ſyſta.
cum cum butyro vaccino. Coque ad
formam Elect. Dofis aur. ij. hoc
maxime bene affirmant. Alind. R.
opij, fem. hyoſc. albi. Conſice cum*

melle : & cum calidioribus partim
atpenera. *Phra ex Anticoena* qui
velicem ad Can. 4. Fen. 6. Traç. 3.
relegimus.

Externa Rhoſis.

Anacardi oleum calidum in part.
mitte vos mancus inficitatum, ligetur
primis vulnerata pars, deinde ſolva-
re, & oleoſaſſinico inungatur. Tercio
die aperitur vena, ſed poſt cibum
& ſomnum. Locus item Caſtoreo
ungatur, vel melle Anacardino & al-
lio, cum plumbo argento vino ſuper-
inducto.

Sagapenum extra applicatum vul-
nus ſanæ, & muſtelæ caro ſuper-
poſita.
Lapide topazio conſicatus locus
ſanabitur.

Muſcæ conſicratâ vulnus juvatur.
Aqua & folijs raphani, & oleo ſina-
pis & Majorana vulnus curatur.
Butyrum coctum prodeſſe ſciſit
Serapio.

Interna Rhoſis.

Sudor quovis modo eliciendus
tam extrenis quam internis medica-
mentis.

R. mucum, allium mundatum
ana. piſſentur.
Dofis ʒj. & poſt horam nemum bi-
bant. alij his rutæ ſicce, myrrhæ, &
affæ ana. addunt. Dofis ʒiij. cum vino
puro.

*Alind. R. fem. nigellæ partem. j.
affæ part. 3. Dofis trochiſtic. j.
cum vini ʒj.*

*Alind. Bibat vinum forte ad ebrri-
etatem uſque & mane venam aperiat.
Alind. R. rad. colocynth. corticum
rad. cappar. abſinthij, Ariſtol. long.
feminiſ. endivy. ana. ſit pulvis. Doſis
Drach. j. pueris ſerup. j.*

*Alia Theriaca contra Scorpionum
ictus. R. ariſt. longæ. rad. Gent. bac-
cat. lauri, rad. cappæ. colocynth. ab-
ſynth. cheled. vitis albe ana. conſice
cum melle.*

*Alind. R. myrrh. oppan. apij ana
Drach. j. vitis alba, Ariſtol. longæ,
pyreth. ana. Drach. vj. fem. rutæ, ni-
gellæ, trifolij, ana. Drach. iij. gummi
arab.*

arab. q. f. cum aceto fiant trochisci.
Dosis Drach. j. ad Drach. ſſ. *Alind.*
R. allionum mundat. Drach. v. nucum.
Drach. x. affe Drach. j. incorporentur
optime. Dof. Drach. ij. *Alind.* R.
Gent. Anif. myrrh. coſti amari, ruta,
caſtorci, mentaltri picis, pyrethri, pi-
peris, fem. nigellæ, affe ſætid. ana
coñſice cum melle : Dofis aureum j.
cum vino. Coñſert etiam rad. eryngij
pulyis cum calida, & culcata pulvis.
Napellitem aur. j. cum aqua. Iu. &
ſolum cum aqua, valde proſant. Iu. &
ſebis ſuperentur, venam incidit &
ſtercus aliñficum & cum vino bibi-
tum, multum conducit. *hæc ex Rhof.*

Eſterea ex Albucaſi.

Vngatur locus oleo de Ben. pluri-
bus diebus, vel oleo Iſaminico, cum
quo teratur euphorbium & Caſtor-
ium, vel caſtoreo, & allia terantur
cum oleo veteri, & fiat unguentum.

Rana ſæſa & ſuſcepſota valde
prodeſt. R. olei ver. lb. j. cereæ ſijij.
euphorbij ſj. liqueſcat in oleo, & eo
inungatur locus.

Interna Albucaſi.

Bibatur butyrum vaccinum calidum
cum vino vel melle. Pentaphylli ſe-
men, & feces vini, Theriaca ſunt in
hoc malo: uti & ceræ ſemen.

*Herba Anacardiæ contra Scorpio-
num ſitus.* R. Pyrethri fem. nigellæ,
coſti amari, piper. nigri, acori, ana ſſ.
fol. nucæ, affe ſætid. Rad. Arifol.
long. bacca. laur. caſtorci, caſſia lign.
Simpis, ſem. Anacardi. ana
drach. v. pulveres cum oleo nucum
malenxuræ, & cum ſucco radicis con-
ſociantur. Dofis drach. j. quotidie
proſtat ſudorem. Cerebrum Gallinæ
pouum valde coñſert.

*Herba Abbas nova non aderit, ſed
ſolum recipit que ab alijs ſunt pre-
ſcripta. De ſigillis quibundam ſu-
Cenſis quæm P. Colomei & incarnati-
onum formulæ, tum ipſe, tum Kiran-
ides mentionem faciunt; ſed que ab ho-
mine Chriſtiano credantur, imo qui-
dem recenſeantur, indignis.*

*Ioannini Emplaſtrum cum alio &
butyro valde laudat. Vel ſi unguatur*

locus cum petreolo, aut ſiccio porro-
rum puro.

*Intus datur vel Cataputiſi majoris
medullæ ſcrip. iij. cum aqua tepida.*
*Robi. Roſſiſi hexagium unum præ-
ſcribit, thuris cum vino q. f. Exhibet
etiam ſtercus columbini exiccatum, &
& ſubſillitem tritum, cum butyro &
melle. Dofis: duo hexagia.*

*Gulde Placentia majoranum ſic-
cam vel viridem intus cum urina hu-
mana propinandam & foris applican-
dam ſuaadet.*

*Conſtantium q. Pantechii lib. foris
ſtercus Gallinæ vel cor commendat;
ſitus pinicellam: cum pulvere
Gent. Cinnamon, centaurei in vino
ſumptam.*

*Soverbii lapidem Beozar ſupra
omnia excolliunt. Dofis quarta pars
auret.*

*Aſtiffelæ ſui herbario dicitur
Locutiſi ſpeciem comenſis deſcribit,
que ſtatim ſpeciem Scorpionum ſiti-
bus medetur.*

*Serapio radicem colocyti: maſculi
tritam & vulneri apoſitam, dolorem
tolle æſtimate. Intus commendat
Abſynthium, lactucæ ſemen cum al-
lio, Mumie gr. ij. cum decocto tribuli
marini, & foliorum Silphij.*

*Orbilio probantur liji radices &
ſola trita & impoſita, & emplaſtrum
verbenæ, quod ita habet. R. Verbenæ
ſijij, refinæ ſvj. Ceræ, picis, ana ſj. ff.
olei ſ. ff. Fiat emplaſtrum.*

*Intus laudat cancerum ſuaviſſi-
mum ſpodium cum lacte caprino vel
agrino niæ ſuci ſij. cum hauſtu vini
vel Draconi radicem tritam cum
vino.*

*Actium Caſamerntham aquaticam
laudat, & Nepetam, quam ita dictam
putant nonnulli, quod Nepetum, id
eſt, Scorpionum ſitus medetur:
ocleas horulnæ inquit trita & impo-
ſita ex arith venenum. I. laudat item
verbenam redam & virentem, ſi cata-
plaſtici ſtema cum applicetur. Nec non
ovallis ſtercus cum vino impoſitum.
Conſic quoque huſſidum empla-
ſtrum: R. rut. ſylveſt. cum aceto tritæ
drach. j.*

drach. j. cereæ ſj. refinæ pini quadrante,
nat. ſicæ emplaſtrum, quod con-
tra Scorpionum vulnera mirabile eſt.
*Intus, ſilphobolcum præter opinio-
nem auxiliari ſcribit, ſive viridis edatur,
ſive ſicca cum vino bibatur. R.
caſtorci, ſucci cyrenacæ, piperis, ana
drach. iij. Coſti amari, Spice Nardij,
croci, ſucci centaureæ minoris: ana
drach. ij. mellis deſpumati, q. f. miſce.
Dofis nacis Ponticæ magiſtratum cum
vino diluto, venenum Scorpionum e-
quis parte pellit, ut *Actium in
ſenſibus præbetur, ægænetæ pulpu-
vivum cum Cancro tritum ex vino
propinat.**

*Novus argenti ſpumam ſitui ſtatim
ſuperponi juſſit, atque ſulphur laudat,
ſi ad pondus fabæ Aegyptiacæ cum
octo pictris granis ex vino ſumatur.*

*Arathali hoc laudat dicitur quædam
arathaliæ ſpecies.*

*Syleſtica ex Haly talpam, vel Sor-
cium domeſticum majorem, ſuper-
poſitum commendat: & ex Serapi-
one, ſtanum tritam æ potum.*

*Orphanæ Corallium poum laudat,
& lapidem ruſſianum dictum, cum alij
capite impoſitum.*

*Olivarii, Aretani, Horatini, Zo-
vareſti, Florentini, Apulei, De-
montiani, aliique Geoponorum antho-
res, pauca addunt veterum medica-
mentis præter anas quædam Epos-
das, & ſigilla incantatoria, Deo homi-
nibusque inviſa. Tale quoddam fig-*

mentum narrat Plinius; ſed quæ ra-
tione aut ſic nemo dixerit. Si per-
ſectus inquit à Scorpio animum con-
ſcendit hinc candam reſpicente,
fanſur homo, & animus torquetur.

*Myreſis iridem bene tritam cum
vino ſuſſiciente vel aceto, æ deinde
bibitum exollit.*

*Quintus serenus ſic ſcribit & conſul-
tationem minimæ ſpeciei ſætidæ vulve-
ræ peſſis, Quæ magis in tenui latitante
corpore ſubſiſtunt. Scorpis, & gravis eſt
veneris multa ſummittit ſperes: Et docu-
menta dabit magnæ præſtantum ſep-
tentrionis, quæ ſemper præſtantum Orion,
Magna quod cæſtigi præſtantum ſep-
tentrionis, quæ ſemper præſtantum Orion,
Magna quod cæſtigi præſtantum ſep-
tentrionis, quæ ſemper præſtantum Orion,
Magna quod cæſtigi præſtantum ſep-
tentrionis, quæ ſemper præſtantum Orion,*

*Plinius inter exteriora hæc adſcri-
bit: Sinapitritum, cororum herbam, Cam-
eleonotis radicem, Algi, cepas ſylve-
ſtris, lapides coagulam, ſel reſtidu-
m, ſimi gallinarum cinerem, tuſſia-
ginem, & verſali folia. Intus autem
plurimum facit, corpus optime purgare,
cucumis ægretis femine & elætrie,
deinde ſuccum lactucæ propinare, &
lycia toſta æ thyræſis ex aceto bi-
bere.*

*Hyacinthi ſemen,
cum abrotano.
Semina triſolij & cruceæ.
Agari oboli quatuor.
Veronicae et platanis ſucus
Ranæ fluviæ ſpodium
Camæpuyis.
Nodia herba.
Palluri ſemen.
Lychnis flammea.*

*Arnoldus Villanovanus hæc habet: Herba trinitatis vulnera Scorpionum
curat, & Scorpis ipſos occidit. Bibat æger cochlear unum ſucci radicis E-
buli cum vino, & eſt infaſſibile remedium. R. rad. cappar. colocythi. Ab-
ſinth. arifol. long. Gentianæ; baccharum lauri. Ben. citrini, vitis albar, ana
coñſice cum melle. Dofis nacis quantitas cum vino. *Alind.* R. Sem. nucæ
ægretæ.*

agresti. cunini, aliorum, nucum & avellanarum, ana. ʒj. fol. ruta sic. gran. j. li. myrrha, thuris, ana. gr. j. piper. albi, oppij ʒij. opopanax, galbani, ana ʒ. ii. confect cum melle. Dosis, fabae quantas ex vino. *Ioannes Ardenus Anglus* Chirurgus omnium Britannorum longe suis temporibus peritissimus, post longam hie & in Gallis praes, ubi magis a Scorpio vulnerari salutare vidisse se affirmat, quae fit tres quatuorve sanguinis guttae extrahuntur iuxta vulnus, eodemque vultus fanguis statim liquat. Celitus tale quid fecisse illos medicos insinuat, qui sanguinem & perculsurum brachij extractum servare soliti sunt. *Atque hoc de medicamentis contra Scorpiionum vicium sufficiunt;* Si quis a Rhatis (Scorpione illo, quem gibbosum dicimus,) morsus fuerit, a primo die parvus dolor sentitur; sed sequenti, angustia, gravitas, trinitas occupant: color corporis in horas fere singulas variis; & ex vultu flavo, albo, rubidoque alterans: unde apparet omnes humores esse infectos; locus ex dolore & humoris confluxu ardet. Sequitur fyncope, & cordis tremor; acuta febris, & linguae tumor, ob humores in cerebro putrescentes colluquatos, & ad radices muscularum que linguae diffusentes. Quandoque & urina sanguinea ob materia venenosa acrimonia, bilisque portacea per vomitum ejeta; & intestina etiam dolore acuto & vehementi torquentur. Nervis omnia fere accidunt symptomata, quae male ipsos afficere possunt. *His Rhasis hoc modo curari jubet.* Primum a seditione loca facta cucurbitulis adhibitis, forti cauterio actuali inuratur; tum vulnus unguitur succo endyviae sylvestris, vel cum oleo rosaceo, aqua hordei, succo pomorum, & cum omnibus rebus frigidis. Si alius non sit lenita, leniente vitrieraliquo, R. opopan, myrrha, galbani, castorei, piperis albi, ana. ʒ. confect cum styraceliquida & melle. Dosis jubae quantas suffumigetur. Foveatur item aqua lactuca sylva. Theriacale membrum affectum suffumigetur. Foveatur membrum affectum suffumigetur. *Theriacale* cauterizatio. R. cortic. rad. cappar. rad. colocynth. absynth. anitol. rot. hepatica, taraxac. sylva. ficca, ana. ʒ. fiat pulvis. Dosis drach. ij. Poma acetosa item comedenda. *Pro venis dolore.* Bibant oleum rosaceum cum aqua hordei, citrullus, cucurbitis, & lac acetosum etiam exhibent. *Pro cordis tremore.* Accipiant succum Endyviae, vel syrump acetosae, vel syrump de pomis cum trochiscis de Camphora, vel lac acetosum eodem modo. *Si vulnus dolore acuto crucietur.* Vicina loca cum bolo & acetosum placentur, ad defensionem, & medicamina acuta moderanterque ex Euphorbio, vellea, florio superponito; & ad ʒ. polij hausta cum aqua, & caro arctici combusta confect. *Theriacale Hascarina.* in Hascari Provincia primam invenitur. R. fol. ros. rub. drach. iij. spod. drach. ij. fantal. cinin. drach. ij. fi. croci drach. j. glycyrrhiz. drach. ij. sem. citrulli, melony, cucum. cucurb. gummi tragac. spicz, ana. drach. j. ligni aloes, cardamomi, amyli, capthura, ana drach. j. factari albulissimi, manna, ana drach. iij. cum mulcagine Pyllyli, & aqua ros. q. f. confice. Gens Hascarina ægropum sanguinem dulcibant extrahere, (inquit Haly Abbas) fere ad animi deliquium: deinde lac volebat propinabant, & aquam e pomis acidioribus destillatam; lac acetosum item exhibebant magna quantitate: hac Arabes de pestilentissimo hoc genere Scorpiionum Nicandro omnibusque Graecis ignoto, & in Hascari regione nimis familiarit. *Nunc de Araneis dicemus.*

CAP. XI.

De Araneorum nomine differentissj.



RANCA, sive aranea, Graecis *ἀράχνη*, & *ἀράχνη* a *μύξα* & *ἀράχνη* *ἵψα*; & *NANC* a *μύξα* & *ἵψα* *ἀράχνη* *ἵψα*. Quiddam dicunt putavit *μύξα* & *ἵψα* *ἵψα*; quasi *laxa*, *rara*, & aut *pungiolata* texens. Alii *μύξα* & *ἵψα* sive *mulcatri* *ἵψα*; *KRAMIDES* *ἵψα*; *HELICUS* *ἵψα* vocat. Hebraei *Arachtha*, *Arach*, & *Arach* *ἵψα*; *Stenomath*. Arabice *Sibi* & *phibi*; *Aldehbi*, & *Aldehbi* *Bellunen* vocat. Germanice *Spin* & *bauker*. Anglicè *Asteroc*, *spider*, *spinner*. *Britannicè* *Spin*; & *Gallicè* *Aragne*. Italicè *Ragno*, *ragna*. Hispanicè *Arana*, vel *Torrona*. Illyricè *Spanack*. Polonicè *Arach*, *Burich*, & *Tanjan*, & *Arach* *ἵψα*. Ifoodorus lib. 12. Araneam dici affirmat, quasi ab eae nutrimentum d natam; duplici quidem ordine. Nam si aere viverent, quare tam follicite mulcis capiendis calles conficiunt quare tendunt? Si vero exinde nascerentur, quare cocunt? cur vermiculos atque ova excludunt? Verum arrogantiori Etymologo veniam dabimus, cui famuliamus in nominibus consuetudo fere pro lege est. Plura autem horum sunt genera; & omnibus intermedia cetera in cruribus.

Et sique caput minimum, tota quoque corpore parva est,

In latere caeteri digiti pro cruribus haerent;

Cetera cuncta habet, de qua tamen illarum est

Samina.

Sunt autem omnes aranei, *Differunt*.

vel innoxij morfus, vel venenati. Innoxiorum, alij Cicutes & domestici, omnium maximi; alij vero subdiales, qui a rapacitate venatorum & lupi nemine invencere: horum minimi non texunt; qui vero majore est, asperam parvamque telam apud terram aut fepes ordiunt. Caveram exigua velutibula praepandens, & primordij telarum itus positus observat, dum aliquid in tela offensens commoverit; mox acceruit et capiat. Noxij sive Phalangia dicti aranei, mortifera infesti sunt venenati, ut atrium locum statim in diemorem adigant. Haec in duo distinguntur genera: Sunt enim alij minores, alij majores. Vartij minores, procaes, cacuminati, falacelique & affilium incendentes: quos *Araneae* sive pulices, & *Prithicos* sive imuncipatos lego, Orbates alij dicuntur, quod in arboribus praefertim montanis reperiantur. Hypodromi etiam, quoniam sub folijs degunt. *Opseorus*. Animal est pilosum, in arboribus majus nascitur. Venter eilenter incicus, in fetio notata folio videtur possit. *Elianus.*

CA. P. XII.

De Araneis noxjs sive Phalangijs.



HALAZIUM est Italiae ignotum (inquit Plinius) plurimorum generum. Vnum praevalidum simile formicae, sed multo majus & rufo capite, *Aranea* *ἵψα* *ἵψα*, te, reliqua corporis parte nigra; albis intercruribus vesperillum guttis. Actij Formicarius corpore fuliginoso descriptum, cervicis cinctera, dorso veluti astris insigni: *Aranea* *ἵψα* *ἵψα* vocat Actius: Latini venatorum dicunt; imbellam plagam inferi & doloris expertem, fed nonnulli unam venenatam. Inter Araneorum telas invenitur, ubi (venatorum more) muscas, culices, apes, asilos, tabanos, imo quidem vespas; & (nisi Loniceris affiliditis) viros, & quicquid calles capiunt te neantque, deprudantur. Idem

hoc esse cum Aristotelis pulice nemo sane mentis inficis ierit; corpus illi latum, volubile, rotundum; quæ circa collum partes sunt, incircum latæ habent. Et circa os eminentiæ tres enacuntur. Aliud quoque Phalangium, Nicandro *paç*, Actio *çpato*, *Æliano çpç* dictum (ab acini uva nigrae similitudine) figura rotundo, colore nigro, splendens corpore & globoso, pedibus brevissimis canquam insecticis, inest tamen vel castitio: os autem habet, denatum, sub alio natum; & accumulatis pedibus moventur. Anfit mor-dam illud Aristotelis, penes lectorem estio iudicium: Sane had multum ablo-dit, ut C. Gervius recte coniecerat. In huius descriptione Actius, *Ælianus*, Plinius, fere cum Nicandro consentiunt: uale tamen *Ælianus* *çpato* *paç* pro *paç* *actio*, nisi stellulis, & virgulis quibudam niveis, pinguis illis & idem dis-tinguere uerit. Huius post Nicandrum solus Plinius mentionem fecit: ac si Aristotelis, Galeno, Actio, *Æliano*, Avicenna fuisse ignotum. Pejoribus omni-bus Cyaneus, siue caruleus *çpato*, ut Nicandro ueritas uatit, sublimibus uirni-qs; & longissimis pedibus incendens. Scholiastis addit *çpato* *paç* *paç*, *çpato* *paç* *paç*, lanugine nigra & sabulino, non sublimè langosium, ut Lonicerus uerit; & langue-miura hit latus inquit Plinius, quamuis ego uix indidero credam phalangium caruleum nigra esse langue-miurum. *çpato* *paç* *paç* Nicander uocat illud Phalan-gium, quod alij *çpato* dicunt, à *çpato* *paç* uisus tantum differens, & uehemens erulescens. Caruleo longè rebus habetur, quamuis ipsum solo tactu uenenam ingerit, & speculum çr stallinum leui trançursu (Scaligero teste) contegit. Tetragynathij duo genera habentur; Pejor cui caput medium linea una alba, & transuerfa altera distinguit. Mitior, siue cinereus, postero-ri parte candidans, eodem colore, ac qui telas muscis in porceibus heris-simè pandit. *Plin. ç Hermolus*. N. vi uero Actius tradit, Tetragynathus Phalan-gij species est, corpore latiore & sabuloso, pedibus (fabris) duo illi in quibus prominent tubercula & aliterum rectum, alterum latum; ut uideatur cadere ora hucere duo, & maxillas quatuor. Circa fuvium Arbatum in India magnus illorum, & manducos civibus exitialis numerus; ut *Ælianus* narret. Inueniuntur messis tempore in leguminibus (cum manibus colliguntur) Phalangia quædam parua *çpato* *paç* *paç*, specie cantharidi simi-lia, colore flammeo ruberrimo quales *Twynges* Anglorum nostrorum esse, quorum esu percutit sapenemque iumenta, merito contendam. Nasçitur item Phalangium in eruo, & in Perficæ arbore, cui nomen *çpato* *paç* *paç* Nicandro & Actio, *çpato* *paç* *paç* Dioscoridi; quia præterea tantum capita aducalus ferit, cum vel per filum descendit, vel ab ope filo çpæ præ-cipit. Animalculum est Phalangium Papiationis specie: capite semper nua-bundo horribilis incedit, & ventre gravi; corpore oblongus est, & colore uiridante; aculeum in summo collo gestat, quod si in quem incidit, ferit esse maxime que circa caput sunt partes, Actio auctore; & in *çpato* *paç* *paç* *paç* *paç* *paç*, *çpato* *paç* *paç* *paç* *paç* *paç*, unde Scholiastis infama-re nobis uideat, esse hoc genus Phalangij alatum, quod nemo hæcenus ani-maduerit. Ponsæus & Ardoynus, Cranoclapten, Tarantulam esse arbi-trantur, à Rabbi Mose decepti: hunc errorum secutus est Gilbertus Angli-cus, cap. de Tarantula. Sclerocephalus, formâ a priore paratula differe: ca-bud habet laxidituriæ, & totius corporis lineamenta, illis animalulis quæ lu-pubæ circumuolant similia, variegatione longiusculum est, & quoddam genus Phalangij, Plinio *çpato* *paç* *paç* *paç* dictus, grandissimo capite: quoddamç, inueni-tur dicuntur duo uermiculi, qui mulieribus coruina pelle aut foliis ortum adilligati, præstant ne concipiant; et que hæc uis eo cum annua, ut *Cæcilius* in

in Commentarijs reliquit. Vitimum appulum uocamus, vulgo Tarantula nomine, non incelebram, à Tarentino agri in Apulia (ubi frequentiores uiuunt) cognominatam. Ejus hic Iconem à mercatore quodam Italo pte memorie Pennio datam exhibemus, ubi si abicantia loca, fuscedine leuioze adunbata uerò, fatiuro inferretur: ecce uobis lentiginosum & uerum Taran-tulam, à nemite (quodsiam) hæcenus uerè de-feriptum. Ferulidimus Ponsæus sepedem duxat comminuitur, & Ardoynus idem sentit, caudamque extensam præterea affingit. Rhasis, *Tarantulam*, *Sy-p-ton*; Albucius Alfari; Rabbi Mose, *Aggeni sarpis*, Avicenna, *Schigi*; Gilbertus Anglus *Tarantula*, Ardoynm secutus; qui duo Tarantularum genera constituit, alterum fuscum, quale dedimus; alterum croceum, clarumque, quale *Ægyptus* parit.

Phalangium Italice ignotum, ex Plinio diximus; at nunc in ora meridiona-li penè tota reperitur, magno cum messorum uentore: inconnodo, ut diurna experientia liquidum fecit. Valde hallucinatus Ponsæus, qui 3. lib. cap. 15. de Scorpione, Phalangium muscam uenenatam appellarat: Diuum est animal (inquit Alex. ab Alexandro) yachu petillens; æstate sole exaltan-ter mosus eorum uenenatus, alio tempore non item. In figidissimis regio-nibus multi aranei, nulla autem phalangia; vel si que fuerint, ueneni æque malignitatis omnis exortia. In fusciorum nitens æstu defensus latitante Ta-rantule, ac imprudens mellores vel uenatoris dentibus læscunt ac pun-gunt. Quam ob causam indigne pedibus manubique fe murunt; quoties ad mensem uel aucupium proficiscuntur. Telam quâ nascam texit magno silentio, & quodcuque è minutis quibuscuque bestiosis insectate potest, il-lud in cornu parat & desinat. Singula phalangia in reti (quod crassum confectum) parant, atque in abanti magno numero, cumque ipsa proles in-cerit, matrem amplexa interficit & ejicit: tape etiam *çpato* *paç* *paç*, si ce-pe-ri; aduget enim feminam incubant, parit autem & trecentos, Bellonius lib. sing. obs. cap. 68. in fabulosis locis phalangia parua per equorum tibias ascensicia obseruatiæ; que forte Germanorum *Stein pinnes*; quorum fre-quenti morsu subito languescunt, & continuo si uanens inabelescant. Basilus decem phalangiorum genera esse dicit, sed non describit. Avicenna (ex quo nescio Galeno libi) in *Ægyptiacum*, Nigrum, Rutilum, Rachen, Album, Citrinum, uicuum, Formicarium, Cantharadum, Vespertium & Orobaten, Phalangia diuidit. Sed tam ineptè (ne quid grauius dicam) tam ipse, quam ueruarum Arabum familia illa de-scribit, ut nihil de re tanta tam enormiter uide-bis, consulam. Denique ut omnes (quos uis-dimus legitime) phalangiorum species addamus, placuit etiam Creteas adijcere, cujus hic imaginem accuratè sculptam hæ-betis. Est autem ex colore fuluo cineraf-cente, corpore glabro, tibis hirtis, iuxta os duobus quib; unctis stimulis murinam, quibus mordet & pungit. Vivit Araneorum more ex mulsis & papiationibus, quibus illa-quantis illis conficit. Oua ponit fovecæ que sub pectore, unde Paraphalangia excluduntur, quæ sub ventre hærent materno, donec aduictora facta matrem occidunt. Foramen excavate pro



que sub pectore, unde Paraphalangia excluduntur, quæ sub ventre hærent materno, donec aduictora facta matrem occidunt. Foramen excavate pro

corporis magnitudine aptum; nam ut non ubique unius coloris, ita nec ejusdem magnitudinis. Habentque in caverna duos pedes profunda, quam extra firmiter operiunt, ne pulvere repleatur. Aranei hi omnes venenosi ex infusa natura venenum obtinent; non enim illis ex herbis fignunt (ut similitudinam coralliores nonnulli autumant; & quas ne gustant quidem, nec e cibi malignitate. Vescuntur enim potissimum mucus, calcibus, apibusque pilulique cacochymia ex eorum corporibus exiunt.

Sicut morfus
Phalangium

Formicarij morfus gravis insequitur musculorum: nam vulnere tumore inter ingentem, genus labefactat, cordis vitio remor excitat, virium dejectionem inducit, quandoque & mortem. Nicander agros adeo profundè dormire auctor est, ut in lempertium ~~morbo~~ demum incidat; patiuntur enim ea quae ab Aspide, quam Cleopatra pectori adhibuisse referunt historiae, ut sine dolore e Pompeji cibus evadere. Agrotis imbellem plagam interit, & doloris fere expertem, nec ullo modo letalem, nisi plane neglecta habeatur. Rhagij valde exiguum est vulnus, & oculus fallens; ab eo insilio oculorum inferiores partes, ut e genus, rubescunt. Lumbos deinde horro languoque, & genua imbecillitas corripit; totum corpus calidius expertis inhorrescit, & veneni malignitate nervi convelluntur. Patres generationis venientes adeo sunt enervati, ut semen ratione hauri possunt; urinae emittunt, similem araneis textis, sed dolore sentiant qualem a Scorpione, Alerij ab Ictu, reservati autem clumes videtur, genua concidunt, sopor hominem corripit pariter ac fhoror. Pejor hinc omnis caruleus, caliginem concitans; & vomitus anaeofos deinde lyothimiam, genuum imbecillitatem, coma & mortem. *Dysidi sive Vespiforme Phalangium* eadem cum Cardeole, sed mitiora infert symptomata, & lenro quodam venenata bene inducit. A Tetragnathis locus percussus labilicantis est, vehementer in eo & continous dolor. membrum vero ipsum ad articulos usque gracilescit. Corpus denique totum ex alimento nullum sentit commodum, & post adeptam quoque sanitatem inmodice in festane hominem vigillas. *Actinus*, Nicander Cincerus Tetragnatum morfu venenans, quos Graeci ~~morbo~~ vocant, mens perturbatur, oculi illi distorquentur, lingua bulbositas & vacillans in condita profert, cor furorae quoque exagitatur oberrat. Emissis eadem producit mala, & equos devorantes, iumentaque his exardescere, medicam crepve causant. Cranoclares si quo percussit (inquit Plinius) non longo post tempore mors sequitur. Aetius & Nicander contra affirmant, ipsius vulnus nullo ferre negotio perferant. Sequitur capitis dolor, frigus, vertigo, corporis inquietudo, jactatio, ac ventriculi pungens dolores; sed idoneis medicamentis (Nicander affirmante) singula sedantur. Huic Sclerocephalus, ut forma, sic viribus similis, eademque efficit; veluti etiam soleolum. Lamugium sterilitatem arceat, vel gellatum, diximus; ante vero vehementer viulentum, nullus, quod fiam, determinavi. Lentiginosus sive Appulus phalangius, pro vulnere complexionem & praesentis dispositione varia contrahitque patit symptomata. Nam ridenti alij, sicut quidam blaterant, alij omnino silentsha dormit, ille perpetuus agens vigilas ducit; hunc gaudium, alacritudo, motus; illius tristitia, desidia, torpor afficit. Sunt qui resesse esse arbitrantur, & cunctis imperant; sunt qui capivinitis imaginatione contristantur, & in nervo jacere se fingunt. Denique ut non una hominum ebrietas, ita nec horum indania: sed nonnulli pavidi, taciturni, tremuli, nonnulli audaces, clamosi, constantes sunt. Hoc solum omnibus commune, mucus instrumentis delectati, eorumque sono ad peticulationem, choreas, tripodiam, animum corpulque ducere. Imo cum praenotata ~~notae~~ vehementer

velentiam jam morti proximi videntur, Musca tamen audita animos recolligunt, majoreque indies cum alacritate choreas agunt. Quibus noctuque interitum continuatis, tandem agnatis satis spiritibus & veneno per insensibilem transpirationem evaporato, convalescunt. Si vero quacunque de causa Tibicites muscam intermiserint, priusquam mali fomes fuerit exhaustus, in eisdem recidunt agri affectus, quibus primum opprimebantur. Hoc inter alia mirari possumus, omnes Tarantulas (Italia peperit, & jam usus rivit hoc verbum); jam recte salutare, ac si choreas non sentiant elegantem canere, ac si symphonias resiliu possent. Cardamus praeter fides & experimentum eos musca laetanti refecti posse negat; tamen & nos id ipsum Bauciae accidisse, a Felice Platero & Theodoro Zuingero praetoribus nostris clarissimis clarissime accepimus: & in Mathiolo, Belluini, Ponsfero, atque Paracelsi legitimus. Est sane si frivae tibiarum melos equis lymphatis, & coxendicum dolori auxilio fuerit (ut Asclepiades scripsum reliquit; Quidni etiam Tarantula percussus opem ferat? Sunt quidam quos minorum gentium Divulium huic morbo praeficiunt: Vitum nomine, canendi illius peritiam incelebrem, qui invocato & tibiarum modulamine placato, Mufices Patrono per superstitionem ed impunt, quod musica & moti debullent. Cicerent Phalangium non dissimilia mala inferre, auctor est Bellonus; dolorem & vulnus ejus musica item curatur. Haec duo phalangia cum veteribus essent periclitandi viam monstrant. Dioscorides de communibus phalangionum moribus, sic scribit: Symptomata quo eorum morsum committant, plerumque hujusmodi sunt: locus vulneratus rubet, nec innumere, nec calescit; parum autem humeficit; quo frigefcente totum intermicit corpus, poplites & inguina distenduntur, in lumbis in collecto, ad urinam reddendam spūs urgentur, ac in excrementis alui ejicientis maximo cum labore & dolore sudant; undiq; frigidio sudore distillant, ab oculis caliginibus lacryme defillant.

Aetius hac addit: Vigillis detinentur, alioquoties vira erigunt, caput praeput, quandoque oculi & fura cavi sunt. Venit iniqua litera factibus distendit, totum corpus intumefcit, praecipue facies; gingivae, lingua, tonsillae, inepitilis & oclianter verba profertur alquando dylant laborant, pudens dolent, urinae aquosam & veluti eis plenum emittunt. Pars affecta pungit, intumefcit (quod Dioscorides antea negavit), & modicè turet. Hae Aetius quo Paulus, Acturus, Ardoyus & alij parum discrepant. Gal. lib. 3. loc. aff. Cap. 7. hoc habet. Morfus, inquit, Phalangiorum ab vltus exiguitate vix conspicitur; solummodo cutem primum afficit, unde ab ejus superficie per villorum continuitatem in cerebrum totumq; corpus defertur: cutis enim membranis, ha & nervis & cerebro. Hoc manifestum est, quia vinculis stam in pedis partibus motioribus, ab infectione veneni in vicina existentis integrè servantur. In Zapynto quos Phalangium inmoderate alter afflicunt, & gravibus atque alijs in locis. Corpus obtorquet, debilitant, tremis, valde; si frigus scilicet sequitur, vultus cum spulmo, ac virge infatio; aures acerbissimo dolore affliguntur & pedum vola. Balneis ad salutem recuperandam utuntur: in quas si postea sanus sese ullo immerferit, vel fortuito per infidias ed ductus fuerit, per calidam veneni diffusentis contagionem suscipit, & eandemque curatus mala toto corpore perferunt. Simile quid scribit Diosc. Cap. de Trifolio asphalite in hac verba: Totus, inquit, plantae decoctum foru dolores eorum firm, quos Serpentes percusserint. Eodem balneo quibus se ulcerosis laverit, perinde afficitur, atque ille a Serpente morfus. Galenus miraloid fieri credit, lib. de Theriaca ad Pisonem, si modo illud scripserit Galenus. Verum magis miraculose Aetianus, ubi dicit sanis contingere affirmat, nulla fide ulcens mentio

Hic est Phala
serpente ubi
Aetianus scribit
na verba.

Cura.

tione. Atque hæc de Symptomatis. *Nunc ad curam:* Curatio quia particularis, alia generalis. Particulares pauca à Medicis recenseantur, quæ Generalis persequitur effectus.

Plimas tamen contra Formicarij Phalangij morsum, quod rufo est capite, in remedio ponit. Si quis eisdem generis alterum vulnerato offendat. Et ad hoc fervantur, cum mortui invenerit. Valde item conducit calculus multæ, cuiusj venericulus farus fuerit coarctando, inveteratusque, ac in vino potus. Vespasij Phalangij venenum vespa (Ichneumon dictus) contusis & applicatis retundit (inquit Bellonius) non fecus atque vivus vivum perimit. Item Ichneumon, auctore Aristotele, animalculum phalangij infestum. Ingre ditur ipse eorum cavernas & vicillim egreditur, operam perdit. Magis tamen laborem res est tam pusillo animal, hostem sese majorem vi extrahere: si vero & rapit, ac formica gramina: & quo pertinetis ipsam se retrahit, eo quo mentis nervulis intendit: quandoque nimio labore fessus, evolat paulisper & respirat, recollèctoque deinceps anhelitu querit suum phalangium, & lapsulo, tribro echinus perforatum, tandem enecat & enecat in proprium hospitium sublimem rapit, atque ubi incubando genes revocat. Tarantula quos percussit, motus violentior & incontinens assurgit, ubi à cæteris Phalangij icibus hominibus quietem contra imperat Cellus & parcum motum. Est autem vera ipsorum Anidotos, Musica & cantilena. Christophorus de herbæ naturis datim jubet Theriacam Andromachi. Exhibere tunc huyrum cum melle, & radicum croci cum vino. Ejus Bezoraz (inquit) sunt viridia lentici tana. Ponterus lib. de venen. Decem grana lentici cum lacte danda consistit, vel succo lib. mori. ʒj. ʒ. In augmento curat cum agarico ad vini alba-pot multum sudorem, refocillandis fanguis & humidis, quibus est papaveris aqua. Merula ex curari dicit sono, lactis, cranii & coloribus. De tribus equidem primis non contenderis sed quomodo coloribus curari possint, hæc factis video: præsertim cum vulnerator oculi vel non videam, vel obscure hallucinetur. An etiam, iniquissimos equos proprios ab ipsis lædi, peregrinos autem falvos & liberos: quod nemo non maxime vel levissima potius fidei eviderit. Generaliter curam ista Dioscod. instituit. Primum scarificatio iteranda, & cucurbitæ sæpius cum forti admodum igne affigenda. Absyrus consilii loco affictum suffragium, testis ovorum galline pilum in aceto maceratis, & tum cum omni cervæ vel galbano accensis.

Deinde scarificationem adhibendam, & sanguinem vel fusions, vel cucurbitæ elicendum, vel quod totus fies caetero actuali comburendum locum affectum, nisi nervosus fuerit: tum enim cauterio vicinas partes potius inurendum: Tum sudor provocandus stragulis, vel lentâ magis & longâ demulabulatione. Denique curam ut perficias tentare oportet, tum internis tum externis medicamentis, qualia hic hoc oculis proponimus, & laudatissima meliorique nota singula asterisco notamus.

Medicamenta interna, Ex

Tripartita.

R. fem. abovani, anisi, cumini, anethi, anisoli. ror. ciceris syl. fructus cedri, plantag. trifolij, miranthæ semen, ana. terantur sigillatim. Dosis singularum ʒij. ex vino. si vero plura conjungas, potes ʒij. vel quatuor in-

tus cum vino præbere. Conducit item myrica fructus ʒij. cum vino, Chamæpit. & viridum nucum Cupressi decoctum, vino adjecto. Sursusq; Canoronum stuvitulum succum laudant quæ * lacte affinio ac semine apij sæstatim ab omnibus doloribus liberare promittunt. Lixivium quoque hec-
neum

neum contra omnium Phalangiorum morbus bibitur. Contra item Terenbithine fru-tum, baccaç lauri, Mellilipophylli folia, daucorum omnium & corientem, succum baccarum myrti, hederæ, mori, caluis, & foliorum aparines, cum vino vel aceto bibere. Anagyridis foliorum ʒj. cum vino hausa.

Decocto rad. asparagi, succus semperivi, succus aparines cum vino. Lauda quoque cochlearitram crudam & cum lacte affini bibitam. Giam * item mellis cum nitro, & malium cum radicibus coctam, & frequenter hausa. Phalangij herbe folia flores lemeneque, & semennellæ: decoctum asparagi myrtis, morique succum.

Ex Galeno.

R. Aristol. opij. ana. aur. iij. rad. pyrethri aur. iij. fiant trochisci ad fabæ quantitatem. Dosis trochisci duos, cum vini pti ʒij. Cuius ungulæ aristis cum melle & vino potus. *Diplomatia remedia ad phalangiorum morbum.* R. Aristol. ʒij. pyrethri tanandem, piperis: ʒij. opij ʒj. fiant pastilli ad fabæ molem, sumantur duo, cum vini meracioris cyathis duobus.

Alind præstantium & sem. rute syl. sem. eruce, pyrethri, styracis, sulphuris viviani ʒvj. castorei ʒij. misce. fiant trochisci, ut supra, cum sanguine testudinum. Dosis oboli iij. ex vino.

Alind, R. myrrhæ, castorei, styr. ana ʒj. opij. drach. ij. galbani drach. iij. sem. apij. anisi, ana. acetab. j. piperis gr. xxx. confice cum vino. *Alind, myrrhæ drach. v. nardi styracis drach. vj. floris juncti rotundi drach. iij. Caffæ drach. iij. Cinnamon. drach. iij. piper. albi drach. ij. thuris, drach. ij. & obulus, costi, drach. j. Attico melle confice ad ʒ. mellecæ pvellans quantitas cum mulso vel aqua.* *Appolladori remedia.* R. Camiæ syl. acetab. j. sanguinis testudinis marine drach. iij. coaguli humani, vel leporis drach. iij. sanguinis hædi drach. iij. conficiantur cum vino optimo, ac reponantur. Dosis olive quantitas, ex optimi

vini cyatho dimidio. *Alind, R. fem. trifolij butamini, Aristol. ror. fem. rute syl. sem.* eni in sole exiccati ana drach. vj. vino excipiatur, & fiant pastilli equator drachisiarum pondere. Dosis pastilli usque. Gal. 2. de antid. ubi plurima ex anobis videri.

AS Actio & Arguta.

R. Sulph. vivi, galbani ana. drach. iij. amygd. amar. ex cortice, succi cyren. drach. iij. vel alferis drach. iij. in vino diluantur, & melle excepta bibantur: foris item hoc pacto imponantur.

Alind, R. Amcos. drach. ij. ioid. drach. i. aut. hyperici, ut trifol. bium. melle ex vino. R. R. anisi, duci, cumini, melanthij, piperis, agatic, ana. drach. j. bibant. R. R. cupressi folia, ut neces tritis, cum vino, & olei hemina ana, detur bibendum.

In hunc etiam finem præferibit baccaç lauri, scorpioderm herbari, fersillum, silphium, calamintum, chamæpitym per se, & cum ruta ac piperis. *Alind, Mentha fœliculis ex posca recentiore coquantur, ac cyathos duos bibant. Chamæpitys item, chamæpitys, spinæ rubre, piperis decocta profunt. Lixivium quoque & succus hederæ cum aceto.*

Alepeleides bis usus erat. R. fem. sphondylj sicci, calamenthæ ana. terantur, & ex vini cyathis duobus fiant, in die bibantur. *Alind, R. succi cyren. fem. danci, mentæ ficæ, spinæ nardi, ana. confice cum aceto. Dosis drach. cum posca teracra ad cyathos quatuorve acceptos statim in balneo calidum ducatur. Succo cyrenæaco deficiente, duplum puriliferis substituit.*

Alind Præstantium. R. cenchryos, sem. rute syl. piperis, myrrhæ, itaphidis syl. ana. drach. j. ff. rad. cyperi, Drach. ff. confectio. Dosis drach. i. cum vini cyathis quatuor & cyatho uno mellis. Alij quoque estus confect. uti balneo & vini & itone vyperatrum moribus medentur. Eadem Paulus repetit, & cum hinc Thebacium,

Thebacium, vel ſemen viticis, aut fo-
lia populalibae in potu valde effere.
Ex Nicotiana. Refina tercentibus,
pinus, vel piccae, devorata vel pota,
valde conducit; quod Geſnerus &
Bellonius, ſe experimento verum di-
diſſiſſe conſentiant.

Ex Avicenna. Myrrus, myrru fructus,
doricum, maxilla, affricana, culcitra,
cuſquiteraxid, avellana Indica,
(quae eſt hujus mali Theriaca) be-
delium album, cum vino pota. R. ra-
rid, ariloid, iſides, ſpica Celticae, py-
reth, dauc, helles, nigri, cumini, rad.
aphodeli, fol. filigae ceratae, fol.
daſyli, ſummitatum granatorum,
coaguilep, cinamomi, nucis cinnamomi
ſuavitillium, Hyracis, opij, car-
poballani ata ʒj, omnia ſecuris, ſim-
trochifci ponderis aut, qui eſt eorum
doſis. Accipiatitem in vino decocti-
onem fem. triſolij bituminofi, nucis
cupreſſi, & ſem. apij. Præterea bicat
grana pini cumini. Aethiopi. fol. &
cott-platanii, ſemen oxytriphylly, cice-
res nigros, & ſylveſtres, ſem. nigella,
abrotani, anethi, Arilolochiam, ta-
maricli fructum; nam haec omnia
plurimum conferunt. Succus quoque
laduce ſylveſtris & ſempervivi
pernitilis.

Decoctum nucum cupreſſi præci-
pue cum cinamomo, & jancro-
rum, anethi, & decoctum rad. ſapa-
ragi cum vino & aqua.

Alind. R. Ariloid. cumini. ana. drach.
ij. cum aqua calida. *Theriacae expoſita.*
R. ſem. nigellae drach. x. Dauci,
cumini, ana. drach. v. rad. & nucis
cupreſſi, ana. drach. ij. piccae nardi,
bacarum Lauri, ariloid. rot. carpobal-
li cinamomi, gentiana, ſem. oxytriphylly,
& apij ana. drach. ij. fiat con-
fectio cum melle. Doſis nucis quanti-
tas cum vino antiquo. *Conſidiſe ex*
Aſſa. R. aſſae ſae. myrrh. fol. ruta
ana. conſecae cum melle. Doſis drach.
ij. vel drach. ij. cum vino. *Ex Abſyro,*
Indo, Alincſſi, Rhaſi, Penſerto. R. pi-
peris albigrana. xxx. cum hauſtu vi-
ni veteris: ſepe ſumat. Datur etiam
Thymum in vino. *Abſyro.* Super-

bibat cochlear vini cum meliſſa de-
ſillati. *Lullus.* R. ruta ficca, coſſi,
menthaſtri, pyrethri, cardumeni ana.
aſſa ſae. quartam partem, mellis, q. ſ.
miſce & conſecae. Doſis ad avellana
magiſtratum in potu. *Alincſſi.*
Gallinae cerebrum cum pauco pipere
in vino dulci, vel poſca potum. De-
coctum nucum cupreſſi cum vino.
Theriacae contra Phalangiorum Mor-
ſum. R. tartari drach. v. ſulphuris ci-
trini drach. viij. ſem. rot. drach. ij. ca-
ſtoſei, ſem. eruce ana. drach. ij. cum
ſanguine teſtidis mar. ſit opiatu.
Doſis drach. ij. cum vino. *Alia.* R.
pyreth. Aril. rot. ana. partem j. pi-
peris albi partem ſemilem, marrubij
partes quatuor: conſecae cum melle,
Doſis, drach. x. *Alia.* rad. capſar. aril-
oid. longa, bacarum Lauri, rad. gen-
tiana, ana. bibat cum vino. vel diſſa
bibatur cum mero forti, & cumino,
& viticis femine. *Alia.* R. ſem. ni-
gella, drach. x. dauci, cumini, ana.
drach. v. frax. ruta ſylu: nucum cu-
preſſi, ana. drach. ij. ſpica Indica,
bacarum Lauri, aril. rotundae, carpobal-
li cinamomi rad. gentiana, ſem.
triſolij bituminofi, ſem. apij ana. drach.
ij. fiat conſectio cum melle. Doſis
nucis quantitas cum vino veteri. R. ha-
ſis.

Ex Plinio, Celſo, Scaligero.

Propinare conſert a Phalangio
percuſſis, formicae quoque, vel ſem-
nigella Romanae drach. j. vel mora
nabeum hypocitſidae & melle. He-
lioſolino item & ruta ſylu, radici pec-
uliaris eſt effex contra Phalangium
viſ eſt, valent item ſanguis teſtidis
terreſtris, organii ficcus, Polymonit
radix, verbenaca, pentaphyllum, ſa-
viorum bulboru ſemen, ſempervivi
genera omnia, cupreſſi radix, helio-
tropium triocicum, ſuccus rad. hede-
rae, ex mero aut poſca, Caſtoſei item
drach. ij. ex mulſto ut evomat, vel ex
ruta ſucco, ut retineat, ita etiam & ſe-
minum viticis drach. ʒj. Apollodo-
rus. Democritus ſedator, herbam
quandam Crociden ſemina, cuius
radix phalanga moriuntur & hebetit

hebetit virus. Hoſoſchani folia
diſci p. oxime, & manducata proſunt.
Plinius. R. myrrh, uvae caninae
ana. ex paſſi hemina bibantur. Item
radicula ſemen, aut lolij radix ex vi-
no bibenda. *Celſus.* Præcipua au-
tem Antidotus, inter multa alia cer-
tiſſima remedia, Scaligero debetur,
noſtri orbis & ſeculi ornamento; cu-
juſ hac forma eſt: R. Ariloid. veru-
& rotundae, Mitridatij ana ʒj. terra
ſigillata ʒ. ij. muſcas in Napeli ſi-
riobus viticantes duo deviginti, ſucci
citrifol. miſce. Nam (inquit) ſucco
hoc maleficium, vel contra quævis
alium ſerpentum morſum, An ſana-
licem Theriacam nonnum habu-
it. *Scaliger.* Succus Pomorum po-
tus & endivia, ſunt Bezar contra
ictum Phalangij. *Petrus de Albano.*
Exterea Laudatiſſima haec habentur.
Aranei quinq; oleo purefacti & im-
poſiti. Cineres ex ſimo jumentorii ex
acero ſilni, vel poſca. R. acet. ſextari-
os. ij. ſulphuris ſextant. miſce. fovea-
tur locus eſt ſpongia, vel a balneo, do-
lore nonnihil educto, locum maru mul-
to foveto. Purant Achegememam
omnium Phalangiorum morſus ſana-
re, eo quo nomine ex India allata carè
venditur. Plin. Cinis ſeuſens, ad-
dito ſale & vino, rad. ſylu. panacis
trita. Arilolochia & farina hordei
cum aceto ſubacta, aqua cum melle &
ſale ſolu adhibita. Meliſſe decoctum
vel ſolla ejus in pulvere decocti & ap-
poſiti. Balneis calidis continue uten-
dum eſt. *Plinius.* Linguae ventus in-
cidido, & loca tumefacta ſale & aceto
multo perfricaco. Deinde diligitur
& caut. eſt ſudore elictio. *Vigeri-
us.* Panacis Chironiae radicem valde
commendat præctici. *Throphaſta.*
Vulnus oleo irrigetur, alia conſuta
vel bulbum, aut polygonum, vel hor-
deaceam farinam cum Lauri ſolij, &
vino, vel cum vini fece, vel ruta ſylu
ex aceto, ad modum cataplaſmatis
apponito. *Plinius.* R. Sulphuris vi-
j. galbani, ana. denar. iij. liquoris
lybici (an. euphorbij) nucum avella-
narum excoctatur ana ʒj. vino diſ-

ſolvantur, & cum vino fiat catapla-
ſma ʒj. intus etiam magno eſt auxiliu.
Liquae contrax & ſuper locum af-
fectum poſitæ. Mullus quoque voas,
noſtate moribus applicetur, ita cru-
dus diſſecetur & melleatur. *Gale-
nus.* Tomus corporis cratio liquidifimo
imungatur. Locus affectus oleo
(in quo Tritolium bitaminatum
madatur) vel calido aceto cum ſpongij,
dus & ſape ſoveatur, tum ex ſe-
quentibus cataplaſmata ſiant, nempe
bulbo, ſanguinari, polygonato, por-
ro, ſurfuribus aceto imocis, hordea-
ceae ſirinae, & ſolij Lauri cum vino &
melle coctis, ſunt item ex ruta, ce-
prino ſtereore cum vino, cypero,
lampyris, & ruta ſylveſtri cum aceto.
Aſclepiadi emplastrum. R. ſem.
ruta ſylu. ſem. eruce, itapidiſagriae,
cenchroyis, viticis, pomorum nucum,
auroſolorum cupreſſi, ana. terantur
omnis cum aceto, & cum melle ſiat
emplastrum. *Actius.* Decoctum Lau-
pinorum ſupra locum affectum ponatur,
eſchara prius ſublata; tum adipe
anferium cum coaguilo capri-
no, ruta ſylveſtris, & oleo, ſub dio ſole
calente, vel ad ignem iungatur, vel
ex hordei pulve, & lupinorum juſe fiat
Cataplaſma. *Oribiſius.* Avellana
Liquae illata ſanat Phalangiorum mor-
ſus. Oleum Abyſynthij, & lac ficcum
imunctum valde prodeſt. *Avicenna.*
Ex cinere calido, ſucus, & ſale cum
vino fiat emplastrum. Conſert item
vinum ſepelire in arena vel cinere ca-
lido, & ivi ex antidotis ſudare. *Rhaſi.*
Stercus Caprillium eſt pulvere diſſo-
lvi debet, & ad loco affecto applicari. *Kri-
pander.* Apponatur ſepe ferrum fri-
gidum. *Petrus de Albano.* Fovea-
tur locus cum ſucco Plantaginis affi-
cto, *Hildegardis.* Oleum Balſami ar-
tificiale melle conſect. *Boonimus.* Fo-
tus ex tibijs & caulis. Imperato-
riae continuans & vel verbenae ex vi-
no bibat, conſentim quoque ſorſis pi-
peris. *Thornſtor.* Ruram cum ſtillo &
oleo ritam in quoque *celſus.* Varia
denique huiſmodi remedia apud
Plinium & Dioſcoridem invenes or-
dine

ordine ita digesta, ut nostrum hic po-
tius silentium, quam curioſam & in-
utilem repetitionem expoſtulare vi-
deatur: atque haec habentur:

Nunc imo ad illam
Artem, menti noſtrae non eſt conſuetum, Arachnem,
Quae multas tenet & videns in formae tela
Quae ferit horus arces, irrepdat clyſtantiis aris,
Tangatur ut reſono vagus illi ſuſsus ab aſtro.

C. P. XIII.

De Araneo Cicute sive domestico

Nec Inſecta ipla eſt multo inveniri poſſunt, (ut reſiſſime Plinius
atque Caſius Curo ſecundus, ex quibus horum pluma deſum-
imus) quae exercere magna ingenia poſſunt; Araneorum tamen
maſtrum, vel praecipue admiratione dignum, eruditique opera
conſpicuum qui ſuis ſani luminis duplicat. Ariſtotelēs, naturae maximus in-
vigator, Animal hoc lauriffimum & ſapientiffimum dixit. Salomon vero ipſe
ſe, cuius ſapientia toti orbi miraculo fuit, inter quatuor illa mirriffima animalia,
quae prudentia ipſos vincunt Philoſophos, Araneam commemerat,
habitantem (uti reſcit) in Regum aula, teſtaſque inimicabiles texentem.
Hanc puellam quandam Lydiam olim fuiſſe Poëtae fingunt, à Minerva omni
acupingendi texendique artificio inſtructam; quibus doctus illa (mulier
enim fuit) ſuperbians, negabat ſe à Pallade doctam, ac eò proceſſit arrogantem,
ut magiſtram Deam de textrina non metuens in certamen laceſceret.
Quae indignata Pallas venit, puellaſque arctiter obſurgat, opus miris ingens
laqueo vitam finire decreverat. Sed Deus illius miſerata, non ſtatim
eam mori voluit, verum tenuiffimo funiculo pendentem in Araneam tranſ-
formavit.

Atque ita vive quidem, pendet tamen, improba, dixit,
Lesque eadem penna, ne ſi ſecura fuerit,
Dicitur generi, ſerſiſ, nepariſus iſto.

Verum invenio qui, ſeu fabulam, ſeu hiftoriam hanc interpretati ſunt,
auctores, Arachnem linum nendi, ſuendi, texendique artificioſam inveniffe, ſum-
pto ab araneis argumento & exemplari. Quod minime cuiquam abſurdum
videri debet, quam Pluſtium & Oculatam hirundines; Archite dum
caprae, telufines, muſcle, cicione docuerint. Hanc ingentem ut verè laudem;
Primum corporis, tum fortunae, animi denique divitiis vobis aperiam. Simar-
ientis ſpecies, levis eſt, atque ingentis (non ſilicet omnium ſcilicet & maxime
energeticorum elementorum); multum; terreſtris verò gravitatis & ſecis
parum particeps. Si figuram deſideres, vel omnino ſphaericam habent atque
celeftem, vel ſaltem huic proximam ovalem. Subſtantia item eſt tenuis,
pellucida, ſubtilis; imo quamvis nonnunquam praeda uberitate, veluti ſigna
facta ad juglandis (imo, niſi errat Cardanus, ad paſſeris) magnitudinem ex-
creſcit; tamen ſi in tela pendulam adverſo lumine conſpexeris, inſtar chry-
ſolithi pellucet tota, radiſque oculo graſſiſſimos conſpexeris, inſtar quae-
ſolmi Ovidius amanibus aſcribit, pallidus & quem diſſuſis undique pedibus
ſublimis haeret, ſtelle pictae effigiem graphicè exprimit. Ac ſi natura inſi-
tuerit

Lesque Aranea
domiſtiſſima
carae ſimp-
licis

tuiffet non caſtantum, ſed & ſydenim biviventium imaginem huic con-
tere: cuius illi adeo molles, lavis, polita, teſtaſque eſt, ut mulcas pelles,
& formae obſervantiſſima Scortilla facile ſuperet; tamque perſpicuitatis,
ut ſpeculum more, inventium imagines repraeſentet. Dignos habet, quales
formoſae virgines dicuntur, longos, teretes, graciles, ſubtiliffima taetus, quo
& neminem non tenant, & omnibus creaturis antecedit. Pedites habet neq; in-
numeros, ut ſcolopendrag neq; nulloſ, ut infima inſecta neque eſe tantum, ut im-
penſium vulgus, ſed octo, quem numerum perfectiffimo proximi eſſe nemo ig-
norat. Hi etiam proportione conſtant leuiffima illa mirriffime veneratione, ſta
ut licet poſteriora primis ſemper breviora ſint, tamen inter ſe mutua quanta-
tatem non amittunt. Vidam illis negatum multo ſtatuerit philoſophoſ, ipſi caeci.
Nam excolat ſe ſcient, quo modo loca venatoriſſima eligent, quo du-
cantur ſuum filo, filo quoque ordine accipere, aut diſruptis caſuſque telas cogno-
ſceret, & reſarciant. Quum etiam Cicuratae & familiares ad porrecta à lute-
re flammis nuſca longe accedunt, adhauc appetunt, & velas de manu in ma-
tuum, quod ſepe vidimus accipimus: ſane accutunt illi fumo meride, qui vi-
dere ipſas non vident neque intelligunt. Niſi in ſilo araneo noxij eſt, niſi ve-
natiſſi moriſi quamvis inſert inanes, & tuillationi quam dolori propiores.
Imo quidem ipſarum corpora, cadavera, ova & excrementa, ad proſtigandos
nonnullos morbos prodeſſe, quando de eorum ulu dixerimus, ſatis conſta-
bit. Neceſſo ſane cur Penio horrorem pareret, dum deſilluram eſe cogitavit:
quum & Nobiliſſimam Anglam, & Phaeum medicum cognoviſſet, id ipſum
omni ſine noxa ſepius ſeciſſe. Sunt igitur Araneae a veneni labie immunes, ſa-
lutaris quidem. Quod vero nonnullis horrendum animal & ipſoſ aſpectu fu-
giendum videtur, id ego non formae vitio, ſed ſilorum melancholia, mala-
cia & acraſia ferrem acceptum. Haud enim minor in illis natura elegantia &
bonitas, quam in papillione & muſca apparet, porbuſque mentis non levis
eſt, ſuſſidire tam bellum opus, & ſilatraxis tam foleris praefentia inhorreſ-
cit. Denique mirabili corpori mirabilem ſanis diſpoſitionem naturaque
attribuit Deus. Nam non ſemel duntaxat anni (viperaum more) ſed mensis
ſuſcipit curriculo (ſi bene paſſa fuerit) hanc mutat, aliamque ſubinde no-
vam atque una polliore induit. Tanta eſt in illis temperata per ſeſſe, ſepius
viresque ſingularem perhibetur, in ſilabris in loco praedare omnis non
inopi immortalis videt. Inter fortunae vel ſati poſitus bona, aliud praefantiſſi-
mum eſſe ducit, quod materiam telarum ventre inhaulum gerit. Cujus
tanta ſi ſuperſuſis, ut innumera ſtamina producere tereſcere, & captas vel
centum muſcas quaſi laboribus ſaciſci implacere poſſit. Quoniam quam-
vis nec horreo congelum cibum habeant ut formicae; nec apoſſum vel
conſium, ut apes, ſed forſitum tantum praeda & venatione videntur; tamen
advolante per Dei providentiam praeda inſolentem ſublevant, & aliquando opi-
nis ex hoſtico ferulicis pingues fiunt. Ad haec nonnunquam bonae fortunae
partem Araneae quae datam credent, quam alicuae moleſtiae ſtata, ades
cum podagra commutare. Auſtiffi enim jam antea Solomoneum illi locum
in aula olim tribuſſe, ut ſuis aulis, laboris, ingentij, ſapientiae, parifonitiae
& virtutis eſt exemplar. Hiſi telas exorta, ſextina maribus pedibusque in-
cubuit, accipio vacillat, nullas inſidias, nullos tum formidans inſulſus, &
(ut dicam breviter) ſapientiffimum animal ſapientiffimum regis laeta domina-
batur in aula. Poſtea mali inſectus principes, male conciliatis, feriat, perdit,
dictuſſe diſſicile eſt, quam durtiter eam acciperet, atque illico copis & ſudibus,
tanquam nodurnum fucum, expelli, perſuſidari, occidende mandarent.
Adhuc proſius furiae quaedam converſiones, & quicquid enſaria operatio-
ne tenebat lacertantes, adeo ut vix ocellatas trigidomonum ſcopas poſſit ef-
fugere.

Lesque Aranea
domiſtiſſima
carae ſimplex

nemo aliteris subit telam: quique suo vicatit labore atque pectulo, vicinamque sepe contingere metas ducunt.

*Nona moriata, quae (pro delicti iurget habendi
sicuti amor; dominis domo, arvis additur arum,
Monticulus monti, maribus mare, sique potest
Maddera mundum mada, iaque omnia dixit.*

Adhuc, non probis animalculis indicias collocat & retia; sed crabronibus, Attilis, tabanis, Vespis, fucis, asfris, culicibus & mulsis; que nobis tanquam lenones, iures, paratit, ut Comicus loquitur multa parant incommoda; bono vero usui sunt nulli. Audet etiam, quae est singulari fortitudine roboreque praedita, vel lac erutorum catulos venari, quos primum plaga relucantes celeriter involuit; mox labra vitraque duo mori corripit, adeo venaciter stringit, ut in eos efflare animam cogat, ac demum velut alicuius, in labula examinans retrorivum ductos deportat. Quod si forte in tanto certamine retia rupta ut insulcata copulataque illico rehit, explicat, & ad pristinam polituram ingentiosissimas facit. Quod quod Araneo arto sempiternaque simulata cum Serpentinae est? Nam si quando ille umbras, & fragora captans sub arborem Araneis plenam incidit, si lo se suo aliquo eorum in caput serpentis librata, tantaque vi rostro eius cerebrum arreat, ut stridens subinde ac verugine rotata fibilans, nec solum quidem superne immanes rumpere, adeo nec fugere miserum queat. Neque tantu spectaculo finit est, donec aiete crebro notata athleta illius animam Pluroni muneri transmissit. Sileant hic ampliatheatrales Romanorum pugnae, & Elephantum sua certamina, quando Araneos cum atro luridoque serpente aude in arenam descendere; neque descendere solum, sed etiam de hoste triumphum & optima spolia reportare. Quis in tam exiguo & pane nullo corpusculo, quod nec esse, nec nervos, nec cariem, iano vix autem habet, tantam miratur vim, tantum pondus, tam acres durisque morsus, & incredibilem sane fortitudinem, non a corpore, sed animo, vel Deo ipso potius profectam? Eadem ratione cum butomus & ruberis pugnam committit, & singulari certamine hostem perimit. Quod non solum Plinius & Physicologus Albertus memorant, sed Erasmus etiam in Dilogio amicitia monachum quendam, a cuius domo dormiret ore, bufo penderat, hoc pacto liberatum recenset. Imo in palaestram per sepe cum crabrone descendunt aligero, spiculigero, duro, & fere connea fibra collicatore, qui nacti colli implicitus, violatrarum adium parvis descendit, & mononachia vixus Araneo subsistet. Nolo temperantiam omittere, hominibus olim proptiam, nunc vero Araneis quodammodo peculiariter. Quis nunc (si per aetatem liceat), vixit se fatiat amoribus, & in vagos concubitus animum corpusque totum non tradit? Verum aranei simulatae adoleverunt, matrimonia contrahunt, nunquam nisi morte interitura. Porro scilicet riuatum impatiensissimus, machos in tuguria sua avosiret, primum moribus, deinde exilio, nec raro nec affectos iute puniant: ita nec ipsorum aliquis alterius coniungi vim facere, vel pudicitiam pellicere attentat. Tanti est inter eos cupiditatum prohibito, conjugii fides, tanta probitasque, & quasi ruralis amoribus mundus offendet? Nam ne minimum solum dispersi, vel frustra potu perierunt, vicariusque operis sese subleant. Nam cum femina terit, Mas venatus galeritum angret, vixus ambo explet officia, ut patris fratrisque. Sic venatur etiam mulier interdu, & vix terit, si quando alter alterius indiget operis; nec tam expertes, nisi duo operibus ardebitur, vix in tanto amore conjugii vicarius nollit pro necessitate fibire operas, & benevolentiam mutuis subinde

subinde officij tueri. Coniux domi iam & nendi & texendi rationem a parentibus edocta (veluti apud nos etiam fieri consuevit,) telas orditur, tantique operis materia vtenis sufficit: siue ita corrupta fita tempore alii natura (ut Democriti placet,) siue ita licitus quae dam lanigera fertilitas, ut in Bonybycis. Aristoteles tam materiem foris esse vult, veluti corticem, & canque nendo texendoque explicari: seu more eorum quae suis villis iaculantur, ut hirsices. Vtneque fuerit, ne tantilli filii iacturam faciant, sed providentia Duce quaeque attentant, postiorum ipsorum solus is recte dixerit, qui ipse prolis fovenda atque educanda viam tenet. Erenim multo incubatione omnia conferunt, caloremque eorum lulant, & augent, & quavis vix trescentos sepe parit, omnes tamen ad laborem, parsimoniam, disciplinam, texitram atque afflictae parit, quae amore & animo complectuntur. Munditiam illam sepe admittit sium, quum vel macilentos & morbos ad inam telam e specu descendere, atque alium exonerare viderent, ne forte excrementorum foetidus ades, vel texitria & tela inquinarentur. Atque hoc de cuilibet domestici virtutibus dici sufficit. Nunc ad artem illam telariam veniamus, Palladi inventrici adeo insitam, superant enim ea discipula magistra suam, & subtilitate operis aenit. Primum autem materiam illam lentam sequacem & glutinolaem consideremus, quae nec ficitate, nec humore tenciatiam amittit. Hanc ex vtero duci ex Plinio diximus; tamen quae & mares etiam texunt, ex podice potius profertur cum Buerio notari charissimo, iure contendit. Inexhausta item cum sit, insitam hic Deaque inexhaustam potentiam venerunt; nam corporis illud ut physicis causis ascribere, dementiae proxiimum videret. Qui vero aranei artificiosissimi creduntur, veluti Autumnales & Holi, solum ducunt omni popo, vel byssio potius longè exilium, tenuius, levius, atque cae teste Eliano, subtilitate, vt tota tela complicata vix vnum solum sicutum, quomvis tenuissimum adeque. Hos tam mares quom feminas Edoardus Motimus eleganter descripsit, Heptam lib. 7. his verbis:

— Ille domum venatu pascit, at ipsa
Maemo gracies orditur tegmine telas.
Stansiparus venter, oemissus, lanifer, ipsi
Palladium cumulatque colam, calatofque ministrat.
Ipsius est solum pondus, & quod fila trabendo
Nellit & interque parit sub tegmine ducta
Illa suam in machis orditur Dadala telam,
Et quae tenet intendit flamine tractus.
Tela iugo multa est, flamen accerens uranda,
Insector moluans raris spiculisq; aratib,
Atque oram a centro novam sibi flammae illam
Fertit tela patet gemina de parte, feraci
Ne concessa Euro frangantur flamma, quodque
Musa volax tenui struat sinuante casis.
Retentis primam vix mulsula contigit oram.
Mas abii in tela centrum, ut discrimine parvo
Vinctici ipse suo peregrinam casse voluere.

Horum reticulorum tanta varietas, vt eorum artificem mille operum Dea noni male dicant. Nam quaedam laxiora, quaedam densiora; alia triangularia, alia quadrata, quaedam Rhomboides, pro loci ventonibus commoditate. Orbiculare vero illud inter duas arbores, vel arundines, & saepe in membris varijs antennis funiculisque appendum, Deus bone, quantum rationem, iudicium, artem, quam mirabilem sapientiam pulchritudinemque ostendit? Sane nona male

male hinc Euclides figuras plicatores reticulata, didicerunt; unde enim alias tam perita, tam industria magistra pereret exemplar? Tam moderato unguine, tam tereti opere, tam equali flamine rem abolevit, ita fuit pondricio loco lelibrat, ut contenti cum Minerva posse, nisi me exemplum tereret, facile dicerent. Sed & operis firmatas etiam mira videtur, quam rerum infirmissima apparet, crabrones tenet, veni perferat virores, pulvereque insecto dilendit potius quam frangat ut violorum. Reticularia sua modicus est. Primum quaque femidantem ad circumambientia loca pro suo infirmitate circumducit, deinde nullo cicino, sed tatali pedum scientia 44. circulis, a centro ad superficem certis semper partibus ab invicem distantioribus filo posito delineat. Quam porro illud nobis scitu jucundum, ut & visu doctissimo Turnero & Bruero mirabile videbatur, Araneos istos quando filum recta linea à summa trabe ad terram figure capiunt, lapillum pedibus complecti, sequuntur semper per triplicatum filum demittere, ut teretris angulus trabali examuffim respondeat. Sed illud ante omnia suspitionem meretur, quomodo primum filum in cicinore parte amittit, secundum in vlietore ligant, cum nec eis volandi, nec nantandi scientiam docuit natura; an vero saltu eum trajiciunt, equidem dubio. Secundas in textrina occupant & merentur domesticas in conspectibus tectorum adhiacantes, alijque agrestes, qui in herba latant, spissim, planamque telam, & revera telam concinnant, veli lineatque instat expandunt. Horum in operis tramas, forasqum, infile, radium, pectinem, latibetqum, flamen atque vefcas propius infpexeris; sane aut nihil, aut Deum ibi planiffimè videtis infenfibuliter (tamen repta) hæc omnia administrantem. Et profecto hoc ipso Ægyptios, Lydos, Penelopen, Tanaquillida, Ameltrim, Claudianam Romanam, Sabinam, Juliam, & reginas Macedonum textrina peritiffimas longè superant, quod præter vulgarem rationem & artem nullis filis per transverfium actis ex artiffima quadam villorum in longum continuitate folidam tenentemque telam componunt. Confectum jam opus faliva quadam viscidâ & glutinofâ obducunt, cujus solo cotinuatâ invifitata præda, cæcitatî impudentiæque potens perfoluit. Color telæ æneus atque pellicidus, vel potius nullus, id quod imponit incautus mucis, & vel oculare fraudi fit. Nam si quem manifestum colorem repræfentaret, præcauto opus esse exilliantem, longius vitarent. Ignobiliores aranei (desides nimium, obedif & splendaris), telam rudem admodum conficiunt, & longè æfforif filij, quam caveris tantum muralibus præpandunt. His corpus ponderofius, per breviores, carminationeque & flaminisæ potiores, prædam apprehendunt potius caute, quam quarunt, quoniam foramen extra magnum, per oportunitatem mucis latibulum videtur. Verum primo limine implicati ab Araneo arripuntur, & quo morituri folent, in carminificium intus deportantur: alè enim in muris exubant, tum ut aves fibi infidantes (passeres erythacos, Philomelas, troglodytes) fallant, tum ut mucis nihil in se ali arbitranibus citius imponant. *Atque de Araneis tanquam eorum telis generatim hæc dicta funt. Jam de illarum specibus à nobis observatis pauca adjuverunt.*

CAP. XIII.

De certis quibusdam Araneorum specibus ab authoribus observatis.



Araneos ita divisos à nobis esse meminifis, ut Alij noxij Phalangia dicti essent, alij vero innoxij. Phalangiorum pauci (forte nulli) textrina exerecunt; Alij vero omnes velretibus, vel telis conficiendis operam navant. Retarii alij domestici, alij agrestes; ve-

luti

luti etiam telarii. Inter Retarios unum vidimus omnium maximum: Cujus hic iconem. Autumno inter rofarum ramulos recte artificiosiffimum expandit,



& tranfuerentem illum afeantem, vel culicis & mufcas advolantes mira dextritate attrahit fane illaqueat, atque ita fufpenfas in futuram finem relinquit. Corpus illi fperumque, & ovali pene figuræ; caput fub ventre exiguum atque forficatum; dorffum varijs maculis candidantibus ornatum: Est ex Autumnalium Holcorum genere, brevique temporis fpatio, à pugni magnitudine ad eam quam videtis craffitate crefcit. Inter

Telarios quofdam vidimus fubtilem telam texerit, alios velotrem; quofdam vitum, troffum, ydam atque deforem. Subtiliores orifice funt domesticis, quorum hic unum fufpicoloris, depicâ magnitudinis, & inter oculos foletem poffium, normalia utriusque pelliciditatis. Hic ille est cujus Encomium Cælius Secundus Curio; Cujus naturam Plinius curiofule defcripfit; qui Hebam, Penelopem, Ægyptios, Lydos, Macedones, alioque telariæ deditos erudit. Mediocrem telam & fortem textit hic Araneus fylveftris in feptibus lineatam expandens eum fago, ubi habitat observans prædam. Craffior est ejus tela, ne pluvijis perfluat, & ut ventorum vires melius fuftinet: corpus fufcum obtinet, fex pedes veluti polymiticos nigris albiſque maculis feriatum variis. Opif illi forficatum acerbatis munum, fupra quod in capite duo parva alibentia puncta cernuntur, nefcio an oculorum officio defungentia; totum corpus leniter hifurum. Longè latè que telam expandit, ut prædam plurimum



(cui rei deditiffimus videtur) capere queat. *Filem atque incomptum filum dicit, & quafi in fufciculum colligit hic campeltris, quem in Agro Colceftrenfi primum observavit Pagnius inter Origanum fylvefitem multis infidantem, nec alias confepit unquam. Pedes habet proxime defcripto fimiles: corpus globi æmulum; dorffum quideem albis maculis notatum: fpecies referimus, in minorum timis, macerifis, lapidumque ruderibus videtur. Sordidam telam & parvam in cavertiffimo, extra Ifoliam cum interdu fæ præda longius vagantur, quam magno impetu adori, in tantum trahunt. Maximus fulco est colore, caput illi quafi ovale, corpus globofate fere rotunditatis, utrumque latus due parvæ ac brevæ lineæ albæ exornat, clyca*



circa medium dorsum colore est magis albicante: pedes habet ex nigris fulvicis maculis pulchre varios. Medius minor est, tinctura grisea. Spinam abae tres quatuor margaritae illustant, quarum quae collo proxima, major & longior. Tertius nigror videtur, dorso crucem gerens transversam, rectangularem albidissimam, ideoque a quibusdam *Santium* vocatur. E luporum hos esse genere conicio, quia curant cum saltu quadam, & voracitatem miram produnt, nihil enim in crastinum reponunt, sed omnes uno die praedam absumunt. Ceterum hujus generis vidit Gesnerus. Sunt praeterea araneae longipedes, inordinatae rudissimaeque telae arafices.



Campesitrem corpore ferè globoso & fisco, graminicolam, oviferaeque, Angli *Shepherd* sive opophilum nominant, vel quod ovium consortio gaudet; vel quod agros illis refertos, majores noxa & veneno carere (est enim & ipse tam intus quam extra sumptus, animal innoxium;) exsilimatur. Sunt adhuc *Araneae* quatuor nigræ brevicaulis pedibus, ovum sub ventre niveum secum portans, & celeriter currentes; rupto ovo araneoli multi egrediuntur, qui cum matre ad passum omnes unà procedunt; & vesperi vero parentis dorso confensio requiescunt. Hunc verrucis asperum creditit Pennus, donec stipulae contactu araneolorum descensum plane vidit. In putridis quodam & cavis arboribus Aranei nigerrimi, magno corpore, pedibus brevissimis, cum Afellis & Iulis habitantes. Vidimus item (inquit Gesnerus) totos albos, compresso & latulculo corpore, in flore Oroseolini, in rosis atque in gramine, pedes illis tenuissimis longissimos, sedulæ, latus vero utranque rubicundam lineam notant. Venenatum creditis, quia maculæ, latus vero utranque pene exaniline vidit, & vix oleo infuso liberatum, quia ceteroq; hancum ejus est.



Novius quoque oblongo corpore araneos & acuta cauda, ex atro rufescentes, veluti etiam virides. Sunt & rubij dum generum. Vnum majus in terrae cavernis tantum habitans, pedore minato, pedibus ex rubro flavescensibus, cauda atque ventre ex fisco colore ad flavum nonnulli tendentibus. Aliud genus valde minutum. Redivivo ovili nimis, inerte (veluti ex Cocco) rubens. Sex tantum pedes habet, ut monstrum Aranei referat: caput illam simile, sed parvum valde. Intra terram habitat, rudissimam telam operans & indigestam, quandoque foris oberrat, & in praeda captanda magnam agilitatem monstrat. Plura Araneorum esse genera facile concedimus, plerumque enim colorem; neque enim nostra fert omnia tellus, neque ipse Aëtorides, quamvis *mirabilis* dictus, vidit singula. Cætera gratior forte posteritas & meliorem eraverit. Nos interim de Araneis si non ad voluptatem, sane ad voluntatem diximus; neque enim plura voluimus, qui in his etiam scribendis strenue sudavimus. Illud tantum notabimus; Omnes Redivivos, Telatoresque araneos, cum atate peritum acquirere majores laris inclusos. Tincturam generationem augere, & senectutem quotannis sapis exoritur. Quanto

Quanto etiam latiores & strigiosiores, tanto ingeniosiores in vitæ muneribus reperitur.

C. A. XV.

De Generatione, Vita, & usu Araneorum.



Generari Araneos aliquot ex feminibus ætatis suæ & corruptione putrefactis, ex co conatit, quod novissime adès primo fere quo dealbantur die, eorum corporibus telicque sciat. Propagatio autem plerumque coitu fit, cupis desiderium & actio fere totum Ver durat. Tum retis mutua ac repetita attractionuque venere quæ accendunt, continuo inier trahendum propus accedunt; tum deniq; averis fluminibus copulantur, quia ille coeundi modus (ob globosam corporis formam) maxime erat conveniens. Eodem modo Phalangia, (quoqueque texunt) venere ab solute, & generantur eæ ejusdem generis animalibus, ut Ariltoles testatur. Ipsa autem non Vere, sed appropinquante h yeme coeunt, quo tempore velocioris motus, certissima morus, magisque venenati moribus videntur. Quædam a coitu unicum ovum pariunt porantque sub ventre, colore niveo, & per vices incubant, mare subinde feminam juvante. Aliæ multâ miracule ova ponunt, femini papaveris similia: quibus exclusi triceni aliquando araneoli, post vanos quosdam in tela latus, tandem cum matre procedunt, vel per eam exorto telam repetunt: donec quique propriam telam tederi ceteris, quia tutius atque jucundius vitam peragat. Saltando farus excludunt, ovis per triduum incubant, mente que lunari prolem periscunt. Domestici tenuiori tela ova deponunt, crassiori sive cætris, quia magis imbrum ventorum torio telæ opponuntur. Generationis plurimum conser locos. Nam ut in regione Arrhatensi & in Creta insula abundans phalangiorum genera, ita illa Hibernia non vidit, Anglia non diu sustentavit, turis Grætiæ nonnulla non perituli. Quamvis enim Aranei nostri permultissimi devorati nocent, mors tamen eorum veneni expers, & nemini, ut omnium contra Phalangiorum, letalis. Innoxij mortuis Araneos ubi non videtur? Scandunt Regum auras, ut virtutem addiscant. Divitum cubicalis insunt, ut officij admoneant; pauperum tabernas incolunt, ut patientiam, tolerantiam, laborem ijs commendent. Si pomarum ingrediuntur, vestium unamquamque arborem. Si hortum, in roslatiante: si agrum, in sepiibus operantur. Domi forisq; eos invenieris, nequa abesse virtutis diligentiaque exemplar conquiri cum causa possit. *Araneam* licet Minerva petulantem, Martialis vagam, Claudianus zudæcem, Politianus pendulam, Luvenianis aridam, Propertius putridam, Virgilium levem, Plavum inventum autem que appellat: Tamen varijs eam fibris creatam esse liquido manifestum fiet. Quare adorata naminis majestæte, que tantam in pusillo corpori virtutis indidit, ad commoditates dicendas veniamus. Araneus mulcendus linleo involutus, ac sinistro brachio appendis, ad quotidianam ardeam bene facit, inquit Tralianus. Magis autem, si multi cum oleo laurino ad linimentum consistentiam fuerint cocti, quo loci pulsantes in utroque carpo, & cubito & temporibus, quando ante paroxyfimum inuncti fuerint, remittit febris & postea perarò recte. *Virginitas*. Araneus cum sigleno subactus, ac linleo extensus, temporibusque applicatus, *Terribilis* febris accessiones curat. *Dyslanidus*. Araneus lyeos dicitur, in calamo pectori alligatus, idem præstat, *aurora* *Phibio*. Araneus ille domesticus, qui densam gratilem ac candidam telam texit, & aluz vel nucis putamine inclusit, ac Lacero vel colli appendis, *Quarantæ* paroxyfimo.

rosyinosi avertere creditur. *Diofcorid.* Quod per experientiam verum fuisse, scripsit Pennius. Tres Aranei viventes, oleo injecti, statim super ignem fervent, oleum illud tepide *auri dolenti* infundatur valde conducit; vel succum araneorum cum rosarum succo exprime, & cum lana infunde. *Marcellus Emp.* Plinius esse acteo, vel oleo rosaceo macerari ut conteri, deinde in aurem mitti consilium, cum croco, & doloris sedationem cito recipit: idem quoque *Diofcorides* affirmat. Solstratus lib. 4. *quod* *Andros* scribit, Cranco calopleni (Aranei speciem) in oleo suffocatum, contra venena presentaneo esse auxilium, uti *Schola* *Nicandri* meminit. Sane qui Araneum finitima manu capiam, & triditum cum rosaceo, in aurem illius regionis infundunt, quid *des dolens*, & prodeffe assertit *Plinius*. Satis *isipsum moribus impositi*, imo intus quidem semper auxilio sunt. Quod referat albignes oculorum, infestissimum morbum? At is quam parvo negotio, nostri Aranei operi diluunt, si quis modo longinquis tenuissimoque pedes (praesertim ejus generis araneorum qui candidiores sunt) cum oleo contere, eoque medicamine affectos oculos imingat. *Plinius*. Oculorum quoque fluorem *Græci* *improbi* dicunt. Aranei domesticas fanes & una reprimat, cum rosaceo vel croci diachma infillatur, aut per se lana applicata: quo nocitatis nihil in eo tam fordium, quod non fecerit aliquam ferat utilitatem. Ad *noctis suffocationem* Actus certam tam Aranei umbilico applicavit, & plurimum consilium *Isippos* prodest. *Idem* *dolorem* *isippos* dicitur. Illud tantum adiangam, Cercopithecos Simios, fideles, Jacetas, Vespas, ichneumones, hirundines, passeres, paros, troglodytes, Aranei vesci. Lucianum vero, Ofcinam facie principem, illum etiā a quibusdamque morbis liberari. Regnante Alexandro meretricis plura in Alexandria longè blandissima perhibetur, ut a juvenute uterque Aranei nutritur; eamque ob causam rex admonuit, ut accurrat ab ejus amplexu caveret, ne veneno inficeretur per sudores vaporante. Albersternus meminit Colonienis cuiusdam nobilis virginis, araneis à teneris usque annis cibata. Imo & nos Angli Helicium etiam unum videntur habebamus, quæ (ut supra dictum est) ab eorum etiam non absint. Neque non historiam repetere à viro fide dignissimo, Bretono nostro charissimo, olim relateam. Venerus quidam nepoculus, prolapsus rebus, & cineris commensationis lusitragæ perditis, quondam meretricis causâ etiam cum capite periculo aufusus; ibi diutem quandam patriam Londinensem tympante deploratissimo affectum, ac à medicis pro desperata habitam ausulit, personam ac officium medicis meruit, seillum, imo omnem curatum esse morbum multis ceperit. Sed ut moris esse, medicam mercedis partem statim numerandam, reliquit syngrapha spondendam, & in sine morbi solvendum procuravit. Tum, veluti desperata, Araneum illi propinavit, salutem certam promittens à triduo, atque ita civissimis quadrigis ex urbe evolat, ne ramore de negotiorum morte (quam in limine postquam conspexit) interitum oborto, credis alligaretur. At familia paulo post vivens morbo liberatur: & medicus ignarus, tanti auctor factorios, huius cognoscitur. Post aliquot menses rediit: hic bonus vir, securus rem omnium quæ contigerant, atque clam de mulieris illius fati scilicet, convalescisse didicit. Tum vero palam fe ostentare, rogare quomodo sustentatum sit, exulare absentiam per amici summi valedictum, & quòd nihil mali ex tam salubri medicina contigerit potuisset, cito sedit; conpraesentem item reliquum mercedis petere, & non illabenter auferre. Na praesentia hæc in morum & temporum corruptela, quanti jam fuerit hic medicaster, qua sortuita bona artis esse putantur; & temeraria usum morbucuratio, vel cum vite periculo instituta, medicos cum erant ex parte agyratum, tum laude item & lauro dignos iudicat? Sed hæc Nemesis melius caliget: nos ad fornicis venimus.

dyfenteria, menitruis, & venarum ubicunque anastomosi nimiam evacuationem) citissime sanat, fusc solam cum vinoitis fortique detur, fusc cum lapide hæmatite, croco Martis, alijque id genus commaciat. Ingreditur item tela Araneorum unguentum contra *Serpigines*, & *ani conditum* *alligata*, sine dolore illa absumit. *Marcellus Emp.* *Epiphoras* item curat teste *Plinio*, Secum oleo imposita *auri dolentium* *conteritur* concolitatur. Quibus cinere rosarum cum polena & vino aloi uti maluit. *Vernaculus* nostri charissimi curant hoc modo: Telam aranei rudorem in pile formam convolvunt, ac vertice impositam accendant, ibidemque in cineres redigunt: quo pasto radicibus, imò eradicibus tollitur verruca, neque potest unquam renascitur. *Marcellus Empiricus* telas araneorum in cupressio reperas *pedagogo* cuidam medicamento inserit, ad dolorem leniendum. *Ad perforat dentes dolorem*, Gal. 5. *vir. vix.* ex Archigene, oua araneorum oleo *Nardino* diluta, dentate imposita, valde commendat. Oua item ad tertianam abigendam propinat *Kiramides*. Vnde cum Galeno ad *Pisonem* concludimus, Ex aranei textrina intelligi fatis posse, Nihil tam fordium naturam peperisse, quin suos eoque pernicitiosissimos illa habeat, modo diligentem matorem medici offendente, communemque *isippos* silylum ingredi non fideat. Nunc ad reliqua me conferam, ne quod tantum in Aranei historia videor, textille reuera videat (quod dicitur) *isippos* *isippos*. Illud tantum adiangam, Cercopithecos Simios, fideles, Jacetas, Vespas, ichneumones, hirundines, passeres, paros, troglodytes, Aranei vesci. Lucianum vero, Ofcinam facie principem, illum etiā a quibusdamque morbis liberari. Regnante Alexandro meretricis plura in Alexandria longè blandissima perhibetur, ut a juvenute uterque Aranei nutritur; eamque ob causam rex admonuit, ut accurrat ab ejus amplexu caveret, ne veneno inficeretur per sudores vaporante. Albersternus meminit Colonienis cuiusdam nobilis virginis, araneis à teneris usque annis cibata. Imo & nos Angli Helicium etiam unum videntur habebamus, quæ (ut supra dictum est) ab eorum etiam non absint. Neque non historiam repetere à viro fide dignissimo, Bretono nostro charissimo, olim relateam. Venerus quidam nepoculus, prolapsus rebus, & cineris commensationis lusitragæ perditis, quondam meretricis causâ etiam cum capite periculo aufusus; ibi diutem quandam patriam Londinensem tympante deploratissimo affectum, ac à medicis pro desperata habitam ausulit, personam ac officium medicis meruit, seillum, imo omnem curatum esse morbum multis ceperit. Sed ut moris esse, medicam mercedis partem statim numerandam, reliquit syngrapha spondendam, & in sine morbi solvendum procuravit. Tum, veluti desperata, Araneum illi propinavit, salutem certam promittens à triduo, atque ita civissimis quadrigis ex urbe evolat, ne ramore de negotiorum morte (quam in limine postquam conspexit) interitum oborto, credis alligaretur. At familia paulo post vivens morbo liberatur: & medicus ignarus, tanti auctor factorios, huius cognoscitur. Post aliquot menses rediit: hic bonus vir, securus rem omnium quæ contigerant, atque clam de mulieris illius fati scilicet, convalescisse didicit. Tum vero palam fe ostentare, rogare quomodo sustentatum sit, exulare absentiam per amici summi valedictum, & quòd nihil mali ex tam salubri medicina contigerit potuisset, cito sedit; conpraesentem item reliquum mercedis petere, & non illabenter auferre. Na praesentia hæc in morum & temporum corruptela, quanti jam fuerit hic medicaster, qua sortuita bona artis esse putantur; & temeraria usum morbucuratio, vel cum vite periculo instituta, medicos cum erant ex parte agyratum, tum laude item & lauro dignos iudicat? Sed hæc Nemesis melius caliget: nos ad fornicis venimus.

CAP. XVI.

Formicarum Encomium, in quo differentia, Natura, ingenium, carumque usus describitur.

*Laudis decor
tore patitur.*

Noxursum Formica laudes, nescio an a corpore an ab animo pricipium ducam; cum vtroque non solum multis Insectis, sed etiam quibusdam hominibus Formice vix preferenda. Neq; enim vno-cul Coccilum prospiam referunt, neque limulit aut triculentes oculis conspiciunt, neque collatio venter incedunt, ut Comici Ballo, neque insigniti, vari, valgi, compernes, ventrosi, bucculentes, panfo o e, melleis malis, inculta formice, et effatio vtero incedunt, ut Nobiles et Heroice permulte, quibus libido perijt; sed & formae dignitas mentis bonitatem consequitur, naturae illis pro loco & ordine constantem & absoluram quandam perfectionem attribuit. Cardamus visum ijs primis eripere voluit, ob corporis parvitatē; parum memor multa esse mufcarum & culicum genera formicis minora, quae tamen et oculos & visum obtinuerunt. Sed si oculis capiuntur, quid lux ijs profecit non videt, & caeca nocte aequē atque interdi elaborant. Fatore equidem antennae ipsi loco baculi inservire ad viam teutandam, non quia cujusmodi sit via, non percipiunt, sed quod mollitiem, duritiemque obsectorum ijs tantum melis explorant. Caput habent exiguum, sed celliforme rotundum, cerebrorum, oculorum, ore item dentato, gutture non elingui & palato praeditum. Pectus illis quadratum, costis immutatum, pulmoneis, vel vicarijs spiritibus donatum; quibus illa firmiditas & laxitas, ut nullis laboribus anhelosi fopitum semper ducant liberum. Venti stomachus inest ad digerenda venena (& serpentes) & bufonibus saepe venitur non imbellis, atque uterum grandis calor & fertilitas quadam grata commendat. Quid ego hic pedum celeritatem agilitatemque memorem, & aequalem incellum? quibus non solum equos gradarios vincunt (& pro corporis anali) sed etiam citissimis quadrigis praeferenda sunt. Colore per loci & generis differentiam variant. Nam & rubros habent Magni incolae, & Budemelite albos agnoscunt. Europaei viderunt nigros videntur & aureos, atque ex flavo nonnulli embeccentes. Hoc vero breviculis, strigifigres, tenui culu, graeciles, & infirmi corporis videntur: tamen & hi onis triplo corpore majus & ponderosius portant, atque etiam Indiani non contentendae molis, magna carumque frusta aufertur atque absumunt.

*Laudis ab
enim disquop-
ta.*

Corpora viduali; mores quoque ante gerunt

Nunc adeo. parcam genus est, patiensq; labori } Vng. 4. Aeneid.

Quae sitque tenax, & quod quaerita referat.

Sane quosdam Caii Iulij Caesaris profusionem, Caligulae luxum, Neronis prodigalitate, nepotinas Apicii helleationes, & Helioagabali fumpus repleto magnificos; toties Formicę genium ingeniumque; maxime laudo, atque hominum praesertim facile praefero. Vixerunt illi (satis Iovianus modis, atque uncta & patribus patrimonio, opulentes haec reditae obtinuerunt. Tamen commenti novum in luncum usum, periculossissima genera ciboru, exquisitissima convivia, libidinis de Cedro fides, gemmarum puppes, maris garitum notitiam; & unius anni neculorum tantum decoretant, quantum toto vitae decursu, spolijs tribuitis; domi forisve habitis, extorferat. Habuit Lacinus Crassus olim multas quem ad incitas redactum, & occurrentium lacinus exceptum, populus per ludium *divitum* vocatur. Atqui (pro deos!) inquit Comicus. Quam miserum, isthoc est verbu, habuisse tam olim multa, habere jam nihil? Quam

nohis

nobis Formicam imitari praesertat, quae collectas Autumnio fruges hibernas commellationibus non prodigit, sed in futuris usus diurnamque alimentum providē conservat. Hinc fit, ut non arida unquam pauperie excrucietur, nec adversa fortuna undis jactetur, nec aere alieno obnoxia implicetur, nec ab alio animali, vel operam, vel vita salutivae praesidia mutetur. Et, si frugalitas a frugibus, quod Erymologi statunt, dicta fuerit, (& Majoris nempe nobilitas, veteris sobrietatis magistri, alias epulas habet norant;) sane illam a propolis illis parentibus, in Formicis misissae verissime est, quae illis solis vitam insistentiam, & consequitam herculorum munitiam obsequitur. Ex his igitur Myrmecodas, optimam (&que temperantiam, quae diligensnata atque laborem species;) Graecorum gentem nacti non male fixit poeta. Vnde enim illis tanta rerum opumque aetuitia, nisi formicam quandam prudentiam partē servasse, in pauperatis evitacionem perficitur? Atque sicut in retinendo parationia, na in acquirendo sedulitas, industria, fagacitas & diligencia ipsarum mirabilis spectatur. Primum autem vitae, deinde prolis, uliano victus commodam incurrat rationem. Ante omnia aedes libri parant, ut Aureo illo seculo, non tegula deliciari, sed vindante cepisse teclas, & non cocto latere, sed tertio quadam muro circumcinctas. Pyramides & follis Aegyptias, Creticumque laberimum historio plurimum celebrant. Sed solliarum quas Formicae solunt elegantiam, figuram, digitatam, flexionem, diverticula, antraxus, nemo satis videat aut laudet. Etenim hae inestabilis prudentia ac artem omnem vincens, subterreana aedificia tortuosissime construnt, ut viam solum inviam infidias sibi frumentis aperiant. Primum terram teneris unguiculis lignorum vice excavant, ac pro cavernis posterioribus pedibus bipalliorum loco ejiunt. Hinc regestem exaggerant, ac tanquam muros vel propugnacula circumvallant. Deinde paleis, stramine, frondibus, corticum & ramulorum fragmentis opus tegunt, novaque materia accumulata turrim erigunt de longinquo emittentis (& Myrmeciam dictam) jecto fundamento longe excolleunt, & declivem, tum ne pluvius stagnantibus aedes concidant, tum ut aere item perfratē salubrius degant. Figuram aedificij divinum hoc animalculum a caelo petijt, vel quia multatudo sine gentis capaxissimam posceret, vel praesentia optatum expositularet. Introitus non reclusus, sed varijs meandris valde perplexus atque ambigus. Cavernas in hac sua arceptiplici ordine distinguunt, sed aditu tam inaccessu, vel ut Argum ipsum totoculum saepe cludat. Prima camera satis larga, quae basilica videtur, ubi omnium una Panegyris & conventus, a nobis Nymphetium vocata: istob hac profeminis Gyreccum De dea manu & opere formico, quo ovis introitu possitis fetus pariant, fabricatur, ne polteritatis videatur neglecta cura. Tertiae aedes intus & tussitima ab imbribus pro granorum accersis extruuntur, ut ibi quasi in horreo ventris thesaurum condant, & ab Hyberno frigore omnia pervadente praemunant; & radices & extimas monticulis oras. Cernitio affigunt, eoque vita defunctus cum honore & pompa sepellunt. Atque haec aedificij ratio, si in saecula illa quidem & in terra cavernas possit, quales illi sapientium priscorum, anequam superba, & calominitaria tecla infans Nini ambitio excogitaverat. Ab ejus obitu, Reges memant ut Principes? imo ex imi subcellij civibus quidam superant, qui immani sumptu, non formicam cumulum, & sed Mauloum, vel cadaveris fere ergastulum adificiant, omnique opera & arte polendum curant. Digni sane qui ab ipsis formicis vivi pereant, ut prudentis animalis more interferentes, dignas ultimas suae poenas. Neque aedificia vel turres erigunt, ut otiosis latibula, male scriatis asylum submittunt: sed quilibet (& Imperante tamen nemine) honestam sibi capit provinciam, & in Democratia sine publicae utilitatem mutans vicia

praeque

riatque operas impendit. Hi enim, veluti in fodinis metallicis, sese cuniculis agendis strenue exercent; illi rudiibus reparandis, ornandis, everendisque vigilat: alii mortuos, magna comitate caterva, & ferali solennitate in Propylis sepulchro claudunt; alii contra agrotantium prestant auxilium, atque ex thesauris granum quoddam medicamentorum, (sunt enim ibidem penè omnium herbarum grana) apportant atque preparant. Nec desunt illis Frumentarii, spicilegi, promi comiti, economi, fabri, architecti, & forficarii, cunicularii; vel potius eae sunt singulorum virtus & scientia, ut quicquid quid ubique factu opus sit rectè teneat, & recipit. juvande comiter inscumbat. In communi autem opere qui labor, quanta scilicet apparatus? Si Myrmeciam fabrico extruere in animo sit, vel latem (ob veterum ritum per injurias talpam suffocientem fabrico) novas quam cunctissè atq; zedes ponere necesse habuerit: veluti factò examinat omnes prodeum, atque è dirutarum rudere, in vicinia alias edificat. Primum autem ova granæque dispersit colligit, & suo quoque loco recondunt, postea cumulum reparant, cui addito tecto; facta rectaque singula praefertunt. Fetto & lato sole in segetum strage quodam pabulatum proficilicunt, Majores natu (tanquam duces) praecedunt, reliqui sequuntur. Illi summam stipulam scandentes spicas decerunt: quorum ruina juniores inhiant, ac (delapsas glans) vaginis granum eximunt, exemptum deinde domum portantes, aereosis stipula (ut germinandi facilius eripiant) si ne cessitas habet, pro foribus insolant, factaque ventilatione iterum reponunt. Peracto spicilegio, tritumantum areas frequentant, atque inde non clam surreptis, sed palam arreptis vitæ subsidij, thesaurum penuriam locupleant; quem ipsorum laborem Virgilius scite laesat his versibus:

*Ac veluti ingentem Formica sortis acerum
Quam popalant, hycini memores, scellio reponunt:
Iti vigrum campis agerem, praedamq; per herbas
Convectant calle angusto. Pars grandis trahunt
Obnixæ frumenta humeris, pars agramina cogunt,
Ostijcantiq; moras à opere omnia semina ferunt.*

Quare non immerito mortales prudentes Principes, pigrosilios & glirinos humonates; qui ut mures semper viciniam aliena quaerit, & olivam vaguli sifsem rotigant, atq; ad Formicam in disciplinam relegavit; ut ejus exemplo occasiones prestant, pauperetatem exeat, laboremque à omnium bonorum propalam plurimifaciant. Hinc tendit illud Gallici poete,

*O poete, à lenta quis liquor vacuans,
Formica munimen adeo, quæ provida mater
Occosonibus, premit ut se pœnarum verum,
Mense uno glomerat, quod totis sit fatu anno.*

Hæc illarum diligentia in colligendo, sollicitudo in praeservando, prudentia in recondendo, œconomia disciplina in distribuendo laudatæ. Videamus quoque modestiam in hiis, quæ non omittenda nulli videntur. Nam licet angulum terræ viam, tamen nullæ ibidem rixæ, ludæ, vel concertationes; murmurilla, dighationibus aut cordis de via audiunt, (sicut inest superbos universis.) Sed minor majori, inanis onerato cedit, & deviare quicquid potius injuriam peæ modestiam, quam perulenter inlertæ paratus est. Si quis confert onera cum corporibus earum, fateatur nullis pro portione vires, esse majores; gerunt ea mortu. Majora averisæ postremis pedibus moluntur, humeris obnixæ. In his reipub. ratio, memoria, cura, Semina ardua condunt, ne rursus in fruges exeant è terra; Siti obnoxia, & imbre madefacta, foris profertunt, soli exponunt, abstrigunt, torrent, & deinceps heroo recon-

dunt. Majora ad introitum dividunt. Operantur & non cuplentia Lunæ (probi ut meliores solent) eademque interlunio celant. Iam in opere qui labor, quo sedulitas? Et quantum ex diverso convolvunt altera altera insignita, certi dies (auctiore Plinio) ad recognitionem mitum mundinis dantur. Ogræ tunc earum concorsatio? quam civilis cõversatio? quam officio salutatio? quam diligens cum obvisis quædam colloquutio atq; percontatio? Silices inere carum attrito videmus, & in marmoreo semitam excavatam; ne quis dubitet, qualiter in capescunt, quia si omnes vires præbent auxilium; si levis, vaucis; si ponderosus, multè accurrit, & vires retrahendo, vel trudendo, vel onus (si majus fuerit) atrociendo dividendo; opus promovet; si quis pacto magnum stipulam quilibet quilibet; molem domum reducit. Si quis vero laborem formicarum impediret, quod obvis nonnquam serpentes atque rubera faciant.

quærit per convulsa lauros,

Coras vomunt, pulcherramq; mori succurrunt in arma,

Tunc enim (veluti Syneretimo factò) conspiciant & lentis farsivæ moribus hostis corpore dentem non innoxio, eoque nomine concertant. Mellis tempestante ubi hoc accidit, in exanime corpus non leviant, sed fatia à protracto hoste, ad pensum recurrunt, & sepelita in caltris ante prælium grana advocat negotium, & cum cadavere certare inglorium ducunt. Vexicunt postissimum tritici, filiginis, zææ, & mazæ granis, & (qui est ipsarum delectus) solidioribus. Cupressi nucleis valde delectantur, floribusque herbarum teneris & rubicantibus. Scorpions, *Giraræ* dictos comedunt. *Rhizophisæ*, serpentesque & ranarum cadavere famem fulvant. Alioquin à parulis & venenatis abhorrent, frugesque mensuram sanguine pollutas ne gustant, ne tantum quidem. Nonne item hominibus equos, lauros, serpentes, olera, cadavere arcissimis in obfidionibus fames ingessit? Munditiam illarum id fati comprobant, quod in granorum filum feli folliculis mortuos effertur, ut Romani olim in urtis, nunc in segete, desinuous sepeliebant; zedes enim gestium puras colere, cumque in fimsaliam omnis urine simile non intus ponant; atque ubi per centum factò tinere maculose redunt, in ipso adsum vestibulo ad asperum sese corticem eliminant. Fertum illa illis cura & amor, ut semper in ulnis ova extereant, quædam ad nimiam amplitudinem labores impediunt non exgereunt; deinde alro sinu deponunt; ut Pico Martio, Vrsio, Lucinæ, alijque eorum prædonibus imponant. Quum vero excludis oviss Formiculæ extirret, illic ad laborem esse instrunt & diligentiam, operæque impatientibus cibum denegant. Hinc videtas cujus quemdam dari provinciam: fortiores unguis, ore, rostellis, verras equant; gæstam accumulare & cumulatam leviter (ut spongia fati) stipulis in pangere: Sapientiores ædificam; minores in cuniculis velantur; peritiores mandatos, labyrinthos, solum fame maceratum ædibus ceu spiritum exigunt; fed eriam pro fatibus ductum factò omnium ordinum coronâ, capite malcant, ut filiolis documentò esse possit, ne pigritia in postquam & mollicie nimie animum appellent. Coitum diebus labori & querendis frugibus convenientibus omnibus, hyemeque postissimum, (quando nec sentit, nec metuit propropagationi studere. Inus autem plerumque veneri dari operam modestia illas inducet, ut apini genus; quo tempore feminas charè habent, fuscisque complexibus gravidis factas petaligunt. Ultra omnia id curant (ò mirabilem potentiam!) ne quid

Y

proli

proli ad corporis alimentum, vel ad mentis doctrinam dedit. De Formicarum fortunide Solum ambigere si potest, qui non vidit ipsarum pugnas, nec natam de ijs famam agere. Neque enim bilis tantum his inest (ut adagium loquitur,) sed etiam pugnandi insitutum, quo vel cum hoste externo manum conferunt, vel civilibus bellis per famem ortus invicem confingunt. Etenim licet pleno horreo, nunquam ligantur formicæ, atque Democritarum suam habent cum fatietate regni incolam: tamen (quod in Monarchijs etiam optime insitutum accidit) legimus in anomæ caritate vel defectu potius, de victu & vitâ pugnas inveniæ acerrimas, minoreque majores (quasi grandiores reipub. gurgites) oppugnant. Nec editius quippe est dare non accipere leges, tuncque impunitis veniet mollescitens, quando vacuus & singularitibus inestibus semet ipse exedit. Lyfimacho patris iustioris reges numerantur, neque Atheniensibus subditi meliores; utriusque tamen fames multa fasidit perperam, atque illum pusillimitatis, hos defectiois crimine innotuit. Laudandum igitur hoc Formicarum bellum non pro Corona murali, vallari, aurea, vel graminea (quæ antiquissima perhibetur) habium: sed intestina necessitate & natura duce expressum, quandoquidem nec ipse quidem Solum finem pertere; nec Salomon famem vincere valebat. Suffocant enim ita omnes parietes, nullis teneri vel vinculis patiuntur, forsque leges & linices non agnoscunt. *Hic ius pugnarum intrant* Diffortam referit Æneas Silvius lib. de Europa, cap. 10. in hæc verba: In agro Bononiensi pyram aridam paltus gressu ex minoribus formicis famelicis complures alacritate, lapsæ venere majores non parvo numero, quæ illas eripere facilius bolo parvi occiderant, parim deiecerant. Deiectæ ad firm revertentes Myrmeciam five acropolim, in itinere cum obvis (quam habito colloquio) injurias memorant, omnemque sociorum vitam & numerum castris educunt. Post duas fere horas tot Minorum venturæ, tantæ acies exorta sunt; ut totus ager nigro ægmine atratus cederet, accedere fixatæ omnes, & arboris undique litipicem circumdantes, paulatim ascendere cepissent. Majores, ubi hostes adesse animadvertent, conglobatæ superne pugnam expectaverunt, postquam simul commisso prælio acies convenerant, Majores & minoribus per multas morsu rabido interemerunt, omnemque primo impetu ascendentes micerrimâ frage confectas disjecerunt, ut moruarum cumulus ad pyri traditionem non parvus in terra succreverit. Reliqua minorum pars mediæque acies, spiritibus innotent tantam, pernicitatem inflantes, atque aciem acie prementes, majori quam antea numero arborem condescenderunt, hostesque a tergo, à latere, & à fronte undique pungentes, manas herbarumque dare vi coegerunt. Magnæ majusvires vites ad vangeria valuisse, nisi minorum prævaluisse numerum, unquam viginti simul essent adote. Hæc acta sunt Eugenio a. Pontificis cathedram occupante, spectante Nicolao Pistoriense juris consultivo viro, omnemque pugnam bona & sincera fide narrante. Tale quid Olaus Magnus recenset Vipsallæ & Holmiæ conspici, antequam barbaras & immanis ille Tyrannus Christifertus Secundus à Sueciæ incolis & Gothorum Svevorumque regionibus fuit expulsi. Quo in prælio illud non omittendum; Minores post adeptam victoriam famam cadavera inhumasse, relictis hostibus & ad carnos parosque expositis. Martis item in aream Campaniæ elegerant altissimum, acsi Tyrannorum prodigium ejusque Satellites, ad sui fastidium perhorreant imminentes contemplationem, clara voce vocarent atque attraherent. Elephants atque Feres laedunt, sed non nisi ab illis prius læsi; Serpentes & Dracones in rabiem agunt & affligunt, sed vel quia laborantibus iter impediunt viamque obstruunt, vel quod cavernis turribusque

suis

suis venenatum halitum inspirant. Cicadas gliscique fummo prosequuntur otio: illas quæ cantando atque ceterum, hos qui dormiendo hycemem peridunt; præter enim & male occupatos & desides reipub. bene conditiata punit, otio loique civitate egere solent Spartani. Longum vivunt ætatem, imò immortalitatem vix gustant, nisi ab avibus immatura abriperent, plusvisque & inundationibus æquarum suffocarentur. Sanæ de quæ plerunque, quoniam illa tria Platonis saluberrima trinitatem observant, *otio, vobis, avaritia* *non optat, & de quibus moribus.* Quid enim illis in labore alacritas, in alimento domesticæ disciplina, justitia, amicitia aliarum que virtutum insitum feminæ: que fit natura vel arte nobis infingerent, non alieno insitum fudore viremus homunculi, ventrici fere mancipia recurremus, non alienum item quendam futurorum sensum: nam immetens famem nituntur in modum sunt laboriosæ, noctu diuque operam continuant, thesaurumque ingentem undique condentes, unde Luvenalis Satyr. 6.

*fricquy, formicæ**Formicæ tandem doctus depelle magistra.*

Quam igitur (ut omnia paucis perstringam) tantæ pietatis, prudentiæ, justitiæ, fortitudinis, temperantiæ, modestiæ, charitatis, amicitia, frugalitatis, pelteterantia, industriæ, artuque nomine præcellant; haud mirum si Plaro in Phædone hæuerit: Qui virtutem civilemque vitam confutendæ propriæ diligentia coluerant abique pilosotophis admuniculo, eos à Formicis animas sumptis, atque in eadem mortuos reverteri. Hæc accedit, ut antea reuli Myrmidonum fabula (qui olim Æginetæ cum essent, diligentia agriculturâ, perpetuâ sollertia, improbo labore, & continuâ formicam cum virtute juncta, ad eas opes pervenerant, ut humanam fortis & indolem superantes, Theognis & Formicis ortos, vel in Formicas versus ingere necesse habuissent unde (ut Strabo refert) Myrmidones sunt dicti. Græci alter alij rem narrant. Iovem scilicet in Formicam mutatum, Eurymedeam Gratiarum matrem violasse; ac si non alter optimam mulierem quam optimi animalis figurâ specieque falleret. Hinc postea Iupiter Formicatus, & Formicarum rex dictus. Eia enim virtute æque julia prædita Formicæ gens, et nec rege opus sit aliquo, dum suos quique regit afficit, vel saltem illo tantum supremo, quem invocant omnes Iovam; qui & Formicæ, & humanæ omnis virtutis, unicuique fons & author merito cœnetur. Etenim inter homines qui rectis Formicis regat nemo est, jimo qui docere ipsas deberemus (ut inquit Hieronymus) dicere ab ipsis varia possimus & corpori & animæ salutaria. Nam cum contra indulturiam & ingenium solum abfcondunt, propius abesse pluvias cetero novimus; & eam circumquam concuñtantes ovæque progenerentes cernimus, ventosillam ventorumque violentiam præcaverimus. Solentem rusticâ prudentiâ nobiles, frumentum omni foro præmerari, finis futura præcognitione, quociens formicæ, veluti conduplicat paffibus insolentius currere, gamique reponendis fudate animadvertunt. Rectius quippe & certius naturalis quædam magia temperatæ præmonstrant, quam Divinacii nostri Planetarj, à pijs verecunde doctis omnibus desinat atque explodi. Nam ut Ennium loquentem audias,

*Hi quum sibi sensitum non sapinut, alteri monstrant eum.**Quibus devotus pollicenter, ab his drachmam ipsi petunt.*

Neque minus eleganter Accius Poëta, in scribendis tragædis summus, ut in Atticis legitur;

*Nihil (inquit) credo Arguribus, qui aures verbi devotant;**Athenas, suas ut auro locupletet domos.*

Y 2

Mellus

ferè minimum digitorum crassitudinis, & tres digitos transversos longitudine adæquant; colore albicante, erucis majoribus fere similes: quæ à Plinio prægrantes Colitis dicuntur; pedes utroque tres, non procul a capite penduli, breves, exiles, nigricantes. Corpus annulis constat, versus caudam semper minoribus & pellucidis; caput crassifilium, colore fusco, ac parvum, forspicatum, acutum, & quasi mucronatum, colore nigro, duæ in fronte laminae; juxta os latus exigua quædam seta aculeata, singuli animalis lateribus, singulis punctis rubentibus modice cavus notantur; radiogradum valde est animalis, & motus vix perceptibilis; quæ de causa ventriosus & defides. Colossus appellat Felitius. Cuius habet parvos valde, dorsum teres, & ventrem nonnulli concavum, colore albicante diluatum; ocelli videlicet & valde molles, lignis noviter, sed intemptivè amissimilicantur; si vero diutius resecta fuerint, plurimum quæ humiditate crassiant, minores oriuntur Coli, magnitudine solum à majoribus diverfi. Veteres in Ponto & Phrygia (ut Plinius & Hieronymus tradunt) ijs quæ delicatioribus vel vesici phlegmat, atque cum in usum farina saginabant, ut Vermiculi quoque alios ferent. In medicamentum veniunt Plinio teste: sanant enim ulcera, lac augent, nomas illi percurant; id quod Albertus quoque confirmat. *Teredinis* capite ad portioneem grandifolium, rodit dentibus, perforante robora, vel sono teredinem proprie dicit: Hoc unum alios tam longos in navibus Venetorum, quæ in Alexandriae portibus consistant, repetos meminimus, in cultum longitudine, pollicem crassitudine æquante. Quales etiam in clypeus ille Franciscus Drakus, aliter quasi Maris Neptunus, in nave sua orbivaga (carieque verni spongiosa) domum reduxit. Vidimus alios *Teredines* unciam longas, vermifonatorum persimiles. His corpus teres, caput ex luteo splendens, parum rubens, os forspicatum, à corpus quasi labris parva spinula nascuntur; pedes utroque terni, inclinata rostrum undecim, aliarum rubentis: reliquum corpus dilate livescit cum splendore, quo majores sunt, eò ex lividæ obscuro splendens, quo vero minores, eò intentius albiunt. Itali Byssam, Hispani ab ædulo Bromam vocant: exedit enim vermis, & perforat; unde Aristophanes in Equitibus trientem exeam, loquentem, introducit his verbis, *ὅτι σφύρα ὀνείδιος ἔστω ἀποπυρρῆται*. Sic etiam Ovidius, l. 1. De Ponto: *Estur ut ovula vitata teredine nascitur*. *Teredines* non naves tantum, sed & ædium trabes infestant (pace Penni dixim) ex Homeri Scholiaste (Odyss. *α*) constat, cuius hæc sunt verba: Melampus, qui Draco aures purgaverat, ut brutorum feromonem intelligeret, ob boves Iphicli abactos in carcerem confectus est. Vbi cum mellexerat ex *Teredinum* colloquio, parum invenisse de trabes, effertur se jussit, ne illa de cadente vitam finiret. Atque dum a viro & muliere sublimis factus effertur, domo cornuente, utroque vermiculo perijt. Patet id etiam ex Comicorum Latinorum verbis principè, quum Philolachus adolecentem his loquentem vericulis introducit.

Atque illud sæpe fit: semperque venit, *Teredo* ades ingreditur, & vermis malus.

¶ Venit imber, locust paries, perhiant

Vigna, patrefecit acer operum fabri, &c.

Magnis his presertim nocet arboribus, nempe Quercui, pyris, malis, castaneis,

Illius in pennis
notanda
truncis reperti
foratae.



Hæc teredini
sustuladon
malus arbor
responda. Vt
sunt lambdici
teredines,
cuiusmodi
notanda arbor
occurit, donec
en abiderit
occurit.



neis, larcis, Juglandibus, fagis, mescipis, umis & latifolij Salicibus: in quibus immature caecis & plantaris, pinguedo quadam mollis & mala oritur (albumen & albumum laticarijs dictum) omnium *Teredinum* leges & fomentum. Quò ficiores, amariores, oleosiores, atque diuiores sunt arbores, eò magis *Teredine* libere creduntur: tamen aliquando cupreio, juglandi, Guajaco, & Tille, Ebeno etiam ipsi, vim faciunt. Modus autem generationis ipsorum in lignis hujusmodi est. Perique innascuntur, non foris se infertunt; depauescentque sua principia, ut ex quibus constant, exsident consistant pergant. Materialis causa & conjuncta, est dulcis & alimentarius liquor humor putredine infectus, quemadmodum ex puita dulci hinc hinc in quibus nuncitur. Putreficit autem dulcis ille humor duplici de causa, Dyscrasia scilicet, vel continui solutione: per Dyscrasiam qualitas corrupturq; per vulnera vero, non tantum innatus effluit, & se effundit humor, fed alienus quoque per pluvias caliginæque alios putredine efficit. In ventris, raris, & siccatis per atatem arboribus, maximi funt vermiculi: tum quia humidum radicale magis minuitur, tum quod Dyscrasia calorem & humor peregrinus magis augentur: quemadmodum & lices pleuræque dicit scabies, & lyrones acarique crebris infestant. Sub Luna exposita ligna citius vermiculantur, ob nimiam aeris humiditatem; sub sole autem calidiore, ob nimiam ardorem. Quò vero innascuntur, hi omni tempore generantur: Illarijs autem, & ex femine cultum, multum nati, vix possunt immi atque arborum amica lute: hyeme enim concipitur puerere. Cuium quoque & solum magnam vim habent, ligna quippe Iberica particulas puerescunt, ex soli virtute & quemadmodum & Arabica, ex cali. Nunc particulas describimus.

Eorum vermium qui in *Ficis* existunt, alij ex ipsis nascentur arboribus: alius item paritur, qui vocatur *Cerastes*. Quorum vermium magna pars specie formæque inter se differunt, discernant tamen præcipuum in his, quod in alia arbore fructivæ nati, translati in aliud genus servari nequeunt. *Cerastes* autem & in olea nasci, & in fico parere allevant. Habet itaque & ficus suos vermes, & illos quoque emittit, quos alios recipiunt. Omnes tamen in *Cerasis* figurantur, hinc quæ edunt parvuli stridoris. Spontibus duobus cornua in capite assignant. Cum erodendo tantum loco excavaverit, ut fenestram circumagere possit, *domus* et *quædam*, aliud animalculum progredit, & nam speciem in aliam (erucarum more) transmutat.

Et Sorbus arbor infestatur vermiculis rufis, pilosis atque ita emoritur. Mespilus item in Seneca vermes tales procreat, fed grandiores quam in alijs arboribus, ut Theophrastus refert. *Albarum* vermem proferit *Thripitronem*, ex quo Calices deinceps vel phalanxarum species nascuntur, & *Agrostis*, *Cela* mæ *quædam* Hæschio, quia *Pyros* sylvestres acriter infestant. Vermiculus in Esculo arbore (Galbus à Suetonio dicitur) mira eie exilitatis; unde qui primus Sulpitiorum Galbarum cognovit, à summa gracilitate ita vocavit. Carabum Platani procreat, (telibus Hæschio & Aristotele) vermem cancris marinis similem, fed sex tantum pedibus donatum. *Quædam* *Hæschio* hoc modo nascitur: (Theophrastus auctore) ligni *Climacium* ramulus binum digitorum longitudine abscondit, recentibus hinc hinc tergoribus infans; tum exinde lignis putredinebus vermiculus nasci alunt, qui lignum corrodit, corticem nullatenus tangunt ob acrimonium: lignum hoc in ædibus Penni ysum est, à vermiculo erofum quod cinerei fuit coloris: non valde durum, insipidum procul, & inodorum, contra quam Lustrari aliquot mercatores, & medicis utriusque simplicium lignari, affirmant. *Rana* vermes *Quercus* radice innascuntur, ijsque nocent. Olea (inquit Plinius) male ponitur, ubi quercus effossa fuerat: nam relicti in quercus radicibus *Rana* vermes,

THIA VERMES.

mes, ad oleæ radices transeunt, atque eas infestant. *Ioannes de Choul*, idem asserit. Corticarij vermes, pauci veteribus numerantur, præter Scolopendras Ludos & Scorpioniculares illas *Tineas*, quarum naturam capite de Scorpis expressimus. Hos Germani *Clopij* vocant, pulicis non multum excedentes magnitudinem, rubri coloris, decem pedes, in lignis ædificatiq; pinis Mofchivorum frequentes; interdum ligni uliginis inter corticem exsudent, venitur, noctu prodeambulant, & si in dormientes homines incidant, morbo dolorifico languinem exugunt. Folia arborum & flores despicant vermiculti *Syrones* dicti, quarum crassities quamilla fit ex cogitare possimus, quod inter folij tenuissimi membranas foliando ferat, salivâ utriusque epidemide. Post acetum lambricos: inquit *Ioach. Camerarius* nullum vermiculum vidi adeo compressum. Cuniculi, quos ægri, subtilissimas aliquando lineas & fibras referunt; folia cerati & mali maculata plurimum lædunt, atque post fatietatem exsident, & videtur ex multis feminibus peponum secundum latum conglutinati formati, nisi quod longè sunt minores. Ab his emortuallia prodit infestatum, velati & hi ab alio. *Syrionibus* permissiles ægeri, quos Angli tam in lignis, cortice, folio, floreisque & fructibus arborum, quam caseo & cera genitos, *Mites*, id est. Minutissimos viæ atomos appellant; sæ *Syrionibus* differunt, quod ex multis *Acaris* consistit videtur. *Acarus* autem ipse globosus, albus, *Lepeus*, & *pediculus* omnino est animalculum, tam nullius sere substantia, et inter digitos pollicemque fortissime compressus, ubi exalitem lædenti ferre nequit. Antigonis cum & Aristoteles *alio nomine* vocantur, *Idesij*, *Iovis* propter eam forte ob causam, quod crassissima vini doliâ rostro perforat. Inter sane nulli est aliquid insecti aut divine virtutis, quomodo tantæ vires in tam pusillo & penè nullo corpusculo cernerentur? In sagis quoque folijs tubercula parva reperiuntur, in quibus vermiculti exiles. Fructus etiam arborum (ut Theophrastus loquitur) est *ovoidesque*; etiam cum adhuc crudus est, ut in Sorbis, Mespilis, pyris, malisq; cernimus. Oliva tam in cute quam nucleo vermes *ovoides* vocatos patitur: unde hæc contentenda pestis Theophrasto dicitur, quæ non solum succum & oleum ab sorbet, sed etiam nucleum tam durum afflicta. In gallis perniciter vermiculti etiam deprehenduntur, ipsa immo medulla geniti; & ipse postea muticam & calcem quondam genus orni, Valerandus Douber *Pharmacoposus* Liguennensis auctor est. In *Quercus* item glande & pomis illis fungulos vermes aliquando nascuntur; eoque anno fimen & annonæ caritatem Aristologi præflagunt. Nucibus avellanis vermes insecti notius est, quam ut de his contentandam præsertim esse humidâ, & vento ex austro flante. Mirum est quod *Ringelbergius* lib. experimenti. scribit, Hos vermes la, de ovillo ad Serpentis magnitudinem cœteri possit. *Cardanus* tamen idem confirmat, modicumque nutritionis. 7. de rerum var. ostendit. Vermiculti in ficibus avellanas similes jis qui in avellanis nascuntur, capite nigro, reliquo corpore ex luteo albicante, sed minores. Conos cedri vermibus esse obnoxiosos comperi (inquit *Bellonius* quem admodum & pineos. Cicindela faminam crassitie referunt, digitum transferam longæ, capite formicæ, sed magis compresso; in cistis duodenis; pedes iuxta caput utriusque, tres, antennæ ciculares binæ, venter crassus, cauda mucronata. In prædicitis quoque & lignosis Opuli pericarpis, fermen insecti latitudinem & sepe vermiculti exesum; quorum veluti auricles ibidem reperies. Nullus denique fructus nominari possit, quem non tinea aut vermis infici: imo ipsum aliquando *Manna*, (ut *Poetæ* fingunt, *Deorum*; ut *Scriptura* asserit, *Dei* siliorum cibis) putredinem & vermem admittit, quom, præter *Ichovæ* mandatum in crustum reponeret.

De Vermibus Fructuum leguminum, frumentorum,
Vitis, Herbarum.



MAN Salice humiliori (præsertim quando gallæ tuberculosa erumpunt) nonnumquam quasi rosa invenitur, quæ vermis factens, uti etiam in lentis folijs accidit. Illicis (inquit *Quinquercus*) duo genera: altera arborescens, alterum trux exiguus; sed quæpidam proceritate, L. ætiforme vires, folijs laevæ prætrigulis, spinarum vallo ambitis numero, sitolone affligit in modum rosarij; a nostris Fagi appellationem sortitur, quamvis nullam fagi imaginem præferant. Proventi locis planis quidem, sed in altitudinem evectis, exilibus & siccitibus collibus, sed intacendis. Vere medio rotati imbricis fructus, Cocum hoc modo ordiuntur. Vbi imus circus seu in duo brachia fortitur, in horum medio primò omnium increfct rotundum quiddam magnitudine & colore plij; hoc *Matrem* vocant, quod ex eo cætera grana producuntur. *Mattes* porro habet ut plurimum quæque quælibet cælipium vitula, quæ inmeæ sistant æstaque minutissimum vermicultorum cætevarum profundum, facit; cumque in fumariæ. In animalia prorepit nova, soboles colore candida, pro fe quisque in sublime. At ubiæque vermiculti vel germinatis firculi axellis occurrerint, decident, & incrementis aucti Milij magnitudine fiunt. In delibris adolefcentibus, albus color in cernicis transit, jamq; non animalæ sed Pisum rursus apparent. Tuncque ea grana maturitatem adæpta colligunt, jam coloratis vermicultis facta: dum afportantur mercatoribus, ambiens pellicula præ terreate rumpitur. Vermiculorum quidem qui citra vaginulam habentur pretium in librârum quamlibet, aureus solatus, in granorum vero quæ adhuc coram partem retinet, luteus quidam. Torpent interim vermiculij, ac immobiles jacent. Cæterum, quam primùm tempestivitas adest, in lineæ præcipitanti Soli exponuntur. Tum libato colore fatim prorepunt, atque tunc eoque resuscitantur, sed a custode, qui continuus assidet, concussu lineæ in medium eoque resuscitantur, donec emortuantur. Tanta quidem dum hæc fiunt, toroque mox triduo, odoris suavitate ac gratia, ut non *Cibeta*, non *Molcho*, non *Ambræ*, sed ne *Citiorum* quidem sortibus concesserit. Si que verò grana legitis effugerint seduliter, ea mox alatorum animalium numerolum exercitum in aurâ effundunt.

Observatum est uno anno ex campo lapideo, in *Arelatenfij* agro, hinc proventum viderim aureorum nullibus æstimatum. Hæc *Quinquercus*, *S. nillis* *Cocci* parandi ratio etiamnum meo tempore (inquit *Carolus Clusius*) in *Gallia Narbonensi*, atque etiam in *Hispania* observabatur. Atæta enim sub diebus habent ad id definitas eminentæ aliquantulum margine, quibus linteo panno infractis Cocum effundunt, custodibus cum bacillis summo feryore Solis perpetuo assidentibus, & extrema lineæ concutientibus, ut vermicultos effugere preperant, in interiores lineæ partem repellant. Verum *Petrus Bellonius* lib. observat. ca. 17. aliam præparandi Cocci rationem refert.

Cocci *baphicæ* (inquit) proventus in *Creta* magnus est: *Pastores* & *pueri* eam colligunt. Invenitur mensè *Junio* in exiguo quodam fructe ex illicis genere quæ glandem fert, sine pediculo inhærens illius fructus fissipiti, colore ex cinereo albicante. Quoniam vero illius fructus folia fissipiti horrent, uti *Aquiloliz*; pastores ferrulam finistra gestant, quæ ramos depriunt & inclinant. *Dextera* falcem putatoriam, quæ ramulos demerunt; a quibus

quibus veficulae rotundae exigui Pili magnitudine auferunt, quâ parte ligno adhaerent apertas & hiantes, plenas exiguis rubris animalculis lende minoribus, qui per hiatus istum effugiunt, & veficulam vacuam relinquunt. Pueri Coccum jam collectum ad Quiritorem deferunt, quæ dimenſio illis redimit. Is animalcula à veficulis cribro ſegregat, deinde ea ſummis digitis leniter prehendendo in pilas efforant, ovi gallinacæ magnitudine: etenim ſi nimium comprimeat, tota in ſecum reſolvetur, & color periret. Ita quo duo infuſionis generia, unum pulv. alterum veficularum; & quantum pulpa inſicando magis utilis eſt, ejus præti quadruplo majus quam veficularum. Vermes quoque exites & crocebo rubentes in tumulis Juniperi furculis confecti Geſnerius. In Cynosbati, ſive roſyſybetis ſpongia verniculi poſtulo albicantes, ex quibus Ariſtoteles Cancharidas provenire ſcribit. Noſt duos ſpecies (inquit Geſnerius) in hypocausto ſervata ſpongia magnum numerum vermiculorum viventium effudit. Spiræ item, & Sentis, iſoſa, Erica, Geniſta, Colutea, Rubus Idæus, Myrtillus, Capparid., uva criſpa, Carpinus, Oxyacantha, liſigruum, vitex, glycyrriza, omnis denique frutex & liſtutex à vemicibus exeditur: neque Ricinus ipſe (Lonæ, divino illi vati, nimium exaltatum umbram præbens) ab hac pelle legitur immitti. Sunt item Cerealia dona, *Legumina* (ut Philoſophi verbo *monasteria* ſed quomodolibet evertat, incertum eſt. An quoties diſſimulans quæ humor obſertum & ſquidlorem, ut Theophrastus innuere videtur? An potius dicendum a ſecco humore appeti, humorem autem illud reſugere tanquam adverſum? Sic pendentes arido parieti vicinus guttus. An calor nimis corruptit naturalem cum calorem tum humorem intus contentum? Sane eo modo putredinem induci, morbidiffima Æthiopia teſtis eſt. Fabas depaſcitur vermiculus, Midas Theophrasto, Heſichio *uſo* & vocatus. *uſo* & *uſo* vermiculus leguminaris dicitur, ſed præcipue in Pilis verſans, & ab eroſione nemine obſtans: qualis etiam in cicere, poſteaquam pluvius ab eo elota fuerit ſanguis, ut præteſt Hæſchellæ Phavorinus & Theophrastus ſtatuant; leguminibus duloſioribus ſæpe inſiſcuntur, tum ob alimentum aptitudinem, & element verminem naturam. Dulcia enim vermes citò generant, generatoſque nutriunt & ſignant. *Frumentorum Vermes*, in genere *Adonis* dicitur, quiritidæ, ſiliginis, panice, avenæ, orizæ, milij, & Secalis radicibus, ſtipulis, calamis, ſpiniſque exiſtant. Eorum alij amylo veſcuntur frumento, ut *Feriburg*: alij integro & mola nondum conſtrato, ut *Curculiones*. Farinarios Angli, *Meal-normes* appellant, terediniſſimiles, ſepedes, capite parvo & ſpadoce, corpore anulolo, & pro farina diverſitate varii colore: proba enim & albiſſima farina, albos generas & venutiore flavos; macra & furſuribus inmixta etiam fulcos. Cardanus eos Binatæ frumentarias vocat. ſed (ex Lepſi ſcriptis) cogitantur. Fæture nutriti muniti eſt in quantum excreſcunt multitudine, & ex decem, trecentos brevi vides. Apud pann lanei textores, quævis ſere tempore invenitur: hi enim ex furſuribus accento & auxingia mixtura faciunt, unde copioſiffime naſcuntur. Integri frumenti, ſive toſti (ut in *Bon Aeri* quam *Mullis* Angli, cerviſiæ matrem, appellant) ſive crudi, ſtragas Curculio: Sic enim rectiffime meſ Comieus, ut Virgilius atq; Varro Gurgulionem & Gurgulionem ſcribant. xi. Græcis dicitur, Angliſ Pope, *Bowle*, *Weevil*, & *Wibill*, quaſi Biorrum dicat, quæ ſit tamen reſiſta animal tiroſtrum. Triticum præcipue, ſed etiam alla quæcumque vaſat frumenta; præter caſſiam teneuque membranarum nihil reſtiti quum faciens; nam ut Georgicorum Vates; *populiſque ingentem farriſ accer- vum Gurgulio*. Ad Scarabei minuti facies formatus, roſtrum habet ſibi per-

SCARABEUS

cultis, & trifurcum. Corpus alijs nigrum, alijs ſuſtufcum, alijs & majoribus tubivide, cujus mediis in tenuem coarctat. Belliora tanta eſt ſiccitas, ut primo quoque tactu leviſſimo in pulverem abeat. Vere maxime generatur paucorum dierum ſpatio, antequæ examina faciunt apes. Naſcuntur inquit Theophrastus, ex alia grani partibus; vero reliquum eſt, pro cibo autem tritici reſiſta *uſo* hoc animal in parietis rimis ac inter tegulas ova ponere pro explorato habens, unde per procreationem nova boboles. Tria de his beſtiolis mira memorant.

Primum quod licet ab initio paucæ fuerint, brevi in infinitum bobolem propagantur. Secundo, quod inter tegulas ac in natis parietum trionem ac amplius ſere ſine cibo vivunt. Tertio, ſi una cum hordeo vel tritico petri dum ſubmergantur, tandem exempta revivunt. Syllardus noſter (diligens naturæ obſervator) Curculionis propagationem ita deſcribit: Quæ Formicæ aritate culmen excedent, accendit curculio, et per exiguum illud foramen ovum unum vel alterum (raſſime in curculio) deponit, magnitudine ſermè grati milij, oblongum, fulvum, liquide materiz & ſulvæ plenius, quo deinceps novus prodit Curculio. Darum hoc inſeſtulo eorum ſexus; liquidum cocunt æque hæ inſtatum inſtrum. Petrus Comedus ex fabrum corruptione provenire affirmat, cui præter Guillelmus de conchis nemo ſubſcribit, nec Curculionem cum Mida male confundendum. Præter vulgo notum hæ Curculionem, Ioach. Camerarius & Germanotus horreis duos ad Pennis alios miſit, ventre longe turgidoſque quorum unus ſubmerſus alter viridis coloris. Eſt etiam in tritico (inquit Scalliger) Curculio quædam eroſus, quæ forte Plinius Scarabei frumentarii nomine ſubintellexit. Hoc etiam beſtialia quædam reſero in horreis verſantem, pedibus ſex in eodem, antennis duabus brevibus iter tentantem, medio dorſo & lateribus maculoſa, reliquo corpore nigrum, quam illo curculionis maculati vocat. Haud multo ſimil uno in horreo invenitur. *Circæa Lennsburg* oppidum Germaniz inſuper reperitur. Inſectus, quod alij *ſi- pi*, nonnulli *Korne norme*, quidam *Kornwelle* appellant. Dicitur eſſe adeo venenofus & noxius, ut agricole aratro relicto obſcuri illud perſequantur & interficiant. Ex rubro parvo nigricat, inter ſeges habitans & grana comedens. Vermes in vitibus nati Coccillos vermiculos emulantur, quales in Pimpinellæ radicibus colligi putat, imo pertinacius inſtat Braſſavolus. Inter


Herbas tam medicas quam culinaris, violæ, raphanus, ruta, ocimum, aſſique perſulta vermicibus inſiſtantur. Violam vermes minutiffimi conſpiciuntur & nigri, celeriter reſentes curſus, ut Jacobus Garetus, Pharmacopola diligentiſſimus & Simplicium cognitioſus inter paucos celebris, obſervavit. E radice Citrate prodiſſime hexapus, enciferimus, albicans, capite ex nigro rubeſcente. Cinare radices qua rotid, nigras redit; ac tandem in interitum factiles item Raphanus producit. Reſerunt (inquit Cardanus) vermes in rutæ folijs inventum, laſte ovillo, eodem modo quo Avellaneæ, ad magnitudinem non parvam enutrii. Vermiculis filius roris, Ocymique hoſpes, corpore ſere crecto, poſterioribus pedibus heret, dum prioribus locum capret. Ex arundine Saccharina, faccharum paratur, omnium quidem falum dulciſſimum, & (ut vulgus medicorum experitum) putredinis omnino expers. Tamen fretus Scalligeri glyce, in Saccharo puſillum vermum, longum, pulvis colore, & (ſi roſtrum adimas) Curculionem perſimilem naſci aſſeveravit; & Saccharinum propterea merito dicitur. Perſimile enim Hujus ſem Bellionis mentionem facit. Videtur etiam raris admodum generatio ejus Inſeſi quod Germani (ut Camerarij verbis) *Mayen* & *Horreus* appellant. Quippe menſe Maio ſæpe cadunt rores in ſalubrioris, qui ſi in lupuli folijs incidantur, veniuntur in animalia, *Horreus* dicitur. Eorum aliquot; inter millia unum in cradum videris alijs longe majoribus

(quamvis ipse pediculus obefiorem vix superat) cui lutei circa ventrem circuli, dorsum teratum, caudatis protentis, color maximam partem corporis subniger. Huic cum ros deficit alimentarius, reliquos sui gregis sigillatim devorat, semper a proximo incipiens. Bombicum instar cutim mutat, deum ubi cotus fere perlicet, deponit ultima tunica, capite & pedibus per plures quoddam tenue folio affigit, atque ita emittit. Hunc *Verminum liquorum* vocare quid impediat? In Alphodeli caule vermis gignitur *Aspilobolus* cum herba ferax incipit; ex huius capsulis albe semem excrevit, atque tum volucris factus, lates deserit. In Perficaria silisilofa & Cardui Sylvestris gignitur extuberantibus, vermicali nactur albocantem, ut in Boribus Pleudocae calice purpurascens sublutei, in Pimpinella radice miniat. Apio fœmina vermes lanuginosos; in Fungis, & Braffica, graciles nigricantesque. In Acori radice albidos sæpe vidimus. In radice Enulae five Helenij virentis & cretensis, vermis albus decem vel undecim articulis confpicuus ortus, ad penne antrine crassitatem, capite parvo & nigro, pedibus sex brevissimis, & pedum antrine reges (Aeliano teste) in planta quodam vermine reperitur, isque totum, secundis mensis adhuc, & pro cibo suavissimo blandissimè que laudant. In Dyspaci capite vel caule vermiculum vidimus exiguum, capite parvo, pedibus sex nigricantibus, incisuris decem vel undecim. Primum caulis medullam itam spongiosam depascitur, eaque deficient, per inopiam pabuli commoritur. Mensis octobris incio, facile invenitur, quamvis Marcellus in Dioscoridem, insigni sane auctoritate, id denegat. Hic est ille, ni fallor, quem Tatinum appellant veteres. Galedacœ vocat Xenocrates plantam leucanthem similem (inquit Plinius) Causle ferulaceo, alio spinoloseque capite, & oviformi in hoc aut cum atate vermiculos nati tradunt, in dolore dentium peritiles.

In radicibus Carlinæ (que plants in excelsis Sabaudie montibus luxuriat) vermiculum reperitur, in quibusdam nascens, in alijs adolefcens, in plurimis alatus & volare paratus. Albus est, in aliquo divisus articulis, oculis nigris confpicuus. Animalculi in potenti herba genituri us in Medica forsitan eximius est: ejus curiosis secretorum naturæ indagatoribus disquisitione committatur.

CAP. XXI.

De usu *Verminum Mineralium vegetabiliumque, ac eorum perandandarum ratione.*

 *Ermetis* in lapideis genitos (de quibus egimus) illos nimirum qui magnitudine sypores expriment, una cum lapide ipso confusos in pulverem, alacribus conferre putant nonnulli. Hos etiam ex aquæ cyathis tribus tritos & exhibitos, findere ac per urinam ejicere calculos Marcellus testatur. Ligna solidiora Theripum dentibus exculptis, pro sigillis adhibebant veteres, idque Herculi inventum desert antiquitas. In annosis arboribus vermes rubelli nascuntur, de quibus ita Seneca;

*Annosarubros si legeris arboris vermes,
Ex oleo tere, & tepidos infundis delenti
Auri, &c.*

Cui etiam medicamento Galenus ex Alphosio subscrubit. Vermes in cavis putridisq; nati arboribus, ulcera recõditia & univerfa ulcerum symptomata, vitæ que in capite perstant, combussit item & cum anetho siccò pari pondere

triat.

triti, carcinomata curant. *Marcellus*. *Atrius* vermes lignorum tres unguento contra Elephantiam, adifici, quod non nisi juramento taciturnitatis interposito a medico quodam didicit. Caries vero horum dentibus induta, quum sine moris exciccat, ad varia et utilis. Contra emmentas, fistulas, ficulæ que, Gal. Eupor. 3. Cap. 7. hujusmodi pulverem commendat. R. auripigmentum filli ʒij, carici & quercino ligno concussit ʒij, fiat pulvis subtilissimus. Locum deinde affectum, primum pueri ephedi lotio tepido foveto, & postea hoc pulvere aspergito. Collum vero non solum Ponti Phrygiæq; incolis alimento, atque in delicijs sunt (ut Germanis caseorum inestina atque Syrones) fed ianem sicut ulcera, hæc augent, atque nomas, Plinius teste, combusti curant. Diplici vermis, *Coccus Dentibus* inditus micæ proficit. *Plinius*. In folliculo collo & brachijs appendis, *Quarantus fibris* rebotio ejus fertur. *Disfortis*. Samuel Quickelbergus, doctus juvenis, in epistola quadam ad D. Gesnerum scripta, hæc verba habet: Senex (inquit) quidam mihi herba colligenti obviam venit, dum in capite Diplici vermiculum investigaret, & dixit, O te felicem juvenem, si focillas hujus bestiole virtutes, quæ & mulæ & maxime sunt, certò scires. Rogatus autem ut eas mihi aperiret, obtinuit, nullique eò precibus adduci sele permitit. Eneas Brastriæcis ejus solo contactu cadere morique Plinius asserit. Galedacensis vermes (quam plantam cum Diploco contandunt quidam) pixide conditos, adalligatoque cum pane brachio ejusdem lateris, cyjus dens dolet, *miræ* dolorem tollere inquit Xenocrates. Cynosbati vermes formam provocat, & ideo Germani nonnulli *Schlagwur* appellant: inoponitur vivi temporis semper numero) paronychijs, eaque certo sanate Quickelbergus testatur. Vermiculus in Carduo herba inventus, phenicio inligatus, colloq; suspensus, *dolori dentium* medetur. *Marcellus*. In Pimpinella radice vermes qui inveniuntur, purpureum colorem reddunt incomparabilem (inquit Gesnerus) ita ut mirer nihil de ipsis vermes attexerit. Vermiculi omnes in spinosis herbis reperi, si quid cibi hæreat in faucibus isthmis, virtuos infantibus mederi tradunt. *Plinius*. *Brastriæ* vermiculos sæpe dectem vitium conficra, & a paucis diebus ultro excidit. Farinarius mesas Melanocephalas, & Philomelas capiendas natio condij nati videntur, nec est illis hinc cibis salubrioris purgant siquidem, calcibus, & una mutant, tenuitate famioe donatas. De cocci vermium utilitate jam antea et dictum. Brasavolus idem de vitium vermibus asseruit, sed quam rectè alij videntur, verum non solum tinçurâ commodi, sed etiam in medicina necessarij, siquidem astringunt & siccant, sine moris abstergent, incarnant, epiphoras ex sanguine columbino sanant, oculis suffusis optulant, dyfenteriam curant, difficili partui & collapsis viribus medentur, Melancholiam, tumorem, epilepsiam auferunt, & provocant urinam & menses, vulvum calcaunt, solvunt aquam & choleram, cordis palpitacionem sedant, eoque nomine conficcionem Alkermes ingrediuntur, eique basin subferunt. *Dioscoridus*. *Aurum Kirandis*. Taceo quam Herbarum & borumque vermiculos avide patiuntur vasseres, pici Martij, gallinæ, musicæ, gallinæ pardus, merula, corydalis, ficcudalis, sumo, alixæque aves perulæ, que nobis aut medicamentum aut cibo esse solent. Nunc quia comoda cum incommotis Deus adducit, tum ut nostram prophylacticam prudentiam exierit, tum ut pœnæ peccatis debite persolvatur, quomodo urunæ averti possit pascis ostendat. Ioms Ricini sub umbra refocillatus, etiam esse beatumque, tanto presertim in gito, existimavit. Verum hæc Deus verme in modum abstulit, ut ejus & patientiam tentaret, & fragilitatem demonstraret. Eboracensis quidam Episcopus cognomene Gieus (ut nostri referunt annales) cum in maxima annoe caritate omnis generis frumento abundaret, tamen paupericulis com-

metuum prece pretioque petentibus denegavit. Paulo post horrea ipsius frugum plentissima, Curculionibus ita erant exhausta, ut ne unum quidem tritici noridive granum integrum reperiret: juxta illud Salomonis dictum, Qui comprimitur triticum excrebitur cum populus, benedictio autem incubabit capiti veniantium. Sicetiam Deus ut pignum patrem familias foenis evocet, in ipsius hortum & agrosteam immittit atque vermem, ut tum illi defidant, hoc pacto excutiat, tum in praefida reneidique oblata insulam revocet, qualia à Majoribus plurima traduntur. Ceterum cum ea Cato, Vitruvius, Plinius, Palladius, Theophrastus, Columella, Varro, Virgilius, multique, rei rustice principes abunde exproferunt, nos his gustum eorum tantum prebeamus, quorum illi atque alij plenum haustum. Ne ligna à vermibus exedantur, ferantur novissimo, atque interituro cadantur. Cedria quoque ungantur, & amurca sapis madesiant: servantur enim cisludino intertoto, ubique neque solis nimio calori, nec imbrum violentia exponantur. Ne arbores vermiculationem patiuntur, earum radices ante primam plantationem illinantur, & posita cum humana urina & aceti fortissimi parte tertia humectentur. Quidam Scyllam cum lapidis tuta macerant, ac loca vermiculata irrorant, vel spongiam liquorem expiantur, vel arboris fruncum illinant, ad madorem usque, & foetorem nitumens cum oleo mixtum insuntunt. Alij vivam calcem aspergant, alij amurcam & veterem urinam adhibent, alij fassidem deorsum vel eorum cum urina asini radicibus prius abluentibus affundunt. Denocitur terra lenia (forte rubricam synopiacam volute yeam aqua trita oblinere docuit; quidam elavo areo betonica extracta, plagâ simo bulbos obducunt. Vermes tussî & pilosi internam medullam sciantur quibus (illa folio cortice) detrahitis, ac in proximo combustis, reliquis perire proditum est. Prodest etiam fel taustinum & amurcam sapis affundere: Scyllam, rutam, abrynthium iuxta plantare; mulierem mensuratum saepe transire, falces putatorias oleo Candiarido innungere, macram aridumque solum vitare. His mediis mala medica, Persica, Armenica, Cydonia, pyra, denique poma, olea & Quercus, aliaque arbores diversissime vivunt incolones, & vermiculationis fere omnino expertes. Cuius Ficus appofitus, vermiculationem atque; falsis enim viam habet, sed leviorum. Ficum femina vel grana à vermibus non eroduntur si in eadem fossa Italici lentisici, vel Tercebiti thala pecti fuerit. Quod vires attinet, ampenlet terram verno tempore aqua diluere, ac germinantium vitium radices tum intingere jubet Aetius. Sicetiam birino adole, vel ranarum sanguine falcem putoriam, vel cotem ipsam illentis, vermiculos non innafcuntur. Vitis lachrimam cum famentorum cinere mixtam, ac cum vino radicis appofitam, idem prodest Tercebiti Africanis. Fimi item bubuli, cotru cervini, anguini caprarum, radicum illij, scolis eboos, plorum mulierum suffiti checuntur. Deonithestes vel psorbilla inter vias plantarum, vermiculos arcent. Tunc qui affam faridam & succum Cyrenicum cum oleo coquant, arcent arborum à radice incipientes inungunt aut illo trito vices illinant. Semina quoque terrâ fove mandata servantur in testudinis corio & vel menta inter oleranda, & eorum cupressi. Cupressi folia contrita si admisceris, valde conferet. *Agavecaus*, Palladius omnia femina à vermibus libera fore pronuntiat, si paulo ante fationem sylvestris cucumeris succo fuerint imbibita. Lupinorum femina ante fationem condit in fimo vel loco calido jubet Plinius, quoniam in humido vermibus umbilici ejus in sterilitate sem calstrant. Varro caprum, que cum fale aut aceto facta est, vermiculos non infestari asserit. Semina denique omnium olerum aizoï succo ante fationem madesfacta, vermes non admittunt. Contra curculiones, certissimum frumentum pestem, patietes luro ex argilla alba pilasque mixto, tum foris quam intus

obli-

oblinere bonum est. Alij cucumeris asini fructus & folia per biduum fraccantur in aqua calcis, & cum arena subigunt in luti formam, atque eo internas partes granarum obducunt; est Plinius calcem frumentis inimicissimum scripulo unive succum. Nec desunt qui amurcam, halemque guttur, & Conizalando frumentum à Curculionibus integrum servari asserunt; alij sepius ventimella verum esse pernegant. Cato lib. De re rustica, liturum cum amurca mixtum Varro utitur, sed usque etiam argillam ex amura, acere, & frumento factam. Angli nostri varijs etiam modis fallunt atque disperdunt. Quidam in medio acervo ollas cupreas aquâ calidâ templenas sic collocant, ut frumentum fere suprema tartu labra attingat: hoc enim pacto curculiones capi vel arcentur autumant.

Quidam sacco magno formicis cum Myrmecis cuba tota includunt, ac in angulo granarum postica effundunt decem diebus in spacio formice curculiones omnes interficiant; quibus consumpsit, cubilla repetentes auferunt & exportant. Solant etiam Gallinarum pullos parvos cubilla emittere, qui cito curculiones omnes depalcantur. Nonnulli fuliginem albam aspergunt, vel lupulum salictarium, sambuci flores, absinthium, rutam, nigellam semen, arenastrum, juglandis folia, Sarcurem, lavenderam, abrotanum, psyllium, anagyridem, acetosellitico incocta: Naporum semine (dilectus est ditenti medij crepent. Hæc utaque alijs ^{supra} videbuntur, tamen medicis & Philoplophis convenire probat Hippocrates (epistolâ ad Cratevam, non solum in describendis, colligendis, reponendis, utendisque simplicibus attem tenere, sed etiam in prælevandis, preparandis, ac ab infuso vel illato veneno putredineque & verme perurgandis.

C A. XXII.

De Animalium vermibus hexapodis, & primis de pediculis hominum.



Vim homini inter animalia Imperium & monarchiam Deus dedit, ab ipso hic principium ducemus; primo atatis tempore dum integer vitæ seclerique purus degeret, & patris auctoritate & corruptioni nulli obnoxio; at vero ubi plani illius improbitatibus luctatus, parem cum

Deo scientiam super se esse daret, humiliter cum Deo varijs moribus, vermicibus & tumbicis, ino quicquid pediculis, syronibus, tinea, termitibus, minuscissimumque lepidibus & acaris subiecit: Notus Acastus, Alcæon, Phierides, Pharus, Calisthenes, Olynthus, Scylla didator, atque illud eloquentia flumen Herodes, rem ita habere atque scribo; qui morbo pediculari contabescens; & medicamentis & balneis frustra adhibitis, misere interiret. Quinetiam Platonem aliis forte quam par est, & cum alicuius fastidio fastentem; hoc vilissimum morbo sublatum quidam scribunt, unde proverbium natum, *Pediculi Platoni*. Taceo Henricum secundum tyrannum crudelissimum, & Theodorum Arzianum prognatorum, Vandalorum Reges; mixto Amulphum Imperatorem, mollissimum cinedum; Mæximum Cæsarem, turpissimum moechum, qui etiam à pediculis consumpsit, vel min-

mum & contemptiffimum animalculum fatijs virtum (deo iubente) habere fatijs certantem, in peccatoribus pendens; & (cum Pharaone) etiam hic Dei digitum agnoscere erant coacti.

Nomen.

pediculum Hebrai קפילון, & Chinnim. Græci φηγορ, βρογος, φηγορ, φηγορ, φηγορ, φηγορ. Itali Piodico. Hispani Piodico. Galli Pōd. Germani Lufp. Angli Lemfappellan. Latini Pei acurur, ut in Plauto legimus in Curcul. Perinde estis genus locumum, atque in facculis pedes, pedesque, odus, malo, & molisina omnibus, bona autem si sui estis nulli. Et Livius, Gladiolo pulicisve, an Cimices, an pedes, responde. Et Lucilius, ubi me videt, capus fabui, pedes legum, inquit Feitus. Forcum sane animal, & cauponis, castrique magis notus, quo in grassa hofpes. Vitiantur ejus Achilles Iliad. i. exprimit sui verbis; *non est, non graues dūs, non pluri cum facio, atque pediculum*, quale apud Anglos de pauperimo natum proverbium, *Pediculo non olet*. Sunt autem quo homines infirmi, vel manictive ferri, illos Anglice *Luffs*, hos ex Cancrī forma, quum relictum, *Crab-luffs* dicimus; boreales Angli *Pert-luffs*, vel *pe*, peulenteum pediculum, utrumque genus, & terriffimum miserie symbolum, & invictabile quodquoque Deitragellum. Misericordiam, *pediculum*, minores atque rubentes conspiciuntur, ex phlegmate albicantes, ex melancholia & adultis humoribus nigricantes: & mixtis varij, ut Petrus Gregorius, lib. 33. notavit. Inter dignos leviter fricas *quadrangulū* videtur, & pulchris paulo duriores, unde etiam tenacris facile de utroque capro didicim haberi possit. In capite nati majores, longiores, nigriores & velocius videtur, in reliquo corpore magis obesuli, ventrioli, tardi, obseure albidij, & nigricantibus litris insigniti. Sunt qui alatos pediculos mente Mente vide vidisse confidenter asserunt, jildemque Acridophagos, Libyæ populam, ex largiore locustarum estu jubo quadragesimum zinum exsuperant, inire, Didorus ficulus 4. Antiquitatum libro dicit affirma. Agarathides Injustimodum pediculum meminit, sed *spiritum* *quod* *ficit*, *id est*, Ricini similes. Feri merum praeputi palpebraeque, & densis vestitum pubem, nec non inguina & axillas occupant, compressore corpore, sed acutiore fobrem, magisque atque reliquit mordentes & minus trullantes. Ricini enim modo rostro alte penetrant in cutem, adeo ut vix cum capitis jacatura possint avelli; raro item vagantur, sed diro fati morfu sibi locum excavant, ibique confident affixi. Latini quibusdam Cicci, alijs ricini humani, alijs vulvurini pediculos videtur. Aristoteles *philes* *oculis* appellat, hist. anim. lib. 5. cap. 31. duriorum manucto, in quodquoque difficillias a loco quem mordeat remouetur. Gallinostrij in Inque Iodbercus Mospones & Patras, Germani *Papula* *lufp* vocant. Gordosius Pellostus haereticis firmiffimū, vel curculum quo morfu penetrantes; aridiorum fortissimum materiam, quales est semia assata, unde minus turgidij, vel pressores videtur. Arabicæ *Alced*, *Guar dem*, *Faed*, & cum articulo Alguard, & Albandzæ platulas. Ex humoribus, carne, adipe, sudoribusque corruptis ortum habent omnes pediculi; & pro loco humorisque natura longè differunt. Nam ex sanguine humano geniti, sanguine aliorum animalium illiti interuent. Imo in hominum capitibus nati, in reliquo corpore vix atque non diu viuunt. Sic etiam in ipse nati ferri pediculi, capitis regionem tentantes animalium essant. Ex carne purificata qui proventum, quales in male curatis ulceribus sepius fatent, cuius excrimentis neuququam aluntur; (Inquit Hieron. Mercurialis, lib. 1. cap. 7. De morb. cut.) Cicis humoris generationem variæ sunt authorum sententia. Aristoteles 5. hist. anim. cap. 31. arbitratu pediculos gigni ex carne corrupta; quo in loco tria asserunt.

Differentiæ
& Descriptio.

mat. Primum quod ijs, quibus innascuntur pediculi, prius fuit pustulæ quaedam in cute, quas si quis expungat, apparent pediculi. Deinde non ferri hoc malum nisi in præhumidioribus corporibus, vel à morbo diuturniore hoc humido vexatis. Denique aves pilices & quadrupedia omnia laborare hoc morbi genere, falo Afino excepto. Prius assertio mihi non placet, tum quod in cute capitis nascuntur plurimum pediculi, ubi minima est carnis portio; tum si nascerentur ex carne tantum corrupta, perurionum tenellorum capita (in quibus tunc frequenter vitantur) adeo dederuntur carne, ut tota fere confunderetur. Quæritiam in Atrophia Hæctica & marasmus plerumq; ab idem, ubi omnis caro ita eliquata est, atque excauca, et nullus remanet locus pediculorum generationi. Theophrastus diversam ab Aristotele habet sententiam, affirmans pediculos oriri ex sanguine corrupto & putrefacto: id quod Hieron. Mercurialis loco prius citato infringere his ratiocinibus apparet. Primum quia in febribus ad sanguine putrefactentem, nullus apparet pediculus coloris rubri atque languæ, cum orta fuis attestantur principij; sed nulli talis videtur; Ergo, &c. Quo sane in loco principia duo petere videtur vir alioquin eruditissimus. Nam in perurion nostrorum capitibus ruberunt & minuti pediculi creberrimè reperiuntur, & Syncho paritèr convalescentibus fimiles item notuili mixtæque coloris plurimè conspiciuntur. Galenus 1. De comp. medic. fec. loc. cap. 7. & Avicenna lib. 4. fen. 7. tract. 5. cap. 26. aliam eorum causam recentent, & Mercurialis iudicio, omnium veriffimum, non acibus, non pravis Quorum sententia ut redè intelligatur, sciendum est; ubi sanguis in substantiam membrorum convertitur, multa excrementorum genera produci, quorum alia diffunduntur in folem, alia vero in cute retinentur. Quæ in cute supremè retinentur, fufurationem faciunt; si in profunda cute retinentur, aut sunt prava, aut acria, ophiath pariant. Si autem neque acria fuerint nec prava, pediculos ibidem faciunt. Cæterum quum in deploratè tabidis, quibus humorum acrimonia vel pilorum exsicc radices, diffuere fapenamero pediculos animadvertemus, quidni ex acibus item humoribus (pace illorum sententia) initium capiant atque deducant? Sciliger pediculos ex putridis humoribus non oriri, ex eo probare tentat; quod herbe & corrupti autem non credit. Sed cum venia dixerim, aut Sciligerum aut Apostolum falli necesse est. Sic enim Paulus, 1. Cor. 15. *ubi est corruptio, ibi est resurrectio*. Non videtur (inquit) nisi mortuorum fieri. Si autem mors corruptio dicenda est, ut Philofophi statuant, sine fructu id est Sciligeri opinio, & (salvis amicitia lepitibus) à nobis non immerito rejecta. Atque ex thymo epithymum, ex arboribus nonnullis viscum oritur, etiam fanis & putredini nondum subjæctis. Verum respondeo, magis differre pediculos ab eo (unde oriuntur) principio, quam thymum ab epithymo, arbores a vivo. Sunt hæc enim ejusdem generis, & quasi ex materie utilis abundantia prostriduntur, atque medulla ipsa arboris viscum nutritur. Constat autem, pediculos fanis in corporibus non omnino, vel admodum raro nasci; contra, copiam eorum asseste cæchæctis, Tabidjs, purulentis, ichorosis & quibus non adseps solam & sanguis, sed caro item & cutis ferri corrupta. Sudam per sepe fanis homines, sed pediculis carnis, neque enim ex omni fudo gignuntur, sed ex putrido, eoque amaritudinis experte; ubi vero amarefcente incipit, ut in moribundis, atque ictericis videmus; stationem deserunt, & ex corpore in pulvinaria fubditæ se conferunt. Non tamen semper aliò se fubditant

Causa
Pediculis
nasci.

Lib. de plantis cap. 4.

cunc in mortuis, aliquando (ut libitanti) affumant) circa os venenuli, & sub mento iuxta aperiam arteriam tantum harent; que loca caloris nativi plenissima ubi semel peticerit, non continentium vicine mortis indicium est. Mulum ad generationem ferat item complexio, & exultus. Quibusdam enim plurimi, nonnulli pauciores, quibusdam quacunq; in Orbis plaga omnino nulli inveniuntur. Scribit Oviedus, lib. Navig. cap. 82. In India occidentali Christianis ne in capite quidem pediculos inveniuntur tamenicola valde sunt (ut Plauti verbo utar) pedicofi. Animadverterunt etiam nostrates iter maris Indici ingressi, ubi Afros Infulas a tergo reliquerunt, pediculos consilium omnes tabe fecere, atque ubi eas reverserint, iterum innumeros alios subito orti. Et in anem purus ut hic Perennis adharere hinc tamen, & caloris inter Tropicos exspantant, que nonnulli solum alimentum sed & elementum quodammodo exigit. Vespulus de insula D. Thomae testatur, nigros ibi homines pediculis teate, albos illo radio non affici. Cultum corporis quod attinet: Pediculum causâ Hibernia infans audit, adeo ut tota illa insula diffilere ipsis credatur. Ceterum per gentis fortitorem quodam modo multibris inopiam id accidisse palam est, quod Angli corporis colendi studiosiores, frequenter induriorum lotionum mutatione que pestem illam (post tot annorum ibidem facta hospitia) evitant. Hinc videas castra & arguilla pediculorum quoque ~~plena sunt~~ peticulofa scilicet in illdem semper vellibus sudore, unde libi duntaxat materia omni, & calore mediae, ducunt. Sic quoque Diabos negligentes ingluvie & illuvie delectantur, viperarumque, raphanos, ocyum, catias, xyloleon, apiam horrentie, dactyl, losque ingurgitant, putrefactis pocula humoribus, inter cetera pediculos pariunt, ut Dioscorus in Empiricis, Simon Sethi, Aetius, atque Plinius affirmant. Dioscorides tamen ex eulo viperarum pediculos nasci, rem à veritate longissimam esse dicit. Lana ovis à lupo occidit pediculos gignit, si vestis ex ea liffidat madet: quod sane Aristoteles Pliniusque commentum fit; attamen experientia quemlibet docuerit, pannos equo adipe immoctos quos classime illud efficeret. Aelianus asserit cum pediculorum multitudine in cisternam fore, quem oleo immoxeris, in quo Stello fit suffocatus. Contra horrendum hunc afflictum, quem ~~phthirios~~ vocant Græci, viri varia remedia ex cogitantur. Hiberni Hætanque homines (apud quos frequens hoc pediculorum malum, & per asiatum velos perhibetur) fabaculis cæco infectis vestibus innoxios, ut pediculos ardeant, optimum esse cum succifia, sed post sex menses, lavoio insula iterum abluunt, & croco noviter innoxios. Antigonus vero in Synaglyphis, Paradoxo ubi primum pustula seu vesicula exsurgit in corpore apparuit, perforata esse jubet, & pediculos esse: in vero integre reliquantur, Venerunt illam Phthiriazum superveniam, qua Almazoenem Physicum & Pherecydem Syrum interire se perhibent.

Curatio Phthiriazis generalis.

Bonum illam Venetiam Ancone (de quo atas mentionem feci) generaliter Phthiriazia laborantem, Amatus Lusitanus per curavit hoc pacto. Primum per ventrem sectionem & medicamentorum purgantium usum, putridos & corruptos humores, nulli fomites eiecit, non sensit tantum, sed bis autter. Postea topicis remedijs applicatis, brevi ab hæ ferantur liber esse factus. Habent autem Topicâ medicamenta in hunc modum. R. lupin. amar. pug. ij. sem. staphidis agri. pug. ij. in aceto acerrimo fiat decoctio. q. s. Quo aceto unversum corpus a capite ad pedes usque lavetur, ac postea absteritur & exiccatur limbo de sequenti illinatur. R. Staph. agrie partem duas, sandarachæ Græcorum

Græcorum partem unam. Nitri finissimi partem mediam: in aceto acerrimo cum oleo saphirano omnia accuratissime pista misceantur, & ex his fiat unctio: quibus brevi affectus est Amatus (scopum suum, nec amplius in eandem lationem agere devenit. Amat. Lufit. cent. 3. curat. 58). Herodes (ut Iosephus & Aegætipus testantur) ubi hanc magnam fideiorem suam in insula perbiâ divinitus contaxerat, transjordanicas thermas & lacum asphalithen adjit, satis aliquo in hoc morbo profugando salutare: Sed illa tempestas quam Deus arrogantissimum Monarcham viliissimo animalulo punire cum animo statuerat, nequiquam valentes. Sitorum corpus pediculis teate, generaliter cacochymiam demorat, quare primum lecta vena cathartidum propinare suasero pro humoris natura; postea ad specifica veniendum, & cum loco affecto congruentia. Dioscorides, Imola hujusmodi præscribit. R. allium cum origani decocto, bibat per tres dies. *Aliud.* Coriandrum cum organo tritum bibat æger. Exterius mel inungat. *Comendat* item allium ex aqua, & Betæ decoctum, hederæ succum & lacrimam cum melle, picem liquidam cum alumine. Minium sinopium cum aceto immixtum, nitrum cum terra Samia & oleo. *Alia externa Pediculis enecat* ex Plinio. Staphidis agrie femina corticibus abjectis trita, acuta à phthiriaz liberant; melius autem admixta cum Græcorum Sandarachâ, Sinapi, allium, cum aceto & nitro ad idem valent. Oleum raphaninum morbum pediculorum longa ægritudine contra cum tollit. Silens in oleo tritum, hypotos oleo subactus, Cedria, lacrymæ odoriferæ, succus viva iaminæ. j. staphidis agrie, cum aceto cocta, vestes eo morbo liberant. *Confer* item vestium cum oleo vel lacte illium. *Interna ex Plinio.* Senecta angium trita & Myrica tritum spacio corpus à phthiriaz facit immune. Sinapios semen vel Bibrica tritum eponum valde prodest: profum quoque aqua ex raphanifolijs, liguliti baccharum succus, Plantago, allium, elaterium, & cedria lachryma. *Rhobus* oxylyptari radicum cum oleo tritum & inunctam laudat, præsiq; ab luto corpore cum decocto lupinorum, medicamentum ex Sandarachâ Græcorum, nitro, & herba pediculari præscribit. *Orbafis* probatur Helixine fuscus ditro, & nitrum cum vva Tamina in balneo. *Rhafis* Berberis folia, gummi hæters, corrigiolam majorem, & aquam marinam præferunt. *Alia externa argenteo* cum oleo rosaceo non male effert, & Staphidem fivyleitem cum arsenico. *Haly abbas* purgari corpus, deinde eulymis cibari, ablu à fordidis, ferpe maritima vestes impertit: tum argenteum vivum cum staphide agria tritum cum oleo feminis carthami accipit, atque eo corpus mane ac vesperi balneatum inungit. Præscribit item hujusmodi medicamenta. R. Aristolochiam longam, terè cum folijs pini, & argenteo vivum, ac cum oleo lupinorum, q. s. fiat unguentum. Eo, nocte ungtur corpus, mane aqua calida lavetur, postea decoctione Aluminis, vel Abintijaz Santoniet, aut Artemisia abstergetur. *Aliud.* R. Arimol. rot. & longam, Sandaracham Græcorum, *id est*, Arsenicum rubrum: & cum oleo de Ben. fiat unguentum, quo vesperi ungtur corpus, & mane cum fivure & farina fabarum conficitur. *Aliud.* R. coffi amari, Cardamomi, fellis taurois, terè cum oleo pitæcorum, ungtur eo corpus, & mane cum aqua decoctionis fivuris marci vel hordei lavetur. *Consistans* argenteo vivo cum cinere, lithargio, aceto, & oleo mixtis ungitur, in calidis complexionibus in frigidis autem succum pini, aquam marinam, staphidem, nitrum, arsenicum, atque oleum cnicididit. *Ioannes de vups siffi* argenteo vivum cum aqua ardente, & raphidis fivertis pulvere commiscit, cingulum ex eo parat; quod circa nudos lumbos gestatum pediculos enecat. Serenus, Abinzoz, Amatus Lusitanus, Matthiolus, Hildegarcius, Ioannes Vigo, alijque alia præscribunt remedia, sed pleaque

raque ex his fontibus. Plura qui velit remedia contra Phthiriasin, Paulum Aeginetia, lib. 3. cap. 3. Galenib. 4. de compos. med. sec. loc. & Gulielmum de Saliceto, lib. 1. cap. 48. Novi quendam (inquit Pennius) qui Nofocomii praefectus cum esset, phthiriasin isto modo curavit: Isteque beetleas agros nova pelle vitivae, quae vibicibus superinducta pediculos postea non admittit, novae medendi ratio, & otiosis argonatus desidique grati aptissima. Amatus Lusitanus, in male nemini pauperi quidam foramen in dorso cutis vel ulceris factum recenset, ex quo magna quoties pediculorum copia emerit; inter eam carnemque proculdubioque glandulam, & postea unguento ex laphide sylvestris, hydrargyro, pipere, & lario, convulsit. Rulandus balsamum sulphuris cunctis praeter, nec injuriâ, remedijs.

Feris Pediculos primum evellim quod diligenter debere, scribit Aetius; tunc aqua maxima tepida locus fovendus: caute tamen (si in palpebris haeserint) ne oculos offendant: tandem hunc pulverem applicato. R. Aluminis scissi. ʒij. laph. agr. obol. j. pip. ob. ij. arisufi ʒij. myrrha, ob. ij. lap. scissi, ob. ij. li. Myr. torrefacti ʒj. terito, & sicco utere: tunc in balnea ducantur, ac coram caput discutiantibus & corroborantibus calfacito, corpusque totum lava, & demum conficita. Noftrates pediculis evulsis loco saponis nigro fortissimo optime inungunt, et si corpus ferri calidius, argento vivo cum pulpa pomellae tulle excipio, eos illinum, certo fuerit experimento. Palpebras sepe ita infontant, dicit Celso, ut oculis deinde exulceratis visus aciem obtundant; tum hydrargyrum deparatum cum absinthij comis & xungia veteri incorpora: nihil enim citius & certius medetur, modo cum cautione fiat. R. item alios ʒj. cerussae, obliant, ana ʒv. lardi, q. s. fiat unguentum: huic quidam hydrargyrum atque sulphur non male admittunt. Hic aemum notandum, si ferri pediculi barbae, palpebrarum, pectinisque & perinari regionis densius occupaverint, radicos esse primum pilos omnes, statim à purgatione universalis; & deinde Tropica praedicta adhibenda: sella omnia, praeter tum tauri, vitali, perdicis & caponis, cum succo centaury, & hydrargyro, praestantissima habentur. Lixivium e cineribus myricae pediculos perdit. Vultus vivi exempta medullam cum vino bibitam, Rhaasae aut Albertus ante omnia commendant. Variegata utitur lacte volubilis majoris & sifimbrio, & Cicla, & lotionem mellis; sed praecipue effert hoc medicamentum. R. staphis agris ʒij. vini phiasis iij. fetanum porcinarum, ʒij. Hydrarg. purgati ʒij. bulliant & decocto coram fundit, lavetur. Vini fecem, succum geritiae, Lixivium fene, acorum, castani, pyrethri, Martialis aliisque plurimi faciunt. Gilbertus autem Anglicus, eodem styresem & sanguisugae simul comburit, & quibus cum porciño sanguine optimum parari unguentum auctor est.

Phthiasia animalia, &; majore odium quam canis aut vipera à delicatioribus habita nepotulis, & gaudio aegrotantibus, & nonnumquam medela sunt. Quippe qui longo putridoque morbo diu laborant, his pediculi in capite nati solutionem morbi praedicunt. Signum enim est exhalantis, & a centro ad peripheriam evolantis. Constant item experientia, Arquatos duodecim pediculis confectis & ex vino haustis curari. Mendicis & precario viventibus cum butyro eos sepe exhibuit Pennus, atque ta desperatos nonnullos valetudini restituit. Quidam in dysuria pediculos viros & grandes, coli immittere solent, ut stillatione urinam profluentem: quo argumentum de Cimicibus Alexander Benedictus vitat. Vbi viciquae humores oculos leserint, quidam pediculis impositis eos expurgant, qui tanquam hominij sylvestris femina hu illicque reptantes, lemas colligunt, atque ijs involuti postea exiunt. Vescuntur item ipsi, quod dicam Simae? Cercopitheci? ino homines in Ponto phthiriasin facit Herodotus atque Strabo; (quibus Arianus in Periplo contenti.)

fentit;) idemque de provincia Cuenenfis apud Indos occidentales incolis narrat Hispani. Tam avidè quoque eos venant & experunt, ut ne vix quidem Hispanorum mancipia ab eorum clau coerceri possint. Nec mirum fane ijs pediculos cibum praebere, qui equos, affinos, feles, cossos, & (quod majus est) homines crude devorant. Verum quia ocoia est provincia, pedes legere, mulieribus demandatur; quae ferelosa eo funguntur officio, & propterea pedilegæ à Strabone appellantur. Horum item Serenus alium usum memoravit, dum de ijs sic ceenit,

*Novis corporibus ita dem de corpore nostro
Proditis Naturâ, quales abrupere somas
Sensibus, & mania vixit inducere curas.*

Vide caput de Lendibus inter, in Inleâ, Cap. 35.

CAP. XXIII.

De Pediculis Brutorum & Plantarum.

On Solum in homines ob Protoplasti scelus, sed in Bruta item serpente haec lues. Verum ut inter illos pueri magis quam juvenes, viri quam feminae, aegroti quam sani, inculti quam mundi pediculis abundant; ita etiam inter animalia reliqua hec habet. Solus Atinus ab hoc morbo immunitis perhibetur, non quia Christus in eo equivait (ut Soluti fontians) sed quia rarerit fustas ab tardum motum; vel Antipatria quidam peculiariter fuerit ab Altitudo donatus. Eo, magnanimi fane animal, & Brutorum princeps; tamen à pediculis palpebras infestantibus adeo assillitur, ut unguibus, & calptura nihil proficentibus, in rabiem sepe agatur, si Plinio credendum sit. Equi, generosissimi illius quod reperit, non pediculos vidit, & lentes rubentibus capribus, reliquis corpore obfuscis albicantibus confucios? Boum & vitulorum nigri sunt, & in macris magni multique, pediculis porcorum fere similes, sed breviores, & paulo craffiores.

Porcorum pediculi forma illis repondent; sunt autem adeo grandes & duri, ut vix digitis intermarant. Hi Vrij ab urendo dicuntur, ut Alberus libro 4. Caput. 205. testatur est. Canes quavis rariis, aliquando tamen pediculatur. Sunt autem eorum pediculi parvi, lentiginosi, capitale albicant, reliquo corpore ex carulo livente vel nigricante, ut in Cambus Melitais primum vidi. Pediculi ovium minari valde, quibus capita rubent, corpora candicant. Caprini ab his parum differunt. Cervus ubi cornu colobibus aegrotat. Olorum, Gallinarum, Anserum, Columbarum, Coturnicis, Phasianorum, Perdicum & accipitrum, aliarumque avium pediculi, cui non ex Gelfneri de Avibus histeria propriae experientia notis fuisse? Satis item omnium Brutorum pediculacionis causas Palladius, Columella, Paxanus, Varro, aliique veterinaris Principes ostendunt; adeo ut nec nobis ijs insisteret gloriosum, nec vobis fructuosum fuerit. Quia Avicenna lib. 4. fen. 6. tract. 5. per pediculum vultus sibi voluerit, equidum concitare nequeo, & hic Oedipalicium operam velde improbo. Scaraboes pillularum à pediculis proprijs occidi, supra lib. primo meminimus. Salmones item pilices, macilentiores praesertim, sub brânchij saepenumero pediculis faecantes vidit Plinius. Reperuntur item in plantis, nempe Abrorano, Absinthio, Nymphae floribus, & postifimum in Aquilegiae folijs, mense Junio, quo fingularem (ut inquit Celsus) ejus dulcedinem. Pediculâtes autem plantas nonnullas dicit Legimus, vel quia ijs advenantur ut staphis; vel quia generant pediculos, ut Filularia Dodonae; vel quia faecant pediculis, ut Aquilegia; vel ob simam

sum supra ignem, & crepitantes sylvenculos facile auribus percipies. *Ad Trichobryas* & *Tinias* in capitibus puerorum frequentes, ac minutissima foramina ibidem dolantes. *Alexisus* istud veniendum magni facit: R. olibani, axungie, apurgeti, & i. liliant in vase terreo vitæ, & fiat unguentum. *Alind*: aluminis utri pulverem aspergit, ac linteum superaponit. *Alind non inefficax*: Sulphur vivum in pulverem redige, cum aceto rosaceo vel scyllitico, vel etiam aqua rosacea incorpora, & linteo superinductum aligua per 24. horas. *Alind expersissimum*: R. succi limonium, & aque vitæ, ana; salis utriq. q. s. misce ac sapinus iunge. *Alind Helæge ardu*: Depurationem aeris, & estheticas illas quæ araneorum autumno sparfas, applicatio, & sylvones tineasque omnes cetero perimit. Pulverem quoque apum in villosari mortuorum, locis afflicto asperge, & morientur: præsertim si cum vino sumantur, vel aceto scyllitico bene admixtus. *Alind*: Pans filigine misce adhuc calidæ sapius alligato colore liquorem peribat. Semen in abiete fumina crescens in cineres redactum, & aspersum, valde conducit. Interim item nucleæ oxycanthæ pulveris fiat loco affecto applicati, Syrones tollunt. *Ioanne Vigilia* contra sylvones ubique notos præferit: Omnia (inquit) amara contra ipsos faciunt, radantur piumum loca afflicta, ut medicamenta citius penetrant. Oleum virtiolis caute & leviter effusum, eos potenter occidit. Argentum vivum cum saponе Gallico & paucis auripigmentis, & aceto scyllitico, cum aloë, plumbum confert. *Ad Syrones dentium*. Sunt qui vermes in dentibus notos Syrones vocant, quos in chordarum ramenta & feminis hylomyai fumo ore exæpto procidisse affirmant. Quamquam illa ramenta vermes esse merito negent. Syrones tamen patridis dentibus in aëre, lipis & conforbis notissimum. *Ad Syrones oronatos*. Morbus Boam Abyzantiæ dicitur, inter eum tem carnemque vermiculato quardam venenata; quæ tumorem non parvum excitat, & juglandis magnitudine, in quo Syro vermis (venenatus ille quidem, licet exiguis) latitat. Hic morbus neglectus occidit, curationem instituit hoc modo: Locus statim cauterio actuali comburendus; tum applica lineæ rala cum farina hordei & aqua dulci. Sedato ex ambustione dolore, unguento Agrippæ & oleo rosaceo, tumor confidetur abluè locum cum aqua mellis, & pulverem rosarum aspergit; & incarnatiui demum adhibitis, ulcus claudet. Si vero cauterium & serum respuat, R. farinæ lupinorum, fuliginis, piperis, radicis scarz, ana; omnibus tritis & cum Alchirami madefactis, dimidiam tessæ nucis partem ijs repleto, & loco affecdo apponito; & maneat; tandem loci affecti pars aliqua extra testam nuda relinquatur. *Stigæ* bestiola (ut Theverus comminiscitur) Indos occidentales lævis vexat; insectum (inquit) hominum manibus infestissimum, pulice longè minus, sed in pulvere ut pulex ratus, quo sane errore captum *Lærum* cum Theveto fedare non puduit. Ovidæ vero inter eum & carnes generari eos affirmat: sed potissimum sub unguibus digitorum nasci; quo loco ubi sese infinuaverunt, tumorem pisi magnitudine cum pruritu maximo concitant, aque tanquam lendes multiplicant. Si vero non opportune extrahatur hæc bestiola una cum loco facta, paucis diebus pruritus in dolorem cedit vehementem, morbique violenti ægri pereunt. In Accipitrum Falconumque corporibus huius pennarum radice vermis nascitur. *Trichidius*, cum *Syrotum*, *Tineam* aut *Acetum* effus, ex Alberti codice dubitare desimus, avul quem illius morbi medellam rufus legitis. Quinetiam in urinis nonnullarum prægnantium, ut Bonacius refert, Syrones quidam exiguè & rubelli apparent, quod infalibile conceptionis argumentum ponit. Dermestes insectum est pelles confusum, unde a pellibus nomen est adeptum; & pro pellium ratione colorem mutat. Nam pilorum co-

269.

lorem plerumque sequitur, pulicem magnitudine æquans, & sex pedes rotundumque forcipatum ostendens. Tinea item verres confusum: præsertim la-neas: vorax valde animalculum & ex psychis, (ut diximus) procreatum.

CAP. XXV.

De Cimicis.



O. Græcorum, Latinis *Cimex* dicitur. Hebræi *Pishepho* à Scrutatio vocant. Scaturat enim animalia dormientia, ut eorum sanguine se repleat. *Rhes* dicitur vel *Ifidorus* & *Cimicæ*, à Coriherba, quam Latini *Cimicaria* vocant; quæ (ut ingenue dicitur) non incognita, nisi sit *Atropis* sylvestris speciei illa humilis & tardidissima, quæ iuxta muros & aggeres nascens, obscuro nomine Vulvaria dici solet. Et enim *Marthioli* *Coris bene olet*, & cum *Cimicaria* proinde non convenit. *Arabibus* & *Barbaris* *Alcarad*, *Debellar*, *Fasces*, *Corada*, & *Corad* dicitur. Germanicè *Wamitase*, Anglicè *Waldinse*. Saxonice *Waldinse*, id est, *Pediculus* parietum. *Brabantii* item non male, *Wægelny*, five *spoudium* pediculum. Hispani *Cimexes*. Itali *Cimice*. Galli *Panasse* nominant. Sunt autem *Cimices* vel domesticæ ratæ impennes, vel pennatæ & sylvestres. De his antea diximus libro primo: nunc de domesticis ægimus.

Domesticus hic, fastidiosum naturæ animal, ut *Plinius* verbis uti, similis fere *Ricino*, est enim corpus rhomboide, colore nigro, parum subtente: pedes habet iuxta collum breves, utrinque tres; dorsumque & ventrem inciliis notatum: cutis apertè tenetur; ut velle-villissimo contactu crepet media, fastoreque maxime abominandum expectet. Noctua erit mordendo ex hominum corporibus sanguinem exugit in vitæ sustentationem. Lucens enim (Blattarum modo) non periret, eaque nascere in rimas lectorum parietumque se recipit. Post moram vestigia purulentia cum dolore pruriginosa tumida relinquunt. Generantur, secundum *Aristotelem* sententiam, ex humore per summa corporum animalium exudante, lib. 5. ca. 21. *Hist.* Sed sine dubio ex humoribus alijs circa lectos putrescentibus, & è lignis paulatim exundantibus, oriuntur: propagantur item coitu, ut in ingro *Aurelianus* Pennis olim animadvertit. Nam dum *Phytophonicus* studio *Natali Caproni* comiter se daret, ut ramulum a boribus truncaret, gladium distingere tentavit. Quos autem per rubiginem id ægris præsertim, variatim fecere necesse habuit, in qua *Cimices* aditus plurimos, ac juniores non paucos, cum magno ovorum diluvis abundantium numero comperit. Generantur etiam in Gallinarum cavæ, Scaligeri teste; sed in Coturnicum cavæ brevi tempore infinitè multiplicantur. In abiegnis lectis frequentes sunt, maximeque palæ inveterascente. Inter chartaceos quoque libros gignuntur: *Ludovicus* Vives parietes alabastrò obductos cimicibus procreandis aptissimos in *Dialog.* arbitrat. Vulgo jactatum est (inquit *Ios. Scaliger*) è *Cimicibus* contritus *Cimices* orti, quod vis verisimile existimem. *Cartusianus* *Cimicibus* nunquam vexari fingit; sibi tantum factor *Cardanus*: causam asserens, quod à caribus abstinem. *Tolosa* lectuli (utor *Scaliger* & *epo*) carnes non edunt, & nihilominus eas peste suis infames. Munditiam potius frequentemque lectulorum & calcitrarum lotionem pro causa amittit, quam quam Galli, Germani & Itali

Italmibus curant, pariter magis hanc pestem; Angli autem mundities & cultus studiofissimè, rarius ipsi laborant. Anno 1583, dum hæc Pennis scripserat, Morticam Tancelin adiacentem viculum, magna festinatione accerserat ad duas Nobiles, magno metu ex Cimicum vestigijs percussas, & quid nefcio contagiosis valde veritas. Tandem re cognita, ac bestiolis captis, nisi timorem omnem excussit. Contra istos nocturne quietis hostes Deos nosse misericors, remedia nobis fuggit, ex antiquis novissimique scriptoribus haurienda: quibus in usum prodesset, vel attere ipsos, vel necare etiam possimus. Fumo enim ferocis bovini, pilorum equinorum, hirundinum, Scolopendrarum, sulphuris, vitrioli, arsenici, argurij, xyloles, bolæ, bellij, felis, spatule feræ, Aristolochias, clematis, myri, cumini, lupinorum, corrigiæ, nigellæ, cupressi, insecticidarum, utæ Actio, Rhafis, Florentino, Didymo & Cardano videre est. Præstat autem certis circa lectum expansis fumum ita includere, ne qua exipiat. Parantur item cum in fite unguenta, illitiones, & embrocationes, ex felle bubulo, hircino, erinaceo, vitulino, caprino, asinino, cucumer, hædræ folijs, citro, ichtyocolla, zamurca, simo bovis & aceto acri, sulphure vivo, scylla, cappariis, staphilicæ sylvestris, absinthio, passo, calce, argento vivo, lauro, sapone nigro, halicacabo, succo arantiorum, limonium, &c. de quibus Varro nem, Palladium, Arnoldum, Didymum & alios consules. Propriè quædam quod attinet, Canabis vel Halicacabi fructus iuxta lectum positi vel suspensi, Cimices fugant. Democritus autem cornu cervinum, vel leonis pedes circa lecti facta pendentes, idem præstat: quod etiam aquilla vulpulis tribuit. Fere bicyræ codi, projectæ ubi sunt Cimices, fatiuntur eos dispersos miserre perire. Forte hæc est illa pinguedo qua Cardanus his verbis: Sciebamolim, sed jam oblitus sum, (inquit) Pinguetium, quæ ligno ubi superita cimices omnes, cepepode facta ad se alliciat, ita et per lignum videri poterit. Referunt obulum lecto substratum, Cimices pellere. Quidam linteum frigidè madefactum appendunt, atque ita activa frigiditate eos repellunt. Oleum perle, aut cum aramento sutorio, vel cum felle taurino, vel decoctum chamaedonis nigri, Cimices fugat. Amarissimæ denique omnia & fortiori ore prædita, Cimicibus prociubio adversantur: gravem autem odorem eos profligat, rubentium pellum copia (inquit Olaus Magnus) loco aliquo concervata ostendit. Hos supra modum multiplicatos pestem præflagrare asserit Alexander Benedictus. Significat enim vel humorum, vel aeris, vel utriusque magnam putrefactionem. Bacchus ad inferos descenditur, apud Iepidissimum Græcorum Comicum, cessat sibi dari cupones, in sinere præcabatur Iovem, in quibus paucissimi essent Cimices. Tamen concordia illa rerum & repugnancia (inquit Plinius) quæ totam, duce natura, replet medicinam, nihil non ex aliqua parte homini conducibile produxit, adeoque quod Comicus ille Deus intelsum putavit, humana quidem posteritas salutare sensit. Acri sæpe facultate præditi sunt Cimices, fumum tamen in medicina locum obtinent. Nam cum sanguine testudinis sumpti Serpentina morsibus medentur. Odore eorum Epilepsia ex uteri suffocatione ora discutitur. Ovo, cere, aut fabe inclinatæ devorati, Vomica & quartana febribus ex Plinio, Diodeside, Galeno, Marcello, Actio, Adriano istud, auxiliantur. Ex aceto potitæ, vel etiam suffiti, sanguisugæ tenaciss adherentes: facile removenæ. Tertiani enim febribus conferre. Quinti Sereni carminia illa ostendunt:

Alia non pudet sereno cum Cimice trita.

Et dilata memo, medjs haurire diebus.

Præterea tritum Cimex potatur in ovo,

Horridus atactu, sed æquis commendat apte.

Geferius

Geferius huic experimento in fœbædis fidem facit, factio in plebe viliori & rusticæ semel atque iterum periculo. *Lechar* quo corruptus septenies in cyatho aque dabant veteres, annis puertibus quatuor; *Plinius* : cui contenti Serenus his verbis;

Quidam dicit jubent : septeno cimice tritis,

Ut scicentur aqua, cyathisq; bibatur eodem.

Hæc potior putant, quam dulcis mors perire.

Qui etiam Hemorrhoidarum narium Cimicum odore solo folio, olim cecinit. Quidam oculos hebetiores ex catarracta factos sanant, illis tritis in sale & lacte mulierum. Quidam aures dolentes melle Cimicario inungunt, magno cum experientia asserit, si in ovo forbuli Cimex contritus a jejuno retere ignorante forbeatur. *Eos contra aspidi, Viperæ, si que omnium serpentum venena lace-re, inde probare vult Plinius, quod Gallinæ visvescentes, a talium animalium icu peritantes affe. Ad frangulum & calculum pellendum, Cimices contritos laudat Aetius. Vegetius hoc in casu, unum Cimicem in autem, alterum in meatum penis imponit, & leni locutione unum primum statim reddi affirmat: quod remedium videtur ex Herode in Hippocraticis mutatis. Galienus. Cimices non solum urinam provocare asserit, sed etiam per novem dierum spatium epotos, eandem involuntarie labentem puris sistere. Hos ex vino, iuculo, vel aqua calida bibitos, Calculo laborantes miserre jurare Valerianus Douvres Insulam, Pharmacopos Lugdunensis doctissimus, sepe retulit. Cimices ipsorum idonea cum decoctione per clysterem injeçtos in calculo item pellendo, recentiores miserre celebrant. Contritis & colas meatui illitis, protinus *Vrinam propeur* Marcellus. Sunt inquit Geferius qui in *Calculo dolore Cimices* quatuor vivos ex vino mane bibendos præseribunt, & jejuniæ duarum horarum postea inungunt, eisdemque diebus sine cæram horis propinant; & sic die sequente, donec duodecim Cimices devoraverint: sufficiendum hercle remedium, sed nec novum in desperato illo dolore, & præsentaneum. Functum urbis Tigurine prætorum, quæsi aliquos nepotes secundo haustu liberavit, serque ad Endicum Cimices scribendum excrivit. *Externos quod spectat morbos* : si pilas radicibus evellas, & locum affectum sanguine Cimicum illinis, ficarique permittas ex Galeni, Actij, & Nomi sententia nunquam renascuntur. Cum Anferino adipæ & Cimicibus perunctis mammae, dolores minuire, molas uterique erumpere, Scabiem matricis sedari, narrat Plinius. Cornelius Gemma in appendice operis Cosmocritæ, mentionem facit mulieris, in cujus calvaria aperta, magna Cimicum multitudine reperta.*

CAP. XXVI.

De Ricini & Redovis.

Ricinus vulgo Græcorum *ρῖνος*, Hæschio *ῥῖνος*, Suidæ *ῥῖνος*, alijs *καμίνος*. Symplicius non rectè *καμίνος* vocat, quum alia castæa Arabibus, *Alcharad, Alhasos, Alhalem, Albulam*, ut Bellunensis refert. *Resini* etiamnum hodie (inquit Hermapolus Barb.) ut ex Didymo 22. note accerpimus, Ricinus *ῥῖνος* appellatur. Latine Ricinus dicitur, quia Ricini plantæ femina imitatur. Gaza Redoviam vocat; Albertus non nisi *pium* *tatum* appellat. Albertus item Viacutus, & Guillerinus de Conchis, *Eugulam* nominant. *Cicam* primum dictam reor, (inquit Scæger) quia

quia eto idem cum Crotona est. Italis *Zeva*. Germanis *Holzbock*. Gallis *Plata*. ob corporis compressionem. Anglis *Woodtick* vocatur. Quidam Ricinum & Redivium isto modo, rectissime quidem, distinguunt.

Ricinus Insectum est parvum, & late necum, in cuius intergramina & in sylvis inter folia factum ex parvi quodam corpore: compresso valde & plano ad tactum corpore, cure admodum tenaci, figura corporis rhomboide, colore nigro citi quodam splendore, aut ex fusco obscure nigricante, posteaquam vero animali quodam adhaerit, & capite cum inflexo sanguinem haulerit, brevi grandefcit turgetque, ac temporis progressu fertur globosus: sex habet pedes collo affixos, rotellum illi acutum, sed breve: nec prolem gignit, nec ab alijs animalibus gignitur, atque in eo cunctis differt Insectis, quod cibo atfuit repleretur, excrementi tamen exitum non habet, unde forte Hetrusci *Caca* dicitur. Materiales ergo Philofophi cum Aphrodisiaco omnia a manifestis Elementorum facultatibus ducentes, apprehendit diligenter, ad quem materia hic defectum, vel confusum confertur. Si commiscantur.

Natura densitate fibulata, qua illi podicem teneret, fibillis excipit meretur. Quinpotius Particellam illud hic videant atque agnoscat, tum ex corporibus spiritum, tum ex spiritibus corpora fieri posse. Plinius Ricinum turpe animal appellat, cuius lagina finis (ut euphorbiae accidit) mors ipsa; nam pascit se debet fatigare nimis densitate. Tamen & lanam quoque fortiter percutit septiduum. Vix assentior Scaligeri, qui cum in hominis barba & inguine nasci credit, qua vitius caula ibi affixus tenaciter inhaeret; quamvis Eulathium & Melichium patrocinantibus habet his verbis, *quodammodo est de capris* sic de capris. Haud enim ex animalibus gignitur Ricinus, sed ex putrida foliorum graminaeque materia, ut antea retulimus, atque ut Aristoteles affirmat, Hiltor, s. cap. 19. *hinc est quodammodo de capris*. Forte per Ricinum pediculum canceriformem intellexit Scaliger, vel Redivium forte huncnam: nascuntur enim ambo in barba, & inguine; nec nisi magna cura difficultate avelli possunt. Boyes valde vexas, & homines, sed praecipue Infantium animalium certum. — Ovisibus etiam & capris molestos esse Ricinos testatur Cato, similitudine corporum deceptus. Nam ovium illi Pediculum Redivius dicit debet (nostri *Sheep-louse* appellat) inter quem & Ricinum variaz & differentes nota. Nam Redivio rotellum longius, corpus vero etiam a maxima repletionem nunquam ita distentum, qui semper compressum, nunquam globosum videatur: hujus item pedes obscure rubent; dorsum cineritio est colore, tribus minutissimis punctis nigricantibus distinctum, & ad cordis figuram effigium. Caput non semper,

imo raritus citi infingitur; nam non nisi per vires sanguinem exigit, & excrementa inde genita per anam expulsum: sic lanam viridi in tingunt colore, ut vix calido liquivo, ne dum frigida cedat tintura. In vellere dicto anno inter integrum vivunt Redivij, Ricini solo sanguine aluntur & calente veritas affirmat. *Saxos* est animal parvum, tuberculis Leprosorum non dissimilis, inquit Albertus. An Ricinum eo intelligat, an Aleum, dubitat Gesnerus. Ricinum potius arborum, tum a tuberculo orbiculati forma, tum a subsistendo colore argumento factio. Amara coepit depurata, & vini fortioris scibus cum decocto lupinorum addita, imunctioe oves tonsas liberat a Redivij, tum per biduum triduumque sudent; tandem aqua maris laventur. *Cassia*. Anglicani ovisum pice liquida & sevo ovillo eas illiant vellere nudatas, vel radicem acori tundunt, & in aqua eliant, & rapida decoctione corpus fontentur. Nonnulli Cedria tantum ununt. Alijs etiam in usu est radix Mandragorae; cavendum autem ne a pecore gulletur; ob suppuris, quem in ducit

dicit summum periculum. Alij Cyperi radicem coquunt, eaque decocta oves ablunt. *Diophanes* in *Geopon*. Contra canem Ricinos, eorum aures oleo nucum avellanarum & amygd. amaratum illinere jubet veteres; id experientia remedium confirmat. Quinciam teste Nemesiano,

Figere profuris, tepidique glandere soli

Cariculis, Ricinis candidis & pellore culro.

Rhais contra canum *Ashfordan*, sive Ricinos, inflexionem commendat, ex vino, aceto, & ymno, & aqua salsa. Theophrastus & Cato ex amaris nucibus contritis oleum parant, eoque digitos & aures feminae que ipsa inungunt. Eos cedria necat. *Disfordis*. Collumella avelli Ricinos & bobus canibusque vetat, ne loci exulcerentur, atque picem liquidam cum lactido mirre effert. Succo item utriusque Chamelaeonis perimuntur. Plinio aurore. Sanguinem Ricinorum ulcera expurgare, eoque vino infusus ebrietatem statim inducere narrat Albertus. Laudantur quoque ad aisi Fistulae curam a Sereno, cum dicit,

Oliscano si pone locos nova unctura carpent,

Hortensium masculacuratur fronde raborum.

Asi si jam veteris succulsi fistula marbo;

Musca cinere immisso curatur ulcus,

Sanguine cu Ricini quem los gyssoverit aie.

igna sacro Ricini quoque fanguis auxiliatur: tradunt item Ricinum ex aure sinistra canis avulsum, omnes dolores sedare adalligatum, ut Plinius ex Nigidio scripsit. Asserit item, mulieris lumbis ejus sanguine perunctis, tardum veneriis lupercverit. Hircorum Ricini 9. vel 10. ex vino hausti infenses fiunt, Dioscoride testante. Sanguine Ricini a cane femina adempti palpebras illinito, pilis prius evulsis (inquit Gal. simpl. 10. cap. 5.) & nunquam renascuntur. Sic etiam Avicenna & Plinius; sed ex aliorum fide. Dionysij Mileusius ad pilos pungentes & feniticos vel pilosum praescribit: Leporem marinum in novo vase sicili comburito, accinerem cum Ricinorum sanguine in cornea pyxide servato; utere, pilis prius evulsis. Rediviorum pulvis drachmam cum semelle in pota exhibitur, Idertiam cito & certissime a curae, Angli multi experientia docti satis noverunt.

CAP. XXVII.

De Tinae cossitura.

Tinea hujus insecti histotiam ortus, Tineam *mallosum* facit. Nemo ne Hieraci pediculos apud Albertum; vermiculos ligniperdes apud Platum; favorum pestem apud Virgilium; ulcera capitis manantia, & vestium more exela apud Plinium significat: unde forte Claudianus, *Miserabile, turpes — caedere caput tinea*. *Gaza* sive Tinea transfuit, nullo plane iudicio, ut in Erucarum historia annotavimus. Vexat *Scitine* femina sicorum, inquit Plinius; vermiculos in ipsis scibus ortos, unde *Scitine* vermiculi, intelligens. Niphus Scorpium libros depascunt (de quo inter Scorpiones egimus) Tineam appellat. *Scit* autem & *capus*, si quis proprie loquatur, *scit* idemque *capus*: id est, vermiculus vestium. Latine Tinea dicitur, ut interprete, a tenendo: pertinaciter quippe inhaeret vestibus, nec facile locum mutat. Gallis *Teigne*. Hispanis *Tina*. Italis *Tieno*, Illyricis *Mel*. Polonice *Mel*. Anglice *Meib* vocatur. Hebraei lingua *Hafsch* & *Sas* nomen

nomen dederunt, ut ex Ioblib. cap. 13. & Esaia 51. apparet. Vermiculus est parvus, colore ex livido albicente, cui Phalanx minima illa species, nota ad lucernas advolans, ortum debet. Reperiuntur item quidam argento fillite, quos Angli, *Silver-moths*. Belgæ *Schietes*, appellant, à motus velocitate. Hanc Niphus Scorpionum librorum magno errore confudit. Est tamen Tinea quaedam pendula, vel tunicata (inquit Plinius) tunicum filum sensim attrahens, ut cochlear telluram, quæ postea statim expirat: si vero nimium exereverit tunica, in chrysalidem abit, ex qua Phalanx quaedam arcigat stato tempore erumpit. Hæc species filio appendi in ædibus pendula aliquandiu manet, antequam in aureliam mutetur. Caput hinc nigricans & exiguum; reliquum corpus obitric ex fusco albicat. Theca eius oblonga, ex aranea ferè composita, non omnino teres, led leviter compressa, & utraq; in extremitate nonnulli hirsuta. Phalanx inde nata, fumis ædibus per pedes adherent, donec corruptio ac putrefactio corpore iterum nascuntur: putrescente jam corpore, alique & pedibus ulro cadentibus, filio per cadam fese suspendunt. Tandem Thecam acquirunt, ac in hanc Tinea species impletur virtutibus. Habet quoque Germania & Helvetia Tineam ruffo colore, capite crassiusculo, corpore eadèdem venis sensim extenato. Venis color splendidiore, sublavas, & inanis sericeo villosi mollis. Teneat admodum bestiola, præcipue illa deargenta, & quæ folio rufè coarctatur. Unde regis ille Pfaltere Plâ. 39. Quam in reprehensionibus castigaveris quemquam, dissolves cum ficut Tineam. Et Iobus cap. 40. certissimum improborum exitum amplificans: Conteretur (inquit) antequam Tinea. Omnes Tineæ in sepe dum grege numerantur, oriunturque in vestibus tam lanarijs quam pelliceis, à pulvere & situ non expurgatis; eoque magis, si araneus una includatur, ut Aristoteles scripsit: si quidem hic humoris illis insitiam absorbet atque exsiccat. Cavendum igitur, ne cum crasso ac humido ære complicitur vestes atque pulverulentæ reponantur. Quidam, ut Tinea vident, vestes candido alio genere ren peragunt. Solis enim radios Tinea amicos umbra videnturque procellum, inimicos ferunt. Hi verno sub medio sine fenestram panis faciem depositi ferunt; interiora inde absunt, medianæque substantia rufè insunt, ut ne diligentiſſime querentibus satis pateant. Antiqui in Tinea perdidis expertissimi erant. Nam Servij Tiliij vestes durare ad Septati exitum, ea diligentiſſime vespiciporum curate, ut nec ipse dissolueret per atatem, nec Tineam per incuriam admitterent. Qui pannos laneos vendunt, livida avis pellem (nos trates *Kings-fishes* appellant) cum pannis una convolvunt, vel in officina suspendunt, quæ secreta quaedam antipathia Tinea advesam. Odore suffitque Sabine, lupulorum, dachylosæ, absinthij, scorificarum, poli-panacis, amilæ, helichij, maliffarj, corticis sinti (nam sic ferè solus Cincivorum ulus apud veteres) Myrti maritici, cedri, cupressi, calamethæ, sulphuris, plantarum molliorum, præclare abigunt atque necantur. Libri in monumento Numa reperi, Cedria illi scribuntur, ideoque galvâ Tinea supra quingentes triginta & quinque annos creduntur, Teste Plinio. *Ossa Bergerferis* (bestiam ignoro) in pulverem redacta, & cum vestibus parata, Tinea proficit, si Nildegardi fides habenda: Cantharides medijs ædibus suspensas inde facere, narrat Rhafis; qui etiam refert, Vestes peli leonis involutas, utas esse Tinea. Quidam lineum lixivio fortissimo maledicant, ac sine expressione in sole siccant, quo involutas vestes, à Tinea non erodi affirmant. Vestiarum amuica aspergi, Cad præcipit. Mirum est quod Plinius refert, vestem sereto suppositam vel cadaveri insitam, semper à Tinearum injurijs esse immunem. Dittor populi fossi (*Cus*)

vestis, Blatterum & Tinearum epala, passeres in arca, ut Horatius cecinit) vestes atitate diligenter inspicj curant, & ex arca sublatas, loco admodum perhatili ventilant: deinde ex Iobis nullj Indici, vel ex feris porcinis, aut mulco copiaro, vel etiam ex abfinthio factis virgulis, pulverem dicuntur. Antiquus bovina cauda id facere solebant, de qua ita Martialis,

Sordida si fluvio fuerit ita pulvere exaspis,

Calliget hinc tenui verberare cauda bovis,

Nec desunt lautiores mercatores, qui arca è cedro & cupressu confici curant; & ex origano, abfinthio, Tride, malictrij cortice, myrto, pulverem paratum ponunt cum vestibus, isque temerisj hanc hoc pectus longè arcem.

De Tinea signarijs, librarijs, cuticularibus, fructivoris, ante scriptivoris, inter Vermes hexapodis. Nunc quod huic addam capiti non habeo: nisi ut Divites adhortor, thesaurum ibi deponere; ubi nec Tinea vestes arrodere, nec rubigo argentum deppolari possit. Mittant item infinium illum Vestium multarum luxum, ejus equem alium speremus finem, ut Lyrici verbis utat; *Utam nigras Blatas tinea, si possit invenire?* Si homo (inquit Calvinus) de muliere natus, *omnino*, & tanquam putredo veteralisque, vel velutem esse cogitare quæ excedit teneæ: sane livida postea, rubore fulfunderetur, ac ad pedes Omnipotentis supplex caderet.

CA. XXVII.

De Pulice.

mos ædibus Latinæ Pulce dicitur, quasi pulvis, vel pulveris silius, liodorose teste. Hispania Pulga, Italis, Pulice, Gallis Puce, Anglis Flea, Germanis à figge celebrata, Fleisch vocatur. Non minima penis Pulcis, præsertim cum exhibent numero domientes perturbant, & tum fessis tum ægris molestiam exhibent, periculo fese liberant salu & foga, primæque luce è lecto fese subducunt, periculo fese liberant salu & foga, primæque luce è lecto fese subducunt, periculo fese liberant salu & foga, ut lascivus poeta cecinit) teneris puellis, quarum agiles & saliva quasi invivipara sunt animalcula, pediculorum magnitudine, molliore tamen corpore, dorso gibboso, & ferè porcinæ color coram nigricat, cum splendore; pedes ventresque ex nigro flavent. In catellis candidis diluitorum filii, in ruffis lividiores, in nigris nigriores, atque ut alij. Nature miraculum ex hoc adversitate velim, quod posteriora crucifera ventrem vestis retro flectuntur, anteriora verò ad pectus, quæ utrumque more, ut in cunctis panè infectis invenitur, Pulcum junctura, ut facilius inter longiores lodicum lemas plucæ se à profrequentibus abscondant. Extrema tibiae fistula, sed etiam in glabræ cornæ videntur; non solum ut certius sciantur fistula, uncata, acuta, & quasi cuti, alijque rebus firmis infidant atque inderant. Caput illis exiguum, non fornicatum habent led torolum: collum brevissimum, cui Martius quidam Anglus (subtili omni opera peritissimus) catenam auream, digiti longitudinis, una cum fera & clavi tauræ præparavit inque, atque ead subfiliare, ut facile à Pulice incedente traherentur; nec tamen pulvis, catenæ, fera & clavis grani pondus fimum excederet. Accipimus item à fide dignis, pulicem sic catenâ alligatum, circum aureum perfectè omnibus suis numeris absolum, nullo negotio traxisset; id quod & artificis industrialiam, & suæ ipsius vir-

res multum commendat. Proboscidis mucro paulo est rigidior, ut cuncti facilius penetrer. Cava si necessitas postulat, ut sanguinem exagat, & intus transvehat; tenebrosa loca peccat, duriora promulciscit non attingunt. Dubius minutissimis antennis & fronte natis, tum vix explorant, tum de objectorum natura atque duritie judicant. A mortu, locum rubicunda macula notant amittunt, & veluti luce virtutis signum erigunt. Tempestate pluviosa nimium mordaces sunt, omnemque tunc corporis locum audacissimè oberrant. Intestinum unum habent minutissimum, & implicatum; & quod pro cibi quantitate vel relaxatur, vel contrahitur. Minores, frigidos, jejuniores, acris pungunt; pinguioribus lubentius ludunt, & trillant; otiosos habere verissime est, tum quod fovee eligunt recessus, tum quod appetente luce sese subducunt. Carni putri vel mortuae non insident. Mòrbo regio laborantes ob sacci amaritudinem; mortuorum ob ejuldem corruptionem & fetorem nequitquam violant. Omni hora hominibus canibusque molesta sunt; sed nocuus quam die delectum habent majorem. Quavis permolesti sint nobis, tamen neque faciunt, ut Cimices; nec habent ignominiam pariunt, ut pediculi. Pigras tantum puniunt familias; nam à tergis admodum ædibus longè discedunt. Quam de suo capite comitia haberi intelligunt, & appropinquantem dignum presentem, dicto citius fugã sese consulunt saluti, & horum prorsum saltando hostem ludent. Horum dum auspices menturæ, saltem evasione dant operam, ut Aristophanes loquitur *ὄρετρον ἴσχυρα*. Mane à festum modicus villosus pe penetrant, vel parietibus hærentes, vel in scirpis & pulvere sese abscondunt; & quibus Gallinis, columbis, aliisque avibus, nec non hominibus, canibus, talpæ, & muribus parant infidias, atque prætereuntes vexant. Venatoris nostri vulpenis etiam fœdere affirmit, & modum quo liberatur hanc illepidum narant. E veribus nimirum pugillis aliquo latere decript, convolvunt que ore mordicent. Postea fitimen gelidissimum fenico intrat, & unciam sese immergens, ubi omnes pulices lificatissimos periculo ad caput migrasse, atque inde in lanam peragisse se respicere intelligit, cum suis hostibus onatam cum latratu exipit, atque ita lætus salvusque ab eorum vulneribus terram repetit.

Ortus illorum primus ex pulvere, præcipue iura capra ut hominis præmadesfacto. Inter canis pilos etiam ex humore succido putrescente nascuntur, Scalligero teste: minima certe putredine gignuntur, sedemque suis ortus obtinent loquens aridas. Martyr, Decadam navigatoriarum author, scripsit, in Periæna Iudorum regione, guttas fidoses è mancipiorum corporibus cadentes, illico in pulices converti. Quorundam illis illis insectis, ut ne importari aliantur ibi omnino nec generentur, ut in territorio Sigelacensis Testatore. Contra, Hæc civitas maxime nati Joannes Leo nos fallit) ex caprarum abundantia pulicum feracissima est, sicut etiam & Dede. In Hispaniâ pulices reperiantur, sed nec multi, nec magni; mortuus autem diritate longè nostris molestiores: loca calida & sole illudantur amant. Verno tempore abundant, initio hyemis moriuntur, frigor impatientissimii. Coeunt mare fœminam conficiunt, ut mulæ; & tuncque una gradiuntur, saliant & quiescunt. Divin coitu hærent; agrè admodum divelli. Statim à coitu grava firmata obefor videtur, ovorum plena; & que licet in ventre oblonga, minutissima, numerosissima, & candida videantur, exclusa tamen, repente nigrescunt, ac in pulicibus abeunt (si Penitio nihil negandum) mordacissimos. Pulices non ova sed lendes parere, Philoponus in lib. de generat. assertit, atque idem velè Niphus videtur. Quòd veto id creptum quin premunus probare contendant, nihil est eorum opinio nem confirmat; nam ova etiam sine tunc non sine sonitu franguntur. Aristoteles ex his, five ovis, five lendibus, five vermibus, aliud animal generari non sensit, cui ego libens subscriberem, nisi na-

suram

turam nihil nullo sine produce extirparem. Rariore illi pulices videntur quos juxta Niguan fluvium parit India, ut ex Theophrasto accepimus. Pedum potissimum molliores partes sub ungibus invadunt; mortuosque venerato; post quadratum tantorem pufi circiter magnitudinis excitant, & factum lendibus candidis similem; qui nisi omnes cunctissimè extirmantur, localis affectus calidis cineribus utatur, membri fieri factum ut Nymidie mancipijs læpe contigit. Ipse item in provincia Peruvia huic malo obnoxius, non nisi frequenter in flumine ablutione, valeatundem recuperat.

De Pulicello ita scriptum liquet Cardanus: India occidentalis mittit è pulicum genere Niguan, pestem quandam atrocem. Minus est pulice multo hoc animal, quod hominibus adhærens acedè lancinat, ut peres quibundam, alijs etiam manus excidant. Inventum auxilium, si locus olco per unguitur, novaculæ radatur. Ad quem ita Scalliger respondet: Nigæ narratio tua multa est, non inutilis, si philologam ipsecus; addemus ex quo abs te omnia sunt.

Pulicellus est rostro acutissimus; pedes potissimum invadit, (raro partes alias,) non ingredientium tantum, sed & cubantium quoque. Ideò in sabini cubant Indi. Frequentissime partem illam que subest unguibus lænantur, quarta die crescere tumor incipit, tum ad cantrungem magnitudinem ut pisum superet. Tumor fatus est lendibus candidis; quibus extractis, calidos imponunt cineses. Non multo aliter Benzo: Pesticis insectis maxime infestatur Indi. Inter alia Niguan, magnitudine pulicis, citra vulum sentium inter carnem & ungues præteritur pedum seque inveniunt, alunturque in pulvere. Sepe enim accidit, ut nullus ex his dolor ferretur, donec in magnitudinem cicurum aut lentium excreverit: ac tum cum ingentem lendium copiam frustante, ac ut spinã agrè evelluntur: atque inde mali cineribus calidis lanant. Porro Numidia mancipia, que Hispani in familijs habent, calcæis quia deffibrantur, ea pestis pervicacissime infestat: tantaque copia pedes occupat, ut nullã crã præterquam ferro aut igne arceri queat: itaque multi ex eo digiti pedum, vel pedibus integris mutilati superserunt. Intereunt Pulices à nimio frigore, & propterea algidiorè hyeme disparent: vel vi occiduntur à nobis, atque canis canem non minus grãte expulcat, quam murò scabunt. Superdicat item benignissima natura integrum remediorem sylum, ut quorum vesligia nos fallunt fatuque, ludans, eos aliquando tamen perdamus, & corpora ab illorum lætibus salva servemus. Dedit enim nobis caules, ebulli folia, silicem, anchusæ radicem, pilegij flores, rutam, comenanthum, fistiphidum agrilum, pnyllium, conizam, crocum, coriandrum, chelidonium, Silicquam, cicurum, sylvestrem, perficarium, Sinapi, lupinus, radicem Chamælex, hellebori, folia populi nigra, lauri, juglandis; quorum oleis, aut succis decoctis, irrorato pavimento, vel sustibus domo infectã, figurantur pulices, & plerumque interierunt. Supra omnia aque urinx feces, aut aque maris laudantur; asperse; & cornu cervini ustio valde conficte. Sanguis hircini fovea vel pelvi depositus, omnes pulices ad se allicit; uti etiam lignum adipe cicuti, cunctuli, vulpis uris, tauriantur vulpis illitum. Aqua decoctionis arfenici aut sublimatis asperfa, certo experimento pulices necat. Quæ decoctionis arfenici aut sublimatis asperfa, idem pariter. Lampyrus in media domo posita, figat pulices. Herba pulicaria in civitate Chabri pulverizatur, & circa lectos arborum Oleum spicæ, petræ, tercinthi plerumque auxiliatur. Hæc remedia ex Aplyto, Varone, Columella, Galeno, Actio, Palladio, Avicenna, Rhasi, Kiramidè, Guiliemo,

B b

lib. fabril

extr. og. n. 3 ad fabril. card. 53.

in maris. hiff.

heliom, Placentino, Ioannio, Bellunensi, Hermolao Barb. atque Plinio petra sufficit. Barbaria autem (teste Lero) ne a palucibus mordentur, oleo quodam crassiore & rubro, & fructibus expresse, fole illius, qui *Corrag*, appellatur. Petrus Galliffardus, Caelius Chalagagnus & Tzetzes, Encoum Pulicis in scriptis perhibentur; in quod incidisse animus nobis fuit, non fortuna.

CAP. XXIX.

De *Apoda* seu *Depedibus Insectis*. Ac primum de *Terra Insectis*.

Depedum Insectorum terrestrium quaedam in ipsa nascuntur; Quaedam in animalibus & Plantis. Vermes Terrae nuncupantur Plauto & Columella, forte a lubricitate appellantur. Terrae quoque Insectina vocantur, tum quod in ipsis terrae visceribus ortum habent, tum quod compressi (animalium insectiorum modo) excrementa eiciunt, tum quia horum formam & figuram praesentant. Hos Graeci *γινώσκου*, *βόσκου*, *Εσθίου*, *Εσθίου*, *Σιρακού*, *σώκου* vocant. Angli, *Medo*, *Earthwormes*. Gallis *Vers de terre*; Italis *Lumbricus* & *Minusquam*, *Embrice*; Germanis *Landriq*ue *Erden wormen*; Arabibus, *Charatij* dicuntur. Manardus scribit, lib. 2. ep. 4. *γινώσκου* *οσφιστες* olim vocatos. Lumbricitatem terrestres vel majores sunt, vel minores. Sunt autē *Majorēs*, vermes oblongi, similes seris ipsis terribus qui insectinis hominū innascuntur, semipedes longi, imo extenti pedes aequant; coloris carnis dilutus, & maximam partem omnes annulo circa collū, vel potius torijs crassifuculo ornati, in quo languis paucus continetur; oculis carent, ut omne lumbricorum genus. Ex terra partefacta primum nascuntur, eadem deinceps nutriuntur, & in terram postremo resoluuntur. Quos in foraminū margine aggerulos crispantes cernis, excrementa esse coniecto; nam in ipsis nihil praeter terram reperimus, cuius faeco alimentario exhaudū, reliquam partem tui imale pondus pro foribus eiciunt; qui, ne pluviae illabantur, praesidio sunt. Noctē, praesertim pluviosa, libenter coeunt, & ad auroram coe coherant: in venire non complacunt, ut Serpentes; sed lateribus arcte conjunctis mutuo adherentur, ipsam oleam quandam salivam inter coeum emittentes. Mediam corporis partem, posteriorem scilicet (cuiam in venire) intra cavernas retinent, neque unquam sic conglutinantur, quin levissimo terra motu divisi sele subducant. Tempore pluvioso magis abundant, nisi dum coeunt: tum enim praecipue rubent. Aprilis medio lumbricus salivam diffecū (inquit Gelasius) *latis* erantur. Intra carnem per totum corpus receptaculum quoddam descendit, annularum, membrana tenui donatum, diffusantur oleo gravis occurrunt. In hoc continentur terra ab ipsis Insecta. Ovis autem supra receptaculis, proxima animalia simul coepta albicant. *Minorēs*, clarioris doctrinae gratia, *Afraidus* cum Georgio Agricola vocamus; in herminis & sub lapidū adhaerere frequenter. Horum alij tubri (quos *Duges* vocamus) piscatoribus dederunt, alij subvisidi; alij quaedam *Βαφελά*, *Αδωντα* appellat; quaedam etiam torquati & pingues; quidam non torquati & graciles, quos mares puro. Autumnio portissimum hi generantur ob humiditatis paucitatem, ut Aristoteles videtur asservere. Vtrumque genus diu in aqua vivit, sed tandem alimentinopia commoriuntur. Tractu & pulsu quodam deloco in locum moventur; neque enim prope voluntariā a Philosopho dicitur. Degunt majores in terra visceribus, maximē ubi aer liber est, atque

hominum

hominum subinde fit concussus. Manē dum in cavernas sele receperint, fredo aere, egestā ferrā manunt; pluviosis, felleūca intus attractā obsistant. Plerumque terrā, fide avidefime & macā panis triticū, non fermentatū, vesuntur; ut ex nostro Turnerō (teste fide dignissimo) saepe accipiunt, & vidimus. Hyemis frigidioris impetu, atque nimia arstita siccitate multū pereunt. Quinque fossione, factōque terrae motu, & infuso succi medicini liquore (qualis juglandium, canabis, & lixivij) horis expelluntur, atque itā a piscatoribus colliguntur. Conducit item fortos (quos miserere populatū) nocte in tempesta atque illant tacite intrare, & Vulcani in cornu gestati beneficio coeum obrepere. Sic enim una nocte milia eorum aliquot intercepti atque occidi possunt. Varij contemptissimi hujus animalculi usi commemorantur: imō vix aliquod lumbricū tribuat natura, cui contra plures morbos tantae virtutes. Etenim lumbricū terrestres mollunt, glutinant, dolorem sedant, terrefricū suā & aquatica similia humiditate temperamentum parti afflictae conciliant. Pulvis lumbricorum ita paratur: Majores lumbricos terrae musco per aliquod tempus volvisitino, quo se glutinū illo leniore exterius adherente liberent. Deinde posteriorem partem, caudam vicius, comprimit, ut excrementis eicetur praedictum. Tum in valculum cum vino albo & pauco fale coniecit, ac modice eos digitis confringendū, primum illud vitium abijcitur. Novum affunde, atque post abiectionem vermium, ejus quoque nihil auferro. Haud enim totum abiectionem est (ut quidam vulgus) donec omnino clarum evadit; nam lenis & glutinatior illa facultas vix amitteretur. Hoc modo parati, sensim in furno exsiccantur, donec tactū in pulverem terri possint: Tum tritus, cribroque projectus pulvis (oreo autem coagulatum aut calcem referret) rem ovis ab igne in vase vitreo servandus. Alias praefrabit lumbricos diffecos in vino falso candente. *Epilepsiam*; & cum vino muldromelite, aut vino, *Calcium, ulcus venum, aequo vesicae curat*. Dantur autem drachmae pondere. Ex aqua cyathis tribus internos abcessus namque, ac ad excretionem deducit, si septem aut novem numero in pulvere fuerint radacū. Siftunt quoque Diarrhaem, sterilitatem abigunt, gravidis fecundas retardatas expellunt, Hechthiacum dolorem leniunt, hepate aperient, febrilioribus solvant, omnes insectiorum lumbricos necant atque ejiciunt, ex succo sanguinariae aut lymphae bibulum diabeti convenit, praecipue si una etiam per clyster infundatur. Clyster item ex eorum decocto injectis, haemorrhoidalem dolorem mirè tollit. Quidam, ubi sanguinis concretū suspicio est, decoctum lumbricorum magno fructu propinquant. Ad aurium vitæ totum deporata, adipe auris decocti infunduntur. Ad dentium dolores in oleo decocti, indusque auriculae cupis e parte doleat, ut Plinius refertur, praesentant levamentum: vel si in contrariam aures infulerint, ut docet Dioscorides. *Haecenus de Lumbricis intra corpus exhibitis* ex Dioscoridis, Galeni, Aetij, Agnetae, Myrepti, Plinij, Valerij experientie testimonio. *Externis* tamen adhibiti, atque triti, vulnera & nervos praeficos glutinant, & septem diem ipso consoldant; itaque in melle servandos, & in melle servandos Democritus cenet. Cinis cum oleo veseri purida ulcera exspargat, corumque duriores margines, cum pice liquida & Simbio melle asserant, Plinio absunt: Dioscorides Siculum mel, Simbicum vocat dicit. Quiddam Chiturgus jam apud Anglos non incelebris, ex terre vermicibus & melle limentum parat, quo turundam salutam, & alumine subtilissimè pulverisato conspergit, Fistulae indit; atque calcum sine dolore exefum extrahit, ulcque occultat. Cinis eorum *influxa* item extrahit

extrahit, & ex oleo rosaceo impofitus Perianthium medetur. *Marcellus.*
Diffusile caluere nervis, inquit Serenus Profertur terra lambrius indere
pritis, Sicut catus & rancens foetari aenegia debet. Marcellus Empiricus ci-
 neri lamburicorum atque xungia Senecioneum adijcit, & tenera bux cacu-
 mina cum oilibano. Ex his tritis Emplastrum conficit, præterius vel
 dolentibus apponit. Oñibus contractis, horum & lyfveltis muris pulveres
 commixtos, emplaftrique formâ cum oleo rosaceo adhibitos, valde con-
 ferte docet Plinius.

In Egorum tant nervorum quam articulorum dolorem fedantibus medi-
 camentis, Rufillus, Abylus, Didymus, magnum Lamburicorum numerum
 accumulatur: unde colligit Cardanus, ijs omnes dolores poffe levâri. Mund-
 della contractions nervorum fanari affirmat, ubi ex oleo chamemelino ver-
 veribus his prægnante illuftravit. Idem narrat Marcellus de melle (ut di-
 cam) lamburico. Podagra proculdubio inquit Aetius in oleo cocti, cum
 pauca cera, fingulari funt remedia. Idem quoque Marcellus, fed etiam ali-
 quando nec admifcet. Vigo ad puncturam dolores ex his & ratis Emplaf-
 trum componit, quibus viperarum etiam adipem adijungi.

Ad dolores ungularum, & Cineris lamburicij, olei rosacei vel lupulini, q. f.
mice, fiat unguentum. Auid præfantissimum: R. medulla cruris vituli, olei
rosi completi & antiquij, ßij. Lamburicorum mundatorum cum vino & sale
ßij, bulliant in balneo Mariæ ad michigulis consistentiam. Hac cervicem &
scapulas & locos dolentes unguito: nam mirè profect. Plinius. Eos cum
melle illitit, atque inde malagma confectum imponit Marcellus. In mem-
bris alcerum extricatione & atrophia, lamburicos mundatos, in phialam indere
oportet optime lutatum, ne quid exipiat, & in cibum tepidum vel balneo
reponere. Inde in lenum quandam humorem resolventur. Ad paraly-
sin membrorum ædificandum & mirabile remedium: R. cinerum lamburico-
rum tenaciorum lb. ñij, Zingib. galang. ana ßij, cum melle desumpito: incro-
ponentur, & fiat unguentum. Hoc tribus nodibus cotinuis inunge patient-
tem, ligando fortissimè brachia supra ventrem vel stomachum: cum bene
coepuerit, & ad frigore caveat. Jacobus de Formis. Ad castitiam arcendam
oleo hinc cineri admixto utuntur mulieres dum caput, Plinio Autho-
reque substantiè Serenus his verbis,

Lamburicis quoque terrestres miscentur olivo,

Et iovenem præstant redivivo flore capillum,

Dentium dolori quomodo medentur, antea diximus. Quin porro cinis illius
 demes interitus juvat, & puritidis injectus facile eos, imò vel molarem cade-
 re cogit: præterius demes potius fœniticas, & pulveris satia repleto atque
 asperito. *Aetius, Gal. s. dec. loc. idem fere ex Archigene habet. Profunt &*
cum moli radice in aceto Scyllitico cocti, ita ut colluantur dentes, Auribus
parvulis cum oleo insidui valde conducunt ex Galeni sententia: infammatio-
nes etiamdem mulcent cum rosaceo cocti. Aetius.

Si vero abusus sensu remotor in aere,

Lamburicos terra, chumque ex anseri rancio

Excoque: sic veterem possis depellere morbum.

Myreplos lamburicos cum exigua parte terre, unde desumpti sint, terit
 subigit, ac illinit ad aures confusus. Marcellus terit cum rosaceo, Cellius cum
 oleo oilivum. Faventinus in aurium doloribus oleo lamburicorum parte immu-
 rit extintat, atque etiam internis ipsum insillat. Marcellus porro, non plati-
 tata sed fatia, impari numero cum lamburicis totidem terit jubet, & in oleo opo-
 timo decoqui ad: hoc deinceps oleum auribus inditum, eorum primis
 dolentibus, ac hebetudinè valde auxiliari proficitur.

Effusus

Fissuras aurium manuum ac pedum, oleo lamburico curat Abinzozar. Ad
antiquum capitis dolorem, ex illius, castoreo, & cum aceto triti applicandique
præclare conferunt. Galeus ad icem hujusmodi in Hispaniis parat remedi-
um. R. vermes terrestres numero 15, grana totidem pipæris, accij, q. m. sicce,
atque illine. Alind. R. Vermes terunt, mulficæ, pipæris, albi, m. r. r. s. s.
ana ßff. tere ac subige cum aceto, locumque Hemeraria larum illanco. My-
replos illos vermes impares esse vult, atque finitri tantum manu legantur, ju-
perstitiosè injungit. Svis explorare inquit Marcellus) utrum tumor in col-
lo apparens, Struma sit necne; lamburicum vivum, nunciacum conum appo-
curato; qui (si struma sit) intertam convertetur lamburicis; sin minus, inte-
ger manebit atque illaxus, idem Plinius. Lamburici terentibus nobile illud
Emplastrum Ainoald (A. Breviarij) ex pelle areis, & lagretie hominis ruti,
Contra rupturam ingreditur, eoque ad Enterocelen, & Epiploceles lanandum
laudat Hollerius. Cæcilus quoque minuit, tum intus sumpti, tum in un-
guento pectini crassius illiti. Gal. Malitiam quod mala atriens, Collo alligari
putant timent, femori contra appositi, eundem & secundus eductus, attra-
hant nempe potenter, absque vivi applicantur. Flim. Cæciliosis manna-
rum vermes terreni fere inpositi curant, nam concoquantur, aperiant, extrah-
ant, & ad cicatricem perducunt. Alex. bend. Sic Myreplos ex ijs conta-
ctis Emplastrum componit. Mamma indurata ac inflammata, terra intestina
cum malis cotoneis apponitur, vel cum polenta, Aetius. Sicutum post partum
mulieribus mamma intumescit, atque (ut Sereni verbis utar,)

Classis pentus dolor angit æcerius,
Lamburici terra virgences unge Corymbos.

Etenim mammarum suppuraciones & abscessus concoquit, costifcos eva-
 cians & penansum. *Ad signum furoris Indi* (narrante Carolo Clusio) ex Lum-
 buriis terrestribus unguentum fita consistunt: R. Lamburicos terra exemptos,
 eoque Mazæ folijs vel polline marito aliquid; ac pinguis redictos, in
 ficiâ vase (semper desumpito) coquoito; colandos deinde rurtus percoquo ad
 Emplaftri ferè consistentiam, quod recte paratum luteicis coloris. Hujus par-
 tem aliquam in aqua rosacea stillata dilue, locumque affictum abluè bis
 in die. Præfantissimum sane remedium (inquit Clusius) & experientia longissi-
 ma corroboratur. Plinius eos ex aceto idem præfate affinat: Qui etiam
 (unâ cum Aetio & Myreplo) mirabile auxilium esse dicit, Lamburicos tritos ac
 Scorpionum plagi impofitos, nam & dolorem (inquit) confestim sedat,
 & tumoris malignitatem corrigit.

Olum. Lamburicorum ad varios uti esse morbos nemo non novit: & secun-
 dum veteres in parture, R. Vermium terrestr. lib. li. olei ros. omphac. li. ñj. vi-
 ni fragrantis albi, ñj. bulliant in balneo ad vini consumptionem. Hoc potius
 relaxatos, & contractos, & stupidos, & diffictos, & irrigigatos curat om-
 nes fere mitigat dolores, & calcum minuit pectus Lumborum, que inun-
 ctione. Verum in ejus preparatione, quoque funt sequitur sententiam. Qui-
 dam enim ante olei additionem, lavant eos & purgant vino albos; quidam
 omnino nec lavant, nec terram expriment, & vungunt odoratum potius su-
 dent, citius penetrat. Alij simpliciter oleo utuntur, non rosaceo; alij vicif-
 sim chamemelino. Coquendi item varios modos ostendunt. Nam hic in
 cilibano, ille in balneo, alter in fumo teri dicitur. & quidam flores cham-
 meli & anethi ad dolores mitigandos; quidam hypericinis flores ad vulnera
 glutinandâ; alter linaces; alter cocleas, pro suo quoque animo adjuñcet.
 Aetium quoque mirabilem esse Lamburicis parat Bartapaxia auctor, fol. 254.
 invulneribus morisque externis & internis plurimis periculum. *Ad Lum-*
bicos

bricos Equorum ac bovm, Lumbricos terrestres visus naribus infundit Pelaginos, quavis cornu eos in stomachum transire longè præfaret. Cineres Lumbricorum tritis cum carne calidè accipiunt dare Tardius præcipit, cum alvum exonerare nequeunt. Sunt item cibo Talpis, iisque fœdientibus mira festinatione erumpunt et terra. Sues (ut Varro fertur) limum turbant, terrensque rostro etodiunt, ut vis velcantur. Albetibus buones, Bellionis Lacertos, Tarentinus paguros marinos, experiantia ranas, anguillas, fundulos, Cyprinos, rochas, truttas, darcas & tuncas, Lumbricos avulsiuimè devorare lais testantur, quoque Aristoteles, avis species, Vannellus à quibusdam dicta, nec no^o galline, & tota cornicem natio ipsi velcantur. Parum illi autem præulentes pilicatoses, qui Lumbricos fove medicatis exire cogunt & gram in farina triticea cum pauco melle jacuerint, si per diem intuerent, vel ipsa quidem antiposita magis fapient. Nec commendanda quoque utilitatem ex ipsi capere possunt, sed quod pluvias immensis nobis prædantur, fibra etæ eruptione. Si autem pridiana vel peralauerit, cratimam ferentiam promittunt. Quidam ferrum ad chalybis duritiem fingunt hoc modo. X. v. crumum terreit. partes duas, rad. raphani partem unam & contundantur, & alembico destillentur aqua: vel accipe aquæ Lumbricorum sililaticia, it. iij. succi raphani l. j. milice: ferrum fapius hac aqua extrahatur in eadem maneat per decem dies, ac valde indurect. *Alud. v. Lumbric. terreit. l. j. succi raphani l. j. destillentur in alembico leni igne. & in hac aqua destillata tempera ferrum. Item: Accidit, cicuta Faridæ, & Aristolochie rot. fucus pari mensura extrahatur, & in illo chalybis multoties destemperetur. Succus quoque Cyclaminis idem præfaret ereditur, ut auctor magnifiro Fakenham Medicus insigni. *Alud. R. Sanguinis hirci, cui adde parum fali communis, aqua vitrea & bene lutata sepeliantur in terra per dies 30. Tum sanguinem in balneo destilla, & liquorem destillatum aquæ Lumbricorum adjuungo parti mensura. *Alud. R. aquæ Lumbricorum, raporum, radicem malorum arborum, ana; separatim destillatorem aquam mensuram milice, ac ferrum in ea aqua extringit, ut dictum est. Anonymus Gallus.***

CAP. XXX.

De Animalium Lumbricis.

Lumbrici à lumbis dictos parat fidosos. Nam & Lumbos ventrem appellant veteres, & *gordax* apud Hæstichium & Suidam, *Lumbrici laborantis*, quidam interpretantur. Sed rectius à Lumbricis terrestribus quoque natura & forma referunt, nomen sumplerunt. Cornelius Celsus eos vermes, Plinius Interacorum animalia vocat. A pud Græcos *gordax*, *gordax*, *gordax*, *gordax*, & (cum ad magnitudinem non vulgarem pervenerint) *boia* dicuntur, ut ex *Æliano* apparet, lib. 9. cap. 33. Adverendum est differentiam esse apud Græcos latinos, inter vermes & vermina, seu verminationem: quia vermes proprie funt animalia & vermina autem & verminationes dicuntur tormina intestinorum: quædam enim præter Celsum, Scierum, Plinium, Seneca Epistola 97. testatur. Verum Arabes *Emicra*, sylvaticus *Emicra*, Germani *Spulwurme*, *Spulwurme*, Angli *Gut-worm*, Illyrici *Syrkemia*, vocabulo difficultis pronunciationis vocantur. Est autem Lumbricus animal insectum, deper, in corpore animalium natum, variè lædens operationes. Dixi *Animal*, ut Lumbricos

Novæ.

Defcriptio.

bricos illos latos *Tennis* dictos excluderem, qui licet substantia sine adnata insectinis, & animalis formam præfentant: non proprie tamen pro animalibus haberi possunt: ut Hippoc. 2. de morbis rectè affirmat: dixi *insectum*, tum quia animaloso funt corpore, tum quia veres inter ferpentis illos non numerant, nec classè aliqua petulari hæctenus donantur. Dixi *deper*, ut à pedibus vermium distinguerem. Dixi *in corpore animalium natum*, quia non solum in insectinis gignuntur, fed etiam in fingulis partibus carnis: imò in corde ipso, ut in hultoria patet. Neque hominis duntaxat ipsi vexantur, sed & equi, boves, vituli, canes, porci, accipiunt, quæ totum animalium perfectorum genus. Dixi *variè lædens actiones*, quoniam ab ipsi dolores, tabes, convulsiones, epilepsias, phrentides, variæque alia mala sequuntur: præfatum si vel magni substantia vel numero plures exalverint. Sunt autem illi omnes Lumbrici vel in viventibus membris nati, vel in mortuis. Viventium vermes triplices videmus: *gordax*, *gordax*, *gordax*: quos Latini Teretes, Cucurbitinos, & Mortuos, & Mortuos in alijs vasis atque visceribus: quæ de rapud veteres scriptores maximam controverfiam invenio. Nam Gal. 1. de loc. aff. cap. 5. certos mortuos, certis partibus alij; ut Lumbricos intestinis, calculum renibus & vesicæ. Venerunt cum plurimis alijs Academicis vidi calculum instar oui columbini, per alvum excrementum Canabrigiæ à Doctore *Larkino* Regio medicina ibidem profefiore, qui dolore coli & Atrophia diu affictus, calculum quæ dixi, forma & magnitudine, seu molleffimum tam affictus, tandem exiebat. Idem Montus & Benivenius vidè vidisse, serpro affirmant. Quædam quoque clystere Nobilis Leonardi femine lebedentes, triginta quique calculos, à Mespili fecimibus non abscedentes, uno tempore (anno 1583.) eduxi. Pedemontani, Arculani, Guaineri, Tralliani, Benivenij & Montus fidem multi in dubium vocant, quod (præter Galeni sententiam) in capite, palmoneffum, venis majoribus, folliculo bilis, sub lingua, in juncturis, alvo, calculos se non femel conspicatos esse literis prodiderunt. Cæterum cum experientia quotidianè ipsos purgat mendacj, Græcum Græca fide dixisse, hos autem rem verissimam narrasse confiteri debemus.

Memnisse sane potuit Galenus. Hippocratem epid. 5. sect. 12. non tementem affirmat. Ex mulieris utero manibus obstetricis expressum esse lapidem ziperum, magnitudine verticilli fusi. Quæ fane præmittere visum est, ne dum Lumbricos cunctis penè partibus innacis, ex aliorum fide, nostrique oculis, asseveramus: aut rem novam, aut falsam dixisse existimemus. In Hemicrania vehementissimo dolore raro apparent vermes: aliquando tamen id fieri docet Hollerius lib. 1. cap. 7. Morbum hunc Poloni *Stomachobak*: Germani *Hauptwurm* appellant, sive qui olim in Germania & Hungaria frequens, atque omnes eo correpti in phrenesim vel maniam incidere: aut mortuæ dissecto cerebro, vermiculus inventus est. Tunc medici altum cum vino sublimato exhibuerant, semel aut bis in die, quod quicunque biberant, contraherant: alij vero omnes perierant. Philippus Shotus quique famulos suos eo morbo affectos ita curavit: ut quidam in Epistola ad Gesnerum scripsit. Vermes in cerebro fæpiss confici, Thomas à Vega, com. in cap. 5. lib. de loc. aff. Galeni, & Balthasar Conradus cap. 10. de febre Hungarica testantur. Cornelius quoque Gemma in appendice operis Comodoro, de Hamirita pestilentia: differens, mulierem in civitate quondam Mosæ fluvio adjacente, vehementissimo, & diuturno capitis dolore correptam memorat: quæ postea exspirante, cerebrum dissectum fuit, atque inibi maximè putredinis vis vermium quæ copia repta. Dignoscitur sita affectio, a thore

CAP. XXXI.

De Lumbricorum intestinarum descriptione.

Lumbricorum qui in intestinis procreantur tria esse genera, supra huius commotrationis: quid autem eorum quodque sit, operacipium hinc explicare. *serpentes* sive Teretes Lumbrici primam speciem constituunt differentiam, eandemque omnibus perscipiam, quod sanè alijs frequentibus sunt: ita nuncupati, quod reverà teretes acutè rotundi, apparent non affimiles vermibus, qui in terrenicis nascuntur, quos Græcos *serpentes* id est, teretes intestina dixisse, atque memoravimus. His, ut vulgo verum genus, nulli sunt oculi, & longitudo palmaris, vel paulo maior. Tamen Benivennus cap. 2. Fabrum quendam unum cum crastore pituita lumbricum teretem vomitu expulisse affirmat, longitudine fere sesquipedali, fatis planum, rubro capite, levi, & pili magnitudinem non excedente: cæterum illi corpus lanugine quadam coniectum, cauda item lunata. Romæ item anno 1543. quidam exatè jam ingravescente confluxus, quum multis diebus (historiam Gabucinum bartram) maximis torminibus duciricaretur, lumbricum tandem alio depositis migrans, pili quæ referuntur, longitudine pedum quinque, magnitudine qualis est arbutus: Vixit etiam qui palmæ longitudinem non excederet, rotundus omnino pestimilenti, nisi quod dorsum habebat lanuginosum, & puls rubris veluti corintum: quo idoneis medicamentis evacuato in colombo quadam juvenis evasit. Canonicus quidam Antonianus (Hieronymo Montouo asserente) viridem lumbricum eiecit, fed brevis tempore à propulsa fera diem obiit. Maximam tamen partem levis sunt, non hirti; palmares non pedales; utraq; extremitate mucronata & veluti rostrata. Eatenus etiam à teretibus differunt, quod nec torquem nec cingulum ullam gestant. Colores quod atinet, vidimus nonnullos, rubros, flavos, nigros, & ex parte albos vel fulvos. Viides rarius fe obijciunt, verum & tales videtur Montuus. *serpentes* dicuntur vermes illi palpitantes, & cucurbitæ femina representantes, de quibus inter Gabucinum & Mercualium magna lita. Etenim ille cum de lato lumbrico infansit Cucurbitinis pellicula intercellis constante agit, sic loquitur: Ego vero (inquit) nihil aliud latum lumbricum esse existimo, quam secundum Hippocratem, veluti abrasionem intestinorum album, totamque completentem intestina, intra quam cucurbitæ femini similes animantes procreantur: quæ tunc excerni videntur, quum illa tota excernitur. frequenter autem per partes: quæ sicut excretionis franguntur, tum licet intteri illos lumbricos cucurbitis femini simillimos locum exeretis; interdum plures simul complicatos, interdum pauciores. Siquis vero totam illam portionem videlicet, sciat non abrasionem illam tapizamentum, fed cucumeri similes animantes intra ipsam, vivere. Hunc ego lumbricum, latum dictum, mira olim longitudinis palpitantem confexi, & motu sese locali commoventem, quem mulier quædam in febre quotidiana egessit, ut veli abrasionem illam inspicere, eique motus causam vestigare, ecce tibi alter ponsus ab illis diebus, qui lati lumbrici portionem effavit digram exerevillè dixi, quam venulam miram nobis ostendit, incredibili vim cum desiderio nostravit. Hæc autem portio sese commovebat, quo factum est, ut avidius motus ipsius causam perquirerem. Diligentissime tandem examinans, per eam totam cavitatem cucumeris simillum animantium feriem confexi, quæ ex veluti è quadam lectulo quodammodo interduum unum, interdum duo simul complicata; pleurumque quatuor, pluresque: atque cum abrasionis partem, quæ vacua ab humido

jusmodi

iusmodi cucurbitinis animalculis erat, nullo pacto moveri, imo subsidere. Quo factum est, ut latum lumbricum nil aliud esse existimarem, ac macos inter insecta gentis, vel macofam pituitam intestinorum fragilitate addentatam lorice modo intestina interiorum ambientem, quam mulieres aspidentes lectulorum lumbricorum vocant. Iix qua mucosa matera cucurbitis aspidentes animantes, conceptus more produciuntur, qui à secunda nuncupata membrana intra uterum primæ et lævæ genitæ, unicoque contegitur. Hæc Gabucinus. Cujus sententia suffragatur Avicenna Fen. 16. tract. 5. cap. 2. his verbis: Cucurbitini & lati lumbrici progignuntur ex ipis viscofissimis fixis in superficie intestinorum, quas comprehendit panniculos mucosus velans eas, quas ipsi generentur ex eis, & in eo perforant. Idem & clarus Antonius benevinnus Florentinus in Com. de mirandis morbis. cauis. cap. 87. testatur: qui in Avinionis thernis, quæ sunt in agro Senensi, mulierem videlicet scribit continis septem diebus aquâ eporâ complures cucurbitinos ejicientem: qui usque adeo inter sese dum alter alteri mordicus cucurbitinos ejicientem: qui usque ipsi serie quatuor cubitorum longitudinem excederet, jungebantur, ut cum sua unum duntaxat lumbricum existimares. Ioannes Bibliopæus Basiliensis dum in ea Academia sub Zuingero Platereoque præceptoribus, anno 1579. docuit, sine omni doloris sensu, & non multis ante ætatis similes quoque excreverat. Contra hæc attem ex multis Cucurbitinis: absque quibus fuisse, experis motus, sensusque ex animalium numero iure esset exclusus. Platerus talem lumbricum scribit Plinius ab agro rejatum de longitudinem trecentorum pedum. Quare quicquid Mercurialis contra obijcit lib. 3. de morb. vep. cap. 7. approbante rem ipsam experientia, fundameto caret. Verum dicit, Fieri non posse, ut animal aliquod totum fetus edat, quod apparet semibus Cucurbitæ similes. Deinde; Nequaquam locum intestinorum capax esse toto factum. Tertio; Fieri id violentè exis figuratio, quia inter exeamdem coni fractus, in ea minima segmenta cucurbitina dividitur. Atque hinc potest colligi, nudas esse quas communiuntur Arabes de lumbricis cucurbitinis, quas situm, longa experientia insinuat, proprie imaginationi ita applaudere, ut sensum, longæ experientie insinuat, proprie imaginationi ita applaudere, ut sensum, negare ausus? Eia; Nullam animal totum fetus edat cucurbitinos quidem, obsecro? quum una puella, sumpto totum fetus edat cucurbitinos quidem, septuaginta (teste Gabucino) ac septem teretes supra centum dejecerit: ut omnium quæ de horum admiranda multitudine Benevinnus vix probata fidei (cap. 85.) commemorat. Quod vero loco in capacitate obtundit, id si pro argumento obijcis, lepidè erras.

Etenim intestina non solum quo sunt in cucurbita, fed ipsam quoque cucurbitam preparatam suscipiant. Ludis autem non lædis Avicennam & Arabes hinc obijctione: quandoquidem in diffectu cadaveribus cucurbitinis vermes tenia involuti conspècti fuerunt, non solum ex anti violenta expansione, vel modo excretionis, cucurbitinam formam assumperunt: ut tu vel nulli tios fingis, vel potius imperite credis. Concludo igitur cum Gabucino, Cucurbitinos & esse lumbricos, & latum lumbricum Terentium dictum, non revera esse lumbricum, imo ne animal quidem; sed *hæc non nisi verba sequi videtur.* Hippocrates vocat, huiusmodi Cucurbitinis forticatum postis resistenti. Alcarides *serpentes* nomen obtinent: quoniam his defectus modicatione & puritu valde exercent. Alij ab *serpente*, *serpentes*, derivant. Lamentarij veteribus dicebantur, quia rarius in hominibus, sæpius autem in equis, canibus, gallinacis,

linacis, boumque genere apparent. Imò tam infrequenter olim homines vexabant, ut Hippocrati Celsoque ejus sectorari arto ignoti aut mentione indigni videntur, qua de causa filicorum eorum historiam, quam de reliquis Liburibus talè dicere. Sunt autem terribilis lumbicis similes, sed è breviorè decuplo (raro enim unciam excedunt) et pro qualitate sua longitudo, diè crassiores in extremo longaeone & anfibili initio repleniuntur, vehementer horum locorum prurium excitantes. Galenus in lib. de lingua Hippocratis scribit, Alcaridas vocatos esse à Coo sene *πελαγίους, id est,* longos lumbricos; quam nobis difficultatem facile suprà Mercuialis, quum pro *πελαγίους* legendum rectè monerit. Quinciam licet, pro ratione crassitudo & latitudinis, longi videntur; sunt tamen, factà ad teretes comparatione, breviores ducenti. Horum autem teretium varij, pro materie cibi vel coqueus calorès differentia, colores: Cucurbitini verò semper. Vnde ego conjecerim hos solos, è sola pituita, illos ex omnibus humoribus trementijque, originem habere. Prodeunt per se magno simul numero, & ante excretionem valde pungunt.

CAP. XXXII.

De Lumbicorum inestimatorum ortu.

MATERIAM Lumbicorum causam Aristoteles lib. 5. gen. & Hippocrates ante eum, 4. morb. fieri conant. Orbisculi lib. 3. aph. 30. atque eum magis form fecit Montanus, ex omni humorum genere gigni animalia inestimatorum existimantur. Quos dum hallucinatos putat Mercuialis, pleno ipse meridie cæcutivir. Sed argumenta ejus examinemus. Non fieri è sanguine compertum est (inquit), quia sanguis nunquam ad tantam putrefactionem provenit, ut ex eo gignantur animalia. Tum etiam ex Alexandri Trallianis sententia in venis animalia nasci non posse affirmat. Verùm, primo argumento experientia nervos præcedit, secundum Rhafes, Loppij, Plinijque auctoritas latis jugulat. Non etiam gigni possunt ex humore melancholico, quia frigidus & siccus; motus flavia bile, quoniam amaricit: amaris autem rebus non nutriuntur, sed interrimuntur hæc animantia. Cui opinioni licet Aristotelem, Hippocratem, Galenum, 4. simpl. med. Aeginetam, lib. 4. cap. 27. patrocinares indicat, quid tam tamen exile ac illi omnes. Norum enim lanij in ovij plene, melancholici humoris fontem, in boum felle, hylisij & Allocerij illius succi receptaculo, innumeros atque undam viros esse lumbricos. Neque sane video cur minus ex bile flavia, quam in absinthio, & ex melancholia quàm in lapidibus; ex sanguine, quam in saccharo nascantur. Cæterum nisi ex illis oriuntur, cui tandem materie debent principium Respondet Patavimus Medicus: *Remanet igitur, ut duntaxat generari possint ex pituita crassa* quam sollicit vel nimia ciborum optimorum quantitas per calorè inopiam; vel motuum quantitas corrupta per deprivationem peperit. Quæ licet sententia Galeno, Aeginetæ, Actii, Avencianæ, Columellæ, Celsi, Alexandri, nostrisque imprimis Mercuialis vehementer placeat: restat tamen Hippocrates nisi sententia, qui non fecit animalia in Microscopio suo gigni, ac majori in mundo existimavit: Sicur igitur habet in se terra omnigenum humorem, calorem, spiritum, ut nascantur materie possit: *supra 2. dicitur* *fræde, morali non oportet in poluere.* Quiniam quum hæc animalia terre illa inestima per omnia repræsentent; ijdem sane principij utraque frui nemò sane mentis negat. Quæ terre pituita inest gignit tamen patitque teretes, cucurbitinos,

curbitinos, alcaridas, omniq; generis Lumbricos, imò optima tepidissima que terra ijs abundat: tantum abest, ut ex crudis corruptique tantum in humoribus originem ducant. Nonne etiam ab hominibus latis autque valentibus Lumbicos dejectos quotidie videmus? Equidem novi Francolurti ad Motuum Flaniam quandam, quæ ab incunte ætate ad quadragesimum usque annum Teretes surrie aliquot ejecit, circa salutis dispendium: neque unquam ab ijs male habuit: Concludimus igitur ex omni corporis humore crudificato nati posse Lumbicos; non solum ex pituita minus concocta vel corrupta. Formalis causa à calore pendet interno, blando, in mli, benigno, animante & vivifico in quo liba fitrix Calcedæ Natura vis (ut Avenciana verbo) ignis secreti gradibus colores ligni, formamque latam cucurbitinam, (& aliquid quando laceri, bufonis, bruci, eruce, & anguis, & anguille, ut in historijs legitimus) ludens superinducit. Hæc gustum tactumque è motum subministrat: hæc illam fugendi vim, quâ foveos intestinis illapsos avidè atque validdè proleant. Ab quo ito fuit, calor alter ille *verborum* materiam forte putrefactione alteratam disponeret, inquam autem animalis ei formam & schema conferret. Non enim quia inestima teretia, Teretes propterea Lumbicos procreantur, ut quidam somniant: sed externa forma ab interna pendet, spiritusque de anime ipsius sibi depromptus, sine calore aut fabro species effingit. Qui spiritus, efficiens causa mediata est; Deus autem ipse *animæ* *liber* hie rebusque alijs habendus: in quo, ut nos, ita Lumbici, movent, sunt, atque sentiunt.

Finalis causa usum monstrat: qui Deo omnipotentis & Naturæ Majestatem, tum utriusque singulariter in homines providentiam eorumque declarat. Colliguntur quippe in nobis putridè superflue & excrementa nonnullæ partes, quas benignior naturæ manus in Lumbicos verens, corpora deparet; quemadmodum pediculus à longo morbo factus, inter bone valitudinis signa habemus: absumunt item, multas in hominum corporibus humiditates, & nisi certum numerum transierit (tunc enim alimentares depauperat foveos) in causis maximo sunt commodo. Tantum abest, ut per se inter morbos, vel causis morborum à Medicis censerè debeant. Inter concausas, locum tantum & Regionem refero. Nam licet peris magis quam adultis, feminum quam viris; perlietent tempente quam salubri, autumno quam Vere; male quam exæte diæte hominibus frequentius accidant; tamen unumquamque ætatem, sexum, conditionem, tempèstatem, diætam, continentiam; sic aliis ab ijs fuerit tali privilegio immunis. Locis duntaxat & Regionibus immunitas quedam conceditur, pro quorum naturâ, in ijs multè, in illis nulli vermes nascuntur. Siquidem Lumbicis non omnes inestimatorum partem quumcunque occupant: sed Teretes duntaxat in gracilibus; Alcarides in longæone istam; Cucurbitini in omnibus soli procreantur. Sum item Theophrastus, Pliniusque testibus (lib. hist. pl. 9. cap. 2. lib. nat. hist. 27. cap. 23. genium & Regionum differentie non mediocres: nam latis, feu Cucurbitini Lumbici, Ægypti, Arabiæ, Syriæ, ac Cilicis populis familiares; diversis, Thraciæ, Phrygiæ incolis ignoti; imò quam eodem consilio Boticium Atheniensibus copulerent, illi frequentissime laborant Lumbicis, hi quasi privilegio donati eos non sentiunt. Quæ sane ille solus mirabatur, sui cum hementis ponet, qui terrarum naturas pro sui fyderum, ventorum naturam, ac glebe ipsius conditione variari nescit. Annis (referente Aristotele lib. de nat. anim. cap. 28.) in Cephalenia insulam dirimit, cujus circa alteram latus est Cicadarum copia, ultra alterum nullæ. In Profulenâ via interjacet, latus ex una parte Catus gignitur, in altera gigni non potest. Terræ Boticicæ in Orchemonio lacu talpa habentur multæ; at in Lebadio vicino, nullæ sunt; neque

neque aliunde portatæ terram confosundit. In Ithaca insula lepores vivere nequeunt, nec in Sicilia formice æqueferæ, nec in Cyrenensi agro ranæ vocales, nec in Hibernia (ut novimus) aliq̄ venenatum genus: cujus rearguentum solus dixerit, qui sine barri terram medio celo suspendit. Neque enim mihi ille oculus, quo hoc videam; nec animus in intellectu majora utquam affectem. — *Ves is hoc Delia proles,*
Quæ salum solumq̄, loci scandit libido est.

CAP. XXXIII.

De Signis & curatiõne Lumbricorum ex Gabinio.

Lumbricorum igitur notas, ab ijs qui Teretes vocantur exoritur, dicemus; tum quia frequenter hi pueros vexant, tum quod leviora inferunt symptomata, & de quibus Paulus hoc pacto scribit. Sequitur autem eos qui Teretes Lumbricos continent, ventris & intestinorum morbus; suis cum exigua satietate irritans & molesta; nonnullus singulus comitatur alij dormientes salubres, & abque ratione experientium; alij clamantio sitigue, ac rursus foliuntur; arteriarum curdus inæquales; febres abque ordine, quæ cum extremis partibus tertiam, interm quartam die vel nocte accessione sine ratione habet. Pueri si pervacue mandant, & linguam exerunt, dentibus frident, convivent oculis, taciurnitatem diligunt, excitantibus ita culitur: male per exigua intervalla modo rubent, modo livent: si vero ad ventriculum procurant, nauseam, morbus, & inappetitiam faciunt; & si cibum capere agerentes coguntur, vix deglutunt; & si quid acciperent, vomunt: multas quoque venter ciborum corruptiones excernit, & insat tympani insatur: reliquum corpus non ex ratione inaccrescit, neque escit, neque evacuatione modica suborta. Hæc autem eveniunt, dum animala per intestina serpunt rotundique: febres autem calor vapores sursum cerebrò pravos transmittit, ex putrida in ventriculo collecta humiditate exhalantur. Hæc Paulus. Aetius vero in hunc modum, ex Herodoto: Cætemin (inquit) hoc malo affectus incredibilis morbus stonachi ac ventris comitatur, tussiculae tenuissimæ ac frequentes irritantes, quum tamen nihil rejiciatur; in somno treamitur, & præter naturam exurgunt: quidam vero & linguam foras exerunt, oculosque claudunt, ac taciurni sunt, excitantique moleste ferunt, ob imbecillitatem vigilare nequeunt. Quidam tamen oculos sanguine lussos habent, & pulsum inæqualem, obferunt, desipientem, ac recurrentem: quibusdam etiam appetitus desectio accidit: Præter insipientes dum dormiunt, manantur ita lingue; quæ a cæca conformatio oris in modum lactentium, ac cibum accipientium; verum hæc paucis tempore, & per intervalla sunt. Aliqui vero intant præter rationem & cum clamore exurgunt, etique verus collabunt. Aliqui enim dentibus frident: quod contingere nimis est animantibus cibum attrahentibus, mordentibusque ventrem ac intestina. Tam vero & ad stomachum quosdam processisse constat, nascunturque ac mortuum causas habent. Sæpe etiam per sese sursum rejiciantur; aliquando vero cum pituitoso quopiam humor. Quidam etiam infantes neglecti motu desistuntur, ac refrigerantur; atque insatur eorum qui animo linquentur, tenent quendam ac frigidum humorem exudant, & ut plurimum livescunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicundam, maxime circa malas; verum color hic rursus in pallorem solito majorem transiit. Alij autem insatur delirantium peregrina verba loquuntur in somnis; alij

alij decubium transmittunt, continè dormientes, angoreque vexantur, atque ex loco ad locum fide visum projectant; verum paucos omnino ex his plorare constat; plerique enim in mentis inopia ac taciurnitate degunt. Porro qui a Lumbricis rotundis infestantur, etiam cibum aversantur; & si quid acciperint, vomunt, aut nauseabundis vix deglutire possunt: febres enim in eos cum vehementi extremarum partium refrigeratione irruunt: Quibusdam autem venter ad tympani modum insatur. Hæc Aetius. Quis vero ex Hippocratis sententia notas recenset, hæc sunt. Lumbrici circa alvum his signis deprehenduntur. Si somnolenti sunt, non permittent morbo; & extremæ partes frigidae, & cordis morbus; urine conturbata; & lingua humectatur. Item qui animantibus in ventriculo abundant, sputo replentur: & si tenuis quispian prodierit Lumbriculus, amplius non spunt. Quicunque igitur in ore ventriculi Lumbricos habent, serè in totum ipsos vomitu rejiciant; quibus vero in intestinis existunt, ipsos inferne excernunt. Omnes autem nauseabundi sunt, vomuntque, quæcunque acciperunt. His qui punguntur similes sunt, totoque corpore contrahuntur ac tepent: è cervicibusq̄ moventur; & tinnia accidunt iteranorunq̄que dolores. Evaporationes ad caput delibæ, verrignes inducunt. Quin & vitius ratio, quæ præcedit, offendere debet Lumbricorum generationem, & reliqua. Hæc igitur sunt Teretum Lumbricorum note; quæ tamen non in omnibus sunt omnes querenda (velut inquit Paulus); sed quædam ac potiores. Poterant & multa ex neotericis hinc conferri, nisi que dicunt, ab ijs omnia & magis ab Avicenna desumpserint.

Latarum tamen notas has Paulus ferbit. Abundant interdum in non fabricantibus, interdum fabricantibus; in longis morbus superveniunt, morbus stomacho inferentes, appetitumque ad cibos inempterant. Escam etenim vitæ devorant, appetitumque ad cibos inempterant, morbus inferunt vehementes; tenuis corporis cum imbecillitate, quædamque inqualitate contingit. Infallacissimum vero indicium est, quod cum alii excrementis corpulcula quædam acurbitæ semilibus similia exeruntur. Hæc Paulus: à quo non dissentit Aetius, nisi quod quos ventriculo inferunt morbus, dicit esse continuos, atque appetitum ad escam inestepibitem: & quod cibi assumpti celeriter in excrementa commutantur. Consequitur affectus corporis imbecillitas cum tarditate, assiduumque famis sensus: quod enim visificatum est in intestinis, ubi recens exhibentur cibum consistit, postea ipsa solida corpora ardit. Minime vero fallax signum erit, si cum recrementis quædam curbitæ semini similia exerantur. Quas vero Hippocrates notas recenset, Hæc sunt. Scribit enim ad hunc modum. Species autem alia hujus est, quæ veluti ramena alba intestinorum exit, quæ has notas habet. Nam veluti cucumeris semen deiecit, quumque jejunis est, jeccur peit, jeccur vexat, vocem interitum; multumque quæque non: quadoque cum vehementer interitum maximus interdum dolor inasatur, quadoque scapula dolent; illicque sinitur: quadoque hæc late tænix signa dantur. Qui hanc bestiolam habet, semper ferè validus est, cum vero debilitatur, vix sustinet, reficitur. Tertia enim eorum rerum quæ ventriculo intrant, partem aliquam fami: qui si curatur, fæcescit, in minus, tenia quidem sponte non exit, nec penitit, sed consenscit, & que sequitur. Alciades vero imò alio, circa quam consistere dicimus, vehementer pruritur inferunt ferè semper, veluti Paulus & Aetius scripsit, & amare quadoque, ut ferunt, defectionem. Est enim nominis notatio indicat: assidue enim continuo, animal continuo excitatur, & exercet. Qui ab his cruciatur, præcordiorum gravitatem, ac dorsum periscentium. Horum note ex recrementorum potissimum graveolen-

Latarum signi.

Aparidi.

tia sumuntur. Qui Lumbriaci tentantur, jussu initio oculi tralucunt statim, genae livefcunt, noctu frigido sudore profusum, ora pallent, salivam in somno: die febris magis accenditur, lingua labaque arefcunt, oris fetor pluvium adell, facies pallent, naufea crebrius vomitus audunt, cibos averantur, dentibus frident, nocte praeritum; linguam exerunt (nam & commanducare videntur;) exaspercentibus irascuntur; aliena verba loquuntur; lethargi interdum huius, praeterquam quod palles colligunt, & capitive dolorem patiuntur: in somno clamant, increfcente morbo cor supra modum palpitat, vix interfecatur, arteriarum pulfus imbecilles fiunt: quandoque iupremo cruciata defentionibus comitaliter ore spumante torquentur, venter veluti tympanicus interdum: tum inter creffiones, tormina, vel colici dolores cum fluore alvi lyterico quam plurimum sentiuntur, alvus interdum fupprimitur, excrementa dura egredit. Haecenus Lumbricorum nota; eorundem praefagia profaquam. Prognofica vero, quantum ad aliorum morborum curationem aegrotantium quae conditionem cognofcendam conferunt, quam omnes, tum vel maxime Hippocrates in Prognof. abunde demonftravit; qui in primi libri initio de prudenti medico praedicit: praeritum enim hic praedicens coram aegro praefentia praerita ac futura, quae quae aegrotantes omittunt, enarrant, creditur agnofcere aegri conditionem: atque hinc fit, ut homines audent magis fele concedere medicum. Quoniam vero difficile admodum est huiusmodi praefentia, nisi quis artificialium utatur conjecturas (voco artificialem conjecturam, quae propae ad veritatem accesserit.) hanc vero quae difficile coniecta valeat, nisi vires omnium quae in arte funt didicerit, memoria mandaverit, atque diligentia omnia adhibita fele in operibus artis exercuerit. Res vero cognofcentur hoc pacto. Si quis fupponens esse aliquam vitalem virtutem, fumpere euret, ut agnofcat ejus ita in robore, veluti ut in imbecillitate difpofitionem: ubi vero in his exercitatus fuerit, ftudeat diinceps, omnes morborum tam in magnitudine quam etiam in more differences, & poft hac fele ftat praecognitionem perficere. Vbi vero hac omnia didicerit, tunc fele exercet in comprehendendo per exquifitam conjecluram tam morbi magnitudine, quam aegrotantis robore, & quanto hoc tempore poffint perdurare: Multum vero ad hoc illam juvabit in operibus exercitatio. Prius vero quam ea omnia, quae diximus, diligenter didicerit, nihil aegrotos invenendum proficit. Hac igitur methode Medicinam poffidentes, nam quam ullam certum huiusmodi fubint, quae curando, neque praefagendo: id quod celeberrimis quibusdam medicis interdum accidit ferunt. Hinc itaque colligi poterit, cur alijs alijs fortunatis medicis adjuccidantur, & quam mendax, quicquid; si fuerit, qui Medicum fortunatum oportere esse dixerit: quod quam absurdum didicifuerit. Aftiratus olim, & Galenus demonftraverit: Medicum dicentes tum mente exercitatum in omnibus, tum diligentem, tum etiam naturam prudentem esse deberent omnibus inter fe collatis, unam praedictionis fummam, quae & fibi & laboranti fit ex ufu, valeat comparare. Tanta enim praedictionis vis exiit, ut femper vel magna ex parte praefagia eviniant, ubi ipse qui curat, medicus optimus est, & aeger nihil deliquit.

Quoniam vero, ut constat, ex prognoficis Medicus immortalitatem ferre confequeatur, tum maxime ex ijs quae ad hunc fpectant affeclum, gloriam fibi comparabit, aegrotantibus, qui plurimum pueri funt, refcientibus, vel verbum quidem morbi cos affligentis exponere. Cum igitur huius affeclum fumpere necelfaria praefagia funt: quae quae de ijs veteres dixerit, huc conferre non cunctabit. Paulus vero Galeni maximus aemulator, de his ad huc fcribit modum; Quae febrium initia geniti, fubfiftentiam habent ex fubjecla corruptione: circa confiftentem vigorem, ex morbi malignitate: circa declinationem, omnino ad

Prognofica.

ad melius proficiunt. At enim Hippoc. Bonum est Lumbriacos teretes exire, ad currenute morbo. Aetus vero ex Herodoti medicis fententia ad hunc modum: Lumbriaci in febribus & abfque febribus funt; multitudine, magnitudine, colore, & tempore invicem differunt. Lumbriaci enim morbi principia geniti, fubfiftentiam ex fubjecla corruptione corrumpunt, circa confiftentem vigorem, ex morbi malignitate; circa declinationem, ex transfinitatione ad inclivum, quae & calerit excuruntur, naturae eos ad exteriora non fecerit atque circa excrementa propellente. Deioribus vero funt majores minimis, multi paucis, rubi albis, & viventes mortuis. His poterit addidit: incipientibus acutus morbus, si Lumbriaci teretes vires dejiciuntur, pestilentem morbos indicant; inclinantibus autem mortuum, malum quoque augurium faciunt, inter utrumque tempus quoque mortuum apparet malo est. Ob id fortaffe, quod febris infequens Lumbriacos, femper malum fit: Quia Lumbriacorum materiam abfuntit. Accidit etiam, quod Lumbriaci ex febre iniiciantur, & incalceant, contorquentur quae aegrotant; ut eo magis Lumbriaci affeclio moleftent & afficiant. Addunt praeterea quae experimento confirmantur: Lumbriacos esse in ventre, si mane pueris fupra ventriculi ofculo figida fparitur: nam in unum congregabuntur locum. Lumbriaci fanguine confpici de eculi melum: intellinorum enim roxam valde magnam indicant, eorumdem vomitu dejecto, malum; si quidem ventriculi vires humoribus referunt indicant. Frequens puellorum anhelus ac frigidus, tumefcente adhuc corpore, lethale, fequenti enim die in morem denunciant. Si aegrotantium oculi aliquantisper compreffit, affidentium dignus non clauduntur; mors proxima est. Sunt qui, Alfaravi fortaffe auctoritate perfuafi, dicunt, affeclio in fiftibus brevioris vitae fore. Scrupus vero non mediocri fuperest dilfolvendus; quo enodato, fitemus quae ad prognoficam ex Lumbriaci fumentia fpectant, imponam. Aetus viventes mortuis aegrotantibus Lumbriacos fupra paulo dixit. Rhasis vero, atque ipfum fequitur Avicenna, oppofitum fentiunt, mortuis vivos fimpliciter praefentes. In qua quaestione, ut alios mittam, illud mihi dicendum videtur, firmius femper esse iudicium Hippoc. nihilominus fequens, qui quodam in loco sic ait: *venitque in venterque turbationem ferunt, veluti poftidonia, & Lumbriaci qualia generant.* Quibus verbis non monet, ut diligentius confideremus, qualia Lumbriaci generant fymptomata, quandoquidem fit citra aliqua *periculum* egrediantur, bonum protendunt. Sed & clarius alibi per haec verba: *Impetumque 3 & 4* teretes idoneum est exire cum excrementis, morbo in iudicationem eant. Ita ut per hoc intelligamus, si alio dejiciantur terete; Symptomata poftignate fieri ratione, quam naturae vi, & properea vel corruptionem, vel malignitatem indicant, veluti Paulus & Aetius dilinere.

Quoniam autem Lumbriacorum curativam methodem recte moliri non poffimus, nisi in quo vagantur veres ad ea habeat: neque his, nisi universum corpus hoc vero vigis ratio optime difponat, ita imprimis est optime infitruenda, ut sine qua frustra in tuenda reparandaque valeant tendantur auxilia. Haec enim tam praecleara & ferè optima Medicina pars est, ut admirabilis ille Celsus, Galenus, Plinius & veteres medicis omnes, nunquam *nonnulli* *de fe* curativam per medicamentum methodem, penè omnino fufficit, ad hanc ut fele totum converteret: confiftit autem hoc non folum in quantitate, qualitateque cibi ac potus, fed & omnibus his quae (velimus notimus) nobis

nobis occurrunt; veluti somno atque vigilia, motu & quiete, tum corporis totius tum singularum partium abundantia & inanitione, animique affectibus præcipue vero in ambiente nos aëre, qui non solum extrinsecus semper adheret, sed inintima corporis nostri penetrat, per inspirationem continuo adigitur. Quod igitur ad ea, quæ afficiuntur, ætinet, velut fatis per e nota, non adigitur; nemo enim est, qui neciat, maligna pravique succi, & varia colida, exequere; nemo enim est, qui neciat, maligna pravique succi, & varia colida, malo que ordine sumpta, cruditates, & Crapulas, maxima corporis nobis & animis detrimentum afferre, nisi quod multo que aliis affectibus noxia sunt ciborum genera, his utilia conspiciamus. Ea igitur veluti in *cap. 17. id est, præter institutum attingemus si prius que Paulus scribit sub amxerimus. Et ce patientium lumbricos sunt boni succi, que faciliè diaducantur, atque ad membra transeant, nec causam foveant, nec vires committant.*

Quamobrem, vinum concedimus æquolum, cibumque crebro exhibebimus tum propter id, tum etiam ne lumbrici morius inferant. Si adit veteris profusivum, indicio est multos gigni cibo non distributo, miscenda que eo casu fuit forsitonibus vel pyra vel cotonea. Iuvat mirandum in modum deuterius panis addito aniso, feniculo, vel fide subactus, vel qui *cap. 18. de medicis panis inter furfuraceum & similia genus non nuncupatur; ista dictus, quod in eum *cap. 19. de medicis panis, congeritur simul furfur, strigili, & similia. Nominant autem eundem patrem *cap. 20. de medicis panis, quoniam *cap. 21. de medicis panis, totum ipsum triticum, nulla sui dempta parte in panificum cedit. Oportet autem & triticum ipsum ex quo farina sumatur, ex illis esse que generatim dicuntur quædam enim ex his multum furfuris continent, que ignobilia nominantur quædam vero filiginem, que veluti diximus, generatim vocant. Vinum autem quod æquolum quidem est, cæterum leviter adstringit, idoneum censetur. Avicenna item montane esui datur, & sylvestris pallus columbarum, fenecio viridis, ac hirci barbula, jus ciceris asti, & bræcæ, cappar, corymbæde fese, commanducata; & cum Symplo, (modo levis non adit: cætera sunt amala, acetosa item atque oleosa laudantur. Panicum quoque (quod mel frugum Dioeles appellavit) diu antimum, si quidem inter fruges exilimantur; halycia insuper in myxorum decocto, & pitiana cum multo oleo Omphacino; lupini præterea, nam fruscum, beta, menta, apium, raphanus, muria quoque commanducata, juvant. Pueris in potu ante omnem cibum myxorum decoctum admixtâ mentâ exhibendum: Lac sum opere damnatur, veluti pices & legumina, & quicquid frigida crasseque mater fuerit, ac fere concoctiois. Panis vero non fermentatus lumbricos gignit (si enim nemini proflus est accommodus) & omnia humidâ, & que faciliè intus vitiantur.****

In omni autem Lumbriçionem generis abstinentia maxime profecti, qua eorum generatio prohibetur: at quam infertur, ex quo cibo led frequentè utendum: qui maxime convenit, cum laceratè desunt. Qui vero Alcaridibus infestantur, cibis boni succi uti debent, & que facillime concoquantur: necesse est illorum vires ad rectum intestinum pertingant. Namque nutritio idonea per eorum generatione materia consumitur. Hactenus quædam dantur cibi aptos. Reliqua vero quinque genera, que non usquequaque sunt manufacta, summa etiam cum brevitate pertractabimus, si non exoriss brevis admodum non sit, nimis longus: nocturnus potius quam diurnus, duabus quod minimum effi horis à cibo. Longa præterea causa Jacidum, excretionum prandium præcedat, quies sequatur, nec quilibet motus exercitui putandus, sed ille tantum per quem respiratio permittatur nisi forte sanctorio adveniens lumbricos medicamentis; tunc enim excretionis opus est, aut cursu, quibus corpus concutatur: si quidem facilius emittitur acra excretionis aut labore; hac vero difficile à pueris observantur. Danda potro est opera, ut alvus bis eat, quod si non sponte fiat, molli balano, vel clymate aliquo citanda

tanda ex ijs confecto, que in hisce affectibus ex usu esse solent. Anima omnes affectus, quicunque sint, omnino fide vigiliæ, veluti rixæ, iræ, tristitiæ, majoreque curæ & cogitationis, maxime, timores, invidiæ, & id genus relique perturbationes, possitumio à cibo. Siquidem alterant, atque à naturali flatu corporis avertunt. Frigora vident, Aquilones, nec nullis obambrant pedibus. Aer vero, ut non semper ambit, ita eligi pro arbitrio nequit: est enim interdum præsidium; causa interdum vel faciens vel fovens; præsidium quidem certe in præsentia criti, si modicè calidus ac siccus fuerit, purifig & clarus & tranquillissimus morbum præcipue fovebit, quando frigidus valde, vel humidus & austro vel aquilone commotus, vel nimio calore vires dissolvens, qui tunc arte in hunc modum parabitur, si in cubiculo est juniperi, citri abortivi, ac perficæ liguis nigri succendatur; alijque id genus lumbricos advertebantur. Sullimentis etiam adhibitis ex abryntij choma, perficæ abortivi folijs, citrij mali corticibus, punice arboris radicibus, una cum silice atque hedera. Illud vero imprimis confert, quod ex myrrha & aloë paratur. Aliud quod & animæ defectu lumbriçionum vitio succurrat: Ambaris denarium pondus duum, molchij denari pondus unum, gummi arabici denarium pondus quatuor, rosarum, sanalorum, caryophyllorum, cyprini, thuris, singulorum denarium pondus tantundem. Gallix mollitatis, quam vocant, denarium pondus sex, agalochi in carbonem conversi denarium pondus viginti, carbonum & palmitur vitis extoritur, quod fatis est, rosaceo aceto excipiuntur.

Lumbrici vehementissimum præsidium aëro sepe irritantur, ut ad convulsiones, animi deliquia, incertumque pueros demum perducant. Non igitur temerè neque unicuique lumbis ea exhibenda. Quoniam vero diversis qualitatibus medicamentis ad lumbicos vel necandos vel educendos idonea creduntur, ideo in universum hæc præsidia prædicantur, incitantia, acrimonia, acida, salia acidissima, atque attenuantia præsidia mandentur. Aut enim per acrimonia occidendo, aut per amarorem subducendo, aut æd expulsiōnem invitando, aut per consequentem ad ea que exhibentur lubricitatem, effluvia concipiuntur. Extrahuntur autem sima, ut verisimile est, per forbitiones vires lubricas faciente, aut etiam per inominatam aliquam effluvia concipiuntur. Sunt ex refrigerantibus quædam, que peculiariter lumbicos pellunt; quædam occulta quadam vi, veluti cervini coru ramenta. Sed que lumbicos necant imprimis sunt exhibenda, quoniam quoad vivunt, occasione necendi semper habent. Siquidem difficulter pelluntur; & cum interfecti fuerint, protinus alio per glandes extrudendi; alioqui tero virulentoque vapore ceberum afflicti & corpus pariter inflammant, appetitumque & concoctionem obducunt. Quoniam vero lumbici plurimum pueris obveniunt, qui difficulter tractari possunt, non recitentur centum miris (veluti Paulus appellat) methodum, per quam & aloë pueris & forbitiones per eo injiciuntur. Instrumentum quoddam coquinarium, quod *Capitulum* vocant, fupitis ipsi defecis orimponitur; & per clysteridion validum habens *Capitulum*, invitis aloë quanto magis feri potest, intimius ore eorum distento impellitur: cuius meminit Pollux, non tamen quale fit edocet. Caretum quicquid fit Zomerysis, duo præcipue per ipsam consequuntur; & quod proclivis fit defecitius, & quod proclivis fit defecitius, & quod amaro deglutiente rei non perferentur; altero vero instrumento, quod clysteridion idem Paulus appellat, violenta fit impulsio. Concurrentibus autem sima naturalia, & vi velocissimis fit motus, et gravi inferiora petente, & ab eodem vehementissime impulsio. Aliud quoque Paulus in presentem describit, per quod liquoris apud subijciuntur, multis pervium foraminibus, quales ab utero Meretricum nunquam. Actus vero clarior his verbis: Ad quam rem coram fistulam unquam perforatam apparat oportet, circa finem ampullæ, ac loci magnitudini

Cæteris copiosius laudantur.

ritudini convenienciam, quam ultra adstrictiorem ani partem inditam cedria implem, ita ut cedria in medio psalum tum per amplitudinem, tum per transversa linaeque contingat. Ceterum quando ignota nobis sunt haec instrumenta, quia medicamentum ad lumbros vel necandis vel educendis hauriuntur, pueri nares comprimito, ofque subinde dulci aliquo colluto vel acris ac epulo medicamento lumbros necante, ventriculus aecia, hypocythi, deo cum vino fovendus est. Idem praestat & visus obfoniolum, & anetium, & capparid in cibo. Quae necant, cum dulci commode dante lacte aut melle, Oxymelite aut syrupo quem vocant acerbis. Quidam tridano potu pueros prius satiant, mox medicamentum exhibent. Infantium & eadem dulcia, ut ea animalia ad inferna detrahant. Si vero venter fiat, necesse est ut lumbri tantum necentur: motus enim ventris eos dejicit. Quam vero appetentia fuerit oblaeta, cum alio foluta; Lumbri tantum amaris funt necandi, quae hysit quaedam funt praedicta, veluti inter calida abfinthium, abrotanum, & ceterorum: ex frigidis mallicorium, aecia, plantaginis succus, pomulaca: quae ejusdemmodi ceterum.

Simplia vicia contra calidam, contra lumbros, ex Diocoride, Celsi, Plinij, Serapionis, Galeni, Dioscoridi, Galeni, Orisio, Pauli & ceteris.

Ex calidis, nascitur) semen omnes ventris lumbros excutit, contrarium ex aceto, vel vino potum; effuciacus ad menta rosalia tum habetur. Lupini farina cum melle delicta aut in posca pota, & cum turino felle extrinsecus lumbulo alio eisdem abigit. Ipsi quoque macerantur & cum amaritate cistatidum possunt: decoctum in super ipsorum item mucus praestat cum ruta & pipere potum. Abfinthium maximum perleat, aut cum Oryza coctum, intera-terocum animalia dulciter perneat; magisque cum abfynthio indico facit. Abrotanum idem pro flatu, plurimum quae fide amaranum. Item Cardanolum eisdem interfacit. Hysidori praeterca decoctum epotum, aut ejus herba cum melle delicta; Aferades & Lumbros cum sale & melle epota Callamitha necat: nec lectus cruda coctae fide estnatur, vel si ejus succus aut infusum, aut potetur. Thyri praeterca decoctum; veluti & Ruta fervida ex Ampholeo & pota, coctum exigit. Vinum item cedrites, & cedriae spira: Omphacinum oleum largus praeterim potum; nam & pro infantibus ad hos usus ita immaturum expurimat. Oenanthidum idem efficit, qui Omphacino: contra enim ventris animalia laudatissimum est. Melimela, praeterquam quod ventrem molliant, animalia expellunt: quod quod facultate praesentis, dulcicia cum sin, melleque sapore, a quo nonnumquam, quae potius ca alere debentur: Ex eo colligitur, quod fortasse dejectum hoc cibo alium, ea etiam sequuntur, & quae aliquot habent, impleto exercitorum quasi in torrente pilces, quae largiore per astantem imbre abundaverit, reperitur; ac deorsum feruntur. Ventrem enim omnia mollit, inquit Diocorides lib. 1. cap. de Melimela. Brasticae item semen, ejus praeterquam in Aegypio nascitur, potum lumbros omnes pellit; quanto ea scilicet temperata facior est, & magis agrestis. Idem facit cinicum oleum epotum. Myrrha etiam sua amaritate tum necat, tum efficit. Helleni decoctum; Scylla ex aceto & melle sumpta, prius tamen salata fide oportet: aliquot interaneis maxime noxia censetur. Danae ad omnes in aceto mullo radices eductae capparid. Helictropi parvi herbam suam cum semine potum, adjecto nitro, hysiflo, narsurtio, & aqua lata, cretaeque tenas excutere, Diocorides lib. 4. cap. 1. scripsit. Paulus vero pro narsurtio, nisi vitium meo fide, cardanolum connumerat, lib. 7. cap. 1. Eructe semen ex vino, corpori immatencis bestiolas omnes depellit. Terreni vermes 7, aut 5, est passio, Lumbrosicorum genus omne depellit. Amygdala amara, oleumque prodest. Agaricus cum melle, fel molle purgat; etenim ob levitate ac fluxione, quam facit (omnino) noxius. Syrtax cum Trebinthina refina devoratus: Aloe ex frigida aut lacte

potat

potat, eadem, si decocto mellis admitta bibatur, sine molestia educit. Tithymali semine, ejusque succus circa guttulas 5, cum caricis aut palmulis militis, Viticis folia, polyopodium, Chamepithis, centaureum minus ex aceto tritum atque epotum. Item ejusdem radices pondus denarii unius cum cyathis tribus vini potum, juvat. Martubium cum Abfynthio & lupino pari pondere in aqua mullo coctum, & cum vino bis aut ter apofitum, omnia ventris animalia perneat. Coltus ob amaritatem, quae illi uset, Lumbros ex pellit ex aqua. Diocorid. vero lib. 1. latus ventris tantum perneat lexere ex aqua & melle scriptum reliquit; quem locum interpretatur Marcellus, Verbum illud, & melle) veluti suppositivum expunxit haec ratio, quod contrarium, nec responderi debet lumbrosicorum curationi videretur. Excitantur, inquit, & aluntur, dicitur, non pelluntur lumbri ventris; nisi forte mel id eo addit oportet; ut fuviate ejus decepti, lumbros admittere Coctum, utque amaranum, copiosius haurient; non aliter quam in curandis pueris fit, quibus amara: potiones aut virofa, dulci sapore & jucundo aliquo odoramento circumlari poinguntur. In qua re veluti in scyropo nodum quaerere videretur (ut in Comedia legitur,) a quo tamen alium omnino esse testatur. Sive, in in Diocoridis contextu mellis vox legatur, sive non legatur, (siquidem id pro comperio nondum mihi est, nec Ruellius appofuit) lat. est amara, medicamenta (quae latus coltus & id genus reliqua) tempore fere Diocoridem, Plinium, Galenum, & alios lumbrosicis curandis cum dulcibus, potissimumque melle mislavate, aut Oxymelite, eidem quam Marcellus, inquit lib. 4. cap. 57, ratione committet; quam Paulus hysit verbis addidit: Quoniam vero nonnulli subinde amaras potiones veluti ingratas respiciunt, ex his, quae modo comprehensa sunt, dabitur non manifestio amara; aliquo dulci commissa; veluti supra paulo fide dicebat, omnia haec medicamenta cum melle Oxymelite esse propianda: five (ut inquit Lucretius) ut improvida illa res judicaret, vel prius ut tali a gustu recreata valeat; & pueri, in quo plurimum lumbrosicis obnoxij sunt. Nihil igitur obstat quin mellis vox addi debeat, Marcellus praeterim ipso in antiquis quibusdam exemplaribus fide attestante. Cantharis immixta levigata, & cum bryoniae radice pota, lumbrosicis educt, Galeno auctore lib. de compos. Theriaces. Ex frigidis, succus auricularis muris cum Zytho, singulorum cyathus unus. Senefio. — Cometes, plantaginis succus, in alio praeterim soluta, de cochleari, vel de ligula datus potum, quae potius ca alere debentur: a posita: Coriandri semen cum mali punicis coctum, & oleo, animalia interaneorum perdit, vel cum passo potum. Calida item beta cocta, atque cum alio crudo sumpta, nitro, aqua praedita est facultate eisdem educt; noxia tamen facit est. Punicum malum connumerat ex tribus vini heminis decoctum ad hemsiam, lumbrosicis pellit, ac tormina ejus etiam radices succus victoriatu pondere eisdem necat. Idem vero facit Syriacus, atque atriplicis semen. Adhaec neciteri, experimento constare dormituro acetum acerrimum epotum lumbrosicis educere. Inter ea vero, quae plurimum valent, est corallina nuncupata, quae tria ac melli Oxymelite commixta, multax est pota, mirandum in modum lumbrosicis vel necat, vel fimeinatoc educt. Haec vero Corallij similiaquid, dum utrumque in aqua est, nomen accipiens, & quae a sexaginta fere annis hadenus ad ejicendos ventris Lumbros magis hysit esse coepit, lib. 4. a Diocoride & Galeni (in fallor) Dicitur Socrinus, id est, Mufcus maribus dicta: cui siudem peculiarem adversus Lumbrosicis facultatem non attribuerim, qualem in corallina, quam vocant, conspiciamus, non propterea pariter aliud esse Diocorid. & Galeni hysit, ab haec nostra corallina. Siquidem simplicium medicamentorum singulas vires veteres non cognoverunt; vera etenim ejusque natura non nisi medico effectus praenoci potest.

Simplia sive galea contra lumbros.

Opus

Opus ingenium occultumque divinitatis, ex quo nullum reperiri majus possit. Plurima etiam veniuntur hodie, quae apud majores nostros non fuerit inventa; nec mirum, quando eas agrestes literarumque profusis ingenti experiantur; et nec illas solum vivunt: praeterea securitas quarendi obvia medicorum tubis; multis etiam inventis nomina desunt: & accedit ratio inventionis anceps, quippe etiam in reperitis alias invenit calias, (ut inquit Plinius) lib. 25. cap. 2.) Deus. Turpissima vero causa raritatis, quod etiam qui sunt demonstrare solent, tanquam ipsi perituros sit, quod tradiderint alijs. Invidi quidem certa perinde atque illi, qui aut suspicantur veseum motum, aut omnino demulcorum; quod quidem eorum committunt, ut quae in ijs scripta sunt, sibi ea attribuant, aut si praclari quod tradiderint, qualesnas opinionibus scripserunt, illud perant. Si qui vero sint, qui fieri non posse contendunt, ut eos laeuerit, vim hanc Lumbricos educendi musco fessile marino, ijs respondens velim, pricos simplicium medicamento vires, quas quocumque noverunt, scriptis non mandasse. Si quidem malis Socratis ac Pythagora placita sciuntur, quae tamen ex eorum libris, quos nullus scripsere, non habentur. Plato etiam quomodo reliquerit libros, praeter natos literis prodita, alia etiam hominis placita autumant ejus discipuli, quos non retulit in scripta. Nec illud *hypo* ubiqueque natae (veluti serunt) aequalem habet facultatem; sed certis quibusdam Italiae locis hoc expatiuntur pharmacoposus, quod fob coralline nomine venditur. Sed hoc latius minus potius perestandum, quam corallina, fallum obtinet saponem, cur Dioscorides, Plinius, Galenus & alij, refrigeranda vim illi tribunt: quando notum est omnia falia calida esse ac terrea, amaros haud dissimilia, quae calida sunt. An quod marina aqua falia cum sit, plurimum tamen habet in fe potabilis aquae. (Quod & ab Aristotele fuit olim fatis demonstratum;) per quam minus calida existit? An etiam, quod multum terrea infe continet; atque ob id ficiet esse ac spissior? Quae vero in mari proveniunt, ejusdem cum ipso facultatis esse necesse est. Ex eo igitur quod multus marinus in mari provenit, ipsifandi vim illi tribunt Dioscorides, & alij: quae vero multum in fe continet aquae potui idoneae, & quae terrea facultatis est, ac refrigerat. Omnes demum quos Lumbri male habent, Ichnemonis pili (murem Indicum vocant) auctore Paulo fustina juvant.

simplicia.
divina.
Lumbrosius.
Teretes.
Afcariades.
Latae elaevis.
tia.

Teretes ventris Lumbricos fedi succus in vino potus, & ventre pellit. Absynthies vivum epuratum idem munus praestat. Helioscopij majoris herba fob cum femine pota, addito nitro, hypoglo, narsurcio, & aqua, eodem tenet. Filicis femine radix cum vini sioj, epifora, Teretes, lataeque ventris ejus excutit; veluti Ruellius, & Mascelius, Dioscoridem interpretati unum contendunt. Galenus vero non teretes, sed Afcariades unam cum latic interficere eandem scripsit; ita namque lib. Therapeut. methodi, cap. decimo quarto ait. Ad Teretes quidem Absynthium interirere potest, late vehementiora praesidia possunt, quale Filix est; adhuc autem, & quae *mauris* Graece dicitur. In hanc sententiam Theophrastus venit, qui filicem feminatam utlem ait contra interanerum animalia lata melle subactam, & contra tenuia in vino dulci; ita namque Graece loquitur. *ἡ δὲ σπογγώδης ὑπερμαρῶν ἡ δὲ ἰασηρὸς τὸν ἀσπυθῆναι* vero femina utilis excutit ad elminthas, & latos & tenes; ad latos quidem subigimus melle, ad tenes vero in vino dulci exhibemus. Contra vero Afcariades tenes, & esse, & dici Lumbricos. Praeterea Galenus, lib. de simpl. medicam. facult. 8. similem huic femine vim tribuit, qualem mascula fortita est. Illam vero latas tantummodo tenes interficere & non Teretes, scribit Plinius, lib. hist. 27. cap. 9. ad haec utramque (tam filicem marem quam

quam feminatam,) intestinorum animalia pelere, ex ijs tenes cum melle, cetera in vino dulci, triduo pota; nec Teretes, nec Afcariades excludenda. Galenus vero uno in loco & Teretes & Afcariades excludit; alibi vero Afcariades unam cum latic interficere scribit. Quid igitur, in tanta auctorum varietate sententiarum, dicendum? An quod Filix femina omnia intestinorum animalia excutit? similem n. facultatem masculae est tradit Galenus, potiusimum vero latas tenes, secundo ab hoc loco Afcariades, quae quum iam inficende alio, validius praefatum, quale Filix est, expoluit, ut ejus vis illuc usque perveniat. Quum vero latas & Afcariades, de quibus minus videtur, ejaciet pelletaque, & altera completantur intestina, altera longumque abfint a ventriculo, facilius multo teretes, qui in superioribus decumbunt intestinis, occidunt. Non igitur Galenus fecum pugnat, quando fatis filix esse debet, ut latas perneceat; quas si interiorum, facilius Afcariades, & facillime omnium teretes excutere possit. Plinius vero, ut qui optime id nosset, cetera (id est, & teretes & Afcariades) pellere ait. Quod autem ita ait, licet ex Paulo; lib. 7. cap. 8. qui in curativa methodo quam lororum, tum tercum Lumbrosium, filices meminit quam tamen propter loros excutere omnes una convenere. Id ipsum Avicenna, 16. Terij tract. 5. cap. 4. clatissime ostendit his verbis: E medicinae quae interitum Afcariades validiores sunt ijs quae interitum longos; & quae Afcariades & rotundos occidunt, longos etiam interitum. Gith seu melanthium non solum comestum, sed & cataplasmatum ventri exinficet, vel peruncto ex aqua umbilico, eodem educit. Quo loco adveniens est Marcellus, qui latos Lumbricos pelere, non teretes, contra quam Ruellius est interpretatus: quod an recte a Marcello fectum fuerit, aliorum sit judicium; illud constat, Galenum Ruellio suffragari, qui Lumbrosicos tantum interire scripsit reliquit. Quod vero Lumbrosicos teretes tantum significent quam plurimum, supradictum licet, Ruellio Paulus unum & Aetius suffragantur; quod intereum curativa methodo fepae melanthii comminente in laticum tantum curantione, namquam. Sardonium per fese aut cum Orzyacatum, eodem addito melle perneceat. Contritum urticae semen, Bravacae, cum cumini, cum aqua; vel mentha cum eadem, vel hyposcum cum aqua mullis; vel nasturtij semen cum aceto contritum, eodem necat. Ex Celso lib. 4. cap. 17. Orisabius lib. ad Eriapium filium, Calamintham, Cardamomum, lupinum, pulveremque ex ijs factum in potu, aut cum melle in Elecuario, aut in posca potui datum, sufficientiam occidendum teretes Lumbrosicos scripsit. Perfica item mali folia ac germina contrita, superque umbilicum apposta, idem possunt, veluti & menta epota ac accofa. Postulata pericofa, Aetia succus, aut myxorum decoctum, myxave ipsa cocta aqua citata, idonea sunt. Comma quareter ceri in cinis ad eodem efflicax quam maxima creditur, ejus praesertim (ut inquit Solinus) quod dextra cervini capitis parte catatum est. Hoc vero pacto uritur; Constatum cernivum eorum crido fittillaro circumfuso, & in sursum induto, utitur, donec albescat. Scribonius vero Largus cap. 14. hoc pacto inficet exhibet. Cornu (inquit) cervinum limatum lima lignaria quantum 4. vel 5. cochlearia ex aqua myxorum cocturum, cyathis tribus uritit maceratum, deinde tritum & datum aqua exigua adfecta. Bovis talus uritit, cum lacte potus, Lumbrosicos teretes educit, Gal. auctore. Latas autem ventris tenes, Cofus ex aqua pellit. Gal. de com. Ther. ad Pil. Cardamomum, alijum estatum, Filicis femine folia cum melle in elegmate fumpta. Masculae vero radix elatit excutit fumptis sioj. ex aqua mullis; melius si cum fcaemponij aut venari nigri eodem obolis datur. Chamaleonis item albae radix etatebuli mensura epota, in quem usum bibitur cum vino aetio & Origanum decoctum. Nuges juladas largus efficit.

tate, radicis mori cortex decoctus in aqua & potus, præterquam quod alvum relaxat, latas etiam tenas excutit; radicem præterea punicam decoctam, eadem semel & enecat. Idem potest & maioris decoctum epotum, Anchusæ radiceætabuli mensura cum hyposo, & Cardamomo epota, eadem pellic. Ruellæus interpres, Paulum sequens videtur, quod cum hyposo, & Cardomomo: Marcellus cum hyposo & nastrocio potam latas pellere tenas dicitur id quod sæpius de heliostroptio dictum fuit. Galenus lib. 6. de simp. fac. hoc loco sequens videtur Marcellus, qui Oxybaphi mensura ad eadem idoneam esse cum hyposo & nastrocio potam scribit. Afcariades vero cedria peneat, & calanina, inuncto per clysterem ejus succo apto. Abyssinij decoctum oleo admisso per clysterem injeclum, minoris autem centaurii decoctum cum nitro ac melle, idem munus præstat, aut cucurbita sive lystris enicive, si prius acrimia rectum intestinum vacuatum fuerit. Filicis feminæ radix cum vitribrus drachmis triduo pota, Afcariades excutit. Axungia quoque venis ano immissa, quam maxime procedit.

Febris plurimum comitari teretes Lumbriocis, quum Paulus & Aetius testantur, tum quotidiana nos docet experientia. Quam igitur febris affuerit, interdu febris & lumbriocum curam habere convenit, interdum parum de febre solliciti, lumbriocis de ventre exire conntemur: plerique enim negligentes, ab ipsis comesti & convulsi occiderunt, nos defum qui per inguina excentes vidisse testantur. Cæterum inter eos nos omnes prius educemus 30. cideimus autem anasar usi potissimum medicamentis. Quum ergo febris ac lumbriocum communis sit curatio, simpliciora conveniant prædicia, veluti ubi est ambigua affectio, mitionibus est utendum. Siquidem acrioribus auxilijs febris excutitur, si fallam ceperimus suspicione, & stabilior dignotione existere, temporibus morbi attendendum. Circa enim primos dies, multo que magis, si junta vigorem totius morbi apparuerit, acrioribus insistenti remedijs. Eos vero qui declinante morbo apparent, mitius curabimus: atque eo magis, si vitescunt inflammatione ac teniores affuerint. Veluti recit Hippocri. lib. ap. 1. cap. 24. In acutis, inquit, morbis raro, & in principijs, medicinis purgantibus uti oportet, & hoc cum præmeditatione faciendum. His namque plurimum turgent & agitantur, veluti sæpiissime visum est, ideoque circa eorum initia morbo utilliter contingit acrioribus uti; illud vero multa cum cautione ac præmeditatione faciendum. Vt prius scilicet diligenter examinemus, an æger illa possit ferre prædicia, & an recte paratus ad eadem sit suscipienda, atque recurre judicium eis eorum exhibitione excutere valeamus. Neque n. periculum minimum, in acuto morbo, qualis est Lumbriocum affectus, uti acrioribus medicamentis, quum id genus omnia sine potentia calida. His igitur qui phlegmonæ ac teniores parantur, cataplasmata exhibentur ex lini femente, crassiore lupuli farina pari mensura commixta, vel etiam humida fomenta ex oleo chamæmelis, vino, abyssinij coma, & aloë, præcordijs accommodantur, ubi vero modice febres molestant, pueris ante omnem cibum myozorum decoctum potui dabunt: vel ipsa myxa eadem cum menta offeruntur. Hæc n. Lumbriocis affectus maxime juvant, vel, ut inquit Serapion id quod illi dedine hærent, vel quod præ lente ab ipsis avelli non possunt, fit ut cum illis exeat. Vifcola n. adeo sunt myxa, ut ex ipsis in Syria (veluti aiunt) probatissimum id viscum paritur, quod Damascenum vocant. Ex hoc igitur quod suo lentore lumbriocis dejiciunt, si ventriculum insensat, superne exhibenda myxa sunt; si vero in ventre atque intestinis fuerint, per inferna ejectionis. Eis vero, qui ad inegram aetatem pervenerunt, efficaciora quoque prædicia optima sunt: qualia abyssinij aut

abrotani

abrotani cremor, vel mali punicæ acide radicis vel ad tertias redactum. Dantur & terni aloës lora scrupuli, quod remedium laudatissimum existit in valdiorebus: illota quoque aloë utitur, & utriusque vero etiam si febriant, & si trimestres tantum infantes sint. Vermes teretes cum epiemate (sæpam dicunt) confidenter exhibentur. Si vero sæpam non admittunt, cum hydromelite, aut, ut lubet, præbere possis, nihil vitiosus, neque vitiatæ contempta, quantum vel septem dato. Quod si muda non suscipiatur, id cetera lumbriocum deprehensio, & curatio propria eis convenit; tunc cataplasmata esse lupinorum farina in malla decocta impendenda, quibus aliquando etiam byronia radice adjectenda. Vmbilicus interius taurina bile impleatur, aut melanclico cum lacte muliebri confuso, aut abyssinij, aut abrotano, aut byronia, pinguis caricis admixtis. Spina vero utiveris ex medulla cervina perungatur. Superior interius venter caricæ inegatur, ex abyssinij, oleo cyprino approparato. Alvo etiam adstrictæ glans immittere, præsertim pueris; quæ si nihil profecerit, clyster adhibendus, morbi vigore remittente, ex abyssinij, aut abrotani, aut centaurii decocto cum melle ac nitro. Subducere vero conabimur eos per forbitiones, vias lubricas facientes; quales sunt oleum opiacinum, cujus paulatim duo cochlearia absorbeantur; cum, n. amarum est, Lumbriocis necat, quia lubricum, detrahens, ipsos cum stercore reddit. Præparaciones vero ex oleo semper angebimus; multa namque commoditates existunt. Prodeunt autem lumbriocis quidam adhuc vivi, verum vertiginose affecti, ac fita digne habeantur, feminebus, plurimi vero mortuam cum stercore evacuantur. Nascuntur verò & in alvi proventu lumbriocis, eos, fuorum inspissando, & confectionem tum per cibos, tum per cataplasmata in melle permutando, curate oportet. Quantum, n. fluoris valeat, tantum & lumbriocum augetur generatio, vicissimque fluore cæcitate, lumbriocis interficiunt: quare diligenter conabimur, ut alvus adstringatur, firmataque etiadiadiatur. Concienda itaque in Cataplasmata alias ad fluxiones silendas idonea est, que ad lumbriocis valere dicta sunt, & que fluores non committunt; Veluti est abyssinij, abrotanum, sandonichum, item malicorium, acacia, hypocythis, balaulia, & ejusmodi reliqua cum cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his paritur. Vtendum etiam forbitionibus, inter quas reliquis omnibus planarigis succus præferatur, ipsaque arida plantago: ex xq. po. n. utriusque fluori inquam, & lumbriocis efficax est. Mali præterea punicæ vilam, suo cum cortice expressum, mirandum jvat in modum. Ad nausæas verò ex lumbriocis oboortas, si domachique motus salis mica in ore detenta deglutitaque & liquefacta, missisæ prædictæ accedo, n. (ut apparet) eos statim infra subsistere cogit. Si vero ab ipidem cum singulis insensat, catapotia succurrunt, quæ hæbent faciem hæstulæ regis, abyssinij, sandonici, silymbrij, scortidj, singularum denariim pondio quatuor conoguntur ad mellis crassitudinem, dein aloës pollinis denariim pondio quinquaginta additur: omniaque in catapotia excipiuntur, quorum denarii pondus devoratur; hæc, n. singulorum sedant, lumbriocique interficiunt. At si ex febre, vel lumbriocum tectris vaporibus, humidivæ medicaminibus (qualia plurimum sunt, que ad verum ipsos exhibentur) caput tenet, ita ut cum dolore maximo ferre afficiatur, tunc lyncipus cum fronte ac temporibus, rufæ esse efficacissimè illinunt, vel acacia succo, vel hypocythis admixto. Alij ferremum cum egero momento & aceto, imponunt illis his ipsis partibus: nam sanissimo intempetivio, & cæteris perversis affectibus medetur. — Inter eos vero quoque vocant Syropos, quæ ex abyssinij vel calaminta, vel marrubio funt, commendantur: alius hoc modo faciendus. Succo mentæ, helinij radicis, abyssinij, rutæque, purgati, n. tollitur abjecto sedemore singulorum hermitæ

D d

pondo

Totum Lumbriocum curatio methodus, ex Pauli præcipit & Aetii.

Composita interia ad Lumbriocum augetur, uti ex oleo muliebri videtur.

pondo semissis. Succo feroci, & graminis, cuiusque cyathi pondus septem in ijs cervinum cornu tortulacum, rhus, portulaca lemeni, ac balsamita infunduntur, & percolato decocto saccharo, vel Attico melle purissimo excipiuntur. Aliis. Abrotani, calamitha denarium pondus octo, mentrithi, radices helenij recens denarium pondus sex, ex aqua ad tertias diluquo: datur id decocti cum syropo absynthiae, vel oxymelate scyllino. Absynthiacum vinum hos usus maxime commendatur, variè autem conficitur: nonnulli, n. in nulli metretam. Celticæ nardi drachmas quadraginta illigatas linteo demittunt, & post quadragesimam dies transfundunt. Alij vero in viginti sextantibus nulli libram absynthi conjiciunt, & niceæ resine sextantem, postque dies decem vinum colo distillatum recondunt. Syropus ad lumbricos cum fibre ac symptomaticis. Radicum graminis denarium pondus sexdecim, feminis portulacæ, scidæ lapathi, utriusque denarium pondus octo, myxaria decem, coquantur ad tertias, his adduntur succi mali punici à mediâ, vitinæ omphacini, singulorum cyathi pondus unus ac semissis, succi chichorij hortensis tantundem, sacchari pretiosioris, q. s. in syropum compositio: hujus semissem infantibus, pueris integram unciam innoxie exhibebis. Zulapum, quod lumbriacis affectus succurrit. Dictamini Cretenfis, gentianæ, zadura, costi Arabici, denarij pondus unius & seminum bractica, anethi, fandonici, portulacæ, singulorum tantundem & aquarum menta, absynthij, graminis, singulorum pondus heminam: fervefacito ad tertias, & percolato sacchari purissimi denarium pondus viginti. Asia febre radiceis graminis, filiginis, hordei, singulorum denarium pondus quindecim, ex aqua decoctum largi largi portulacæ. Aliud efficacissimum pariter, ac suave. Aqua fillatitæ oxalidis, tofacæ, graminis, inthyb horensis, buglossi, succi punici mali, singulorum pondus heminam; seminum portulacæ, atriplicis, rhus, citri mali, singulorum denarium pondus trium: seminum coriandri, myrthi baccaurum, sylvestris apij, singulorum denarium pondus duum: seminum scidæ lapathi, bractica, cumini, singulorum pondus tantundem: rosarium rubrum, hepaphylli (quam tormentillam vocant), oxycanthæ (berberim dicunt), singulorum denarium pondus duorum: balsamij denarium pondus tantundem: cornu cervini cineris denarium pondus, dictamini albi Cretenfis, denarium pondus octo, costium & radiceis mori delibrorum, radicem filicis, singulorum denarium pondus duum. Myxa decem numero, corallorum rubrorum denarij pondus unius, sacchari purissimi, q. s. ut Zulapion conficito. Quod verò omnium que diximus, prærens remedium existit, id est, quod vulgo ab officinis Diatempurim nuncupatur, cum rheo potissimum Barbarsæ, & stasinis tribus inde devoratur. Quod cum diutino experimento comprobatur fuerit, rationem etiam habet amplissimam, ut cunctis alijs medicamentis præponatur. Doleant namque antideo illi pueri, libenter devorant; et theo verò barbarico lumbri occiduntur, ac membra roborantur. Turpetho lumborum fides expellitur, reliqua verò non solum gratiam præstant, sed & innoxium reddunt, vta sit, et jocundissimum innoxium, validissimamque una existat: conficitur vero hæc pectus. Santalorum albumorum, ac rubrorum, violarum, zinziberis, singulorum denarium pondus duum; anisi, cinamomi, croci, mafiches chia, singulorum denarij pondus unius & myrthithæ, quam officinæ Turpentem vocant, denarium pondus octo, rheo barbarici denarium pondus decem: scammonij de more parati denarium pondus 4. Sacchari purissimi denarium pondus centum nonaginta, quo cum omnia excipiuntur, orbiculicque sunt (syrupus). Graciab efformationis figura vocant, quoniam quisque sibi prædat: ubi usus necessitas fuerit, alter devorabitur ad commemoratum affectum. Alia Antidotus. Rheo barbarici, croci, scammonij, fandonici, dictamini

Atamni Cretenfis, singulorum denarium pondus duorum, sacchari delecti denarium pondus octoginta, aqua graminis excipiuntur, passillique finguntur, hujus denarij pondus innoxie exhibebitur infantibus, aqua graminis distillatum, pulvis quo utor efficac est, & pulvisculus ita paratus. Rheo barbarici, agrici, Scordij, singulorum denarium pondus duorum. Mucici marini denarium pondus quatuor, fandonici feminis, ac portulacæ, singulorum denarium pondus duum, aloes illi, denarium pondus 6. hinc Crupali pondere, vel obolorum duorum, vino exceptus, pueris innoxie exhibetur. Interdum & hæc omnia tula cribrataque & cum absynthi mentaive succo in cataplasma finguntur, deglutiendaque præbentur, quorum tria desum pofunt. *Alia* idem, altorius authoris. Cornu cervini utri, centaury minoris, menta, pulegij, absynthi, absynthij, fandonici, scordij, lupinorum, singulorum denarium pondus 4. omnia in tenuissimum pollinem redigito, & cum lacte, aceto, aut oxymelate, aut unctaque utror. *Alia*. Neotericon experta, Rheo barbarici, coriandri, seminum acymi, anrogolij, lydicæ, carcos, rhus, singulorum denarium pondus duum, feminis atracydalis (quam Cardium benedictum vocant) cornu cervini ramentorum, atque eboris, singulorum denarium pondus duum, feminis atracydalis (quam Cardium malorum vocant) corticum falcis, singulorum denarium pondus 6. seminum portulacæ, dictamini Cretenfis, denarium pondus 4. unionum, corallorum rubrorum, singulorum denarium pondus duorum; arida levigantur: hujus integra drachma, vel dua cum vino hyeme & non febricitantibus cum oxycrato zeltate vel febricitantibus innoxie dabitur. Antidotus lumbriacos interficiens, feminis apij, succi punici mali, pulegij, cornu cervini desuisti ad albedinem usque, singulorum pondus æquus portiones, omnia triduo in aqua infundunt, in quo hæc prius fervent, seminum portulacæ, Oxalidis, rhus, coriandri, huius aurorum myrthæ parum & dein siccantur, itaque adduntur seminum malorum surficarum partes due, citrinali pars una, saccharo uno punici mali distolito excipiuntur, passillique finguntur, quibus nonnulli cinamomi & moschi nuncupati addi potest. Quoniam vero sapissime extrinsecus adhibita medicamentum lumbriacom curacionum constulisse visum fuit, conferentur rationi videtur, ut eorum compositionem subscribamus. His enim non solum corpora tuentur, verum & lumbricos necerantiam, enecatolique depellimus. Illud igitur satisfactio quod habet: Lupinorum farinæ, centaury minoris, folorum mali perficæ, ac praffij, cum postea contrita ac vitius imposita. *Alia* Experimento Neotericonum constat, centaury minoris esse nucleis perficæ nulli fervefacium, tumoreque illum, lumbriacos pellem & educi. *Alia* in Hordæcum parum torreficito & aceto infundito, mox exprimito, & in folorum perficæ mali succo rursus infundito, eandem cum tinculo ventri imponito. Alij farinam lupinorum, abrotanum, & taurinum vel admiçent. Alter lupinorum farinæ, centaury minoris singulorum denarium pondus 4. aloes, taurinæ bilis, cuiusque obolos 4. cum absynthij succo excepta imponuntur infantibus. *Alia*. Absynthij, mentanthij, cornu cervini cineris, singulorum pares portiones melle commiscuerunt ac sillunur. *Alia* ventriculo benefacens, lumbriacos interficiens, & ad alii florem idoneum, Absynthij, menta, rosarium, fandonici, lupinorum farinæ, singulorum denarium pondus octo. Paris troscitij, acetore acerrimo infusi denarium pondus 4. fellis taurini denarium pondus 16. nardi montani machyrosi gallarum quam vocant mothacæ, caryophyllorum, calami odorati, nucis myrthicæ, galangæ, careos, singulorum denarium pondus 12. hypocyttidis, acaciæ, rhus, cuiusque denarium pondus 4. oleo myrthico, mentha succo, ac cerâ quod fuerit facis excipiuntur sibi

bris non addit, umbilicus ex fermen cum melle illinitur, in calido affectu cum lacte, mox aloes paulum superpargitur; 3. miu siquidem modo lumbicos in rectis, ut iller etiam in iunguntur, nates theriaca ex aceto. *Citronum ex Lumbicis ex Paulo.* Aloes, Abythini, lupinum frum, fereph, melanthi, singulorum ferephullex, creta uncia & semissis, chamemelini olei q. f. selle taurino arida levigatur. Aliud ex Actio. Lupinum, farina, abythini farina, bordecia tenuissima, cujusq; denarium pondus 7, taurini felis denarii pondus 8. Scobis cornu cervini denarii pondus 4, cere denarium pondus 26. olei denarii denarium pondus 12. *Aliud Experimentum:* aloes semissis, croci ob. 3. fucci citri mali, drachmae totidem, vino albo & odore excepta, cordi applicatur. *Aliud Experimentum:* taurine bilis denarium pondus 30, thuris delecti pondus 12 8. aquae ardenis (ut vocant) heminas duas quoniam chymicorum moe stillato, & vitæ vaceca ceta operto, adverto quod emanat, quoniam; res exigit, utior. Aliud Ethiacissimum, lumbicos intericiens & epiciens. Abythini, gentiane, minoris cestarij, corticum & radice m'ori delaboratorum, lauri bacari demp'tis nucleis, coricum radices punicæ ab oris, radices fraxine delibrate singulorum denarium pondus 16. Samplicis denarium pondus 14. abrotani, aloes, nyrthæ, agarici, singulorum denarium pondus 12. dictamni Cretensis, icordi, fabur, singulorum denarium pondus 8. Poly montium, radicum grauinis, singulorum denarium pondus 10. frachadis, chamardiyos, chamaepitios, seuissis citri mali, singulorum denarium pondus 6. Cornu cervini cineris, fandonici, denarium pondus 4. colocythidis seminis denarium pondus duum, felis taurini denarium pondus 24. aceti acerrimi heminam ac cyathos 3. olei omphacini amari congruam ac heminas sex in tenuissimum pollicem arida levigatur, diebusq; decem una commiscetur, die undecima duplici in vase fervent, quod aucto iusq; absumatur. *Inter agendis addatur olei laurini hemina, amygd. amar. nucleorum persicimali, singulorum ruforum denarium pondus viginti quatuor:* hæc omnia in modum prædium vitreo in vase abscondita stillantur. Aliud etiam præstantissimum & expertum. Persici mali nucleorum, alii, vernium terrestrium aceto lotorum, singulorum denarium pondus 24. gentiane, dictamni Cretensis, radicum grauinis, ac praxie, corticis eradice m'ori delibrati, singulorum denarium pondus 52. croci, Calami odorati, earyophyllorum, aloes, calbanes, colocythidis, zinziberis, nucis myrritice, calix, piperis longi, olivani, carpopallamini, corallij rubri, singulorum denarium pondus 8. Theriacis optime denarium pondus 12. menta, abythini, abrotani, minoris centaurei, foliorum persici mali, porri capitati, pulegij, calaminthæ, plantaginis, ruta, marrubij nigri, foliorum lauri, falvæ, majoranæ, betonica, ferdij, corticum mali medicis & piperis acerbis radice delaboratorum, singulorum denarium pondus, 16. Scammionij radice portulacæ, raphani, brassicæ, fandonici, plausgins, porri capitati, nucis marini, apij fativi (peroleosinum vocant) singulorum denarium pondus 12. aceti acerrimi, cotoneorum fucci, singulorum pondus heminam; olei maffichini, nardini, bituminis liquidi (pettocheum vocant) olei laurini, singulorum denarium pondus 16. Olei antiquissimi, ac Omphacini, heminas 8. levigatur arida, unaque commiscetur, atque vitreo in vase flu equino per mensum fimo sepeliuntur, demum duplici in vase fervent ad tertias, refrigeratæ percolantur, valideque prius expressione peractâ, vitreo in vase, quod emanat ad usus adferuntur. hoc vero præto utior; tempora primum dandæ nates, post modum colliventer, 4. loco jugulum, post ea pallis arteriarum qui in brachialibus, & sternalibus dandæ perungatur vixto autem in præsentia floris aucti ventriculi cum, sumo impropric h'omachi vocabulo cum proprie gulam significet: quo loco neciteriorum in colorem erratum

tum non est omitendum, quin affectibus oris ventriculi, dorso & regione tunc præstia apponunt, quod cum Galeno, tum rationi purgare videtur, tertio ac decimo de morb. cur. libro, quem tamen locum male (n' fallor.) Thomas Linac'er interpretatur, vi aliquo doctissimis, & interpretandis authoribus exercitissimis: five quod codex ille græcus innotuit fuerat, five aliam ob causam. Rationi præterea contentanem videtur, ut in oris ventriculi affectibus antieris præstia apponatur, sub ea statim rotunda cartilagine, quam *χρῆσις ἑσώτης, id est, macronatum vel eniformem appellat.* Ex hoc, n. loco ventris osculum cataplasmatum ceratorum vires facillime suscipit, ut pote nullis munitum offibus, quibus plurimas itque validissimas ironiachis proprie dicitur, *id est, gula, veluti sepro quodam contiguit:* antieris enim per totam illa, dorsum poterit labere. Verum hæc præter insitutum dicta sunt. Inter aliam vero radice m'oris loci perfusionem atque alterius alteram, tantisper quietendam, quoad quis 40. passulum iter perageret. His igitur locis perfusis, majori demum interposito spatio, tene, & umbilicus foveatur. Adeo vero tria hæc proxime dicta præstia præstia sunt, ut pueri nati jam mox præp'it, solo harum partium futo ab aceto reventur. Que lata tantia nuncupatur, his qui febre crant abundat, ac in longis ac diutinis morbis nascitur; hujus curativa methodus eadem, que & reterium existit. Siquidem potissimum & acres ex usu maxime funt, & alij etiam vel calamintæ, vel dictamni, vel pulegij; peritissimum aut plurimum edendums, & veteratus castus molles. Secundum hoc Macedonice silicis arida, & cribrate denarium pondus 8. cum melle quantum quis voluerit, confusam: post horas 4. danda aloes felis, & scammonij, singulorum victoriatum mensura ex aqua mullæ cyathis 4. Cum coepit defurgere, aqua calida supponatur; dabitur autem portu aqua que lupinum aut cortex m'ori decoctus sit, at cui additum sit contritum vel hyssopum, vel piperis acetabulum, scammonijque paulum; vel etiam post alij estrationem quon dixeris vomat, postero die mali punicæ radicles colligat, quantum manu comprehendet, easque contusas in aqua tribus sextarijs decoquat, donec tertra sup'perdet; huic adiacet niri paulum, & jejunos bibat; interpositis deinde tribus horis, duas portiones sumat, atque vel m'urie duræ sic adjectæ, tum decat subjecta aqua calidam pelui, veluti dicitur est; dabitur autem in potu & vermes terreni, siquidem illi quàm maxime profunt. Proprie autem ad ipsas facit myofotos succus, binum cyathorum mensuram cum Zythi unico cyatho potus sceleratim & namque latas tenus educit. Præbiberè vero hoc medicamentum oportet, usque ad tertias, æque ijs qui lumbicis venant inuile censentur, si febre potissimum craverint. Ex Paulo, Hæbet autem dicti rubri, piperis, cardamomi, singulorum partes portiones, hæc omnia commisceto, & cochlearij mensura cum vino exhibeto aut aqua calente; confestim namque eas educit. Aliud Pauli Elegma. Piperis, baccharum lauri puratum, cumini Athiopici, mafficis Chia, æquales partes; mellis q. l. Datur cochleare unum manè dormituris: si vero id efficacious facere velis, niri quoque patrem portionem adicies. Aliud ejusdem. Pteroeacetabulum, niri denarium pondus duum, datu cum cochleari aqua, evagatione prius peractâ, fatius fuerit festina scammonium momentum affumit. Aliud ejusdem & Actij. Corticum radices punicæ malicidii in fiprena parte delaboratorum, piperis, singulorum denarium pondus 4. cardamomi, denarium pondus 6. marrubij denarium pondus duum, mellis purissimi, q. f. da ex eo cochleare post alij commiscetum vel porri. Verum ut ex toto affectibus disfigatur, theriacem in quoque exhibito; ad hunc, n. usum Galenus lumbicope commendat. Aliud ex Orisatio, quod ipse ex magistrorum experimento, & modo, longo probato jam usu in

Latronum Luce
victorum cura
ex celli partij
fomus, verho
nisi, Orisatio,
Pulo & de
turo

Milliam
mamia frictis
7110 Jollas,
Videtur, 1711

donie Paracellus laudat. Montanus ante omnia nitrum commendat. Vegetius frigida loca non mane partes lavari, mo actundum jubet: Sic, n. verius rigore contracto cito decidere aſſimat. Aetius polium rectum abſtythium, cum pice mixta adhibet, laudatque jejuni hominis ſaliva lithonem. Hildegaridis apij oſia, teſtucinus teſtam, apes in alveario mortuos, ſolia corticemque pruta in pulverem redigi, atque cum ulceribus inſpergit. Bayrus calcem vivum cum aceto acermino conterperat applicat. Hippie ſucco perſici loco vermicales, illico lanantur, inquit Tardius. Quid vero Hippia ſcribit, necno ſiuvit. Quidam Inaeneum agrette, Quidam Argentum verunt. Geſnerus Anaglidem intelligit, quae acri & nitroſa ſua facultate (ut betae) omnes vermes necat.

Cap. XXXV.
De Lendibus.

Nomen, deſcriptio.



L Endes Graeci dicitur — & Lendae. Itali Lendine, Hiſpani Lende. Germani Niſ. Angli Niſ. Illyrici guida, appellatur. Sunt autem minuta quaedam animalcula albicantia, Syronibus (ſi pedes haberent) quatuor minilla, ſed duplo ſere minora; corpore item oblongiuſculo, ex quibus nihil aliud gigni poſſe Ariſtoteles teſtatur. Inter ungues compreſſi cum ſonitu moriuntur; non ſolum in hominum capillis & cilij, ſed etiam Volti & equorum macilentiorum cribribus teſtatur; pedum exortis tam pertinaciter niſionibus adherere, ut eadem opera totum pilum quillo auferas. Haec Triaula oſperſionibus non inepte dixit, nam ut cochleae inſeſum capillum ſucco viſcitanti, colore depuncto. Philoſophus ex pediculorum coitu provenire eos aſſimat, quorum proinde ova dicitur. Sunt autem loſimniflorum apri nos creſcentis ſimilia. Nam ſicut ille flores proſert feminis expertes, ſic pediculi ova pariunt eſſata. Moriuntur autem inopia, aut peccatis denſioruſa, ut medicamentorum vi: quia veteres noerocique medici multa praſcribunt. Plinius alumen cum aceto, vel acetum cum ſelle vitulino miſcet, & haec item caprino eo tolli aſſimat. Laudat item nitrum cum Samia terra illitum, & ſcobem cornu cervini cum vino opotam. Abyntozar cum centaurea minore & Alkitrum capillos unguere praſcribit. Sulphur in aceto tollit lendes, uti quoque oleum cum lixivio illitum. Marcellus ſtercus ſuillum cum vino & ſucco roſarum mixtum, mellis item cum fale armenico inunctionem, ſed praſerſitum oleum ſappiani cum fortiſſimo lixivio vari praedicat. Hildegaridis ea dactylionum oſibus lixivium parat, quo cum oleo carduſia mixtu lendes necat. Aitendus ſublimari hydanti partum vino ardente miſcet: atque etiam dicit. Si caput primum ovo gallinae, deinde cyclamini ſucco, vel aqua marina irrigetur, nunquam reſcituras eſt lendes. Gilbertus Anglicus ſel euſtucumque animalis, uti etiam amara, mundificativa, & aromatica, cum ſucco calendulae mire eſſert.

Cap. XXXVI.
De Anelys & Teridine Depede.

Nomen, deſcriptio.



L Felis Latinoſum, Graecorum *teridion*, eſt, ab aereo qui in plurimis conſpicitur colore nomen forſſat. Neque os illi, neque aliud manifeſtum membrum, nec excrementa reddit, nec comedit, nec movet niſi ab alio mota & violata. Quod Plinius ſcribit Chryſallidem eſſe duro corpore,

Fore, id ipſo reſpectu cruce intelligendum eſſe. Sed quod adjuſtigit, ad Arateli tactum movere, quamvis hoc verum eſſe experientia novimus, tamen verorae ne verballia ex Philoſopho male tranſlulerit: *Amantia in oculis, meliſſa apes in manibus, &c.* id eſt, *Tactum moventur, & arantiaſi per ſe ſunt obſtacula.* Nihil hic Ariſtoteles de tranſcurrenre araneo, ut veritatis Plinius videtur. Hanc non ſolum ex Inſectorum, ſed etiam ex animalium numero Ariſtoteles excludit, atque cucuracum quaſi ova ſtatuit. Ceterum quod hic cum ovo communionis? Illud alio animalis deponitur, ex actualis vitae & motus: Aurelia a nullo deponitur, ſed ab uno in aliud tranſformatur; veterem in quovis faciem mutando, aliam induit, & vitam motumque non in potentia ſed adu reſtituit. Quod vero nec veſticur nec augetur, ſi id vitam non auſert, quam nec glires torahyeme cibantur: vita quidem quae dormientes obſcurus nonnihil emittit, quo homines nec plane vigilantes nec dormientes obſcurus vivunt moventque. Verum ſcripiſſe hoc philoſophum coſſicito, ut illud ſolum axiomatum faceret credulae poſteritati, Inſecta omnia vel vermes poſterae vel ova, verba epiſ hic habentis: *no adeo tempora tranſcurramus ut ova ſequeſtra ſequeſtra quaeſit, & ipſe ſponteſis obſervat, &c.* *no adeo tempora tranſcurramus ut ova ſequeſtra ſequeſtra quaeſit, & ipſe ſponteſis obſervat, &c.* Nihilominus vix non eſſe Aureliam fatis eſt predictio quaedam dicenda, non generatio. Haec o nobis annuo dicta ſunt, ut qui Ariſtotelem pro Deo colunt, hominem tuſſe cum meminere, & humanis lapſibus obnoxium. Aureliarum duo genera vidimus, alias vellere cooperas, alias glabras, utraque varij coloris, & nunciaro alitas, (quae vere carum macerati, quae ut ſentim & per certa dierum intervalla contabescunt, ita ſenſim cruſta quovidem magis magisque indurataeſcent in aureliam tranſformantur. Hiſiſciſſimum proximo vere vel autumno ſenſim exaunantur, provolat papilio fulvum necantioſi proſi prognata. Quibus lunato generi ubique ſervit quidem nempe. Satis ſcio quam Ariſtoteles ingenium miſtraeſta tranſformatione torquent, & Dei interminatum potentiam nobis commendat.

Tercedentem depedem ſolis Georgius Agricola nobis proponit, quem ab aereo colore *Kuſſer Warm* appellat. Serp (inquit) quae & pennis caret & pedibus. Craſſitudo ipſi quaſi parvae anteriorae juxta, longitudo ſcolopendrae; teres eſt, ſub lignis putridis natus, & plerumque juxta ſcolopendrarum inventus: hujus iconem inter ſcolopendras ſitam facile videtis.

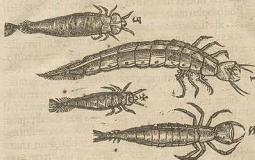
Cap. XXXVII.

De Aquaticis Inſectis depedibus, & primum de Squilla.



Squatica omnia Inſecta vel aquatica, vel aerea eſſe ſupra diximus. Pedatorum alia ſex pedibus natae, ut Locuſta, Squilla, Scorpius paluſtris, Norovecium & pediculus marinus. Alia quatuoribus; alia pice parum diſert, niſi quod & breviores multo antennae, & colore ſum marium ſpadicum vel terreſtrium potius obvenit. Horum alij reſta fragili obduſunt, alij plani ſive & nudi. Teſtacea in vivulis praſertim degunt, arundinum vel gladioli radicibus adherentes: colore ſunt ſubſtavo, nonnunquam autem albicant atque cinereo. Sex tanquam pedibus incedunt, reliqui hic appendices pinnarum minore ſunguntur. Nudi, vel molles ſunt vel cruſtacia: molles ſigura haec ſatis monſtrat, modo caput ſpadicum, reliquum vero corpus

pus obsoleto cinere tunc dum imaginemur. Crustaceorum genera omnia articulata sunt, sed alijs globosi articuli, alijs alij: globosi effigies graphice hic representantur, ipsam leviori spatio coo mollis arigeris. Talis primi & secundi non globosi color: tertia autem species dorso nigricat, ventre fulco: at omnibus os forcipatū & appo-



siti pernix. Quartus prioribus tribus pedibus se movere, ceteris appendiculis pro remis utitur. Collum illi & antennis forcipisque minio dilutis illit; corpus fulcum, vel magis cinereum. Quinto caput longe nigerrimo, corpus plane malicorno simile. Sextus *200* videtur, ea quam vides formā & colore cinereo. His omnibus oculi duri, picci, membrana vitri modo perlucida obducti, qui non minus continuo moventur, quam quadripedum aures. Assulant illi proterius, ut Squilla piceus, in coitu, & ubi licentia audacia crevit, implent famellam. Hoc tempus speculatus index morfu levi significat: illa ore compresso quicquid inclusit exanimat, pattemque socio tribuit: cocent enim ore, cancerum more & locustarum. Quem vero in medicina usum fortiantur, neque ex scriptoribus vel Empyricis ullis, quibus vel ignoti Squilla vel despecti videntur, recenent. Id tamen constat, mens Aprilis & Maio, nihil ad pices inciscandos utilis haberi posse.

CAP. XXXVIII.

De Locusta, Scorpio, Notonecta, Cicada, Antropeo, Forficula, Laceria, Corcula, & Pediculo aquaticis.

Locusta Insectum Locustam piscem imitatur, cum nec ipse caro sit dicendus nec piscis. Formam videtis. Colorem habet palentem cum virore. Scorpionum palustrum tria vidimus atque habemus genera; quorum primus nigricat nonnihil, reliqui arenam candicantem referunt. Notonecta dicitur Insecta quozdam aquatica, que non ventre ut alia, sed spina innatant; a quibus homines

intra hyptionecticen, id est, supine natandi peritiam didicisse verissime



est. Horum alijs oculi, Scapulae, corporisque nigricant; alijs viridem, alijs pyropum, alijs piceum referunt; raro enim duos eundem videris colores; tam variè in ipsorum ornatu lufu natura. Cicada aquatici formam descriptam retinent. Verum nigerrimi illis oculi & corpori cinereus color. Ambros fulcum ubique corpus, oculis piceis exceptis.

Forficula idem ferre color, sed magis saturus & caetero oculis videtur, sed intus conditus certum atque dissimulat obiecta. Laceria varij coloris est, & piscatorum gaudet intuitu: circa rupes Britannicas non infrequens ubi piscibus indias parat. Corculum cordis effigiem, pedibus capitique dempsit, sic exprimi, ocellos habet perexiguos & nigros, ut se in arenas projicere aridum, que pereat cogantur. De hominum usu nihil novimus, sed po-

tentiam ad ipsum investigandum serio hortamur.

CAP. XXXIX.

De Pulice sive Afello & Scolopendra marinis.

Pulx sive Afellus marinus squallam molliorem refert, nisi quod quatuor tantum pedibus (pace Gesneri dixerim) donatur, & frequentibus longisq; salibus se liberat, at numero pedum. Afellus quentibus longisq; salibus se liberat, at numero pedum. Afellus dicitur a salu, Aristotelis pulx: a dorso gibboso, Scrofula nuncupatur coaditior a salu, Aristotelis pulx: a dorso gibboso, Scrofula nuncupatur



lor illi lividus cum nigredine. Longitudo sicutatium, dignum transferentem latitudo, semidigitum non superat, marinum major dimensio, qui littore reforescit, & in aquis dulcibus ferè confpicitur. Venarioribus item spectatoribusque mirum agilitatis præbet exemplum.

Scolopendra marina, alia grisei coloris, alia rubicundioris cernitur. Hæc longior & macilentia, illa brevior & crassior; utramque vidit anno 1778. in Ostræarum arenis. Non, n. in profundo maris (ut Gesnerus autemat) sed in limosis stagnis, ubi otrose faginantur, latent, ibique generantur & vivunt. De his pilcatores immane Nummorum & quom diceret,

*Id spectat adeo, spud homines dicitur par esse
Turis, Latrocinijque simul etiam Scolopendræ.*

Sunt autem (Aristoteles edite) terrestribus minores, formæ vero non disparæ. Ex his Nonus Medicus pylorum hujusmodi confectum, cap. 43. multis laudat. R. thuris, aramenti lotorij, ana ʒij. Scolopendr. marin. ʒij. Omnia ad lavorem trita, cum calcei pulvere commisceantur, & clystis primum pills locos inungunt.

CAP. XL.

De Insectis aquaticis Depedibus, ac primùm de Orispe.

Notem, aquam esse longâ in aère sublimatione spumificam, nemo Philosopherum rectè sententiam inficias iverit. In hac vermes procreantur, Græcis *orispæ*, dicti. De his Aristoteles aliquid scripsit, quam historiam breviter pertingam. In nive gignuntur hii vermes, torpidi, & difficulter moventur, quare inter depedes censio: à nive remou, illico perent, ut Pyrigont ab igne dijuncti. Cum nive venustiore & rubescente ipsi etiam rubescunt, in nupera anno reperti, candentem. Notum (inquit) est, non magis nivem putrescere atque ignem; & ino putrescere haud possunt, tamen in utroque generantur animalia, & in utroque etiam nutriuntur. Eustathio Scholiastæ Hæmæ inquit quævis assestior, quod nives ruborem è minio contrahere affirmat, quia loca illa sunt *minio*, unde ex mixtione vaporibus elevatis rubredinem additam exsiliant. Sane nonnullis in locis hæc habere non denego. Cæterum in locis minio destituis nivem rubescere (citam invito inter pretere) concedendum est. Horum Strabo mentionem facit his verbis: In Charzæna & Cambiciana Regione, & Caucasæ montibus vicinis, bestiolæ quedam altis nivibus gignuntur, quas Apolloniades *orispæ*, Theophrastes *orispæ*, id est, Convolvulos montanos transtiter, Teredinitibus majoribus similes. Earum generationem æquè mirabiliter sentio acque pyrigont

rigoni; facillius tamen in nive quàm in igne gignuntur animalia, quia in nive æris, terræ spiritulque multum inest, quæ ignis affatim absumit. Hisi calor Solis accesserit, simum conficiunt (quæ Scaligeri verbis) omnium latitudinum multò excellentissimum. Copiose item in Carinthia generantur (ut *Tsch. Faldanus* refert, sed rem admirabilem Strabo in com. in Pompon. Mel. adjungit, cum illos aquis quædam repleri afferit, quam, rupta tunc vel cute, virescens accipiant, hæcque levi exsorptione hauriant). Salubris enim est, & in fontium turbatione (quæ copiosa in nive ferè) perferatior.

CAP. XLI.

De Hirudine.

Hirudo sive Sanguifuga, Græcis *orispæ*, Hebræis, *holakub*, Gallis *Sanguifuga*, Italis *Sanguisuga*, Hispanis *Sanguisuga*, Germanis *Einigel* so das *Wasser saugt*, Anglis *Hirleech* vocatur. Sunt autem vermes aquatici, sanguinis animalium (sicutentissimi), eoque se se affatim etiam ad animæ expirationem nonnataquam replentes. Earum aliaæ alio vivunt imperforata, aliaæ perforata, quarum hic vobis effigies repræsentamus. Perforatae Europæ viæ novissæ Americanis & Indis celeberrimas. Imperforatae quibuslibet obvia, quæ sanguine distente quantum suam, ceu cancellatis quibusdam fibris textam, expriment. Colore aliaæ sunt varis, aliaæ viriditate, piceo & fulco, sed venæ exsertes, solæ spadiææ & castaneæ corticem repræsentantes. Generantur in stagnis possimum, ubi jumenta aquari solent; nam ab eorum pedibus terra ferociter abluunt, in undam decidunt; ut taceam stercoris ibidem subsidentem, ex quo vitali calore non defuturo anima illa item gignuntur. Natae femel, sanguinem avidissime sument, & ac propterea in ipso signi vestibulo quantum in indidij laenerit, ut equos, boves, Elephantos huius cedit virtutis, quamprimùm, frigida desiderio, ipsum intrant. Elephantum tam. oleæ tribuntur a Plinio, ut eorum trillante in promptifugatione in rabiem agatur, quod mixtissimam Insectorum potentiam plane demonstrat. Quid, n. Elephantum minus? quid Hindinæ venæ contempribilissimæ? tamen illius moles ingenitumque huius cedit virtutis, vel potius concedit. Cræone maximam vescuntur partem, & sanguine bestiarum nihilominus retinaguntibus quoque aquorum fordibus, per alimentum inopiam se replent. Plinius ex verve evanesce scribit, lib. 9. cap. 51. nos autem illam tempestant earum generationi esse gratissimam videmus. Nec sane video cut huius incomplementum sperantes, veris benignitatem non perferant: imò illud pro toto habemus, emoritur dices



nam videmus. Nec sane video cut huius incomplementum sperantes, veris benignitatem non perferant: imò illud pro toto habemus, emoritur dices

dines tempore hyemali, nisi cautè in aqua tepida, & uberrimè sanguine enutrantur. Hirudines si quis deglutierit, alij mirantur, quidam nesciunt superbi-
bere suadent. Asclepiades autem primum os colligere, mollemque spongi-
am frigida mellefactam fascibus immittere, ut Hirudo spongiae iniunctis
extrahatur. Postea lentis succum exhibet, & cervicem extrinsecus cupula-
vis refrigerantibus operire docet. Apollonius autem cognomento huius
acem acerrimum propinat cum muria; qui veronem dabant, cum cale-
faciebant, & dissoluta urantur; cibumque & porum ad libendum alim-
um oportunitè exhibebant, ut hirudinem eiecissent: fepenuerunt, n. auant,
una cum excrementis ipsas defecari, Gal. lib. 2. de Antidotis. Plinij tempo-
ribus masculij studio illas defecari, & scelerij homines hostibus clam propi-
nabat, sed rita cum aceto, velolum ipsi bus turpi, (ut alij sculcerantibus
venenis) praesentaneo fuit remedio. lib. 20. cap. 13. & lib. 28. cap. 10.

Vius earum in medicina non unicuique conspicitur. Nonnulli enim (Galenum
loquentem assero lib. de differentijs sanguinis detrahendis modis, tract. 16.)
capas Hirudines includunt, easque varie accommodant: ubi, n. mifescunt,
facile cuti admoventur; quae verò capax fuerint, per diem asserandas, ex-
traque sanguine alenda; atque ita fit, ut quaequid vinulenum contineant,
cito exprimitur. Quando autem ijs tri opus est, ea pars, cui Hirudines admo-
vebis, nitro prius fricanda, inungendaque, unguibulite ipsas suspenda, ut hoc
pacto avidius adherant. Oportet etiam eas ipsas in tepidam aquam, quae
vale late & mundo continetur, inlundere; mox spongiam comprehensas mu-
core & fordidus manum purgare, atque ita admoovere. Vbi vero admotae fuerint,
ne ea pars cui inhaerent frigeat, oleum tepidum superinfundes; si au-
tem manibus aut pedibus asserenda sunt, in aquam, in quam Hirudines inje-
cta sunt, immergantur: si verò non firmiter haeruerint, earum caudae forcipe
incidenda sunt: namque ubi ita sanguis effluxerit ab attrahendo non desistant,
donec cinere aut sale os earum asseruerint. Postquam autem exciderint,
quod reliquum est ijs venosum foleo, cucurbitula exarundinatum est, vel si id
minime fiat, fohu per spongiam adhibito utendum. Quod si inde cinere aut
cucurbitulae effluxerint, farinam cuminumque adhibere, lanamque fibin-
de modico oleo madentem alligato. Caeterum si manarefanguis non desinat,
lineolum aceto madefactum, gallamve combustam, vel spongiam in liquida
antea picem immixtam, mox crematam imponito. Illud quoque compertu ha-
bere oportet, Hirudines sanguinem illum attrahere, qui cumi ad junctus est, non
qui in imo corpore continetur. Earu verò usus pro cucurbitulis esse foleo. Prae-
terea removenda sunt, quum dimidia sanguinis partem extraxerint. Quinti-
anum prohibendum, ne sanguis cuiusque effluat, quousque sit satis: siquidem
pars ipsa frigeat, tum ob ipsas hirudines naturam frigidam, tum quoq, ob acrem
ambrosiam. *De Galenorum.* Cardanus nonnihil sed lacte illam locum admo-
net, ut promptus adherant, & comprimeere Hirudines jubet, ut dum illic
velit, venam perforare, lib. 7. de rer. var. cap. 28. Quomodo Dionysio, Hera-
cleote Tyranno auxilio fuerint, historia testatur: quod, bellum magis quam
hominis simulacrum, immenso abdomine mortuum, vermes diti antea ex-
dissent, nisi hirudines utriusque lateri admotis, nonnullam humorum molem
quotidie evacuasset. Longum hic edit recenseere omnes Melancholicos &
Amentes, qui, ani haemorrhoidibus harum rostellis apertis, convalescunt.
Neque item omittere Nobilem Ricardum Caundium, Thomae illius in-
claryi Cosmo-nauce parvum doctissimum, quem podagra multis annis excru-
ciavit, adeo ut nunc magna totius. Aulæ admiratione sanus solusque sine ad-
miniculo necitat, & venalibus doloribusque vacuus senium perferat, *Hirudines*
eriam podicis affixas humores in universos articulos a toto corpore irrucere
ad edo

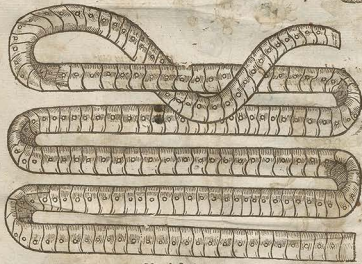
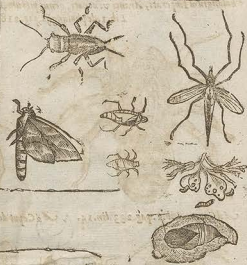
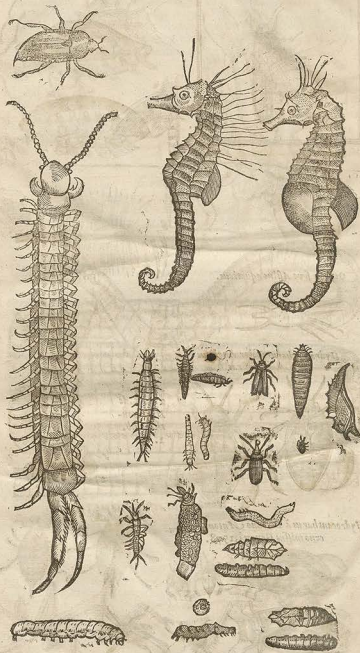
ad edo nire revelunt ut ipsos dolores illicos, & tanquam incantamento denul-
ceant. Quod utique Lugduni experti sumus in excellenti modo & solito: qui
quidem praedolores favit & continuus vigiliis in ardente febrem cum deli-
rio incidit, vigente Cane, quo tempore purgatione esse difficiles alij Hip-
pocrates. Adco enim inde remedium est, ut alteri cuiusque praefertendum
sit nam evacuant a toto corpore abique ulla molestia, & virum jactura. Tac.
Aubert exercit. 50. progymnasm. Fernel. Abdit. Godfridus a Genam, Ven-
netus, vir illustrius, iusta veraque amicitia mihi juncus, dixit se vidisse Ar-
thuricum a doloribus suis securum multos annos vixisse admodum hinc inde par-
ti dolenti. Eadem suadent Math. de Grad. & Sanarulo Jacob. Doumeret.
Apolog. lib. cap. 3. Hirudinum item cinere cum styrace cocto, Phehristan
omnem curari narrat Gilbertus Anglicus. Neque vivae solum nobis fuit usui,
sed mortuae quoque & exultae. Nam ut Plinius refert, lib. 32. cap. 7. capil-
lum denigrant sanguifuge, quae in nigro vino dicibus sexaginta computruere,
Alij in aceti sextarjjs duobus sanguifugum sextarium in vase plumbico ju-
bent putrefcere, tordem dicitur, ut nisi oleum ote continet qui capillos
tingunt, dentes quoque eorum denigrat. Mezes physiologum palmbra
in aceto cunctis putrefcentes renas scriptis; sed languifugum capicbra
aceto illius idem efficit.

CAP. XLII.

De Lumbricis Aquaticis.

N Apud tam marinis quam dulcibus Lumbrici
magis atque magis ex putredine oriuntur, astate
praesertim, terrestribus similes, sed novodel tor-
que illo collari non donati: asperiores item funt
longe & magis strigosi: in sabulo plerumque de-
gunt, terramque & cavernis ejungunt. Terre-
strium more. In aquis dulcibus flagrantibus
& non profundis genus Lumbricorum satura-
te rubentium reperitur, qui a forma Terredi-
nem pedepem referunt, sed capitis habent
majora. Cauda ijs bifurca, qua se firman-
at succubum; dum capite elevato locum
inventunt, ubi reliquum figant corpus: tum
supra limbum se ita moedunt, & vibratili
quodam modo sese arcuatum promovent.
Oculato & calido per praesentem celo emergunt,
magno simili numero, sed limo vel levis ter-
mente sese statim subducunt. Angli *Sommes*
wormes vocant, quia vel astate tantum com-
parent vel hyeme perunt. In mari mediter-
raeo Lumbricus teres, anguis majoris ma-
gnitudine & colore reperitur, sed fine capite
& cauda, ut Weckerus notat; alioquin ad
vixim pedum longitudinem accedit. Quis
horum illis aut Natura fuerit, nondum ac-
cepimus





Manis species referend. ad pag. 118. 119.



Phalangium Imperati, Aranei venenati, genus pictum, Lib. 23. pag. 787. ad Cap. 12.
 Lib. 1. de phalangy. pag. 218.



Ad Cap. 14. Lib. 3. pag. 233. lin. 14.

Ad Caput de Scarabeis minoribus 12. lib. 1.



Ad Caput 10. lib. 1. pag. 294. de
 Scorpiis terrestribus.

Hic est scarabeus con-
 stans, descriptus,
 pag. 149. linea 7.



F. J. N. J. S.

G#

#

Alabaster by

10.

67

100

Std. 335